STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 63

SOCIALA MEDDELANDEN

Årgång 1953

Nr 1-Nr 6

Kungl. Socialstyrelsen, Stockholm

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967. Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.
Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.
1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska, och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.
1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

Efterföljare:

Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1953: 1-6.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19531

STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 63

SOCIALA MEDDELANDEN

Årgång 1953

Nr 1-Nr 6

Kungl. Socialstyrelsen, Stockholm

STOCKHOLM 1953
KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER
530090

STATISTISKA MEDDELANDEN · SER. F · BAND 63

Sociala Meddelanden Årgång 1953

Utg. av Kungl. Socialstyrelsen

ANSV. UTGIVARE: ERLAND V. HOFSTEN. REDAKTÖR: STEN KRUSE

Årg. 1903: 2 häften. — Årg. 1904—07: årligen 4 häften. — Fr. o. m. årg. 1908: årligen 12 häften. Pris per årgång (12 häften) 10 kr, per häfte 1 kr.
Prenumeration kan ske på postanstalt eller i bokhandeln.

INNEHÅLL

Nr 1

Sociala Meddelanden 50 år 3
Femtio årgångar Sociala Meddelanden. Av fil. lic. *Sven Igglund* ... 5
Socialstyrelsens bosättningslåneundersökning 1952. Av amanuens *Ingrid Dalén* 17
En barnpsykiatrikers synpunkter på uttagning av klientel till barnkolonier. Av docent *Sven Ahnsjö* ... 26
Samarbetet mellan kriminalpolis och barnavårdsnämnd. Av socialassistent *Sven Mellberg* 30

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens remissyttrande över socialförsäkringsutredningens betänkande om sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring..... 35
Inkomstfördelningen inom familjerna 38
Löneutvecklingen 1939—1951 39

Periodiska översikter

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för november 1952 40
Sysselsättning och arbetslöshet 41
Omsättningen inom detaljhandeln under tredje kvartalet år 1952 .. 44
Litteraturöversikt 50
Recension 56
Förteckning över viss personal hos socialstyrelsen samt adressförteckning över vissa lokala organ anknutna till socialstyrelsen 58

Nr 2

Arbetsmarknadsstatistiken. Av förste aktuarie *Leif Björk* 71
Indiens befolkningsproblem. Av fru *Elise Ottesen-Jensen* 79
Levnadskostnaderna i landsbygdshushåll år 1951. Av förste aktuarie *Elisabeth Wiberg* 84
Olika stickprovsmetoder. Av byråchef *Erland v. Hofsten* 96

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens remissutlåtande över arbetsmarknadsstatistikkommitténs betänkande 103
Konsumtionsprisindex för USA omlagd 109
En företagsräkning för Malmö stad .. 109
Ny tidskrift 110

Periodiska översikter

Nykterhetsnämndernas verksamhet under år 1951 111
Levnadskostnadsindex för december 1952 119
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för december 1952 126
Sysselsättning och arbetslöshet 127
Litteraturöversikt 134
Recensioner 138

Nr 3

Samhällsutvecklingen och förändringarna inom brottsligheten. Av byråchef *Torsten Eriksson* 141
Vem är den unge brottslingen? Av byråchef *Lars Bolin* 148
Om behandlingen av ungdomsbrottslingar. Av rektor *Algot Andersson* 152

Kortare meddelanden

Konferens rörande övervakare 157
Angående indextillägget 25,7 procent. (Ett inlägg av direktörsassistent *Curt-Steffan Giesecke*, Svenska arbetsgivareföreningen) 158
Socialstyrelsens yttrande över en motion angående en översyn av gällande bestämmelser rörande förvisning från läroverk och andra högre skolor ... 158
Socialstyrelsens remissutlåtande över ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag till stadgar för folkskolans skolhem m. m. 159

Periodiska översikter

Utlänningar i Sverige under fjärde kvartalet 1952 161
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för januari 1953 .. 165
Årslöner för anställda vid affärsbanker år 1952 166
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar under fjärde kvartalet 1952 169
Löner och sysselsättning inom industrin i november 1952 174
Sysselsättning och arbetslöshet 181
Litteraturöversikt 187
Recensioner 193

Nr 4

Västtysklands sociala problem efter 1945. Av socialattaché *Else Klamroth* 203
Dyrortsgrupperingsförslaget 213

Kortare meddelanden

Birger Sjödén † 222
Ny levnadskostnadsundersökning..... 222
Engelsk levnadskostnadsundersökning. 223
1 727 yrken i ILO-förteckning 223
Danska lagförslag rörande socialutgifterna 224
Tekniskt biståndsavtal mellan Sverige och FN 225
Yttrande av socialstyrelsen i befolkningsfrågan 225

Periodiska översikter

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för februari 1953 227
Ålderdomshemmen år 1951 228
Fattigvården under år 1951 235
Omsättningen inom detaljhandeln under fjärde kvartalet 1952..... 240
Löneförhållanden för anställda inom den enskilda varuhandeln i september 1952 243
Sysselsättning och arbetslöshet 251
Sammanställning över utbetalade barnbidragsmedel under år 1952. 254
Litteraturöversikt 258
Recensioner 263

Nr 5

Arbetsgivarna och socialpolitiken. Av direktörsassistent *Sven Hydén* 267
Om tystnadsplikt och uppgiftsskyldighet inom människovården. Av docent *Erik Karlmark* 272
En försöksform i kampen mot ungdomsasocialiteten i Stockholm. Av förste assistent *Harry Videmyr*... 278

Kortare meddelanden

En skotsk undersökning om ungdomsbrottsligheten 282
Nytt konseljbeslut om byggnadstillståndsgivning i saneringssyfte..... 283
USA:s nya socialdepartement 283

Periodiska översikter

Levnadskostnadsindex för mars 1953 284
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för mars 1953 288
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning år 1951 289
Löneförhållanden och sysselsättning för tjänstemän m. fl. inom industrin i september 1952 297
Sysselsättning och arbetslöshet 304
Litteraturöversikt 310
Recension 316

Nr 6

Obligatorisk socialförsäkring i Holland. Av Dr *A. G. de Vos* 319
Fackföreningsrörelsen och socialpolitiken. Av pressombudsman *Gunnar Dahlander* 331
Socialvårdens kostnader och finansiering 1951. Av förste aktuarie *Gustaf Holmstedt* 335

Kortare meddelanden

Facklig världskongress i Stockholm .. 340
Detaljprisindex för Canada omlagd ... 340
FN-seminarium i fosterhemvård 340
ILO:s konventioner nu 103 341
Svensk skolmateriel i gåva till arabflyktingar 341

Periodiska översikter

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för april 1953 342
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under första kvartalet 1953 343
Löner och sysselsättning inom industrin i februari 1953 347
Sysselsättning och arbetslöshet 355
Litteraturöversikt 362
Recensioner 369

Nr 7

Anstalter eller fosterhem i barnavården? Av byråchef *Göta Rosén* 375
Israels invandringspolitik och dess sociala problem. Av Dr *Chaim Yahil* 380
Pensioneringen i statens pensionsanstalt av ålderdomshemmens personal. Av förste aktuarie *O. H. Kalén* 396

Kortare meddelanden

Arbetsdomstolen 25 år 399
Nya ledamöter i dyrortsnämnden och indexnämnden 399
Kurs för befattningshavare inom personaltjänst 399
Arbetsmarknadsorganisationernas medlemsantal 400
Årsberättelse över FN:s tekniska hjälpprogram 400

Periodiska översikter

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för maj 1953 402
Samhällets barnavård år 1951 403
Löneförhållandena för arbetare inom industrin år 1952 410
Lantarbetarnas löner år 1952 419
Sysselsättning och arbetslöshet 425
Litteraturöversikt 431
Recension 438

Nr 8

Levnadsstandard och levnadsnivå. Av byråchef *Erland v. Hofsten* .. 443
Den statliga lån- och bidragsgivningen till bostadsförsörjningens främjande. Av förste aktuarie *Magnus Elison* 451

Kortare meddelanden

Metallindustriarbetarnas socialförmåner 467
Företagsnämndernas verksamhet under 1952 470
Arbetslösheten i Finland 471
Befolkningskonferens i Paris 471

Periodiska översikter

Levnadskostnadsindex för juni 1953 472
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för juni 1953 476
Omsättningen inom detaljhandeln under första kvartalet 1953 477
Utlänningar i Sverige under första kvartalet 1953 480
Mödrahjälpen under år 1952 484
Ungdomsvårdsskolornas elever år 1952 493
Bostadsbyggandet i Sverige år 1952 495
Sysselsättning och arbetslöshet 510
Litteraturöversikt 515
Recension 522

Nr 9

Förenta nationernas socialpolitiska verksamhet. Av förste byråsekreterare *Christina Ellwyn* 525
Är kronans kaka liten? Av förste aktuarie *Arne Aldestam* 532
Rekryteringen till Socialinstitutet i Stockholm. Av socionom *Tage Öh* 543
Tjänstemannarörelsen och socialpolitiken. Av förste sekreterare *Otto Nordenskiöld* 546

Kortare meddelanden

Promemoria rörande lek- och arbetsmaterial för daghem, barnträdgårdar och eftermiddagshem 551
Bostadsproduktionen i England 551
USA:s levnadskostnadsindex 551
Anstaltsvårdens kostnadsfråga 552
Straffrättskommittén om ungdomsvården 554

Periodiska översikter

Byggnadsverksamheten i flertalet städer och köpingar under andra kvartalet 1953 555
Löneförhållandena för arbetare inom byggnads- och anläggningsverksamhet år 1952 559
Jordbrukets arbetskraftsåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget år 1952 562
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för juli 1953 565
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag 566
Sysselsättning och löner inom industrin i maj 1953 569
Sysselsättning och arbetslöshet 575
Litteraturöversikt 581
Recension 586

Nr 10

Förenta nationernas befolkningskommission. Av preceptor *Hannes Hyrenius* 589
Statstjänstemännens sociala förmåner. Av förste aktuarie *Arne Aldestam* och byråsekreterare *Sven Wallin* 592
Statstjänstemännen och socialpolitiken. Av överstelöjtnant *Sigfrid Ulfeld* 598
Akademikerrörelsen och socialpolitiken. Av förste sekreterare *Börje Langendorf* 601
Lantarbetarna och den sociala tryggheten. Av förbundssekreterare *Ewald Jansson* 605

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens remissyttrande över 1944 års nykterhetskommittés betänkanden 609
Socialstyrelsens remissyttrande om konsumentprisindex 612
Ratificering av internationella arbetskonventioner 614
Det trettonde nordiska socialministermötet 614
Internationella arbetskonferensens 36:e sammanträde 615
Codex Ethicus för socialarbetare 615
Omsättningen inom detaljhandeln 616

Periodiska översikter

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för augusti 1953 . 617
Trädgårdsarbetarnas löner år 1952 . 618
Vägarbetarnas löneförmåner 1951 och 1952 620
Sysselsättning och arbetslöshet 623
Litteraturöversikt 630
Recensioner 635

Nr 11

Fakta och teori i sociologiska undersökningar. Av professor *Torgny T. Segerstedt* 641
Sjöfolket och socialpolitiken. Av förbundssekreterare *Gunnar Carlsson* 647
Abortbetänkandet. Av socialläkare *Gunnar Inghe* 652
Generell hyreshöjning för hyresåret 1953—1954. Av förste aktuarie *Carl Öberg* 664
Ungdomsvårdsskolorna rustas upp 674
Ny löne- och skattegruppering 678
Internationella statistiska institutets kongress i Rom 1953 685

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens remissyttrande över förslag av 1949 års trafiknykterhetsutredning 689
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1952/53 691
Svenska institutets introduktionskurs för FN-stipendiater 691
Det statistiska trycket 692

Periodiska översikter

På alkoholistanstalt intagna åren 1951 och 1952 693
Fattigvård och barnavård till utlänningar under 1951 697
Levnadskostnadsindex för september 1953 698
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för september 1953 702
Sysselsättning och arbetslöshet 703
Litteraturöversikt 709
Recension 714

Nr 12

Några reflexioner om överföringen av tyska barn till Sverige. Av barnavårdsassistent *Britta Sjögren* 717
Om värdet av statstjänstemännens sociala förmåner. Av amanuens *Per Holmberg* 721
En metod att beräkna pensionens värde — ett genmäle. Av förste aktuarie *Arne Aldestam* och byråsekreterare *Sven Wallin* 725
Sjukförsäkringsreformen. Av byråchef *Rolf Broberg* 727
De mödrahjälpssökandes ekonomiska förhållanden. Av aktuarie *Thore Grönqvist* 734
Sociala frågor vid 1953 års vårriksdag 744
Den aktuella prisutvecklingen på vissa märkesvaror 753

Kortare meddelanden

Förslag om ny levnadskostnadsundersökning 760
Skandinavisk kurs i kriminologi 761
Besvärstiden i administrativa mål ... 762

Periodiska översikter

Utlänningar i Sverige under andra kvartalet 1953 763
Byggnadsverksamheten i flertalet städer och köpingar under tredje kvartalet 1953 767
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för oktober 1953.. 771
Sysselsättning och löner inom industrin i augusti 1953 772
Sysselsättning och arbetslöshet 778
Litteraturöversikt 785
Recensioner 791

Sakregister till årgång 1953 793
Författarregister till årgång 1953 .. 797
Recensioner år 1953 798

Häftets huvudinnehåll

Januari 1953

Femtio årgångar Sociala Meddelanden. Vid sidan av 1800-talets skifteslagstiftning och industrialisering och det innevarande seklets politiska demokratiseringsprocess torde socialpolitikens utveckling under de senaste decennierna kunna nämnas som en av de viktigaste faktorerna att till oigenkännlighet ha förvandlat det svenska samhällets hävdvunna struktur. En lika genomgripande förvandling har under samma tid gradvis skett i sättet att se på de sociala problemen. Förändringarna såväl i socialpolitikens uppbyggnad som i den sociala debatten har kontinuerligt registrerats i Sociala Meddelanden, som med detta nummer passerar sin femtionde årgång. En kritisk analys av tidskriften som källmaterial för ett studium av svensk socialpolitik och arbetsmarknadsförhållanden under det gångna halvseklet görs av fil. lic. Sven Igglund. Sid. 5.

Socialstyrelsens bosättningslåneundersökning 1952. I anslutning till socialstyrelsens uppdrag att överse gällande bestämmelser rörande de statliga bosättningslånen gjordes en statistisk undersökning inom styrelsen av ett material bestående av en femtedel, 1 984, av de låneansökningar, som handlades vid landets 26 riksbankskontor under 1951.

Undersökningen påvisar de stora olikheterna mellan landsbygd och städer i fråga om bosättningslånens spridning samt klarlägger de lånesökandes åldersfördelning, socialklasstillhörighet och ekonomiska förhållanden (familjemedelinkomst: 8 585 kr). Den konstaterar, att vid tidpunkten för låneansökan 48 % av makarna redan ingått äktenskap, varför lånen ej synes ha haft någon avgörande betydelse för äktenskapsbildningen. Av samtliga äktenskap hade 17 % ingåtts med ett bosättningslån som ekonomisk bakgrund. Under år 1951 avslogs i runt tal 11 % av alla bosättningslåneansökningar, medan 45 % bifölls med reducerat belopp och återstående 44 % med begärt belopp. Vandelanmärkningar och bland dem fylleriförseelser var den vanligaste orsaken till avslag. Anmärkningsvärt är det vid undersökningen fastställda förhållandet att skillnaden i avslagsprocent mellan dem som hade och dem som saknade underhållsskyldighet var mycket markant, 28 % resp. 8 %, samt att bedömningspraxis i fråga om låneansökningarna påtagligt varierade mellan olika riksbankskontor. Sid. 17.

En barnpsykiatrikers synpunkter på uttagning av klientel till barnkolonier. I denna artikel ställer biträdande skolöverläkaren, docent Sven Ahnsjö, mot varandra för- och nackdelarna med barnkolonivistelse. För en kategori, förskoleålderns barn, överväger de senare. Dessa barns behov av en kontinuerlig trygghetsupplevelse är av så fundamental betydelse, att kolonivistelsens miljöbyte medför starka risker för neurotiska störningar. Liknande gäller om äldre barn, som är födda utom äktenskapet eller i skilsmässofamiljer, vilkas föräldrar dött eller vilka kommer från konstant disharmoniska hem. Barn, som utsatts för dylika påfrestningar, bör ges andra och bättre sommarplaceringar än barnkolonier, i ordinär hemmiljö. För att undvika olämpliga konsekvenser av kolonivistelsen på känsligare barn bör uttagningen till barnkolonier ske noggrannare än nu och även urvalsobservation äga rum under kolonivistelsen. Sid. 26.

Samarbetet mellan kriminalpolis och barnavårdsnämnd. Våren 1948 placerade Stockholms stads barnavårdsnämnd en av sina utredningsassistenter som kontaktman hos kriminalpolisen med uppgift att biträda vid omhändertagandet av barn och ungdom, som gjort sig skyldiga till lagstridiga handlingar. I artikeln redogör denne för sin verksamhet och erfarenheter av sitt klientel. Sid. 30.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Allmänna arvsfonden, för varje budgetår, senast i	12, 1952
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	2, 1952
Arbetskraftsåtgång och utbetald lönesumma inom jordbruket år 1951, årligen, senast i	8, 1952
*Befolkningsutvecklingen, varje kvartal, senast i	10, 1951
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	7, 1952
*Brottsligheten, varje kvartal, senast i	11, 1951
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal, senast i	12, 1952
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1952
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	detta nr
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	4, 1952
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1952
Fattigvården, årligen, senast i	1, 1952
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen, senast i	4, 1952
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, i regel varje halvår, senast i	8, 1952
*Fylleriförseelser och spritsmuggling, varje halvår, senast i	3, 1952
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	5, 1952
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1952
Kooperativ verksamhet, årligen, senast i	1, 1952
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	11, 1952
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1952
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	4, 1952
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1952
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	12, 1952
Löneförhållandena för arbetare inom industrin, årligen, senast i	8, 1952
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1952
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1952
Nykterhetsvårdsklientelets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	5, 1952
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1952
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	12, 1952
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	9, 1952
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	5, 1952
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1952
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	12, 1952
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	11, 1951
*Vägtrafikolyckor, varje kvartal, senast i	10, 1951

* Fr. o. m. år 1952 lämnas dessa översikter i statistiska centralbyråns kvartalsvis utkommande *Statistisk tidskrift* samt däremellan *publicerade förtryck*.

Sociala Meddelanden 50 år

I och med detta nummer påbörjar Sociala Meddelanden sin femtioförsta årgång. Under de första nio åren hade tidskriften visserligen ett annat namn — »Meddelanden från Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik» — men den förändring, som följde med tidskriftens överflyttning till socialstyrelsen då denna upprättades, betecknade ingenting annat än en namnändring. Det förefaller därför riktigt att nu tala om femtio fullbordade årgångar.

De femtio förflutna åren betecknar en fullständig omvälvning av den sociala verklighet, som tidskriften skall ha till uppgift att på olika sätt belysa. Hur dessa förändringar återspeglas i tidskriftens innehåll framgår av en artikel i detta nummer, vari en socialvetenskapsman gjort tidskriftens femtio årgångar till föremål för en granskning och analys.

En viktig förändring har under senare år vidtagits med avseende på innehållet i Sociala Meddelanden. Från att tidigare nästan uteslutande ha innehållit rent officiella översikter av företrädesvis periodisk karaktär, har tidskriften under de senaste åren redigerats efter friare principer. Ett allt större utrymme har beretts åt signerade artiklar, som ej blott innefattat redogörelser för faktiska förhållanden utan även kunnat återspegla författarens egna bedömningar och önskemål. Samtidigt har det rent officiella materialet kunnat komprimeras i så hög grad, att tidskriftens totala volym ganska mycket reducerats.

Från och med innevarande årgång 1953 inträder ytterligare en betydelsefull förändring, i och med att arbetsmarknadsavsnittet i Sociala Meddelanden försvinner. Denna del av tidskriften har förut redigerats och bekostats av Arbetsmarknadsstyrelsen, som från och med årsskiftet utger en egen ny tidskrift, »Arbetsmarknaden». Denna tidskrift kommer dock inte att innehålla den detaljerade statistik över verksamheten vid arbetsförmedlingarna, över arbetslösheten och över byggnadstillstånden, som nu försvinner ur Sociala Meddelanden. Av ekonomiska skäl måste denna statistik utgå; som framgår av en notis i föregående nummer kommer den i fortsättningen att utges i stencilerad form. Huvudsiffrorna från denna statistik kommer emellertid även i fortsättningen att återfinnas i Sociala Meddelanden på en särskild tabellsida.

Flertalet läsare torde betrakta det som en fördel att tidskriften befrias från en del av det tyngande statistiska materialet, som många gånger medfört en avsevärd förskjutning av utgivningsdagen.

Redaktionen för Sociala Meddelanden vill begagna tillfället att framhålla, att dess strävan går ut på att tidskriften skall vara ett organ för allsidig upplysning och diskussion på det sociala området. Det förhållandet, att ett ämbetsverk utger tidskriften, är ej något hinder för att i denna även framföras vederhäftig kritik av såväl lagstiftningen som förvaltningen på det sociala området.

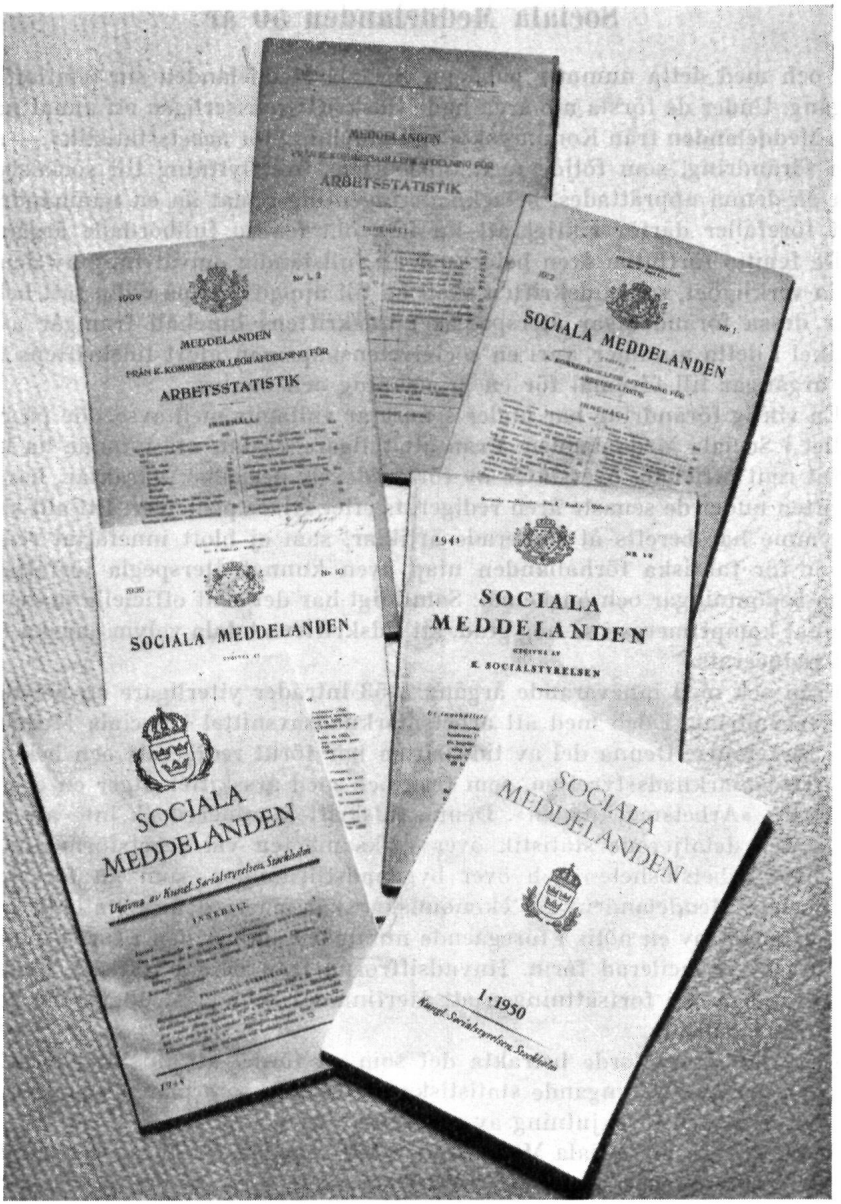

Sociala Meddelanden i kronologisk utveckling.

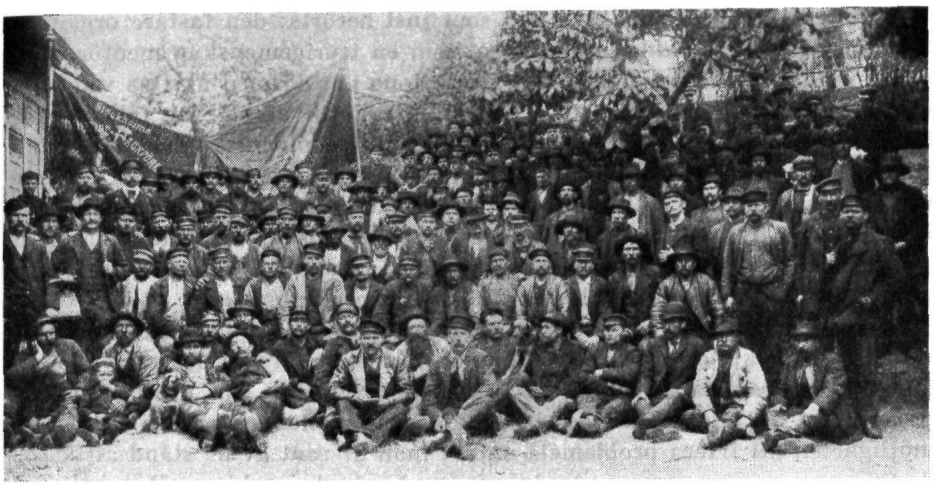

Stockholms hamnarbetarefackförening år 1906.

Femtio årgångar Sociala Meddelanden

Av fil. lic. *Sven Igglund*, Stockholms högskola

Industrialiseringen, som under 1800-talet omgestaltade det svenska samhället, föranledde även en livlig debatt rörande dess verkningar och innebörd. I viss mening är det svårare att få grepp om den debatten än om senare tiders motsvarande diskussion. Det förhåller sig på följande sätt. I den ekonomiska och sociala debatten ges uttryck åt föreställningar om utvecklingens innebörd, t. ex. i fråga om dess kausala beskaffenhet: i mer eller mindre preciserad form framkommer uppfattningar om »orsakerna till» utvecklingen. Man framhäver vissa omständigheter framför andra och tillskriver dem speciell betydelse, när det gäller att manövrera utvecklingen i någon riktning: man har med andra ord en teori, avsedd att tolka eller förklara utvecklingens natur.

När en eller flera teorier för ekonomiska situationer eller förlopp under någon tid är mera allmänt gängse, underlättas avsevärt en analys av debatten under samma tid. Om nämligen en uppfattning i ekonomiska frågor kommer till uttryck, som i *ett* avseende överensstämmer med en gängse teori, kan man åtminstone provisoriskt laborera med antagandet, att vederbörande ansluter sig även till den allmänna bild i övrigt av sammanhangen, som teorin ger uttryck åt.

De svårigheter, som möter vid en undersökning av 1800-talsdebatten, sam-

manhänger i ett avseende med vad som just berörts: den fastare organisation och den begränsning av debatten, som en teorigemenskap medför, saknades i stort sett under denna tid, åtminstone om därmed åsyftas vad man kallar vetenskapliga teorier. En allmän orsak till att så var fallet anför Eli F. Heckscher: det land, där den kvalificerade ekonomiska debatten sedan länge fördes, nämligen Storbritannien, var i Sverige inte föremål för vare sig vetenskapsmännens, politikernas eller allmänhetens tillräckliga intresse. Däremot var inflytelser från fransk och tysk diskussion påtagliga. Den ekonomiska debatten kännetecknades därmed genomgående av en inte ringa ytlighet och obestämdhet, och den fördes i generella termer.

En mängd konkreta ekonomiska eller sociala problem kan emellertid inte med fördel diskuteras enbart i allmänna termer, eftersom dessa låter sammanhangen framstå som obestämda och godtyckliga. Om preciserade begrepp felas, så felas också det bestämda sammanhanget och därmed även möjligheten att fixera problemets natur: man är rent av ur stånd att ställa de frågor, som man genom utredningar av konkreta problem söker besvara.

Dessa reflexioner föranleds av de besvär man hade haft och hade, när Sociala Meddelanden år 1903 började utkomma, eller kanske snarare, när den administration började fungera, som gav ut tidskriften, nämligen Kungl. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik.

Man hade i årtionden observerat följderna av industrialiseringens utveckling i landet: befolkningsomflyttningar, »pauperisering» genom industriområdenas bostadselände, genom låga löner, lång arbetstid, regellösa avtalsförhållanden och för arbetarna otillfredsställande förhållanden på arbetsplatserna.

De teorier, som man för tolkning av problemen förfogade över, var som nyss nämnts föga ändamålsenliga, och i vissa extrema fall uteslöt de rentav möjligheten till uppkomsten av de problem, som här förelåg. Genomgående var vidare en osäkerhet om problemens kvantitativa beskaffenhet rådande: man kände helt enkelt inte till, exempelvis hur många de arbetslösa var, och hur de fördelade sig på yrken och landsändar, man visste inte mera bestämt hur bostadsförhållandena var beskaffade och annat dylikt, och som här framgått, visste man heller inte så noga, vad man skulle ha tagit sig till med en sådan kunskap, om den hade funnits. »I skrifvelse den 11 maj 1896 förklarade sig Riksdagen visserligen icke vilja bestrida, att en på statistiska utredningar grundad kännedom om de förhållanden, under hvilka våra arbetare lefde, måste vara af stor betydelse för ett rätt bedömande och lösande af viktiga samhällsspörsmål, men ansåg sig tillika — då det icke kunde anses tillräckligt utredt, vare sig *hvad* i denna fråga borde göras eller *huru* det borde göras — dock ej kunna bifalla Kungl. Maj:ts förslag . . .» Förmodligen i den livliga känslan att något trots allt borde göras, beviljade man dock för 1897 10 000 kr för arbetsstatistiska undersökningar inom »något visst begränsadt område», utan att likväl närmare precisera vad man åsyftade.

1902 tillsattes en kommitté, ledd av fil. dr Henning Elmquist, vilken som aktuarie i Kommerskollegium organiserat dess arbetsstatistiska arbete, och som senare bl. a. blev socialstyrelsens förste generaldirektör. Sekreterare blev hans efterträdare som generaldirektör Gunnar Huss. Kommittén skulle ange de riktlinjer, som en permanent verksamhet på området borde följa. Man konstaterade snabbt, att »en mera detaljerad och fullständig utredning af frågan, i betraktande af ämnets omfattande och mångskiftande beskaffenhet, omöjligen kan eller bör på förhand göras . . .». Varje problem finge bestämma sin egen metod, liksom den avgränsning som kunde befinnas lämplig. Ville man vinna »en allsidig och korrekt belysning af de sociala förhållandena» kunde man dock inte nöja sig med mindre än »*dels* en fortlöpande mera allmän statistik, *dels* mångsidiga, efter vissa mellantider upprepade *detaljundersökningar*». Vid valet av vad som borde studeras framhöll man, att detta borde vara »af ej blott teoretisk utan äfven direkt praktisk betydelse». Det är uppenbart att en sådan programförklaring inte är mycket vägledande, och man framhöll också som en viktig uppgift för arbetet att just skapa den nödiga vägledningen för det arbetsstatistiska arbetet.

Uppsättningen av arbetsuppgifter var så till vida framsynt utvald, att deras systematiska genomförande delvis än i dag utgör framtidsprogram eller rentav bara tillhör önskemålens värld. Man ville kartlägga och registrera »Antalet i de särskilda yrkena anställda arbetare, fördelade efter kön, ålder och civilstånd», »Aflöning och aflöningssätt inom yrkena», »Arbetstiden» (det rörde sig ju här om en tid, då arbetstiden varken var begränsad till sin längd eller efter vad man visste ens homogen inom branscherna), »Arbetslokalernas tillstånd; hälsovådliga inflytelser m. m.», »Födans beskaffenhet», »Livsmedelsprisen», »Arbetarnas utgifter för sitt uppehälle», »Bostadsfrågan» m. m. Strejker och lockouter skulle rapporteras av den arbetsstatistiska avdelningens ombud ute i landet; dessa uppgifter ansågs ha ett så allmänt intresse att de borde offentliggöras i en särskild publikation, som skulle publiceras kvartalsvis. Bland övriga uppgifter, som man tilltänkt avdelningen, ansåg kommittén det särskilt viktigt att följa organisationsväsendets utveckling, lämpligen i en årsöversikt, medan övriga frågor, »t. ex. kooperativa företag samt inrättningar till främjande af arbetsklassens materiella, intellektuella och moraliska fromma», borde kunna belysas i notisform eller såsom översiktliga sammandrag. Över huvud taget borde verksamheten avpassas för att fungera även som social upplysningsbyrå.

Frågan, huruvida avdelningen även borde sysselsätta sig med »affärsställningen inom de olika industrigrenarna», dvs. med konjunkturutvecklingen, besvarade man nekande. De uppgifter man för ändamålet önskade, »produktionskostnaderna och deras fördelning på vissa allmänna hufvudposter, äfvensom afsättningsvillkoren för den färdiga produkten», trodde man sig på goda grunder inte kunna inhämta. En annan fråga är, hur den konjunkturuppfattning är beskaffad, som framträder i nyssnämnda krav; härtill skall vi återkomma.

Sociala Meddelanden . . .

Amalthea

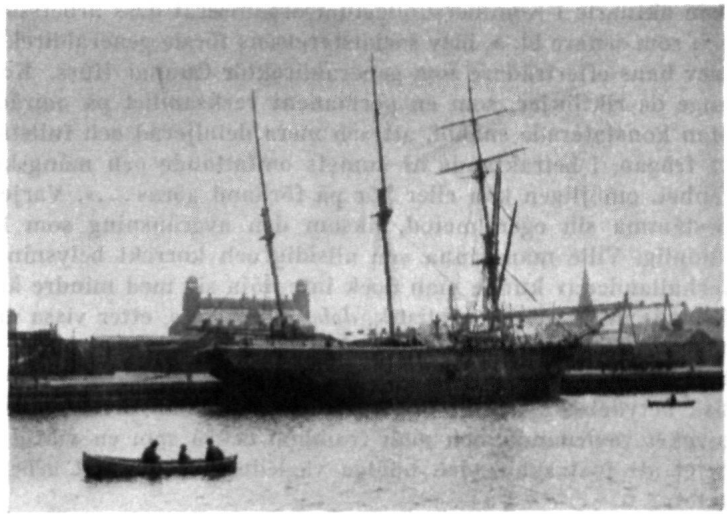

1908 Vid en stuverikonflikt detta år införskrevs några hundratal engelska strejkbrytare. Som logementsfartyg för dessa användes det engelska fartyget »Amalthea», som natten den 11—12 juli 1908 på Malmö redd utsattes för ett bombattentat, varvid en person dödades och tjugo skadades.

Stockholms storstrejks-kommitté

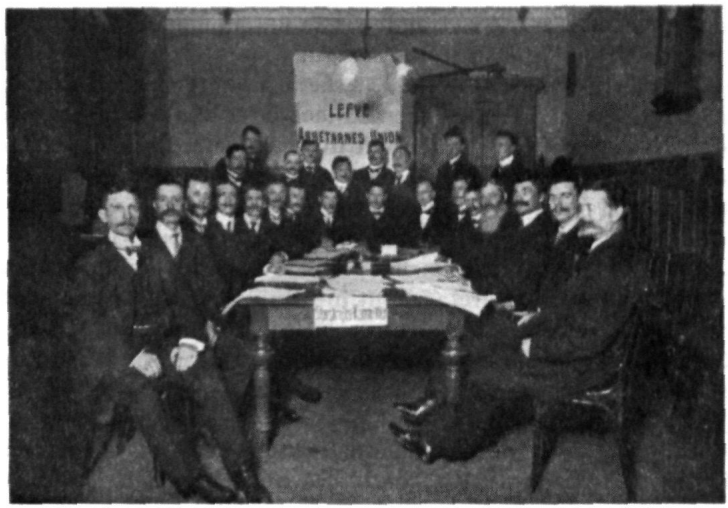

1909 En allmän lockout för pappersmasseindustrins träsliperier, i textilindustrin, vid sågverken och järnbruken ledde till storstrejk (4/8—13/11) 1909, vilken konflikt vid sin kulmen omfattade 290 000 arbetare. Storstrejkens för arbetarparten olyckliga utgång bidrog till en starkt ökad emigration från Sverige och decimerade Landsorganisationens medlemsantal med mer än hälften: från 169 776 i början av 1909 till 79 926 år 1911. F. n. omfattar LO över 1·3 milj. medlemmar.

Sociala Meddelanden . . .

Kristids-
ransonering

1914—18 Paltbrödskö på en Stockholmsgata under det första världskriget.

Social oro

1914—18 En anhållen (sedermera stadsfullmäktig) vid en arbetardemonstration d. 5/6 1917 i Stockholm.

Verksamheten skulle ges offentlighet i en planerad tidskrift, vars tilltänkta namn, Sociala Meddelanden, av något skäl inte accepterades förrän 1912; det något mindre snabba »Meddelanden från Kungl. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik» blev också de första åren tidskriftens namn.[1]

I det föregående har tidskriftens planerade innehåll delvis angetts. Härutöver såg man en viktig uppgift bestå i att följa den utländska (och naturligtvis också den svenska) sociallagstiftningens utveckling, att referera utländska tidskrifter och andra publikationer, när de hade arbetsstatistiskt intresse och att själv med originaluppsatser ge bidrag till diskussionen.

Men kommittén vågade inte rekommendera att tidskriften omedelbart skulle gripa sig an med samtliga nämnda uppgifter. Av olika skäl begränsade man det aktuella programmet till att omfatta

1) en redogörelse för arbetskonflikter,
2) en statistik rörande olycksfall i arbete,
3) en statistik rörande registrerade sjukkassor,

samt dödlighet och sjukdomsfall inom olika åldrar, yrken och klasser.

Som föremål för en specialundersökning föreslog man en utredning rörande »arbetarnes utgifter för sitt uppehälle», att ske under loppet av 1904. Samtidigt övervägdes undersökningar av »förhållandena» inom sjömansyrket liksom inom tändsticksindustrin, sömmerskeyrket och »hemväfnadsindustrien».

De här sammanfattade arbetsuppgifterna illustrerar vad tidigare sagts om den teori, de föreställningar om samhällsutvecklingen som uttryck för orsakssammanhang av något slag, som under denna tid var gängse. Det ligger ju nära till hands att fråga sig, av vilket skäl just de här angivna uppgifterna borde föredras framför andra, m. a. o., i vilket sammanhang man såg samhällsutvecklingen, när uppgifter av detta slag ansågs strategiskt betydelsefullare och mera belysande än andra. Åtskilligt kan här föras in i bilden för att förklara denna omständighet. Erik Palmstierna skriver i sin bok »Ett brytningsskede»: »Allting framstod som 'frågor' under denna tid och 'frågorna' måste 'lösas'. Man trodde nämligen på 'lösningar'. Bara man samfällt *ville* en sak, skulle reformen nog snart se dagen.» Man var entusiastisk, man vigde sitt liv åt socialt reformarbete, man trodde på det ädla uppsåtet, men man visste inte så mycket alldeles bestämt, som det heter, om det samhälle, som skulle reformeras. Man kände förvisso bristen på konkret kunskap; det förefaller dock som mången ansåg det garanterat, att sådan kunskap rätt snart skulle stå till buds, bara man s. a. s. ärligt strävade efter den.

År 1903 utkom »Meddelanden från Kungl. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik» i två häften, om ungefär 100 sidor vartdera. Detta betydande utrymme fylldes av redogörelser för *arbetsförmedlingarnas verksamhet* i Stockholm, Göteborg, Hälsingborg, Köpenhamn, Kristiania, München och i Tyskland (42 sidor), *sjukkassornas verksamhet* i Sverige och Dan-

[1] »För blott några år sedan ansågs det hart när samhällsfarligt att benämna statens arbetsstatistiska publikation för 'Sociala Meddelanden'», skrev G. H. von Koch i Social tidskrift 1912.

mark (18 sidor), *yrkesinspektion och arbetarskydd* i Sverige och Preussen (21 sidor), *arbetsinställelser* i Sverige och Danmark (26 sidor), *arbetsförhållandena* på olika orter i riket (34 sidor) samt *livsmedelspriser och hyror* på olika orter (55 sidor).

Dessa digra redogörelser innehåller ett utomordentligt stort antal detaljer, presenterade på ett sätt som tydligt illustrerar vad här tidigare anförts. Man har i dag svårt att se varför exempelvis arbetsförmedlingarnas verksamhet så detaljerat belyses, särskilt när det gällde de utländska förmedlingarna, icke blott emedan de utländska yrkesgrupperingarna avvek från de i Sverige samtidigt använda (inte ens vid de svenska förmedlingarna var praxis gemensam), utan också därför att dessa siffror över huvud taget var så tvivelaktiga som belysning av arbetsmarknadens utveckling. Man varnar visserligen läsaren för att dra vidlyftiga slutsatser av siffermaterialet, men ger detta icke desto mindre ett imponerande utrymme. I sammanhanget framträder även de av alla socialstatistiker välkända svårigheterna att klassificera ett material, svårigheter, vilka som bekant tillspetsas, när man organiserar insamlingen av samma material. För dessa första nummer av Meddelanden etc. samlade man in uppgifter utan att på något mera specificerat sätt ange, vad man ville veta; man prövade sig fram, och vad man publicerade var föga sovrat. Man hoppades av allt att döma, att läsaren skulle finna sin önskade kunskap i den stora mängden material.

Arbetsinställelserna redogjorde man för på det sätt som sedan blivit tradition: genom vad man kunde kalla en i tabellform uppställd krönika. Man uppgav arbetsinställelsernas tidpunkter och varaktighet, »karaktär» (strejk eller lockout), fack och ort, »tvistepunkt» ('utfående af aflöning', 's. k. sympatistrejk' etc.), antal arbetsgivare, strejkande resp. utestängda, om arbetarna var organiserade, resultat av striden samt uppgifternas källa. Vidare fanns en kolumn, innehållande stundom märkvärdiga och belysande upplysningar: »Arb. anse, att ingen arbetsinställelse ägt rum», nämligen vid *en strejk den 1 maj:* omfattande 21 oorganiserade arbetare, vilken ledde till att arbetsgivarens krav tillgodosågs; »Den egentliga anledningen till strejken var, att arb. fordrade ett humanare behandlingssätt» etc.

Under rubriken »Arbetsförhållanden» etc. framträder mycket tydligt de svårigheter, som bristen på entydigt definierade teoretiska begrepp ger upphov till. När detta kapitel introducerades, hänvisade man till uppfattningen i länder med ordnad arbetsstatistik, att »ställningar och förhållanden på arbetsmarknaden och inom arbetarvärlden» icke borde klargöras blott med »den statistiska metoden» utan att man även borde »söka åstadkomma regelbundna beskrifvande öfversikter».

För ändamålet utnyttjades arbetsstatistiska avdelningens organisation av ortsombud (på ursprungligen 24 platser), vilkas lokalkännedom ansågs vara den viktigaste förutsättningen för att de skulle kunna »bekomma vissa viktigare upplysningar». Ombuden skulle sålunda vända sig till arbetsgivar- och arbetarorganisationer »samt enskilda representativa arbetsgifvare och andra sakkunniga personer» och med tillhjälp av dessas utsagor ifylla ett

Sociala Meddelanden . . .

Ådalen

1932 Kristihimmelsfärdsdagen d. 14/5 1932 besköts ett demonstrationståg strejkande arbetare av en militäravdelning, som fattat posto vid en strejkbrytareförläggning i Lunde i Ådalen. Vid denna i svenska arbetskonflikter enastående händelse dödades fyra demonstranter och en åskådare.

Mass-arbetslöshet

1933 Kö av arbetslösa utanför Filadelfiaförsamlingen (nuv. Grandbiografen) i Stockholm — i väntan på utspisning med bullar och mjölk. I januari 1933 nådde depressionen i Sverige sitt bottenläge med 189 225 registrerade hjälpsökande arbetslösa.

Sociala Meddelanden . . .

Saltsjöbads-konferensen

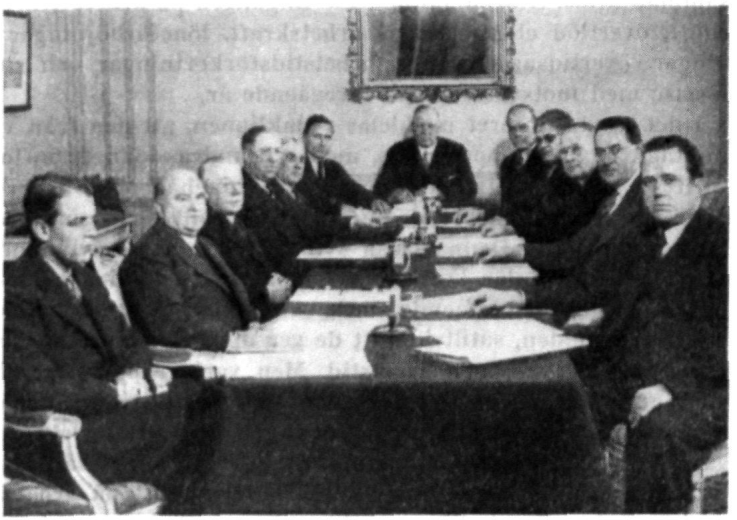

1938 År 1936 inleddes förhandlingar mellan Landsorganisationen och Svenska arbetsgivareföreningen, vilka d. 20/12 1938 resulterade i det s. k. »huvudavtalet» eller »Saltsjöbadsavtalet», vars bestämmelser syftar till att främja arbetsfreden samt att vid arbetskonflikter skydda tredje man och samhället. Bilden visar den s. k. arbetsmarknadskommitténs sista sammanträde före avtalets undertecknande.

Företags-nämnderna

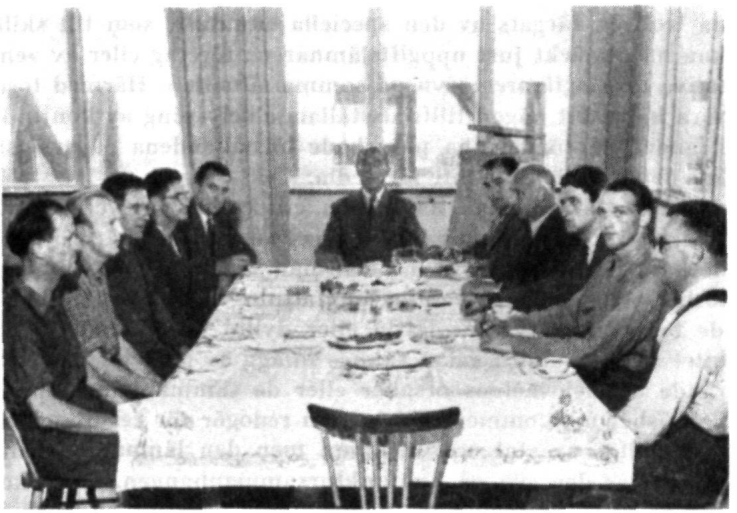

1946 Det s. k. »samarbetsavtalet», som avslöts d. 30/8 1946 mellan Landsorganisationen och Svenska arbetsgivareföreningen och till vilket även Tjänstemännens centralorganisation anslutit sig, ger bestämmelser om inrättande av företagsnämnder som »organ för information och samråd» mellan arbetsgivare och anställda i företag med minst 25 arbetstagare. Bilden visar företagsnämnden vid Monarkfabriken i Varberg.

frågeformulär. Svarens riktighet skulle strängt kontrolleras och därefter sammanfattas. Svaren skulle avse tillgången på arbete (förbättring, försämring), överflöd eller brist på arbetskraft, löneförhöjningar resp. lönesänkningar, övertidsarbete resp. arbetstidsförkortningar och slutligen en jämförelse med motsvarande tid föregående år.

I det första numret meddelar redaktionen, att den från vissa ombud inte mottagit några rapporter alls, medan å andra sidan de influtna rapporterna varit av »ganska växlande omfattning, innehåll och värde»; man förklarar detta så att »ombuden icke hunnit blifva fullt förtrogna med alla dem förelagda uppgifter». Denna ljusa syn på de snart försvinnande svårigheterna att få frågeformulär korrekt ifyllda torde med tiden ha mörknat. — Rapporterna äger ett bestående värde som vad man kunde kalla snapshots från arbetsmarknaden, såtillvida att de ger uppgifter om omfattningen av lokala variationer i löner och arbetstid. Men varje rapport framkallar samtidigt ett starkt intryck av det problem, representativiteten av de rapporterade uppgifterna utgör. Detta sammanhänger med att storleksordningar ofta angavs blott med kvalitativa omdömen, eller på annat sätt utan angivande av variationsgränser. »Hvarken öfverflöd eller brist på arbetskraft.» »Skomakeri som handtverk bär sig allt sämre.» »Tillgången å arbete normal... Öfverflöd på arbetskraft har förekommit.» »Härvarande kakelfabrik har nedlagt sin verksamhet.» Att konjunkturförhållandena huvudsakligen karakteriserades i former som dessa citat illustrerar, torde dels bero på den här förut berörda bristen på en mera sammanhållen teoretisk syn på konjunkturrörelserna, dels på att man, kanske som följd härav, endast synes ha reproducerat uppgiftslämnarnas syn in extenso. Härav följer, att uppgifterna troligen färgats av den speciella situation, som till skillnad från andra kan ha utmärkt just uppgiftslämnarens företag eller av »enskilda representativa arbetsgifvares» syn på samma situation. Härmed torde kanske också vara klart, att någon tillfredsställande belysning av konjunkturutvecklingen i landet, så som denna påverkade förhållandena på arbetsmarknaden, lyckas denna avdelning inte förmedla.

Däremot förmedlar tidskriften ett tydligt intryck av att man tillskrev konjunkturutvecklingen och dennas verkningar på arbetsmarknaden i landet stor betydelse, särskilt i den mån verkningarna framträdde som arbetslöshet. Av den länge vanliga uppfattningen av arbetslöshet som en följd av de berörda arbetarnas lättja eller dylikt visar även de tidiga årgångarna intet spår. Å andra sidan saknas inlägg av principiellt orienterad natur rörande arbetslöshetens orsaker eller de sammanhang, inom vilkas ram arbetslöshet uppkommer. Tidskriften redogör för resultaten av olika åtgärder som vidtas av stat och kommun men den lämnar därhän, hur långt den accepterar den syn på konjunktursammanhangen, för vilken samma åtgärder är uttryck. Denna fråga diskuteras över huvud taget inte.

Vi ha förut sett att stort utrymme från tidskriftens början ägnades åt arbetsförmedlingarnas verksamhet. Att så var fallet belyser inte bara det intresse man i allmänhet ägnade arbetsförmedlingarna som hjälpmedel till att

befrämja fördelning och omflyttning av arbetskraft mellan olika arbetsområden. Det belyser också en konjunkturteoretisk syn, som var vanlig vid denna tid (och skulle fortsätta att vara det rätt länge). Enligt det betraktelsesättet var arbetslöshet närmast en tillfällig desorganisation inom ett i övrigt jämförelsevis harmoniskt system. Arbetslöshetens karaktär av att vara en tillfällighet berodde icke blott på att dess *uppkomst* genom samma synsätt lämnades i stort sett oförklarad, utan också därpå, att detta framhävde det ekonomiska systemets harmoniska natur, på ett sätt som i extrema fall närmast uteslöt möjligheten av arbetslöshet. Som en följd härav kom de skäl i förgrunden, varigenom arbetslösheten förklarades som härrörande från utanför det ekonomiska systemet liggande, oförutsebara godtyckligheter och tillfälligheter. En administrativ lucka sådan som avsaknaden av arbetsförmedling var en sådan defekt; rättades den till, borde detta i sin mån också bidra till att minska arbetslösheten.

I den mån det sagda kan bidra till en förklaring av det stora intresse, man visade arbetsförmedlingarnas utveckling, måste det emellertid samtidigt framhållas, att just bristen på konkreta uppgifter rörande arbetslöshetens omfattning och utbredning gynnade upprätthållandet av delvis märkvärdiga föreställningar om problemets beskaffenhet. Redan från början krävde nu Sociala Meddelanden energiska åtgärder för att kartlägga arbetslösheten.

Emellertid synes sysselsättningen i landet ha varit gynnsam under tidskriftens första år, särskilt 1905—1907, varför ingenting blev gjort. Med konjunkturnedgången under 1908 förändrades bilden: dagspressen rapporterade ökande arbetslöshet, och i riksdagen, som under ett par årtionden med ökande skärpa debatterat »den sociala frågan», fördes saken på tal. Den första arbetslöshetsräkningen kom till stånd i januari 1909. Resultatet blev en total arbetslöshet av 20 106, varav 561 kvinnor. Man såg, att siffran var för låg: en under bearbetningen beräknad kontrollsiffra uppgick också till det tredubbla, eller omkring 60 000. Orsaken till det missvisande resultatet var främst den metod, varigenom uppgifterna insamlades: de arbetslösa hade genom annonser uppmanats att infinna sig på bestämd tidpunkt i angivna lokaler i 90 stads- och 195 landsbygdskommuner med omkring 40 % av landets befolkning. Det förefaller oss uppenbart, att på detta sätt ett väl stort spelrum gavs åt okunnighet, intressebrist och, inte minst under storstrejkens år, principiellt avståndstagande. Emellertid framhöll tidskriften, att resultatet icke desto mindre var värdefullt, därigenom att man fått »utredt, i hvilken mån massarbetslöshet förekom som följd af de sista årens dåliga konjunkturer»; siffran härför, d. v. s. konjunkturarbetslösheten utöver säsongarbetslöshet etc., angavs till ca 5 000 (motsvarande andel av kontrollsiffran 60 000 beräknades vara $^1/_3$). Likaså ansåg man, att man vunnit ett »i allmänhet fullt representativt statistiskt material» liksom »en i stort sedt korrekt kännedom om de arbetslösa och deras förhållanden . . .». Dessa uttalanden torde illustrera bristen på konkret vetande; en ytterligare antydan om den allmänna miljön ger tidskriftens reflexion, att »räkningarna väsentligt bidrogo till att hos myndigheter och enskilda framkalla större

förståelse och uppmärksamhet för arbetslösheten, rättvisare bedömande af densamma, lifligare medkänsla för dess offer samt ökad villighet att bispringa dem».

Utöver de delar av innehållet i Sociala Meddelanden, som här något berörts, kunde åtskilligt finnas att säga. Under den tid Meddelandena utkommit, har svenskt socialt arbete omgestaltats och utvidgats, och en del av förändringarna har varit genomgripande. Arbetstiden har reglerats, skyddet för skador i arbete har utvidgats, konjunkturarbetslöshetens fruktade olycka är sedan ett par årtionden nästan bara ett minne, som kanske inte behöver återupplevas, familjevård och bostadspolitik och skydd vid sjukdom och under ålderdomen har tillkommit: listan kan göras lång. När man överväger, hur genomgripande förändringarna i en del fall varit, är de stormiga meningsbrytningar begripliga, som föregått och åtföljt ingreppen.

Dessa stormar rasar icke i Sociala Meddelandens spalter under de gångna årtiondena, och icke heller granskas eller refereras mera systematiskt de ståndpunkter, som i den socialpolitiska debatten fått motivera en interventionistisk eller non-interventionistisk hållning. Sociala Meddelanden har inskränkt sig till referat och redovisning, referat av ärenden som handlagts eller observerats av socialstyrelsen, och redovisning av en mängd, oftast viktiga socialstatistiska data. På så sätt, och genom att här och var utvidga framställningen genom kommentarer, har Sociala Meddelanden i stillhet registrerat utvecklingen av stora delar av det svenska sociala arbetet, utan särskild kursivering av s. k. viktiga frågor och i en form, som fram till de sista åren varit oförändrad. Det är ibland inte lätt att se de sammanhang, varur enstaka led utbrutits och blivit föremål för artiklar i tidskriften. Sällan ges nämligen de brett översiktliga framställningar, som framkallar intrycket av kontinuitet och samordning i det sociala arbetet.

När Sociala Meddelanden nu fyller 50 år, brusar måhända inte ovationer mot redaktionen. Däremot noteras med mycken respekt, vilken enorm uppsättning kunskaper, huvudsakligen väl sorterade, om svensk social utveckling, som dessa 50 årgångar kan förmedla. Och till allas glädje torde den tid vara gången, då skötseln av denna viktiga tidskrift ansågs kunna vara en bisyssla.

Socialstyrelsens bosättningslåneundersökning 1952

Av amanuens *Ingrid Dalén*, socialstyrelsen

I anslutning till socialstyrelsens uppdrag att överse gällande bestämmelser rörande de statliga bosättningslånen (se Soc. Medd. 1952: 12, sid. 797) har en statistisk undersökning gjorts inom styrelsen. Materialet för undersökningen har bestått av en femtedel, 1 984, av de låneansökningar, som handlagts vid landets 26 riksbankskontor under år 1951. En liknande undersökning gjordes år 1941 (SOU 1943: 18), men den omfattade i motsats till den nu avslutade endast beviljade ansökningar.

Varje ansökningshandling innehåller uppgift om bl. a. de lånesökandes ålder, yrke och ekonomiska ställning, om det önskade beloppets storlek och om användningen av lånet; den innehåller vidare ortsombudets yttrande över de lånesökande och uppgift om det belopp han tillstyrker samt uppgift om riksbankskontorets behandling av ärendet och om det beviljade beloppets storlek. Med hjälp av dessa uppgifter har man fått en uppfattning om låneklientelets sammansättning och om praxis vid låneansökningarnas behandling på olika kontor.

Materialets tillförlitlighet. När det, som här är fallet, är fråga om en undersökning på urvalsbasis, måste det påpekas, att de medeltal och procenttal, som framkommer ur undersökningsmaterialet, är skattningar av motsvarande medeltal och procenttal i totalmassan (= låneansökningarna för år 1951) och som alla sådana behäftade med vissa slumpfel. De siffror, som kommer att återges i det följande, får därför inte tas som exakta, och skillnader på ett par procent kan inte tillmätas någon relevans. Vidare bör nämnas, att urvalet endast omfattar ansökningar från ett enda år; år 1951 torde emellertid inte skilja sig från andra, när det gäller förhållanden, som kan tänkas påverka de problem, som denna undersökning skall belysa.

Inkomstuppgifterna har i ansökningshandlingarna angetts per timme, vecka, månad eller år, vanligtvis dock per år. Vid bearbetningen har inkomsterna omräknats till att för alla avse ett år. Några säsongarbetare har inte funnits i urvalet, varför omräkningen torde bli tämligen exakt. 48-timmarsvecka har antagits gälla. Det finns vissa risker för att de lånesökande uppgett för låga inkomster eller underlåtit att ange övertidsersättning och ackordstillägg, dels på grund av det utseende, som ansökningsblanketten har, dels på grund av att alltför god ekonomi minskar möjligheterna att erhålla lån; det finns emellertid också anledning misstänka, att en och annan angett inkomsten för högt, eftersom även låga inkomster försvårar möjligheterna att erhålla lån. Det går inte att bilda sig någon uppfattning om i vilken utsträckning sådana mätningsfel finns i materialet. Såväl ortsombuden som riksbankskontoren granskar emellertid de lämnade uppgifterna, vilket torde borga för att felen är tämligen små.

Lånens regionala betydelse. När den statliga bosättningslånefonden inrättades angavs, att lån från denna skulle utlämnas till trolovade eller äkta makar för inköp av möbler och husgeråd. 1941 års undersökning visade, att lånefrekvensen var väsentligt lägre på landsbygden än i städerna. Förklaringen härtill antogs vara lånens begränsning till att gälla bosättningsföremål i trängre mening; den ansågs förorsaka, att lånemöjligheterna hade mindre intresse för vissa befolkningsgrupper. Befolkningsutredningen föreslog därför, att lånen även skulle få användas för inköp av redskap och verktyg och för vissa husdjur, vilkas avkastning skulle tillvaratas huvudsakligen inom det egna hushållet. Härigenom avsåg man att åstadkomma, att lånemöjligheterna skulle kännas lika värdefulla för alla kategorier av samhällsmedlemmar. En sådan författningsändring företogs år 1946. Föreliggande undersökningsmaterial visar, att det dock alltfort är stora olikheter i lånens spridning mellan landsbygd och städer. År 1951 erhöll 11 % av på landsbygden ingångna äktenskap bosättningslån och i städerna 21 %. Åren 1938—1940 var motsvarande siffror 9 och 19 %. Inga av de lånesökande, som ingår i detta material, hade ansökt om lån för inköp av kreatur och endast några få för inköp av verktyg och redskap.

Även mellan länen rådde stora skillnader, vilket framgår av efterföljande tablå.

17 % av samtliga äktenskap hade ingåtts med ett bosättningslån som ekonomisk bakgrund. Lånefrekvensen var högst i Gävleborgs län, där närmare en fjärdedel av de nygifta erhållit sådana lån. Stockholms stad och län kom närmast därefter med i runt tal 22 %. Lägst låg Älvsborgs län med 7 % och Kalmar län med 8 %.

Län	Ingångna äktenskap 1951, som erhållit bosättningslån[1] %
Stockholms stad	21·6
Stockholms	22·4
Uppsala	20·8
Södermanlands	19·0
Östergötlands	18·4
Jönköpings	18·0
Kronobergs	10·8
Kalmar	8·2
Gotlands	10·1
Blekinge	15·8
Kristianstads	12·5
Malmöhus	18·0
Hallands	15·8
Göteborgs o. Bohus	16·3
Älvsborgs	7·2
Skaraborgs	12·2
Värmlands	13·5
Örebro	18·8
Västmanlands	21·2
Kopparbergs	13·9
Gävleborgs	23·4
Västernorrlands	21·1
Jämtlands	14·4
Västerbottens	12·5
Norrbottens	15·0
Summa	17·0

De lånesökandes socialklasstillhörighet. Materialet har med hänsyn till de lånesökandes socialklasstillhörighet indelats i fem grupper, arbetare, lägre tjänstemän (inkl. verkmästare, förmän och lägre teknisk förvaltningspersonal), högre tjänstemän (inkl. högre teknisk förvaltningspersonal), företagare och yrkeslösa (i regel hemmafruar och studerande). Indelningen har gjorts för både manliga och kvinnliga lånesökande. Resultaten återges i tab. 1, av vilken det bl. a. framgår, att ca två tredjedelar av de manliga kontrahenterna var arbetare. Andelen hade sjunkit sedan föregående undersökning från 83 till 66 %. Skillnaden kan delvis men inte helt bero på olika redovisningsgrunder vid de båda tillfällena; en socialklassförskjutning torde också ha skett. Företagarna hade däremot samma relativa andel, ca 2 %, vid 1941 års undersökning och vid den här föreliggande.

Vissa möjligheter har getts till jämförelser i detta hänseende med totalbefolkningen i de åldersklasser, som bosättningslåneklientelet omfattar, nämligen 15—40 år. De visar, att låntagarna i något större utsträckning än hela befolkningen i de yngre åldersklasserna var stats- eller kommunalanställda och oftare tillhörde socialklassen förvaltningspersonal än arbetarpersonal. Med den karaktär, som denna sociala förmån f. n. har, är det ju också naturligt, att den företrädesvis kommer ett mellanskikt av befolkningen till godo. Även inkomstjämförelserna i det följande stöder denna uppfattning.

De lånesökandes ålder. När bosättningslånen infördes, var syftet med dem att främja unga äktenskap. Maximiåldern bör enligt ett riksbankscirkulär vara för kvinnor 35 och för män 40 år.

Åldersfördelningen bland de lånesökande finns återgiven i tab. 2. Det framgår av den, att ca två tredjedelar befann sig i åldrarna 20—30 år och att

[1] Det måste nämnas, att dessa procenttal inte grundar sig på fullt jämförbara siffror. En stor del av dem som sökte bosättningslån 1951, ca 48 %, hade redan ingått äktenskap, kanske både ett och två år tidigare; totalantalet äktenskap ingångna under 1951 är därför inte helt adekvat som jämförelsegrupp. Några systematiska fel, orsakade av detta beräkningssätt, synes man dock inte behöva riskera.

Tab. 1. De lånesökandes socialklasstillhörighet

Kvinnans socialklass	Hela antalet	Mannens socialklass				
		Arbetare	Lägre tjänstemän	Högre tjänstemän	Företagare	Yrkeslösa
	Procenttal					
Arbetare	19	16	3	0	0	0
Lägre tjänstemän	34	17	13	2	1	1
Högre tjänstemän	1	0	1	0	0	0
Företagare	0	0	0	—	0	0
Yrkeslösa	46	33	10	1	1	1
Summa	100	66	27	3	2	2

makar under 20 år var sällsynta. I motsats till vad 1941 års undersökning visade hade de yngsta äktenskapen sökt bosättningslån i mycket liten utsträckning. Det torde bero på den stora bristen på lägenheter, vilken medfört, att de unga i större utsträckning än tidigare måste bo hos endera makens föräldrar och därigenom inte får möjlighet att erhålla bosättningslån.

Låntagarnas ekonomiska förhållanden. Låntagarna har i ekonomiskt avseende delats i två grupper, de som åtnjuter naturaförmåner och de som saknar sådana. De senare utgjorde 93 % av samtliga. Som naturaförmåner har räknats fri bostad, helt eller delvis fri kost och fritt vivre. Mindre förmåner, såsom fria arbetskläder, fria järnvägsresor, fri telefon etc. har lämnats ur räkningen.

De som åtnjöt naturaförmåner hade, trots att någon värdering av förmånen inte gjorts, en något högre medelinkomst än de övriga. Förklaringen härtill torde vara, att det i regel var hustrun, som erhållit naturainkomsterna, och att det därför företrädesvis var familjer, där båda makarna hade förvärvsarbete, som tillhörde denna kategori.

Bland dem som inte hade tillgång till naturaförmåner[1] återfanns 38 % i inkomstläget 3 000—7 000 kr, 35 % hade en inkomst mellan 7 000 och 11 000

Tab. 2. De lånesökandes ålder

Kvinnans ålder, år	Hela antalet	Mannens ålder, år						
		-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-
	Procenttal							
—19	10	0	6	3	1	0	—	—
20—24	55	1	27	21	5	1	0	—
25—29	23	—	5	11	5	2	0	—
30—34	8	—	1	3	3	1	0	0
35—39	3	—	0	1	1	1	0	0
40—44	1	—	0	0	0	0	1	0
45—	0	—	—	—	—	—	0	0
Summa	100	1	39	39	15	5	1	0

[1] I det följande kommer endast denna kategori att tas i betraktande; den andra är för liten för att tåla några ingående undersökningar.

Tab. 3. Familjeinkomst för låntagare i olika län och ortstyper

Län	Familjeinkomst, medeltal kr
Stockholms stad	10 787
Stockholms	10 290
Uppsala	6 862
Södermanlands	7 658
Östergötlands	7 707
Jönköpings	7 673
Kronobergs	7 797
Kalmar	7 443
Gotlands	7 763
Blekinge	7 675
Kristianstads	6 422
Malmöhus	8 908
Hallands	7 425
Göteborgs o. Bohus	8 924
Älvsborgs	8 418
Skaraborgs	7 223
Värmlands	7 727

Län och ortstyp	Familjeinkomst, medeltal kr
Örebro	8 025
Västmanlands	7 998
Kopparbergs	7 085
Gävleborgs	7 402
Västernorrlands	7 826
Jämtlands	7 399
Västerbottens	8 521
Norrbottens	8 363
Stor-Stockholm[1]	10 888
Göteborg	9 153
Malmö	9 522
Övriga städer med 30 000–100 000 inv.	8 567
Övriga städer o. köpingar	7 958
Landsbygden	6 930
Samtliga	**8 585**

kr, 22 % mellan 11 000 och 15 000 kr, 4 % över 15 000 kr och 1 % under 3 000 kr. De högsta inkomsterna hade Stockholms stad och län, vilket framgår av tab. 3, där medelinkomsten uträknats för varje län och ortstyp.

Den inkomst, som här angetts, utgör mannens och hustruns gemensamma. I 42 % av fallen avsåg hustrun att fortsätta sitt förvärvsarbete efter bosättningen, i 47 % av fallen saknade hon förvärvsarbete, när ansökan om bosättningslån inlämnades. 11 % avsåg att sluta omedelbart efter bosättningen, som då vanligen sammanföll med tidpunkten för giftermålet.

Kvinnans möjligheter till förvärvsarbete efter bosättningen minskar naturligtvis, om barn finns eller väntas. Uppgift härom skulle lämnas på ansökningsblanketten. Ett försök har gjorts att bearbeta dessa uppgifter och de ytterligare upplysningar, som ortsombudets och riksbankskontorets utredningar har gett. Det står dock klart, att resultaten på denna punkt är mycket osäkra. De siffror, som materialet ger, är följande:

	Antal	%
Väntar barn	450	23
Har gemensamma barn	422	21
Har gemensamma barn och väntar barn	19	1
Övriga låntagare	1 093	55
Summa	**1 984**	**100**

Enligt denna sammanställning skulle närmare hälften av alla låntagare ha eller inom den närmaste framtiden få barn att försörja. Ekonomin försämras givetvis härigenom: dels försvåras ju den kvinnliga kontrahentens möjligheter att sköta ett yrkesarbete utanför hemmet, dels ökas försörjningsbördan. Att detta måste skapa problem vid skötseln av bosättningslånet är självfallet.

[1] Stor-Stockholm innefattar förutom det administrativa Stockholm även Sundbyberg, Solna, Stocksund, Djursholm, Danderyd, Järfälla, Sollentuna, Täby, Lidingö, Nacka, Saltsjöbaden och Huddinge.

Tidpunkt för äktenskapets ingående. Som förut nämnts hade 48 % av makarna ingått äktenskap, när de inlämnade sin ansökan om bosättningslån. Lånen synes därför inte ha haft någon avgörande betydelse för äktenskapsbildningen; skulle förväntan om ett bosättningslån ha spelat in, är det i varje fall svårt att yttra sig om i vilken utsträckning så har varit fallet. Till följd av den stora bostadsbristen tvingas de nygifta att dela hushåll med föräldrar eller att hyra ett möblerat rum i väntan på att erhålla den egna lägenhet, som är en förutsättning för att ett bosättningslån skall utbetalas. I Göteborg var antalet redan gifta högst, 59 %; även i Stockholm och i städer med 30 000—100 000 invånare översteg procenttalet 50. På landsbygden var det 45.

Ansökans behandling. Allmänna synpunkter. Ansökan om bosättningslån inlämnas alltid till ett ortsombud, vilket det åligger att verkställa en första granskning av de uppgifter, som de lånesökande lämnat om sig själva. På grundval av dessa och andra upplysningar, som kan inhämtas från arbetsplatser, anhöriga, socialregister osv., avger ortsombudet ett yttrande om de lånesökande. Detta tillställs vederbörande riksbankskontor tillsammans med ansökan, vilken där beviljas med fullt eller reducerat belopp eller avslås.

Under år 1951 avslogs i runt tal 11 % av alla ansökningar; 45 % bifölls med reducerat belopp och återstående 44 % med begärt belopp. De begärda, tillstyrkta och beviljade beloppens storlek kan utläsas ur tab. 4.

Tab. 4. Begärda, tillstyrkta och beviljade belopp av olika storlek

Belopp, kr	Begärt	Tillstyrkt	Beviljat	Begärt	Tillstyrkt	Beviljat
		Antal			Procent	
0	—	78	212	—	4	11
1— 999	25	23	32	1	1	2
1 000—1 999	78	89	64	4	4	3
1 200—1 399	52	58	64	3	3	3
1 400—1 599	204	255	243	10	13	12
1 600—1 799	64	168	489	3	8	25
1 800—1 999	84	268	355	4	14	18
2 000	1 477	1 045	525	75	53	26
Summa	1 984	1 984	1 984	100	100	100

Det framgår där, att endast omkring en fjärdedel erhöll maximibeloppet 2 000 kr, trots att 75 % sökt denna summa. Olikheterna var emellertid stora mellan riksbankskontoren och skall närmare diskuteras i det följande.

Det har varit synnerligen svårt att få något grepp om orsakerna till reduceringar av sökta belopp; någon motivering har vanligen inte antecknats på ansökningsblanketterna. Det förefaller emellertid, som om flera kontor utbildat ett normalbelopp, understigande maximibeloppet, vilket endast får överskridas i undantagsfall. I andra, betydligt färre fall har en påtaglig orsak till reduceringen kunnat konstateras, låga inkomster, vandelanmärkning etc. Försök har emellertid gjorts att gruppera de lånesökande efter vissa för riksbankskontorens ställningstagande relevanta grunder och jämföra lånets behandling mellan dessa grupper.

Lättare har det varit att fastställa orsakerna till avslag. På de flesta blanketterna hade anteckning härom gjorts av riksbankskontoren; i praktiskt taget alla andra fall har det genom ortsombudets yttrande och utlåtanden i övrigt tydligt framgått, vilka motiven varit.

Orsakerna[1] till avslag var följande:

	Antal	%
Vandelanmärkning	71	34
Bristande ekonomisk förtänksamhet, stora skulder	43	20
Ålder	36	17
God ekonomi	16	8
Bosättning redan färdig	11	5
Låga inkomster	7	3
Stor underhållsskyldighet	1	0
Andra orsaker (giftermålet för lång tid tillbaka, åtnjutit sociala förmåner m. m.)	25	12
Okända orsaker	2	1
Summa	212	100

Olika faktorers betydelse. *Socialklasstillhörighet och anställningsform.* Som tidigare konstaterats är det företrädesvis ett mellanskikt av befolkningen, som kommer i åtnjutande av bosättningslånen. Detta visar sig även i behandlingen av ansökningarna för de olika socialklasserna. Lägre tjänstemän hade det lägsta antalet avslag, 6 %. Arbetare och högre tjänstemän hade något högre relativt antal, 11 %. Sannolikt spelar ekonomiska faktorer in; bland arbetarna finns lånesökande med för låga inkomster, bland de högre tjänstemännen lånesökande med för höga inkomster eller för stor förmögenhet.

Även anställningsformen spelade in vid bedömningen av ansökningarna, vilket nedanstående tablå visar:

	Beviljat belopp i medeltal, kr
Statsanställda	1 598
Kommunalanställda	1 677
Privatanställda	1 492
Yrkeslösa	1 415

Ålder. Den normaliserade maximiåldern, 40 år för män och 35 år för kvinnor, hade i allmänhet följts. Undantag hade gjorts för 44 kvinnor och 11 män. Avslagen visade emellertid en påtaglig ökning med åldern. De utgjorde 7 % för män i åldern 20—24 år och 28 % i åldern 35—39 år. För kvinnorna var de i samma åldersgrupper 7 resp. 32 %.

Som tidigare nämnts hade 17 % av samtliga äktenskap erhållit bosättningslån. Tab. 5 illustrerar bosättningslånens betydelse för olika åldersgrupper. När båda makarna var under 20 år, var antalet låntagare litet, endast 7 %. Det ökade till 26 % för makar i åldern 20—24 år och sjönk sedan kontinuerligt med åldern; när mannen var 35—39 år och kvinnan 30—34 år, var det 8 %.

[1] För några låntagare hade flera anledningar redovisats, men vid bearbetningen har endast en, den som föreföll att vara mest betydelsefull, medtagits.

Tab. 5. Bosättningslåneklientelet i % av samtliga nygifta i olika åldrar

Kvinnans ålder, år	Mannens ålder, år				
	—19	20—24	25—29	30—34	35—39
—19	7	16	15	13	14
20—24	18	26	20	20	10
25—29	—	23	15	13	10
30—34	—	18	17	14	8

Ekonomiska faktorer. Medelinkomsten sjönk med stigande lånebelopp upp till 1 400 kr för att därefter åter stiga. Högst var den för dem som erhöll 2 000 kr; därnäst kom emellertid de som fick avslag. Det finns tydligen en kategori lånesökande, som endast ansökt om relativt små belopp och som i de flesta fall också erhållit dessa. Otroligt är inte, att de i genomsnitt hade högre inkomster än de som hade behov av det maximala beloppet 2 000 kr. Inte förrän vid 1 400 kr hade riksbankskontorens reduceringar börjat sätta in i större utsträckning.

Som en av förutsättningarna för att bosättningslån skall beviljas anger kungörelsen om bosättningslån, att de lånesökande skall ha »gjort sig kända för skötsamhet och ekonomisk förtänksamhet ävensom, i den mån betingelser härför förelegat, ådagalagt sparvilja». 43 lånesökande uppfyllde enligt riksbankskontorens uppfattning inte detta krav. Bedömningen blev här, särskilt i de stora städerna, ganska schematisk, och misskötseln skulle vara mycket grav för att anmärkning skulle lämnas. Vanligare var, att de lånesökande var skuldsatta i sådan utsträckning, att det ansågs väsentligt försämra återbetalningsmöjligheterna. Speciellt gällde detta skuldsättning för andra ändamål än bosättning. När det gällde skuldsättning för bosättning har två bedömningslinjer kunnat urskiljas: det fanns kontor, som ansåg, att ett lån, som gav möjlighet att lösa en avbetalningsskuld på möbler eller andra hushållsföremål, var värt att tillstyrka; det fanns andra, som ansåg, att om avbetalningsskulder överhuvudtaget fanns, hade möjligheterna att erhålla bosättningslån förverkats.

Vandelanmärkningar och bland dem fylleriförseelser var den vanligaste orsaken till avslag. I några fall hade ena eller båda kontrahenterna varit i delo med rättvisan. I andra fanns visserligen ingen dylik anmärkning, men omdömen från arbetsgivare och andra var så graverande, att det inte ansågs lämpligt att bevilja ansökan. Däremot torde sådana anmärkningar i allmänhet inte ha betytt något för det beviljade beloppets storlek.

Underhållsskyldighet. Som orsak till avslag hade underhållsskyldigheten endast nämnts i ett fall. Däremot tycks denna faktor ha bidragit till ställningstagandet i många fall. Skillnaden i avslagsprocent mellan dem som hade och dem som saknade underhållsskyldighet var nämligen mycket markant, 28 resp. 8. Förhållandena i övrigt var dock inte lika för dessa båda grupper. Bl. a. tycks de som hade underhållsskyldighet oftare ha ådragit sig en vandelanmärkning än övriga låntagare.

Däremot ökades chanserna att erhålla lån, om de båda kontrahenterna hade gemensamma barn eller om de väntade barn. Det förekom fall med

Tab. 6. Relationen mellan ansökta, tillstyrkta och beviljade belopp på olika kontor

Kontor	Ansökt belopp, medeltal kr	Tillstyrkt belopp, medeltal kr (inkl. avstyrkan)	Beviljat belopp, medeltal kr (inkl. avslag)	Tillstyrkt belopp i % av ansökt belopp	Beviljat belopp i % av ansökt belopp	Beviljat belopp i % av tillstyrkt belopp
Stockholm	1 874	1 689	1 486	90·1	79·3	88·0
Uppsala	1 818	1 756	1 695	96·6	93·2	96·5
Nyköping	1 881	1 841	1 617	97·9	86·0	87·8
Norrköping	1 770	1 527	1 308	86·3	73·9	85·7
Linköping	1 870	1 800	1 713	96·3	91·6	95·2
Jönköping	1 847	1 799	1 696	97·4	91·8	94·3
Växjö	1 662	1 582	1 468	95·2	88·3	92·8
Kalmar	1 831	1 679	1 627	91·7	88·9	96 9
Visby	1 718	1 627	1 238	94·7	72·1	76·1
Karlskrona	1 829	1 597	1 426	87·3	78·0	89·3
Kristianstad	1 756	1 653	1 460	94·1	83·1	88·3
Malmö	1 896	1 797	1 424	94·8	75·1	79·2
Halmstad	1 831	1 678	1 478	91·6	80·7	88·1
Göteborg	1 918	1 693	1 564	88·3	81·5	92·4
Vänersborg	1 912	1 774	1 479	92·8	77·4	83·4
Mariestad	1 944	1 918	1 670	98·7	85·9	87·1
Karlstad	1 876	1 751	1 538	93·3	82 0	87·8
Örebro	1 740	1 579	1 456	90·7	83·7	92·2
Västerås	1 831	1 763	1 631	96·3	89·1	92·5
Falun	1 799	1 626	1 348	90·4	74·9	82·9
Gävle	1 886	1 809	1 752	95·9	92·9	96·8
Härnösand	1 708	1 655	1 515	96·9	88·7	91·5
Sundsvall	1 870	1 698	1 488	90·8	79·6	87·6
Österund	1 706	1 552	1 366	91·0	80·1	88·0
Umeå	1 938	1 876	1 605	96·8	82·8	85·6
Luleå	1 825	1 631	1 196	89·4	65·5	73·3
Samtliga	**1 854**	**1 717**	**1 518**	**92·6**	**81·9**	**88·4**

grava anmärkningar beträffande vandel och ekonomisk skötsamhet, som erhöll bosättningslån under motivering, att det kunde bidra till att skapa ett hem för ett väntat eller redan fött barn.

Olikheterna i bedömningen av ansökningarna vid olika kontor. Vissa allmänna normer för behandlingen av ansökningarna hade alltså skapats dels genom kungörelsens utformning, dels genom cirkulärskrivelser och andra kontakter från riksbankens huvudkontor till filialerna ute i landet. Trots dessa försök att åstadkomma enhetlighet mellan de olika kontoren var praxis inte densamma på alla håll.

I tab. 6 ges en sammanställning av hur man på de olika kontoren förfor med ansökningsbeloppen och vilken hänsyn, som togs till ortsombudens arbete. Mest frikostiga i behandlingen synes kontoren i Gävle, Jönköping, Linköping och Uppsala ha varit; över 90 % av de ansökta beloppen hade där beviljats. Efter stränga linjer arbetade däremot riksbankskontoren i Luleå, Visby, Norrköping och Malmö, där de begärda beloppen reducerats med mellan en tredjedel och en fjärdedel.

En barnpsykiatrikers synpunkter på uttagning av klientel till barnkolonier[1]

Av bitr. skolöverläkaren, docent *Sven Ahnsjö*

För den som i likhet med författaren mera på avstånd och indirekt kommer i kontakt med kolonifrågor och koloniproblem, kan givetvis synpunkterna på uttagningen av klientelet till desamma endast dels dikteras av en teoretisk föreställning, dels bygga på en relativt begränsad erfarenhet. All institutionsvård är dock så likartad, att min erfarenhet rörande barnhem må kunna anses vara tillämplig även rörande kolonier.

Det är sålunda min uppfattning, att man måste se på hela koloniverksamheten på samma sätt som på barnhems- och överhuvudtaget institutionsvård av heldagskaraktär såsom i förhållande till hemvård och hemuppfostran onaturliga samhällsbildningar, vilka aldrig kan ersätta det bästa, men väl vara nödvändiga lösningar av ett problem för många.

Ju mer samhällets allmänna standard höjs och ju bättre människorna får det, i desto större utsträckning kan de också ordna det så, att familjen under olika omständigheter och i skilda situationer kan hållas samman och som en enhet tillfredsställa sina behov.

Koloniverksamheten har under tidigare skeden fyllt en mycket stor funktion genom att överhuvudtaget göra det möjligt för barn att under åtminstone en tid av året få tillgång till vad hemmet ofta inte kunnat bjuda dem, nämligen dels en god och närande kost, dels en utevistelse i hälsosam natur med tillgång till bad etc.

I vårt land kan kolonierna knappast anses nödvändiga för att fylla den första uppgiften annat än i enstaka undantagsfall. Ur näringsfysiologisk synpunkt torde nämligen svenska barn knappast behöva bli föremål för speciell omvårdnad i institutioner. Den andra uppgiften, att ge barnen möjligheter att komma ifrån städerna och ut på landet med badmöjligheter o. dyl., är emellertid alltjämt aktuell och motiverar än i dag speciella åtgärder. Det är på denna punkt, som kolonierna alltjämt fyller och kan fylla en stor uppgift. Men även om vi erkänner detta, kommer vi inte ifrån, att kolonierna med sin institutions- och anstaltskaraktär är och förblir en onaturlig lösning på ett problem, ett avståndstagande från mera ideala lösningar.

Koloniens nackdelar ligger främst i två förhållanden.

1. Barnet slits loss från hemmet och familjen.
2. Vi får en anhopning av barn i stora grupper.

Givetvis vore det ett allmänt önskemål om helst ingen, men i varje fall endast en av dessa faktorer, behövde göra sig gällande. Är det nödvändigt att splittra familjen, skulle man vilja undvika anhopningen i stora grupper

[1] Inledningsanförande vid diskussion rörande samma ämne i Sveriges Barnens Dagsledares Förening den 19/10 1952.

och föra barnet in i en annan familjegrupp. Vår strävan måste sålunda gå i den riktningen, och vi vet alla, att vi också i allmänhet arbetar efter den linjen. I de fall, då vi inte lyckas få fram sommarhem och ferievistelse i enskilt hem, återstår många gånger endast kolonierna.

I den situationen blir det ur barnpsykiatrisk synpunkt mycket viktigt, vilka barn vi utan större risk kan låta gå till kolonierna, och vilka vi å andra sidan bör och måste skona, med andra ord blir uttagningen till kolonierna ett viktigt problem bland andra.

Ur teoretisk och praktisk synpunkt tror jag, att man utan tvekan kan påstå, att förskoleåldern inte passar på koloni. Blir man tvingad att ordna kolonivistelse för förskoleålderns barn, så krävs, om detta skall göras tillfredsställande, så speciella åtgärder och så kvalificerad personal, att vården av desamma kommer att ställa sig mycket dyrbar.

Anledningen till att man måste avråda från kolonivistelse, när det gäller förskolebarn är dels, att under dessa år behovet av en kontinuerlig trygghetsupplevelse är av så fundamental betydelse, att man inte bör ta risken härav, om detta inte är absolut nödvändigt. Ett uppbrott från den miljö, där barnet är rotat, och in i en stor ny barngrupp betyder, att barnet kan förlora den naturliga kontakten med omgivningen och utveckla neurotiska störningar.

Ett fall, som jag just nu har till behandling, må illustrera detta. Det rör sig om en pojke, nu $8^1/_2$ år gammal, som omhändertagits på grund av upprepade snatterier och stölder. Pojken är den fjärde av fem syskon, av vilka alla utvecklats ordinärt. Pojken har under hela sin uppväxttid vistats i föräldrahemmet med undantag av en kolonivistelse vid fyra års ålder. Innan han kom till kolonien tillsammans med en äldre broder, hade inga som helst anmärkningsvärda drag i hans utveckling kunnat spåras. På kolonien hade emellertid pojken vantrivts i högsta grad, blivit ängslig, orolig, aggressiv, destruktiv etc. Den äldre brodern kan än i dag berätta, hur synd han tyckte det var om sin lillebror med hänsyn till vad som hände på kolonien. Vid återkomsten från kolonien möttes han av modern, som inte längre kände igen pojken. Hon fick överhuvudtaget inte någon som helst kontakt med honom, och han frågade inte efter henne. Överhuvudtaget var pojken efter denna tid som förbytt, och fler och fler symtom på anpassningssvårigheter inställde sig. Han företedde sålunda förutom kontaktsvårigheter senare läs- och skrivsvårigheter i skolan, nagelbitning och så småningom de ovannämnda symtomen snatteri, stöld etc.

För närvarande rör det sig om ett väl begåvat barn med en intellektuell utveckling över genomsnittet. Han är på många sätt trevlig och förståndig men har en benägenhet att isolera sig från jämnåriga. Så småningom har han under behandlingen fått en relativt god kontakt med framför allt mindre barn och även med vuxna. Vid undersökning har han i övrigt visat sig ha en mycket oklar och affektbunden verklighetsuppfattning och reagerar i olika situationer mycket starkt för omgivningen i övervägande negativ riktning.

Även om man inte kan utesluta, att det föreligger andra orsaker till pojkens reaktioner än kolonivistelsen och det senare tillkommit även andra yttre faktorer, som påverkat utvecklingen i ogynnsam riktning, är det uppenbart, att han tillhör just den grupp, som inte tålt densamma. På ett tidigt stadium borde man också ha insett detta och handlat därefter.

En förutsättning för en småbarnskoloni måste sålunda vara, att personalen har tillräckligt omdöme och är så skolad, att den förstår om barnet och i så fall när barnet måste skickas hem och inte tål påfrestningarna i samband med omplanteringen.

I de lägre skolåldrarna, 8—11-årsåldern, är det också av stor vikt, att moderna barnpsykologiska och barnpsykiatriska erfarenheter kan iakttas vid uttagningen. Av erfarenhet vet vi, att barn, som växt upp under ordinära förhållanden speciellt de fyra första åren av sin levnad, i regel besitter en trygghetskänsla, som gör, att de tål påfrestningar av olika slag, medan barn från ofullständiga hem eller barn, som av olika anledningar inte kommit i åtnjutande av en fast grundad trygg förankring i tillvaron, är mer ömtåliga inför påfrestningar. Det är då också klart, att de senare därför i större utsträckning bör skonas från kolonivistelse och om möjligt utplanteras i enskild vård helst tillsammans med någon familjemedlem men eljest i varje fall komma in i en familjegrupp av ordinär typ, där de kan få möjligheter till att stabilisera känslokontakter i bästa fall av varaktig karaktär.

I dessa åldrar skulle jag sålunda vilja rekommendera, att man vid uttagning gjorde klart för sig, att barnet kan förväntas tåla påfrestningar. Lärarpersonal, skolsköterskor och andra som känner barnet, bör kunna beräkna utsikterna. Man bör heller inte glömma, att barnets egen syn på situationen är av mycket stort värde. Vi bör sålunda kunna räkna med en betydelsefull ledning av de faktorer, som nämnts. Detta betyder, att utomäktenskapligt födda, barn från skilsmässofamiljer, barn med döda föräldrar och barn från konstant disharmoniska hem bör skonas från kolonivistelse och om möjligt ges andra och bättre sommarplaceringar i ordinär hemmiljö.

De äldre barnen, 12—15-åringarna, torde i regel i och för sig tåla kolonivistelsen men trivs många gånger inte med den och förorsakar för den skull ofta stora problem på kolonierna. Av stor vikt torde här vara, att vistelsen inte blir mångårig. Ett och gärna två år går kanske bra, men fler borde ej behöva komma i fråga utan ersättas med annan sommarvistelse. Under alla förhållanden bör man även i dessa åldrar handla efter det individuella fallet. Lärarna torde i regel veta om ett barn tillhör den tåliga typ av barn, som utan risker kan inordna sig i grupplivet, eller om vederbörande svårligen kan utsättas för extraordinära påfrestningar. En del barn har möjlighet att känna och uppleva trygghet i kamratkretsen, andra skräms av den, isolerar sig eller avviker från den så höggradigt, att man kan beräkna svårigheterna på förhand och rätta sig efter dem.

Någon kanske menar, att det väl just är de utomäktenskapligt födda barnen, barn från skilsmässofamiljer och barn med döda föräldrar etc., som behöver komma ut på koloni, och det är väl de med anpassningssvårigheter,

isoleringstendenser osv. som framför allt bör komma in i det friska grupplivet.

När det gäller de utomäktenskapligt födda, skilsmässobarnen etc. tror jag, att vi måste lära oss att tänka annorlunda. Det är dessa, som är mest hotade i samhället. Det är de som har gått miste om så mycket, att vi måste tänka på att i första hand ge dem det bästa möjliga och därför bereda dem tillfälle till sommarvistelse i en ordinär familj. Med detta vill jag inte ha sagt utan tror snarare, att såväl sommar- som vinterkolonier kan vara av betydande värde för ett barn, som står inför a k u t a familjekatastrofer med trassel av olika slag i hemmet. Dessa barn kan mycket väl vara så rustade, att de tål kolonigrupplivet och dessutom genom vistelsen besparas tillfälliga familjebekymmer eventuellt i samband med sjukdomar eller misshälligheter i hemmet.

Vad beträffar barn med svårigheter att inordna sig i de stora grupperna, barn med isoleringstendenser, originalitet etc., som kanske gör dem till hackkycklingar m. m., så utgör kolonien ingen terapi för dem.

De förblir ofta som de är och många bör också få vara det. De passar helt enkelt inte till att vara gruppmänniskor och tål inte livet på koloni.

Jag kan förstå de praktiska svårigheter, som måste möta, om man skall söka individualisera uttagningen till kolonierna. Det är emellertid otänkbart, att schablonmässighet kan få leda därhän, att tillräcklig hänsyn inte tas till individen. Lyckas man inte genom en ändamålsenlig uttagning begränsa de psykiska skadeverkningarna, vilka i annat fall inte kan undgås, måste i stället så mycket större vikt läggas vid observationerna på kolonien och personalen inställas på dessa på ett annat sätt än tidigare.

Redan nu bör man, synes det mig, se till att barn, som visar sig inte tåla påfrestningarna, i större utsträckning sänds hem i stället för att pressas in i kolonilivet med neurotiska störningar som resultat.

Ett noggrant urval skulle å andra sidan kunna medföra en minskad beläggning och homogenare sammansättning av kolonigruppen med minskade friktioner.

Måste koloniverksamheten även åta sig de ömtåligare grupperna av barn, synes mig en helt annan uppläggning nödvändig, och det blir då nödvändigt att också diskutera formen för verksamheten, anordnande av en eller flera små kolonigrupper på 7—8 barn i varje och kvalificerad personal för varje enhet. En dylik anordning skulle givetvis bli mycket dyrbar, men jag tror, att tiden är mogen för att här liksom tidigare på barnhemmen få till stånd en omprövning av verksamheten. Vill vi söka få fram moderna synpunkter på uttagningen, leder detta med säkerhet fram till behovet av nya kolonityper.

Till sist en fråga: kan man inte tänka sig att pröva en typ av kolonier, där mödrarna får vara med, dvs. en kombination av husmoderssemester och barntillsyn? Jag tänker då i första hand på olika grupper av ensamstående mödrar. Skulle detta visa sig möjligt, kunde kanske även förskoleålderns barn beredas en oskadlig kolonivistelse.

Samarbetet mellan kriminalpolis och barnavårdsnämnd

Av socialassistent *Sven Mellberg*, Stockholms stads barnavårdsnämnd

Våren 1948 placerade Stockholms stads barnavårdsnämnd en av sina utredningsassistenter som kontaktman hos kriminalpolisen. Det samarbete, som därigenom kom till stånd, har visat sig mycket gagneligt för de barn och ungdomar, vilka kommit i konflikt med rättvisan. Detta vitsordas av såväl kriminalpolisen som åklagarmyndigheten och de sociala myndigheterna.

För att bekämpa den kriminella homosexualiteten beslöt Stockholms stads barnavårdsnämnd senare att placera ytterligare en assistent hos kriminalpolisen med huvudsaklig sysselsättning att redan på ett tidigt stadium medverka i myndigheternas arbete mot den kriminella homosexualiteten. Denne assistent handlägger i övrigt lösdriveri- och sedlighetsärenden.

En ytterligare utökning av verksamheten vore önskvärd genom tillsättande av en kvinnlig assistent med huvudsaklig uppgift att biträda i ärenden rörande barn under 15 år och flickor icke fyllda 21 år.

Att Stockholms och sedan några år även Malmö barnavårdsnämnd placerat kontaktmän vid kriminalpolisen är en direkt följd av tolkningen av barnavårdslagen § 16 mom. 1, som lyder: »Barnavårdsnämnden bör låta sig an-

geläget vara att uppehålla samarbete med myndigheter och institutioner, föreningar och andra, vilkas verksamhet berör barnavården — — — —.» Även Göteborgs barnavårdsnämnd planerar att inrätta en liknande tjänst.

Det åligger kontaktmännen att företräda barnavårdsnämnden vid sådana polisförhör, som avses i förundersökningskungörelsen § 16, första och andra styckena, samt att i olika avseenden råda och bistå barn och ungdom, vilka blivit föremål för åtgärd från polisens sida. I detta sammanhang kan även erinras om innebörden av §§ 17, 18 och 19 i samma kungörelse, vilka har följande lydelser.

§ 16. »Skall förhör hållas med barn under 15 år i anledning av lagstridig gärning av barnet, skall förhörsledaren, där hinder ej möter, underrätta barnavårdsnämnden därom. Underrättelse bör om möjligt lämnas i så god tid att nämnden kan genom ombud närvara vid förhöret.

Vad nu sagts skall ock, om skäl föreligger till antagande att vad som förekommit bör föranleda nämndens ingripande, gälla annat förhör med barn under 15 år ävensom förhör med den som fyllt 15 men ej 21 år.

Skall förhör hållas med elev vid skola tillhörande barna- och ungdomsvården i anledning av brott eller lagstridig gärning av eleven, skall skolans rektor underrättas om förhöret; har så skett, vare ej erforderligt att om förhöret underrätta även barnavårdsnämnden.»

§ 17. »Förhör med barn skall verkställas så att fara för att barnet tager skada därav ej uppkommer. Särskilt stor varsamhet bör iakttagas i fall, som beröra sexuallivet. Det bör noga tillses, att uppseende ej väckes kring förhöret. Detta får ej göras mera ingående än omständigheterna oundgängligen kräva. Om möjligt bör förhör hållas endast en gång.»

§ 18. »Förhör med barn bör hållas av person med särskild fallenhet för uppgiften. Där det med hänsyn till barnets kön och ålder finnes lämpligt, bör kvinnlig förhörsledare anlitas.»

§ 19. »Är utsaga av barn av avgörande betydelse för utredningen, bör, om det finnes vara av vikt med hänsyn till barnets ålder och utveckling samt brottets beskaffenhet, någon som äger särskild sakkunskap i barn- eller förhörspsykologi biträda vid förhöret eller yttra sig angående värdet av barnets utsaga.»

Den assistent, som är kontaktman beträffande lösdriveri- och sedlighetsärenden i Stockholm, har stor hjälp av de två assistenter, som han har till sitt förfogande för uteverksamheten — de gör nattliga expeditioner till de ställen i Stockholm, där de vet att ungdomarna håller till, och har ständigt kontakt med dem. I denna verksamhet skulle det behövas fler assistenter — det är här som den viktigaste förebyggande hjälpen kan ges ungdomarna. Fältarbetet är en kapplöpning med brottet. Genom de små resurser, som för närvarande står till buds, förloras stundom kapplöpningen.

Varje gripen eller anhållen under 21 år kontaktas som regel först efter samtal med förhörsledaren. De dagar, då det är 10—15 ungdomar sittande i polisförvar förutom de barn under 15 år, som skall höras av olika anledningar, och där det oundgängligen påkallas förhörsvittne, kan arbetet bli

hårt och påfrestande. Dessutom bevakar kontaktmannen de häktningsförhandlingar, vid vilka ungdom under 21 år begärs häktade. Icke sällan händer det även, att han blir uppringd sent på kvällen och även mitt i natten. Det kan vara svårt många gånger för polisen, när de t. ex. fått in fyllerister, bil- och motorcykeltjuvar, inbrottstjuvar, rånare eller rymlingar, vilka inte fyllt 15 år och sålunda inte får gripas eller anhållas utan endast tas om hand för identifiering eller överlämnande till barnavårdsnämnden för åtgärd. Pojkar under 15 år placeras aldrig på den manliga avdelningen, utan erhåller som regel en tillfällig placering på den kvinnliga avdelningen, men detta kan inte på något sätt anses vara tillfredsställande, då det icke sällan händer, att sinnessjuka, kraftigt alhoholpåverkade, kanske prostituerade kvinnor redan finns eller kommer in på avdelningen mitt i natten och skriker och väsnas. Kriminalpolisen saknar emellertid möjlighet att placera barnklientelet på annat sätt och det vore synnerligen önskvärt om man i samband med byggandet av det nya kriminalpolishuset kunde sörja för inrättandet av en lämplig avdelning för tillfälligt omhändertagande av detta klientel.

Genom att kontakt omedelbart kunnat upptas, då ett gripande har skett eller när förhör hålls med för brott misstänkt, har de unga genom kontaktmannens åtgärder många gånger förhindrats att åter begå brott. Åtgärderna kan ha bestått i att föräldrarna eller arbetsgivaren kontaktats, så att den gripne inte går miste om sin arbetsanställning. Den unge lagbrytaren kan ha avvikit från en ungdomsvårdsskola och då har skolans rektor meddelats. Den gripne kan ha varit villkorligt utskriven från ett ungdomsfängelse och kontakt har omedelbart kunnat tas med hans tillsynsman, och hans förhållanden har därigenom kunnat ordnas, så att han i vissa fall undgått häktning eller återtagande till anstalten. Om det gällt en förut villkorligt dömd eller någon av barnavårdsnämnden tidigare känd, vilken stått under övervakning, har övervakaren kontaktats för vidtagande av omedelbar åtgärd. En för »fallet» lämplig assistent från barnavårdsnämnden har kunnat påkopplas ärendet för att, där omedelbart skiljande av den unge brottslingen från hemmet varit nödvändigt, sådant ingripande har kunnat ske eller annars nödvändiga åtgärder till förebyggande av ytterligare brott kunnat vidtas. Vid en del tillfällen har psykiatriker kunnat tillkallas för konsultering beträffande den gripnes eller anhållnes sinnesbeskaffenhet, så att denne vid behov erhållit lämplig vård på sinnessjukhus eller på någon anstalt eller skola tillhörande barna- och ungdomsvården. Genom dylika ingripanden har många unga undgått häktning. I Stockholm tar ungdomsåklagaren kontakt med barnavårdsnämndens »polisassistent» före inlämnande av häktningsframställan för att efterhöra, huruvida omedelbara åtgärder kunnat vidtas för den unges omhändertagande för skyddsuppfostran eller om annan betryggande åtgärd kan vidtas. I stället för häktning har en del kunnat placeras på något av de 15 ungdomshem som finns i Stockholm. Ynglingarna placeras företrädesvis på Skrubba ungdomshem 15 km från centrum av staden och flickorna företrädesvis på Stigbergets

flickhem vid Fjällgatan. Åklagaren utfärdar ofta reseförbud med anmälningsplikt och bestämd vistelseplats för den unge, då de annars inte kan kvarhållas på ungdomshemmet. En del ungdomar är från landsorten och i fråga om dem tillämpas som regel hemsändning efter individuell prövning.

Dystra heminteriörer blottas ej sällan vid polisförhören. Skilsmässobarn eller s. k. »nyckelbarn», vilka efter skolans slut med egen nyckel låser upp dörren till en tom och tyst lägenhet, dit föräldrarna inte kommer på ännu många timmar, löper lätt risk att komma med i gäng. Tillsammans med gänget gör de sig lätt skyldiga till — enligt deras egen uppfattning bagatellartade — förseelser, men vilka i många fall dock är lagstridiga. I en del fall blir föräldrarna skyldiga utge skadestånd för av barnet föranledda skador. Tragedier har inträffat, där föräldrarna krävts på stora belopp och ingen försäkring funnits.

Bostadsbristen gör sitt till och många familjer är ännu alltför trångbodda. Många ungdomar har inte en chans att få ta hem några kamrater i de trånga enrumslägenheterna. Ett exempel: Fadern är sjuklig och måste gå tidigt i säng för att överhuvudtaget kunna hjälpa till med familjens försörjning. Han tar köket för sin del. I rummet måste den 13-åriga dottern läsa sina läxor och modern sköta hemarbetet, lappa och laga. De två pojkarna på 17 och 18 år har bara en liten tambur, där de får stå och viska med någon kamrat. De drivs bokstavligen ut på gatan. Till ungdomsgården vill inte den äldre gå, ty han har ett lyte, som de andra ungdomarna retar honom för, och den yngre vill vara lojal och går inte heller dit. De känner sig rotlösa. — De vandrar gata upp och gata ner. Intresset för bilar och motorcyklar växer allt mer — frestelsen blir dem övermäktig — de ska bara känna på en motorcykel, hur det känns att sitta på den. De pillrar båda två med den och så går den i gång. Det bär i väg. Vid polisförhöret sade den äldre av bröderna: »Vi bara provade — så kom polisen.»

Jag har hört invändningen, att torparna hade barnkullar på tio och mera i sina stugor och det gick bra. Men utanför torpstugans knut fanns inte storstadens frestelser — där har vi skillnaden.

Stundom gör barn och ungdom under tillfälligt uppehåll i en kommun sig skyldiga till handlingar, mot vilka ingripanden kan ske enligt barnavårdslagen § 28, där det bl. a. sägs: »Har någon, som ej fyllt 21 år, under tillfälligt uppehåll inom annan kommun än den, där hans föräldrar eller annan, som har honom i sin vård, vistas eller han eljest har sin egentliga vistelseort, beträtts med vanart eller eljest med sådant levnadssätt att ingripande enligt denna lag kan ske mot honom, må barnavårdsnämnden i den kommun, där han anträffats, överlämna honom till barnavårdsnämnden i den andra kommunen.» Beaktas bör här, att det är till barnavårdsnämnden och ej till föräldrarna, som överlämnandet skall ske. Det blir sedan barnavårdsnämnden i hemkommunen, som får bestämma om den fortsatta placeringen. Som regel får den unge lagbrytaren återvända hem, och därefter vidtar nämnden, sedan utredning verkställts, den åtgärd, som kan anses lämplig. Det bör dock uppställas som villkor, att vederbörande ej får lämna hem-

orten under utredningen. Underlåter barnavårdsnämnden att vidta åtgärd och återvänder vederbörande till den kommun, varifrån han tidigare blivit hemsänd, kan barnavårdsnämnden i den senare kommunen, för så vitt han ånyo beträds med vanart, göra anmälan därom hos vederbörande länsstyrelse.

Hemsändning bör som regel ske med handräckning av polismyndighet enligt § 77 i barnavårdslagen. Innan nämnden begär handräckning, bör kontakt tas med barnavårdsnämnden i den kommun, från vilken handräckningen skall begäras, för att »göra upp» med barnavårdsnämnden där samt ge den tillfälle att vidta de dispositioner, som kan anses nödvändiga. En sådan telefonkontakt är även viktig för att kunna lämna klara direktiv till den personal, som verkställer handräckningen, så de får exakta uppgifter om vilken barnavårdsnämndens representant som skall ta emot den hemsände och var denne kan anträffas.

Påpekas bör, att kostnader, som uppstår i samband med hemsändning enligt § 28 barnavårdslagen, icke är av sådan art, att hemortskommunen är ersättningsskyldig. (Se Kammarrättens årsbok 1928 ref. 30 och 1939 ref. 25.)

Enligt § 77 barnavårdslagen erhåller barnavårdsnämnd utan kostnad för nämnden handräckning av polismyndigheten för hemsändning. Trots detta förekommer det emellanåt, att handräckningsverkställaren kräver hemkommunens barnavårdsnämnd på handräckningskostnaderna. Av Kungl. kungörelse 24 november 1932 angående vissa ersättningar åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet m. m. framgår emellertid, att ersättning åt polismyndighet för handräckningskostnaderna skall betalas av statsverket.

Vissa barnavårdsnämnder förbiser, och åsamkar sig därmed extra besvär och onödiga kostnader, att hemsändning skall beslutas och handräckning begäras av vistelsekommunens barnavårdsnämnd. Förbiseendet beror ofta på att polismyndigheten i den kommun, där t. ex. en billånare tas om hand, kontaktar barnavårdsnämnden i dennes hemkommun och begär, att han skall avhämtas.

I fall, där det föreligger omhändertagande antingen för samhällsvård eller skyddsuppfostran, är dock praxis den, att den barnavårdsnämnd, som omhändertagit barnet, begär handräckning, vare sig verkställighet av beslutet har skett eller ej.

Beträffande från statens ungdomsvårdsskolor permitterade eller villkorligt utskrivna skall hänvändelse om åtgärd ske till vederbörande rektor, vilken har rätt att begära återtagning av eleven genom handräckning.

Viktigt är att de unga, som gripits av polisen, snabbt får den hjälp och det stöd de behöver, så att de snarast kan återanpassas till samhället. För kommunernas del innebär ett fastställande av principen om socialvård i stället för kriminalvård av alla lagbrytare under 18 år, att socialvården i alla avseenden måste så upprustas, att den blir värdig förtroendet för denna stora uppgift.

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens remissyttrande över socialförsäkringsutredningens betänkande. I föregående nummer (1952:12) av Soc. Medd. gavs en redogörelse för socialförsäkringsutredningens betänkande om sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring (SOU 1952:39). Socialstyrelsens den 9 jan. 1953 avgivna remissyttrande över detta har följande lydelse:

År 1951 framlade socialvårdskommittén ett förslag till yrkesskadeförsäkringslag m. m., innefattande ändrad lagstiftning om olycksfallsförsäkring och försäkring för yrkessjukdomar. Förslaget hade uppgjorts under hänsynstagande till den av statsmakterna år 1946 beslutade allmänna sjukförsäkringen, vilken består av en obligatorisk *bottenförsäkring med enhetlig sjukpenning* och såsom påbyggnad en frivillig sjukpenningförsäkring med möjlighet till försäkring för olika belopp. Kommittén konstaterade, att enhetsunderstöden inom den allmänna sjukförsäkringen förhindrade en rationell samordning mellan denna försäkring och olycksfallsförsäkringen. I yttrande den 6 november 1951 över kommitténs betänkande underströk socialstyrelsen vikten av samordning mellan de båda försäkringsgrenarna, närmast innebärande att en sådan karenstid infördes i olycksfallsförsäkringen, att sjukförsäkringen kunde övertaga regleringen av korttidsskadorna och motsvarande del av de långvarigare skadorna. I likhet med socialvårdskommittén fann styrelsen emellertid, att förutsättningar härför saknades, så länge sjukförsäkringen upptog enhetsunderstöd i stället för bidrag graderade efter inkomstbortfall. Styrelsen förordade därför en omprövning av den beslutade allmänna sjukförsäkringen i detta hänseende.

Det föreliggande förslaget av socialförsäkringsutredningen har utarbetats enligt dessa riktlinjer. Socialstyrelsen anser, att förslaget som helhet betraktat utgör ett utomordentligt stort framsteg i förhållande till den beslutade sjukförsäkringen. Detta hindrar dock icke, att man kan överväga att i vissa hänseenden söka nå längre än vad utredningen har åsyftat med sitt förslag.

Sjukförsäkringen är utan tvivel en hörnsten i socialförsäkringssystemets byggnad. Man bör därför ställa höga krav på försäkringens omfattning och effektivitet. Enligt förslaget skola i princip alla personer med förvärvsarbete ävensom husmödrar vara grundförsäkrade och därigenom garanteras bland annat en sjukpenning på 3 kronor om dagen, vilken är avsedd att bereda dem »ett visst mått av hjälp». Medan grundsjukpenningen obligatoriskt skall kompletteras med en inkomstgraderad tilläggssjukpenning för personer med inkomst av tjänst, har man överlämnat åt övriga förvärvsarbetande att frivilligt skaffa sig motsvarande skydd. Erfarenheterna från den nuvarande frivilliga sjukförsäkringen visa både att det möter stora svårigheter att uppnå en allmän anslutning till försäkringen och att medlemmarna nästan undantagslöst äro starkt underförsäkrade. Socialförsäkringsutredningen räknar också i kostnadskalkylen med endast 50 procent anslutning till den frivilliga sjukförsäkringen. Detta innebär således, att kanske hälften av denna stora befolkningsgrupp — jordbrukare, handlande, hantverkare etc. — även i fortsättningen kommer att stå utan ett tillfredsställande skydd vid sjukdom. För en viss kategori, nämligen personer som nu tillhöra olycksfallsförsäkringen men genom den föreslagna ändringen av arbetstagarbegreppet inom yrkesskadeförsäkringen uteslutas därifrån, är detta förhållande särskilt beklagligt. Enligt socialstyrelsens mening är det ett starkt önskemål, att alla som drabbas av inkomstbortfall vid sjukdom beredas rimlig kompensation därför genom en allmän socialförsäkring, oavsett om de äro att betrakta som arbetstagare

eller företagare. Detta låter sig också utan större svårigheter göra även med den organisatoriska läggning av försäkringen som utredningen föreslagit. Härigenom skulle man även vinna en betydande administrativ lättnad vid behandlingen särskilt av den ganska stora grupp, som regelbundet växlar mellan arbete såsom självständig företagare och som arbetstagare.

Socialförsäkringsutredningen föreslår, att ansvaret för sjukförsäkringen — under samordningstiden även för yrkesskadeförsäkringen — skall vila på sjukkassorna. Sjukkassorna skola föra synnerligen omfattande register. Beträffande de tilläggsförsäkrade, ca 2,4 miljoner personer, skola registren dessutom i möjligaste mån hållas ständigt aktuella med hänsyn till varje mera varaktig inkomstförändring för någon medlem. De försäkrades avgifter komma att variera inom olika sjukkasseområden och måste debiteras enligt de för varje sådant område gällande grunderna. Systemet med olika slag av statsbidrag skall bibehållas.

Det är uppenbart, att högst avsevärda administrativa förenklingar stå att vinna genom att låta samhället övertaga ansvaret för sjukförsäkringen. Socialstyrelsen betvivlar också att det skulle innebära någon avgörande fördel att bibehålla det ekonomiska självansvaret hos kassorna vid en allmän försäkring av den typ som utredningen föreslagit. I detta avseende delar styrelsen den av socialvårdskommittén framförda uppfattningen (i betänkandet om arbetslöshetsförsäkringen, SOU 1948:39). Från organisatorisk synpunkt skulle man därmed möjliggöra en lokal koncentration av socialförsäkringsärenden hos de av kommittén föreslagna socialförsäkringsnämnderna. Vidare skulle det innebära en betydande lättnad, om man kunde undvika systemet med förhandsregistrering av sjukpenningklasstillhörighet och i stället finge upptaga frågan härom efter det försäkringsfallet har inträffat. Härtill återkommer styrelsen i det följande. Överflyttning av ansvaret för sjukförsäkringen på samhället torde kräva en i och för sig eftersträvansvärd förenkling av debiteringsgrunderna för de försäkrades avgifter; arbetsgivarbidraget torde däremot icke påverkas, ty dess samband med tilläggssjukpenningen måste redan enligt förslaget betraktas som fiktivt. Vidare kunna därvid icke s. k. merprestationer från vissa av försäkringsorganen bibehållas, en omständighet som emellertid synes vara av underordnad betydelse.

Det är av största vikt, att beslut snarast kan fattas om reformering av sjuk- och olycksfallsförsäkringen. Även om en sådan genomgripande förändring, som det av socialstyrelsen angivna önskemålet angående organisationen, icke omedelbart vidtages, synes dock utredningens förslag böra omprövas på vissa andra punkter, framför allt beträffande försäkringen av företagarna och inplaceringen i sjukpenningklass. Personer vilkas inkomst av tjänst uppgår till minst 1 800 kronor för år räknat skola enligt förslaget vara obligatoriskt tilläggsförsäkrade och därvid alltefter inkomstens storlek tillhöra någon av tolv sjukpenningklasser. Inplaceringen skall verkställas av sjukkassan och grundas på anmälningar, varjämte kassan med ledning av senaste uppgifter om medlemmarnas taxeringar skall utöva kontinuerlig kontroll över försäkringens omfattning. I första hand skola medlemmarna själva åläggas att till kassan anmäla mera varaktigt ändrade inkomstförhållanden. Försummas anmälningsskyldigheten skall kassan vid överförsäkring kunna nedsätta eller helt indraga sjukpenningen när sjukdomsfall inträffar, varemot någon justering av sjukpenningklassen icke skall förekomma vid underförsäkring. Vidare föreslår utredningen, att arbetsgivares nuvarande skyldighet att till utmätningsmannen i anställningsorten anmäla varje anställning, som är avsedd att vara mer än fyra veckor, skall utsträckas till att omfatta även upphörande av sådan anställning och att underrättelser skola tillställas även vederbörande sjukkassa. Om varje beslut, som kassan sålunda efter försäkrads eller arbetsgivares anmälan eller eljest fattat rörande ändrad sjukpenningklass, skall medlemmen skriftligen underrättas.

Att bygga sjukpenningklasstillhörigheten på anmälningar är enligt socialstyrelsens mening alltför vanskligt. Man kan på goda grunder antaga, att de försäkrade i stor utsträckning komma att försumma att lämna uppgifter om löneändringar. Vad arbetsgivaranmälningarna beträffar äro enligt uppgift erfarenheterna i Stockholm av den nu-

varande anmälningsskyldighetens fullgörande icke särdeles gynnsamma. Det torde sålunda kunna förutsättas, att sjukkassorna i ett betydande antal fall skulle komma att vara hänvisade till uppgifter i taxeringslängderna för att vid förändringar av medlemmarnas inkomstläge bestämma deras nya sjukpenningklass. En dylik eftersläpning i förening med regeln att klassändring icke skall kunna ske till den försäkrades förmån måste betraktas som otillfredsställande. Omfattas vederbörande nu av olycksfallsförsäkringen, innebär detta resultat dessutom en avgjord försämring jämfört med vad som gäller enligt denna.

Med anmälningsföreskrifterna vill utredningen uppenbarligen ernå så aktuella uppgifter som möjligt om inkomständringar för de tilläggsförsäkrade. Det nyss anförda visar enligt socialstyrelsens mening, att man måste taga under allvarligt övervägande att i annan ordning söka fullfölja detta syfte. En tänkbar utväg, som kan förtjäna att undersökas närmare, är att grunda sjukpenningklasstillhörigheten på inkomstuppgift från arbetsgivaren, vilken uppgift skall avlämnas först när sjukdomsfallet inträffar. Härigenom skulle försäkringen uppnå en hög grad av effektivitet. En sådan anordning är tilltalande även från den synpunkten att register, med krav på ständig à jourföring, över ett par miljoner försäkrade skulle bli obehövliga liksom bland annat alla meddelanden om förändring av sjukpenningklass.

Arbetsgivarintyget torde kunna utformas tämligen enkelt. För vecko- och månadsavlönade lär en uppgift om senaste avlöning i regel vara tillfyllest, medan för övriga inkomsttagare lönen under en längre period torde böra angivas. Eventuellt borde intyget för att möjliggöra viss kontroll innehålla även uppgifter om storleken av exempelvis de två senaste preliminärskatteinbetalningarna för arbetstagaren. Även därförutan skulle emellertid, såvitt socialstyrelsen kan finna, den här skisserade metoden för inkomstbestämningen icke innebära större risker för felaktigheter än den av utredningen förordade, dvs. det dubbla anmälningsförfarandet.

Skyldigheten att utfärda intygen kan naturligtvis utgöra en viss belastning för arbetsgivarna, särskilt de större. Även den av utredningen föreslagna anmälningsskyldigheten vid icke blott påbörjande utan även upphörande av alla varaktigare anställningar skulle emellertid medföra ett icke obetydligt merarbete. Det kan också erinras om att arbetsgivare i andra sammanhang engageras med uppgifter liknande den av styrelsen nyss angivna. För att fastställa semesterlön och semesterersättning för tim- och ackordsavlönade m. fl. arbetstagare ha de att åtminstone en gång om året verkställa mera komplicerade uträkningar än de som här kunna komma ifråga. Intyg från arbetsgivare förekomma för arbetslöshetsförsäkringen och torde där regelmässigt utfärdas, ehuru intet tvång härtill föreligger. Det kan slutligen anmärkas, att vid yrkesskada uppgift om den skadades inkomst kan lämnas i den anmälan, som arbetsgivaren enligt förslaget är skyldig att ofördröjligen göra till sjukkassan i samtliga fall av dylik skada, där det icke endast är fråga om läkarvårdsersättning.

Om sjukpenningklasstillhörigheten bestämmes först vid inträffat försäkringsfall, måste det föreslagna systemet för fastställande av medlemmarnas avgifter justeras. Man torde dock kunna uppnå i stort sett samma resultat genom att sätta avgiften i viss relation till den taxerade inkomsten. Intet hindrar, att olika avgifter tillämpas inom skilda sjukkasseområden.

Vid ett utsträckande av den obligatoriska, inkomstgraderade sjukpenningförsäkringen till att omfatta företagare synes ett liknande förfarande kunna begagnas för inplacering i sjukpenningklass. Arbetsgivarintyget torde därvid kunna ersättas av debetsedeln för preliminär skatt. Debetsedeln bör dock givetvis i sådant fall erhålla en även för detta ändamål lämpad utformning. En sådan anknytning mellan B-skatten och sjukpenningen synes dessutom ägnad att öka benägenheten hos den skattskyldige att erlägga preliminärskatt med belopp motsvarande hans verkliga inkomst och skulle sålunda vara motiverad även från fiskalisk synpunkt.

Beträffande socialförsäkringsutredningens förslag i övrigt må följande framhållas.

De av socialvårdskommittén i yrkesskadebetänkandet föreslagna utvidgningarna av yrkesskadeförsäkringens omfattning med avseende på personkretsen ha i allmänhet

avstyrkts av socialförsäkringsutredningen. Socialstyrelsen, som i sitt förutnämnda yttrande den 6 november 1951 över angivna betänkande tillstyrkte utvidgningarna, finner liksom utredningen, att frågan bragts i ett annat läge genom föreliggande förslag till reformering av den allmänna sjukförsäkringen. Såsom framgår av det förut anförda hyser styrelsen dock — i varje fall om företagarna ställas utanför den obligatoriska försäkringen för tilläggssjukpenning — tvekan inför förslaget att göra yrkesskadeförsäkringen snävare till omfattningen genom att här tillämpa det civilrättsliga arbetstagarbegreppet. Styrelsens tvekan är förestavad även av det skälet, att man därigenom skulle bryta den begreppsenhet, som eftersträvats och i stort sett råder inom olycksfalls-, arbetarskydds- och arbetstidslagstiftningen.

I motsats till den beslutade allmänna sjukförsäkringen och i realiteten även till socialvårdskommitténs förslag till yrkesskadeförsäkringslag upptar socialförsäkringsutredningens förslag icke något maketillägg till sjukpenningen. Socialstyrelsen är icke övertygad av den av utredningen anförda motiveringen härför. Om makarna, såsom i regel gäller, äro beroende av mannens inkomst och denne insjuknar, lär hustrun i varje fall icke förrän mannens sjukdom har varat en längre tid söka skaffa förvärvsarbete (något som för övrigt av olika anledningar — ålder, bristande krafter eller färdigheter etc. — kan vara omöjligt). Makarnas försörjningsbehov måste därvid anses vara större än den ensamståendes, även om man tar hänsyn till att denne kan åsamkas utgifter för hjälp och tillsyn i bostaden; vanligen torde väl dock dylik hjälp lämnas av släktingar eller vänner. Då sjukpenningen enligt den föreslagna skalan ger till och med något sämre kompensation för gift person utan barn än för ensamstående — här bortses från gift person med barn; barntilläggen torde icke förslå till de faktiska försörjningskostnaderna — synas skäl alltjämt tala för att maketillägg utgår. Det kan erinras om att 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen i ett i november 1952 avgivet betänkande — vari föreslagits bland annat, att maximidaghjälpen inom den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen tills vidare skall fastställas till 20 kronor — funnit motiverat att inom nämnda försäkring bibehålla maketillägg.

Slutligen vill socialstyrelsen beröra frågan om utlännings tillhörighet till sjukförsäkringen. Enligt förslaget skall det i den beslutade lagen om allmän sjukförsäkring intagna villkoret gälla, att utlänning för att bli försäkrad skall vara såväl bosatt som mantalsskriven i landet. Vanligen brukar man numera i konventioner bestämma, att utländska medborgare skola behandlas som landets egna efter sex månaders vistelse på dess territorium, i fråga om en sådan socialförsäkring som sjukförsäkringen. Då bosättning under så lång tid i regel betyder, att vistelsen kommer att bli varaktig, föreslår styrelsen, att bestämmelsen i sjukförsäkringslagen ändras i enlighet därmed.

Inkomstfördelningen inom familjerna. Vid de flesta ekonomiska resonemang och vid statistiska undersökningar av konsumtionsvanorna betraktas varje familj eller hushåll som en enhet. Ett undantag härifrån utgjorde de av Carin Boalt och Yngve Zotterman under krigsåren företagna näringsundersökningarna, vid vilka man studerade förhållandena för varje individ i ett antal hushåll.

I en artikel i The British Journal of Sociology (nr 4, 1952) har nu *Michael Young* framhållit, att man vid analys av konsumtionsvanorna borde ägna större uppmärksamhet åt hithörande problem. Det förhåller sig ej sällan så, att någon familjemedlem lägger beslag på en så avsevärd del av penninginkomsten, att de övriga familjemedlemmarna måste leva i stor fattigdom, trots att inkomsten i och för sig borde vara tillräcklig för att ge hela familjen en hygglig bärgning. Vanligast är det den hushållsmedlem, som är löntagare, dvs. i regel mannen, som behåller en avsevärd del av pengarna själv.

Ett närmare studium av hithörande problem bör enligt Young komma till stånd. Man skall därvid bl. a. troligen finna, att förändringar i lönerna förändrar familjernas ekonomi på ett annat sätt än förändringar i priserna. En prisfördyring drabbar i första hand hustru och barn, medan

en löneförbättring först och främst kommer mannen-löntagaren till godo. På motsvarande sätt gynnar en prissänkning i första hand hustru och barn. Hushållspengarna är nämligen vanligen mera trögrörliga än priser och löner, de fastställs i kronor och ändras förhållandevis sällan. Om priserna stiger, kan löntagarna tillse att de får högre löner, men hustrurna har inga fackföreningar, som hjälper dem att få ökade hushållspengar.

E. v. H.

Löneutvecklingen 1939—1951. T. o. m. 1949 publicerade socialstyrelsen en serie över den genomsnittliga årslönens förändringar för arbetare inom industri och hantverk, samfärdsel, allmän tjänst m. m. Då det visat sig att det föreligger intresse för denna serie har den i tablån här nedan förts fram t. o. m. 1951. Tablån är en fortsättning på den serie, som redovisades i Sociala Meddelanden 1951: 3, sid. 192 och avser samtliga arbetare — män och kvinnor, vuxna och minderåriga.

Indextal (1939 = 100)	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951
Löneinkomst per år .	107	114	125	130	135	139	152	172	189	195	202	238

K.-E. F-g

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för november 1952

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex har beräknats till 224,2 för november 1952 mot 224,3 för oktober, vilket innebär en sänkning med 0,1 enheter. Sänkningen är så liten att den saknar reell betydelse. Indexserien, som har år 1935 som basperiod, avser att mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet. Beräkningarna för november grundar sig på prisuppgifter från 60 städer och andra tätorter.

Prisnivån har under perioden från mitten av oktober till mitten av november varit i stort sett oförändrad och de prisförändringar, som förekommit, har i allmänhet varit små. För de olika delposterna och vissa varugrupper blev indextalen och de procentuella prisförändringarna följande (år 1935 = 100).

	Sept. 1952	Okt. 1952	Nov. 1952	Prisförändring i % sept.—okt.	okt.—nov.
Livsmedel	246·4	243·7	244·7	— 1·1	+ 0·4
Bostad	115·7	120·8	120·8	+ 4·4	—
Bränsle o. lyse	255·7	253·0	247·7	— 1·1	— 2·1
Beklädnad	247·8	246·5	244·8	— 0·5	— 0·7
Kläder	252·7	251·6	250·2	— 0·4	— 0·6
Skor	227·1	225·1	221·6	— 0·9	— 1·6
Övriga varor och tjänster	241·1	240·8	240·8	— 0·1	—
Inventarier och husgeråd	219·1	218·7	218·5	— 0·2	— 0·1
Generalindex[1]	224·9	224·3	224·2	— 0·3	0·0

En närmare redogörelse för denna indexserie med vissa prisuppgifter för enskilda varuslag föreligger i en stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

[1] Generalindextalen för tidigare år återfinns i Soc. Medd. 1951:5, sid. 378 och 1952:2, sid. 116.

Å. L.

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsatta arbetare i slutet av november 1952 i jämförelse med slutet av oktober 1952 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i november 1952 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (okt. 1952 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Malmbrytning o. metallind.	**1 985**	**200 535**	**14 808**	**215 343**	**99·5**	**97·9**	**99·4**	**99·8**	**0·3**	**5·4**
Gruvor o. anrikningsverk	53	9 636	178	9 814	100·6	·	100·6	101·2	—	6·5
Järn-, stål- o. kopparverk	52	33 026	987	34 013	100·4	96·1	100·2	100·7	0·1	5·9
Järn- o. stålmanufaktur	356	20 286	2 334	22 620	99·4	98·3	99·3	99·6	0·4	4·7
Mekaniska verkstäder	790	84 438	3 771	88 209	99·0	98·4	98·9	99·4	0·5	5·1
Reparationsverkstäder	269	7 124	29	7 153	100·2	·	100·2	100·8	·	4·5
Skeppsvarv	61	15 837	—	15 837	101·5	—	101·5	101·4	0·1	7·2
Elektroteknisk industri	159	21 085	5 513	26 598	98·6	96·7	98·2	98·6	0·1	5·4
Annan metallindustri	245	9 103	1 996	11 099	98·5	100·5	98·9	98·7	0·4	5·1
Jord- o. stenindustri	**531**	**23 824**	**2 356**	**26 180**	**98·7**	**100·3**	**98·8**	**99·2**	**0·6**	**4·1**
Kolgruvor	14	917	1	918	105·4	·	105·4	106·2	—	8·0
Torvindustri	48	582	8	590	80·5	·	80·5	79·7	1·3	6·5
Stenindustri	110	3 330	7	3 337	98·8	·	98·6	99·1	0·2	2·7
Kalk- o. kritbruk	35	1 509	17	1 526	99·4	·	99·4	100·1	0·2	4·1
Cementfabriker	7	1 737	32	1 769	100·3	·	100·3	100·3	—	4·6
Cementvarufabriker	71	2 115	51	2 166	99·8	·	99·6	99·2	—	3·1
Tegelbruk	143	5 235	93	5 328	96·9	·	97·1	97·3	0·5	4·4
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	19	3 632	1 556	5 188	99·0	99·6	99·2	100·1	—	3·7
Glasindustri	56	4 039	571	4 610	101·0	101·8	101·1	101·7	2·4	3·9
Annan jord- o. stenindustri	28	728	20	748	98·2	·	99·2	98·6	1·3	6·2
Träindustri	**1 003**	**34 266**	**1 053**	**35 319**	**99·0**	**98·6**	**99·0**	**99·2**	**0·8**	**3·4**
Sågverk o. hyvlerier	370	15 253	241	15 494	98·1	87·6	97·9	98·0	0·8	3·8
Låd- o. wallboardfabriker	42	3 359	154	3 513	98·2	·	98·3	98·7	0·8	4·1
Byggnadssnickerifabriker	170	5 940	80	6 020	100·2	·	100·2	100·3	1·1	3·0
Möbelfabriker	272	6 206	213	6 419	100·5	102·4	100·5	100·6	0·5	2·6
Svarveri- o. skidfabriker	75	2 122	114	2 236	97·9	·	98·1	99·0	0·7	3·7
Annan trävaruindustri	74	1 386	251	1 637	102·1	105·5	102·6	103·1	0·3	3·6
Massafabr. o. pappersbruk	**118**	**32 818**	**2 417**	**35 235**	**100·7**	**101·3**	**100·7**	**100·9**	**0·4**	**5·6**
Pappersmassefabriker	61	18 895	399	19 294	100·3	104·2	100·4	100·5	0·2	5·6
Pappersbruk o. pappfabr.	57	13 923	2 018	15 941	101·3	100·7	101·2	101·3	0·5	5·5
Pappersv.- o. grafisk ind.	**511**	**16 680**	**5 050**	**21 730**	**101·1**	**101·0**	**101·1**	**100·5**	**0·1**	**5·1**
Papp- o. pappersvaruind.	96	2 045	1 358	3 403	100·8	102·1	101·3	101·4	0·4	3·5
Grafisk industri	415	14 635	3 692	18 327	101·1	100·6	101·0	100·4	·	5·4
Livsmedelsindustri	**897**	**28 285**	**12 385**	**40 670**	**99·5**	**99·6**	**99·5**	**99·7**	**0·1**	**5·3**
Kvarnar	40	1 278	179	1 457	95·2	·	94·9	95·7	0·4	4·5
Bageriindustri	217	4 637	2 365	7 002	98·8	100·6	99·4	100·1	·	5·4
Sockerindustri	21	4 185	422	4 607	99·9	94·0	99·3	98·9	—	3·2
Choklad- o. konfektind.	69	1 719	3 481	5 200	101·5	98·4	99·4	97·9	0·1	6·2
Mejeriindustri	79	2 961	384	3 345	98·5	99·5	98·6	99·4	—	6·2
Slakterier o. charkuterier	159	5 842	1 257	7 099	100·0	99·7	100·0	100·4	·	4·7
Fiskber.-anst. o. konservf.	62	1 108	1 712	2 820	101·1	101·6	101·4	101·2	—	4·6
Margarinindustri	9	378	116	494	101·1	·	101·2	102·0	—	5·5
Bryggerier o. läskedrycksf.	170	4 876	868	5 744	99·4	99·1	99·4	100·4	0·5	5·7
Tobaksfabriker	9	462	1 180	1 642	100·2	99·7	99·8	99·3	—	9·3
Annan livsmedelsindustri	62	839	421	1 260	99·8	107·1	102·1	102·7	—	3·5

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV NOVEMBER 1952

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i november 1952 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (okt. 1952 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Textil- o. beklädnadsind. .	**908**	**28 541**	**47 116**	**75 657**	**101·2**	**102·2**	**101·8**	**101·8**	**0·2**	**4·5**
Ylleindustri	74	5 263	5 113	10 376	102·7	103·4	103·0	103·1	0·1	4·7
Bomullsindustri	65	8 556	7 200	15 756	100·5	101·0	100·8	101·1	0·1	4·9
Linne- o. juteindustri . .	12	1 477	1 448	2 925	100·7	101·6	100·9	101·9	—	6·8
Trikåfabriker	134	2 270	6 356	8 626	102·3	104·2	103·7	103·9	0·2	4·0
Sömnadsindustri	430	5 808	22 174	27 982	100·7	101·9	101·6	101·3	0·2	4·2
Hatt- o. mössfabriker . .	40	385	1 283	1 668	100·5	100·3	100·4	99·9	—	5·4
Annan hithörande industri	153	4 782	3 542	8 324	101·2	102·5	101·7	101·8	0·4	4·0
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**310**	**11 221**	**6 650**	**17 871**	**101·6**	**102·9**	**102·1**	**102·1**	**0·2**	**4·1**
Garverier	27	1 611	162	1 773	101·8	.	102·1	102·4	0·3	4·7
Päls- o. skinnvarufabr. .	75	991	1 085	2 076	102·9	101·0	101·9	102·1	0·2	3·6
Skoindustri	113	3 273	2 327	5 600	102·3	103·1	102·6	102·1	.	3·4
Andra lädervarufabriker .	45	964	685	1 649	101·8	103·2	102·4	102·2	—	3·2
Gummivarufabriker . . .	14	3 733	2 201	5 934	100·3	103·9	101·6	101·9	—	5·2
Annan hithörande industri	36	649	190	839	103·8	.	102·3	103·0	1·6	2·9
Kemisk-teknisk industri .	**267**	**13 374**	**3 590**	**16 964**	**99·0**	**99·4**	**99·1**	**99·8**	**0·2**	**6·2**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	95	3 567	1 178	4 745	99·0	97·4	98·6	98·4	.	5·3
Sprängämnesfabriker . .	6	1 078	482	1 560	101·6	105·9	102·9	106·3	—	7·6
Tändsticksfabriker . . .	7	1 081	732	1 813	99·3	99·9	99·5	100·5	0·5	7·0
Annan kemisk-tekn. ind. .	159	7 648	1 198	8 846	98·6	98·8	98·6	99·3	0·3	6·3
Samtl. industrigrupper	**6 530**	**389 544**	**95 425**	**484 969**	**99·7**	**100·9**	**100·0**	**100·2**	**0·3**	**5·0**
Statl. verk o. byggnadsarb.	**239**	**51 399**	**1 492**	**52 891**	**98·5**	**100·6**	**98·6**	**99·2**	**0·3**	**6·0**
Mek. o. elektr. verkstäder	88	13 591	537	14 128	100·9	101·7	101·0	101·3	—	6·3
Skeppsvarv	3	3 320	32	3 352	100·6	.	100·7	100·6	—	7·5
Beklädn.verkst., förråd o. d.	58	852	557	1 409	98·3	97·9	98·1	97·6	—	4·8
Sprängämnesfabriker . .	1	116	75	191	.	.	.	.	.	.
Byggnads- o. anläggn.-arb.	89	33 520	291	33 811	97·4	102·8	97·4	98·3	0·5	5·8

Tab. 2. Förändringen i antalet anställda industriarbetare november 1951—november 1952. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1951		1952									
	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juli	aug.	sept.	okt.	nov.
Malmbrytning o. metallind. .	100·0	100·1	100·9	101·5	101·3	100·7	99·8	98·9	98·9	98·7	98·4	97·8
Jord- och stenindustri . . .	100·0	97·9	97·5	96·7	97·0	99·3	101·4	103·1	101·2	99·5	98·1	96·9
Träindustri	100·0	97·0	96·2	96·6	97·8	97·8	97·5	94·8	93·7	92·9	93·0	92·1
Massafabr. o. pappersbruk .	100·0	99·7	99·7	99·3	99·8	98·9	98·2	97·6	96·7	96·3	95·9	96·6
Pappersv.- o. grafisk industri .	100·0	99·2	98·8	98·8	98·9	98·4	97·8	96·8	96·7	96·7	96·8	97·9
Livsmedelsindustri	100·0	94·2	91·8	91·7	91·5	91·5	93·1	97·6	96·5	96·4	100·0	99·5
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	97·0	96·3	94·3	93·6	91·5	88·7	86·2	87·4	89·2	90·7	92·9
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	98·0	95·9	94·3	92·3	89·8	87·6	85·8	86·6	88·3	90·5	92·4
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	98·9	99·4	100·3	100·9	100·5	97·5	95·2	94·7	95·2	95·0	94·7
Samtliga industrigrupper	**100·0**	**98·6**	**98·5**	**98·3**	**98·1**	**97·5**	**96·6**	**95·8**	**95·6**	**95·7**	**96·1**	**96·1**

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under november 1952

	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen				
	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser: Totalt	Tillsatta platser: Därav anst. högst en vecka	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser: Totalt	Tillsatta platser: Därav anst. högst en vecka
Summa nov. 1949 . . .	120 085	148 923	125 169	86 630	36 307	—	48 638	56 789	32 678	—
» » 1950 . .	104 441	141 365	156 383	98 278	46 098	—	47 714	57 950	33 063	—
» » 1951 . . .	105 406	135 653	132 124	87 330	37 681	39 376	50 907	46 726	30 869	14 113
» okt. 1952 . . .	135 135	165 490	134 987	105 287	52 698	50 756	64 733	58 938	42 635	24 328
» **nov. 1952** . . .	120 155	145 464	103 912	79 760	33 845	38 791	49 451	44 062	29 189	13 403
Därav										
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	5 228	5 722	5 287	4 182	490	300	342	328	300	73
Skogsbruk	4 608	4 804	3 992	2 698	21	6	6	4	4	4
Malmbrytn. o. metallind. .	8 834	9 588	5 885	2 722	47	767	832	268	176	—
Trä-, graf. o. pappersind. .	3 384	3 697	1 751	1 177	36	319	359	151	98	2
Byggnadsverksamhet . . .	20 364	21 989	10 646	9 993	867	8	8	3	3	—
Övriga industrigrupper . .	8 402	9 099	6 059	3 543	151	4 052	4 363	3 668	1 758	35
Samfärdsel o. handel . .	21 945	30 993	26 925	23 264	13 868	7 746	10 266	9 893	7 272	3 159
Förvaltning o. fria yrken .	13 458	15 183	7 779	5 532	2 503	5 731	6 250	3 933	2 504	558
Sjukvård o. husligt arbete	13 161	19 939	24 158	15 613	8 979	12 966	19 722	23 970	15 513	8 969
Därav under 18 år . . .	13 809	14 052	8 550	6 588	1 028	7 235	7 317	4 500	3 312	396

Tab. 4. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad	Hela antalet hjälpsökande: I riket	Därav: i Sthlm, Gbg o. Malmö	Därav: utlänningar
November 1951 . .	1 326	522	357
December » . .	1 510	639	349
Januari 1952 . .	1 669	684	346
Februari » . .	1 663	695	340
Mars » . .	1 684	742	342
April » . .	1 487	638	338
Maj » . .	1 298	596	332
Juni » . .	1 229	575	322
Juli » . .	1 181	537	317
Augusti » . .	1 224	592	316
September » . .	1 294	652	323
Oktober 1952 . .	1 576	821	313
November 1952 . .	2 476	1 238	316

Hjälpform	Antalet hjälpta hjälpsökande 30/11 1952: I riket	Därav: i Sthlm, Gbg o. Malmö	Därav: utlänningar
Hela antalet hjälpta	1 604	918	312
Statligt beredskapsarbete	290	—	—
i arbetsmarknadsstyrelsens regi .	229	—	—
i annan myndighets regi	61	—	—
Statskommunalt beredskapsarbete .	16	13	—
Arkivarbete och musikerhjälp . . .	776	509	307
Komm. arbete utan statsbidrag . .	92	—	—
Dagunderstöd	411	387	4
Kommunalt understöd	10	—	—
Utbildningshjälp	9	9	1

De senast tillgängliga uppgifterna om den av de erkända arbetslöshetskassorna redovisade arbetslösheten återfinns i föregående nr av Soc. Medd. (1952: 12).

Omsättningen inom detaljhandeln under tredje kvartalet år 1952

Socialstyrelsen beräknar varje kvartal indextal för omsättningens förändringar inom detaljhandelns olika branscher i förhållande till motsvarande kvartal föregående år på grundval av inhämtade uppgifter från såväl företag inom den enskilda som den kooperativa handeln.

Beräkningarna för tredje kvartalet år 1952 har baserats på ca 3 825 uppgifter från enskilda företag, flertalet med endast ett försäljningsställe och på uppgifter från omkring 180 konsumtionsföreningar med omkring 5 050 försäljningsställen. I beräkningarna har endast medtagits sådana företag, vilka insänt motsvarande uppgifter även för tredje kvartalet år 1951; sådana förändringar, som beror på att nya företag tillkommit eller gamla upphört, berör sålunda icke indextalen. Antalet tillfrågade enskilda företag utgjorde tredje kvartalet år 1952 omkring 7 600, eller omkring 8 200 försäljningsställen. Med hänsyn till den synnerligen otillfredsställande svarsprocenten bör beräkningarna användas med stor försiktighet.

De redovisade företagen har fördelats på branscher med utgångspunkt från arbetsmarknadskommissionens år 1946 verkställda inventering av företag inom varuhandeln. Dessa har sedan sammanförts till större branschgrupper. Vid beräkning av indextal för respektive bransch har försäljningssummorna för de större och mindre företagen inom branschen vägts samman, varvid som vikter använts kvoten mellan totala antalet existerande större resp. mindre företag enligt nämnda inventering, vilket antal reviderats med hänsyn till avgång av företag m. m., och antalet vid bearbetningen använda uppgifter.

Tab. 1 redovisar indextal för försäljningen inom olika branscher av den enskilda detaljhandeln under tredje kvartalet år 1952 med tredje kvartalet år 1951 som bas. Vidare meddelas indextal för omsättningen under de tre första kvartalen år 1952 med motsvarande period år 1951 som bas, beräknade enligt den s. k. kedjemetoden.

I tablån nederst å sid. 45 lämnas därjämte indextal för försäljningen inom vissa specificerade grupper inom de i tab. 1 reodvisade branscherna samt för branschen »cyklar och sportartiklar m. m.». Dessa indextal är dock icke vägda på samma sätt som de i tab. 1 redovisade indextalen.

Tab. 2 anger indextal för omsättningen inom olika avdelningar av den kooperativa detaljhandeln under tredje kvartalet år 1952 med motsvarande kvartal år 1951 som bas, samt under de tre första kvartalen år 1952 med motsvarande period år 1951 som bas, beräknade enligt den s. k. kedjemetoden. Härvid har föreningarna fördelats på storleksgrupper efter antalet för-

Tab. 1. Indextal för försäljningen inom den enskilda detaljhandeln under tredje kvartalet 1952 (tredje kvartalet 1951 = 100) samt under de tre första kvartalen 1952 (de tre första kvartalen 1951 = 100)[1]

Bransch	Antal uppgifter	Indextal för försäljningen 3:e kv. 1952 (3:e kv. 1951 = 100)	Indextal för försäljningen 1:a—3:e kv. 1952 (1:a—3:e kv. 1951 = 100)
	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3
Livsmedel	**1 024**	**110**	**110**
Kött o. charkuterier	243	105	108
Fisk	58	111	113
Mjölk o. mejerivaror	137	109	112
Mjölk o. specerier	79	115	115
Bagerier o. konditorier	249	109	108
Specerier	179	115	114
Frukt o. konfektyrer	79	107	106
Lanthandel	**291**	**113**	**112**
Beklädnad	**902**	**111**	**107**
Vävnader o. sybehör	238	110	104
Herrkonfektion	211	111	113
Damkonfektion	125	115	109
Modister	102	113	110
Skrädderier	170	112	108
Päls- och skinnvaror	56	100	96
Skor	**393**	**119**	**112**
Inventarier	**495**	**104**	**102**
Bosättningsaffärer	163	108	106
Möbler o. mattor	102	106	99
Elektriska artiklar	47	103	102
Järnhandel	183	103	102
Guldsmeder, urmakare	**145**	**109**	**108**
Musik, konst, blommor, antikviteter	**71**	**98**	**101**
Böcker o. papper	**142**	**115**	**113**
Färger, sjukvårdsartiklar, parfym	**117**	**112**	**107**
Fotoaffärer	**68**	**113**	**109**
Varuhus, basarer	**85**	**111**	**104**

säljningsställen och uppgifterna för de olika storleksgrupperna sammanvägts med hänsyn till totala antalet konsumtionsföreningar inom de olika storleksgrupperna. Tab. 2 anger vidare indextal för antalet försäljningsställen för samma perioder som indextal för omsättningen redovisats.

	Antal uppgifter	Indextal för försäljningen 3:e kv. 1952 (3:e kv. 1951 = 100)
Cyklar och sportartiklar m. m.	90	108
Guldsmeder, juvelerare	66	107
Ur, optik (även i kombination med guldsmedsarbeten)	76	105
Färghandel	86	112

[1] Indextalen bör användas med stor försiktighet, enär vissa företag år 1951 uti sin redovisning av detaljhandelsomsättningen även inkluderat partihandelsomsättning, vilket icke torde vara fallet år 1952.

Tab. 2. Indextal för detaljförsäljningen och antalet försäljningsställen vid konsumtionsföreningarna under tredje kvartalet 1952 (tredje kvartalet 1951 = 100) samt under de tre första kvartalen 1952 (de tre första kvartalen 1951 = 100)

Avdelning	Indextal för 3:e kv. 1952 (3:e kv. 1951 = 100)		Indextal för 1:a—3:e kv. 1952 (1:a—3:e kv. 1951 = 100)	
	Detaljförsäljning	Antal försäljningsställen	Detaljförsäljning	Antal försäljningsställen
	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3	Kol. 4
Charkuteri	107	95	108	96
Fisk	114	100	112	100
Mjölk och bröd	108	98	110	99
Speceri, diverse	118	102	119	102
Specialbutiker, varuhus	110	105	109	104
Skor	121	103	109	105
Serveringar	111	101	113	101

D. W.—J.

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board in Sweden

1953, no 1

CONTENTS

Page

Sociala Meddelanden celebrates its 50th anniversary 3
Fifty annual numbers of Sociala Meddelanden. By *Sven Igglund* 5
The Social Welfare Board's inquiry in 1952 into marriage loans. By *Ingrid Dalén* 17
The views of a child psychiatrist on selecting children for country colonies. By *Sven Ahnsjö* 26
Collaboration between the Criminal Investigation Department and a child welfare board. By *Sven Mellberg* 30
Short notices:
The Social Welfare Board's pronouncement upon the report of the Social Insurance Commission on health insurance and workmen's compensation insurance 35
The distribution of income in families 38
The trend of wages in 1939—1951 39

Periodical Surveys

The Social Welfare Board's consumer price index for November 1952 40
The volume of employment and unemployment 41
The retail trade turnover in the third quarter of 1952 44
Literary survey 50
Book notice 56
List of certain members of the staff of the Social Welfare Board and a directory of certain local bodies attached to the Social Welfare Board . . 58

This Issue in Brief

Fifty annual numbers of Sociala Meddelanden. Apart from the legislation on the distribution of land and the rise of industrialization in the 19th century, and also the process of political democratization in the present century, the development of social policy in recent decades may be mentioned as one of the most important factors in the conversion beyond all recognition of the traditional structure of Swedish society. A similar radical change in the way of looking at social problems has taken place progressively during the same period. The changes that have been affected alike in the building-up of social policy and in the discussion of social affairs have been continously recorded in Sociala Meddelanden, which with the issue of the present number passes its fiftieth year of publication. A critical analysis of the periodical as a source of material for providing a study of social policy and labour market conditions during the past half century is made by Sven Igglund. P. 5.

The Social Welfare Board's inquiry in 1952 into marriage loans.: In connection with the Social Welfare Board's task of scrutinizing current regulations regarding State loans for setting up house a statistical examination was made by the Board of a body of material consisting of one-fifth — 1 984 — of the applications for loans dealt with in the Riksbank's 26 offices throughout the country during 1951.

The investigation demonstrates the wide differences between country districts and towns in regard to the dispersion of the loans for setting up house and illustrates the age grouping of the applicants for loans, the social classes to which they belong and their economic conditions (average income of families: 8 585 Kr.). It shows that at the time of applying for a loan 48 % of the couples had already contracted marriage, so that the loans do not appear to have any decisive influence on couples' entering into marriage. Seventeen per cent of all marriages had been entered into with a setting-up-house loan as their economic background. During 1951 in round figures 11 % of all applications for loans for setting up house were refused, while 45 % were approved at a reduced amount and the remaining 44 % at the amount asked for. Complaints in regard to moral conduct including offences committed while under the influence of drink were the most common causes of rejections. It was a noteworthy fact revealed by the investigation that the difference in the percentage of refusals between

those who had and those who had not liability to maintain dependants was very striking — 28 % and 8 % respectively, and also that the manner of appraising applications for loans varied considerably as between the different Riksbank offices. P. 17.

The views of a child psychiatrist on selecting children for country colonies. In this article Dr. Sven Ahnsjö, assistant chief physician for schools, compares the advantages and disadvantages of children's visiting a holiday colony. In one category, children of pre-school age, the latter outweigh the former. The need of these children for a constant experience of living in security is of such fundamental importance that the change of environment involved in a visit to a colony entails serious risks of neurotic disturbances. The same applies to older children who are born out of wedlock or into divorced families, whose parents have died or who come from permanently disharmonious homes. Children exposed to such stresses should be given other and better opportunities of spending the summer holidays — in an ordinary home environment. In order to avoid unsatisfactory consequences suffered by sensitive children as a result of visiting a holiday colony, the method of selection should be more careful than is the case at present, and those selected should be kept under observation during their visit to the colony. P. 26.

Collaboration between the Criminal Investigation Department and a child welfare board. In the spring of 1948 the City of Stockholm Child Welfare Board appointed one of its assistant investigators as a contact man with the C. I. D., his function being to assist in taking charge of children and young people who have been guilty of misconduct. In this article the investigator gives an account of his work and experiences of cases brought to his notice. P. 30.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1953, no 1

INDEX

Page

»Sociala Meddelanden» ont cinquante ans 3
Cinquante années de publication des Sociala Meddelanden. Par *Sven Igglund* 5
L'enquête de 1952 de la D.G.P.S. sur les »prêts au mariage». Par *Ingrid Dalén* 17
Points de vue d'un psychiatre médecin d'enfants sur la sélection de la clientèle des colonies de vacances. Par *Sven Ahnsjö* 26
Coopération entre la police de sûreté et un comité de protection de l'enfance. Par *Sven Mellberg* 30
Courtes notices:
Rapport demandé à la D.G.P.S. sur les conclusions de la Commission d'enquête sur l'assurance sociale relatives à l'assurance contre la maladie et l'assurance contre les accidents professionnels 35
Répartition du revenu dans les familles 38
Mouvement des salaires de 1939 à 1951 39

Aperçus périodiques

L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. pour novembre 1952 40
Emploi et chômage 41
Le chiffre d'affaires dans le commerce de détail pendant le troisième trimestre 1952 44
Bibliographie 50
Compte rendu de livre 56
Liste de certains fonctionnaires de la D.G.P.S. et liste des adresses de certains organismes locaux rattachés à la D.G.P.S. 58

Résumé

Cinquante années de publication des Sociala Meddelanden. A côté de la législation sur le remembrement des terres et l'avènement de l'industrialisme aux XIXe siècle et du processus de démocratisation au siècle présent, on peut dire que l'évolution de la politique sociale au cours des dernières dizaines d'années a été l'un des plus importants facteurs qui ont transformé jusqu'à la rendre méconnaissable la structure séculaire de la société suédoise. Une transformation tout aussi radicale s'est accomplie graduellement durant la même période dans la manière d'envisager les problèmes sociaux. Ces changements, tant dans l'édification de la politique sociale que dans les débats auxquels celle-ci a donné lieu, ont été continuellement enregistrés dans Sociala Meddelanden qui, avec le présent Bulletin, viennent de passer leurs cinquante années de publication. L'article, dû à M. Sven Igglund, contient une analyse critique de cette revue comme source d'information pour une étude de la politique sociale suédoise et des conditions du marché du travail au cours du demi-siècle écoulé. P. 5.

L'enquête de 1952 de la D. G. P. S. sur les »prêts au mariage». La D. G. P. S., qui avait été chargée de revoir les dispositions en vigueur relatives aux prêts au mariage alloués par l'Etat, a effectué, au sein de la Direction, une enquête statistique sur une documentation comprenant un cinquième, soit 1 984, des demandes de prêt examinées par les 26 filiales de la Banque de Suède en 1951.

L'enquête montre que de grandes divergences existent entre la campagne et les villes quant à la dispersion des prêts au mariage et elle établit la répartition des âges des postulants, leur classe sociale et leurs conditions économiques (revenu familial moyen: 8 585 couronnes). Elle constate qu'à l'époque où la demande de prêt a été faite 48 % des couples étaient déjà mariés et que le prêt ne semble donc pas avoir eu une importance décisive pour la conclusion du mariage. De tous les mariages, 17 % avaient été conclus avec l'aide d'un prêt au mariage. Pendant l'année 1951, 11 % environ de toutes les demandes ont été rejetées, 45 % ont été accordées avec réduction du montant du prêt et 44 % accordées avec le montant désiré. Des fautes de conduite, et parmi elles des délits d'ivresse, avaient été la cause la plus fréquente du rejet de la demande. L'enquête a aussi fait ressortir une différence très marquée entre le pourcentage des demandes rejetées provenant de couples soumis à des obligations d'entretien et de couples libres de telles obligations, 28 et 8 % respectivement. L'enquête a encore signalé que la manière dont étaient jugées les demandes dans les différentes filiales de la Banque de Suède variait sensiblement. P. 17.

Points de vue d'un psychiatre médecin d'enfants sur la sélection de la clientèle des colonies de vacances. Dans l'article, le Dr Sven Ahnsjö, médecin adjoint des écoles, oppose les avantages et les désavantages du séjour des enfants dans les colonies de vacances. Pour une catégorie, celle des enfants d'âge préscolaire, les désavantages l'emportent. Le besoin qu'ont ces enfants d'un sentiment continu de sécurité est d'une importance si fondamentale que le changement de milieu impliqué par le séjour en colonie entraîne de gros risques de troubles nerveux. Il en est de même pour des enfants plus âgés, nés hors mariage, ou dont les parents ont divorcé ou sont morts, ou qui viennent d'un foyer dans lequel règne une constante désentente. Les enfants exposés à des épreuves de cette sorte doivent être placés en été dans un milieu familial ordinaire. Pour éviter les conséquences fâcheuses du séjour en colonie pour les enfants très sensibles, la sélection de la clientèle doit être plus minutieuse qu'elle ne l'est actuellement et l'observation des enfants sélectionnés doit avoir lieu durant le séjour. P. 26.

Coopération entre la police de sûreté et un comité de protection de l'enfance. Au printemps de 1948, le Comité de protection de l'enfance de la Ville de Stockholm a placé un de ses assistants enquêteurs en qualité d'intermédiaire entre le Comité et la police de sûreté, avec mission d'aider à la prise en charge des enfants et des jeunes gens qui s'étaient rendus coupables d'une infraction. Ce fonctionnaire rend compte dans l'article de son activité et de l'expérience qu'il a acquise de sa clientèle. P. 30.

Litteraturöversikt

(11 november—10 december 1952)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

ENSTRÖM, A. Några reflexioner kring diskussionen om skogsindustrins socialisering. Tiden 1952, nr 9.

FIEANDT, O. v. Sysselsättning, inflation och funktionell finanspolitik. Ekonomiska samfundets tidskrift 1952, nr 4.

FOURASTIÉ, J. Economics and the social consequences of technical progress. International social science bulletin 1952, nr 2.

GADOLIN, C. A. J. Några randanteckningar om sparande, konsumtion och investering. Ekonomiska samfundets tidskrift 1952, nr 4.

MOORE, W. E. Social consequences of technical change from the sociological standpoint. International social science bulletin 1952, nr 2.

OGBURN, W. F. Social effects of technology in industrialized societies. International social science bulletin 1952, nr 2.

THORSRUD, E. The social consequences of technical change from the psychological standpoint. International social science bulletin 1952, nr 2.

TULLANDER, B. Samhällsplanering, välfärdssamhället och social gestaltning. Att bo 1952, nr 3.

Developments in trade between Eastern and Western Europe from 1950 to mid-1952. Economic bulletin for Europe 1952, nr 3.

Review of the economic situation in Europe during the second quarter of 1952. Economic bulletin for Europe 1952, nr 3.

Sverige

TEGNER, G. Statens utredningar — en koloss på lerfötter. Att bo 1952, nr 3.

Det riskvilliga kapitalet. Affärsvärlden 1952, nr 48.

Vem är arbetstagare? Industritjänstemannen 1952, nr 11.

Storbritannien

BOJER, H. De gamles problemer i Storbritannia. Sosialt arbeid 1952, nr 8.

Tyskland

FORBAT, F. Västtyska lokaliseringsproblem. Att bo 1952, nr 3.

SJÖGREN, BRITTA. Flyktings- och ungdomsproblem i dagens Tyskland. Barnavård och ungdomsskydd 1952, nr 5.

Arbetarskydd

Sverige

HALÉN, A. Skyddsingenjör eller mångsysslare. Arbetarskyddet 1952, nr 9.

HÖGRELL, T. Hur lösa säkerhetspremieringen? Arbetarskyddet 1952, nr 9.

JÄDERSTRÖM, I. Några dammexplosionsrisker inom industri och hantverk. Arbetarskyddet 1952, nr 9.

SJÖQVIST, T. Dammundersökningar och förebyggande dammbekämpning i Laisvallsgruvan. Gruvindustriarbetaren 1952, nr 11.

Amerikas förenta stater

MCCONNEL, BEATRICE. Child-labor standards raised in five states; lowered in eight. The child febr. 1952.

Storbritannien

Workers swell holiday crowds at home and abroad. Labour nov. 1952.

Tyskland

FETTBACK, R. Um ein neues Seemansrecht. Recht der Arbeit 1952, nr 11.

Arbetslön och arbetstid

A[NDERSSON], E[RIK]. LO:s rekommendation. Kommunalarbetaren 1952, nr 20.

DELSINNE, L. A propos de l'echelle mobile des salariés. Revue du travail 1952, nr 10.

Arbeidstidens lengde. Arbeidsgiveren 1952, nr 25.

Sverige

DAHLANDER, G. Stabilisering av priser och löner. Skogsindustriarbetaren 1952, nr 23.

NILSTEIN, A. Vad är reallön? Försäkringsvärlden 1952, nr 5.

P[ETERSSON], G. Återhållsamhet på lönefronten. Arbetsledaren 1952, nr 21.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

S[VENSSON], G[ÖSTA]. Social rättvisa. Metallarbetaren 1952, nr 48.
Förhandlingar om fortsatt indexreglering av lönerna. Finanstidningen 1952, nr 45.
Gjuteriarbetarnas arbetstidsproblem. Gjutaren 1952, nr 11.

Amerikas förenta stater

Women's earnings help maintain family standard of living. Labor information bulletin juni 1952.

Australien

Labour legislation in Australia, 1951. The New South Wales industrial gazette febr. 1952.

Canada

The normal work week in six major industries, 1951. The labour gazette 1952, nr 10.

Danmark

Er vore lönsystemer tidssvarende, eller bör anvendelsen af andre lönsystemer tilstræbes. Arbeidsgiveren 1952, nr 23.
Produktivitet og lönaftaler. Arbeidsgiveren 1952, nr 23.

Sovjetunionen

Reallönerna i Sovjet. Kommunalarbetaren 1952, nr 20.

Storbritannien

YOUNG, M. Distribution of income within the family. The British journal of sociology 1952, nr 4.
Den brittiske kolgruvearbeider under nasjonaliseringen. Gruvindustriarbetaren 1952, nr 11.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

HESSEL, P. Der Arbeitnehmerbegriff. Recht der Arbeit 1952, nr 11.
L'HUILLIER, J. A. Quelques réflexions théoretiques sur la discipline de la concurrence. Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik 1952, nr 5.
Industriproduktionens utveckling. Affärsvärlden 1952, nr 47.

Sverige

ANSTRIN, H. Pappersindustrins expansion och avsättning. Kooperatören 1952, nr 20.
CURTMAN, C. W. Arbetsmarknadsutvecklingen och beredskapen mot arbetslöshet. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1952, nr 5.
ERLANDER, T. Full sysselsättning och prisstabilitet. Från departement och nämnder 1952, nr 21.
GEIJER, A. Konjunkturutsikterna inför årets avtalsrörelser. Metallarbetaren 1952, nr 49.
HEGELAND, H. Full sysselsättning — mål eller medel? Balans 1952, nr 5.
HOLMGREN, K. Näringslivets framtidsperspektiv inför köparens marknad. Den svenska marknaden 1952, nr 7.
JOHANSSON, BERTIL. Beredskap mot arbetslöshet. Sv. stadsförbundets tidskrift 1952, nr 8.
— Om arbetslösheten kommer . . . Landskommunernas tidskrift 1952, nr 11.
KELLGREN, N. Den utländska arbetskraften. Beklädnadsfolket 1952, nr 11.
LIND, E. Rätt man på rätt plats. Tidskrift för Göteborgs stads tjänstemän 1952, nr 9.
PETERSSON, OLOF. Våra arbetskraftsresurser. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 46.
STRAND, S. G. Osäkra förutsättningar för produktionsutvecklingen. Metallarbetaren 1952, nr 48.
THEDIN, N. Är svensk industri konkurrenskraftig. Vi 1952, nr 46.
Borta-från-jobbet-statistik. Statstjänstemannen 1952, nr 9.
Centraliserad avtalsrörelse. Finanstidningen 1952, nr 44.
De delvis arbeidsföre og arbeidsmarkedet. Arbeidsgiveren 1952, nr 25.
Industrin i den aktuella konjunkturen. Industritjänstemannen 1952, nr 11.
Inga Hopp-Jerkor i Gammalstorp. Lantarbetaren 1952, nr 48/49.
Rediscovery of the individual. Industria 1952, nr 11.
Skogsindustrien och staten. Affärsvärlden 1952, nr 49.
Varudistributionen tar allt flera yrkesutövare — flertalet kvinnor. Befattningshavaren 1952, nr 9.
Ökad säsongarbetslöshet? Murarnas fackblad 1952, nr 11.

Amerikas förenta stater

ELFENGREN, ELISABETH. Amerikansk arbetskraftsstatistik. Ekonomiska samfundets tidskrift 1952, nr 4.

Danmark

KOCIK, A. Arbetslöshetsproblemet i Danmark. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 48.

Norge

BENDIKSEN, B. Enkelte trekk ved endringene i yrkesstrukturen i Norge sett i lys av de siste folketellingene. Statsökonomisk tidsskrift 1952, nr 3.
HAARR, A. Konjunkturledighet kontra strukturledighet. Statsökonomisk tidsskrift 1952, nr 3.

Schweiz

CRONER, F. Stats- och kommunaltjänstemän i Schweiz. Tjänstemannarörelsen 1952, nr 9.

Storbritannien

JEFFERYS, M. Married women in the higher grades of the civil service and government-sponsored research organizations. The British journal of sociology 1952, nr 4.

Befolkningsfrågor

Sverige

PETTERSSON, LENNART. Befolkningsutvecklingen och arbetskraftförsörjning. (Rec.) Politisk tidskrift 1952, nr 11.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

EMPSON, M. Housing abroad. The co-operative review 1952, nr 12.

RONGE, H. E. Lämplig värmegrad och nödig luftväxling. Byggmästaren 1952, nr B 10.
THEORELL, A. Den moderna bostadsbebyggelsens uppvärmningsproblem. Byggmästaren 1952, nr B 10.
Bostadsstandard och hyror borta och hemma. Hyresgästen 1952, nr 22.
Hur länge bör ett hus få leva? Byggnadsindustrin 1952, nr 18.

Sverige

HOLM, P. Vetenskap eller demagogi? Att bo 1952, nr 3.
LINDER, Y. Behovsprövning på bostadsmarknaden. Från departement och nämnder 1952, nr 22.
L[INDSTRÖ]M, E. Hyresregleringens framtid. Vår bostad 1952, nr 11.
SJÖDIN, GUN. Egnahem. Att bo 1952, nr 3.
WILLIAM-OLSSON, A. Falköpings generalplan — ett stimulerande handlingsprogram. Plan 1952, nr 5.
Betänkligt betänkande. [Hyresregleringskommittén.] Finanstidningen 1952, nr 46.
Delvis nya riktlinjer för statliga bostadspolitiken. Hyresgästen 1952, nr 23.
Förslaget till ny reglering. Sv. fastighetstidning 1952, nr 22.
Kan landskommun förlägga sitt centrum till köping eller stad? Plan 1952, nr 5.
Minskningen av boendetätheten i Stockholm till följd av hyresregleringen. Sv. fastighetstidning 1952, nr 22.
Rättvisare fördelning av bostadsresurserna. Hyresgästen 1952, nr 23.
Två alternativ i kommittéförslaget om reglering av bostadsuthyrningen. Sv. fastighetstidning 1952, nr 22.

Amerikas förenta stater

STUCKE, ADELA L., & HAASE, H. F. Construction labor on public housing in the South. Monthly labor review okt. 1952.

Canada

1951 census of housing. Canadian statistical review 1952, nr 10.

Danmark

MÖLLER, A. Bornholms återuppbyggnad. Byggmästaren 1952, nr 10.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

TÖRNQVIST, K. Strejkernas sociala verkningar. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 47.

Sverige

DAHLANDER, G. Den svenske landsorganisation tilråder tilbageholdenhed i lönkravene. Arbejderen 1952, nr 23.
LANDSORGANISATIONEN. De offentliga tjänstemännens avtalsrätt. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1952, nr 47.
NÄSLUND, E. B. Vad kostar facklig verksamhet? Tjänstemannarörelsen 1952, nr 9.
RAMSTÉN, N. Nämndkampanjen — en katastrofutryckning? Fackföreningsrörelsen 1952, nr 48.
RENNING, A. Företagarnas »socialism». Skogsindustriarbetaren 1952, nr 24.
[STATSTJÄNSTEMÄNNENS RIKSFÖRBUND.] Ny förhandlingsrätt. (Yttrande.) Svensk trafiktidning 1952, nr 47.
[TJÄNSTEMÄNNENS CENTRALORGANISATION.] Nya förhandlingsrätten bör genomföras snarast. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1952, nr 11.
Arbetsgivarnas vägran. Finanstidningen 1952, nr 46.
Startsignal för avtalsrörelsen. Lantarbetaren 1952, nr 48/49.

Amerikas förenta stater

PETCHEK, K. R., & PASCHELL, W. Financing of union activities. Monthly labor review okt. 1952.
SHANKLIN, J. E. The employer's duty to supply data for collective bargaining. Monthly labor review okt. 1952.

Sovjetunionen

RENNING, A. Dokumentära vittnesmål om sovjetarbetarens villkor. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 49.

Tyskland

HARTIG, V. Tysk fagbevægelse i dag. Arbejderen 1952, nr 22.

Hälso- och sjukvård

HENSCHEN, F. Om åldrandets väsen. Sv. läkartidningen 1952, nr 47.
KOCK, W. Kvacksalveri förr och nu. Vårt Röda Kors 1952, nr 5.

Sverige

BERG, G. Ett landstings sjukvårdsproblem. Sv. läkartidningen 1952, nr 49.
— Hur effektivisera sjukvården? Sv. läkartidningen 1952, nr 48.
DAWES, J. C. Spara på avfallet. Hygienisk revy 1952, nr 9.
ENGLUND, INGEGERD. Livsmedelsstadgan och vi. Husmodersförbundets medlemsblad 1952, nr 11.
JANSSON, WILLY. Synpunkter på landsbygdens renhållning. Hygienisk revy 1952, nr 9.
LEYDEN, T. Aktuella sjukkassefrågor. Sv. sjukkasse-tidning 1952, nr 11.
MILLER, B. Hälsovård och vetenskap. Hygienisk revy 1952, nr 9.
Arbetsplatsernas olycksfallsberedskap. Mål och medel 1952, nr 11.
Förslaget om sjukförsäkringen. Folkskollärarnas tidning 1952, nr 48.
Kronikervårdens dilemma. Fakta 1952, nr 8.
Provinsialläkartaxan i nytt läge. Sv. läkartidningen 1952, nr 47.
Samhälleliga synpunkter på barnförlamning, hjärtsjukdomar och ålderspensionering. Social-medicinsk tidskrift 1952, nr 11.

Amerikas förenta stater

COYLE, GRACE L., & FISHER, R. Helping hospitalized children through social group work. The child april 1952.

FELIX, R. H. For the mental health of children in our smaller communities. The child maj 1952.
STIX, R. K., & LENZ, A. For the health of working boys and girls. The child april 1952.
For better child health. The child aug./sept. 1952.

Frankrike

ROUDINESCO, J., & DAVID, M. Peut-on atténuer les effets nocifs de la séparation chez des enfants placés en institution? Courrier [du centre international de l'enfance] 1952, nr 5.

Norge

BACKER, JULIE E. Fraværsstatistikk for funksjonærer i statistisk sentralbyrå i 1951. Statistiske meldinger 1952, nr 11.
Tjenestedyktighet og höyde hos utskrevne mannskaper i 1951. Statistiske meldinger 1952, nr 11.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

Sverige

HJELM, L. Lantbrukets lönsamhet under 1940-talet. Lantmannen 1952, nr 48.
HOLMSTRÖM, S. Jordbrukskalkylen 1952/53 omräknad. Betydande avvikelser mot prognosen för enskilda poster. Lantmannen 1952, nr 47.
PETRINI, F. Om landsbygdssociologi. Meddelanden från jordbrukets utredningsinstitut 1952, nr 6.

Kooperation

EVELY, R. Patterns of consumption and co-operative trade. Review of international co-operation 1952, nr 11.
GAUSSEL, G. Fundamentals of co-operative finance. Review of international co-operation 1952, nr 11.

Sverige

DAHLANDER, G. Kooperationen och fackföreningsrörelsen. Befattningshavaren 1952, nr 9.
GULDBERG, S. 10 års kooperativ pensionering. Kooperatören 1952, nr 20.

Afrika

MAUDSLEY, S. R. The East African school of co-operation. Review of international co-operation 1952, nr 11.

Nykterhetsfrågan

Öltillverkningen i världen 1950. Sv. bryggeritidskrift 1952, nr 11.

Sverige

AHLSÉN, B. Den nya kommunindelningen och nykterhetsvården. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1952, nr 9.
LUNDQUIST, G. Pariskongressen mot alkoholismen. Den medicinska delen. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1952, nr 9.
Göteborgspolisens syn på pilsnerhandeln. Sv. bryggeritidskrift 1952, nr 11.
Prästerna, skilsmässorna och alkoholen. Folkets väl 1952, nr 4.
60—120 gånger större risk. [Rattfylleri.] Reformatorn 1952, nr 47.

Norge

VAGLUM, L., & HAMER, A. Två nya norska utredningsbetänkanden på alkoholfrågans område. Tidskrift för systembolagen 1952, nr 11.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

WENDT, S. Lohnpolitik und Preisentwicklung. Wirtschaftsdienst 1952, nr 11.
Aktuellt från prisfronten. Finanstidningen 1952, nr 45.

Sverige

CARBELL, E. Priskalkyleringen i livsmedelshandeln. Kooperatören 1952, nr 21.
ERICSSON, JOHN. Bruttoprissystemet och priskontrollen. Från departement och nämnder 1952, nr 20.
ERONN, L. Bruttopriser och riktpriser. Kooperatören 1952, nr 21.
LINDSTRÖM, ULLA. Aktuella problem inom varudistributionen. Från departement och nämnder 1952, nr 20.
[SKÖLD, P.-E.] Tobakslagstiftningen får en allmän översyn. Från departement och nämnder 1952, nr 21.
STRAND, S. G. Priser och köpmotstånd. Signalen 1952, nr 47.
Den nya dyrortsundersökningen. Folkskollärarnas tidning 1952, nr 48.

Amerikas förenta stater

Survey of consumer expenditures in 1950: Interpretation and use of the results. Monthly labor review okt. 1952.

Danmark

Den nye prislov. Tidsskrift for industri 1952, nr 23.

Socialförsäkring

BERGMAN, E. Tredje allmänna nordiska socialförsäkringsmötet i Helsingfors. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1952, nr 5.

Sverige

LANDSORGANISATIONEN. Minimistandard för social trygghet. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1952, nr 49.
THULIN, G. G. Ljusning för barnfamiljerna? Vi 1952, nr 49.
Förslagen till förbättringar i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 49.
Högre sjukpenning nödvändig. Befattningshavaren 1952, nr 9.

Amerikas förenta stater

HYDÉN, S. Trygghet genom pensionering — en ny giv i amerikansk välfärdspolitik. Svensk tidskrift 1952, nr 9.

Frankrike

SAUVY, A. Die Familienzulagen in Frankreich. Recht der Arbeit 1952, nr 11.

Nya Zeeland

Recent workers' compensation legislation in New Zealand. The New South Wales industrial gazette mars 1952.

Tyskland

Kriegsopfer wollen ihr Recht. Die Quelle 1952, nr 11.

Socialvård

CRAWFORD, RUTH. WHO [World health organization] and UNICEF [United Nations international children's emergency fund] help governments to improve midwife practices. The child jan. 1952.

Sverige

FALK, V. Samarbete mellan barnhemmen och barnens hem. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 11.

HOLMSTEDT, G. Den sociala hemhjälpen. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1952, nr 5.

LINDEBERG, N. O. Hobbyverksamheten vid Solna ålderdomshem. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1952, nr 5.

LINDEROTH, S. Fattigvårdskostnad som följd av 13 § folkpensioneringslagen. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1952, nr 5.

SKOGLUND, E. Daghemsbetänkandets remissbehandling avslutad. Barnavård och ungdomsskydd 1952, nr 5.

Amerikas förenta stater

CROOKES, S. H. For the child who must live away from his own home. The child febr. 1952.

GARDNER, G. E. What about the aggressive child? The child juni/juli 1952.

HOEY, JANE M. Aid to dependent children keeps homes together. The child febr. 1952.

RADINSKY, ELISABETH K. While a child stays in a foster-family home. The child mars 1952.

SHEEHAN, KATHRYNE L. Trends in the school lunch program. Journal of home economics 1952, nr 9.

Cooperation in research about children. The child juni/juli 1952.

Finland

MÄKINEN-OLLINEN, A. Utbildningen av funktionärer inom vårdarbetet och angränsande områden. Social tidskrift 1952, nr 9/10.

VIRTANEN, P. Invalidvårdens ställning inom rehabiliteringen av partiellt arbetsföra. Social tidskrift 1952, nr 9/10.

Tyskland

ACHINGER, H. Soziale Arbeit und Lebensstandard in Deutschland. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1952, nr 11.

KITZ, W. Die Entwicklung der sozialen Probleme in Deutschland seit 1945. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1952, nr 11.

Bewegungsmangel als Ursache von Erziehungsschwierigkeiten. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1952, nr 11.

Psychologische Umweltuntersuchung im Falle eines ängstlichen Kindes. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1952, nr 10.

Österrike

TED, H., & RUBIN, B. A visitor's view of child welfare in Vienna. The child aug./sept. 1952.

Undervisning och yrkesutbildning

HASTE, H. Skolan och filmen. Folkskollärarnas tidning 1952, nr 46/47.

SIVGÅRD, G. Skolväsendet i de nordiska länderna. Folkskolan — Sv. lärartidning 1952, nr 10.

TOMMILA, O. Television öppnar nya perspektiv för undervisning och ekonomisk upplysning. Bankvärlden 1952, nr 9.

Sverige

BJÖRINDER, H. Vidgat tillträde till högre studier. Från departement och nämnder 1952, nr 19.

BOALT, G., HAGMAN, R., & NORBERG, I. Grupparbetet som utbildningsväg. Affärsekonomi 1952, nr 17.

BÖRJESSON, GULL. Den vänsterhänte lika duktig. A. Trankells avhandling belyses. Barn i hem — skola — samhälle 1952, nr 5.

[EDENMAN, R.] Skolan under 1950-talet. Enhetsskolan kommer. Parallellskolesystemet försvinner. Barn i hem — skola — samhälle 1952, nr 5.

FÄRM, H. Yrkesutbildningen i enhetsskolan. Fabriksarbetaren 1952, nr 12.

HALLSTRÖM, G. Bättre utbildning i sinnessjukvård. Kommunalarbetaren 1952, nr 19.

KUMM, E. Folkhögskolans dilemma. Metallarbetaren 1952, nr 49.

LANDSTRÖM, S.-S. Socialgrupp III och den högre utbildningen. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 46.

LILJEDAHL, G. Polispersonalens rekrytering och utbildning. Från departement och nämnder 1952, nr 21.

LINDELL, C.-G. Fackligt studienytt. Tjänstemannarörelsen 1952, nr 9.

LINDMAN, P. Yrkesrådet och dess uppgifter. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 44.

LUNDH, L. Lärarhögskolebetänkandet. Tidning för Sveriges läroverk 1952, nr 37.

MATTSSON, G. Vad är »särskild realexamen»? Barn i hem — skola — samhälle 1952, nr 5.

REGNÉR, E. G. Svårigheter i de högre skolorna. Barn i hem — skola — samhälle 1952, nr 5.

SELGE, A. Yrkesutbildningen på enhetsskolans plan. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 49.

Utbildning av föreståndare vid barnhem. Barnavård och ungdomsskydd 1952, nr 5.

Ökad möjlighet för fackligt studiearbete. [LO:s nya skola.] Vägarbetaren 1952, nr 11.

Amerikas förenta stater

CLENDENEN, R. Training schools and the future. The child aug./sept. 1952.

THORSLUND, S. »Satisfying of the child's needs». Iakttagelser och reflexioner rörande individualiserad undervisning i amerikanska skolor. Folkskolan — Sv. lärartidning 1952, nr 10.

Finland

FORSSELL, E. Finland bygger yrkesskolor för framtiden. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1952, nr 8.

LÅNGBACKA, R. Finlands folkskola av i dag. Folkskolan — Sv. lärartidning 1952, nr 10.

RAUTAVAARA, A. Arbetsledning ombord. Nautisk tidskrift 1952, nr 11.

Norge

PERSSON, SVEN. Omkring yrkesrettleiinga i Norge. Arbeidsmarkedet 1952, nr 9.

Sydafrika

Training of artisans in South Africa. The New South Wales industrial gazette mars 1952.

Ut- och invandring

Sverige

GOLAND, E. Aurelio trivs med svenskarna. Metallarbetaren 1952, nr 48.

Finland

OJALA, O. Utvandringen från Finland under de senaste åren. Social tidskrift 1952, nr 9/10.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

ARBETARSKYDDSSTYRELSEN.
Arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens verksamhet år 1951. Sthlm 1952.

AUBERT, V., ECKHOFF, T., & SVERI, K. En lov i søkelyset. Sosialpsykologisk undersøkelse av den norske hushjelplov. Oslo, Lund & Khvn 1952.

DANMARK. Den af Arbejds- og boligministeriet i dec. 1949 nedsatte Arbejdsmarkedskommission.
Betænkning om virkningerne af en arbejdstidsnedsættelse i Danmark. Khvn 1952.
Rapport fra det af Arbejdsmarkedskommissionen nedsatte udvalg vedrörende erhvervshemmede. Khvn 1952.

— Ungdomskommissionen.
Samfundet og ungdommen. Afsluttende udtalelse fra ungdomskommissionen med oversigt over kommissionens virksomhed. Khvn 1952.
Den tilpasningsvanskelige ungdom. Betænkning. Khvn 1952.

— Det statistiske departement.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1952.
Bd 149: H. 6. Folkehöjskoler og landbrugsskoler samt husholdningsskoler 1946/47—1950/51.
» 150: » 2. Indkomst- og formueansættelserne til staten for skatteåret 1951/52.

EFFEKTIVITET och rättssäkerhet. Ett diskussionsinlägg om statsförvaltningen. Sthlm 1952. (Studieförbundet Näringsliv och samhälle.)

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hki 1952.
7 A. Sparbanksstatistik. 61 (1951).

— Finlands banksinstitut för ekonomisk forskning.
Publikationer. Hfors 1952.
Ser. A: 13. Ekonomiska utredningar 1952.

HAARLÖV, T. Administrative opdragelsessanktioner. Khvn 1952. (Akad. avh.)

HJELM, L. Studier i det svenska lantbrukets lönsamhetsutveckling under 1940-talet. Sthlm 1952. (Skrifter från Jordbrukets utredningsinstitut. 2.)

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
National employment services. Great Britain. Geneva 1952.
Studies and reports. New series. Geneva 1952.
32. An introduction to co-operative practice.

JAMES, J. An experimental study of tensions in work behavior. Berkeley and Los Angeles 1951. (University of California. Publications in culture and society. Vol. 2: 4.)

KJELLVARD, H. Fackföreningsboken. Sthlm 1952.

KONJUNKTURINSTITUTET.
Meddelanden. Sthlm 1952.
Ser. A: 22. Konjunkturläget hösten 1952.

LIVSMEDELSBRANSCHENS ARBETSGIVAREFÖRBUND.
1902—1952. Malmö 1952.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1952.
102. Kommunenes gjeld og kontantbeholdning m. v. pr. 30. juni 1951.
106. Norges handel 1950.
107. Ulykkestrygden for industriarbeidere m. v. 1949.
108. Jordbruksstatistikk 1951.
111. Skolestatistikk. 1948/49.

— Barnevernkomiteen.
Innstilling. 1. Lov om barnevern. Oslo 1951.

PROMEMORIA med utredning och förslag angående de statliga bosättningslånen. Upprättad av socialstyrelsen. Sthlm 1952. [Stencil.]

RIKSFÖRSÄKRINGSANSTALTEN.
1902—1952. Sthlm 1952.

RIKSRÄKENSKAPSVERKET.
Budgetredovisning för budgetåret 1951/52. Sthlm 1952.

SKYTT, T., & ÅSBRINK, S. H. Vinstdelning och vinstandelssystem. Uppkomst, utveckling, framtidsmöjligheter. Sthlm 1952. (Studieförbundet Näringsliv och samhälle.)

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1952. Sthlm 1952.

31. Supplement nr 8 till Sveriges familjenamn 1920. Utarb. inom Statistiska centralbyrån. (Fi.)
32. Förslag om samförvaltning av stadshypoteks- och bostadskreditorganisationerna. Realkreditutredningens betänkande. [Avg. d. 23 okt. 1952.] (Fi.)
33. Den första lärarhögskolan. Betänkande utg. av 1946 års skolkommission. [Avg. d. 14 okt. 1952.] (E.)
34. Betänkande med förslag angående arbetsmarknadsstatistiken. Avg. [d. 5 sept. 1952] av Arbetsmarknadsstatistikkommittén. (S.)
35. Byggnadsstyrelsens arbetsuppgifter och organisation. Betänkande [avg. d. 27 okt. 1952] av 1947 års byggnadsstyrelseutredning. (K.)
36. Stöd åt änkor och vissa andra ensamstående kvinnor m. m. Änkepensioneringskommittén. [Avg. i nov. 1952.] (S.)
37. Behovsprövning på bostadsmarknaden. Hyresregleringskommitténs betänkande 1. [Avg. d. 9 okt. 1952.] (Ju.)
38. Hemhjälp. Bostadskollektiva kommitténs betänkande 1. [Avg. d. 27 sept. 1952.] (S.)
39. Socialförsäkringsutredningen. Sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring. [Avg. d. 4 nov. 1952.] (S.)

SVENSKA KOMMUNAL-TEKNISKA FÖRENINGEN. Statistiska uppgifter över vattenverk, avloppsverk, vägar och gator samt renhållningsverk i svenska städer och samhällen för år 1951. Malmö 1952.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1952.

Postverket år 1951. Av Generalpoststyrelsen.

Socialvård.

Samhällets barnavård år 1950. Av Socialstyrelsen.

ÅRSBOK för Sveriges kommuner. Årg. 35 (1952). Utg. av Statistiska centralbyrån. Sthlm 1952.

1952 ÅRS ÅLDRINGSVÅRDSUTREDNING. Statsbidrag till anordnande av ålderdomshem. Förslag [Avg. d. 28 okt. 1952.] Sthlm 1952. [Stencil.]

Nytillkommen tidskrift

Nachrichtendienst des Deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge. 1952. Frankfurt/Main 1952.

Recension

Michanek, Ernst: Sociala nyheter 1950—1952. Tidens förlag, Stockholm 1952. Kr 3.

Ernst Michanek gjorde ett lyckokast, när han 1949 gav ut Socialboken. Visserligen fanns tidigare Åke Elmérs i mångt och mycket värdefulla bok om svensk socialpolitik, men Michaneks bok var exaktare, mera detaljerad, mera ägnad som uppslagsbok och handbok. Michanek har också fått se sin socialbok i flera nya upplagor. Trots att det i förordet förklarades, att »i allt väsentligt kommer de uppgifter som här lämnas att förbli giltiga under åratal framåt», är det dags att snart helt skriva om Socialboken. Utvecklingen har ridit fortare än någon kunde ana.

Michanek har följaktligen tänkt sig att helt arbeta om Socialboken, men har klokt nog väntat med den nya utgåvan till 1953, eftersom socialförsäkringarna och bostadspolitiken väntas bli ganska omstöpta vid riksdagens vårsession. Medan vi väntar på den boken, har Michanek gjort ett mellanstick med en liten bok om de viktigaste sociala nyheterna sedan 1950. Den är inget supplement till hans Socialbok utan en helt fristående skrift, som lämpar sig utmärkt som komplement till vilken framställning som helst om vår socialpolitik, som kommit ut under senare år.

Den lilla boken är uppbyggd på samma sätt som Socialboken, dvs. de olika socialförmånerna beskrivs ingående en efter en. Det finns kapitel om socialförsäkringarna, fattigvård och socialhjälp, familjepolitiken, bostadspolitiken samt slutligen arbetsmarknadspolitiken. Michanek kan konsten att skriva kort, snärtigt och bra och han är nog oslagbar mästare i att översätta kanslisvenskans knastrande torra författningstext till livfull svenska. Avsnittet om folkpensioneringen är i det avseendet mönstergillt. Risken med Michaneks uppläggning är dock att socialpolitiken blir alltför deskriptiv, i avsaknad av linjer, sammanhang, bakgrund och problem. I mitt

tycke har han dock i denna bok fått mer liv i vissa avsnitt än vad som var fallet med Socialboken. Man kan t. ex. läsa avsnitten om åldringarna i Socialboken och jämföra med vad Michanek nu skriver om åldringsproblemet. Även avsnittet om bostadspolitiken har i den nya versionen mera kött på benen än tidigare, ehuru förf. nog kunnat utnyttja bostadsstyrelsens statistik om t. ex. byggherrar, fördelningen på olika lägenhetstyper etc. mycket mer. Rec. vet faktiskt ingen som hittills lyckats med uppgiften att framställa vår bostadspolitik på ett fullt acceptabelt sätt. De strukturella tendenserna i 1940-talets bostadsbyggande, fastighetskreditens elementa, byggnadskostnadsutvecklingen, industrins insatser för bostadsbyggandet, utvecklingen i fråga om planlösningar och hustyper, förändringarna i fråga om förvaltningsformerna, bostadsbyggandet i större enheter, stadsplaneringens förändrade villkor är faktorer, som nästan aldrig kommer fram på ett riktigt sätt i de övervägande författningsbeskrivande framställningar om vår bostadspolitik, som hittills sett dagens ljus.

Man sätter som tidigare stort värde på att Michanek har så utförliga anvisningar om betänkandenummer, propositioner och författningstext under sina rubriker, även om förf. på några ställen glömt sina goda föresatser i den vägen. Bra är även att förf. presenterar de kommittéer, som arbetar med olika sociala frågor. Alla har snällt fått sina namn utsatta utom åldringsvårdsutredningen (sid. 41). I Socialboken hade Michanek en fyllig framställning om hälso- och sjukvården, men i den nya skriften verkar det som om det inte hade hänt något inom hälso- och sjukvården sedan 1950. I varje fall saknar jag ett avsnitt om utvecklingen på sjukvårdens område — nu har Michanek endast skrivit litet om läkarvård på landsbygden och det har plockats in under familjepolitiken. Kanske någon också i likhet med recensenten önskat sig ett avsnitt om tröskelproblemet inom socialpolitiken och de sociala kostnaderna — nu finns dessa ting berörda endast i korthet i förordet. Det är ju inte alla som vet att det givs en ypperlig framställning om tröskelproblemet, avslöjande och obarmhärtig, i SOU 1951: 51, sid. 82 ff. Jag hoppas livligt, att Michanek återkommer till dessa ting liksom till de senaste årens diskussion om socialförmånernas realvärde — så påfallande osakkunnigt behandlat i tidningarna — i nästa utgåva av Socialboken. I avvaktan på den fyller »Sociala nyheter 1950—1952» en mycket viktig uppgift. Den kan livligt rekommenderas var och en som är sysselsatt i det sociala arbetet.

Göran Tegner

Förteckning över viss personal hos socialstyrelsen samt adressförteckning över vissa lokala organ anknutna till socialstyrelsen

Kungl. Socialstyrelsen

Birger Jarls torg 2

Telefon 22 12 00—22 12 07 eller nedan angivna direkta nummer.
När växeln är stängd, används nummer inom parentes.

Generaldirektören Bexelius 10 08 43

Registrators- och kassakontoret:
Kamreraren Hildur Tholander . . . 11 40 63
Registrator Eva Kanström
Expeditionsvakt Valter Carlberg (bost.) 20 18 66

Bibliotek: Förste biblioteksassistenten Greta Hoffsten

Red. av Sociala Meddelanden:
Amanuensen Rolf Hagman

Första byrån (barnavårdsbyrån)

Byråchefen Göta Rosén, statens inspektör för barnavård 10 96 15
Förste byråsekreteraren Brita Hasselrot

Allmän barnavård och ungdomsvård: Byråsekreteraren Sara Björkman-Carlsson, byråinspektören Kerstin Widén

Allmänna barnbidrag, arvsfondsärenden: Förste byråsekreteraren Maja Hammarström

Barnhem: Förste byråsekreteraren Greta Sandin och byråinspektören Daga Wallinsson

Barnkolonier: Byråsekreteraren Stina Amlin

Daghem, lekskolor m. m.: Konsulenten Gunvor Paulsen, byråsekreteraren Stina Sandels, amanuenserna Inga Nordin och Gull-Britt Tholerud

Feriecresor för barn och husmödrar m. m.: Förste byråsekreteraren Britten Johansson, amanuenserna Waldemar Grape och Per-Eric Bosæus, fru Britt Olsson

Mödrahjälp: Byråsekreteraren Karin Rydberg

Kansliet:
Blankettexp.: Fröken Gunnel Nyström (22 12 01)

Andra byrån (socialvårdsbyrån)

Storkyrkobrinken 7—9

Byråchefen Ali Berggren, statens inspektör för fattigvård 11 30 78
Förste byråsekreteraren Gösta Ahlborg

Fattigvård, allmän socialvård:
Byråsekreteraren Bertil Wirseen
Byråsekreteraren Inga Bååth

Kansliet: Fröken Greta Herlitz . . . (22 12 02)

Social hemhjälp: Konsulenten Margareta Nordström (10 50 64), byråsekreterarna Rut Andersson och Marja Lundquist, amanuensen Maja Stenmark

Kansliet: Fru Ebba Ryman

Tredje byrån (lagbyrån)

Byråchefen Bengt Hult 11 78 02

Personal- och juridiska ärenden: Förste byråsekreteraren Olof Zachrisson

Sociala ärenden: Förste byråsekreteraren Ingvar Höjer

Kontaktman för information av utlänningar: Byråsekreteraren Elsa Wollmer . . 21 78 32

Förfrågningar: Byråsekreteraren Ingrid Reinhard

Kansliet: Fru Ester Stålhammar . . (22 12 03)

Fjärde byrån (statistiska byrån)

Birger Jarls torg 12

Byråchefen Erland v. Hofsten 21 80 41

Socialvårdsstatistik, socialutgifter: Förste aktuarien Gustaf Holmstedt

Barnavårdsstatistik: Amanuensen Ingrid Dalén

Fattigvårdsstatistik, nykterhetsvårdsstatistik: Aktuarien Thore Grönqvist

Budgetundersökningar: Förste aktuarien Elisabeth Wiberg och aktuarien Linnéa Jonsson

Kansliet: Fru Henny Sjöström . . . (22 12 04)

Vasagatan 36

Levnadskostnadsindex, konsumtionsprisindex, dyrortsgruppering: Förste aktuarierna Sven Moberg, Carl Öberg (tel. 20 95 89) och Gillis Berggren, (tjl.), aktuarien Ejnar Olsson, amanuenserna Sten Kruse, Åke Lönnqvist och Margareta Boman

Femte byrån (utredningsbyrån)

Birger Jarls torg 12

Byråchefen Anders Twengström . . . 21 80 43

Specialutredningar: Förste aktuarierna Leif Björk och Gustaf Berglund

Sysselsättnings- och kvartalslönestatistik, hålkortsavdelningen: Förste aktuarien Arne Näverfelt och amanuensen Arved Oksaar

Lönestatistik för lantarbetare: aktuarien Carl Y:son Hermelin

Lönestatistik för industriarbetare (årsstatistik) och för handelsanställda: Aktuarien Karl-Erik Friberg

Detaljhandelsomsättning och lönestatistik för tjänstemän: Amanuensen Dagmar Witkowsky-Johnsson

Kansliet: Fröken Ingrid Kallstenius . (22 12 05)

Sjätte byrån (nykterhetsvårdsbyrån)

Byråchefen August Åman 10 03 13
Förste byråinspektören Fritz Hag
Byråinspektören Daniel Wiklund
Byråsekreterarna Maud Helling, Harriet Anagrius och Stig Östergren
Amanuensen Folke Berglund

Kansliet: Fröken Birgit Sjökvist . . (22 12 06)

Sjunde byrån (skolbyrån)
Munkbron 9III

Tf. byråchefen Lars Bolin, statens inspektör för ungdomsvårdsskolorna 10 31 77
Förste byråsekreteraren Christina Ellwyn
Förste byråsekreteraren Olov Johnsson
Tf. byråsekreteraren Erik Selander

Intagnings- och elevärenden: Tf. byråinspektören Harry Morsten

Personalärenden: Amanuensen Gunnar Holmgren 20 37 36

Allmänna administrativa ärenden: Amanuensen Ivan Hultan 20 96 88

Räkenskapsärenden: Amanuensen Greta Strindlund

Frågor ang. skador vållade av elever vid ungdomsvårdsskola: Byråsekreteraren Ingeborg Wennerberg-Dänhardt 11 78 90

Kansliet: Fröken Karin Westergren . (22 12 07)

Förlikningsmannaexpeditionen
Munkbron 11II

Byrådirektören Carl Christian Schmidt . 11 78 53
Byråsekreteraren Karl-Axel Nordfors
Sammanträdesrum 20 21 70

Kansliet: Fröken Rut Thunell

Statens socialvårdskonsulenter

Distrikt	Namn och adress	Telefon
1:a distr. (Stockh. stad, Stockh. och Upps. län)	C.-G. Stenkula, Socialstyrelsen, Storkyrkobrinken 7, Stockholm 2	22 12 00 (53)
2:a distr. (Söderm. o. Västmanl. län)	Anna Pontuson, Stora gatan 46, Västerås	331 38
3:e distr. (Österg. o. Kalmar län)	May Hamrin, Storgatan 51, Linköping	435 10
4:e distr. (Jönk. o. Kronob. län)	Kjell Jonshagen, Länsstyrelsen, Växjö	35 70
5:e distr. (Blek. o. Krist. län)	Vesta Almqvist, Länsstyrelsen, Kristianstad	152 00
6:e distr. (Malmöhus län)	F. Dahlström, Länsstyrelsen, Malmö	733 00
7:e distr. (Hall. samt Göteb. o. Bohus län)	G. Sjöbeck, Olivedalsgatan 17, Göteborg	12 94 98
8:e distr. (Älvsb. län)	Ingrid Sundin, Adolf Andersohnsgatan 10 n. b., Vänersborg	132 46
9:e distr. (Skarab. län)	Vakant. Mariestad	
10:e distr. (Värml. o. Örebro län)	N. Sandberg, Gränsgatan 18, Karlstad	121 54
11:e distr. (Kopp. o. Gävleb. län)	Greta Grenander-Pehrling, Åsgatan 36, Falun	41 44
12:e distr. (Västernorrl. o. Jämtl. län)	Ilse Kroenberg-Stålfelt, Byvägen 51, Frösön 1	Östersund 126 18
13:e distr. (Västerb. o. Norrb. län)	C. Lindbäck, Rådstugatan 6 A, Luleå	112 81

I Gotlands län omhänderhas konsulentverksamheten av förste byråsekreteraren G. Ahlborg, socialstyrelsen. — I frågor rörande barnavård biträds länsstyrelserna även av särskilda barnavårdsassistenter.

Länsstyrelsernas barnavårdsassistenter

L ä n	Namn och adress	Telefon
Stockholms stad	Fröken Britta Sjögren, Överståthållarämbetet, Beridarbansgatan 17, Stockholm	22 70 80 (28)
Stockholms	Fru Sigrid Sternmalm, Länsstyrelsen, Stockholm	22 73 00
Uppsala	Fru Inga Troein-Forsström, Länsstyrelsen, Uppsala	390 60
Södermanlands	Fru Margit Carlson, Länsstyrelsen, Nyköping	»Länsstyrelsen»
Östergötlands	Fröken Märta Olsson, Länsstyrelsen, Linköping	295 60
Jönköpings	Fröken Karin Fingal, Länsstyrelsen, Jönköping	»Länsstyrelsen»
Kronobergs	Fru Nea Sjöblom, Länsstyrelsen, Växjö	35 70
Kalmar	Fröken Ellen Lindström, Länsstyrelsen, Kalmar	150 20
Gotlands	Fru Kerstin Carlson, Länsstyrelsen, Visby	»Länsstyrelsen»
Blekinge	Fröken Elsa Strandberg, Bredgatan 2, Karlskrona	16 70
Kristianstads	Fru Karin Arvelid, Karlavägen 15, Kristianstad	125 16
Malmöhus	Fröken Dagmar Wennerberg, Länsstyrelsen, Malmö	733 00
Hallands	Fru Gerd Johansson, Länsstyrelsen, Halmstad	»Länsstyrelsen» 59
Göteborgs och Bohus	Fru Elisabet Nyman, Länsstyrelsen, S. Hamngatan 3, Göteborg	17 22 80
Älvsborgs	Fröken Margit Fohrman, Länsstyrelsen, Vänersborg	138 10
Skaraborgs	Fröken Elin Claesson, Västerlånggatan 6, Mariestad	634
Värmlands	Fru Siri Cronqvist, Länsstyrelsen, Karlstad	116 22
Örebro	Fröken Birgit Hammar, Engelbrektsgatan 20—22, Örebro	162 50
Västmanlands	Fru Hildur Fägerstam, Länsstyrelsen, Västerås	378 20
Kopparbergs	Fru Gunhild Gerdén, Länsstyrelsen, Falun	46 50
Gävleborgs	Fröken Gertrud Hellner, Länsstyrelsen, Gävle	291 00
Västernorrlands	Fröken Magnhild Olsson, Länsstyrelsen, Härnösand	30 00
Jämtlands	Fröken Maja Norrbohm, Länsstyrelsen, Östersund	172 60
Västerbottens	Fröken Elisabet Svanström, Länsstyrelsen, Umeå	»Länsstyrelsen»
Norrbottens	Fröken Ingrid Åkesson, Länsstyrelsen, Luleå	134 00

Mödrahjälpsnämndernas sekreterare

Mödrahjälpsnämnden i (l. = landstingsområde)	Namn och adress	Telefon
Stockholms stad	Byråchefen Håkan Rahm, Kungl. Medicinalstyrelsen, Stockholm	22 67 00
Stockholms läns l.	Inspektören P. Clefberg, Box 19002, Sthlm 19	27 87 44
Uppsala läns l.	Landstingsassistenten Per Elfvik, Landstingets exp. N. Slottsgatan 10 B, Postf. 122, Uppsala	416 99
Södermanl. läns l.	Länsnotarien Erik Waldemarsson, Länsstyrelsen, Nyköping	»Länsstyrelsen»
Östergötl. läns l.	Länsnotarien E. Hintze, Länsstyrelsen, Linköping	295 60
Norrköpings stad	Intendenten M. Friis, Lasarettet	295 00
Jönköpings läns l.	Advokaten Bengt H. Skantze, Box 57, Jönköping	83 45

Mödrahjälpsnämnden i (l. = landstingsområde)	Namn och adress	Telefon
Kronobergs läns l.	Länsnotarien Olof Lönegren, Länsstyrelsen, Växjö	35 70
Kalmar läns norra o. södra l.	Landstingsdirektören F. R. Ramertz, Landstingets exp., Kalmar	117 50
Gotlands läns l.	Barnavårdsassistenten fru Kerstin Carlson, Länsstyrelsen, Visby	»Länsstyrelsen»
Blekinge läns l.	Fru Anna-Stina Witzell, Erik Dahlbergsvägen 28, Karlshamn	404
Kristianstads läns l.	Statens socialvårdskonsulent Vesta Almqvist, Länsstyrelsen, Kristianstad	152 00
Malmöhus läns l.	Advokaten Gullan Hjelm-Elovson, Magle St. Kyrkogata 10, Lund	135 59
Malmö stad	Barnavårdsdirektören Åke Bylander, Amiralsgatan 26	»Stadshuset»
Hälsingborgs stad	Advokaten Olle Hermansson, Rättshjälpsanstalten	106 84
Hallands läns l.	Landstingsdirektören Einar Restad, Rådhuset, Halmstad	»Rådhuset» 34
Göteb. o. Bohus läns l.	Ingenjören Arthur Sandberg, Sanatoriet, Svenshögen	190
Göteborgs stad	Barnavårdsdirektören Gustaf Hedqvist, Barnavårdsnämndens byrå	17 09 70
Älvsborgs läns l.	Länsnotarien Carl Wellander, Länsstyrelsen, Vänersborg	138 10
Skaraborgs läns l.	Länsassessorn Leo Wohlstein, Mariestad	»Länsstyrelsen»
Värmlands läns l.	E. o. länsnotarien Bert Edberg, Karlstad	150 40
Örebro läns l.	Länsbokhållaren Gunnar Engqvist, Länsstyrelsen, Örebro	196 20
Västmanlands läns l.	Socialvårdschefen Axel Norén, Ö. Kyrkogatan 10, Västerås	»Stadsförvaltningen» 136
Kopparbergs läns l.	Länsnotarien Gunnar Hallmans, Länsstyrelsen, Falun	»Länsstyrelsen»
Gävleborgs läns l.	Kyrkoherden Algot Thörnquist, Hagaström	Gävle 972 18 o. 973 19
Gävle stad	Stadsnotarien Lennart Grangert, Stadshuset	292 00
Västernorrlands läns l.	Advokaten Valdemar Boman, Sundsvall	46 60 el. 45 28
Jämtlands läns l.	Distriktssekreteraren Lars Walldén, Rådhusgatan 59, Östersund	140 12
Västerbottens läns l.	Länsnotarien Lars Hultman, Umeå	»Länsstyrelsen»
Norrbottens läns l.	Länsnotarien Carl Gustaf Wennberg, Luleå	134 00

Socialstyrelsens ortsombud för prisinsamling

A. I städer och tätorter

För samtliga orter insamlas uppgifter om priser på livsmedel och bränsle. För de med * utmärkta orterna insamlas dessutom regelbundet priser på kläder, skor, inventarier m. m. samt tjänster.

Ort	Namn och adress	Telefon
*Stockholm:		
Norrmalm	Hälsovårdsinspektören Börje Stålfors, Plåtslagarvägen 2, Bromma	26 42 97
Södermalm	Hälsovårdsinspektören Georg Berg, Rånövägen 19, Bromma	22 26 20
Östermalm	Hälsovårdsinspektören Nils Nordfur, Barrstigen 23, Bromma	22 26 20
Bromma	Fru Gunnel Lindström, Dukvägen 30, Bromma	26 12 13

Ort	Namn och adress	Telefon
Enskede	Fru Maj-Britt Jonsson, Fyrskeppsvägen 83, Johanneshov	49 15 73
Södertälje	Inspektoren Karl Lindh, Gästgivaregatan 18	Södertälje (riktnr 0755) 313 71
Täby	Fru Anna-Lisa Lindström, Bergstigen 6	Täby (riktnr 0762) 123 96
Uppsala	Fröken Blenda Demming, Vasagatan 1 A	340 21
Gimo	Kommunalkassören Carl Berglund, Box 470	71
Nyköping	F. d. arbetsförmedlingsföreståndaren A. J. Johansson, Bagaregatan 59	12 31
Eskilstuna	Avdelningschefen Tage Westergren, Djurgårdsvägen 14	301 45
Linköping	F. d. assistenten Oscar V. Ring, Vasavägen 26	289 24
*Norrköping	Direktören Gunnar Carlsson, Arbetsförmedlingen	296 50
*Motala	Hälsovårdsinspektören Torsten Carlsson, Radiovägen 1	12 80, 788
Kisa	Arbetsförmedlingsföreståndaren Henrik Karlsson, Box 68	267
Ringarum	Kontoristen Arthur Carlsson, Furulid	7
Jönköping	Förste assistenten Karl Sandberg, Arbetsförmedlingen	»Arbetsförmedlingen»
*Värnamo	Folkskolläraren Hugo Lyngskog, Brogatan 5	101 50
Bodafors	Bankkamreraren Paul Bäckstrand	10
Växjö	Fru Annie Wass, Idungatan 14 A	39 94
Tingsryd	Stationsinspektoren Henning Widbäck, Järnvägsstationen	5
*Markaryd	Kommunalkamreraren Gunnar Andersson, Kommunalkontoret	172
*Kalmar	Kamreraren Kjell Sjögren, Lagmansgatan 7 A	147 49
*Västervik	F. d. sjuksköterskan Einar Almquist, Perugatan 27	110 06
Degerhamn	Tullöveruppsyningsmannen Abbe Åsenius	31
Visby	Stadskamreraren Erik Ekelund, Adelsgatan 44	182, 737
*Karlskrona	Tulluppsyningsmannen Eric Rydén, Landsvägsgatan 12 C	14 88
Kristianstad	Stadskanslisten Tore Niklasson, Tredalagatan 13 A	106 89
*Simrishamn	Stadskamreraren Henning Ahlm, Järnvägsgatan 18	193
*Malmö	Länsarbetsdirektören Einar Jönsson, Arbetsförmedlingen	732 20
Lund	Banktjänstemannen Lennart Andersson, Södra Vallgatan 9	125 47
Landskrona	Bostadsinspektören Erik Nessmar, Bredgatan 13 B	735
Hälsingborg	Kontorsförest. Tage Johansson, Arbetsförmedlingen	189 83
Ystad	Fru Anna-Lisa Nilsson, St. Östergatan 14	12 52
*Höör	Kommunalkamreraren Stig Sundgren, Kommunalkontoret	634
*Halmstad	Metallarbetaren Stig Svensson, Järnvägsgatan 10	78 50
Varberg	Herr David Larsson, Drottninggatan 8	488
*Göteborg	Assistenten Arvid Olofsson, Arbetsförmedlingen	17 66 00
*Lysekil	Fru Maria Levin, Torsgatan 9	866
Vänersborg	Banktjänstemannen Harry Tidstrand, Lovisebergsgatan 18	14 20
Borås	Förste assistenten Anders Svanberg, Varbergsvägen 46	175 60
Ed	Herr Harald Svensson, Äng	120
Lidköping	Kontorsskrivaren John Wärme, Vattngatan 8	216 52
*Tidaholm	Fru Karin Steen, Tegnérgatan 6	53

Ort	Namn och adress	Telefon
*Töreboda	Kontorsförest. Gunnar Sylvén, Box 14	190
Karlstad	Assistenten Fritz Almgren, Arbetsförmedlingen	165 15
Filipstad	Stadskamreraren Karl Thudin, Asphyttegatan 15	282
*Arvika	Kontorsförest. Robert Bohman, Arbetsförmedlingen	336
*Örebro	Ingenjören S. Y. Lodin, Oskarsvägen 8	103 57
*Västerås	Annonschefen Einar Jonsson, Vasagatan 55	319 00
Falun	Assistenten Arne Johansson, Arbetsförmedlingen	»Arbetsförmedlingen»
Avesta	Överläraren Otto Höijer, Centrum	501 67
*Ludvika	Stadskassören Harald Lindebert, Stadshuset	100 36
*Morastrand	Kontorsförest. Albin Svedberg, Arbetsförmedlingen	206
Gävle	Direktören J. G. Lidwall, Staketgatan 15	64 07
Söderhamn	Posttjänstemannen Sigurd Svensson, Åsbäcksgatan 18	20 21
*Sundsvall	Sjukskötaren Sixten Johansson, Majorsgatan 27	594 40
Kramfors	Kontoristen Allan Malm	67
*Östersund	Fastighetsförvaltaren Carl Erik Horneij, Tullgatan 31	106 21
*Umeå	Civilekonomen Rolf Sjögren, Öbackavägen 3	742, 745
Vilhelmina	F. d. posttjänstemannen Adolf Norén, Box 1550	69
Luleå	Fru Gunhild Lundgren, Arbetsförmedlingen	146 10
Malmberget samt Gällivare	Gruvkassören Carl Gustaf Hjertström, Johannes 84 ,Malmberget	Malmberget 18
*Kiruna	Kontorsförest. Alex. E. Westberg, Arbetsförmedlingen, Box 79	103 88

B. På landsbygden

För samtliga orter insamlas uppgifter om priser på livsmedel och bränsle.

Österhaninge (Sthlm l.)	Nämndemannen Emanuel Eriksson, Väsby gård, Österbygden, *Stockholm 1 avgående*	Gålö 20
Västland (Upps. l.)	Fru Birgit Tjäder, V. Vad, Västland	Västland 13
Västra Rekarne (Söd. l.)	F. d. mejeristen Axel Nottberg, Borsökna, Eskilstuna	Eskilstuna 501 68
Boberg (Östg. l.)	Fru Birgit Jönsson, Lilla Skonberga, Normlösa	Normlösa 57
Aspveden (» »)	Kyrkoherden A. Meurling, Östra Ryd	Östra Ryd 20
Bäckaby (Jönk. l.)	Fru Marianne Johansson, Säby, Bäckaby	Bäckaby 6
Älghult (Kron. l.)	Nämndemannen Emil Jonsson, Gödeshult, Fröseke	Gödeshult 20
Misterhult (Kalm. l.)	Fru Ingrid Svensson, Kyrkbyn, Misterhult	
Dalhem (Gotl. l.)	Folkskolläraren Ivar Stenqvist, Gotlands Hässelby	Gotl. Hässelby 53
Hällaryd (Blek. l.)	Fru Märta Ljungström, Siggarp, Trensum	Trensum 52
Jämjö (» »)	Fabrikören Otto Bengtsson, Brömsebro	Brömsebro 42
Kvidinge (Krist. l.)	Kontorsföreståud. Malte Jönsson, Box 49, Kvidinge	Åstorp 312 el. 642
Tommarp (» »)	Fröken Magda Larsson, Villa Rybo, Gyllebo	Gyllebo 28
Oxie (Malm. l.)	Fjärdingsmannen Gustaf Pålsson, Käglinge, Lockarp	Malmö 44 80 89
Blentarp (» »)	Fiskaren Axel Nilsson, Knickarp, Rynge	
Östra Frosta (» »)	Lantbrukaren Nils Jönsson, Gammalstorp, Satserup	Äspinge 56

Ort	Namn och adress	Telefon
Eldsberga (Hall. l.)	Fru Anna Olsson, Alslöv, Eldsberga	Eldsberga 14
Myckleby (Gbg o. Boh. l.)	Lantbrukaren Arvid Berntsson, Övra Myckleby, Svanesund	Myckleby 17
Frändefors (Älvsb. l.)	Lantbrukaren Johan Jansson, Rölanda, Frändefors	Anulvsbäcken 9
Tössbo (» »)	Nämndemannen Rob. Johansson, Fröskog	Tösse 23 29
Högvad (» »)	Lantbrukaren Svante Eliasson, Moghult, Mjöbäck	Mjöbäck 34
Mullsjö (Skar. l.)	Fröken Ingeborg Högberg, Hablahester, Mullsjö	Mullsjö 119 B
Hova (» »)	Fru Alice Stahre, Wahlaholm, Hova	Hova 8 A
Kvänum (» »)	Fru Anna Brättemark, Jungskola	Jungskola 23
Nyed (Värml. l.)	Fru Greta Bengtsson, Box 443, Molkom	Molkom 121
Skultuna (Västm. l.)	Fru Gun Pontelius, Kitslinge, Tillberga	Västerås 610 09
Leksand (Kopp. l.)	Fru Karin Nordén, Yttermo, Leksand	Leksand 217
Söderbärke (» »)	Fru Karin Jansson, Kyrkoherdebostället, Malingsbo	Malingsbo 27
Transtrand (» »)	Fru Ellen Eriksson, Vallen, Sälen	Sälen 33
Arbrå (Gävl. l.)	Fru Alfhild Berglund, Kyrkbyn, Simeå	Undersvik 470 41
Torp (Vrnl. l.)	Fru Jenny Söderberg, Box 237, Fränsta	Fränsta 68 B
Hackås (Jämtl. l.)	Lärarinnan fru Benedikta Sellström, Billsta, Fack 44, Hackås	Hackås 61
Bjurholm (Vb. l.)	Lanthushållslärarinnan fru Märta Everlöf-Lindqvist, Ljusåker, Balsjöåsen	Balsjö 17
Burträsk (» »)	Hemmansägaren Bengt Lundström, Bodbysund	Bodbysund 21
Överluleå (Nb. l.)	Fru Ebba Sundberg, N. Bredåker	Bredåker 3

Alkoholistanstalter

Anstaltens namn och adress	Föreståndare	Telefon
Statliga anstalter		
Venngarn, Sigtuna	John Lönnberg (direktör)	Sigtuna (riktnr 0760) 540 21
	C. G. Tuninger (assistent)	Sigtuna (0760) 501 10
Svartsjö, Svartsjö	Olof Burman (direktör)	Mälaröarna (0756) 402 20
	Sven Lindeborg (assistent)	Mälaröarna (0756) 402 22
Salberga, Sala	M. Salzman (överläkare)	Sala 318
	Erik Lindblom (assistent)	» 394
Haknäs, Knivsta	Margareta Lundeberg	Vassunda 80
Växjö, Norra Esplanaden 22, Växjö	Vakant (direktör)	Växjö 20 22
Erkända anstalter		
Granbytorp, Sigtuna	Andreas Lundström	Sigtuna (riktnr 0760) 530 28
Hagbyhemmet, Almunge	Ester Olsson	Almunge 19
Kurön, Adelsö	Albert Johansson	Mälaröarna (0756) 510 49 o. 510 09
Östfora, Järlåsa	Gunnar Paulsson	Östfora 35, 37 o. 24
Hemmet Ribbingebäck, Järlåsa	Leonart Nordström	Ribbingebäck 32 o. 21
Dagöholm, Lerbo	Hugo Lindell	Lerbo 2

Vårnäshemmet, Vingåker	Mauritz Melin	Vingåker 67
Kalbo, Katrineholm	Carl Hallgren	Kalboby 40
Lillegården, Eksjö	Carl-Gust. Anefur	Eksjö 347
Hägerstad, Solvesta	Nils Önnebo	Hannäs 19
Björstorp, Emmaljunga	Alfred Olsson	Emmaljunga 59
Holmahemmet, Höör	Artur Karlsson	Höör 128
Västkusthemmet, Sundholmen	Ture Sjösten	Kinna 830 90 o. 830 91
Åsbrohemmet, Åsbro	Folke Boström (direktör), Ivar Ljungman (assistent)	Åsbro 1 o. 4
Hemmet Älvgården, Hedemora	Gösta Kvarby	Öräangarna 34
Holmforshemmet, Boden	Gunnar Månsson	Boden 600 32

Enskild anstalt

Härnö, Taxinge-Näsby	Sven Efraimsson	Taxinge-Näsby 23

Länsnykterhetsnämndernas ombudsmän

Län	Namn och adress	Telefon
Stockholms	Eric Thalén, Ferkens gränd 6, Stockholm	21 30 99 o. 59 06 36
Uppsala	Olof Nordström, Fyristorg 4, Uppsala	398 60 o. 327 77
Södermanlands	Arthur Andersson, Eriksbergsvägen 9, Katrineholm	10 42 o. 537
Östergötlands	Gustaf Persson, Gamla Torget 4, Box 130, Norrköping	310 74
Jönköpings	Gustaf Wiberg, Malmbäck (sekr. advokaten Per Tham, Jönköping, tel. 72)	Västanå 20
Kronobergs	Harald Persson, Södra Esplanaden 35, Växjö	40 29 o. 35 20
Kalmar	Ragnar Karlson, Kampen, Vimmerby	80
Gotlands	Vakant; Stora Torget 8, Visby	569
Blekinge	Sten Forssberg, Arklimästaregatan 37, Karlskrona	39 91 o. 27 02
Kristianstads	Lennart Danielsson, V. Storgatan 49, Kristianstad	128 30
Malmöhus	Stina Bengtsson, Skvadronsgatan 22 A, Malmö	613 18
Hallands	Folke Edberg, Gymnasiegatan 2, Box 74, Halmstad	181 60 o. 18 54
Göteborgs och Bohus	Waldemar Croner, Järntorget 3, Göteborg C	24 52 06 o. 13 26 80
Älvsborgs	Bertil Ahlsén, Hallbergsgatan 8, Borås	152 07
Skaraborgs	Gösta Nordström, Karlagatan 5, Mariestad	11 20
Värmlands	Gustaf Adolf Lundberg, Lignellsgatan 15, Karlstad	168 44
Örebro	Karl Persson, Olaigatan 8—10, Örebro	299 90
Västmanlands	Eric Croner, Arosvägen 11, Västerås	375 00 o. 362 72
Kopparbergs	Lennart Ahlstrand, Bergmästaregatan 17, Falun	57 67
Gävleborgs	Sven Simonsson, Parkvägen 17, Gävle	286 31
Västernorrlands	Brynolf Malmström, Fredsgatan 8, Sundsvall	151 20
Jämtlands	Sigurd Holm, Tallåsvägen 35, Östersund	120 02
Västerbottens	Tord Unger, Norrlandsgatan 26, Umeå	53 70
Norrbottens	K. G. Larsson, Kyrkogårdsgatan 6 C, Boden	130 05

Skolor tillhörande barna- och ungdomsvården

Eftervårdskonsulenterna

Distrikt	Namn och adress	Telefon
1:a distr. (Stockholms stad, Lidingö, Djursholm, Nacka, Solna, Sundbyberg, Sollentuna och Huddinge)	Vakant	
2:a distr. (de delar av Stockholms län, vilka icke ingå i 1:a distr., ävensom Upps., Söderm., Österg., Gotl. och Örebro län)	Åke Ståhl, St. Malmgatan 5, Sigtuna	Sigtuna (riktnr 0760) 502 46
3:e distr. (Jönk., Kronob., Kalmar, Blek., Krist. och Malmöh. län)	Sven Perlstam, Ugglevägen 27 A, Ektorp	Stockholm 16 03 43
4:e distr. (Hall., Göteb. o. Bohus, Älvsb. och Skarab. län)	Erik Wallin, Hökvägen 19, Jakobsberg	Stäket (riktnr 0758) 303 34
5:e distr. (Värml., Västmanl., Kopp., Gävleb., Västernorrl., Jämtl., Västerb. och Norrb. län)	Gunnar T. Svensson, Mejselvägen 37, Hägersten	Stockholm 19 62 82

Skolor för manliga elever

Skolans namn och adress	Styrelsens ordförande eller verkställande ledamot	Skolans rektor
Lövsta skolhem och yrkesskola, Vagnhärad	Riksdagsmannen Adolf Wallentheim, G:a Allén 13, Saltsjö-Duvnäs. Tel. kont. Sthlm 23 05 85 el. 22 46 00[1] (A K), bost. Sthlm 16 27 93	Chef o. läkare: dr Birger Sjödén, tel. Skåäng 19. Bokhållaren: tel. Skåäng 26
Långanäs yrkesskola, Eksjö	F. rektorn Johan Nilsson, Eksjö. Tel. bost. 422	Erik Lindberg, tel. Eksjö 408
Fagareds yrkesskola, Lindome	Överläraren Frans Ivarsson, Trumpetaregränd 20, Göteborg. Tel. kont. 18 16 95, bost. 16 60 50	Eric Helldal, tel. Göteborg 76 00 78
Forsane yrkesskola, Frändefors	Riksdagsmannen Knut Hesselbom, Åmål. Tel. kont. Sthlm 22 46 00[1] (FK), bost. Åmål 107 90	Algot Wickberg, tel. Frändefors 12
Sundbo yrkesskola, Västanfors	Borgmästaren Ivar Hedman, Sala. Tel. kont. »Sala stad», bost. Sala 67	Arvid Tågmark, tel. Fagersta 520 34
Johannisbergs yrkesskola, Kalix	Kommunalkamreraren Axel Krona, Kalix. Tel. kont. 530, bost. 307	Lars Selberg, tel. Kalix 3
Råby yrkesskola, Lund	Riksdagsmannen Torsten Andrée, Nygatan 19, Lund. Tel. kont. Sthlm 22 46 00[1] (F K), bost. Lund 155 03	Algot Andersson, tel. Lund 104 65
Margretelunds yrkesskola, Lidköping	Riksdagsmannen Walter Sundström, Skövde. Tel. Sthlm 22 46 00[1] (A K), bost. Skövde 769. Prosten Yngve Söderström (verkst. led.), Wennerbergsvägen 2, Lidköping. Tel. bost. 202 43	Torsten Sjunnesson (tf.), tel. Lidköping 200 43
Östra Spångs skolhem, Örkelljunga	Riksdagsmannen Karl Bergström, N. Stenbocksgat. 89, Hälsingborg. Tel. Sthlm 22 46 00[1] (A K), bost. 51 05 19 el. Hälsingborg 215 86, bost. 132 07	Ragnar Dahlstrand, tel. Örkelljunga 36
Hammargårdens skolhem, Drottningholm	Folkskolinspektören fil. dr Helge Haage, Snäckparken 11, Bromma. Tel. bost. Stockholm 25 20 17	Herman Thulin, tel. Mälaröarna (0756) 240 74
Vemyra skolhem, Sollefteå	Häradshövdingen Herbert Beckman, Storgatan 100, Sollefteå. Tel. kont. 11 24, bost. 787	Ragnar Fredriksson, tel. Sollefteå 108 41
Gudmundsgårdens skolhem, Box 507, Kalmar 2	Riksdagsledamoten fru Tekla Torbrink, Sjömansgatan 9, Kalmar. Tel. kont. Sthlm 22 46 00[1] (AK), bost. Kalmar 129 08	Herman Jansson tel. Kalmar 117 05

[1] Då riksdagen är samlad.

Skolans namn och adress	Styrelsens ordförande eller verkställande ledamot	Skolans rektor
Folåsa skolhem, Vikingstad	Riksdagsmannen *Gottfrid* Karlsson, Vadstena. Tel. Sthlm 22 46 00[1] (F K), bost. 51 23 40 el. Vadstena 299	*Helmer Petrén*, tel. Linköping 100 02
Gräskärrs skolhem, Uddevalla	Landstingsmannen Axel V. Johansson, Uddevalla. Tel. bost. 110 40	Albert Olsson, tel. Uddevalla 106 44
	Skolor för kvinnliga elever	
Ryagårdens yrkesskola, Örkelljunga	Rektor Paul Lindblom, Sydsvenska socialinstitutet, Lund. Tel. kont. 152 97, bost. 102 07	*Chef: Harald Hansson* (tf.), tel. Örkelljunga 343. Bokhållaren: tel. Örkelljunga 25
Bistagårdens hemskola, Bålsta	Förste byråsekreteraren Brita Hasselrot, Odengatan 71, Stockholm. Tel. kont. 22 12 00, bost. 31 17 21	Birgit Nilsson (tf.), tel. Bålsta 15
Lingatans yrkesskola, Hallinden	Landstingsmannen Oscar Nyström, Brastad. Tel. Brastad 13	Ella-Lisa Holmgren (tf.), tel. Sämstad 35
Brättegårdens yrkesskola, Vänersborg	Landstingsdirektören Henry Hårde, Box 22, Vänersborg. Tel. kont. 618, bost. 198	*Anna-Stina Åkerblom* (tf.), tel. Vänersborg 112 62
Hornö yrkesskola, Enköping	Landstingsledamoten fru Annie Wallentheim, G:a Allén 13, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Sthlm 16 27 93	Catarina Paulsson (tf.), tel. Upplands Vallby 28
Härsjögårdens yrkesskola, Hyssna	Länsassessor Erik Axelson, Länsstyrelsen, Göteborg. Tel. kont. 17 22 80, bost. 16 74 45	Birgit Sahlström (tf.), tel. Kinna 393 50
Eknäs yrkesskola, Enköping	Professor Gunnar Heckscher, Baldersgatan 10 A, Stockholm. Tel. kont. 23 10 45, bost. 11 10 55. Lantbrukaren Lars Lådö (verkst. led.), Sparrsätra. Tel. Sparrsätra 68	Marianne Lanthén-Hörz (tf.), tel. Upplands Vallby 3
Morängens yrkesskola, Almunge	Byråchefen Göta Rosén, Odengatan 71, Stockholm. Tel. kont. 10 96 15, bost. 31 17 21	Elsa Hansson (tf.), tel. Almunge 25
Broby skolhem, Söderköping	*Komminister Georg* Wahl, Pryssgården, Norrköping 4. Tel. kont. 111 34, bost. 110 75	Maja Stehn, tel. Söderköping 102 74

Statens förlikningsmän för medling i arbetstvister

Distrikt	*Namn och adress*	Telefon
1:a distr. (Stockh. stad samt Stockh., Upps. o. Södermanl. län)	Direktören Stig Gullberg, Karlbergsvägen 52, Stockholm. Postadr. Box 256, Solna 2	27 29 00, 32 76 90 (bost.)
2:a distr. (Österg., Jönk., Kronob., Kalmar, Gotl. o. Blek. län)	Rådmannen Herbert Nilsson, Linköping	204 84, 207 33 (bost.)
3:e distr. (Krist. o. Malmöh. län)	Borgmästaren Lars Gunnar Ohlsson, Hälsingborg	205 10, 159 01 (bost.)
4:e distr. (Göteb. o. Bohus län)	Rådmannen Sten Lindquist, Göteborg	17 27 40, 16 39 17 (bost.)
5:e distr. (Hall., Älvsb. o. Skarab. län)	*Borgmästaren Erik Bendz*, Halmstad	Namnanrop »Rådhuset» eller 10 00, 780 (bost.)
6:e distr. (Värml., Örebro, Västmanl. o. Kopp. län)	Advokaten Arvid Berggren, Örebro	173 09, 150 19 (bost.)
7:e distr. (Gävleb., Västernorrl. o. Jämtl. län)	Byrådirektören Carl Chr. Schmidt, Förlikningsmannaexp., Munkbron 11, Stockholm	11 78 53, 31 22 61 (bost.)
8:e distr. (Västerb. o. Norrb. län)	Kommunalborgmästaren Bengt Åhrström, Piteå	10 18, 11 13, 10 28 (bost.)

[1] Då riksdagen är samlad.

Häftets huvudinnehåll

Februari 1953

Arbetsmarknadsstatistiken. Föreliggande nummer av tidskriften behandlar till övervägande del ämnen tillhörande den statistiska sektorn av socialstyrelsens verksamhetsområde. Ledamoten av arbetsmarknadsstatistikkommittén, förste aktuarie Leif Björk, ger i denna artikel en redogörelse för kommitténs nyligen avgivna betänkande med förslag angående arbetsmarknadsstatistiken. (I det följande återfinns socialstyrelsens remissyttrande över detta.) Betänkandet riktar viss kritik mot den av arbetsmarknadsstyrelsen utarbetade periodiska statistiken beträffande dels arbetslösheten i fackförbunden, dels arbetslösheten bland medlemmarna i de erkända arbetslöshetskassorna. Ingendera av dessa statistikgrenar tillgodoser enligt kommitténs mening de anspråk, som kan ställas på en aktuell och detaljerad arbetslöshetsstatistik. Ett av kommitténs förslag är att statistiska centralbyrån bemyndigas företa på hushållsintervjuer grundade periodiska stickprovsundersökningar till ett antal av minst fyra om året rörande befolkningens sysselsättningsförhållanden, en metod som prövats i flera länder, såsom USA, Canada, Danmark, Frankrike och Italien. Sid. 71.

Indiens befolkningsproblem. Indiens befolkning växte under 1932—1950 från 284 till 358 milj. invånare och folktätheten är nu 113 inv. per km². Denna befolkningstillväxt och -täthet har gjort ett vidtagande i stort av antikonceptionella åtgärder till en livsfråga för det indiska folket. Ordföranden i Riksförbundet för sexuell upplysning, fru Elise Ottesen-Jensen, ger i denna artikel vissa uppgifter om och synpunkter på problemet. Sid. 79.

Levnadskostnaderna i landsbygdshushåll år 1951. I början av år 1952 utförde socialstyrelsen en undersökning av hushållens levnadskostnader på den egentliga landsbygden, dvs. med uteslutande av tätorter med över 200 invånare. I artikeln presenteras tillvägagångssättet vid undersökningen och dennas huvudresultat. Dessa ger vid handen bl. a. att konsumtionsutgifterna uppgick till i medeltal 9 400 kr för lantbrukarna och för övriga hushåll till 7 400 kr. Utgifternas procentuella fördelning på de fyra vanliga huvudposterna utgjorde för mat och dryck 44,8 % i lantbrukarhushållen resp. 40,8 % i övriga; för bostad, bränsle och lyse 9,9 resp. 11,3 %; för kläder och skor 14,7 resp. 13,7 %; samt för övriga utgifter 30,6 resp. 34,2 %. För dessa och andra resultat av undersökningen redogör förste aktuarie Elisabeth Wiberg. Sid. 84.

Olika stickprovsmetoder. I anslutning till den ovannämnda redogörelsen ger byråchef Erland v. Hofsten en orienterande framställning av stickprovsundersökningarnas metodik. Sid. 96.

Indexberäkningarna för december 1952. Levnadskostnadsindex för december 1952 uppgick i 1935 års serie utan direkta skatter och sociala förmåner till 213. Detta innebär att indexen varit oförändrad sedan juni 1952, då talet 213 uppnåddes. Priserna har däremot uppvisat betydande förskjutningar uppåt och nedåt under denna tid, men höjningar och sänkningar har tagit ut varandra. Det s. k. pensionspristalet, som reglerar indextillägget på folkpensionerna, står oförändrat i 138 för tiden februari—april 1953. Detta innebär att indextillägget på folkpensionerna är oförändrat 35 % för denna period. Sid. 119.

Konsumtionsprisindex, som har år 1935 som basperiod, uppgick i december 1952 till 224,3 mot 224,2 i november. Sid. 126.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Allmänna arvsfonden, för varje budgetår, senast i	12, 1952
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	2, 1952
Arbetskraftsåtgång och utbetald lönesumma inom jordbruket år 1951, årligen, senast i	8, 1952
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	7, 1952
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal, senast i	12, 1952
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1952
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	1, 1953
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	4, 1952
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1952
Fattigvården, årligen, senast i	1, 1952
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen, senast i	4, 1952
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, i regel varje halvår, senast i	8, 1952
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	5, 1952
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1952
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	detta nr
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1952
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	4, 1952
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1952
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	12, 1952
Löneförhållandena för arbetare inom industrin, årligen, senast i	8, 1952
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1952
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	detta nr
Nykterhetsvårdsklientelets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	5, 1952
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1952
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	12, 1952
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	9, 1952
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	5, 1952
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1952
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	12, 1952
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	11, 1951

Arbetsmarknadsstatistiken

Av förste aktuarie *Leif Björk,* socialstyrelsen

Chefen för socialdepartementet tillkallade den 12 januari 1949 sex sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning rörande omorganisation av arbetsmarknadsstatistiken, nämligen byråchefen i statistiska centralbyrån I. T. Uhnbom, förste aktuarien i socialstyrelsen S. L. Björk, förste aktuarien i arbetsmarknadsstyrelsen E. J. E. Bohlinder, ingenjören I. R. F. Engberg, AB Separator, byrådirektören i arbetsmarknadsstyrelsen Bertil Johansson och sekreteraren L. G. Rehn, Landsorganisationen. Åt Uhnbom uppdrogs att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete. De sakkunniga antog benämningen arbetsmarknadsstatistikkommittén. Den 22 oktober 1951 entledigade departementschefen på därom gjord fram-

ställning Rehn från uppdraget att vara ledamot av kommittén och tillkallade i hans ställe fil. lic. R. A. Meidner.

Kommittén har i början av november 1952 avgett betänkande med förslag angående arbetsmarknadsstatistiken (SOU 1952: 34).

I betänkandet ingår redogörelser för den nuvarande arbetsmarknadsstatistiken i Sverige samt för arbetsmarknadsstatistiken i vissa främmande länder, ävensom en översikt över initiativ från internationella organ i fråga om arbetsmarknadsstatistiken.

Vidare anförs i betänkandet vissa allmänna synpunkter på behovet av arbetsmarknadsstatistiska undersökningar. Bland annat framhålls att de förskjutningar, som under senare år inträtt i den ekonomiska politikens allmänna inriktning, och den i förhållande till förkrigsåren väsentligt förändrade situationen på arbetsmarknaden har medfört ett ökat behov av arbetsmarknadsstatistisk information.

Arbetsmarknadsstatistiken bör enligt kommitténs mening vara så beskaffad, att den kan utnyttjas för analyser, vilkas syfte är att ge underlag för precisering av målsättningarna för den ekonomiska politiken. Statistiken bör vidare kunna tjäna som underlag för prognoser och planer beträffande den ekonomiska utvecklingen. Slutligen bör den tillgodose de behov, som uppstår vid genomförandet av praktiska åtgärder på arbetsmarknadens område. Utifrån dessa allmänna synpunkter ges i betänkandet närmare motiveringar för behovet av förbättringar i statistiken rörande bl. a. sysselsättning, arbetslöshet och frånvarofrekvens.

Kommittén anser sig icke för närvarande kunna föreslå förbättringar i hela den omfattning, som skulle motiveras av föreliggande behov. I betänkandet anges några riktlinjer för en förbättring av den befintliga statistiken, och vissa förslag framförs till införskaffande av nya statistiska uppgifter. Kommittén uttalar önskemål om en successiv ytterligare utvidgning av statistiken utöver vad som föreslås i betänkandet.

Löpande företagsregister för näringslivet. I kommitténs utredningsuppdrag har ingått en undersökning av möjligheterna att upplägga ett löpande företagsregister. Konjunkturinstitutet hade i underdånig skrivelse den 31 januari 1948 uttalat önskemål om en sådan undersökning och framhållit behovet av att erhålla fullständiga företagsregister för hela eller vissa delar av näringslivet, exempelvis för urval av uppgiftslämnare vid de statistiska undersökningar, som utförs av statliga kommittéer, vid kommissionernas varuinventeringar och vid insamlandet av offentlig statistik.

Kommittén framhåller att en väsentlig del av den ekonomiska och sociala statistiken är baserad på uppgifter, som inhämtas från företag. Redovisningsenheten vid undersökningar av denna typ är antingen hela den verksamhet, som bedrivs av en fysisk eller juridisk person (»firma» eller »företag»), eller en del av denna verksamhet, exempelvis ett arbetsställe. Om man hade tillgång till ett register med uppgifter dels om firmor, dels — för de verksamhetsgrenar där så är möjligt — om lokala enheter inom firmorna,

Arbetsmarknadsstyrelsen (t. h.) utarbetar periodisk statistik över dels arbetslösheten i fackförbunden, dels arbetslösheten bland medlemmarna i de erkända arbetslöshetskassorna. Socialstyrelsen utarbetar statistik över sysselsättningen.

skulle det bli möjligt att uppnå väsentligt större tillförlitlighet hos statistiska undersökningar, grundade på uppgifter från firmor eller arbetsställen, vare sig det är fråga om »totalundersökningar» eller stickprovsundersökningar.

Kommittén framlägger ett förslag om registrering av firmor och arbetsställen, vilken i huvudsak skulle begränsas till sådana företag, som driver rörelse i kommunalskattelagens mening, jämte motsvarande verksamhet, som drivs av stat eller kommun och som icke på grund av särskilda skäl prövats böra undantas. Detta innebär att registreringen i stort sett skulle omfatta samma verksamhetsområden som 1951 års företagsräkning. I fråga om jordbruket, som icke berörs av förslaget, framhålls att de allmänna jordbruksräkningarna skulle kunna utnyttjas som underlag för statistiska undersökningar.

Kommittén har funnit, att det lämpligaste utgångsmaterialet för ett företagsregister skulle vara de årliga mantalsuppgifterna jämte vissa i särskild ordning inhämtade uppgifter från företag och myndigheter. Kommittén föreslår, att inom statistiska centralbyrån inrättas ett register, som innehåller uppgifter dels om företag (»firmor»), dels om arbetsställen, som tillhör företag över en viss storleksgräns. Registret bör avse dels fysiska och juridiska personer, som driver rörelse i kommunalskattelagens mening, dels viss ekonomisk verksamhet, som bedrivs av statliga eller kommunala organ.

I betänkandet redogörs för en metod att upprätta ett dylikt register, vilken förutsätter att man för det år registret skall avse inhämtar speciella uppgifter i samband med mantalsskrivningen och att mantalsblanketterna insänds till statistiska centralbyrån. Inom centralbyrån skall man till en början utsortera blanketter som avser fysiska eller juridiska personer, vilka bedriver ekonomisk verksamhet som är att hänföra till rörelse. Bland dessa

blanketter utsorteras i sin tur sådana som avser »större företag», dvs. personer som under året anlitat fem eller flera anställda i rörelse eller i annan sysselsättning eller som bedrivit rörelse i mer än en kommun.

Från »större företag» inhämtas på särskilda frågeformulär kompletterande uppgifter om varje arbetsställe (eller motsvarande minsta redovisningsenhet), där vederbörande bedrivit rörelse. För varje sådant arbetsställe skall anges benämning och adress samt noggrann beskrivning av verksamhetens art, ävensom antalet sysselsatta personer med fördelning på kategorier.

Med utgångspunkt från mantalsblanketterna och de kompletterande uppgifterna uppläggs ett hålkortsregister. Beträffande »större företag» stansas två serier av kort, nämligen a) »arbetsställekort» för varje arbetsställe eller motsvarande enhet, b) »firmakort» för sådana fysiska eller juridiska personer, som bedriver ekonomisk verksamhet vid mer än ett arbetsställe. Dessa kort skall bl. a. innehålla identifieringsuppgifter, kodbeteckningar för län och kommun, ägarekategori (enskild person, aktiebolag etc.), bransch eller branschkombination och uppgifter om antalet sysselsatta personer. Vidare skall korten förses med alfabetisk stansning för arbetsställets beteckning och adress eller ägarens (firmans) namn och adress; härigenom blir det möjligt att utnyttja korten för utskrivning av adresser vid statistiska undersökningar, som avser »större företag» eller arbetsställen som tillhör sådana företag.

Vad beträffar mindre företag, dvs. personer utan lejd arbetskraft och personer, som under året anlitat högst fyra anställda i rörelse eller i annan sysselsättning endast i en kommun, skulle man med ledning av uppgifterna i mantalsblanketterna stansa hålkort med uppgift om antalet för rörelsen anställda personer samt kodbeteckningar för län, kommun, ägarekategori och bransch. Denna del av företagsregistret kan vid statistiska urvalsundersökningar utnyttjas på så sätt, att urvalet av företag verkställs genom maskinell utsortering av hålkort; med ledning av dessas löpande nummer kan adresserna till företagen hämtas från mantalsblanketterna.

Från statliga och kommunala myndigheter skulle man i särskild ordning inhämta uppgifter om verksamheten inom de branscher som företagsregistret skall omfatta; dessa uppgifter bör i likhet med de särskilda uppgifterna från »större företag» utnyttjas för stansning av särskilda hålkort för arbetsställen eller motsvarande redovisningsenheter.

Nytt fullständigt register minst vart femte år. Kommittén har diskuterat möjligheterna att successivt förnya ett företagsregister av här angiven karaktär med hänsyn till inträdda förändringar i beståndet av företag och arbetsställen. Kommittén rekommenderar att man minst vart femte år upplägger ett nytt fullständigt register och under mellantiden varje år söker komplettera den del av registret, som avser företag över en viss storleksgräns. En sådan komplettering kan ske på så sätt att man för varje år inhämtar kompletterande uppgifter från företag, som antingen tillhört gruppen »större företag» vid den närmast föregående uppläggningen av ett full-

ständigt företagsregister eller tillhört gruppen »större arbetsgivare» (personer som i en kommun sysselsatt minst fem arbetare under året) enligt den årliga redovisningen av arbetskraft jämlikt olycksfallsförsäkringslagen. Kommittén rekommenderar även att registret förnyas varje år beträffande den av statliga och kommunala organ bedrivna verksamheten.

De hålkort, som ingår i företagsregistret, bör enligt kommitténs mening utnyttjas för en årlig statistik över antalet sysselsatta vid de registrerade företagen med fördelning efter bransch, geografiska områden och storleksgrupper av företag.

Vidgad överblick av sysselsättningsförhållandena. Kommittén framlägger ytterligare en serie förslag till omläggning och utvidgning av den officiella statistiken rörande sysselsättning och arbetslöshet.

Sålunda framhålls att en vidgad överblick av sysselsättningsförhållandena kan erhållas om man i anslutning till de allmänna folkräkningarna företar intervjuundersökningar på stickprovsbas, vilka inriktas på att ingående belysa individernas sysselsättningsförhållanden under en längre tidsperiod. Kommittén rekommenderar att hithörande frågor upptas till behandling vid planeringen av nästa folkräkning.

Vid de representativa jordbruksräkningarna 1951 och 1952 inhämtades vissa uppgifter om den vid berörda brukningsdelar sysselsatta arbetskraften. Kommittén finner det önskvärt att liknande uppgifter inhämtas varje år samt att man åtminstone med vissa års mellanrum erhåller en mera detaljerad redovisning, speciellt för olika åldersgrupper och yrkeskategorier.

Arbetsmarknadsstyrelsen utarbetar en kvartalsstatistik över sysselsättningen inom »storskogsbruket», grundad på uppgifter från domänverket och ett femtiotal större skogsbolag. Kommittén rekommenderar att denna statistik utvidgas till att omfatta ett visst antal avverkare inom andra kategorier än de som för närvarande redovisas, dvs. andra enskilda avverkare än bolag samt vissa allmänna skogar.

I betänkandet framhålls även, att riksförsäkringsanstaltens arbetsgivareförteckningar skulle kunna utnyttjas för specialundersökningar rörande sysselsättningen av lejd arbetskraft hos mindre arbetsgivare inom jordbruk och skogsbruk.

Uppgifter om sysselsättningen inom industrin erhålls genom kommerskollegii industristatistik samt genom socialstyrelsens löne- och sysselsättningsstatistik. Socialstyrelsens statistik omfattar endast en del av företagen i berörda branscher, och representativiteten är väsentligt olika inom olika branscher och storleksgrupper av företag.

Kommittén finner det angeläget att man genom undersökningar, som upprepas flera gånger om året, erhåller ett tillförlitligt underlag för att bedöma sysselsättningens förändringar på kort sikt inom industrin. Det är även önskvärt att liknande undersökningar kommer till stånd beträffande företag inom handel och samfärdsel, särskilt inom områden där sysselsättningen starkt påverkas av säsongvariationer och konjunkturrörelser. Om det före-

slagna företagsregistret kommer till stånd, blir det möjligt att verkställa undersökningar på grundval av ett för varje år förnyat representativt urval av företag och arbetsställen ovanför en viss storleksgräns.

Uppgifter till socialstyrelsen från arbetsgivare. Kommittén föreslår att bestämmelser utfärdas, varigenom socialstyrelsen bereds möjlighet att för sin sysselsättningsstatistik infordra uppgifter från arbetsgivare. Med stöd av dessa bestämmelser skall socialstyrelsen inhämta uppgifter om sysselsättningen dels inom industrin, dels inom varuhandel, hotell- och restaurangrörelse, bil- och busstrafik, åkeri- och expressrörelse samt lastnings- och lossningsverksamhet. Vad beträffar industrin bör uppgifter om arbetarpersonalens sysselsättning inhämtas från väsentligt flera företag än de som nu ingår i den månatliga sysselsättningsstatistiken; i samband härmed kan uppgiftsbördan för det enskilda företaget reduceras exempelvis genom att uppgifter endast inhämtas åtta gånger om året. Uppgifter om sysselsättningen inom övriga branscher bör inhämtas fyra gånger om året.

Kommittén rekommenderar, att den statistik rörande antalet i statens tjänst anställda personer, som nu utarbetas av riksräkenskapsverket, överflyttas till statistiska centralbyrån, såvida centralbyrån i enlighet med kommitténs förslag erhåller uppdrag att upprätta ett företagsregister och att i samband härmed utarbeta sysselsättningsstatistik.

Månatlig statistik beträffande arbetslösheten. Arbetsmarknadsstyrelsen utarbetar periodisk statistik beträffande dels arbetslösheten i fackförbunden, dels arbetslösheten bland medlemmarna i de erkända arbetslöshetskassorna. Ingendera av dessa statistikgrenar kan enligt kommitténs mening tillgodose de anspråk, som kan ställas på en aktuell och detaljerad arbetslöshetsstatistik. Kommittén rekommenderar att inom arbetsmarknadsstyrelsen utarbetas en månatlig statistik, baserad på uppgifter från arbetsförmedlingarna beträffande sådana medlemmar i de erkända arbetslöshetskassorna, som antingen (a) hos arbetsförmedling erhållit arbetsförmedlingsmarkering för en viss dag i månaden eller (b) samma dag var registrerade som arbetssökande hos arbetsförmedlingen och var hänvisade till beredskapsarbete eller arkivarbete eller erhöll musikerhjälp. I grupp (a) ingår kassamedlemmar, som begärt arbetsförmedlingsmarkering för att söka antingen understöd hos arbetslöshetskassa eller dagunderstöd hos arbetslöshetsnämnd.

Om detta förslag genomförs, rekommenderar kommittén att den av arbetsmarknadsstyrelsen förda statistiken över arbetslösheten i fackförbunden nedläggs; det bör dock övervägas, om icke den nuvarande redovisningen tills vidare bör bibehållas för förbund, vilkas medlemmar ej tillhör erkänd arbetslöshetskassa. Däremot har kommittén icke funnit anledning att föreslå några förändringar i den nuvarande statistiken över arbetslöshetskassornas verksamhet och arbetslöshetsnämndernas hjälpverksamhet för arbetslösa.

Intervjuundersökningar rörande sysselsättningsförhållanden. Även om samtliga hittills refererade förslag genomförs, skulle man icke erhålla

några uppgifter om förändringarna på kort sikt i sysselsättning och arbetslöshet bland stora grupper av befolkningen. Kommittén finner det önskvärt att man har tillgång till en fortlöpande statistik, som gör det möjligt att bedöma det aktuella läget på arbetsmarknaden i dess helhet. Särskilt är det av betydelse att man kan bedöma storleken och sammansättningen av de befolkningsgrupper, som befinner sig i förvärvsarbete, som söker förvärvsarbete eller som av olika skäl icke uppträder på arbetsmarknaden. Ett sådant underlag kan erhållas genom periodiska stickprovsundersökningar rörande befolkningens sysselsättningsförhållanden, grundade på hushållsintervjuer. Denna metod har tidigare prövats i flera länder, bl. a. Förenta staterna, Canada, Danmark, Frankrike och Italien.

Kommittén föreslår att statistiska centralbyrån företar dylika undersökningar minst fyra gånger om året. Dessa bör baseras på intervjuer med ett antal slumpmässigt utvalda hushåll. För varje medlem av ett intervjuat hushåll bör uppgifter inhämtas om ålder och kön. Beträffande personer, som fyllt 14 år, bör upplysningar inhämtas om vederbörandes sysselsättningsförhållanden under en bestämd vecka: huruvida han varit sysselsatt med förvärvsarbete, husligt arbete, studier etc. Beträffande den som icke haft förvärvsarbete bör uppges huruvida han sökt arbete under veckan. För personer med förvärvsarbete bör uppgifter inhämtas om arten och omfattningen av detta arbete; för personer utan förvärvsarbete bör arten av eventuellt tidigare förvärvsarbete uppges. Vid planläggningen av undersökningarna bör hänsyn tas till de erfarenheter, som gjorts i andra länder vid liknande undersökningar, och till föreliggande rekommendationer från internationella organ. Kommittén har icke funnit skäl att nu framlägga preciserade förslag beträffande antalet hushåll, som skulle bli föremål för intervjuer, och metoderna för utväljande av dessa hushåll. Det framhålls att man vid planeringen av undersökningarna måste avväga mot varandra å ena sidan kostnaderna, å andra sidan noggrannheten i de bedömningar som skall göras på grundval av undersökningarna. Undersökningarna bör i första hand göra det möjligt att med utgångspunkt från stickprovet verkställa beräkningar rörande storleken av olika befolkningsgrupper, t. ex. antalet sysselsatta resp. arbetslösa inom hela befolkningen, inom olika åldersklasser osv.

Kommittén rekommenderar att undersökningar tid efter annan företas i syfte att belysa frånvarofrekvensen inom olika näringsgrenar. Vidare föreslås att den statistik beträffande flyttningarna mellan olika fackförbund, som för närvarande utarbetas inom socialstyrelsen såsom arkivarbete, överförs till arbetsmarknadsstyrelsen.

Samordnat arbete för de statliga myndigheterna. I slutkapitlet framhåller kommittén att man bör eftersträva en samordning av den arbetsmarknadsstatistik, som utarbetas av olika statliga myndigheter. En sådan samordning bör syfta till enhetlig och central planläggning av de olika undersökningarna. Kommittén rekommenderar, att regelbundna överläggningar äger rum mellan representanter för arbetsmarknadsstyrelsen, socialstyrelsen och sta-

tistiska centralbyrån. Då så befinns ändamålsenligt, bör kontakt upptas med andra ämbetsverk samt med organisationer och institutioner, som förfogar över speciell sakkunskap. Det bör ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen att ta initiativ till dessa överläggningar.

Kommittén har icke funnit det möjligt att verkställa mera preciserade beräkningar beträffande samtliga de kostnader, som skulle uppstå vid genomförande av dess förslag. Emellertid har kommittén försökt att genom vissa preliminära kalkyler ge ett underlag för bedömningen av storleksordningen av viktigare utgiftsposter. Det förutsätts att vederbörande ämbetsverk vid planeringen av de olika undersökningarna skall utföra mera ingående kostnadsberäkningar.

Summan av lönekostnader, maskinkostnader och expenser för en engångsuppläggning av ett centralt företagsregister uppskattas — bortsett från det granskningsarbete som skall utföras av lokala organ — till något över 160 000 kr och kostnaderna för årliga revisioner till något över 50 000 kr. För en första intervjuundersökning rörande befolkningens sysselsättningsförhållanden, baserad på intervjuer med 15 000 hushåll, beräknas de sammanlagda kostnaderna till ca 130 000 kr; vid efterföljande undersökningar kan man räkna med något lägre kostnader.

De föreslagna omläggningarna av socialstyrelsens sysselsättningsstatistik skulle under vissa närmare angivna förutsättningar förorsaka en merkostnad av ca 32 000 kr per år.

Arbetsmarknadsstyrelsens kostnader för hålkortsarbete, biträdesarbete och expenser i samband med den föreslagna nya arbetslöshetsstatistiken beräknas uppgå till resp. 35 000 och 90 000 kr per år, om i genomsnitt 10 000 eller 30 000 arbetslösa redovisas per månad. Genom nedläggning av den nuvarande, på uppgifter från fackförbunden grundade, statistiken skulle man åstadkomma en kostnadsbesparing av ca 15 000 kr per år. Med hänsyn till de ökade anspråk, som vid ett genomförande av kommitténs förslag skulle ställas på den ledande personalen inom arbetsmarknadsstyrelsens statistiksektion, föreslår kommittén att frågan om sektionschefens lönegradsplacering upptas till omprövning samt att en ny förste aktuariebefattning i 27:e lönegraden inrättas inom statistiksektionen.

Indiens befolkningsproblem

Av fru *Elise Ottesen-Jensen*, Stockholm

Författarinnan till denna artikel besökte nyligen i sin egenskap av ordförande i Riksförbundet för sexuell upplysning en internationell befolkningskonferens i Bombay i Indien. Hon redovisar i denna artikel vissa uppgifter om befolkningsförhållandena i Indien.

Red.

Som värd för konferensen stod den Family Planning Association of India, som bildades år 1949 med Lady Rama Rau som ordförande. I konferensen deltog över 500 delegater från 16 olika länder med många distingerade personligheter som talare, såväl från de asiatiska länderna som från Amerika och Europa.

Konferensen öppnades av indiska unionens vice president Shri Radhakrishnan, filosof, vetenskapare och politiker. Han pekade på födelsekontrollen som det i ögonblicket viktigaste medlet i kampen mot överbefolkningen och framhöll bland annat, att Indien med antagandet av FN-deklarationen om de mänskliga rättigheterna lovat att skydda barnen och högtidligen förbundit sig garantera deras rätt till föda, kläder, hem, hälsovård, uppfostran, men att man inte kan hålla detta löfte ens inför de barn Indien redan har. Många av Indiens ledare anser, att man måste gå in för födelsekontroll — det återstår endast att finna de bästa metoderna.

Till konferensen kom också en hälsning från premiärminister Nehru, i vilken han förordade födelsekontroll som ett led i landets hälsovård. Nehru varnade dock för uppfattningen att enbart födelsekontrollen var nyckeln till alla de många sociala problemen, som den unga unionen har att brottas med.

Låt mig nu plocka ut en del av de fakta om befolkningsförhållandena i Indien, som framkom under förhandlingarnas gång och som jag antar kan ha intresse för denna publikations läsare.

Indiens befolkning beräknas för närvarande uppgå till ca 360 miljoner. Under de senaste 30 åren har befolkningen ökat med omkring 108 miljoner. Varje år föds omkring 10 miljoner barn. Dessa tre siffror säger oss, att införandet av en effektiv födelsekontroll i Indien är en fråga om liv och död. Det gäller inte bara att dödligheten kontrolleras med hjälp av en modern hälsovård, utan det är i dag lika viktigt att få kontroll över det antal liv som sätts till världen.

Det finns ingen utsikt, att landet inom överskådlig tid skall förlora sin ledande ställning med avseende på befolkningstätheten. Följande tabell* är härvidlag mycket talande:

	Areal (km² i tusental)	Befolkning i miljoner	Befolkningstäthet (pr km²)
Indien	3 162	358	113 inv.
Kina	9 736	463	48 »
USA	7 828	152	19 »
USSR	22 270	193	— »
Sverige	449	7	16 »

Skulle landets befolkning tillåtas att växa med nuvarande takt, så uppnåddes snart den befolkningstäthet, där det inte fanns plats för flera. Redan tidigare, långt före 1921, hade man i själva verket uppnått ett slags balans, där ofta återkommande hungersnöder och farsoter var vågmästare mellan liv och död, mellan dödlighetsfrekvens och födelser. Det fanns årtionden med markerad befolkningsökning, omväxlande med årtionden av nedgång eller obetydlig ökning.

Men sedan 1921 har befolkningen stigit oerhört och, som redan nämnts, ökat med 108 miljoner och till följd härav har försörjningsproblemet blivit allt allvarligare: Mer folk, mindre bröd. Trots import av stora mängder säd når man i Indien icke upp till 2 250 kalorier per person och dag, vilket är betydligt mindre än i Västeuropa och vilken konsumtionsmängd icke är tillräcklig för upprätthållandet av en normal hälsa. De livsmedel, som står till buds, är ej endast kvantitativt otillräckliga utan även kvalitativt otillfredsställande: de saknar bl. a. kalcium och vitaminer i tillräckliga mängder. Det råder f. ö. även brist på kläder och bostäder, och motståndskraften mot sjukdomar är därför högst otillfredsställande. Av följande tablå över medellivslängden i olika länder ser vi, att Indien även i denna fråga leder i negativ riktning.

	Män	Kvinnor
Indien	26·9 år	26·5 år
Egypten	36·6 »	41·5 »
Kina	41·1 »	45·7 »
USSR	41·9 »	46·8 »
England	58·7 »	62·9 »
USA	61·6 »	65·9 »
Canada	63·0 »	66·3 »
Nya Zeeland	65·5 »	68·4 »
Sverige	66·9 »	68·4 »

Tablån visar hur liv slösas bort i Indien till följd av otillräckliga försörjningsmöjligheter. Framför allt är det den höga barnadödligheten, som gör att medellivslängden blir så låg. Nationell och politisk frihet har erövrats, men rätten till döden synes överträffa allt och den främsta sjukdomsorsaken är undernäring.

Indien har 15 % av världens befolkning men bara 2,4 % av dess areal. Per invånare räknat finns det 3 080 kvm odlad jord och 800 kvm skog. För

* Siffrorna från United Nations Statistical Yearbook, 1951.

att ge relief åt dessa siffror kan nämnas, att enligt en auktoritativ amerikansk uppskattning ett minimum av 10 000 kvm anses erforderligt för att föda och kläda en människa.

Förutsatt att dessa siffror är något så när riktiga, ter sig följaktligen möjligheterna att utan en omfattande import tillgodose den nuvarande befolkningens behov som mycket små. Några reserver av oupptäckt land lär inte finnas, och man måste följaktligen lita till möjligheterna att avsevärt öka jordens avkastning. Man fäster också stora förhoppningar till att kunna åstadkomma en avsevärd ökning genom bättre utsäde, olika slag av gödning, intensiva brukningsmetoder, mekanisering, kooperativt bruk och bevattningsprojekt. Det är också självfallet, att anläggningen av kraftverk ingår i planerna för att hjälpa upp såväl jordbruket som industrin.

Men trots att naturen har utrustat landet med en fruktbar jord, kommer det att finnas en gräns för vad jorden kan avkasta och vad som krävs för att mätta de hungriga människorna. Man måste därför komma till den slutsatsen, att med en befolkningstillväxt som den nuvarande Indien i fortsättningen kommer att förbli ett hungrande land.

Beträffande befolkningstillväxten finns det länder, i vilka både nativiteten och dödligheten bringats under kontroll, och andra länder i vilka ingendera av dessa faktorer kunnat ställas under kontroll. I båda dessa slag av länder är folkmängden i större eller mindre grad stabiliserad. Man anser att Indien hör till en tredje kategori, i vilken endast mortaliteten bringats under kontroll men icke födelserna. Dödligheten har sålunda sjunkit från *30* på 1 000 invånare år 1913 till *17* år 1948, medan födelsefrekvensen fortsatt att vara jämförelsevis hög och endast sjunkit från *39* på 1 000 invånare år 1913 till *28* år 1948. På grund härav har folkmängden ökat snabbt och kontinuerligt.

Det kan tilläggas, att av de 10 miljoner barnen i en indisk årskull nära hälften dör, innan de nått tolv års ålder. Även med en sådan dödlighet är barntillväxten mycket hög. I förgångna tider skötte barnen boskapen, hjälpte fadern i jordbruket och modern i hemmet. De arbetade också i fabrikerna och var därför i allmänhet en ekonomisk tillgång. Men nu har de blivit en börda. Det finns många andra negativa faktorer i Indiens försörjningsproblem, exempelvis ett oändligt antal onyttig boskap, såsom de överåriga korna, som får självdö, och ett stort antal apor och råttor, vilka konsumerar betydande mängder livsmedel.

Något måste således göras för att motverka denna ökning av befolkningen, som redan nått en ohanterlig storlek. Det finns tre metoder, som är tänkbara. Den första är den barbariska metoden att låta dödligheten öka, vilken metod emellertid inte kan komma i fråga, då den skulle stå i brutal motsättning till varje civiliserad och kulturell strävan att förbättra levnadsvillkoren och skapa sådana förhållanden att levnadsåldern ökas. Den andra metoden skulle vara att befrämja emigrationen, men vilket land är villigt eller kan ta emot det indiska befolkningsöverskottet? Indien ökar för närvarande sin befolkning med omkring *4 miljoner per år*. En sådan befolk-

ningstillväxt är omöjlig att avlasta genom emigration. Det tredje och sålunda enda alternativet är att begränsa familjernas storlek, något som är ekonomiskt både nödvändigt och önskvärt.

Det framhålls, att amerikanska och europeiska erfarenheter ådagalägger att social och ekonomisk utveckling medför sänkning av både dödlighets- och födelsefrekvensen. Men det måste hållas i minnet, säger man, att industrialiseringsprocessen i Västeuropa pågått länge, innan födelsesiffrorna började minska på allvar. Dessförinnan kunde man dra nytta av den obegränsade emigrationen till Amerika, samtidigt som stora mängder av säd och andra livsmedel infördes till Europa och nya marknader i kolonierna öppnades. Sådana möjligheter, som erbjöd sig för Europa under 1800-talet, står emellertid icke Indien till buds i dag. Man kan heller inte dröja med att vidta åtgärder. — Man måste rädda folket från ett tillstånd, som håller genomsnittsåldern vid 27 år.

Födelsekontroll är en oundgänglig nödvändighet. På sin tid framhöll även Mahatma Gandhi, att det inte kunde råda delade meningar om nödvändigheten av födelsekontroll, men den enda metoden, som lämnats i arv från gångna tider, var självkontroll eller »Brahmcharya» (celibat). — Denna religiöst betonade tradition skulle innebära ett celibat för männen upp till 25 års ålder. Då inträder en period för alstring och äktenskapligt samliv intill en ålder av 50 år. När denna ålder uppnåtts, skall celibatet återupptas. Denna religiösa tradition har dock inte kunnat förhindra, att Indien blivit ett överbefolkat land.

Mot denna bakgrund är det som den indiska regeringen vänt sig till FN:s världshälsoorganisation med anhållan om hjälp till födelsekontroll och år 1951 anslagit en halv miljon dollar till detta arbete. WHO- och andra FN-experter är i full verksamhet. Ett omfattande statistiskt arbete för undersökning av de s. k. »säkra perioderna» har anförtrotts den svenske professorn Sten Wahlund.

Planeringskommissionen föreslår i sin femårsplan att ytterligare omkring 7 miljoner dollar skall användas för upprättande av rådgivningsbyråer, organisering av upplysningsverksamhet och understöd åt vetenskaplig forskning på området.

Även födelsekontrollens teknik diskuterades vid konferensen. Här står sannerligen inte Indien tillbaka för västerlandet. Försök pågår med följande metoder:

1. s. k. »säkra perioder».
2. bomullstamponger indränkta med en speciell olja.
3. pessar med gelé.
4. olika kemiska medel, däribland även preceptin.

Under diskussionen framgick, att experterna mest tror på sådana medel, som kan tas in genom munnen, men anser att man tidigast om 3—5 år kan ha dem fullt utexperimenterade. Några indiska läkare steriliserar kvinnorna

efter förlossning. När sterilisering bör företas, kan gynekologen ensam bestämma. Praxis är dock vanligtvis att man utför denna operation, när kvinnan fött fem barn, varav två pojkar. Alla läkare var ense om att hon under alla förhållanden måste ha minst två pojkar.

Då man ser nöden i Bombays fattigkvarter, förstår man att det inte är så enkelt att genomföra de födelsekontrollmetoder som f. n. står till buds, och att den verkliga barriären, man måste forcera i kampen för frivilligt föräldraskap, är de sociala missförhållandena snarare än bristen på lämpliga preventivmedel. Men en annan faktor av utomordentligt stor betydelse är att man måste övervinna allmänhetens religiösa och kulturella inställning mot »att gripa in i Guds och naturens gång». Här har Indiens föreningar för födelsekontroll sin största uppgift. Och här kan man inte gå fram efter västerländska mönster.

Konferensens värd, Indiens Family Planning Association med säte i Bombay, har redan i samarbete, framför allt med olika kvinnoorganisationer, uträttat ett viktigt arbete genom sina 160 rådgivningsbyråer. Även den militära ledningen har kopplats in på problemet och organiserat 108 egna kliniker i de olika regementsstäderna.

Den första internationella konferensen av detta slag hölls i Sverige år 1946, den andra i England 1948. Vid denna senare bildades en internationell kommitté med representanter från de nationella föreningarna i Amerika, England, Holland och Sverige. Dess sekretariat med säte i London har alltsedan dess varit den internationella födelsekontrollrörelsens centrum.

I Bombay förbereddes bildandet av en internationell organisation omkring denna kommitté. På nästa internationella konferens, som skall hållas i Uppsala i augusti innevarande år, i samband med Riksförbundets för sexuell upplysning 20-årsjubileum, kommer The International Planned Parenthood Federation att konstitueras med tre centra: New York för Amerika, London för Europa och Bombay för Asien.

Levnadskostnaderna i landsbygdshushåll år 1951

Av förste aktuarie *Elisabeth Wiberg*, socialstyrelsen

Socialstyrelsen utförde i början av år 1952 en undersökning av landsbygdshushållens levnadskostnader under föregående kalenderår. Huvudresultaten från denna undersökning föreligger nu och skall presenteras i denna artikel.

Undersökningsobjekt var hushåll på den egentliga landsbygden, således med uteslutande av tätorter med över 200 invånare. Med hushåll avses personer, som har gemensam bostad och mathållning, dock ej anstaltshushåll. Undersökningen omfattade ca 800 slumpmässigt utvalda hushåll, och materialet insamlades genom intervjuer. I stort sett samma metod användes som vid tätortsundersökningen 1948. Om metoden som sådan torde här icke mycket behöva sägas, det räcker med en hänvisning till hithörande kapitel i publikationen *Levnadskostnaderna i tätortshushåll år 1948*, som inom kort utkommer i serien Sveriges officiella statistik. Däremot skall en ganska utförlig beskrivning lämnas av undersökningens utförande såväl i fråga om samplet som materialinsamlingen, eftersom erfarenheterna på detta område från svenska undersökningar ännu är obetydliga.

Stickprovet. Urvalsmetoden kan karakteriseras som stratifierad tvåstegssampling, vilket innebär att hushållen koncentrerades till ett mindre antal orter — i detta fall 45 — varigenom bl. a. en betydande koncentration av fältarbetet kunde uppnås och kostnaderna sålunda begränsas.

De primära urvalsenheterna (undersökningsområdena) har i Götaland och större delen av Svealand i allmänhet bildats av en storkommun. I norra Svealand och Norrland utom de båda nordligaste länen omfattar däremot en primär enhet i allmänhet en kommun i äldre mening, medan i de nordligaste länen de till ytvidd och invånarantal största kommunerna har uppdelats i 2—4 delar.

Då flera kommuner av äldre typ sammanfördes till en enhet, gjordes vissa avvikelser från storkommunssammansättningen. Dels sökte man göra enheterna så heterogena som möjligt med avseende på vissa för undersökningen relevanta förhållanden, i detta fall näringskaraktär och kommunal utdebitering, och dels tog man hänsyn till kommunikationerna inom varje enhet, så att alla delar därav om möjligt kunde nås av intervjuarna från en och samma medelpunkt. Inalles 905 primära urvalsenheter bildades.

De primära urvalsenheterna sammanfördes därefter till större områden (strata). Antalet strata blev av kostnadsskäl begränsat till 45.

Först gjordes en uppdelning på två områden med hänsyn till intervjukostnaderna. Då man inte har några tidigare undersökningar att bygga på,

kunde man vid denna indelning endast ta i betraktande allmänna förhållanden, såsom folktäthet, kommunikationer, klimat o. dyl. Hela Lappland, större delen av Jämtlands län samt de inre delarna av landskapet Västerbotten, Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län räknades till det dyra området.

Antalet strata i det dyra området bestämdes till 4 och antalet strata i det billiga området till 41. Antalet invånare borde i vart och ett av de dyra strata uppgå till ca 84 000 och i vart och ett av de billiga strata till ca 51 000. En primär samplingenhet skulle alltså representera en större folkmängd i de dyra strata än i de billiga.

Huvudprincipen vid stratifieringen var, att varje stratum borde vara så homogent som möjligt med hänsyn till de variabler, som påverkar konsumtionen. Endast ett mindre antal sådana variabler är tillgängliga för kontroll, och överhuvud kan man med ett så litet antal strata som ovanstående ej använda mer än ett fåtal variabler. De viktigaste bland dessa ansågs vara geografisk belägenhet, näringskaraktär[1] och medelinkomst (=taxerad inkomst).

Landet indelades geografiskt i tre områden 1) Skåne, Halland, Blekinge, 2) övriga Götaland, Svealand samt Gävleborgs län, 3) Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Denna indelning motiverades av resultaten från vissa undersökningar rörande prisolikheterna inom landet, som utförts av 1950 års dyrortssakkunniga.

Indelningen efter näringskaraktär gav först och främst grupperna A-, B- och C-kommuner,[1] men därjämte vissa blandgrupper av A och B samt B och C, emedan en primär urvalsenhet ofta bestod av flera kommuner av olika näringskaraktär.

Indelningen efter medelinkomst anpassades efter storleken av de genom ovanstående indelning erhållna områdena och omfattade 2 till 5 grupper.

Inom varje stratum uttogs därefter en primär samplingenhet. Som vikt vid utlottningen användes folkmängden.

Inom varje utvald enhet (intervjuområde) skulle som nästa steg ett antal hushåll väljas. Som material härför användes mantalsuppgifterna för år 1951, vilka fanns samlade i Stockholm för folkräkningen. Enär endast egentliga landsbygden skulle ingå i undersökningen, måste alla hushåll, som tillhörde tätorter inom landskommunerna, utskiljas. Detta skedde genom jämförelse med mantalslängderna, där inom folkräkningen tätortshushållen hade utmärkts med en särskild kod.

Antalet hushåll hade i undersökningen bestämts till ca 800. Då hela antalet hushåll på egentliga landsbygden beräknades till ca 850 000, innebar detta, att i genomsnitt ett hushåll på 1 060 skulle tas ut. Då man emellertid för att nedbringa intervjukostnaderna ville underrepresentera dyra strata, bestämde man sig i stället för att ta ut ett hushåll på 1 650 inom dessa och ett på 825 inom billiga strata, vilket tillsammans borde ge ca 800 hushåll.

[1] Med näringskaraktär avses indelningen i A-, B- och C-kommuner enligt folkräkningarna:
A-kommuner: 75—100 % av befolkningen tillhör jordbruk med binäringar
B-kommuner: 50— 75 % » » » » » »
C-kommuner: — 50 % » » » » » »

Den andel hushåll, som skulle tas ut inom varje intervjuområde, bestämdes enligt nedanstående formler:

a) för billiga strata $p_{ijh} = \frac{1}{825} \cdot \frac{1}{p_{ij}} = \frac{1}{r}$

b) för dyra strata $p_{ijh} = \frac{1}{1650} \cdot \frac{1}{p_{ij}} = \frac{1}{r}$

där $p_{ijh} = \frac{1}{r}$ = sannolikheten för ett hushåll att väljas inom den primära samplingenheten.

p_{ij} = den sannolikhet, med vilken den primära samplingenheten hade utvalts inom sitt stratum.

För att underlätta arbetet för intervjuarna borde hushållen väljas så, att de bodde tre och tre i närheten av varandra. För den skull utvaldes inte vart r:te utan vart 3 r:te hushåll tillsammans med de 2 följande bland mantalsuppgifterna. Man utgick härvid från att mantalsblanketterna låg i någon geografisk följd, vilket också som regel var fallet. Antalet utvalda hushåll blev 807.

De begagnade mantalsuppgifterna avsåg tillståndet vid årsskiftet 1950/51, medan materialinsamlingen skulle ske först i början av år 1952. Genom flyttningar eller dödsfall kunde förhållandena under det mellanliggande året i vissa fall ha förändrats. För att ta hänsyn härtill bestämde man, att icke de utlottade hushållen utan den lägenhet, där dessa bodde vid slutet av år 1950, skulle betraktas som utvald. Om någon flyttat, skulle alltså den som flyttat in i stället, medtas i undersökningen. Detta förfarande kom att få en viss betydelse för bortfallet, eftersom det i åtskilliga fall hände, att den utvalda lägenheten stod obebodd i början av 1952.

Materialinsamlingen. Mycket arbete nedlades vid denna undersökning på förberedelser och organisation av intervjuarbetet. Det är här fråga om en svår intervju, den tar flera timmar i anspråk, och målet är, att den intervjuade med intervjuarens hjälp skall åstadkomma en så fullständig redogörelse som möjligt för sina inkomster och utgifter av skilda slag under ett helt år.

Ett självklart hjälpmedel är en blankett, som så mycket som möjligt ansluter sig till hushållsvanorna. För att passa till alla eller de flesta hushållen måste den vara ganska utförlig och innehålla många uppräkningar, men en sådan blankett kommer naturligtvis aldrig till användning i sin helhet i något enskilt fall. Uppräkningarna är till hjälp, när den intervjuade skall erinra sig, vart pengarna tagit vägen.

Av ännu större betydelse är emellertid den mänskliga faktorn. Det gäller att få goda intervjuare, att ge dem bästa möjliga instruktion och bästa möjliga arbetsförhållanden. De flesta intervjuarna vid denna undersökning hade någon tidigare erfarenhet på området, bl. a. från styrelsens föregående undersökningar, från de sociologiska seminarierna vid universiteten och från vissa av jordbruksnämndens undersökningar. Ungefär halva antalet

hade kännedom om lantbruk. För instruktion samlades alla till en kurs i Stockholm under fyra dagar, där de genom föreläsningar och praktiska övningar undervisades om undersökningens syfte och metod. Se härom en särskild artikel i Soc. Medd. 1952: 3, sid. 151.

Intervjuarna var anställda på heltid och skulle alltså ha intervjuarbetet som sin enda uppgift under den tid det pågick. Detta kan anses vara av central betydelse för ett gott resultat. Dels är arbetet mycket krävande och dels måste intervjuaren kunna anpassa sig efter hushållens tider. Under arbetets gång uppehölls en ständig kontakt mellan styrelsen och ombuden. Så snart en intervju var färdig, sändes den in till styrelsen för granskning och kunde sedan eventuellt kompletteras, medan intervjuaren var kvar på orten. Därjämte insände intervjuaren dagligen en summarisk rapport över arbetet.

Ombuden var lika många som intervjuområdena eller 45 stycken, varav 25 män och 20 kvinnor. En man avgick dock på grund av sjukdom strax efter arbetets början. De sändes som regel två och två till samma intervjuområde, och var och en fick som regel besöka två områden. Detta förfaringssätt var nödvändigt, emedan endast hälften av intervjuarna hade kunskaper om jordbruk och lanthushåll.

Varje intervjuare hade i regel 15 à 20 hushåll på sin lott. I ett par fall uppgick antalet t. o. m. till 27 resp. 31, men då hade samma intervjuare fått mer än två distrikt att arbeta i. Varje fullföljd intervju tog i genomsnitt 5,3 timmar och krävde 1—6 besök (genomsnitt 1,7).

Intervjuaren hade i förväg skickat ut ett brev till vederbörande hushållsföreståndare för att underrätta om undersökningens syfte och det förestående besöket. Från socialstyrelsen hade man sökt göra undersökningen känd genom ett radioanförande, meddelanden till lokalpressen och artiklar i Jordbrukarnas föreningsblad. De deltagande hushållen var alltså i allmänhet förberedda på intervjun, och ofta blev styrelsens ombud omedelbart mottagna och kunde genomföra sin uppgift vid första besöket. I åtskilliga fall kunde man däremot första gången endast avtala om tid för intervjun eller genomföra en del av den. Ombuden hade ofta god nytta av att de utvalda hushållen bodde tre och tre i närheten av varandra. Undantagsvis kunde de först efter upprepade besök träffa samtliga hushållsmedlemmar, som måste intervjuas. Svårast blev det givetvis, när hushållet bestod av flera vuxna, självständiga hushållsmedlemmar. Men även när det gäller familjer med endast två vuxna, måste båda makarna intervjuas. Hustrun kunde i allmänhet ensam redogöra för matkontot och hade ofta bäst reda på klädutgifterna och en mängd småutgifter, medan mannen kände till kostnaderna för bostad, bränsle, skatter, försäkringar m. m. samt inkomsterna.

Utom till själva intervjun togs åtskillig tid i anspråk för resorna inom området och för väntetider vid tåg och bussar. Restiderna liksom resekostnaderna måste givetvis vara beroende av intervjuområdets storlek och kommunikationer. Men det är därjämte så många faktorer, som spelar in här, att man inte kan spåra någon enhetlig tendens. Viktigast är kanske inter-

vjuarens förmåga att anpassa sig. De som har cyklat — något som med viss ansträngning lät sig göra i södra och mellersta Sverige även i januari — har naturligtvis kunnat nedbringa både restider och kostnader till ett minimum. Men även de som använt tåg och bussar, har kunnat organisera arbetet mer eller mindre bra. I vissa fall har det varit nödvändigt för intervjuarna att använda droskbil, vilket — som väntat — i allmänhet har fördyrat arbetet avsevärt. Som regel har detta fortkomstmedel endast tagits i bruk, då det varit strängt nödvändigt. Undantagsvis kan en intervjuare förbilliga arbetet genom att anlita droskbil, emedan han då undviker väntetider vid tåg eller buss och kan hinna med besök på två platser i stället för en. Den ökade resekostnaden per intervju uppvägs sålunda av minskade arvodes- och traktamentskostnader.

Områdena i Norrlands skogs- och fjällbygder beredde visserligen stora svårigheter, men intervjuarna där lyckades trots detta mycket bra med sina uppgifter. Det förekom att de måste ta sig fram på skidor på obanade vägar och inom väglösa områden.

Kostnaderna för den tillfälliga intervjuorganisationen uppgick till drygt 63 000 kr, fördelade på följande poster.

	Arvode och traktamente, kr	Biljett-utgifter, kr	Övriga kostnader, kr	Summa, kr
Instruktionskurs	6 772	—	591	7 363
Resor till och från Stockholm och intervjuorterna	3 961	4 719	—	8 680
Arbete och resor inom intervjuområdena	40 903	5 588	588	47 079
Summa	**51 636**	**10 307**	**1 179**	**63 122**

Kostnaden per fullföljd intervju blev 84 kr, varav 63 kr kom på utgifterna inom intervjuområdet och 21 kr på instruktionskursen och långresorna. Resekostnaderna inom intervjuområdena uppgick till 7,50 kr per fullföljd intervju. Spridningen kring detta medeltal var mycket stor — den lägsta beräknade resekostnaden var 1,90 kr och den högsta 19,40 kr per intervju — delvis beroende på områdets ytvidd och kommunikationer, delvis på intervjuarnas förmåga att planera arbetet.

Bortfallet. Materialinsamlingen blev vid denna undersökning ganska framgångsrik. Efter fem veckor var intervjuarbetet i stort sett fullbordat. Bortfallet blev mycket lågt, tillsammans 65 hushåll eller 8 %; 13 hushåll vägrade låta sig intervjuas, i lika många fall måste man avstå, enär någon hushållsmedlem nyligen hade dött eller låg svårt sjuk och i 5 fall på grund av att ingen träffades hemma trots upprepade besök av ombudet. I 34 fall slutligen måste intervjuerna kasseras på grund av brister i uppgifterna.

Därjämte förekom, vad man skulle kunna kalla ett bortfall à priori av 32 hushåll. I 27 fall stod den utlottade lägenheten obebodd i januari—februari 1952, en företeelse, som inte är helt ovanlig på landsbygden på grund av den stora utflyttningen till städerna. I 5 fall hade samma hushåll utlottats två

gånger. Det gällde då två närbesläktade familjer, som lämnat skilda mantalsuppgifter men som hade gemensam bostad och mathållning och därför måste räknas som ett hushåll.

Som bearbetningsbara intervjuer återstod 710 stycken. 40 av dessa låg i de fyra »dyra» strata, som hade blivit underrepresenterade till hälften. Vid bearbetningen har de duplicerats, och man räknar alltså med 750 hushåll, ehuru antalet observationer endast utgör 710.

Bortfallens fördelning på hushållstyp framgår av nedanstående tablå.

	Makar med barn	Makar utan barn	Ensamstående	Blandade hushåll	Samtliga
Vägran	3	3	2	5	13
Dödsfall, sjukdom	1	2	3	7	13
Ej anträffbar	1	—	3	1	5
Kasserade intervjuer	9	8	3	14	34
Summa	14	13	11	27	65
Hela antalet hushåll utom bortfall »à priori»	228	145	69	333	775
Egentligt bortfall i %	6·1	9·0	15·9	8·1	8·4

Bortfallen är ojämnt fördelade, i det de ensamstående har uteblivit i betydligt större utsträckning än övriga. Barnfamiljerna har det minsta bortfallet.

Bland lantbrukarna var bortfallet 7 % och bland övriga hushåll 9 %.

Materialets sammansättning. Vid bearbetningen har man genomgående skilt på två grupper av hushåll, nämligen lantbrukarhushåll och övriga. Till de förra har man räknat hushåll, där huvudpersonen var *företagare inom lantbruk* och där familjen hade sin största inkomst från gården (egen eller arrenderad).

Bland icke-lantbrukare ingår åtskilliga ägare och arrendatorer till mindre gårdar, som har sin huvudsakliga försörjning på annat håll, t. ex. som skogsarbetare i annans tjänst, som industri- eller vägarbetare. Det förtjänar kanske påpekas, att lantarbetarna räknas som icke-lantbrukare, enär de är anställda och icke egna företagare.

Naturligtvis är ingendera av dessa grupper enhetlig i socialt hänseende. Bland lantbrukarna återfinner man hela skalan från godsägare till småbrukare. 2 % av gårdarna har över 50 ha åker, 11 % mellan 50 och 20 ha, 56 % mellan 20 och 5 ha och 31 % slutligen under 5 ha.

Gruppen övriga har ytterligare uppdelats i socialklasser. Nedanstående tablå ger en översikt över denna fördelning.

Arbetare	248	Pensionärer	61
Verkmästare, förmän	16	Änkor m. fl. med husligt arbete	8
Lägre tjänstemän	29	Övriga, ej uppgift	7
Högre »	17	Summa	454
Företagsledare	3		
Företagare utom lantbrukare	65		

I stort sett samma uppdelning på hushållstyper som vid tidigare levnadskostnadsundersökningar har bibehållits. Man urskiljer sålunda tre relativt

enhetliga grupper, nämligen makar med minderåriga barn, makar utan barn och ensamstående, medan de övriga sammanförts till en grupp, blandade hushåll. Hit hör också åtskilliga barnfamiljer, såsom änkor eller änklingar med barn och makar med både vuxna och minderåriga barn. Denna grupp är både talrikare och mera heterogen på landsbygden än i städerna. Hushållens fördelning på olika typer framgår av nedanstående tablå.

Lantbrukare	Makar med barn	Makar utan barn	Ensamstående	Blandade hushåll	Summa
Antal hushåll	76	43	4	173	296
Antal personer per hushåll	3·9	2·0	1·0	4·4	3·8
Därav barn	1·9	—	—	0·9	1·0
Icke-lantbrukare					
Antal hushåll	154	98	55	147	454
Antal personer per hushåll	4·1	2·0	1·0	3·6	3·1
Därav barn	2·1	—	—	0·7	0·9

Både bland lantbrukare och övriga finner man en tydlig övervikt för de större hushållen: barnfamiljer och blandade hushåll. Särskilt framträdande är denna tendens av lätt insedda skäl bland lantbrukarna, där de blandade hushållen utgör 60 %. De vuxna barnen stannar i större utsträckning än i andra familjer kvar hemma, där deras arbetskraft behövs. Hushållstypen makar utan barn består dels av barnlösa familjer och dels av familjer, där barnen redan är vuxna och flyttat hemifrån. De äldre paren överväger inom gruppen; tre fjärdedelar av männen var över 50 år.

Både i fråga om socialklassfördelningen och fördelningen på hushållstyper skiljer sig populationen i denna undersökning väsentligt från populationen i tätortsundersökningen 1948. Detta är självklart med hänsyn till de befolkningsgrupper, som de båda undersökningarna representerar, men några data förtjänar dock anföras.

Lantbrukarna, som saknades helt bland tätortshushållen, utgör 40 % i föreliggande undersökning, andra företagare uppgick i båda fallen till 9 %. Arbetarna utgjorde 33 % på landsbygden mot 51 % i tätorterna. Tjänstemannagruppen, dit i detta sammanhang också företagsledare, verkmästare m. fl. räknats, utgjorde 9 resp. 29 %. Pensionärer, änkor m. fl. slutligen utgjorde i båda undersökningarna ca 10 %.

Jämför man gruppen icke-lantbrukare i landsbygdsundersökningen med tätortshushållen, så finner man på landsbygden någon övervikt för arbetare (55 resp. 51 %), företagare (14 resp. 9 %) och pensionärer, änkor m. fl. (17 resp. 12 %), medan tjänstemannagruppen är avsevärt lägre på landsbygden än bland tätortshushållen (14 resp. 29 %).

Landsbygdens hushåll är icke obetydligt större än tätorternas. Den genomsnittliga storleken var för lantbrukarna 3,8 personer, för övriga hushåll i landsbygdsundersökningen 3,1 personer och för hushåll i tätortsundersökningen 2,8 personer. De ensamstående är relativt få på landet, i synnerhet bland lantbrukarna, de blandade hushållen desto flera. Därjämte är de »stora hushållen», barnfamiljer och blandade, större på landet än i tätorterna.

Vid utgiftsredovisningen (tab. 1—3) har de blandade hushållen i lantbrukargruppen delats upp på två nya grupper, nämligen hushåll med högst 3 personer och hushåll med 4 o. fl. personer, varvid de ensamstående, som är för fåtaliga för att kunna redovisas separat, sammanförts med den förra gruppen.

De indelningar, som här har gjorts är mycket grova, och bakom dem döljer sig många differenser mellan hushållen. Metoderna för klassificeringen skulle förtjäna en ingående analys. Tills vidare får vi emellertid nöja oss med de traditionella indelningarna.

Konsumtionsutgifterna. Innan den egentliga redogörelsen för utgifterna börjar, måste en viktig principiell fråga beröras. Levnadskostnadsundersökningarnas föremål är i första rummet utgifterna i pengar räknat för hushållens konsumtion. På landsbygden och särskilt bland lantbrukarna förekommer emellertid i avsevärd utsträckning en konsumtion av självproducerade varor och andra naturainkomster. För att möjliggöra en jämförelse mellan olika kategorier bör man rimligen ta hänsyn också till denna konsumtion.

I de nedan angivna konsumtionsutgifterna ingår därför det beräknade värdet av självproducerade livsmedel, som konsumerats i eget hushåll, samt andra viktigare naturaförmåner. Vid intervjun har kvantiteterna av dessa efterfrågats, och sedan har man vid bearbetningen värderat alla varor till konsumentpriser. Principerna för värderingen vore värd en särskild diskussion, men det skulle här föra för långt att överhuvud beröra frågan. Naturaposterna torde vara behäftade med större mätningsfel än övriga poster. I allmänhet bör det vara lättare att erinra sig hur mycket man *betalat* för en vara, än att uppskatta hur stor mängd man tagit ur egna förråd.

Ett viktigt undantag har gjorts från regeln att värdera till konsumentpris, nämligen i fråga om bostad på »eget hem» eller jordbruksfastighet. Här har man endast redovisat de direkta utgifterna i form av räntor, fastighetsskatt, reparationer och andra omkostnader, ett rent självkostnadspris alltså. Det skulle vara omöjligt att göra en värdering till konsumentpris, eftersom det inte finns någon egentlig hyresmarknad på landsbygden. De värderingar, som ligger till grund för taxeringarna, skiftar alltför mycket från län till län för att kunna läggas till grund. Man har inte ens kunnat uppskatta räntan på eget i bostaden nedlagt kapital, då man inte kan beräkna det senare beloppet utan en någorlunda enhetlig värdering av alla undersökta fastigheter. Varken taxerings- eller brandförsäkringsvärden kan anses lämpliga. (När undersökningsresultatet användes vid dyrortsundersökningen, gjordes dock en schematisk uppskattning av räntor på eget kapital.)

I ett mindre antal fall med fri bostad som löneförmån o. dyl. har uppskattningar måst göras, vilka tyvärr måste betraktas som mycket osäkra. På grund av det ringa antalet fall torde dessa uppskattningar dock ej påverka medeltalen i högre grad. I jämförelse med andra poster har bostaden och därmed den totala konsumtionen tydligen blivit underskattad.

Tab. 1. Konsumtionsutgifternas spridning inom olika hushållstyper
Kronor per hushåll och år

	Makar med barn	Makar utan barn	Blandade hushåll	
			1—3 personer	4 o. fl. personer
Lantbrukare				
Lägsta konsumtionsutgift	4 390	1 920	2 580	2 820
Högsta »	23 100	15 010	20 530	26 150
Nedre kvartil	6 500	4 680	4 900	9 390
Median	8 110	6 040	6 530	11 590
Övre kvartil	9 380	7 730	8 240	14 510
Icke-lantbrukare			Ensamstående	Blandade hushåll
Lägsta konsumtionsutgift	3 620	1 700	990	2 100
Högsta »	24 260	26 530	8 340	26 740
Nedre kvartil	6 420	3 740	2 250	5 780
Median	7 640	5 010	3 260	8 480
Övre kvartil	9 460	6 540	4 420	10 820

Konsumtionsutgifterna, som de här definierats, uppgick i medeltal för lantbrukarna till 9 400 kr och för övriga hushåll till 7 400 kr. Någon egentlig standardskillnad mellan de båda grupperna ådagalägger dessa siffror inte. Lantbrukarhushållen är i genomsnitt större än de övriga, bl. a. saknas de ensamstående nästan helt. Om man jämför genomsnittliga konsumtionsutgiften för varje hushållstyp för sig, kvarstår endast mindre skillnader, vilka dessutom delvis ånyo kan förklaras genom hänvisning till hushållsstorleken. (Blandade hushåll.) Se tab. 2 och 3.

Vid tätortsundersökningen 1948 beräknades konsumtionsutgiften till 7 400 kr, vilket i 1951 års penningvärde skulle utgöra ca 8 800 kr. Vid jämförelsen mellan de båda undersökningarnas resultat bör man givetvis ta hänsyn såväl till hushållens storlek som till fördelningen på socialklasser. En del av differensen bör väl också skrivas på prisolikheter mellan landsbygd och tätorter.

Uppgift om inkomsten kan endast beräknas för icke-lantbrukare och har icke medtagits här. En beräkning av den verkliga inkomsten för lantbrukare skulle inte ha kunnat genomföras utan en värdering av förändringarna under året av alla tillgångar i lantbruket, såsom kreatursbesättningar, maskiner, skog m. m. Detta låg helt utanför undersökningens syfte. Man har i stället nöjt sig med att beräkna kontantöverskottet för att kunna göra en avstämning mot konsumtionsutgifterna.

Konsumtionsutgiftens storlek inom olika hushållstyper framgår av tab. 2 och 3. Som allmän och ganska självklar tendens kan framhållas, att utgiften är större, ju större hushållen är. Ensamstående och makar utan barn har de lägsta utgifterna, medan de blandade hushållen uppvisar de högsta beloppen.

Tab. 1 visar medelvärdena inom olika grupper och spridningen kring dessa. För lantbrukarna finner man den lägsta utgiften, 1 920 kr, hos makar

utan barn och den högsta, 26 150 kr, hos de blandade flerpersonshushållen. Motsvarande siffror bland icke-lantbrukare utgör 990 kr för ensamstående och 26 740 kr för blandade hushåll. Spridningen synes relativt sett vara större inom hushållstyper med låg genomsnittsutgift än inom de övriga.

Utgifternas fördelning på de fyra vanliga huvudposterna framgår av nedanstående tablå, där också en jämförelse sker med resultaten från tätortsundersökningen 1948. Observera att vin och sprit har sammanslagits med livsmedel.

	Landsbygdsundersökningen		Tätortsundersökningen
	lantbrukare	övriga	
	%	%	%
Mat och dryck	44·8	40·8	34·5
Bostad, bränsle, lyse	9·9	11·3	15·5
Kläder och skor	14·7	13·7	15·8
Övriga utgifter	30·6	34·2	34·2
Summa	100·0	100·0	100·0

Det mest frapperande är den högre livsmedelsprocenten i landsbygdsundersökningen. Däremot visar bostaden en mycket låg andel i jämförelse med tätorterna, kläder och skor har en något lägre andel än i tätortshushållen, medan i fråga om övriga utgifter skillnaden inte går mellan landsbygd och tätorter utan mellan lantbrukare och övriga hushåll.

Till en del kan differenserna förklaras med hänvisning till rent tekniska faktorer. Som nyss berördes, har bostadens värde blivit underskattat i landsbygdsundersökningen, och detta har betydelse inte enbart för bostadsposten utan även för totala konsumtionsutgiften och därmed för procenttalen för samtliga utgifter. Därjämte är det tänkbart, att livsmedelsprocenten generellt har ökat något i Sverige sedan år 1948, enär livsmedelspriserna har stigit mera än den genomsnittliga prisnivån.

Väsentliga skillnader mellan de olika grupperna kvarstår dock. Tab. 2 och 3 lämnar en mera detaljerad fördelning av posterna enligt landsbygdsundersökningen. En mycket stor del av livsmedelsposten utgörs av självproducerade varor, för lantbrukare ca $^2/_5$ och för övriga ungefär $^1/_7$. För tätortshushållen var konsumtionen av självproducerade livsmedel så ringa, att man i detta sammanhang kan bortse från den. Dessa produkter har, som tidigare nämnts, vid bearbetningen uppskattats till konsumentpriser för att möjliggöra en jämförelse med övriga poster och mellan olika kategorier av hushåll. För lantbrukaren har de emellertid inte haft detta pris; han har närmast haft att jämföra med producentpriset eller t. o. m. självkostnadspriset vid valet mellan att sälja eller förbruka i eget hushåll. Det är sannolikt, att han därför valt att konsumera sådana relativt dyra varor som mjölk, ägg och fläsk i större utsträckning, än han skulle ha gjort, om han varit tvungen att köpa dem. En stor del av förklaringen till den höga livsmedelsprocenten kan vara att söka just i denna omständighet. Det är ju också gruppen lantbrukare, som företer den högsta andelen livsmedel.

Tab. 2. Konsumtionsutgifter för lantbrukarhushåll med procentuell fördelning på olika större poster

	Makar med barn	Makar utan barn	Blandade hushåll och ensamstående		Samtliga hushåll
			1—3 personer	4 o. fl. personer	
Antal hushåll	76	45	61	116	296
Antal personer per hushåll	3·9	2·0	2·6	5·2	3·8
därav barn	1·9	—	0·0	1·3	1·0
Genomsnittlig utgift för konsumtion år 1951, kronor	8 463	6 388	7 234	12 154	9 355
Därav i %					
Mat och dryck	46·4	47·5	46·2	43·1	44·8
därav: inköpta varor	19·8	19·9	20·1	17·7	18·8
återköpta från mejeri och slakteri	5·9	5·6	4·4	5·0	5·2
självproducerade	18·4	18·3	17·2	16·4	17·1
annan natura	0·0	0·0	—	—	0·0
förtäring utom hemmet	1·0	1·1	1·8	2·8	1·8
vin och sprit	1·3	2·6	2·7	1·7	1·9
Bostad, bränsle och lyse	10·9	13·4	11·1	8·4	9·9
Kläder och skor	14·1	10·8	12·8	16·4	14·7
Övriga utgifter	28·6	28·3	29·9	32·1	30·6
därav:					
möbler och husgeråd	5·7	4·3	6·9	3·6	4·7
sjukvård, personlig hygien o. rengöringsmedel	4·8	4·6	4·7	4·5	4·5
förenings- och försäkringsavgifter	1·1	1·1	1·2	1·1	1·1
undervisning och läsning, skrivmaterial	2·3	1·6	1·3	2·2	2·0
telefon, telegram och postavgifter	1·6	1·8	1·2	1·1	1·3
nöjen och förströelser, semester	1·9	0·7	1·8	2·3	2·0
resor	5·4	6·0	4·5	10·2	7·8
tobak	1·1	1·5	1·5	1·4	1·4
hemhjälp	0·5	0·7	0·6	2·5	0·9
gåvor och understöd	2·0	4·1	2·5	2·2	2·4
diverse utgifter	2·2	1·9	3·7	1·0	2·5
Summa	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

En annan omständighet, som kan ha spelat en viss roll här, är förekomsten av tillfälliga hushållsmedlemmar. Undersökningen är inte avslutad på denna punkt, men det förefaller klart, att de tillfälliga hushållsmedlemmarna har varit talrika i landsbygdshushållen. Det rör sig i allmänhet om ungdom, som varit hemma några månader av året, men för övrigt haft arbete på annan ort eller gått i någon skola. Vanligen har de vistats i tätorter. De har inte ingått i undersökningen som hushållsmedlemmar, och deras utgifter under vistelsen i hemmet finns sålunda med huvudsakligen under livsmedelsposten.

Livsmedelsprocenten varierar i viss grad med hushållstypen. Bland lantbrukarna har makar utan barn den högsta siffran och blandade flerpersonshushåll den lägsta. Bland övriga har ensamstående icke oväsentligt lägre siffra än de andra grupperna. Möjligen kan man här spåra ett samband med inkomsten.

Den låga bostadspost, som redovisas, beror givetvis endast till en del på underskattning av bostadskonsumtionens värde. Delvis hänger den samman

Tab. 8. Konsumtionsutgifter för icke-lantbrukarhushåll med procentuell fördelning på olika större poster

	Makar med barn	Makar utan barn	Ensamstående	Blandade hushåll	Samtliga hushåll
Antal hushåll	154	98	55	147	454
Antal personer per hushåll	4·1	2·0	1·0	3·6	3·1
därav barn	2·1	—	—	0·7	0·9
Genomsnittlig utgift för konsumtion år 1951, kronor	8 595	5 679	3 514	8 792	7 414
Därav i %					
Mat och dryck	41·5	41·3	37·1	40·5	40·8
därav: inköpta varor	31·7	31·6	27·4	28·5	30·2
återköpta från mejeri och slakteri	0·3	0·6	—	0·7	0·5
självproducerade	5·1	5·3	2·7	6·5	5·6
annan natura	0·4	—	—	—	0·1
förtäring utom hemmet	2·1	1·5	5·2	2 8	2·4
vin och sprit	1·9	2·3	1·8	2·0	2·0
Bostad, bränsle och lyse	11·5	13·7	14·3	9·6	11·3
Kläder och skor	14·2	11·1	11·3	14·7	13·7
Övriga utgifter	32·8	33·9	37·3	35·2	34·2
därav:					
möbler och husgeråd	5·6	5·2	4·0	4·2	4·9
sjukvård, personlig hygien o. rengöringsmedel	5·1	5·0	6·0	4·9	5·1
förenings- och försäkringsavgifter	1·8	1·6	1·6	2·0	1·9
undervisning och läsning, skrivmaterial	1·7	1·5	2·7	2·1	1·9
telefon, telegram och postavgifter	0·8	1·4	1·6	0·9	1·0
nöjen och förströelser, semester	2·3	1·4	2·8	3·2	2·5
resor	8·8	5·5	7·6	8·5	8·1
tobak	1·8	1·6	1·1	2·1	1·8
hemhjälp	0·5	0·3	0·4	0·5	0·5
gåvor och understöd	2·0	8·1	5·1	3·5	3·7
diverse utgifter	2·4	2·3	4·4	3·3	2·8
Summa	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

med den låga bostadsstandarden på landsbygden, och delvis kan den motsvaras av en lägre kostnadsnivå.

Ett par data om bostädernas utrustning bland de undersökta hushållen skall här anges. Av jordbrukarhushållen hade 60 % och av övriga hushåll 57 % vatten och avlopp. Centralvärme hade 31 %, lika för båda kategorierna och badrum 14 % av jordbrukarna och 15 % av de övriga.

Bränsle och lyse ingår i bostadsposten. I den mån ved har erhållits från egen skog, har uppgift inhämtats om kvantiteterna och en värdering skett till konsumentpriser.

Klädesposten har genomgående en större andel av utgifterna i de större hushållen än i de mindre. Den varierar från 11 % i en- och tvåpersonshushåll till 16 % i de största hushållen. Denna variation återfinns ej i tätortsundersökningen. Möjligen har den ett samband med inkomstförhållandena.

Bland övriga utgifter lägger man bl. a. märke till resorna, för vilka landsbygdshushållen tar i anspråk 8 % av totala konsumtionsutgiften, ungefär samma inom båda kategorierna och avsevärt högre än tätortshushållen, vilkas andel stannar vid 5 %. Även här ligger de stora hushållen betydligt högre än de mindre.

Olika stickprovsmetoder

En populär redogörelse

Av byråchef *Erland v. Hofsten*, socialstyrelsen

Teorien för och tillämpningen av stickprovsmetoder hör till de bäst utvecklade områdena inom statistiken. Utvecklingen under de senaste åren har varit mycket snabb, och samarbetet mellan teoretiker och praktiker har lett fram till en mängd nya förfaringssätt, som i tillämpningen har visat sig fylla högt ställda anspråk.

För att kunna lämna en stringent redogörelse för innebörden av olika stickprovsmetoder och skälen till att den ena eller andra metoden i en viss situation är att föredra, är det nödvändigt att anlita matematiska symboler. Detta skall här undvikas och följden måste därför bli att framställningen delvis blir något opreciserad. Den väsentliga innebörden av de olika förfarandena kan emellertid klargöras i populär form.

Utgångspunkten för resonemanget är att vi har en statistisk population, dvs. ett antal enheter — människor, bostadslägenheter etc. — och att vi önskar erhålla vissa statistiska upplysningar om denna population. Om populationen omfattar människor, kanske vi vill veta deras medelinkomst, om den omfattar bostäder, dessas fördelning på olika lägenhetstyper etc.

I stället för att samla in de erforderliga upplysningarna för samtliga de enheter, som ingår i den givna populationen, begränsar vi undersökningen till att omfatta blott en del av enheterna, vi gör ett stickprov. Frågan är på vad sätt stickprovet skall väljas och med vilken grad av säkerhet man kan uttala sig om totalpopulationen, om man blott har uppgifter om stickprovet. För att visa ett antal olika sätt, varpå ett stickprov kan väljas, är det lämpligt med ett schematiskt exempel.

Antag att det finns 1 200 elever i en skola och att dessa är fördelade på 40 klassavdelningar — i det följande benämnda klasser — med genomsnittligt 30 elever i varje klass. Klasserna är sålunda inte lika stora; antalet barn per klass kan antas variera mellan 20 och 40.

Antag vidare att vi vill statistiskt belysa vissa egenskaper (t. ex. kroppslängd, intelligenskvot, kariesfrekvens etc.) hos eleverna i skolan och att vi av något skäl inte kan erhålla uppgifter för alla eleverna utan därför bestämt oss för att ta ett stickprov omfattande en tiondel av eleverna. Frågan är då vilken urvalsmetod som bör väljas.

Genast bör den reservationen göras, att det inte är korrekt att på detta sätt börja med att fastlåsa urvalets storlek; som det kommer att visa sig längre fram, sammanhänger stickprovets storlek med valet av stickprovs-

metod samt med kostnaden för undersökningen. Exemplet blir emellertid klarare, om vi tills vidare förutsätter, att urvalets storlek är given.

Exempel på stickprovsmetoder. I det följande anges åtta olika sätt att välja stickprovet. Det bör framhållas att det strängt taget inte rör sig om lika många olika metoder; flera av förfaringssätten utgör blott varianter eller kanske hellre på skilda sätt utformade tillämpningar av samma metod. För enkelhetens skull begagnas dock i det följande termen metod.

Metod 1. Barn med efternamn, som börjar på B eller T, utväljs. Enligt erfarenhet ger ett dylikt urval ungefär en tiondel av samtliga barn.

Metod 2. Samtliga barn förtecknas på en lista (eller på registerkort) och numreras. Bland numren utväljs 120 med hjälp av en tabell över s. k. slumptal.[1] Resultatet härav kan tänkas bli att de barn blir utvalda, vilka har numren 571, 1 045, 889, 100 osv.

Metod 3. En lista föreligger liksom enligt metod 2. Ett slumptal väljs bland talen från 0 till 9. Antag att man erhåller talet 6. Därefter väljs vart tionde barn, dvs. alla barn, vilkas nummer slutar på 6 (6, 16, 26 etc.).

Metod 4. Inom varje klass utväljs en tiondel av barnen. Avrundning måste därvid naturligtvis ske, dvs. i en klass med 23 barn väljs 2 barn, i en klass med 37 barn 4 barn osv. Urvalet sker med hjälp av slumptal, sedan barnen i varje klass numrerats.

Metod 5. De 40 klasserna numreras och man väljer ut 4 klasser med hjälp av slumptal. Alla barn i de utvalda klasserna medtas i stickprovet.

Metod 6. Samma förfaringssätt som i metod 5, men i stället för att välja 4 klasser, som undersöks helt, väljer man 12 klasser och i dessa utväljs sedan en tredjedel av barnen med hjälp av slumptal.

Metod 7. Samma som metod 6, men i stället för att numrera de 40 klasserna och ge dem samma sannolikhet att komma med i stickprovet, låter man denna sannolikhet bli proportionell mot antalet barn i klassen, dvs. man ställer upp en tabell av detta utseende:

Klass nr	Antal barn	Summa (kumulerad)
1	23	23
2	31	54
3	28	82
4	37	119

Den sista kolumnen kommer att sluta på 1 200, och man väljer 12 slumptal mellan 0 och 1 200. Antag att det första talet blir 87; därav följer att klassen nr 4 skall väljas, osv.

Metod 8. En statistisk bearbetning av skolkatalogen har till resultat gett en tabell av följande utseende över barnen, fördelade efter kön och ålder:

[1] Särskilda tabeller för detta ändamål finns utarbetade och publicerade.

	Pojkar	Flickor	Summa
7— 8 år	115	121	236
9—10 »	140	127	267
11—12 »	137	117	254
13—14 »	138	101	239
15—16 »	113	91	204
Summa	643	557	1 200

Under gymnastiktimmarna väljer man ut barn, och ser därvid till att man får en tiondel inom var och en grupperna i tabellen, dvs. 12 pojkar 7—8 år, 14 pojkar 9—10 år osv.

Vad skiljer metoderna åt? Alla de här ovan angivna stickprovsmetoderna tillämpas i praktiken. Den osakkunnige (eller den kunnige men samvetslöse) väljer den metod, som förefaller honom att vara bekvämast eller som han tror att den osakkunnige statistikkonsumenten kommer att bli mest tilltalad av. Den sakkunnige väljer den metod, som enligt hans beräkningar i den föreliggande situationen ger den största precisionen.

Av de åtta angivna metoderna skiljer sig två, nämligen nr 1 och nr 8, från de övriga därigenom att det i fråga om dem är principiellt omöjligt att veta om de slår väl ut eller ej, dvs. att beräkna precisionen. Det *kan* gå bra men det kan också gå mycket dåligt, dvs. en statistisk bearbetning av stickprovet ger en helt annan bild än den som skulle ha erhållits genom en undersökning av hela populationen. Det enda sättet att kontrollera detta på är att undersöka hela populationen, men i så fall är ju stickprovsförfarandet meningslöst.

Förklaringen till att metoden nr 1 lätt kan ge ett snedvridet urval inses lätt, om man lägger märke till att inga vanliga son-namn börjar på B eller T. Om det valda stickprovet inte innehåller några barn med sådana namn, så kan resultatet bli alldeles missvisande.

Metod nr 8 utgör exempel på s. k. kvotsampling. Att det valda stickprovet i vissa kontrollerbara hänseenden — här kön och ålder — överensstämmer med totalpopulationen, utgör ingen som helst garanti för att stickprovet, när det gäller *andra* egenskaper överensstämmer med totalpopulationen. I det valda exemplet lägger man märke till att barn, som är befriade från gymnastik, inte alls kommer med; dessa barn kan vara rätt många och beträffande de egenskaper, som undersökningen avser — t. ex. intelligenskvot — uppvisa en helt annan bild än de som deltar i gymnastik. Kvotsampling *kan* gå bra, men en riklig erfarenhet visar, att resultatet också kan bli mycket dåligt. Det senare kan bli fallet oavsett hur många och vilka egenskaper man tagit hänsyn till vid verkställandet av urvalet. Möjlighet att med hjälp av själva resultatet av undersökningen eller eljest bedöma resultatets precision saknas (såvida man inte gjort en parallellundersökning enligt annan, pålitlig metod, men i så fall behövs ju bara den senare undersökningen).

Metoderna nr 1 och 8 bör därför undvikas. De återstående sex metoderna, nr 2—7, däremot är alla i princip tillfredsställande, beroende på

att urvalsmekanismen grundas på slumpmässighet (med en viss reservation dock för metod nr 3, se nedan). Detta att mekanismen för urvalet måste vara slumpmässig är något mycket väsentligt, som innebär att varje individ skall ha samma chans att komma med i stickprovet. Detta kan aldrig uppnås genom ett »godtyckligt» urval företaget av en aldrig så sakkunnig person utan förutsätter slumpmässighet i ordets egentliga mening, dvs. i regel användande av slumptal. Det karakteristiska för stickprov valda på sådant sätt är att precisionsgraden kan beräknas. Med hjälp av matematiska metoder kan man erhålla tal, som anger med vilken noggrannhet de ur stickprovet erhållna siffervärdena utgör mått på — »skattar» — motsvarande värden i totalpopulationen. När det är möjligt att beräkna precisionen, men blott då, benämns stickprovet ett *sampel* och metoden för urvalet samplingmetod.[1]

Vid en bedömning av precisionsgraden hos metoderna 2—7 har vi tills vidare att utgå från den — som ovan nämnts — felaktiga förutsättningen, att samplets storlek är given. Slutsatserna blir följande.

Metod nr 2 är den ur teoretisk synpunkt enklaste. Elementära statistiska kunskaper är tillräckliga för att beräkna precisionsgraden (den vanliga medelfelsformeln), som är relativt låg.

Metod nr 3, som utgör exempel på s. k. *systematisk sampling,* kan synas ge samma precision som nr 2. Om enheterna är ordnade på ett lämpligt sätt, kan nr 3 emellertid ge betydligt bättre precision än nr 2. Om man exempelvis vill med hjälp av ett tiondels stickprov undersöka medellängden hos 1 000 personer, så blir precisionen större, om man först ordnat dem efter längd (utan att mäta längden), innan man väljer ut var tionde person. Variansen, måttet på den osäkerhet, varmed en från stickprovet hämtad storhet skattar motsvarande storhet i totalpopulationen, blir nämligen mindre, om enheterna ordnats på detta sätt. Ordningen behöver inte vara exakt eller ens efter den egenskap, som mätningen avser; om blott den egenskap, som ordnandet sker efter, samvarierar med den eller de egenskaper, som undersökningen avser, förbättras precisionen avsevärt. Om mätningen exempelvis avser längd och ordnandet sker efter vikt, förbättras precisionen därför att tunga personer genomsnittligt är längre än lätta.

Metod nr 3 kan emellertid i vissa fall vara riskabel, nämligen om det föreligger periodicitet i materialet. Ett extremt exempel är detta. Antag att det finns 20 barn i varje klass och att barnen numrerats klass efter klass och att i varje klass pojkarna kommer före flickorna. Om man nu väljer en tjugondel och tar barnen 6, 26, 46 osv., så kommer man att få enbart pojkar i samplet. Så grova misstag upptäcks naturligtvis, men det kan finnas mindre framträdande periodicitet, som det är svårare att upptäcka och som man måste vara på sin vakt mot.

Metod nr 4 utgör det enklaste exemplet på vad som benämns *stratifierad proportionell sampling* (Bowley-sampling). Om man lyckas ordna

[1] Det är sålunda oegentligt att för metod nr 8 begagna termen kvotsampling. Denna term tillämpas dock allmänt.

alla enheter på ett lämpligt sätt och inte behöver befara periodicitet, ger metod nr 3 en bättre precision än metod nr 4. Om man befarar periodicitet eller om man inte kan ordna alla enheterna men däremot kan indela dem i grupper eller *strata,* som benämningen lyder, så bör metod nr 4 tillgripas i stället för metod nr 3. Till varje stratum bör tydligen föras enheter, som kan förutsättas vara så lika varandra som möjligt med avseende på de egenskaper, som undersökningen avser — varje stratum bör med andra ord vara så homogent som möjligt.

Metod nr 5 i det schematiska exemplet ger uppenbarligen en mycket låg precision beroende på att man väljer blott 4 avdelningar av 40; om metoden över huvud taget skall komma i fråga, bör populationen vara mycket större, så att betydligt flera klasser kan väljas. Detsamma gäller om metod nr 6. I båda fallen kan man som en tumregel säga, att antalet uttagna avdelningar bör vara minst 50 och helst 100—150.

Om antalet enheter, som skall väljas, är givet — i exemplet 120 — så blir antalet uttagna klasser större enligt metod nr 6 än enligt metod nr 5, beroende på att man i det förra fallet ej har med samtliga barn i varje klass. Metod nr 6 ger på grund härav större precision än metod nr 5.

Vad slutligen beträffar metod nr 7, så är denna närmast jämförbar med metod nr 6. I jämförelse med denna ger metod nr 7 som regel större precision.

Enligt förutsättningarna för det behandlade schematiska exemplet kan det inte råda någon tvekan om att metod nr 3 eller eventuellt metod nr 4 bör tillgripas; precisionen blir då störst. Förutsättningarna har emellertid som nämnts angetts felaktigt därigenom att det har antagits, att samplet under alla förhållanden skall omfatta en tiondel av totalpopulationen. I stället bör man utgå från att man ingenting vet om hur stor andel som skall väljas.

Vad avgör valet mellan olika stickprovsmetoder? Skälet till att man gör en stickprovsundersökning är i regel det att man icke har råd att göra en fullständig undersökning. Läget är följaktligen att man vill ha så god valuta som möjligt för de pengar man lägger ned på undersökningen eller, mera precist uttryckt, man vill för en given kostnad erhålla största möjliga precisionsgrad. Ibland bör man i stället betrakta precisionsgraden som given; vad man då eftersträvar är minsta möjliga kostnad för att uppnå den givna precisionsgraden.

Om man nu undersöker hur mycket det i det valda exemplet skulle kosta att genomföra undersökningen enligt de olika metoderna, så skall man finna, att kostnaden per utvald enhet kan bli väsentligt olika. Genom att koncentrera undersökningen till vissa klasser enligt metod nr 6 kanske man för en viss kostnad kan få med dubbelt så många barn i samplet som om man väljer metod nr 3. Vad man förlorar i precision genom att välja metod nr 6 i stället för metod nr 3, vinner man sålunda igen genom att man får med flera elever och kanske mer till. Genom detta betraktelsesätt,

som i själva verket är det för den moderna samplingteorien grundläggande, kan man därför komma till en annan slutsats i fråga om samplingmetod än om urvalsandelen är given.

I det angivna exemplet reduceras troligen inte kostnaden per utvald enhet avsevärt genom att man begränsar stickprovet till att omfatta barn i vissa klasser i stället för att undersöka några barn i varje avdelning. Detta är däremot fallet i många andra sammanhang, där sampling ifrågakommer. Genom att koncentrera de utvalda undersökningsobjekten till vissa grupper av materialet, begränsas kostnaden per utvald enhet väsentligt, och ett dylikt förfaringssätt bör därför tillämpas. Detta förfaringssätt benämns *klumpsampling* (cluster sampling).

Särskilt påtagliga är fördelarna av detta förfaringssätt, om man vill göra ett sampel bland enheter spridda över ett stort geografiskt område och måste besöka varje utvald enhet, t. ex. för att göra intervjuer. Genom att koncentrera stickprovet till ett begränsat antal smärre områden, kan man väsentligt nedbringa resekostnaderna, som i en dylik undersökning kan spela en mycket stor roll. Utformad på detta sätt brukar klumpsampling benämnas *ytsampling* (area sampling). Denna form av sampling har under senare år blivit mycket vanlig just vid olika slag av intervjuundersökningar.

Teorien för sampling har bland annat ägnats åt metoder för att mäta precisionsgraden hos skilda samplingförfaranden. Därvid måste man arbeta med olika förenklande förutsättningar, främst att undersökningen blott har till syfte att skatta en enda storhet. Med utgångspunkt härifrån söker man ange vilka metoder, som i olika situationer kan beräknas ge den största precisionen. Särskild uppmärksamhet har därvid ägnats åt metoderna 6 och 7 och med dem besläktade varianter av stratifierad sampling. Ett viktigt resultat är att man kan nå ökad precision genom att icke ta samma proportion av enheter inom varje utvalt stratum. I denna översiktsartikel är det dock ej möjligt att gå in på dessa förfaranden, liksom inte heller på de metoder, då man samplar i flera omgångar (subsampling), dvs. först väljer ut exempelvis stora geografiska områden och sedan inom dessa mindre områden, inom vilka själva urvalet av enheter sker. Tilläggas må blott att det kan vara en svår och arbetskrävande uppgift att i en given situation anvisa och utforma den bästa samplingmetoden. I vårt land finns det hittills blott några få personer, som besitter de kunskaper, som krävs härför.

Andra felkällor. För att resultatet av en stickprovsundersökning skall kunna betecknas som tillfredsställande, krävs inte bara att samplingmetoden är tillfredsställande. Resultatet kan också av andra skäl bli missvisande. Viktigast är de fel, som uppkommer på grund av bortfall och på grund av s. k. mätfel, dvs. felaktigheter i de insamlade upplysningarna om de utvalda enheterna.

Bortfallet är ofta mycket besvärande i intervjuundersökningar — många av de utvalda personerna är svåra att anträffa, vägrar att svara etc. Om en

sådan undersökning skall ha något större värde, är det alldeles nödvändigt att nedbringa bortfallet i varje fall till mindre än 20 procent. Rikliga erfarenheter visar, att även ett bortfall av denna storlek kan allvarligt snedvrida materialet; om bortfallet är större — säg 30—50 procent — kan man vara alldeles säker på att en betydande snedvridning åstadkommits. Erfarenheten visar emellertid också, att det i regel är möjligt att nedbringa bortfallet; en siffra under 5 procent är i de flesta fall inte ouppnåelig. Det bör kraftigt understrykas, att ett bortfall inte kan repareras genom att man ersätter de bortfallna enheterna med några andra, som förefaller likartade. Man kan nämligen aldrig veta, om de är likartade också med avseende på de egenskaper, som utgör undersökningens föremål.

Mätfelen utgör ett problem vare sig undersökningen utförs som ett stickprov eller samtliga enheter medtas. Om man begränsar sig till ett stickprov, kan man emellertid ibland på grund av det mindre antalet enheter ha större möjligheter att hålla mätfelen under kontroll. Om detta är fallet, så kan stickprovet ge ett bättre resultat än en fullständig undersökning. Denna måhända litet chockerande slutsats har i vissa fall på ett slående sätt bekräftats av företagna undersökningar.

Till sist skall i korthet beröras en tankegång, vars felaktighet bör vara självklar efter genomläsningen av denna artikel. Vad som åsyftas är den — tyvärr — gängse uppfattningen, att ett statistiskt material är bättre ju större det är. Man talar i lösliga ordalag och ställer exempelvis frågan: »Är materialet tillräckligt stort för att tillåta några slutsatser?» Detta är naturligtvis felaktigt; antalet medtagna enheter är blott *en* av de många faktorer, som avgör om en statistisk undersökning skall anses tillfredsställande, dvs. ge siffror, som kan anses vara mätare av godtagbar precisionsgrad på de storheter, som undersökningen har till syfte att belysa. Hänsyn måste också tas till alla de andra felmöjligheterna, dvs. främst dålig stickprovsmetod, stickprov av låg precisionsgrad, stort bortfall och svårartade mätfel.

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens remissutlåtande över arbetsmarknadsstatistikkommitténs betänkande med förslag angående arbetsmarknadsstatistiken (SOU 1952: 34). Enligt arbetsmarknadsstatistikkommittén bör den offentliga statistiken rörande förhållandena på arbetsmarknaden vara så beskaffad, att den kan tjäna som underlag dels för precisering av allmänekonomiska målsättningar, dels för analyser, prognoser och ekonomisk planering, dels ock för den praktiska arbetsmarknadspolitiken. Kommittén framhåller, att behov av utvidgad och förbättrad arbetsmarknadsstatistik föreligga. I sitt betänkande anger kommittén några riktlinjer för en förbättring av den befintliga statistiken samt framför vissa förslag till införskaffande av nya statistiska uppgifter. Då kommittén icke ansett sig kunna föreslå förbättringar i hela den utsträckning, som föreliggande behov skulle motivera, har en viss angelägenhetsgradering av önskemålen om förbättringarna skett. Kommittén framhåller dock, att en successiv ytterligare utvidgning av statistiken utöver vad som föreslagits i betänkandet är önskvärd.

Kommitténs huvudsakliga förslag kunna sammanfattas i följande punkter:

1. Inom statistiska centralbyrån inrättas ett centralt register över företag och arbetsställen inom flertalet näringsgrenar utom jordbruket.
2. Årligen inhämtas uppgifter om arbetskraften i samband med representativa jordbruksräkningar.
3. Arbetsmarknadsstyrelsens kvartalsstatistik över sysselsättningen inom jordbruket förbättras.
4. Socialstyrelsens sysselsättningsstatistik utvidgas (bl. a. till handel och samfärdsel).
5. Statistiken rörande statsanställda flyttas från riksräkenskapsverket till statistiska centralbyrån.
6. Månatlig arbetslöshetsstatistik baserad på uppgifter från arbetsförmedlingarna utarbetas av arbetsmarknadsstyrelsen.
7. Intervjuundersökningar rörande befolkningens sysselsättningsförhållanden verkställas av statistiska centralbyrån åtminstone fyra gånger per år.
8. Statistiken över flyttningar mellan fackförbunden förlägges till arbetsmarknadsstyrelsen.

Socialstyrelsen vill understryka kommitténs uttalande, att en utvidgning och förbättring av arbetsmarknadsstatistiken är behövlig. Socialstyrelsen har i sitt utlåtande begränsat sig till kommitténs förslag om inrättande av ett företagsregister samt vissa delar av kommitténs förslag, som beröra sysselsättningsstatistiken, främst förslagen om förbättring och utvidgning av socialstyrelsens sysselsättningsstatistik samt om anordnande av intervjuundersökningar beträffande sysselsättningen.

Behovet av ett aktuellt och fullständigt företagsregister har i olika sammanhang gjort sig starkt gällande. Socialstyrelsen har redan tidigare understrukit nödvändigheten av att ett sådant register upplades över företag inom olika näringsgrenar. I sitt utlåtande över en av konjunkturinstitutet den 31 januari 1948 avgiven framställning i frågan, vilken framställning återgives i betänkandet, framhöll styrelsen sålunda, att ett dylikt register, om det ständigt hölles aktuellt, skulle göra det möjligt att på relativt kort tid verkställa statistiska undersökningar, som tidigare icke alls eller endast med stor svårighet kunnat genomföras. Härigenom skulle kännbara brister inom den fortlöpande ekonomiska och sociala statistiken övervinnas.

Styrelsen vill här ytterligare understryka behovet av ett aktuellt företagsregister. Den nuvarande sysselsättningsstatistiken för industri m. m. ger icke någon möjlighet att bedöma de variationer i sysselsättningen som uppstå genom att nya företag tillkomma och att gamla företag nedläggas utan endast upplysning om förändringar mellan två jämförelsetillfällen för identiska företag. Denna omständighet begränsar i hög grad statistikens värde. En studie över utvecklingen av industri och hantverk i Stor-Stockholm, som nyligen verkställts av Företagsekonomiska forskningsinstitutet vid handelshögskolan i Stockholm, har berört

detta spörsmål. Av den utarbetade redogörelsen, vilken socialstyrelsen fått taga del av i korrektur, framgår, att för vissa branscher förändringarna i arbetarantalet under åren 1946—1949 i hög grad härröra från nybildade eller nedlagda företag (arbetsställen). Även om denna studie endast avser förhållandena under senare delen av 1940-talet i Stor-Stockholm med dess speciella förhållanden och dessutom vilar på ett ganska osäkert material, innebär den en erinran om att en sysselsättningsstatistik, som icke tar någon hänsyn till nytillkomna och nedlagda arbetsställen, kan bli direkt missvisande. Med hänsyn härtill är det viktigt, att det föreslagna företagsregistret hålles aktuellt. Det får emellertid anses praktiskt omöjligt att verkställa så täta revisioner av registret, att varje av socialstyrelsen verkställd undersökning av sysselsättningen — enligt kommitténs förslag minst åtta gånger per år — skulle kunna baseras på ett helt aktuellt register. Den ovan berörda svagheten i en sysselsättningsstatistik, som bygger på uppgifter från identiska företag, kan därför ej helt elimineras. Ett allmänt företagsregister, som förnyas med relativt korta tidsintervall, skulle likväl vara värdefullt i detta sammanhang.

Behovet av ett aktuellt företagsregister har gjort sig särskilt starkt gällande när det gäller socialstyrelsens lönestatistiska undersökningar. De företagsförteckningar, som för närvarande användas vid dessa undersökningar, äro ofullständiga och delvis inaktuella. Successiva kompletteringar av dessa förteckningar kunna visserligen företagas. När det gäller registret över industriföretag, kan sådan komplettering ske genom uppgifter som erhållas från länsarbetsnämnderna samt genom jämförelser med kommerskollegii företagsförteckning. Ett centralt företagsregister skulle emellertid öka möjligheterna för styrelsen att aktualisera sina företagsförteckningar.

Vid överläggningar, som socialstyrelsen under den senaste tiden haft med representanter för olika arbetsgivare- och arbetstagareorganisationer om en förbättring och utvidgning av lönestatistiken, har behovet av ett mera fullständigt och aktuellt företagsregister starkt framträtt. För företag tillhörande arbetsgivareorganisation torde visserligen som regel uppgifter kunna erhållas om företagens adresser, storlek etc., men för utanför stående företag är det ofta svårt att erhålla fullständiga uppgifter. Beträffande grupper, där de oorganiserade företagen utgöra en relativt stor andel, kan det därför uppstå svårigheter att få ett representativt underlag för statistiken. Avsaknaden av ett aktuellt företagsregister kan sålunda i hög grad begränsa möjligheterna till förbättring och utvidgning av den existerande lönestatistiken. Vid ifrågavarande överläggningar ha i flera fall bestämda önskemål uttalats om en lönestatistik, som kunde tjäna som vägledning vid löneförhandlingar mellan vederbörande arbetsgivare- och arbetstagareorganisationer. Möjligheterna att tillgodose sådana krav skulle bli väsentligt större, om ett centralt företagsregister inrättades. Det må framhållas, att den inaktualitet, som alltid i viss mån måste vidlåda ett företagsregister av föreslagen typ, torde vara av mindre betydelse, när det gäller lönestatistik än när det gäller sysselsättningsstatistik.

En företagsförteckning behöves slutligen även för den handelsomsättningsstatistik, styrelsen handhar. Den adressförteckning, som för närvarande utgör grundval för inhämtande av uppgifter rörande detaljhandelsomsättningen, är i hög grad inaktuell och ofullständig. Därtill kommer, att jämförelsen mellan två kvartal grundas på omsättningen vid identiska företag, varigenom tillkomsten och avgången av företag icke får någon inverkan på resultaten. Denna omständighet kan på samma sätt som när det gäller sysselsättningsstatistiken betydligt begränsa statistikens värde. Med hänsyn härtill torde böra undersökas, huruvida den föreslagna intervjuorganisationen kan utnyttjas för kompletterande undersökningar.

Såsom framgått av det föregående har styrelsen i olika sammanhang behov av aktuella uppgifter om företag. Styrelsen vill därför i princip tillstyrka, att ett centralt företagsregister inrättas. Beträffande vissa detaljer i kommitténs förslag vill styrelsen framföra en del synpunkter och erinringar.

Kommitténs förslag, att företagsregistret bör förläggas till statistiska centralbyrån, vill socialstyrelsen tillstyrka. Styrelsen är även ense med kommittén om att det torde bliva nödvändigt att skyldighet föreskrives

för näringsidkare att efter anmaning lämna till mantalsuppgifterna kompletterande uppgifter. Kommittén föreslår, att ett helt nytt register upprättas minst vart femte år samt att komplettering beträffande större företag sker under mellanliggande år. Kommitténs förslag innebär, att registret vad gäller mindre företag kan komma att bli upp till sex år gammalt, vilket måste betecknas som en svaghet. Enligt styrelsens mening är det önskvärt, att hela registret aktualiseras oftare än vart femte år.

Styrelsens statistik rörande handeln bygger i hög grad på uppgifter från mindre företag. Även om det icke skulle anses ekonomiskt och praktiskt rimligt att förnya registret varje år för mindre företag, synes en årlig förnyelse likväl böra övervägas beträffande mindre handelsföretag. En möjlig framkomstväg synes vara att gå igenom arbetsgivareförteckningarna hos riksförsäkringsanstalten och därvid taga fram alla handelsföretag med högst fyra arbetare. I arbetsgivarförteckningarna skall nämligen för mindre arbetsgivare redovisning lämnas om manliga och kvinnliga arbetare med fördelning efter sysselsättningens art. Denna möjlighet att erhålla en komplettering av det centrala företagsregistret bör närmare prövas. Det bör dock understrykas, att arbetsgivarförteckningarna inom riksförsäkringsanstalten icke innehålla några uppgifter rörande företag utan lejd arbetskraft. En sådan partiell, årlig aktualisering av det centrala företagsregistret beträffande mindre företagare med lejd arbetskraft skulle innebära en påtaglig förbättring i förhållande till det av kommittén framlagda förslaget.

När det gäller de mindre företagen, framhåller kommittén, att ett av 1949 års uppbördssakkunniga föreslaget register synes ge vissa möjligheter att komplettera företagsregistret för företag ner till tre anställda. Dessa möjligheter böra givetvis utnyttjas, om ifrågavarande register kommer till stånd.

Även för större företag kommer det av kommittén föreslagna registret att i viss mån bli inaktuellt. Arbetet med att upplägga ett fullständigt nytt register, vilket enligt förslaget skall ske minst vart femte år, måste taga relativt lång tid i anspråk, och även den komplettering som under mellanliggande år är avsedd att äga rum beträffande större företag torde bli ganska tidsödande. Det är av vikt, att denna inaktualitet hålles i minnet, då registret användes för statistiska undersökningar.

I fråga om socialstyrelsens statistik rörande sysselsättningen delar styrelsen kommitténs uppfattning, att en förbättring av denna statistik är önskvärd. En viktig förutsättning för en sådan förbättring är, att användbara svarsuppgifter inkomma från övervägande flertalet av de tillfrågade företagen. För närvarande måste svarsprocenten för denna statistik betecknas som otillfredsställande och enligt vad erfarenheten ger vid handen torde det vara svårt att ernå en önskvärd förbättring i svarsfrekvensen på frivillighetens väg. Styrelsen delar därför kommitténs uppfattning, att det torde bli erforderligt att införa skyldighet för företagaren att lämna ifrågavarande uppgifter.

En annan förutsättning för att denna statistik skall kunna bli tillfredsställande är, att den vid varje undersökningstillfälle grundas på ett aktuellt företagsregister. Såsom styrelsen i det föregående berört måste ett centralt, allmänt företagsregister alltid bli i viss grad inaktuellt. Variationer i sysselsättningen, som sammanhänga med förändringar i företagsbeståndet, kunna därför i motsvarande mån icke komma till uttryck i styrelsens sysselsättningsstatistik. Framförallt när det gäller att fånga den totala förändringen i sysselsättningen, måste med hänsyn härtill även andra vägar prövas. De stickprovsundersökningar rörande sysselsättningen (labor force-undersökningar), som kommittén föreslagit, möjliggöra beräkningar av den totala sysselsättningens förändringar, framför allt på kort sikt, och måste följaktligen anses utgöra en viktig beståndsdel i en moderniserad sysselsättningsstatistik. Särskilt betydelsefulla bli dessa undersökningar i fråga om sådana näringsgrenar, där förändringarna i sysselsättningen till väsentlig del ske genom nybildning eller nedläggande av företag. Labor force-undersökningar kunna emellertid av kostnadsskäl endast ges en begränsad omfattning och medge därför icke långtgående uppdelningar på näringsgrenar, yrken, mindre geografiska områden etc. Socialstyrelsens sysselsättningsstatistik, som bygger på uppgifter från företag, tillåter däremot utan betungande kostnader detaljerade upp-

delningar och undersökningarna kunna av samma skäl verkställas flera gånger per år än som torde vara möjligt när det gäller labor force-undersökningar. Med hänsyn härtill måste socialstyrelsens sysselsättningsstatistik anses vara av väsentlig betydelse särskilt i fråga om sådana branscher, där företagsstrukturen är någorlunda konstant eller där ett antal stora företag spela en dominerande roll.

Socialstyrelsen är helt ense med kommittén om att uppgiftsbördan för företagen om möjligt bör reduceras. Antalet företag, som bör omfattas av statistiken, bör bestämmas utifrån statistiska utgångspunkter och göras så stort, att ett tillfredsställande resultat kan erhållas, men heller icke större. En minskning av antalet undersökningsperioder för industrin från elva till åtta per år vill styrelsen icke motsätta sig. Det bör dock understrykas, att situationen på arbetsmarknaden vissa år kan komma att motivera att uppgifter begäras även för övriga månader. Det torde dessutom medföra vissa nackdelar (genom ökning av antalet påminnelser etc.), att uppgifterna icke skola lämnas regelbundet varje månad, vilket hittills — frånsett en sommarmånad — varit fallet.

Beträffande kommitténs förslag, att uppgifter rörande sysselsättningen böra inhämtas även för branscher utanför industrin vill styrelsen uttala, att det skulle vara värdefullt att kunna mäta sysselsättningens förändringar för dessa branscher. Den ovan berörda inaktualiteten hos företagsregistret medför, att jämförelsen på kort sikt måste ske på grundval av ett identiskt företagsurval och att förändringar i företagsbeståndet sålunda icke påverka sådana beräkningar. Med hänsyn härtill torde en sysselsättningsstatistik, upplagd på samma sätt som styrelsens nuvarande sysselsättningsstatistik för industrin, få ett ganska begränsat värde för vissa av ifrågavarande branscher, främst för handeln. Innan sådana beräkningar igångsättas, bör därför närmare prövas, för vilka branscher en dylik statistik kan förväntas giva tillfredsställande resultat. Styrelsen vill vidare framhålla, att säsongvariationerna kunna vara avsevärda. Detta gäller bland annat lastnings- och lossningsverksamheten, men även inom bil- och busstrafiken, åkeri- och expressrörelsen samt hotell- och restaurangrörelsen förekomma säsongvariationer i sysselsättningen. Det är med hänsyn härtill tveksamt, om det skulle vara tillräckligt att inhämta uppgifter endast fyra gånger om året för dessa branscher.

I socialstyrelsens kvartalsstatistik rörande lönesummor m. m. ingå uppgifter om avgångna och nyanställda arbetare samt arbetare med deltidsanställning och förkortad arbetstid. Socialstyrelsen är beredd att söka genomföra kommitténs förslag att redovisa dessa uppgifter med fördelning på män och kvinnor.

Arbetsmarknadsstatistikkommitténs förslag till periodiska stickprovsundersökningar rörande befolkningens sysselsättningsförhållanden, grundade på hushållsintervjuer, vill styrelsen tillstyrka. Såsom i det föregående berörts skulle dylika labor force-undersökningar vara värdefulla vid bedömningen av det aktuella läget på arbetsmarknaden. En statistik, grundad på uppgifter från företag, kan nämligen icke ge en total bild av arbetsmarknaden i dess helhet. Även efter ett genomförande av kommitténs förslag kommer styrelsens sysselsättningsstatistik att i viss mån bli otillfredsställande och otillräcklig. Ett centralt företagsregister måste som ovan framhållits med nödvändighet lida av en viss inaktualitet, vilket kan medföra en avsevärd begränsning av värdet av styrelsens sysselsättningsstatistik för vissa branscher. Härtill kommer att kommitténs förslag till utvidgning av styrelsens statistik äro begränsade till vissa kategorier av arbetstagare. De av kommittén föreslagna labor force-undersökningarna, genom vilka man skulle kunna bedöma den totala sysselsättningens och arbetslöshetens förändringar ävensom förändringarna i de befolkningsgrupper, som icke uppträda på arbetsmarknaden, skulle därför ha en viktig funktion att fylla. Med hänsyn till vad ovan anförts vill styrelsen understryka det angelägna i att intervjuundersökningar rörande sysselsättningen anordnas, trots de stora kostnader sådana undersökningar draga.

Genomförandet av laborforce-undersökningarna skulle väsentligt underlättas om en central intervjuorganisation komme till stånd i enlighet med statistiska centralbyråns förslag. Kommitténs förslag att undersökningarna rörande sysselsättningen i Sverige liksom i Förenta Staterna, Kanada och

Frankrike böra avse förhållandena under en vecka och ej endast en dag, såsom varit fallet i Danmark, vill styrelsen biträda. Styrelsen vill särskilt understryka kommitténs uttalande, att undersökningar baserade på uppgifter för en vecka äro bättre ägnade att möjliggöra internationella jämförelser.

Innan definitiv ståndpunkt tages till intervjuundersökningarnas omfattning och uppläggning, bör såsom kommittén framhåller en provundersökning verkställas i syfte att vinna erfarenheter. Styrelsen vill vidare ifrågasätta, om det icke kan bliva nödvändigt att under första året begränsa antalet undersökningar. En provundersökning kan visserligen väntas ge god vägledning, då det gäller att planera och genomföra en intervjuundersökning av här avsedd art. Lärdomar kunna även inhämtas från liknande undersökningar i utlandet. Det torde likväl vara lämpligt, att de första undersökningarna kunde studeras mera ingående än vad som senare behöver ske. Med hänsyn härtill synes det vara motiverat att icke verkställa mer än exempelvis två undersökningar första året. Styrelsen vill dock betona att denna begränsning endast bör företagas första året. Bland annat med hänsyn till säsongväxlingarna i sysselsättningen synes det nämligen vara erforderligt att göra minst fyra undersökningar per år.

Beträffande övriga förslag vill styrelsen tillstyrka att statistiken över flyttningarna mellan fackförbunden, vilken statistik för närvarande utarbetas såsom arkivarbete inom socialstyrelsen, inordnas i det ordinarie arbetet inom arbetsmarknadsstyrelsens statistiksektion.

Styrelsen vill vidare något beröra frågan om en samordning av arbetsmarknadsstatistiken. Kommittén har under hänvisning till pågående utredningar angående den ekonomiska och sociala statistikens organisation icke funnit anledning framlägga förslag om någon mera genomgripande förändring i fråga om förläggningen av existerande statistikgrenar. Om kommitténs förslag genomföres, kommer arbetsmarknadsstatistiken liksom hittills att handhavas av flera ämbetsverk. Denna splittring av arbetsmarknadsstatistiken medför vissa svårigheter, när det gäller att få till stånd en enhetlig uppläggning av statistiken och att få en överblick över densamma. Lämpligheten av en sådan uppdelning bör enligt styrelsens mening närmare prövas.

Till sist vill styrelsen framhålla, att det är önskvärt att det föreslagna företagsregistret utnyttjas i största möjliga utsträckning. Kommittén har icke diskuterat, hur företagsregistret skall användas eller vilka förenklingar och besparingar som därmed kunna åstadkommas. Enligt kommittén förutsättes, att vederbörande ämbetsverk vid planeringen av de olika undersökningarna skola utföra ingående kostnadsberäkningar. I samband med dessa kostnadsberäkningar böra de möjligheter till besparingar, som ett upprättande av ett företagsregister kunna möjliggöra, ingående prövas.

Reservation av byråchefen v. Hofsten. Den allmänna syn på de arbetsmarknadsstatistiska problemen, som kommit till uttryck såväl i arbetsmarknadsstatistikkommitténs betänkande som i socialstyrelsens utlåtande häröver, kan jag inte dela, och jag har därför sett mig tvungen att avge detta särskilda yttrande.

I betänkandet ävensom i utlåtandet betraktas de skilda grenar, varav arbetsmarknadsstatistiken för närvarande består, såsom från varandra fristående enheter. Man konstaterar att var och en av dessa grenar lider av vissa brister och söker genom olika förslag nå fram till förbättringar, som syftar till att åtminstone delvis eliminera dessa brister. Därjämte föreslås såsom en nyhet igångsättandet av undersökningar av labor force-typ. Enligt min uppfattning borde problemet i stället ha angripits på följande sätt.

De behov, som arbetsmarknadsstatistiken bör tillgodose, måste kunna bestämmas på ett mycket precisare sätt än vad som skett i kommittébetänkandet. En dylik behovsdiskussion bör ske för hela området och sålunda utan hänsynstagande till att den nuvarande statistiken föreligger uppdelad på olika grenar, såsom sysselsättning och arbetslöshet, vilket ju i själva verket blott är två olika sidor av samma sak. I samband därmed bör i görligaste mån innebörden av olika termer preciseras, som är tillgängliga för statistisk mätning. I anslutning till behovsdiskussionen bör klargöras i vad mån den nuvarande statistiken tillgodoser de angivna behoven.

Genom en sådan behovsdiskussion är det möjligt att klarlägga vilken målsättning,

som arbetsmarknadsstatistiken bör ha. Enär en dylik diskussion saknas i betänkandet, möter det stora svårigheter att uttala något bestämt om de olika av kommittén framlagda förslagen.

Så mycket torde emellertid stå klart, att den mest angelägna uppgiften för arbetsmarknadsstatistiken består i att åstadkomma en fortlöpande statistik utvisande förändringarna i den totala sysselsättningen, således inte bara inom industrin. Detta önskemål kan ej tillgodoses genom nuvarande statistik och torde ej kunna tillgodoses på annat sätt än genom labor force-undersökningar. Det måste följaktligen anses synnerligen angeläget, att sådana undersökningar kommer till stånd även i vårt land. De bör utgöra hörnstenen i den framtida sysselsättningsstatistiken.

På grund av de betydande kostnader, som dessa undersökningar för med sig, borde kommittén ha undersökt huruvida inte rätt avsevärda delar av den nuvarande sysselsättningsstatistiken kunde läggas ned. Motivet för att även efter tillkomsten av en labor force-statistik fortsätta med den av socialstyrelsen nu utarbetade sysselsättningsstatistiken för industrien är att söka i behovet av mera detaljerade siffror för enskilda branscher än vad som kan åstadkommas med hjälp av labor force-statistiken. För sådana branscher, som domineras av ett antal stora företag eller där företagsbeståndet i övrigt är relativt konstant, kan detta behov relativt lätt tillgodoses. För dessa branscher behöves inte någon annan förbättring av socialstyrelsens nuvarande statistik än att företagsurvalet moderniseras med hjälp av ett nytt företagsregister och att bortfallsproblemet löses på ett tillfredsställande sätt.

I fråga om åtskilliga av de branscher, som nu ingår i socialstyrelsens sysselsättningsstatistik, finns det emellertid anledning att förmoda, att förändringar i företagsbeståndet spelar en väsentlig roll för sysselsättningsförändringarna. En statistik, som bygger på identiska företag, kan följaktligen bli alldeles missvisande. Det är följaktligen en illusion att tro att man tillgodoser något behov genom att utarbeta och publicera sysselsättningsstatistik av nuvarande typ för sådana branscher, där detta är fallet. Det förhållandet att de nu redovisade sifferuppgifterna är efterfrågade och utnyttjas i olika sammanhang, utgör naturligtvis inte något belägg för att de verkligen fyller något behov, som bör respekteras.

Det bör understrykas, att även om ett nytt företagsregister kan läggas upp varje år, så löses problemet dock inte. Den fortlöpande statistiken för de åtta månaderna per år måste nämligen ändå bygga på identiska företag.

Slutsatsen bör bli den, att särskilda undersökningar bör ske i syfte att klarlägga för vilka branscher en sysselsättningsstatistik byggd på identiska företag kan ha något värde. För övriga och troligen flertalet branscher bör den nuvarande statistiken läggas ned. Om en sysselsättningsstatistik anses nödvändig för vissa av dessa branscher, måste man söka gå fram efter andra riktlinjer än de hittillsvarande. Möjligen kan därvid intervjuorganisationen utnyttjas.

På ett likartat sätt ligger det till i fråga om handelsomsättningsstatistiken. Ett varje år reviderat företagsregister löser inte det väsentliga problem, som består däri att även denna statistik kan bli alldeles missvisande, om den bygger på identiska företag. I den mån man genom särskilda undersökningar kan konstatera att så är fallet, synes man nödsakad att helt eller delvis övergå till nya metoder även när det gäller handelsomsättningsstatistiken. Även härvidlag kan måhända intervjuorganisationen utnyttjas.

Upprättandet av ett företagsregister är mycket kostnadskrävande — de av kommittén redovisade kostnadsbeloppen torde få anses alltför låga — och det är följaktligen angeläget, att ett dylikt register inte upprättas oftare än som är nödvändigt. Enligt min uppfattning finns det icke några skäl att söka åstadkomma en fullständig förnyelse av företagsregistret oftare än högst vart femte år. En med kortare mellanrum utförd komplettering av de större företagen bör blott komma till stånd, om den kan ske på ett enkelt sätt, och gränsen mellan större och mindre företag bör dragas så, att antalet företag tillhörande den förra kategorien blir litet.

Vad slutligen beträffar organisationsfrågan, så borde det inte behöva råda någon tvekan om att en koordination av sysselsättningsstatistikens olika grenar är en alldeles nödvändig åtgärd. Kommitténs hän-

visning till att samordningsproblemet skall lösas *genom regelbundna överläggningar* mellan representanter för arbetsmarknadsstyrelsen, socialstyrelsen och statistiska centralbyrån torde vara verkningslös.

Konsumtionsprisindex för USA omlagd. Den amerikanska motsvarigheten till de båda svenska serierna levnadskostnadsindex och konsumtionsprisindex benämns Consumers' Price Index och utarbetas av Bureau of Labor Statistics. Från och med januari 1953 har denna serie reviderats i vissa hänseenden. Sålunda har basperioden ändrats från *1935—1939 till 1947—1949 = 100*, varav följer att den nya serien kommer att stå vid ca 115 mot 190 för den gamla. Samtidigt har den i indexberäkningarna ingående varuförteckningen reviderats, varvid bl. a. sådana nya varor som televisionsapparater, djupfrysta födoämnen och nylonstrumpor tillkommit. Vidare märks, att den amerikanska indexen hädanefter innefattar utgifter för egnahem, restaurangmåltider och begagnade bilar. Medan indexserien förut endast hänfört sig till stora städer, så insamlas i fortsättningen priser även för mindre städer och samhällen ned till ett invånarantal av 2 500. Hela antalet orter är dock ej större än 66.

De tidigare publicerade indexserierna kommer nu att upphöra att beräknas; huvudserien för den gamla indexen med 1935—1939 som bas fortsätts dock under hela år 1953. Eftersom de amerikanska indexberäkningarna i stor utsträckning utnyttjas för indexöverenskommelser inryckta i olika löneavtal — sammanlagt beräknas mer än 3 milj. arbetare ha sina löner reglerade på detta sätt — medför övergången till en ny serie vissa tekniska problem. Bureau of Labor Statistics har utarbetat särskilda råd avsedda att underlätta en dylik övergång.

E. v. H.

En företagsräkning för Malmö stad. År 1947 gjorde stadsingenjörskontoret i Malmö en totalinventering av stadens arbetsliv, omfattande såväl ekonomiska företag i vedertagen mening som allmänna institutioner och verksamhet av ideell karaktär. Undersökningen gjordes på det enda riktigt tillförlitliga sätt, som en dylik inventering kan göras, nämligen medelst en genomgång av kvarter efter kvarter med hjälp av utsända intervjuare. Räkningen utfördes under perioden 15 okt.—15 dec. och som intervjuare hade man i huvudsak studenter och kontorsfolk. Fältarbetet tillgick på följande sätt. Varje intervjuare utrustades med en förteckning över företag, som fanns i det kvarter han skulle genomgå. Listan var uppgjord med ledning av adresskalendern. Vidare hade han en kvarterskarta innehållande en översikt över varje våningsplan inom kvarteret. Uppgiften var att identifiera alla företag inom kvarteret samt göra en ingående intervjuundersökning genom frågor om bransch, företagsform, verksamhetens art, lokaliteternas disponerande, behov av nya lokaler, antalet sysselsatta m. m. Några frågor om omsättningens storlek ställdes däremot ej, klokt nog. De största företagen i staden undantogs dock från intervjuarnas arbete. Uppgifterna från dessa inhämtades centralt av mer kvalificerad personal.

Med företag avsågs varje form av verksamhet, som under ett firmanamn eller av en och samma företagare bedrevs inom en och samma tomt eller liknande. Man nöjde sig till en början med de arbetsställen, som hade någon form av fasta lokaler, samt sådana företagare utan lokaler, som hade anställd personal. Senare utvidgade man räkningen till att omfatta även företagare utan fast lokal och utan anställd personal. Dessa företagare erhöll man uppgifter om från 1948 års mantalsskrivning.

I samband med granskningen kollationerades materialet med 1948 års mantalsskrivningsmaterial. Överensstämmelsen visade *sig enligt redogörelsen vara »i det stora hela god»*. Det hade varit av stort intresse, om denna överensstämmelse — eller rättare sagt de punkter, på vilka överensstämmelsen ej förelåg — utförligt diskuterats. Här i landet är vi vid stickprovsundersökningar av skilda slag i regel hänvisade till att som utgångsmaterial ha olika listor, bl. a. mantalslängderna, och inte »ramar» upprättade på basis av sådana områdesundersökningar som den föreliggande. Forskningen hade varit betjänt av att i detalj få reda på i vilka avseenden överensstämmelse ej förelåg mellan mantalsskrivningens och arealundersökningens uppgifter i detta fall, i vilket, gynnsamt nog, tidpunkten för de två helt sammanföll. Förfarandet att från mantalslängden hämta uppgifterna om företagare utan

fast lokal och utan anställda kan man ställa sig skeptisk mot, och det hade varit önskvärt med någon form av kontroll av dessa. Låt oss säga att man på olika tider av dygnet och olika veckodagar gjort finkamningar av centrala kvarter i Malmö och letat reda på alla som bedrev ambulerande handel och mer eller mindre tillfällig rörelse och sedan undersökt hur stor del av dessa som man erhållit uppgifter om i mantalslängderna.

Redogörelsen för undersökningens resultat är givetvis som alla dylika redogörelser kompakt. Den består förutom text och tabeller av ett mycket stort antal flerfärgskartor och flerfärgsdiagram. Kartorna har givetvis mycket stort värde med tanke på att lokaliseringsaspekten är en av de centrala i utredningen. Såvitt jag kan bedöma, har författaren, fil. lic. Martin Weibull, och hans medhjälpare vid stadsingenjörskontoret i flera fall avsevärt utvecklat diagramtekniken. Jämförelser har genomgående gjorts med 1931 års företagsräknings resultat för Malmö. Olyckligtvis — det uppmärksammar också undersökningsledaren — var 1931 ett lågkonjunkturår och 1947 ett utpräglat högkonjunkturår, varför jämförelserna av de sysselsattas fördelning de två åren blir svårtolkade. På grund av olikheter i definitionen av arbetsställe blir också många andra av jämförelserna mellan 1931 och 1947 mindre betydelsefulla. Det är svårt att tolka de observerade skillnaderna.

I ett inledande kapitel redogörs för befolkningens fördelning på näringsgrenar efter kön, ålder och familjeställning. Undersökningen avser perioden 1920—1950 och är baserad på i första hand folkräkningarnas data. En i sitt slag enastående undersökning, som även ingår, är en våningsyteundersökning av alla företagslokaler. Med hjälp av stadsplanekartorna har man mätt upp alla företags lokalytor och sedan har man kunnat kombinera dessa med skilda data om företagen.

Företagsräkningen är den mest omsorgsfulla och säkerligen även mest tillförlitliga för något större område, som vi hittills haft här i landet. Det skall bli mycket intressant att jämföra flera av resultaten av denna undersökning med de resultat, som 1951 års företagsräkning får fram för Malmö stad. 1951 års företagsräkning har ju baserats på 1950 års mantalsskrivning kompletterad med data ur olika kalendrar och förteckningar. Liksom i 1947 års undersökning omfattar 1951 års företagsräkning all privat företagsverksamhet. De farhågor man kan ha om möjligheterna att för de små företagen, speciellt enmansföretagen, få ett fullständigt material från förteckningar bör ju ganska bra kunna kollationeras med ledning av Weibulls undersökning, trots att det ligger fyra år mellan räkningarna.

Malmö stad och författaren är att lyckönska till den värdefulla publikationen.

Generalplan för Malmö, del II. Inventering av näringsliv och allmänna institutioner. Verkställd på stadsingenjörskontoret av fil. lic. Martin Weibull.

S. M.

Ny tidskrift. Det första numret (15 sidor) av Arbetsmarknadsstyrelsens tidskrift »Arbetsmarknaden» har i dagarna utkommit. I sin anmälan av tidskriften skriver redaktören, fil. lic. Albin Widén, vilken sedan 1949 skött arbetsmarknadsstyrelsens pressinformation, bland annat: »Arbetsmarknaden framträder med sitt första nummer vid en tidpunkt, då upprätthållandet av den fulla sysselsättningen ställer särskilda krav på arbetsmarknadsverket. Tidskriften kommer att innehålla uttalanden i aktuella frågor av ledningen inom verket, nyheter från dess verksamhet och notiser om tjänstebefattningar och vidare artiklar om aktuella problem inom de områden, som tillsammans utgöra styrelsens verksamhetsfält.»

I det första numret återfinns dels kortare uttalanden om arbetsmarknadsläget vid årsskiftet av generaldirektör Gustav Vahlberg, av byråcheferna i arbetsmarknadsstyrelsen Rudhagen, Jerneman och Neymark samt av byrådirektör Alvar v. Schulzenheim. Numrets tre artiklar är rubricerade »Arbetslöshetens natur» (av byråchef Sven Skogh), »Arbetslöshetsförsäkringens upprustning» (av t. f. förste byråsekr. A. Spendrup) samt »En AMS-statistiker ser på Canada» (av aktuarien, fil. dr Bengt Lundberg). För redovisningen av arbetsförmedlings-, sysselsättnings- och arbetslöshetsstatistiken har den nya tidskriften valt förfarandet att helt ersätta siffertabellerna med diagram.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Nykterhetsnämndernas verksamhet under år 1951

Antal nykterhetsnämnder. År 1951 fanns det särskilt tillsatt nykterhetsnämnd i tre femtedelar (1 500) av rikets 2 498 kommuner. I de övriga fungerade fattigvårdsstyrelsen som nykterhetsnämnd; detta var givetvis vanligast i mindre kommuner, där antalet nykterhetsvårdsärenden var ringa. Sålunda hade blott 16 % av de minsta kommunerna (under 300 inv.) särskild nykterhetsnämnd, 43 % av dem mellan 500 och 750 invånare samt 81 % av kommuner med mellan 1 500 och 2 000 invånare. Av de 117 landskommuner, som har över 5 000 invånare, hade alla särskild nykterhetsnämnd utom 3. Endast i 3 av rikets städer fungerade fattigvårdsstyrelsen som nykterhetsnämnd.

Motboks- och körkortsärenden. En av nämndernas viktigaste uppgifter är att handlägga remisser från systembolagen om motboksansökningar, ansökningar om ökad tilldelning m. m. samt att utfärda nykterhetsintyg för körkort. Hur många nämndernas ärenden av denna art varit framgår av denna sammanställning.

	Hela riket			
	1950	1951	därav landsbygden	därav städerna
Antal motboksärenden	87 153	61 961	40 361	21 600
därav med anmärkning i nykterhetshänseende, totalt	8 838	7 276	4 380	2 896
i % av samtliga	10·1	11·7	10·9	13·4
Antal ärenden enligt motorfordonsförordningen	108 765	148 135	80 874	67 261
därav med anmärkning i nykterhetshänseende, totalt	4 336	5 016	1 204	3 812
i % av samtliga	4·0	3·4	1·5	5·7

Det måste i fråga om motboksärendenas redovisning påpekas, att materialet är behäftat med vissa felkällor; systembolagens praxis vid remittering av dessa ärenden till nykterhetsnämnderna är nämligen mycket varierande. Systembolagen har ofta ett särskilt kommunombud och ofta är samma person ordförande i nykterhetsnämnden. Det är därför mycket svårt att få en uppfattning om i hur stor utsträckning dessa siffror gäller remisser till nykterhetsnämnden eller personligen till ordföranden.

Sammanlagt remitterades under 1951 ca 62 000 motboksärenden, vilket innebär en fortsatt minskning i jämförelse med tidigare år; motsvarande siffra 1950 var ca 87 000 och år 1949 omkring 110 000. Sedan nykterhetsvårdsstatistikens tillkomst har antalet ärenden av detta slag stadigt mins-

Tab. 1. Personer, vilka varit föremål för ingripande enligt alkoholistlagen under år 1951

Riksområden och kommuntyper	Personer, som varit föremål för ingripande av nykterhetsnämnd		D ä r a v				
			på vilka 1 § Al varit tillämplig		mot vilka lindriga förebyggande åtgärder vidtagits (ej 1 § Al)		endast föremål för undersökning
	antal	per 1 000 av befolkn.	antal	per 1 000 av befolkn.	samtliga	under 25 år	
Landsbygden	**11 328**	**3·0**	**2 974**	**0·8**	**5 249**	**1 089**	**3 105**
Mälarlänen	2 027	3·3	442	0·7	1 039	200	546
Östra Götaland	1 379	2·1	359	0·5	598	139	422
Södra Götaland	1 640	2·6	440	0·7	816	217	384
Bohuslän o. Vänerlänen	2 447	3·3	599	0·8	1 138	244	710
Dalarna o. Nedre Norrland	2 383	3·3	681	0·9	1 131	219	571
Övre Norrland	1 452	3·8	453	1·2	527	70	472
Jordbrukskommuner	872	1·7	190	0·4	426	67	256
Blandade kommuner	3 354	2·4	907	0·6	1 454	277	993
Industrikommuner	3 136	5·0	776	1·2	1 443	330	917
Övriga kommuner	3 966	3·3	1 101	0·9	1 926	415	939
Städerna	**21 789**	**6·6**	**9 727**	**2·9**	**8 980**	**2 748**	**3 082**
Stockholm	3 746	5·0	2 008	2·7	1 362	982	376
Göteborg	1 817	5·1	1 388	3·9	316	119	113
Malmö	1 237	6·4	729	3·8	420	104	88
Övriga städer	14 989	7·5	5 602	2·8	6 882	1 543	2 505
Hela riket 1951	**33 117**	**4·7**	**12 701**	**1·8**	**14 229**	**3 837**	**6 187**
1950	33 289	4·8	12 989	1·9	13 971	4 030	6 329
1949	31 603	4·6	12 358	1·8	13 478	3 496	5 767

kat; sålunda redovisades år 1947 ca 162 000 fall. Vad anledningen till denna fortgående minskning beror på, är svårt att säga. Nu verkställer systembolagen i vissa städer utredningarna själva i stor utsträckning; i Stockholm, Göteborg och ett tiotal andra städer helt. Detta förklarar det ringa antalet ärenden i städerna jämfört med landsbygden. Anmärkning i nykterhetshänseende gjordes under redovisningsåret i ca 12 % av fallen, vilket innebär en ökning av anmärkningsfrekvensen sedan föregående år. På landsbygden var frekvensen anmärkningar högst i Örebro (20,0 %), Västerbottens (19,0 %) och Göteborgs och Bohus län (14,9 %), och lägst i Malmöhus (5,2 %), Uppsala (5,8 %) samt Skaraborgs län (6,5 %). Av ovan angivna orsaker är frekvensen anmärkningar i städerna inte fullt jämförbar med siffrorna för landsbygden.

Redan mellan 1949 och 1950 kunde konstateras en betydande uppgång av antalet körkortsärenden: från 85 000 till 109 000 (vilket motsvarade en ökning med 28 %). Denna ökning har nu ytterligare accentuerats och 1951 redovisades inte mindre än 148 000 fall eller en ökning sedan 1950 med 36 %. Anledningen härtill är givetvis det starkt ökade motorfordonsbeståndet i landet. Anmärkning vid bedömning av dessa ärenden förekom i 3 à 4 % av samtliga fall. Särskilt hög anmärkningsfrekvens visar storstäderna Stockholm (10,9 %), Malmö (7,4 %) och Göteborg (7,3 %),

medan övriga städer blott hade 3,1 % och landsbygden 1,5 %. Ser man på antalet motorfordonsärenden per 1 000 invånare inom olika delar av riket samt olika stora städer, finner man inga nämnvärda skillnader. Siffrorna blir följande.

Landsbygden	Motorfordonsärenden per 1 000 inv. 1950	1951	Städerna	Motorfordonsärenden per 1 000 inv. 1950	1951
Mälarlänen	16·4	21·6	Stockholm	16·8	21·3
Östra Götaland	17·2	21·8	Göteborg	17·0	22·4
Södra Götaland	16·6	21·0	Malmö	12·4	16·6
Bohuslän o. Vänerlänen	14·6	19·2	Övriga städer med över 30 000 invånare	13·2	19·0
Dalarna o. Nedre Norrland	15·6	23·1	Städer med 10 000—30 000 inv.	15·2	20·9
Övre Norrland	15·0	23·6	Städer med under 10 000 inv.	15·7	20·3
Totalt	15·9	21·6	Totalt	15·2	20·4

Ingripanden mot alkoholmissbrukare. Nämndernas huvudsakliga uppgift är att ta hand om alkoholmissbrukare och vidta lämpliga åtgärder mot dessa. I tab. 1 redovisas samtliga personer, som nykterhetsnämnderna ingripit mot enligt alkoholistlagen. Antalet var 33 117, varav 11 328 på landsbygden och 21 789 i städerna. Om man sätter dessa siffror i relation till folkmängden, blir antalet fall per 1 000 invånare 6,6 i städerna och 3,0 på landsbygden samt 4,7 för hela riket. Närmast föregående år var frekvensen 6,7, 3,1 resp. 4,8.

Under de senaste åren har antalet personer, som varit föremål för åtgärder av nykterhetsnämnd, varit ungefär lika stort som antalet för fylleri sakfällda personer. Detta sammanhänger givetvis med att det i stor utsträckning rör sig om samma klientel. Här nedan jämförs för åren 1945—1951 antalet nykterhetsvårdsfall med antalet för fylleri sakfällda personer.

År	Antal nykterhetsvårdsfall	Antal för fylleri sakfällda personer
1945	28 629	29 502
1946	26 216	25 377
1947	25 883	25 654
1948	29 319	29 330
1949	31 603	29 140
1950	33 289	30 256
1951	33 117	(31 700)[1]

I tab. 1 är nykterhetsnämndsklientelet uppdelat på tre huvudgrupper, dels de svåraste alkoholmissbrukarna, på vilka 1 § Al är tillämplig, dels de personer mot vilka endast lindriga förebyggande åtgärder vidtagits samt slutligen de som endast blivit föremål för undersökning men mot vilka inga åtgärder ännu vidtagits. Till sistnämnda grupp hör dels sådana fall som anmälts så sent på året att eventuella åtgärder redovisas först nästa år, dels sådana fall beträffande vilka utredningen gett till resultat att några åtgärder inte behövde vidtas, samt slutligen sådana då någon åtgärd inte

[1] Approximativ siffra.

Tab. 2. Antal nykterhetsvårdsfall länsvis i förhållande till folkmängden på landsbygd och i städer

Län	Landsbygden		Städerna	
	antal nykterhets-vårdsfall	i ‰ av folkmängden	antal nykterhets-vårdsfall	i ‰ av folkmängden
Stockholms stad	—	—	3 746	5·0
Stockholms län	746	3·7	1 113	7·2
Uppsala »	88	1·1	605	8·3
Södermanlands »	282	2·8	626	5·6
Östergötlands »	224	1·3	1 686	9·3
Jönköpings »	338	2·2	862	7·1
Kronobergs »	286	2·2	154	5·6
Kalmar »	440	2·6	426	6·8
Gotlands »	91	2·1	122	8·3
Blekinge »	305	3·3	281	5·3
Kristianstads »	493	2·3	252	5·5
Malmöhus »	526	2·5	2 661	7·2
Hallands »	316	3·1	659	10·6
Göteborgs o. Bohus »	354	2·5	2 309	5·6
Älvsborgs »	939	4·0	1 250	9·9
Skaraborgs »	366	2·0	428	6·2
Värmlands »	788	4·2	894	9·7
Örebro »	584	4·5	685	5·8
Västmanlands »	327	3·3	729	6·9
Kopparbergs »	434	2·1	235	3·6
Gävleborgs »	926	4·8	829	9·1
Västernorrlands »	805	3·8	488	6·9
Jämtlands »	218	1·8	127	5·9
Västerbottens »	694	3·5	238	6·9
Norrbottens »	758	4·2	384	6·2
Summa	**11 328**	**3·0**	**21 789**	**6·6**

kunnat vidtas, exempelvis därför att vederbörande försvunnit till okänd ort. Relativt många alkoholister är ju vagabonder, som ofta byter vistelseort utan att anmäla flyttning, och nykterhetsnämnderna kan omöjligt nå alla dessa för att verkställa en beslutad åtgärd.

Det är stora olikheter i ingripandefrekvens mellan landsbygd och städer samt mellan olika län. Detta framgår av diagrammet på sid. 118 samt av tab. 2. På landsbygden har Gävleborgs och Örebro län det största antalet ingripanden med resp. 4,8 och 4,5 per 1 000 invånare. Den lägsta frekvensen redovisas av Uppsala län med 1,1 och Östergötlands län med 1,3. I städerna är motsvarande tal betydligt större. Ingripandefrekvensen är störst bland städerna i Hallands län (10,6 %), Älvsborgs län (9,9 %) samt Värmlands län (9,7 %) och lägst i Kopparbergs län (3,6 %), Stockholms stad (5,0 %) samt Blekinge län (5,3 %). Anmärkningsvärt är att storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö har ett mindre antal ingripanden i relation till folkmängden än övriga städer; Stockholms stad dessutom färre än något län med undantag av Kopparbergs. Delvis kan detta förklaras av skiljaktigheter i nykterhetsnämndernas arbetssätt i större och mindre städer. De förra har tydligen inte möjlighet att ta hand om annat än de allra värsta missbrukarna. Det relativa antalet fall, då 1 § AI varit tillämplig, är också större

i storstäderna. Den procentuella andelen fall för de olika typerna inom olika delar av riket samt för olika stora städer framgår av efterföljande tablå.

	Fall, då 1 § Al varit tillämplig	Fall, då lindriga förebyggande åtgärder vidtagits	Endast undersökta fall
	%	%	%
Landsbygden	**26**	**46**	**28**
Mälarlänen	22	51	27
Östra Götaland	26	43	31
Södra Götaland	27	50	23
Bohuslän o. Vänerlänen	24	47	29
Dalarna o. Nedre Norrland	29	47	24
Övre Norrland	31	36	33
Städerna	**45**	**41**	**14**
Stockholm	54	36	10
Göteborg	76	18	6
Malmö	59	34	7
Övriga städer med över 30 000 invånare	39	48	13
Städer med 10 000—30 000 invånare	38	41	21
Städer med under 10 000 invånare	29	54	17
Hela riket	**38**	**43**	**19**

Det framgår alltså, att storstäderna har en väsentligt högre andel alkoholister av den svårighetsgraden, att 1 § Al måst tillämpas. I Göteborg var denna andel 76, i Malmö 59 och i Stockholm 54 %, i övriga städer blott 37 % samt på landsbygden 26 %. Då det i de flesta fall beror på vederbörande nämnds bedömning, om en alkoholmissbrukare skall rubriceras som hemfallen enl. 1 § eller inte, torde skillnaden mellan landsbygd och städer till en del kunna förklaras av att landsbygdsnämnderna är mindre benägna att betrakta en person som hemfallen enl. 1 §. En betydande skillnad mellan landsbygd och stad föreligger också i antalet »endast undersökta fall», som utgör 28 % på landsbygden, men blott 14 % i städerna. Speciellt storstädernas nämnder har hänfört få fall till denna grupp.

Det kan vara av intresse att undersöka, hur stor ungdomsalkoholismen är. Av denna anledning har den del av klientelet, som är under 25 år, särskilts. Av dem mot vilka endast lindriga förebyggande åtgärder vidtagits är ca 3 800 under 25 år. En del ungdomsalkoholister (694) ingår också i det antal, som nämnderna redovisat som hemfallna enl. 1 § Al. Totalantalet personer under 25 år, mot vilka nykterhetsnämnderna vidtagit åtgärd under år 1951, framgår av denna sammanställning.

	Fall, då 1 § Al varit tillämplig	Fall, då lindriga förebyggande åtgärder vidtagits	Summa	i % av antal fall, då åtgärder vidtagits
Landsbygden	200	1 089	1 289	15·7
Städerna	494	2 748	3 242	17·3
Hela riket	**694**	**3 837**	**4 531**	**16·8**

Ungdomsalkoholisterna utgör alltså nära 17 % av samtliga personer mot vilka åtgärder vidtagits, vilket är en minskning sedan 1950. Då var motsvarande antal 4 799 eller 17,8 % av samtliga, mot vilka åtgärder vidtagits.

Jämför man totalantalet fall med närmast föregående år, kan man konstatera en minskning med 172 fall (ca 0,5 %). Minskningen uppgick på landsbygden till 3,0 %, medan i städerna en ökning med knappt 1 % kan konstateras. Jämförelsen mellan 1950 och 1951 ser ut på följande sätt.

Typer av fall	Landsbygden 1950	1951	ökn. el. minsk. i %	Städerna 1950	1951	ökn. el. minsk. i %	Hela riket 1950	1951	ökn. el. minsk. i %
Enl. 1 § Al . .	3 286	2 974	— 9·5	9 703	9 727	+ 0·2	12 989	12 701	— 2·2
Endast lindriga förebyggande åtgärder . .	5 107	5 249	+ 2·8	8 864	8 980	+ 1·3	13 971	14 229	+ 1·8
Endast undersökning . . .	3 289	3 105	— 5·6	3 040	3 082	+ 1·4	6 329	6 187	— 2·2
Summa fall	**11 682**	**11 328**	— 3·0	**21 607**	**21 789**	+ 0·8	**33 289**	**33 117**	— 0·5

Antalet 1 §-fall har på landsbygden minskat med nära 10 %, men har i städerna varit i det närmaste konstant. De lindriga förebyggande åtgärderna har ökat något, såväl i städerna som på landsbygden. De fall, där endast undersökning förekommit, har på landsbygden minskat med ca 6 %; i städerna har en smärre ökning konstaterats.

En årlig statistik över nykterhetsvården i riket har gjorts sedan år 1947; det är alltså möjligt att nu bilda sig en uppfattning om den utveckling som sker. Totalantalet ingripanden har ökat varje år, med undantag av det sista; kraftigast var ökningen mellan 1947 och 1948 (med 13 %), något mindre mellan 1948 och 1949 (8 %) samt ännu något mindre mellan 1949 och 1950 (5 %). I tablån här nedan belyses antalet ingripanden av olika slag de olika åren.

	Totalantalet fall	d ä r a v: fall enl. 1 § Al	lindriga förebyggande åtgärder	endast undersökta fall	1 §-fallen i % av samtliga
1947	25 883	9 791	9 719	6 373	37·8
1948	29 319	11 272	12 248	5 799	38·4
1949	31 603	12 358	13 478	5 767	39·1
1950	33 289	12 989	13 971	6 329	39·0
1951	33 117	12 701	14 229	6 187	38·4

För olika delar av riket ter sig utvecklingen mellan 1950 och 1951 på detta sätt[1]:

	Hela antalet ingripanden 1950	1951	Ökn. el. minskn. i % 1950—51
Landsbygden			
Mälarlänen	2 155	2 027	— 5·9
Östra Götaland	1 524	1 379	— 9·5
Södra Götaland	1 687	1 640	— 2·8
Bohuslän o. Vänerlänen	2 661	2 447	— 8·0
Dalarna o. Nedre Norrland	2 105	2 383	+ 13·2
Övre Norrland	1 550	1 452	— 6·3

[1] Motsvarande siffror för åren 1947, 1948 och 1949 finns publicerade i Soc. Medd. 1952: 2, sid. 103.

	Hela antalet ingripanden		Ökn. el. minskn. i %
	1950	1951	1950—51
Städerna			
Stockholm	3 697	3 746	+ 1·3
Göteborg	1 934	1 817	— 6·0
Malmö	1 088	1 237	+ 13·7
Övriga städer	14 888	14 989	+ 0·7
Hela riket	**33 289**	**33 117**	— 0·5

Nykterhetsnämndernas inkomster och utgifter. De kommunala nykterhetsnämnderna fick för sin verksamhet under år 1951 statsbidrag med 422 000 kr och speciella anslag från fonder o. dyl. med sammanlagt 92 000 kr. Övervägande delen av utgifterna, 3 061 000 kr, har täckts av kommunala medel. Inkomsternas fördelning på olika poster på landsbygden och i städerna framgår av denna tablå.

	Inkomster (i tusental kr)				
		Hela riket		därav	
	1949	1950	1951	landsbygden	städerna
Statsbidrag	345	395	422	242	180
Kommunalt bidrag	2 345	2 527	3 061	514	2 547
Övriga inkomster	54	61	92	30	62
Summa	**2 744**	**2 983**	**3 575**	**786**	**2 789**

Nykterhetsnämndernas *utgifter under redovisningsåret uppgick till* 3 575 000 kr, innebärande en ökning från 1950 med 592 000 kr eller 20 %. Till dessa utgiftsposter kommer en mindre summa, som utgör kostnad för expenser o. dyl. i de kommuner, där fattigvårdsstyrelsen fungerar som nykterhetsnämnd och räkenskaperna inte möjliggjort särredovisning. Utgifternas relativa fördelning på olika poster företer inga större förändringar sedan föregående år och framgår av följande tablå.

	Utgifter					
	Landsbygden	Städerna	*Hela riket*	Landsbygden	Städerna	Hela riket
	(tusental kr)			%	%	%
Sammanträdeskostnader	109	63	172	14	2	5
Arvoden till ledamöter	222	129	351	28	5	10
Ersättning till särskild arbetskraft	107	1 263	1 370	14	45	38
Vårdkostnader	98	502	600	12	18	17
Övriga utgifter	250	832	1 082	32	30	30
Summa 1951	**786**	**2 789**	**3 575**	**100**	**100**	**100**
1950	718	2 265	2 983	—	—	—
1949	667	2 077	2 744	—	—	—

Utgifterna är betydligt större i städerna än på landsbygden; i genomsnitt har städerna haft en utgift på 85 öre och landsbygden på 21 öre per invånare (föregående år 70 resp. 19 öre). *Här föreligger stora variationer inom* olika delar av riket. Den största kostnaden, i öre per invånare, på landsbygden har Norrbottens län med 51 öre, Västernorrlands län med 36 öre, Örebro län med 33 samt Västerbottens län med 28 öre. Den lägsta utgiften

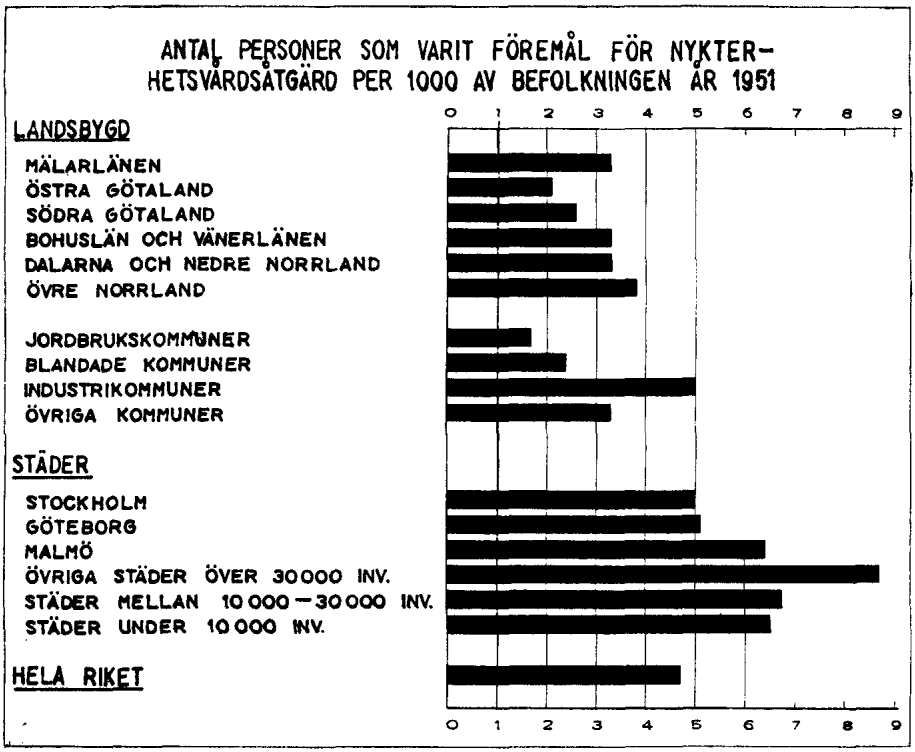

har Jönköpings län med 10 öre och Uppsala län med 11 öre per invånare. I städerna är variationerna ännu större. Sålunda har städerna i Malmöhus län en utgift av i genomsnitt 136 öre, Uppsala län 123 öre, Västerbottens län 119 öre. Lägsta utgiften har städerna i Kopparbergs län med 38 öre och i Hallands län med 40 öre per invånare.

T. G.

Levnadskostnadsindex för december 1952

1. Levnadskostnadsindex utan skatter med 1935 som bas

Beräkningen av socialstyrelsens levnadskostnadsindex för december 1952 har gett till resultat, att indextalet i 1935 års serie utan direkta skatter och sociala förmåner ej förändrats utan kvarstår i 213 (med decimaler 212,53 i september och 212,66 i december).[1] Posten bostad har stigit med 6,7 %, men detta har motvägts av prissänkningar inom posterna livsmedel, bränsle och lyse samt kläder och skor. Posten övriga utgifter har ej ändrats. Indextalen för budgetposterna och olika varugrupper återfinns nedan och i tab. 2 på följande sida.

2. Revision av viktsystemet

Levnadskostnadsindex beräknas som bekant fr. o. m. år 1943 som en kedjeindex med årslänkar, som sträcker sig från december till december.

Tab. 1. Levnadskostnadsindex (1935 = 100)[2]

Tidpunkt	Livsmedel	Bostad, bränsle och lyse	Därav		Kläder och skor	Övriga utg.	Samtliga utgifter
			bostad	bränsle och lyse			
1935 . . .	100	100	100	100	100	100	**100**
1936 . . .	104	99	99	102	101	100	**101**
1937 . . .	108	100	98	108	106	102	**104**
1938 . . .	112	101	99	110	108	103	**106**
1939 . . .	115	101	100	111	111	106	**109**
1940 . . .	131	108	100	142	133	118	**123**
1941 . . .	149	113	101	164	164	131	**139**
1942 . . .	161	116	101	177	182	142	**150**
1943 . . .	161	118	102	181	182	147	**152**
1944 . . .	159	118	102	182	178	149	**151**
1945 . . .	158	118	102	181	177	149	**151**
1946 . . .	159	118	102	180	177	149	**151**
1947 . . .	167	121	105	181	180	150	**156**
1948 . . .	180	124	107	192	183	157	**163**
1949 . . .	182	124	107	193	187	160	**166**
1950 . . .	185	123	107	186	191	162	**168**
1951 . . .	216	137	109	251	232	183	**194**
1952 . . .	243	145	116	267	238	196	**210**
1950 mars	183	122	107	181	189	161	**167**
juni	184	122	107	181	190	160	**167**
sept.	186	122	107	181	191	161	**168**
dec..	189	127	107	204	194	165	**171**
1951 mars	210	133	108	236	226	176	**188**
juni	215	136	108	248	237	186	**195**
sept.	224	139	108	266	240	189	**200**
dec..	229	144	112	276	243	192	**204**
1952 mars	235	144	112	276	243	195	**207**
juni	249	146	116	270	240	197	**213**
sept.	252	144	116	259	234	198	**213**
dec.	251	149	123	252	230	198	**213**

[1] De angivna talen med decimaler har endast räknemässig betydelse vid fastställandet av de egentliga indextalen och är således icke uttryck för den noggrannhet, med vilken beräkningarna angående levnadskostnadernas förändringar kan utföras.

[2] Årsmedeltalen i denna tabell liksom i tab. 2 och 5 utgör ovägda medeltal av indextalen (utan decimaler) för fem kvartal (dec., mars, juni, sept. och dec.); i medeltalet för år 1951 väger dock december 1950 endast med hälften så stor vikt som de fyra övriga kvartalen.

Tab. 2. Indextal för olika delposter samt dessas förändringar mellan olika tidpunkter

Varuposter	Indextal (1935 = 100)					Utgift kr/år enl. pris i dec. 1952	Procentuell förändring[1]	
	1951	1952	Dec. 1951	Sept. 1952	Dec. 1952		dec. 1951 —dec. 1952	sept. 1952 —dec. 1952
Livsmedel	**216**	**243**	**229**	**252**	**251**	**3 735·61**	**+ 9·5**	**— 0·3**
Mjölk	173	186	175	189	188	328·41	+ 8·0	— 0·2
Grädde	·	·	·	·	·	65·70	—	—
Ost	223	269	233	296	299	106·40	+ 28·2	+ 0·8
Mejerismör	237	248	241	250	256	285·85	+ 6·2	+ 2·2
Ägg	257	280	282	285	286	173·70	+ 1·5	+ 0·3
Margarin	255	280	266	285	296	182·29	+ 11·1	+ 3·9
Mjöl	215	265	232	284	292	142·41	+ 25·8	+ 2·5
Bröd	186	211	197	221	221	406·06	+ 12·1	+ 0·1
Kött	234	285	256	301	293	792·25	+ 14·8	— 2·7
Fisk	238	265	264	269	276	163·18	+ 4·4	+ 2·6
Rotsaker, frukt o. grönsaker	221	242	239	247	242	419·57	+ 1·2	— 2·2
Specerier	234	255	243	262	261	535·70	+ 7·5	— 0·2
Maltdrycker	164	178	169	182	183	56·35	+ 8·2	+ 0·1
Förtäring utom hemmet	209	235	214	242	242	77·74	+ 13·1	+ 0·1
Bostad	**109**	**116**	**112**	**116**	**123**	**929·11**	**+ 10·5**	**+ 6·7**
Bränsle och lyse	**251**	**267**	**276**	**259**	**252**	**469·70**	**— 8·4**	**— 2·5**
Elektrisk ström	94	99	100	96	96	50·98	— 4·4	0·0
Kokgas	155	185	172	188	189	30·58	+ 9·9	+ 0·4
Ved	·	·	·	·	·	65·35	— 15·2	— 3·7
Kol	·	·	·	·	·	60·65	— 17·7	— 9·1
Koks	·	·	·	·	·	192·77	— 8·7	— 3·1
Eldningsolja	·	·	·	·	·	69·37	— 0·8	— 1·5
Kläder och skor	**232**	**238**	**243**	**234**	**230**	**1 428·35**	**— 5·3**	**— 1·7**
Herrkostym	214	223	232	216	212	233·63	— 8·6	— 1·8
Herröverplagg	202	217	219	217	211	245·02	— 3·9	— 2·8
Arbetskläder	300	311	312	309	308	66·09	— 1·3	— 0·3
Skjorta	322	341	340	338	338	57·47	— 0·6	0·0
Underkläder	284	298	297	297	293	117·58	— 1·1	— 1·2
Herrstrumpor	260	276	283	267	266	60·42	— 6·3	— 0·6
Damstrumpor	160	150	159	143	142	29·02	— 11·3	— 1·2
Barnstrumpor	295	327	323	323	326	15·70	+ 1·0	+ 1·0
Damjumper	·	·	·	·	·	18·14	— 10·0	— 1·8
Hattar, mössor m. m.	150	155	156	154	154	95·89	— 1·2	+ 0·1
Klänningstyg: ylle	272	279	291	265	264	31·48	— 9·1	— 0·3
bomull, cellull	191	196	197	194	194	75·66	— 1·8	+ 0·2
Ullgarn	469	362	425	343	343	47·25	— 19·2	+ 0·1
Sybehör m. m.	232	249	239	255	254	60·96	+ 6·4	— 0·2
S:a kläder	**231**	**239**	**244**	**235**	**233**	**1 153·81**	**— 4·7**	**— 1·2**
Herrskor, grövre	272	263	269	253	257	11·87	— 4·4	+ 1·4
D:o av boxkalv	242	236	247	223	217	18·81	— 12·2	— 2·7
Damskor	242	238	248	225	219	58·70	— 11·8	— 2·5
Barnskor	258	260	263	257	255	53·45	— 2·9	— 0·6
Skor med gummisula	·	·	·	·	·	30·15	— 9·9	— 4·0
Halvsuln. o. klackn.	221	225	230	219	219	61·21	— 4·6	0·0
Skinntofflor	·	·	·	·	·	13·72	— 12·7	— 12·7
Gummiytterskor	176	187	177	194	168	26·63	— 4·8	— 13·4
S:a skor	**238**	**240**	**244**	**234**	**226**	**274·54**	**— 7·5**	**— 3·4**

[1] Förändringarna har beräknats på indextal med två decimaler.

TAB. 2 (forts.). INDEXTAL FÖR OLIKA DELPOSTER SAMT DESSAS FÖRÄNDRINGAR MELLAN OLIKA TIDPUNKTER

Varuposter	Indextal (1935 = 100)					Utgift kr/år enl. pris i dec. 1952	Procentuell förändring	
	1951	1952	Dec. 1951	Sept. 1952	Dec. 1952		dec. 1951 —dec. 1952	sept. 1952 —dec. 1952
Övriga utgifter	**188**	**196**	**192**	**198**	**198**	**2 912·59**	**+ 2·9**	**— 0·1**
Möbler	219	246	234	250	251	240·19	+ 7·2	+ 0·3
Hushållstextilier	282	283	291	278	279	140·78	— 4·1	+ 0·3
Husgeråd, verktyg	195	213	207	215	213	160·73	+ 2·8	— 1·0
Tvål och såpa	247	241	250	240	223	100·05	— 10·7	— 7·1
Tvätt	172	178	179	177	177	29·10	— 1·0	— 0·4
Kroppsvård	156	163	161	165	165	138·88	+ 2·4	0·0
Sjukvård	107	111	111	111	111	120·84	0·0	— 0·2
Intell. ändamål	175	195	195	195	195	211·72	+ 0·2	— 0·2
Fören.- o. förs.-avg.	135	146	140	147	147	216·97	+ 4·5	— 0·1
Nöjen	168	179	178	178	177	269·17	— 0·3	— 0·6
Resor	162	179	171	182	184	306·68	+ 7·8	+ 1·0
Ränta å lån	102	102	102	102	102	8·74	—	—
Tel., post, skrivm.	179	202	193	211	211	86·81	+ 9·4	—
Arbetshj. i hemmet	300	335	323	344	347	36·86	+ 7·4	+ 0·9
Tobak	230	240	234	248	248	206·03	+ 6·2	+ 0·1
Spritdrycker	334	337	337	337	337	185·71	—	—
Viner	·	·	·	·	·	17·95	+ 3·9	—
Diverse utgifter	·	·	·	·	·	220·86	+ 3·0	— 0·3
Övriga ej spec. utg.	·	·	·	·	·	214·57	+ 8·2	+ 2·0
Samtliga utgifter	**194**	**210**	**204**	**213**	**213**	**9 475·36**	**+ 4·1**	**+ 0·1**

Under det löpande året hålls budgeten konstant, men för varje decemberindex, som beräknas, sker en jämförelse tillbaka till föregående december, varvid budgeten justeras så, att vikterna överensstämmer med de faktiska konsumtionsvanorna under det år, som då slutar.

Man har i år, liksom föregående år, icke haft tillgång till någon undersökning av hushållsutgifternas förändringar bland representativa hushåll i de sociala kategorier, som levnadskostnadsindexen i princip hänför sig till. De för indexbudgeten utvalda hushållen kan emellertid anses representera nära hälften av befolkningen, varför det är sannolikt, att denna konsumentgrupps konsumtion ändras i samma riktning som den totala förbrukningen. Med hjälp av konjunkturinstitutets material rörande den totala konsumtionens storlek och sammansättning har levnadskostnadsindexens budget ändrats på de punkter, där konjunkturinstitutets uppgifter har visat, att en markerad konsumtionsförskjutning har ägt rum.

De med den nya budgeten beräknade indextalen för december 1952 är strängt taget icke jämförbara med indextalen för september utan endast med talen för december 1951. Då revisionen icke har medfört några förskjutningar mellan huvudposterna och endast mindre jämkningar inom dem (se tab. 3), innebär det endast en obetydlig approximation att jämföra indextalen för september med de nu beräknade.

Tab. 3. Den nya och den gamla budgeten enligt prisläget i december 1951

Vara eller varugrupp	Gamla budgeten kr	Nya budgeten kr	Differens nya-gamla budgeten kr
Livsmedel	3 413·04	3 413·04	—
Mjölk	301·70	304·22	+ 2·52
Grädde	65·13	65·70	+ 0·57
Smör	266·85	269·25	+ 2·40
Margarin	158·84	164·06	+ 5·22
Ost	93·73	83·02	− 10·71
Övriga livsmedel	2 526·79	2 526·79	—
Bostad	841·08	841·08	—
Bränsle och lyse	512·86	512·86	—
Elektrisk ström	52·97	53·30	+ 0·33
Kokgas	33·46	27·82	− 5·64
Ved	89·20	77·07	− 12·13
Kol	97·19	73·73	− 23·46
Koks	205·04	211·04	+ 6·00
Eldningsolja	35·00	69·90	+ 34·90
Kläder och skor	1 507·90	1 507·90	—
Skor utom skoreparationer[1]	202·41	232·54	+ 30·13
Skoreparationer	67·58	64·19	− 3·39
Kläder[2]	1 237·91	1 211·17	− 26·74
Övriga utgifter	2 830·63	2 830·63	—
Biljett till:			
bio	42·33	48·35	+ 6·02
teater	10·55	12·05	+ 1·50
idrott	17·63	20·13	+ 2·50
Lottsedel	85·59	82·58	− 3·01
Hemhjälp	40·16	34·31	− 5·85
Möbler[2]	225·15	223·99	− 1·16
Övriga varor i posten	2 409·22	2 409·22	—
Samtliga utgifter	9 105·51	9 105·51	—
Skatter	1 453·78	1 453·78	—
Samtliga utgifter inklusive skatter	10 559·29	10 559·29	—

3. Levnadskostnadsindex utan skatter med juli 1914 som bas

Totalindextalet i denna serie blev 328 i december 1952 liksom i juni och september. Gruppindextalen blev (talen för september inom parentes): Livsmedel 322 (323), bostad 244 (229), bränsle och lyse 347 (356), kläder och skor 385 (392) och övriga utgifter 343 (343). Totalindexen fr. o. m. 1935 redovisas i tab. 5.

4. Levnadskostnadsindex med skatter och sociala förmåner

Levnadskostnadsindex inklusive direkta skatter och sociala förmåner har ej ändrats mellan september och december utan kvarstår i 1935 års serie i 230 och i 1914 års serie i 359 (se tab. 5).

[1] Samma ökning i % för alla i gruppen ingående varuslag.
[2] Samma minskning i % för alla i gruppen ingående varuslag.

Tab. 4. Detaljhandelspriser (i öre) på livsmedel, bränsle och lyse i genomsnitt för socialstyrelsens 60 ombudsorter bland städer och tätorter 1935—december 1952

Varuslag	Kvantitet	1935	Aug. 1939	1945	1951		1952			Prisförändring i % sedan	
		49 orter			Årsmedeltal	Dec.	Årsmedeltal	Sept.	Dec.	år 1945	dec. 1951
Mjölk, oskum. resp. stand.	l	21·5	25·2	29·2	37·8	37·8	40·8	40·9	40 8	+ 40	+ 8
Grädde	dl	·	·	·	26·3	27·0	27·8	27·0	27·0	·	—
Mejerismör	kg	268	341	455	645	645	669	670	685	+ 51	+ 6
Ost: fetth. 45 +	»	·	·	·	417	431	504	542	552	·	+28
Bordsmargarin	»	135	170	270	354	360	384	385	400	+ 48	+11
Nötkött: stek[1]	»	179	218	328	490	504	563	570	585	·	·
soppkött[1]	»	143	169	260	347	373	417	419	459	·	·
malet (köttfärs)	»	172	208	301	297	411	519	562	590	+ 96	+43
Ungkalvkött: stek	»	217	269	357	621	661	727	735	821	+130	+24
bog	»	·	·	319	506	553	607	609	700	+119	+27
Fläskkotlett	»	·	·	446	592	583	662	730	604	+ 35	+ 4
Färsk skinka	»	·	·	·	478	*657	649	674	664	·	+ 1
Salt sidfläsk	»	182	230	377	439	506	546	574	507	+ 35	0
Rökt skinka, rullad	»	312	369	565	698	*839	875	903	882	·	+ 5
Fårstek, färsk	»	205	260	436	601	619	680	683	674	+ 55	+ 9
Hönskött	»	124	157	398	388	414	445	435	435	+ 9	+ 5
Fläskkorv	»	·	172	259	322	369	406	419	401	+ 55	+ 9
Falukorv	»	·	·	295	344	387	440	459	438	+ 49	+13
Stångkorv	»	·	·	·	141	168	204	213	200	·	+19
Leverpastej	»	·	·	·	509	583	642	667	645	·	+11
Blodpudding	»	·	·	125	157	187	207	213	202	+ 62	+ 8
Ägg, färska	»	154	172	365	390	448	425	488	455	+ 25	+ 1
Färsk fisk: sill	»	62	74	122	141	155	157	163	163	+ 34	+ 5
strömming	»	57	64	125	155	168	170	176	167	+ 34	— 1
makrill	»	·	·	141	197	215	216	207	230	+ 63	+ 7
abborre	»	110	112	190	205	227	231	236	250	+ 32	+10
gädda	»	153	168	332	351	380	377	388	393	+ 18	+ 4
torsk	»	89	90	85	*231	261	259	260	268	·	+ 3
kolja	»	116	116	150	*247	271	266	254	267	·	— 2
Ansjovis, hel	450 g	·	·	132	133	145	150	150	158	+ 20	+ 9
Fiskbullar[2]	»	·	·	76	96	*120	124	127	128	·	+ 7
Salt sill	kg	62	55	193	177	202	218	226	231	+ 20	+14
Spisbröd[3]	»	59	66	81	*114	*162	*175	185	*180	·	+11
Knäckebröd[3]	»	82	85	107	146	*167	*179	188	*184	·	+10
Sötlimpa (V-R-bröd)	»	58	66	72	103	112	122	129	129	+ 79	+15
Grovt rågbröd	»	45	51	58	76	82	91	95	95	+ 62	+15
Matbröd av vete, bakat m. vatten	»	72	82	94	129	141	151	157	157	+ 67	+11
Kaffebröd (bullar)[4]	»	97	113	153	219	*258	286	302	302	·	+17
Kex	hg	·	·	·	33	36	41	44	44	·	+22
Skorpor av vete	kg	132	144	198	277	297	315	325	325	+ 64	+10
Småkakor	hg	·	·	·	60	60	61	62	62	·	+ 4
Vetemjöl	kg	38	43	46	78	85	97	104	107	+132	+26
Rågsiktmjöl[5]	»	33	36	*37	71	78	89	95	98	·	+24
Havregryn, ångprep.	»	35	43	68	110	116	125	131	126	+ 86	+ 9
Kaffe, mest gångbara sort	1/4 kg	·	·	137	288	290	*301	306	*300	·	+ 3
Te	kg	·	·	·	1 854	2 000	2 000	2 000	2 000	·	—
Kakao i paket	»	·	·	403	661	671	740	765	765	+ 90	+14
Strösocker	»	·	·	62	104	111	121	124	124	+100	+12

[1] T. o. m. år 1951 »extra prima kött». Därefter noteras kvaliteten »övrigt kött».
[2] Fr. o. m. dec. 1951 avser priset fiskbullar i hummersås.
[3] » » » » » fyra 1/4 kg-paket.
[4] » » » » » endast släta bullar.
[5] Uppgifterna för år 1945 avser samsiktmjöl.

TAB. 4 (forts.). DETALJHANDELSPRISER (I ÖRE) PÅ LIVSMEDEL, BRÄNSLE OCH LYSE I GENOMSNITT FÖR SOCIALSTYRELSENS 60 OMBUDSORTER BLAND STÄDER OCH TÄTORTER 1935—DECEMBER 1952

Varuslag	Kvantitet	1935	Aug. 1939	1945	1951		1952			Prisförändring i % sedan	
		49 orter			Årsmedeltal	Dec.	Årsmedeltal	Sept.	Dec.	år 1945	dec. 1951
Karameller	kg	.	.	619	830	862	*823	862	*706	.	.
Chokladkola	»	.	.	651	1 082	1 087	1 173	1 190	1 190	+ 83	+ 9
Tabletter	ask	.	.	.	25	25	25	25	25	.	—
Salt	kg	15	15	26	*52	58	60	61	61	.	+ 5
Gula ärter	»	48	41	63	82	92	99	101	110	+ 75	+20
Bruna bönor	»	62	113	140	154	160	167	168	177	+ 27	+10
Ärter på burk	400 g	46	53	78	88	95	98	102	104	+ 33	+10
Apelsinmarmelad	450 g	.	.	.	128	138	148	150	*148	.	+ 7
Katrinplommon	kg	101	84	—	211	213	223	216	312	.	+46
Nyponmust	hg	.	.	.	90	90	*94	97	*100	.	+11
Potatis, gammal	kg	12·2	[1]15·7	21·5	34·8	34·5	37·2	36·3	36·1	+ 68	+ 5
Morötter, gamla	»	27	36	33	55	61	80	67	57	+ 72	— 6
» färska	»			89	—	—	122	—	—	.	.
Kålrötter	»	.	.	22	44	40	46	42	42	+ 88	+ 5
Vitkål	»	24	29	39	61	52	64	46	46	+ 17	—12
Lök, gul	»	.	.	172	113	118	138	130	123	— 28	+ 4
Tomater	»	.	90	320	362	—	343	287	—	.	.
Spenat	»	.	.	233	273	—	214	251	—	.	.
Lingon	»	.	.	154	161	—	193	193	—	.	.
Åtäpplen: svenska	»	101	94	166	160	204	193	169	201	+ 22	— 1
importerade	»			203	232	245	264	291	186	— 8	—24
Apelsiner	»	76	82	155	170	150	163	167	125	— 19	— 17
Citroner	»	.	.	199	207	229	231	251	232	+ 16	+ 1
Pilsner	1/8 l	24	24	32	37	37	40	40	40	+ 28	+ 9
Svagdricka	5 l	77	81	129	159	168	176	180	181	+ 40	+ 8
Sockerdricka	1/8 l	.	.	.	30	31	31	31	31	.	+ 3
Elström (inkl. div. avg.)	kWh	35	32	32	[2] 17	18	18	18	18	+ 2	— 4
Kokgas (inkl. div. avg.)	m³	17	17	20	22	24	26	27	27	+ 34	+13
Björkved, helved, hemk.	»	945	1 125	2 040	3 926	4 680	4 155	4 104	3 951	+ 94	—16
Barrved » »	»	730	885	1 828	3 160	3 820	3 554	3 409	3 297	+ 80	—14
Kol: antracit, hemkört	hl	614	637	977	1 533	1 660	1 639	1 587	1 581	+ 62	— 5
hushålls-, prima hemk.	»	291	326	573	1 154	1 232	1 138	1 101	980	+ 71	—20
Koks: ca 20—40 mm hemk.	»	230	263	512	806	884	865	832	807	+ 58	— 9
ca 40-60 el. 60-80 mm hemk.	»	215	249	476	749	822	804	774	751	+ 58	— 9

Anmärkning till tabellen. Asterisk (*) vid ett pris betecknar, att en företagen ändring i fråga om den noterade kvaliteten inverkat på de i tabellen medtagna medeltalen fr. o. m. ifrågavarande noteringstillfälle, varigenom full jämförbarhet med medeltal av äldre datum icke ernås. Årsmedeltalen är 12-månadersmedeltal.

5. Vissa andra indexberäkningar

Pensionspristalet. Det s. k. pensionspristalet, som bestämmer indextillägget på folkpensionerna, och för vilket redogjordes i Soc. Medd. 1951: 11, sid. 790, kvarstår i 138 för tiden februari—april 1953. Detta inne-

[1] Medeltal av julipriserna på gammal och augustipriserna på färsk potatis.
[2] Sänkningen av priset på elström orsakades av en ökning av den noterade förbrukningskvantiteten från 100 till 300 kWh fr. o. m. december 1948.

Tab. 5. Levnadskostnadsindex med juli 1914 som bas, med och utan direkta skatter och sociala förmåner, samt med år 1935 som bas med direkta skatter och sociala förmåner

År	Juli 1914 = 100 [1]			1935 = 100		År och månad	Juli 1914 = 100			1935 = 100	
	Index utan skatter	Enbart skatter	Index med skatter	Enbart skatter	Index med skatter		Index utan skatter	Enbart skatter	Index med skatter	Enbart skatter	Index med skatter
1935	155	181	156	100	100	1950	259	418	269	232	172
1936	157	172	158	96	101	1951	300	617	320	342	205
1937	161	171	162	99	104	1952	324	771	353	427	226
1938	165	178	166	105	106	1950 mars	257	393	266	218	170
1939	169	189	171	107	109	juni	258	424	268	235	172
1940	190	213	192	118	123	sept.	259	426	269	236	172
1941	215	254	218	141	139	dec.	265	452	276	251	177
1942	232	295	236	164	151	1951 mars	290	574	308	318	197
1943	235	308	239	171	153	juni	301	630	322	349	206
1944	234	346	241	192	154	sept.	309	668	332	370	212
1945	233	365	241	202	154	dec.	316	679	339	376	217
1946	234	380	243	210	155	1952 mars	320	763	349	422	223
1947	240	517	257	286	164	juni	328	803	359	445	230
1948	252	387	261	214	167	sept.	328	804	359	445	230
1949	256	386	265	214	170	dec.	328	805	359	446	230

bär att indextillägget på folkpensionerna bibehålls oförändrat vid 35 procent för denna period.

Det s. k. *pristalet* har beräknats till 156 för december liksom för juni och september.

Partiprisindex. I tab. 6 har socialstyrelsens indexserier sammanställts med partiprisindexar beräknade dels av kommerskollegium, dels av Finanstidningen. Mellan september och december 1952 har kommerskollegii generalindex för partipriserna sjunkit med 10 enheter, vilket motsvarar 3,2 % och Finanstidningens index med 4 enheter, vilket innebär en sänkning med 1,3 %. Socialstyrelsens levnadskostnadsindex utan direkta skatter och sociala förmåner har under samma period varit oförändrad, och styrelsens allmänna konsumtionsprisindex har sjunkit med 0,6 enheter eller 0,3 % (se tab. 6).

Tab. 6. Prisutvecklingen i Sverige

Indexserie	År 1935	År 1945	År 1949	År 1950	År 1951	År 1952	Dec. 1951	Sept. 1952	Okt. 1952	Nov. 1952	Dec. 1952
Kommerskollegii partiprisindex (1935 = 100)	100	194	216	227	299	317	318	316	314	305	306
Finanstidningens partiprisindex (1913/14 = 100)	111	202	219	228	287	306	303	307	305	303	303
Socialstyrelsens allm. konsumtionsprisindex (1935 = 100)	100·0	157·5	175·9	177·7	207·5	223·0	217·3	224·9	224·3	224·2	224·3
Socialstyrelsens levnadskostnadsindex (1935 = 100)	100	151	166	168	194	210	204	213	·	·	213

[1] Indextal för åren 1914—1934 har senast publicerats i Soc. Medd. 1950: 2, sid. 117 (utan skatter, årsmedeltal); se även 1948: 5, sid. 377 (med skatter, årsmedeltal) och 1947: 8, sid. 736 (*med skatter, kvartalssiffror*).

Å. L.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för december 1952

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex har beräknats till 224,3 för december 1952 mot 224,2 för november, vilket innebär en höjning med 0,1 enheter eller mindre än 0,1 %. Denna indexserie, som har år 1935 som basperiod, avser att mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet. Beräkningarna för december grundar sig på uppgifter från 60 städer och andra tätorter samt 35 landskommuner.

I samband med uträkningen av indextalet för december har enligt praxis den till grund för beräkningen liggande budgeten reviderats, varför det nu framlagda indextalet strängt taget bör jämföras med motsvarande tal ett år tidigare, och icke med indextalet för november 1952. Jämförelsen mellan november och december 1952 påverkas sålunda i någon mån av den företagna jämkningen av vikterna. Revisionen av budgeten resulterade i följande ändrade vikter för de olika huvudposterna (de förut under 1952 använda vikterna inom parentes): Livsmedel 352 (351), bostad 80 (78), bränsle och lyse 51 (59),[1] beklädnad 152 (147) samt övriga varor och tjänster 365 (365). Vikternas summa är som förut 1 000.

Prisutvecklingen under perioden från mitten av november till mitten av december har kännetecknats av små prisrörelser. Endast 15 % av de i indexberäkningarna medtagna varuslagen har fått sina priser ändrade med mer än 1 %. För de olika delposterna är indextalen och de procentuella förändringarna under de senaste månaderna följande (år 1935 = 100).

	Okt. 1952	Nov. 1952	Dec. 1952	Prisförändring i % okt.—nov.	nov.—dec.
Livsmedel	243·7	244·7	243·3	+ 0·4	— 0·6
Bostad	120·8	120·8	123·5	—	+ 2·2
Bränsle och lyse	253·0	247·7	248·5	— 2·1	+ 0·3
Beklädnad	246·5	244·8	245·2	— 0·7	+ 0·2
Kläder	251·6	250·2	250·8	— 0·6	+ 0·2
Skor	225·1	221·6	221·0	— 1·6	— 0·3
Övriga varor och tjänster	240·8	240 8	240·7	—	0·0
Inventarier och husgeråd	218·7	218·5	218·1	— 0·1	— 0·2
Generalindex[2]	224·3	224·2	224·3	0·0	0·0

En närmare redogörelse för denna indexserie med vissa prisuppgifter för enskilda varuslag föreligger i en stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

[1] Sänkningen orsakas delvis av att bensin med vikten 4 överförts till »bilkostnad» i posten övriga utgifter.

[2] Generalindextalen för tidigare år återfinns i Soc. Medd. 1951: 5, sid. 378 och 1952: 2, sid. 116.

A. L.

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsatta arbetare i slutet av december 1952 i jämförelse med slutet av november 1952 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i december 1952 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (nov. 1952 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Malmbrytning o. metallind.	**1 922**	**194 402**	**14 022**	**208 424**	**99·3**	**96·6**	**99·1**	**98·6**	**0·3**	**5·9**
Gruvor o. anrikningsverk	51	9 440	164	9 604	100·7	·	100·6	99·5	—	7·6
Järn-, stål- o. kopparverk	52	33 296	913	34 209	99·5	94·4	99·3	98·7	0·1	6·7
Järn- o. stålmanufaktur	348	19 742	2 152	21 894	98·6	96·4	98·4	97·9	0·6	5·0
Mekaniska verkstäder	755	78 765	3 724	82 489	99·5	98·5	99·5	99·3	0·5	5·3
Reparationsverkstäder	260	6 832	28	6 860	99·6	·	99·6	99·7	·	4·3
Skeppsvarv	58	16 060	—	16 060	99·7	—	99·7	97·4	0·1	9·3
Elektroteknisk industri	158	21 220	5 197	26 417	97·9	96·1	97·5	97·4	0·2	5·5
Annan metallindustri	240	9 047	1 844	10 891	99·4	95·6	98·7	98·1	0·5	5·5
Jord- o. stenindustri	**511**	**22 379**	**2 064**	**24 443**	**98·3**	**94·5**	**98·0**	**97·2**	**1·3**	**4·8**
Kolgruvor	12	7 95	1	796	97·7	·	97·7	94·5	—	11·3
Torvindustri	46	420	3	423	84·5	·	83·8	84·1	5·4	3·6
Stenindustri	106	3 243	5	3 248	97·3	·	97·3	97·1	1·1	2·8
Kalk- o. kritbruk	32	1 377	10	1 387	98·1	·	97·6	97·1	0·6	4·7
Cementfabriker	7	1 818	31	1 849	102·0	·	101·9	101·8	—	4·5
Cementvarufabriker	70	2 066	49	2 115	98·8	·	98·7	98·2	0·5	3·7
Tegelbruk	138	4 990	82	5 072	97·0	·	97·0	96·6	0·8	4·9
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	18	3 133	1 330	4 463	98·5	92·7	96·7	96·6	1·9	3·9
Glasindustri	56	3 874	533	4 407	100·8	100·2	100·7	98·8	2·8	6·2
Annan jord- o. stenindustri	26	663	20	683	98·7	·	98·7	98·8	2·0	6·3
Träindustri	**965**	**32 245**	**961**	**33 206**	**97·9**	**94·0**	**97·8**	**97·0**	**1·7**	**4·2**
Sågverk o. hyvlerier	363	14 387	175	14 562	97·2	·	97·0	96·8	1·4	3·9
Låd- o. wallboardfabriker	38	3 296	167	3 463	100·0	·	99·6	98·8	2·0	5·0
Byggnadssnickerifabriker	161	5 522	68	5 590	99·0	·	99·1	95·3	1·4	6·8
Möbelfabriker	256	5 625	194	5 819	96·9	·	97·0	97·0	2·7	2·5
Svarveri- o. skidfabriker	75	2 058	109	2 167	99·0	·	98·6	98·6	1·4	3·6
Annan trävaruindustri	72	1 357	248	1 605	99·1	97·3	98·8	98·3	0·6	3·9
Massafabr. o. pappersbruk	**116**	**32 594**	**2 517**	**35 111**	**99·6**	**98·6**	**99·6**	**99·6**	**0·6**	**5·6**
Pappersmassefabriker	60	18 253	372	18 625	99·5	91·0	99·3	99·5	0·4	5·5
Pappersbruk o. pappfabr.	56	14 341	2 145	16 486	99·8	100·0	99·8	99·6	0·7	5·6
Pappersv.- o. grafisk ind.	**500**	**16 066**	**4 696**	**20 762**	**99·3**	**99·5**	**99·4**	**100·1**	·	**4·2**
Papp- o. pappersvaruind.	88	1 471	1 030	2 501	100·5	100·4	100·5	100·5	·	2·8
Grafisk industri	412	14 595	3 666	18 261	99·2	99·3	99·2	100·1	—	4·4
Livsmedelsindustri	**857**	**25 035**	**10 788**	**35 823**	**95·6**	**90·2**	**93·9**	**93·8**	**1·4**	**5·4**
Kvarnar	39	1 156	154	1 310	95·9	·	95·6	94·9	—	5·3
Bageriindustri	213	4 342	1 941	6 283	101·6	87·4	96·8	97·3	3·9	4·7
Sockerindustri	21	2 593	300	2 893	65·4	73·3	66·2	65·5	0·1	4·3
Choklad- o. konfektind.	67	1 630	3 023	4 653	97·6	85·1	89·1	89·5	4·1	5·6
Mejeriindustri	78	2 582	355	2 937	99·0	100·3	99·1	98·9	—	6·3
Slakterier o. charkuterier	145	5 331	1 171	6 502	100·4	99·2	100·1	101·2	—	3·8
Fiskber.-anst. o. konservf.	59	959	1 430	2 389	94·2	88·3	90·6	86·6	1·5	9·2
Margarinindustri	8	296	84	380	100·7	·	100·0	101·7	—	2·9
Bryggerier o. läskedrycksf.	159	4 889	869	5 758	106·2	106·1	106·2	107·3	0·1	4·8
Tobaksfabriker	9	463	1 158	1 621	100·2	98·1	98·7	96·0	—	11·8
Annan livsmedelsindustri	59	794	303	1 097	101·4	82·8	95·5	94·6	2·9	4·5

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV DECEMBER 1952

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i december 1952 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (nov. 1952 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Textil- o. beklädnadsind. .	**863**	**26 157**	**43 031**	**69 188**	**100·2**	**99·4**	**99·7**	**98·9**	**0·3**	**5·3**
Ylleindustri	72	4 723	4 593	9 316	100·8	99·8	100·3	99·8	0·2	5·1
Bomullsindustri	65	8 552	7 244	15 796	100·0	100·1	100·1	99·5	0·2	5·5
Linne- o. juteindustri . .	11	1 412	1 353	2 765	99·6	99·7	99·6	97·6	—	8·9
Trikåfabriker	127	1 819	5 674	7 493	100·4	100·1	100·1	98·5	0·3	5·6
Sömnadsindustri	404	4 850	19 990	24 840	99·5	98·9	99·0	98·2	0·4	5·0
Hatt- o. mössfabriker . .	39	334	968	1 302	101·5	97·1	98·2	98·3	—	4·6
Annan hithörande industri	145	4 467	3 209	7 676	100·9	99·4	100·2	99·9	0·7	4·2
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**296**	**10 035**	**5 178**	**15 213**	**100·4**	**99·1**	**99·9**	**99·6**	**0·2**	**4·0**
Garverier	27	1 614	173	1 787	101·0	.	101·0	100·2	0·2	5·4
Päls- o. skinnvarufabr. .	68	915	901	1 816	100·1	98·8	99·5	99·9	—	2·9
Skoindustri	114	3 265	2 282	5 547	101·0	99·9	100·5	100·3	0·1	3·6
Andra lädervarufabriker .	42	849	445	1 294	100·7	96·7	99·3	98·1	0·2	4·8
Gummivarufabriker . . .	13	2 804	1 186	3 990	99·7	98·8	99·4	99·1	—	4·5
Annan hithörande industri	32	588	191	779	98·7	.	98·1	98·1	2·8	2·9
Kemisk-teknisk industri .	**256**	**12 110**	**3 253**	**15 363**	**99·3**	**96·7**	**98·8**	**98·2**	**0·5**	**6·7**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	89	2 668	860	3 528	99·3	94·4	98·1	97·7	0·1	5·7
Sprängämnesfabriker . .	7	1 124	527	1 651	101·7	98·9	100·8	100·7	—	7·5
Tändsticksfabriker . . .	7	1 070	725	1 795	99·0	99·0	99·0	97·9	—	8·1
Annan kemisk-tekn. ind. .	153	7 248	1 141	8 389	99·0	96·0	98·6	98·0	0·9	6·6
Samtl. industrigrupper	**6 286**	**371 023**	**86 510**	**457 533**	**99·0**	**97·4**	**98·7**	**98·2**	**0·6**	**5·4**
Statl. verk o. byggnadsarb.	**230**	**47 674**	**1 631**	**49 305**	**98·4**	**98·6**	**96·5**	**94·6**	**0·4**	**7·9**
Mek. o. elektr. verkstäder	85	13 216	517	13 733	99·7	99·2	99·7	98·8	—	7·2
Skeppsvarv	3	3 317	32	3 349	99·9	100·0	99·9	99·7	—	7·6
Beklädn.verkst., förråd o. d.	55	847	496	1 343	100·8	98·6	100·0	99·4	0·1	5·7
Sprängämnesfabriker . .	2	390	306	696	101·8	98·1	100·1	100·1	—	3·4
Byggnads- o. anläggn.-arb.	85	29 904	280	30 184	94·5	96·2	94·5	92·0	0·7	8·3

Tab. 2. Förändringen i antalet anställda industriarbetare december 1951—december 1952. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1951	1952										
	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
Malmbrytning o. metallind. .	100·0	100·8	101·4	101·2	100·6	99·7	98·8	98·8	98·6	98·3	97·7	96·8
Jord- och stenindustri . . .	100·0	99·6	98·8	99·1	101·5	103·6	105·4	103·5	101·7	100·3	99·1	97·1
Träindustri	100·0	99·2	99·6	100·3	100·8	100·5	97·7	96·5	95·6	95·7	94·7	92·6
Massafabr. o. pappersbruk .	100·0	100·6	99·6	99·6	99·2	98·5	97·9	97·0	96·6	96·2	96·9	96·5
Pappersv.- o. grafisk industri .	100·0	99·6	99·6	99·7	99·2	98·6	97·6	97·5	97·5	97·6	98·7	98·1
Livsmedelsindustri	100·0	97·5	97·4	97·2	97·2	98·9	103·6	102·5	102·4	106·2	105·7	99·3
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	99·3	97·2	96·5	94·4	91·5	88·9	90·1	92·0	93·6	95·3	95·0
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	97·9	96·2	94·2	91·7	89·5	87·7	88·5	90·3	92·6	94·5	94·4
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	100·5	101·4	102·0	101·6	98·6	96·2	95·7	96·2	96·0	95·1	94·0
Samtliga industrigrupper	**100·0**	**99·9**	**99·7**	**99·5**	**98·9**	**98·0**	**97·2**	**97·0**	**97·1**	**97·5**	**97·5**	**96·2**

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under december 1952

	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen				
	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser		Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
				Totalt	Därav anst. högst en vecka				Totalt	Därav anst. högst en vecka
Summa dec. 1949 . . .	117 479	147 525	117 153	80 108	41 537	—	40 064	51 437	27 750	—
» » 1950 . .	94 634	132 050	143 113	86 224	48 275	—	39 207	53 253	27 377	—
» » 1951 . . .	93 592	124 746	116 377	74 404	38 736	31 689	42 411	41 577	25 287	14 313
» nov. 1952 . . .	120 155	145 464	103 912	79 760	33 845	38 791	49 451	44 062	29 189	13 403
» dec. 1952 . . .	120 691	148 982	93 831	70 784	37 535	30 851	41 060	40 044	24 600	13 704
Därav										
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	4 438	5 114	2 680	2 105	551	279	360	56	43	2
Skogsbruk	3 999	4 179	2 909	1 862	11	10	10	—	—	—
Malmbrytn. o. metallind. .	10 490	11 409	3 669	1 250	32	748	811	133	67	1
Trä-, graf. o. pappersind. .	4 191	4 820	1 193	776	68	275	298	94	61	—
Byggnadsverksamhet . . .	29 136	31 321	7 994	7 553	393	4	4	1	1	—
Övriga industrigrupper . .	8 852	9 700	4 313	1 944	168	3 672	4 026	2 734	825	17
Samfärdsel o. handel . .	19 689	30 110	29 991	26 037	17 060	5 526	7 682	9 113	6 101	2 991
Förvaltning o. fria yrken .	12 047	13 713	6 989	4 489	2 191	4 826	5 147	3 353	1 773	848
Sjukvård o. husligt arbete	9 675	16 553	23 332	14 710	9 969	9 519	16 374	28 186	14 649	9 959
Därav under 18 år . . .	12 411	12 541	6 513	4 733	592	5 988	6 041	3 458	2 238	248

Tab. 4. Arbetslösheten inom vissa erkända arbetslöshetskassor under sept.—okt. 1952 och 1951

Arbetslöshetskassor (1 000-tal medl. inom parentes)	Arbetslöshetsprocent			
	sept. 1952	sept. 1951	okt. 1952	okt. 1951
Lantarbetarnas (38)	4·1	3·4	2·9	2·3
Skogs- o. flottningsarb. (22) .	3·7	5·6	5·3	5·2
Gjuteriarbetarnas (12)	0·9	1·2	2·2	0·8
Gruvindustriarbetarnas (11) .	1·5	1·4	1·6	1·5
Metallindustriarbetarnas (229)	1·2	0·9	1·2	0·9
Stenindustriarbetarnas (5) . .	2·2	2·2	3·2	2·1
Kem.-tekn. industriarb. (14) .	1·2	0·4	1·2	0·5
Fabriksarbetarnas (62) . . .	2·2	1·4	2·4	1·3
Träindustriarbetarnas (57) . .	2·0	1·4	2·2	1·2
Bokbinderiarbetarnas (11) . .	0·6	0·2	0·6	0·2
Typografernas (14)	0·4	0·3	0·4	0·3
Beklädnadsarbetarnas (38) . .	2·0	1·6	3·0	2·0
Bryggeriarbetarnas (7)	1·3	0·9	2·1	1·0
Livsmedelsarbetarnas (39) . .	2·0	2·2	2·6	2·0
Sadelmakarnas (5)	4·6	4·7	3·0	3·5
Sko- o. läderarbetarnas (10) .	2·3	1·7	1·7	1·0
Textilarbetarnas (43)	2·9	1·7	2·6	1·7
Försvarsverkens civ.-pers. (20)	1·0	0·5	0·9	1·0
Bleck- o. plåtslagarnas (3) . .	0·6	0·4	0·7	0·7
Byggnadsarbetarnas (117) . .	3·4	2·7	5·3	3·5
Elektrikernas (19)	0·5	0·6	0·6	0·6
Murarnas (14)	4·6	4·0	7·1	3·9
Målarnas (18)	2·5	2·2	5·2	2·8
Vägarbetarnas (17)	2·5	4·1	2·7	5·1
Järnvägsmännens (23) . . .	0·4	0·3	0·4	0·3
Sjöfolkets (21)	8·0	5·6	7·5	6·8
Transportarbetarnas (36) . . .	1·4	2·0	3·6	2·0
Handelsanställdas (70) . . .	1·5	2·0	—	1·5
Handelstjänstemännens (17) .	0·5	0·6	0·5	0·7
Arbetsledarnas (29)	0·2	0·0	0·1	0·0
Hotell- o. rest.-tj.-m. (3) . .	0·0	0·0	0·4	0·0
Industritjänstemännens (73) .	0·7	0·5	0·6	0·4
Frisörernas (4)	0·4	1·5	0·5	1·2
Hotell-, kafé- o. rest.-anst. (24)	1·8	1·5	2·2	1·7
Musikernas (6)	9·5	9·6	10·8	11·4
Samtliga kassor	**2·1**	**1·8**	**2·4**	**1·8**

Tab. 5. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad	Hela antalet hjälpsökande			Hjälpform	Antalet hjälpta hjälpsökande 31/12 1952		
	I riket	Därav			I riket	Därav	
		i Sthlm, Gbg o. Malmö	utlänningar			i Sthlm, Gbg o. Malmö	utlänningar
December 1951	1 510	639	349	**Hela antalet hjälpta**	2 183	1 228	324
Januari 1952	1 669	684	346	Statligt beredskapsarbete	411	—	—
Februari »	1 663	695	340	i arbetsmarknadsstyrelsens regi	328	—	—
Mars »	1 684	742	342	i annan myndighets regi	83	—	—
April »	1 487	638	338	Statskommunalt beredskapsarbete	85	18	—
Maj »	1 298	596	332	Arkivarbete och musikerhjälp	793	523	310
Juni »	1 229	575	322	Komm. arbete utan statsbidrag	125	—	—
Juli »	1 181	537	317	Dagunderstöd	748	678	13
Augusti »	1 224	592	316	Kommunalt understöd	12	—	—
September »	1 294	652	323	Utbildningshjälp	9	9	1
Oktober »	1 576	821	313				
November »	2 476	1 238	316				
December »	3 347	1 538	329				

Beriktigande

I närmast föregående nummer av Soc. Medd. sid. 12 har för de berörda händelserna i Ådalen kommit att stå felaktigt datum den 14/5 1932 i stället för det korrekta: 14/5 1931.

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board in Sweden

1953, no 2

CONTENTS

Page

Labour Market Statistics. By *Leif Björk* 71
India's Population Problem. By Mrs. *Elise Ottesen-Jensen* 79
The Costs of Living in Rural Households in 1951. By *Elisabeth Wiberg* . . 84
Various Sample Test Methods. By *Erland v. Hofsten* 96
Short notices:
The Social Welfare Board's statement of views on the Report of the Committee on Labour Market Statistics 103
The Consumer Price Index for USA reconstructed 109
A Census of Trading Firms in the City of Malmö 109
A New Periodical 110

Periodical Surveys

Activities of the Temperance Boards in 1951 111
The Cost-of-Living Index for December 1952 119
The Social Welfare Board's Consumer Price Index for December 1952 . . . 126
Employment and Unemployment 127
Literary Survey 134
Book Notices 138

The Issue in Brief

Labour Market Statistics. The current issue of this journal deals for the most part with subjects coming under the statistical sector of the Social Welfare Board's field of activities. In this article Leif Björk, chief actuary, a member of the Labour Market Statistical Committee, gives an account of the Committee's recently issued report, containing recommendations in regard to Labour Market statistics. (Furthermore, the number contains a statement of the Social Welfare Board's views on the subject after it had been referred to the Board for consideration.) The report offers some criticism of the periodical statistics compiled by the Labour Market Board on *a)* unemployment among trade union members and *b)* unemployment among members of the approved unemployment benefit insurance societies. In the Committee's view neither of these branches of statistics fulfils the possible requirements of an up-to-date, detailed body of statistics. One of the Committee's proposals is that the Central Statistical Bureau should be authorized to undertake periodical »sample test» investigations to the number of at least four a year, based on interviews with householders, into the employment conditions of the population — a method that has been tried in several countries, including the United States, Canada, Denmark, France and Italy. Page 71.

India's Population Problem. The population of India grew during the period 1932—1950 from 284 to 358 million inhabitants, and the density of the population is now 113 inh. to the km². This growth and density of the population have made it a vital problem for the people of India to take advantage of available contraceptive methods on a large scale. Whereas according to an authoritative estimate it requires an approximate minimum of 10 000 m² to feed and clothe a human being, there are in India only 3 080 m² of arable land per inhabitant. Taking as her starting-point an international population conference held recently in Bombay, Mrs. Elise Ottesen-Jensen, Chairman of the National Association for Sexual Enlightenment, gives some particulars and puts forward some views on the problem. Page 79.

The Costs of Living in Rural Households in 1951. At the beginning of 1952 the Social Welfare Board conducted an inquiry into the costs of living of households in the truly rural districts, i. e. excluding built-up areas containing over 200 inhabitants. The article describes the method of procedure adopted in this inquiry and its chief results. It appears that the expenditure on consumer goods amounted on an average to 9 400 Kr

n agricultural households and to 7 400 Kr in other households. The percentage distribution over the usual four principal items worked out at: 44,8 % in agricultural households and 40,8 % in others for food and drink; 9,9 and 11,3 % respectively for housing, fuel and light; 14,7 and 13,7 % for clothing and shoes and 30,6 and 34,2 % for other items of expenditure. Elisabeth Wiberg, chief actuary, accounts for these and other results of the investigation. Page 84.

Various Sample Test Methods. In connection with the above-mentioned account, Erland v. Hofsten, chief of the Statistical Section of the Social Welfare Board, writes an article throwing light on the sample-test method employed in carrying out investigations. Page 96.

The Index Calculations for December 1952. The cost-of-living index for December 1952 was, in the 1935 series without taking account of direct taxes or social benefits, 213. This implies that the index has remained unchanged since June 1952, when the number 213 was reached. Prices, on the other hand, showed considerable shifts upwards and downwards during that period, though the rises and falls balanced out one another. Between September and December the following changes occurred. The item Food went down from 252 to 251, Fuel and Light from 259 to 252, and Clothing and Shoes from 234 to 230, while the item Other Expenses remained unchanged, and Housing went up from 116 to 123. This rise is due partly to the fact that a definitive correction of the house-rent trend covering the period 1946—1951 was made with the aid of a special rent investigation carried out for the last-mentioned year. The so-called pension price number, which regulates the index-based »betterment factor» computed on national pensions, remains unchanged for the period February—April 1953. This implies that the national pensions betterment factor is unchanged at 35 % for this period. Page 119.

The consumer price index, for which the year 1935 is taken as base, was 224,3 in December 1952, as compared with 224,2 in November. Page 126.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1953, no 2

INDEX

Page

La statistique du marché du travail. Par *Leif Björk* 71
Le problème démographique en Inde. Par *Mme Elise Ottesen-Jensen* 79
Coût de la vie des ménages ruraux en 1951. Par *Elisabeth Wiberg* 84
Différentes méthodes de sondages. Par *Erland v. Hofsten* 96
Courtes notices:
Avis émis par la D.G.P.S. sur le rapport du Comité de statistique du marché du travail 103
Remaniement de l'indice des prix de consommation aux Etats-Unis 109
Un recensement des entreprises de la ville de Malmö 109
Une nouvelle revue 110

Aperçus périodiques

Activité des comités de tempérance pendant l'année 1951 111
Indice du coût de la vie pour décembre 1952 119
L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. pour décembre 1952 126
Emploi et chômage 127
Bibliographie 134
Comptes rendus de livres 138

Résumé

La statistique du marché du travail. Le présent numéro du Bulletin traite en majeure partie de matières ressortissant au secteur statistique de la D. G. P. S. M. Leif Björk, membre du Comité de statistique du Marché du travail, rend compte dans l'article du rapport et d'un projet de statistique du marché du travail que le Comité a remis récemment. (L'avis émis par la D. G. P. S. sur le rapport se trouve cité plus loin dans le Bulletin.) Certaines critiques sont dirigées dans le rapport sur la statistique périodique élaborée par la Direction générale du Travail relative, d'une part, au chômage parmi les membres des syndicats, d'autre part, au chômage parmi les membres des caisses-chômage reconnues. Aucune de ces branches de statistique ne répond, dans l'opinion du Comité, à ce que l'on doit exiger d'une statistique réelle et détaillée du chômage. Une des suggestions du Comité est que le Bureau central de Statistique soit chargé d'effectuer des enquêtes périodiques par sondages, au nombre d'au moins quatre par an, basées sur des interviews avec les familles touchant les conditions d'emploi de la population — méthode qui a été essayée dans plusieurs pays, comme les Etats-Unis, le Canada, le Danemark, la France et l'Italie. P. 71.

Le problème démographique en Inde. La population de l'Inde s'est accrue pendant les années 1932—1950 de 284 à 358 millions et la densité de la population est actuellement de 113 habitants par km². Cet accroissement et cette densité de la population ont fait de l'emploi des moyens anticonceptionnels une question vitale pour le peuple indien. Tandis que, selon une estimation de source autorisée, un minimum d'environ 10 000 m² est nécessaire pour nourrir et vêtir un homme, il n'existe en Inde que 3 080 m² de terre cultivée par habitant. Mme Elise Ottesen-Jensen, présidente de l'Union nationale pour l'information sexuelle, qui vient d'assister récemment à une conférence internationale démographique à Bombay, expose dans l'article quelques données et aspects du problème. P. 79.

Coût de la vie des ménages ruraux en 1951. Au début de l'année 1952, la D.G.P.S. a effectué une enquête sur le coût de la vie à la campagne proprement dite, c'est-à-dire à l'exclusion des agglomérations de population de plus de 200 habitants. L'article expose les méthodes employées par l'enquête et ses résultats principaux. Ceux-ci montrent, notamment, que les dépenses de consommation s'élevaient en moyenne à 9 400 couronnes dans les familles d'exploitants agricoles et à 7 400 couronnes dans les autres familles. La répartition en pour cent des dépenses entre les quatre postes principaux ordinaires étaient, pour l'alimentation et la boisson 44,8 % dans les familles d'agriculteurs et 40,8 % dans les autres; pour l'habitation, le chauffage et l'éclairage, 9,9 et 11,3 %; pour l'habillement et les chaussures 14,7 et 13,7 % et pour les dépenses diverses 30,6 et 34,2 %. Un compte rendu des résultats ci-dessus et de quelques autres de l'enquête est fourni par Mlle Elisabeth Wiberg. P. 84.

Différentes méthodes de sondages. En relation avec le compte rendu précédent, M. Erland v. Hofsten, chef de bureau, décrit et étudie les méthodes utilisées dans les enquêtes par sondages. P. 96.

Calculs des indices pour décembre 1952. L'indice du coût de la vie pour décembre 1952 sur la base 100 en 1935, calculé sans les impôts directs et les prestations sociales, s'est établi à 213. Ceci implique que l'indice est resté stationnaire depuis juin 1952, date à laquelle il a atteint 213. Les prix ont, par contre, subi d'importantes variations, mais les hausses et les baisses se sont compensées. Entre septembre et décembre, les variations suivantes ont été enregistrées. Le poste alimentation est tombé de 252 à 251, le poste chauffage et éclairage de 259 à 252 et le poste habillement et chaussures de 234 à 230, tandis que le poste dépenses diverses passait de 116 à 123. Cette hausse est imputable en partie à une correction finale du mouvement des loyers pour la période 1946—1951 à laquelle il a été procédé à la suite d'une enquête spéciale sur les loyers effectuée pendant 1951. Le chiffre dit indicatif des prix pour les pensions, qui règle l'indice du supplément aux pensions nationales de vieillesse, reste inchangé pour la période février—avril 1953. Ceci implique que l'indice du supplément aux pensions nationales demeure inchangé à 35 % pour la dite période. P. 119.

L'indice des prix de consommation, sur la base 100 en 1935, s'est inscrit en décembre 1952 à 224,3 contre 224,2 en novembre. P. 126.

Litteraturöversikt

(11 december 1952—10 januari 1953)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

Sverige

DALENIUS, T. Statistikproduktionens mål och medel. Ekonomisk revy 1952, nr 5.

LARSSON, SIXTEN. Erfarenheter av den svenska kommunindelningsreformen. Kommunalt tidsskrift 1952, nr 11.

PETRE, GUNNEL. Hemmens ekonomi och efterkrigstiden. Sunt förnuft 1952, nr 10.

SÖDERBERG, H. Penningvärde och samhällsbalans. Sunt förnuft 1952, nr 10.

TEGNER, G. Socialpolitik på löpande band. Sunt förnuft 1952, nr 10.

Den statliga tillsynen över kommunerna. Ändrade förhållanden efter kommunsammanslagningen? Kommunaltjänstemännens tidskrift 1952, nr 12.

Finland

HELENIUS, L. Metal industry relieved of war reparations. Economic review 1952. nr 4.

Tyskland

HASTLER, H. Neuordnung der sozialen Gerichte. Soziale Sicherheit 1952, nr 12.

Arbetarskydd

IVERUS, G. Varför hände olyckan? Industrias pm. 1952, nr 12.

Sverige

TIDERMAN, F. Olycksfall på bygge. Arbetarskyddet 1952, nr 10.

Amerikas förenta stater

BENGTSSON, K. Olycksfallsskydd i USA. Sv. bryggeritidskrift 1952, nr 12.

Arbetslön och arbetstid

Sverige

AKSELSSON, L. Välståndsökningen. Sunt förnuft 1952, nr 10.

ERICSSON, NILS. Vad innebär relativt löneläge? Skogsindustriarbetaren 1952, nr 25/26.

SVENSSON, GÖSTA A., m. fl. Varför har dom bättre sociala förmåner än vi? (Med diskussion.) Tjänstemannarörelsen 1952, nr 10.

De senaste årens löneutveckling i Sverige. Index 1952, nr 4.

Finland

TEIJULA, I. Utvecklingen av arbetarnas lönenivå i stadskommunernas arbeten åren 1939—1951. Finsk kommunaltidskrift 1952, nr 9.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

BRUNIUS, T. De partiellt arbetsföra i utlandet. Reuma 1952, nr 6.

JACK, D. T. Full employment in retrospect. The economic journal dec. 1952.

STEVENIUS-NIELSEN, H. Nogle betragtninger vedrörende industriens produktivitet. Nationalökonomisk tidsskrift 1952, nr 3/4.

Trade-union views on productivity. Industry and labour 15 dec. 1952.

Sverige

BENGTSSON, K. Fakta i trivseldebatten. En undersökning i fem svenska industriföretag. Industria 1952, nr 12.

BJÖRK, L. Arbetsmarknadsstatistikens omorganisation. Från departement och nämnder 1952, nr 25.

LUNDBERG, E. Konjunkturutsikterna och den ekonomiska politiken. (Med diskussion.) Affärsekonomi 1952, nr 19.

Påtaglig försämring på tjänstemännens arbetsmarknad. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1952, nr 12.

Amerikas förenta stater

TAYLOR, CORA E. The jobs of federal white-collar workers. Monthly labor review nov. 1952.

Danmark

Arbejdsmarkedet og dansk ökonomi i 1952. Arbejdsgiveren 1953, nr 1.

Befolkningsfrågor

NIELSEN, N. Danska läkare diskuterar aborterna. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1952, nr 6.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Sverige

Aborterna. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1952, nr 6.

Norge

NILSON, STEN SPARRE. Folketall og langtidsutvikling. Statsökonomisk tidsskrift 1952, nr 4.

Storbritannien

COSIN, L. Z. A statistical analysis of geriatric rehabilitation. Journal of gerontology 1952, nr 4.

MCCOY, GEORGIA F. Gerontologic programs in England as seen by an American observer. Journal of gerontology 1952, nr 4.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Sverige

JOHANSSON, ALF. Bostadspolitiken i dag och i framtiden. Sv. sparbankstidskrift 1952, nr 9.

RYDENFELT, S. Bostadselände i statlig regi. Sunt förnuft 1952, nr 10.

Amerikas förenta stater

SCHEICK, W. H. Responsibility of the home economist in housing research. Journal of the home economics 1952, nr 10.

Danmark

JACOBSEN, E. Husleje og boligstandard. Arbejderen 1952, nr 24.

Indien

Subsidised industrial housing scheme of the government of India 1952—1953. Indian labour gazette 1952, nr 4.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Sverige

HELLDÉN, B. Mönsterarbetsgivaren staten och huvudavtalet. Medlemsblad för försvarsverkens civila personals förbund 1952, nr 12.

NORRMAN, E. Företaget såsom »evig» institution. Några reflexioner om arbetarnas syn på företaget och företagspolitiken. Svensk handel 1952, nr 23/24.

Belgien

DELCOURT, J. Le syndicat et sa politique en matière de rémunération. Etude de sociologie économique. Bulletin de l'institut de recherches économiques et sociales 1952, nr 7.

HAESAERT, J. P. Quelques aspects de la législation relative aux conseils d'entreprise. Revue du travail 1952, nr 11.

LEEMANS, E. Recherches sur la stratification sociale dans une entreprise. Bulletin de l'institut de recherches économiques et sociales 1952, nr 7.

WASSEIGE, Y. DE. La grève. Phénomène économique et sociologique. Etude inductive des conflits du travail en Belgique de 1920 à 1940. Bulletin de l'institut de recherches économiques et sociales 1952, nr 7.

Danmark

LARSEN, H. L. Samarbejdsudvalgene har större betydning, end de fleste tror. Arbejdsgiveren 1952, nr 24.

Finland

LEHTO, S. T. Om begreppen arbetsstrid och stridsåtgärd. Industritidningen 1952, nr 11/12.

Tyskland

KAUFFMANN, H. Der Einfluss des Mitbestimmungsrechts auf die Verteilung des Betriebsrisikos. Recht der Arbeit 1952, nr 12.

Hälso- och sjukvård

Om aktuella sjukhusfrågor i våra skandinaviska grannländer. Sjukhuset 1952, nr 10.

Sverige

AHNSJÖ, S. Mentalhygienens ställning inom det svenska skolväsendet. Aktuellt från skolöverstyrelsen 1952, nr 17.

BERG, G. Samarbetet mellan öppen och sluten sjukvård. Social-medicinsk tidskrift 1952, nr 12.

HALLENBORG, U. Riktlinjer för lösningen av Stockholms läns sjukvårdsfrågor. (Föredrag.) Sjukhuset 1952, nr 10.

LUBLIN, H. Normal- eller centrallasarett? Sv. läkartidningen 1952, nr 52.

MELIN, K.-A. En barnläkares synpunkter på spastikervården. Social-medicinsk tidskrift 1952, nr 12.

Verksläkarinstitutionen. En utredning med hänsyn till den förestående sjukförsäkringsreformen. Social-medicinsk tidskrift 1952, nr 12.

Amerikas förenta stater

HILLIARD, R. M. Costs of chronic illness. Journal of gerontology 1952, nr 4.

Kooperation

Sverige

KLOCKARE, S. Kooperativ självrannsakan. Tiden 1952, nr 10.

Frankrike

Credit facilities for handicraft co-operative societies in France. Industry and labour 15 dec. 1952.

Sovjetunionen

AIZSILNIEKS, A. P. Den sovjetryska konsumentkooperationens framtid. Kooperatören 1952, nr 22.

Storbritannien

EVELY, R. Patterns of consumption and co-operative trade: The United Kingdom. Review of international co-operation 1952, nr 12.

Nykterhetsfrågan

Sverige

HELLGREN, B. Nykterhetsvårdsförbundet kräver ökat stöd till inackorderingshem. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1952, nr 10.

MATTISSON, D. Social terapi vid alkoholmissbruk. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1952, nr 10.
PETRÉN, A. Om trängande behov av vård å sinnessjukhus vid alkoholdepression. Sv. läkartidningen 1952, nr 52.
Alkoholvanorna inom industrin skall kartläggas vetenskapligt. Industritjänstemannen 1952, nr 12.
Objektiv alkoholinformation. Sv. bryggeritidskrift 1952, nr 12.

Finland

OKSALA, E. Revisionen av vår alkohollagstiftning. Tidskrift för alkoholpolitik 1952, nr 4.
TIRKKONEN, J. Synpunkter på utvecklandet av vården och behandlingen av alkoholisterna. Tidskrift för alkoholpolitik 1952, nr 4.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

DAVIDSSON, D. Prisläget kring årsskiftet 1952/53. Svensk handel 1952, nr 23/24.

Sverige

BOHMAN, G. Priskontroll i fredstid. Sunt förnuft 1952, nr 10.
[ERICSSON, JOHN.] Priskontrollnämndens direktiv anpassas och kompletteras. Från departement och nämnder 1952, nr 25.
ERONN, L. Priskontroll och distribution. Kooperatören 1952, nr 22.
HAGMAN, R. »Indexfamiljen» och levnadskostnadsindex. Bankvärlden 1952, nr 10.
K[ELLGREN], N. Pris- och löneutvecklingen sedan 1939. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 51/52.
PKN surrogat för konkurrens. Svensk handel 1952, nr 23/24.
TCO förordar prissänkning för att höja reallönerna. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1952, nr 12.

Canada

The consumer price index. Canadian statistical review 1952, nr 11.

Norge

HOLLER, K. Pris- och rationaliseringslagarna i Norge. Tiden 1952, nr 10.

Socialförsäkring

Sverige

FORSLUND, B. Förbättrade ersättningar inom arbetslöshetsförsäkringen. Medlemsblad för försvarsverkens civila personals förbund 1952, nr 12.
LUNDBERG, A. Samordnad sjuk- och yrkesskadeförsäkring. Från departement och nämnder 1952, nr 25.
MICHANEK, E. Nya sociala reformer. Fakta 1952, nr 10.
Ökat samarbete mellan centralsjukkassor och länsarbetsnämnder. Sv. sjukkasse-tidning 1952, nr 12.

Finland

WIDÉN, R. Ålderdomsunderstöden och arbetsgivarnas underhållsbidrag. Industritidningen 1952, nr 11/12.

Storbritannien

WITTELSHOEFER, F. J. Wieder Änderungen im sozialen Sicherheitswesen Englands. Soziale Sicherheit 1952, nr 12.

Tyskland

LEPINSKI, F. Altersversorgung des Handwerks auf Kosten der Angestellten. Soziale Sicherheit 1952, nr 12.
ZEWE, H. Die Wahlen zu den Organen der Träger der Sozialversicherung. Soziale Sicherheit 1952, nr 12.

Socialvård

Sverige

ALBINSSON, G. Aktiv kommunalpolitik. Samhället och de gamla. Politisk tidskrift 1952, nr 12.
BJÖRNSTAM, Y. Familjevård för ungdom genom barnavårdsnämnd. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 12.
DAHLSTRÖM, H. Statsbidrag till anordnande av ålderdomshem. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 12.
ERIKSSON, TORSTEN. Anstaltsresan. Tiden 1952, nr 10.
HOLMGREN, DORIS, & WEDHOLM, C. Barn i fostervård. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1952, nr 6.
JOSEPHSSON, O. Skolmåltiderna onödigt dyra. Sv. läkartidningen 1952, nr 51.
RASCH, W. En läkares kommentarer till hemhjälpsutredningen. Social-medicinsk tidskrift 1952, nr 12.
Statsbidrag till ålderdomshemsbyggen. Förslag från 1952 års åldringsvårdsutredning. Landskommunernas tidskrift 1952, nr 12.

Danmark

WAD, G. Overlægebemærkninger til spörgsmålet om sterilisation af let åndssvage. Socialt tidsskrift 1952, nr 11.
Aldersrentemodtagerboliger. Socialt tidsskrift 1952, nr 11.

Undervisning och yrkesutbildning

RAINIO, K. Om yrkesvägledning och personalanställning. Nordisk yrkesvägledningstidskrift 1952, nr 3.

Sverige

BJÖRINDER, H. Nya uppgifter för yrkesvägledningen i Sverige. Nordisk yrkesvägledningstidskrift 1952, nr 3.
PERSSON, IVAR. En av de viktigaste ingredienserna: yrkesutbildningen i skolreformen. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1952, nr 9.

Tyskland

Post-war vocational training measures in the Federal Republic of Germany. Industry and labour 15 dec. 1952.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AMES, J. W. Co-operative Sweden to-day. Manch. 1952.

ARBETSMARKNAD och anställning. Vol. 3 i samlingsverket Människan och arbetet. Red.: *G. Westerlund.* Sthlm 1952.

AUSTRALIEN. Commonwealth bureau of census and statistics.
Labour report. 39 (1950). Canberra 1952.

BELGIEN. Ministère du travail et de la prévoyance sociale.
Règlement général pour la protection du travail. 2. éd. Brux. 1952.

DANMARK. Landsnævnet for børneforsorg.
Statistisk beretning. 1951. Khvn 1952.

— Det landökonomiske driftsbureau.
Undersögelser over landbrugets driftsforhold. Regnskabsresultater fra danske landbrug. 36 (1951/52). Khvn 1952.

— Retslægeraadet.
Aarsberetning for 1950. Khvn 1952.

— Det statistiske departement.
Statistisk tabelværk. Række 5. Khvn 1952.
Litra D: Nr 72. Danmarks vareindförsel og -udförsel i året 1951.
Statistisk årbog. Årg. 57 (1952). Khvn 1952.

DEGERMAN, A., & ERIKSSON, RUNE. Unesco. Sthlm 1952. (Internationell politik. Skrifter utg. av Utrikespolitiska institutet. 29.)

EKENBERG, O. Den svenska statsförvaltningens avlöningsväsen. Utg. med bidrag från Nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer. Del 1. Sthlm 1952.

FINLAND. Andelskassornas centralförbund.
Andelskassornas i Finland driftstatistik. 43 (1951). Hki 1952.

— Oy alkoholiike Ab.
Årsbok. 20 (1951). Hfors 1952.

FÖRENTA NATIONERNA. Department of social affairs.
Preliminary report on the world social situation. With special reference to standards of living. New York 1952. (Publ. 1952. 4. 11.)

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
International classification of occupations for migration and employment placement. Vol. 1—2. Geneva 1952.
Year book of labour statistics. 12 (1951—52). Geneva 1952.

ISLAND. Statistical bureau of Iceland.
Statistics of Iceland. Reykjav. 1952.
2: 5. Presidential election 1952.

JACKSON, E. Meeting of minds. A way to peace through mediation. With special conbritution by: *C. C. Schmidt & F. W. Leggett.* New York, Toronto & Lond. 1952.

KARLGREN, HJ. Skadeståndsrätt. Sthlm 1952. (Institutet för rättsvetenskaplig forskning. 1.)

KOMMUNALA HANDBÖCKER. Sthlm 1952.
2. Författningssamling.
Kommunal författningssamling för Stockholm. Ny följd. 43 (1951).

KÖPENHAMN. Statistisk kontor.
Köbenhavns kommunalkalender. Årg. 20 (1952). Khvn 1952.
Statistisk årbog for Köbenhavn, Frederiksberg og Gentofte. Årg. 32 (1952). Khvn 1952.

NEYMAN, J. Lectures and conferences on mathematical statistics and probability. 2nd ed., rev. a. enl. Wash. 1952.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke II. Oslo 1952.
100. Norges postverk 1951.
117. Norges elektrisitetsverker 1949.

— Direktören for arbeidstilsynet.
Årsberetninger fra arbeidstilsynet og arbeidstilsynsrådet 1951. Oslo 1952.

OSLO. Kommunens statistiske kontor.
Statistisk årbok. Årg. 63 (1951). Oslo 1952.

RIKSRÄKENSKAPSVERKET.
Årsbok. 1952. Sthlm 1952.

SAMHÄLLETS stöd åt bostadsförsörjningen. Betänkande avg. [d. 12 dec. 1952] av 1951 års bostadsutredning. Del 1—2., bil. Sthlm 1952. [Stencil.]

SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt.
Statistisches Jahrbuch. Jahrg. 60 (1951). Basel 1952.

SEGERSTEDT, T. T., & LUNDQUIST, A. Människan i industrisamhället. Arbetslivet. Sthlm 1952. (Studieförbundet Näringsliv och samhälle.)

SKATTEBETALARNAS FÖRENING.
Meddelanden. Sthlm 1952.
125. Kontrollera skattsedeln!
126. Hur skatterna beräknas.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1952. Sthlm 1952.
40. Militärpsykologi och personaltjänst. Arbetsuppgifter och central organisation. Försvarets personalbehandlingsutrednings betänkande 2. [Avg. d. 24 nov. 1952.] (Fö.)
41. Den jordbruksekonomiska undersökningen. Betänkande avg. [d. 27 juni 1952]. (Jo.)

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1952.
3. Hälso- och sjukvård. 1.
Stockholms stads hälsovård. 74 (1951).

STORBRITANNIEN. Board of trade.
Statistical abstract for the Commonwealth (trade statistics). No 72 (1948—51). Lond. 1952.

— Central statistical office.
Annual abstract of statistics. No 89 (1952). Lond. 1952.

VÄRLDSHÄLSOORGANISATIONEN.
Technical report series. Geneva 1952.
58. Joint expert committee on the physically handicapped child. First report.

Recensioner

Sandels, Stina: Drag ur förskolålderns psykologi och pedogogik. Svensk läraretidnings förlag. Stockholm 1952. Kr 9.

I den nedan anmälda boken av Gillqvist menar författaren att varje barn är som en spännande följetong. Hur vanskligt skulle det då inte vara att gå miste om de första betydelsefulla kapitlen, där förutsättningarna för det senare skeendet ges! I känslan av en sådan fara har Sveriges allmänna folkskollärarförenings litteratursällskap gett Stina Sandels i uppdrag att som en viktig del av de pedagogiska skrifter, som detta sällskap ger ut, skriva om förskolålderns psykologi och pedagogik. Författarinnan har i sin dubbla egenskap av praktisk förskolepedagog med mångårig erfarenhet av förskolebarn i institutioner och såsom licentiat i psykologi och pedagogik de bästa förutsättningar att behärska sitt ämne. Den lilla boken på 140 sidor, som är klart och redigt uppställd och mycket lättläst, riktar sig inte i första hand till föräldrar utan mera till fackfolk inom samhällets barnavård.

Första delen behandlar förskolålderns psykologi. Den ger en av utrymmesskäl begränsad och kortfattad redogörelse för barnpsykologiens utveckling och metoder samt en klar snabbskiss av barnets utveckling från födelsen till sjuårsåldern.

I andra delen behandlas förskolepedagogiken. Alla de som i någon form har att syssla med barnträdgårdar och daghem får här utomordentligt värdefull upplysning. Kapitelrubriker som »Åldersindelning», »Lokaler, inredning, material», »Lekplats», »Dagsindelning» och »Barnträdgårdslärarinnan», ger en föreställning om de rent praktiska råd som läsaren erbjuds. I en kort historik tecknas bakgrunden till och utvecklingen av småbarnsinstitutionerna. Målsättningen för samhällets förskolefostran av i dag som ett komplement till hemmens ses mot bakgrunden av samlade erfarenheter och vetenskaplig forskning.

För den som snabbt önskar sätta sig in i förskolålderns psykologi och pedagogik är boken en värdefull och lättillgänglig kunskapskälla.

I. N.

Gillqvist, Bertil: Känn ditt barn. Bonniers Ugleböcker. Kr 5,75.

Boken är riktad till föräldrar och har som undertitel: »Praktisk barnpsykologi — en första orientering». Som sådan lämpar den sig också utmärkt. Den är utomordentligt lättläst, inga krångliga facktermer behöver avskräcka någon, utan författaren småpratar i vanlig samtalston med sina läsare. På bokens 158 sidor hinner han behandla många väsentliga uppfostringsfrågor, som behandlas på ett varmhjärtat och kunnigt sätt med inlevelse i både barnens och föräldrarnas problem. Naturligtvis har bokens ringa omfång vållat att åtskilliga frågor av betydelse utelämnats, men undertiteln anger ju också att författaren är väl medveten härom. De korta, trevligt illustrerade kapitlen diskuterar olika åldrar från spädbarnstiden fram till den nästan vuxna ungdomen. Både skolproblem och en del av förskolålderns särskilda vanskligheter tas upp till behandling. Skada bara, att inte ett ord nämns om daghem och barnträdgårdar! På sidan 8 säger författaren: »När barnet kommer upp i skolåldern, uppnås i många fall kontakt mellan föräldrar och lärare, vilket ofta kan rätta till en del missförhållanden. Lärare vet en hel del om barn och kan många gånger ge föräldrarna värdefulla råd och samarbeta med dem om barnets fostran och vård. Men hur ser det ut innan barnet kommer så pass långt, att det är moget att börja skolan? Tyvärr är förskolåldern fortfarande en mycket försummad period av barnets liv.» Nog hade det varit på sin plats att här nämna något om institutionerna för halvöppen barnavård och de utomordentligt viktiga insatser för småbarnens fysiska och psykiska bästa dessa institutioner sedan decennier gjort och dagligen gör, just i intim samverkan med hemmen!

Sammanfattningsvis: en bok att rekommendera.

S. S-s

Häftets huvudinnehåll

Mars 1953

Detta häfte av Sociala Meddelanden behandlar väsentligen de problem, som sysselsätter socialstyrelsens sjunde byrå, skolbyrån: ungdomskriminaliteten och omhändertagandet och vården (i 22 skolhem och yrkesskolor och 1 hemskola) av inemot 900 unga lagbrytare enligt barnavårdslagens 22 § c) och d). I numret återfinns artiklar i dessa frågor av såväl den förutvarande (tjl.) som den nuvarande (tf.) skolbyråchefen, Torsten Eriksson resp. Lars Bolin. Sid. 141 och 148.

Chefen för socialstyrelsens skolbyrå är även statens inspektör för skolor tillhörande barna- och ungdomsvården (ungdomsvårdsskolorna). I denna egenskap åligger det honom att öva tillsyn över den vid dessa skolor bedrivna läkepedagogiska och undervisande verksamheten, att med uppmärksamhet följa de behandlingsmetoder, som används, att genom upplysningar och råd främja verksamheten och befordra användningen av tjänliga metoder samt att särskilt söka understödja och utveckla den eftervårdande verksamheten.

Även andra myndigheter än socialstyrelsen och dess inspektör är verksamma i tillsynsarbetet. Sålunda skall undervisningen vid skolhemmen inspekteras av skolöverstyrelsen samt dess folkhögskol- och folkskolinspektörer. Yrkesutbildningen vid yrkesskola och hemskola skall inspekteras av överstyrelsen för yrkesutbildning och lantbruksstyrelsen. Vården av själsligt abnorma i för dem avsedda skolor inspekteras av medicinalstyrelsen.

I den läkepedagogiska inspektionen biträds skolbyråchefen av sin rådgivande psykiater, chefen för Lövsta, vilken alltså är biträdande ungdomsvårdsskoleinspektör.

Skolbyrån är organiserad på en administrativ och en socialpedagogisk avdelning. På den förra bereds under ledning av en förste byråsekreterare alla ärenden rörande anslag av medel, tjänstemäns anställning och löneförhållanden, byggnadsärenden, räkenskapsrevision och andra ärenden av ekonomisk natur.

På den socialpedagogiska avdelningen handläggs ärenden om intagning, behandling och eftervård av elever. Arbetet leds av en byråinspektör, som själv bereder alla intagningsärenden och föredrar dem för byråchefen vid sammanträden varje tisdag, i vilka sammanträden även den rådgivande psykiatern vanligen deltar.

Bland avdelningens åligganden kan nämnas: elevstatistik, frågor om skol- och yrkesutbildning, tim- och kursplaner, arbetsordningar m. m., vård- och behandlingsfrågor, fritidssysselsättning, flitpengar, belöningar och tillrättavisningar, stipendier, donations- och fondmedel, samarbete med barnavårdsnämnder, arbetsförmedlingar m. fl., inackorderingshem och eftervård. För den sistnämnda finns fem eftervårdskonsulenter, vilka har till uppgift att biträda vid eftervården av elever, som utackorderats eller utskrivits från ungdomsvårdsskola. Företrädesvis bör konsulentens hjälp anlitas för de mera problematiska fallen. Konsulenterna skall dessutom medverka vid upprättandet och ledningen av inackorderingshem.

Om verksamheten vid en av socialstyrelsens yrkesskolor, Råby vid Lund, berättar skolans rektor, Algot Andersson. Sid. 152.

På recensionsavdelningen anmäler Åke Elmér, Karl J. Höjers *Svensk socialpolitisk historia* och granskar Ali Berggren en utgiven dagbok från ett värmländskt ålderdomshem, *Tisteln* av Märta Leijon. Ivar Ivre skriver om *Pattern for Industrial Peace*, ett verk av den amerikanske industripsykologen professor William Foote Whyte, och Allan Fagerström behandlar Martin S. Allwoods skrift *Masskommunikationsforskning i USA*.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Allmänna arvsfonden, för varje budgetår, senast i	12, 1952
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	2, 1952
Arbetskraftsåtgång och utbetald lönesumma inom jordbruket år 1951, årligen, senast i	8, 1952
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	7, 1952
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal, senast i	detta nr
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1952
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	1, 1953
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	4, 1952
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1952
Fattigvården, årligen, senast i	1, 1952
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen, senast i	4, 1952
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, i regel varje halvår, senast i	8, 1952
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	5, 1952
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1952
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	2, 1953
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1952
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	4, 1952
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1952
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	detta nr
Löneförhållandena för arbetare inom industrin, årligen, senast i	8, 1952
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1952
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1953
Nykterhetsvårdsklientelets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	5, 1952
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1952
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	12, 1952
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	9, 1952
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	5, 1952
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1952
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	detta nr
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	11, 1951

Samhällsutvecklingen och förändringarna inom brottsligheten

Ett debattinlägg i Svenska kriminalistföreningen

Av byråchef *Torsten Eriksson*, socialstyrelsen

Jag skall börja med att berätta en historia från mitt äventyrliga ungdomsliv. Långt, långt tillbaka, på den tiden då kriminalvetenskapen började slå sina intresseklor i mig, gjorde jag en studieresa till London för att göra mig bekant med kriminalitetsförhållandena i East End. Man läser ju litet böcker om East End, så jag hade min mycket förutfattade mening. Det Jack London sagt genom boken Avgrundens folk och Ivar Lo-Johansson genom Nederstigen till dödsriket och Gustaf Eriksson genom Mannen som Du dödat hade satt sina spår hos mig. En och annan bloddrypande kriminalroman hade väl också gjort sitt. Jag väntade mig ett stadsområde — det är ju egentligen fyra städer det är frågan om — som egentligen inte bestod av annat än en enda stor kriminell undervärld.

Författare har inte alltid rätt, ty verkligheten motsvarade på intet sätt dikten. Nog var det fattigt och eländigt i East End på många vis, visst var de sociala förhållandena miserabla, men kriminaliteten bland den där levande befolkningen var inte anmärkningsvärd på annat sätt, än att den var oväntat låg. När jag en dag satt och förvånade mig över detta sakförhållande hos poliskommissarien i China Town — som ju alltid varit särskilt beryktad för litet av varje och som i verkligheten framstod som ett av de laglydigaste områdena i London, mindre stölder än på andra platser, mindre våldshandlingar — så gav han mig en av de bästa lektioner i kriminalvetenskap som jag någonsin fått. Han sa: »Att vi har så litet tjuvnad här ute, beror naturligtvis inte på att vi har så hederligt folk, de är nog i själva verket inte så bra alla, utan helt enkelt på att det finns så litet att stjäla. Och finns det ingenting att stjäla är det ju inte så gott att gå omkring och vara tjuvaktig. Samma förhållande med våldshandlingarna. Folk slåss och sticker med kniv när de har sprit i kroppen och känner sig tillhöra människotypen: Mannen som gör som han vill. Men har de inte råd att supa, så blir de inte spritpåverkade och då blir det heller inga slagsmål.» Han fortsatte att lägga ut texten med att om China Towns befolkning skulle bjudas tillfälle att bo i de rikare kvarteren och ges större tillfällen att bli tjuvar eller om de skulle kunna få spriten litet billigare, så nog skulle väl också China Town kunna ståta med litet högre kriminalitetssiffror.

Den riktiga iakttagelse som min gamle bekanting poliskommissarien i China Town i London gav uttryck åt skulle väl kunna utformas till en regel som säger, att brottslighetens volym och yttringar är en funktion av

den i ögonblicket befintliga frestelsemängden eller frestelsetrycket. Ju flera frestelser, dess flera brottslingar. Och tvärtom. Ju mer det finns att stjäla dess fler tjuvar, ju lättare att få sprit dess fler brott som har med spriten att göra osv.

På det hela taget stämmer denna frestelsemängdsregel, såvitt jag kan se, med kriminalitetsutvecklingen. Jag skall belysa detta med några exempel.

Låt oss börja med bilstölderna. Efter hand som antalet bilar har ökat, har också bilstölderna ökat. Strax före kriget var de väldigt många. Under kriget försvann bilen nästan helt och hållet. Det rullade visserligen billiknande fordon på vägarna, men de var något helt nytt, tingestar med vidhängande gasgrytor, olustiga, farliga, något nytt och främmande som unga fartlystna potentiella billånare inte särskilt attraherades av. Vi som sysslar med ungdomsvården glömde nästan bort bilstölderna och inte stod det särskilt klart för oss vad vi hade att vänta i det hänseendet, när bensinbilen en gång skulle komma tillbaka. Första året efter bensinbilens återinträde på arenan blev vi därför överraskade och upprörda, tagna på sängen på ett rent löjligt sätt. Vi oroade oss då över ett biltjuvsantal som vi nu skulle anse oss lyckliga över att återfå.

Vi kan fortsätta med bilen som exempel. När rattfyllerilagen antogs 1934 var det faktiskt många som väntade sig att rattfylleriet skulle kunna hållas nere vid ett minimum. De närmaste åren efter lagens tillkomst steg faktiskt de rattfylleridömdas antal nästan precis proportionellt med antalet bilar.

Väggautomaternas uppträdande såsom nya frestelseobjekt för småsnattare, bland barnen framför allt, fick till följd en ökad tjuvnad. Ju fler väggautomater som kom till, dess fler småsnattare blev det också. Tobaksautomaterna som nu gjort sitt intåg får precis samma följder för de något äldre ungdomarna. Kioskerna blev snart nya frestelseobjekt. Det finns väl inte en kiosk här i landet som inte haft inbrott. De är som magneter för de unga, drar och lockar mer än många kan stå emot.

Och så vår populära springpojksförskingring. För ett par decennier sedan fanns det fler springpojkar än nu. Skillnaden var emellertid den, att dåtida affärskutym inte tillstadde användandet av unga pojkar som penningbud. Och även om den unge någon gång skickades med pengar, så var hans möjligheter att använda sig av större summor så mycket mer begränsade än nu, eftersom livet i samhället fungerade på ett helt annat vis. Det var inte tänkbart, att ungdomar skulle vistas på snabba nöjesresor över hela landet på den tiden, bo på hotell, äta på guldkrogar och ha sig, som går för sig nu. Och därför var springpojksförskingringen också något ganska okänt. Fanns det tillfälle till brott, så fanns det i alla fall inte någon tradition för hur man skulle njuta av brottets frukter.

En särskilt intressant historia är kvinnobrottslighetens utveckling. På den tiden då kampen stod hård för kvinnorösträtten, hade vi en fångvårdschef som hette Wieselgren. Han var kvinnosaksman och brukade som ett speciellt argument åberopa, att enligt kriminalstatistiken var kvinnorna 20 gånger så goda samhällsmedborgare som männen, eftersom deras brotts-

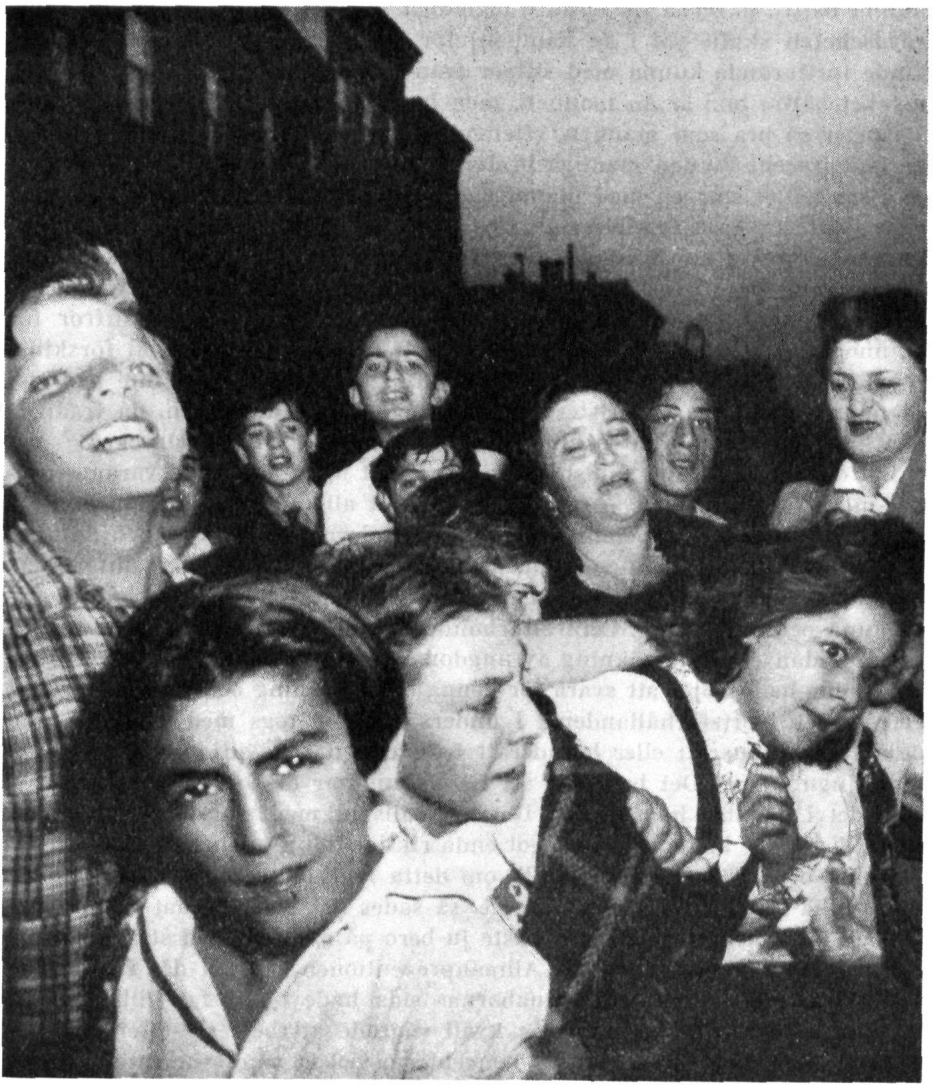

Reaktionen inför brottet. Den amerikanske fotografen Weegee har på bilden fångat de skiftande ansiktsuttrycken hos åskådarna till ett dråp på en gata i New York.

lighet blott uppgick till 5 procent av männens. Och skulle man inte ge dessa goda, laglydiga varelser större inflytande i samhället, på det att de måtte kunna bättre påverka de mindre laglydiga männen? Den nuvarande fångvårdschefen skulle väl i en kampanj för kvinnornas ökade samhällsinflytande fortfarande kunna med siffror från kriminalstatistiken bestyrka hur mycket bättre hon är än mannen, men han fick allt nöja sig med att säga 7 gånger så bra som mannen, eftersom kvinnobrottsligheten numer är hela 14,5 procent av den manliga brottsligheten. I och med att kvinnan trätt ut i samhället som en med mannen alltmer jämställd medborgare har hon också inträtt i hans frestelsesfär. Och hon faller villigt och glatt för de frestelser som dyker upp i hennes väg. Funnes det inte ännu en segt kvardröjande manlig chevalereskhet från målsägares, polismyndigheters och domstolars sida, så skulle kriminalstatistiken visa upp ännu sämre siffror för kvinnorna. Det var naturligtvis inte så gott för kvinnorna att bli förskingrerskor på den tiden det inte fanns kvinnliga kassörer. Och inte blev det så många kvinnliga fyllerister eller alkoholister på den tiden, då traditionen klavband kvinnorna till litet mindre förrädiska sällskapsdrycker.

Låt oss sedan ta upp våldshandlingarna. Att man slogs med varann mycket mera förr i världen än nutilldags det vet alla som inte är alltför purunga. Jag skall inte uppehålla mig vid skillnaderna mellan förr och nu utan vid skillnaderna mellan slagsmålsbruket i skilda landsändar nuförtiden. Ja, inte riktigt precis i dag utan närmare bestämt 1930-40 i Sundsvall, Eskilstuna och Jönköping. Centralförbundet för socialt arbete utförde för en del år sedan en undersökning av ungdomsbrottsligheten i de nämnda trakterna. Jag hade nöjet att svara för denna undersökning och fick därför rätt god inblick i ortsförhållandena. I undersökningen togs med alla dem som dömts av rådhusrätt eller häradsrätt i distrikten och vid domen inte uppnått tjugufem år. Det befanns, att Eskilstuna var det ojämförligt lugnaste området i det här hänseendet. Det var sällsynt med slagsmål, och under tio år hade det knappt varit något enda riktigt fall av polismisshandel. När jag gick och resonerade med folk om detta fridsamma förhållande för att höra vilka förklaringar man ville ge, så sades det bland annat av en företrädare för poliskåren, att det måste ju bero på att lagen vid stränga straff förbjöd att man slog en polis. Allmänpreventionen se! Det där fridsamma vardagsbeteendet från Eskilstunabornas sida hade i alla fall till följd att när en del utsocknes element en kväll vägrade att bete sig efter traditionen, så tappade polisen alldeles koncepterna också. Man var inte alls van vid sådan uppstudsighet och hade alltså inte behövlig träning att tas med orosmakare. Det höll på att gå riktigt illa, med upplopp och rent av upprorslagen tror jag.

Jönköping visade också upp ett ganska fridsamt ansikte. Mera slagsmål än i Eskilstuna, t. o. m. polismisshandel då och då. Men sällan något allvarligt. Rådhusrätten dömde för polismisshandel bara boven petade på sin polis, och slogs två med varann, så blev det också vanligen dom för misshandel.

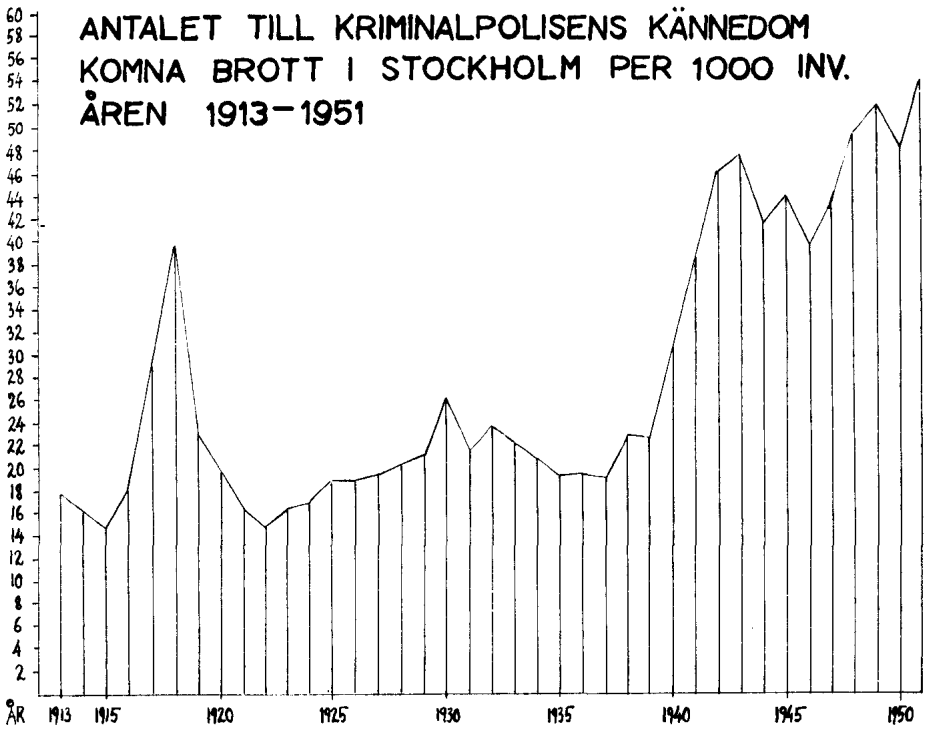

Sundsvall skilde sig på ett mycket markant sätt från de båda andra städerna. Slagsmålen var ymniga. De som kom upp för rätten hade som regel föranlett en sjukhusresa. Och polisen, den tycktes vara alla slagsmålslystnas yppersta byte, ungefär som älgen för jägaren. Men det roliga var nu, att om två slogs med varann och klådde varann ungefär lika mycket, så dömde domstolarna i Sundsvall bara för förargelseväckande beteende. Och om polismannen, blodig och sönderslagen men dock segrande, lyckades finka sin bov, så blev det gärna bara dom för våldsamt motstånd. Stod det att någon dömts för polismisshandel, ja, då kunde man vara säker på att misshandlaren hade avgått med segern, eller att polismannen åtminstone inte ensam lyckats klara av honom.

De här tre städerna har på det årtionde, som förflutit sedan undersökningen gjordes, ändrat utseende på många vis, och det duger nog inte att precis ta en jämförelse med i dag. Men om man spekulerar litet om vad som egentligen skapade skillnaderna, så skulle jag väl helt kort kunna ange dem så här: Eskilstuna var arbetaradelns stad, en gammal, traditionsbunden arbetarstam, med yrket i arv från far till son i generationer, en arbetarstam som faktiskt var stadens moraliska ryggrad. Jönköping, en religiositetens högborg visserligen, men också motsättningarnas stad, med många syndare bland alla de mer eller mindre syndfria. Ett starkt tattar-

inslag. Och Sundsvall, såg vid såg jag såg varhelst jag såg, något av ett Klondyke, en arbetarstam som var och i hög grad kände sig som proletär, ett underligt ställe, där det var högst vanligt att män och kvinnor bodde tillhopa åravis som gifta utan varken kyrkans eller borgmästarens välsignelse. Denna tradition, som kyrkan med föga framgång försökt få bukt med under decennier, tog slut först med de moderna familjebidragsförfattningarnas favoriserande av den legala förbindelsen. Helt plötsligt blev det nödvändigt för beredskapsinkallade gamla karlar att gifta sig för att den kvinna man levt ihop med något tiotal år skulle få ut det mesta möjliga från kronan.

Det som frapperade mig mest var ändå, att jurister som utbildats vid samma högskolor av samma straffrättsprofessorer kunde så starkt påverkas av traditionen i den ort där de blev domare, att de utan större motstånd blev ett med ortsatmosfären och dömde så som man enligt ortens uppfattning borde döma.

Det skulle vara frestande att gå in även på utländska förhållanden i denna exempelaxplockning. Jag skall bara ta ett par som bestyrker tesen om frestelsemängden på ett sätt som är nästan väl kraftigt chargerat även i mitt tycke. I boken Delinquency Control av Carr berättas t. ex. om en undersökning i den stora bilstaden Detroit i staten Michigan, USA. Man följde ungdomsbrottsligheten mellan 1925 och 1935 och fann, att den steg och föll med the business cycle. Ju högre sysselsättningen var vid fabrikerna och ju mindre arbetslösheten alltså var, desto högre var också ungdomsbrottsligheten. När arbetslösheten kom, sjönk samtidigt brottsligheten bland de unga. Carrs förklaring är, att ju mindre med pengar familjerna har att spendera på nöjen, dess mera håller de sig hemma, dess starkare blir familjebanden och dess mindre frestelsetrycket utifrån allt det som nöjeslivet för med sig. Att föräldrarna vistas mera i hemmet medför naturligtvis också en bättre övervakning av de unga. Om jag så slutar med att citera Mowrers undersökning: Disorganization, Personal and Moral, 1942, i vilket han fann att de pojkar som bor i närheten av Chicagos affärs- och nöjescentrum The Loop löper en mångfaldigt högre risk att bli kriminella än de som bor i övriga delar av staden, så har väl tesen om frestelsemängden blivit tillräckligt exempelbelyst.

Om jag till slut skulle få tillåta mig några sammanfattningens ord, så skulle det i största korthet kunna bli så här: Varje nytt inslag i samhällslivet, varje förändring i den ekonomiska situationen för medborgarna i gemen, varje förändring i den kulturella situationen, varje sådant inflytande från tidens stora händelser, som påverkar vad vi skulle kunna kalla samhällsatmosfären eller något dylikt, påverkar även medborgarnas uppträdande och därigenom kriminaliteten. Inflytanden av här nämnd art kan naturligtvis neutralisera varandra, en ökning av antalet bilar skulle t. ex. under vissa omständigheter inte alltid behöva medföra en ökning av bilbrotten. Men om detta andra korsande inflytande inte kommer till, om ingen säkerhetsventil öppnas, så gäller lagen om frestelsetrycket. Jag vet

att det är litet djärvt att så här emfatiskt framsäga detta. Den vetenskapliga forskningen på området är ju inte alltför omfattande. Även om bevismaterialet inte är så fylligt och penetrerat som man skulle önska, så tycks dock slutsatsen stå sig för en ganska närgången granskning redan nu.

För kriminalpolitikens del är det betydelsefullt att man för det första är på det klara med dessa fenomen, rättar in sig efter dem och söker efter till buds stående utvägar att möta en utveckling inom brottsligheten som man med stöd av samhällsutvecklingen har anledning vänta.

För domaren kan det vara anledning ha i minnet, att den man han har framför skranket inte bara är en lekboll i händerna på sina konstitutionella egenskaper, som i en given miljö betingar hans reaktioner på omvärldens stimuli, utan även att omvärldsmiljön sammansätts av andra komponenter än dem man vanligen synes räkna med i domstolssammanhang — uppfostran, familj, kamrater osv. — jag menar av den rent tekniska utvecklingen i samhället. Alexander & Staub, de båda psykoanalytiskt orienterade kriminalisterna, säger i boken: Der Verbrecher und seine Richter, att en domare aldrig kan rikta en dummare fråga till den tilltalade än just den vanligaste: varför gjorde du det? Det vet inte den tilltalade, säger de. Ju intelligentare han är, desto viktigare framstår det för honom att lämna en rationell förklaring till sina handlingar. Men de verkliga orsakerna ligger fördolda i hans undermedvetna, säger Alexander & Staub, som naturligtvis främst ville söka grundorsakerna till det asociala beteendet i barndomsupplevelserna. Men även om man inte vill ansluta sig till den psykoanalytiska teorin kan man finna riktigt att godkänna deras uttalande om frågan: varför gjorde du det? Ty den tilltalade är barn av sin tid och märker inte inflytandet från samhällsutvecklingen själv på sina handlingar.

Vem är den unge brottslingen?

Av byråchef *Lars Bolin*, socialstyrelsen

Torsten Eriksson har i det föregående talat om samhällets roll i brottsutvecklingen, om samhällsförändringarnas skuldkonto och om det ökade frestelsetrycket på ungdomen i det moderna samhället. Men även Torsten Eriksson och vi alla andra är utsatta för samma frestelsetryck och lever med i samma samhällsutveckling. I stort är vi alla i samma yttre situation som Andersonskans Kalle, biltjuven Teofil och gatflickan Stina. Men trots detta är det bara några som stjäl. Somliga står emot frestelsetrycket, medan andra faller och faller lätt. Lättast tycks ungdomen ha att falla — men även bland den klarar sig de flesta. Huvudparten av vår ungdom är skötsam och ordentlig, men den talar vi så litet om och sysslar så litet med. Det är trots allt en minoritet, som råkar på glid. Men den intresserar oss desto mer, den väcker vårt medlidande eller vår ilska.

Det måste alltså ske ett urval i kampen mot frestelsen. Varför blir somliga ungdomar brottsliga och andra inte? I svaret på den frågan ligger också en fingervisning om hur bristen skall avhjälpas, felet repareras. Min uppgift här är att söka skildra ungdomsbrottslingen som individ och berätta något om vad som görs och kan göras för att häva den individuella brottsligheten hos de unga.

Vi har i vårt land två färska, mycket ingående undersökningar rörande de unga brottslingarna. Den ena, som bär Torsten Erikssons signum, har gjorts på huvudsakligen ungdomsfängelsefångar och är publicerad i ungdomsanstaltsutredningens betänkande. Den andra, som ännu icke är offentliggjord, har utförts av ungdomsvårdsskoleutredningen. De båda undersökningarna täcker tillsammans den del av åldersgruppen 9—22-åringar, som på grund av svår vanart och brottslighet intagits på samhällets specialanstalter. Ur tabellernas mångfald och siffrornas myller stiger fram följande bild av den genomsnittlige ungdomsbrottslingen.

Den unge brottslingen är annorlunda. Sjuttonåringen är inte 17 år. Hans själsliga mognad ligger några år efter. Han är barnslig och primitiv. Hans psykiska utveckling har inte hunnit ifatt den kronologiska åldern. I intellektuellt avseende är han något efterbliven, inte så mycket dock som man tidigare föreställde sig. De äldre befinner sig alltjämt kvar i puberteten eller senpuberteten.

Den försenade utvecklingen visar sig i en viss flackhet och ytlighet i känslolivet. Den harmoniska och riktigt utvecklade människans breda, fylliga och varma känsloregister saknas så gott som helt hos de unga brottslingarna. Detta får ses mot bakgrunden av deras splittrade uppväxtförhållanden. En fjärdedel är födda utom eller före äktenskapet. Den siffran är

nästan dubbelt så hög som motsvarande siffra för hela befolkningen. Bara en tredjedel av klientelet har vuxit upp tillsammans med båda sina föräldrar. Skilsmässa mellan föräldrarna är vanlig eller också har barnen vuxit upp i ett hem, där en av föräldrarna dött, innan barnet var vuxet. Ungefär en fjärdedel har bytt uppfostrare två eller flera gånger. Rekordet hittills har en fjortonårig flicka, som bytt uppfostringsmiljö 24 gånger sedan födelsen. De unga på glid har som regel inte haft någon möjlighet till känslomässig förankring hos en vuxen människa.

Undersökningarna visar vidare, att de unga brottslingarna har svårt att anpassa sig till nya situationer. Inför oberäknade hinder eller småproblem reagerar de med kortslutning; de gör huvudlösa saker som de sedan ångrar. I tal och åthävor är de storstadsgamänger, med dessas lätthet att få ytlig kontakt med andra, men denna kontakt går aldrig på djupet.

Även i andra avseenden är de sämre ställda än ungdomar i allmänhet. Vanligt är, att psykisk abnormitet eller asocialitet förekommer hos föräldrarna eller syskonen. Det kan röra sig om sinnessjukdom eller sinnesslöhet i familjen, om en far eller mor, som lever sexuellt lösaktigt och vagabonderar eller om spritmissbruk och kriminalitet. Bara en tredjedel av de intagna har vuxit upp i hem, där det inte har funnits några sådana negativa inflytanden. I många fall har förhållandena i familjemiljön direkt lett ungdomarna in på asociala vägar. Det är givet, att dessa uppväxtmiljöer är synnerligen kulturfattiga. De unga är därför intellektuellt torftiga, saknar kulturella intressen, är håglösa, ointresserade och okoncentrerade. Endast 18 % är ledartyper, resten är hjordvarelser, som motståndslöst underordnar sig.

De unga brottslingarna visar också upp en rik flora av allsköns påtagliga psykiska defekter: sängväta, nagelbitning, nattskräck, talsvårigheter, allmän nervositet o. dyl.

Så ser alltså den unge brottslingen ut i all sin skröplighet och avklädd det romantiska skimret kring sin person. Han är inte den hårdkokte gangsterhövding, som tidningsrubrikerna ibland gör honom till. Verkligheten är betydligt gråare och tristare.

För att nu knyta an till Torsten Erikssons teser: den moderna motorismen bedriver onekligen en kraftig propaganda i den i och för sig vällovliga avsikten att få folk att köpa och köra bil. Denna propaganda påverkar alla, både sådana som har möjligheter att på ett legalt sätt tillfredsställa den frampropagerade lusten, men också alla dem som saknar dessa möjligheter och saknar kraft att stå emot. Intresset för bilar och motorcyklar är störst i ungdomsåren. Motståndskraften är svagast i puberteten och allra svagast hos dem som inte är så mogna som prästbetyget visar. Detta förhållande avspeglar sig i kriminalstatistiken — det finns ett klart samband mellan motorfordonsstölder och pubertetsungdom. Bilstöld är ett barnslighetsbrott, som den unge i de allra flesta fall växer ifrån, när han blir tillräckligt mogen. I propagandan *mot* detta brott bör man därför framhäva detta samband i stället för att som nu glorifiera biltjuven och därmed göra honom till hjälte i pojkvärlden. Framhäv i stället, att den yngling som stulit en bil

därmed också har visat att han är betydligt barnsligare än vad hans kronologiska ålder visar!

Nu tänker säkert många så här: varför skall den unge brottslingen försvaras genom att man skyller på hans dåliga uppväxtförhållanden o. dyl.? Det är tyvärr alltför vanligt att den psykologiska och sociologiska, »förstående» inställningen till det asociala beteendet misstolkas, som om den skulle innebära ett ursäktande av brottet. Det bör med skärpa sägas ifrån: att förstå är inte detsamma som att acceptera eller försvara. Man kan naturligtvis mycket väl på samma gång starkt fördöma en brottslig handling och förstå eller försöka förstå, vad som framtvingat den.

Vetskapen om att den unge brottslingen är annorlunda leder till en tankegång som bäst har formulerats av den vise Epiktetos: »Om din broder gör dig emot, så kom ihåg att han handlar i enlighet med sin natur. Det vore ju orimligt om han skulle handla enligt din natur och inte enligt sin egen.» Den unge brottslingen handlar efter sin natur, inte efter den socialt anpassades, den laglydiges natur. Men det är så lätt att i diskussioner om brott och straff ta sig själv eller någon annan vän av ordning till måttstock på hur vännen av oordning tros känna, handla och reagera. Läran om straffets avskräckande eller avhållande betydelse t. ex. bygger i mycket på de laglydigas egna upplevelser och erfarenheter. Det är också av dessa skäl som företrädarna för den orsakssökande synen på brott och brottslingar söker ta reda på lagbrytarnas natur och bygga kampen mot brottet på denna kunskap. Det är också därför som straffet många gånger inte blir så avskräckande för unga brottslingar som straffutmätare avser utan får motsatt effekt. Den mogne och laglydige vuxne blir måhända skrämd men inte den unge, som är fylld av trots mot samhälle och lagar, som är omogen och aggressiv och som i psykologisk mening ännu icke är straffmyndig.

Våra lagstiftare har ju också kommit till insikt om detta. Vid 1952 års höstriksdag beslöts en lag, som innebar att ingen under 18 år skall kunna dömas till fängelse, straffarbete eller förvaring, såvida inte särskilda skäl föreligger. I stället skall de unga lagbrytarna hänvisas till socialvården för en lämpligt avpassad, individuell behandling. Lagen skall dock inte träda i kraft, förrän socialvården fått tillräckliga resurser att möta de nya problemen. Straffet kommer då att ersättas av behandling och vård.

Emellertid är det viktigt att denna behandling inte kommer för sent. Det står mer och mer klart, att de effektivaste metoderna, när det gäller att hindra brottslighet, är de förebyggande. Barnets utveckling fram till en brottsling kan skisseras i följande korta drag. Först uppstår en själslig skada hos ett barn genom yttre eller inre omständigheter av olika slag. Ingen hjälp. Så går någon tid. Fortfarande ingen hjälp. Slutligen tar sig den själsliga skadan uttryck i någon handling, som vi kallar kriminell eller asocial. Då ingriper samhället. I stället för hjälp i tid kommer straff i efterhand.

När de första allvarliga symtomen börjar komma till synes, bör utsikterna att lyckas med en behandling vara betydligt större än senare, när beteendet blivit stereotypt och vanorna fixerats. Detta är ju också kungs-

tanken i den psykiska barna- och ungdomsvården: att i tid upptäcka beteenderubbningarna och förhindra att de längre fram utvecklas till vanart och brottslighet. —

Ungdomsbrottsligheten är ett problem som rör alla. Samhällets resurser i kampen mot brottet är otillräckliga. Alla måste hjälpa till. Här har föreningsfolket en viktig uppgift. Vår kriminalvård och ungdomsvård i frihet t. ex. bygger i stor utsträckning på insatser från frivilliga krafter. Riksidrottsförbundet och de politiska ungdomsorganisationerna erbjuder oss en kår av övervakare. Mycket kan ytterligare göras för att ta tillvara det intresse för dessa frågor som finns i olika föreningar och göra dem ännu mer »social minded». Inom anstaltsvården t. ex. väntar många uppgifter: som anstaltsbesökare, söndagsföräldrar, brevvänner, studieledare, idrottsledare, nöjespatruller o. dyl. Föreningar kan »adoptera» eleverna vid en anstalt och låta sina medlemmar engagera sig i olika uppgifter.

Föreningsfolkets engagemang i kampen mot ungdomsbrottsligheten kan ha en viss betydelse, när det gäller att hyfsa debatten om brott och straff. Sällan blir de okunnigas kinder så heta som i uppfostringsdiskussionerna om dalt och pjosk å ena sidan och manligt sköna straff å den andra. Allmänhetens gängse attityd mot den unge brottslingen är enligt min mening en mycket viktig faktor att ta hänsyn till. Många återfall i brott kan nämligen spåras till en misstänksam, fördömande och nedlåtande attityd hos föredettingens omgivning. I stället för hjälp, förståelse och stöd möter han frågande blickar, insinuationer och cynism. Många gånger beror detta på okunnighet. Den som lär känna den unge, hans problem och hans föregående ändrar ofta attityd. Han startar inga medlidandeskampanjer, men han frågar sig: vilken åtgärd är den mest förnuftiga, är den mest effektiva att göra lymmeln mindre lymmelaktig. Attityden blir orsakssökande, realistiskt och positivt hjälpande. En mycket viktig och angelägen uppgift för närvarande och där alla kan hjälpa till är att få till stånd en vettig, saklig och frasfri debatt kring ungdomsbrottsligheten.

Om behandlingen av ungdomsbrottslingar

Av rektor *Algot Andersson*, Råby yrkesskola

På senare tid har kunnat noteras det värdefulla initiativet från politiska ungdomsorganisationer att anordna debatter om brännande och omtvistade sociala problem med påfallande starkt inslag av inbjudna fackmän på de berörda områdena. Som exempel på dylika informativa debatter kan nämnas Liberal ungdoms diskussionsmöte i slutet av förra året om fosterbarnsvården samt Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbunds konferens om ungdomsbrottsligheten den 16 februari i år, vid vilken bl. a. det här publicerade anförandet hölls.

Red.

När vi ungdomsvårdare på anstalt först kommer i personlig kontakt med den unga pojken eller flickan har vi i regel genom intagningshandlingar satt oss in i vad den unge haft för kontroverser med samhället och dess lagar och även försökt skapa oss en bild av det beteendemönster, som varit bestämmande för de brottsliga handlingarna. Det står väl klart för var och en att en bedömning efter papper — intagningshandlingar — ej kan ge en riktig bild av den unge man väntar till anstalten men en god hjälp är det givetvis. Så kommer då den dag pojken eller flickan skall in på anstalten. I de svårare fallen transporteras de av en eller två poliser, ibland av en tjänsteman från barnavårdsnämnden och någon enstaka gång av modern eller fadern; det senare, alltså någon av föräldrarna, är givetvis att föredra. Vi har då möjlighet att även komma till tals med föräldrarna och kanske framförallt bilda oss en uppfattning om dem, som kan vara nog så nyttig vid behandlingen av den elev man nyss tagit hand om. I så gott som alla fall kommer den unge till skolan försvarsinställd, ofta med hat och starka aggressioner emot samhället och dess institutioner. Varningarna från barnavårdsnämnden, övervakningen, oftast anhållande och därmed vistelse hos polisen, skiljande från hemmet och kanske mest skiljandet från gänget har varit hårda påfrestningar. Oftast hör det också till att man skall iaktta en hårdkokt attityd, inlärd från otaliga gangsterfilmer. Det första sammanträffandet mellan den av samhället omhändertagne och skolan är därför ganska viktigt. Det gäller vid det första samtalet att inge den omhändertagne ett visst förtroende för skolan och dess befattningshavare, skapa känslan hos honom, att vi vill hjälpa till att klara upp de besvärligheter, som uppstått och kan

uppstå i fortsättningen, samtidigt som han får klart för sig att vissa fordringar kommer att ställas på honom genom att anstalten är öppen, och att det inte är någon svårighet att avvika. Dessutom får den intagne upplysningar om vistelsetidens längd, permissionsprinciper och en målsättning liggande inom en ganska kort tidsperiod. Det är viktigt, att de har något att se fram emot och detta får inte vara för avlägset. Jag nämnde nyss öppen anstalt och därmed också öppen vård. Den formen för återinpassning av de unga lagöverträdarna i normalt samhällsliv är enligt mitt förmenande den riktiga, men den ställer stora krav på de personer, som ska handha fostran av de unga och även på anstalten som sådan. En utökning av personalen måste ske, särskilt gäller detta under elevernas fritid, små elevavdelningar måste skapas med möjlighet till en intensiv terapi och möjlighet att differentiera inom anstalten. Meningen med detta är naturligtvis att ge möjlighet för personalen att genom personlig påverkan skapa starka känslobindningar till eleverna och på så sätt genom denna intensiva behandling få fram bättre resultat. Möjligheterna till differentiering inom den egna skolan är också nödvändiga ur den synpunkten, att de anstaltsbesvärliga eleverna ökar i antal. Specialanstalter för dessa finns för närvarande endast vid två skolor, ett ytterligare antal kommer att behövas, när det nya lagförslaget skall genomföras, som stadgar att ungdomsbrottslingar under 18 år ej skall ådömas fängelsestraff. När det lagförslaget skall träda i kraft måste ungdomsvårdsorganisationen ha de resurser i ordning — i form av specialanstalter med plats för 8 elever i varje — som måste till för att undandra fängelserna de elever, som nu få gå dit i brist på resurser hos ungdomsvårdsskoleorganisationen. Vi måste i dag erkänna, att vi inte klarar av alla av de svårast kriminellt belastade ungdomarna.

Hur bedrivs nu arbetet vid en ungdomsvårdsskola? Sitter vi inne med någon patentlösning på dessa ungdomars tillrättaförande? Det gör vi naturligtvis inte. Men redan den inställning, att det som snedvridits under loppet av ett tio- till femtontal år inte vrids rätt på samma antal dagar eller ens veckor, för oss in på vad vi tror är den rätta vägen. Den sociala återanpassning, som är målet i vårt fostringsarbete, når vi inte fram till i ett enda slag. Den går ofta den krokiga vägen över återfall, misströstan — från vår och elevens sida — och nås först så småningom.

Vad använder vi för medel till denna återanpassning? Hit räknar jag då först ett accepterande av den unge i det tillstånd, i vilket han kommer till oss med alla sina fel och brister och sin barlast av tidigare misslyckanden. Ett sådant accepterande behöver inte utesluta känslor av indignation, men denna indignation får inte ständigt ligga på lur och göra sig påmint i kontakten med eleven.

Ett annat och kanske det viktigaste av de hjälpmedel, jag skulle vilja kalla de psykologiska, är den känsloanknytning, som man måste försöka etablera mellan elev och befattningshavare. Grunden till dessa ungdomars asocialitet är nämligen oftast att söka i störd eller brusten känslokontakt med de vuxna i den tidigare miljön. Det kan vara en av eller båda föräld-

rarna, som gett den unge en alltför brutal inblick i de vuxnas värld av skilsmässogräl, alkoholism och hjärtlös egoism. Det barnsliga tänkandet drar gärna den felaktiga slutsatsen, att sådana är vi alla — vi vuxna. Hatinställningen, som från början gäller en eller ett fåtal personer i den närmaste omgivningen, kan sedan inriktas mot alla vuxna och därmed mot samhället, såsom varande de vuxnas verk. Vår uppgift på skolan blir då att försöka rasera denna antisociala inställning. Har denna kunnat uppstå genom störd känslokontakt, vilket inom parentes sagt inte är en privat fundering utan en vetenskapligt verifierad sanning, kan man väl tänka sig känslokontakten mellan en befattningshavare och en elev som utgångspunkt för det visserligen långt borta liggande, men dock skönjbara, målet: den sociala återanpassningen. Den unges samhällsuppfattning utvecklas alltså ur detta tvåmannasamhälle till att innesluta även andra, helst alla vuxna. Hur etableras då en sådan känslokontakt? Generellt uttryckt: genom att låta eleven i varje situation förstå och — vilket inte är minst viktigt — känna, att det till sist ändock är hans eller hennes bästa jag syftar till. Utformningen får sedan givetvis bli individuell allt efter den personliga läggningen hos de olika befattningshavarna. — Jag förmodar, att det är denna process, som i vulgärdebatten går under beteckningen dalt. Ord har nu inte så stor betydelse — jag tror på den som en viktig faktor i en pojkes tillrättaförande, men jag föredrar att kalla den känsloanknytning.

Förutom denna individualterapi arbetar vi också med gruppåverkningar. Här spelar idrotten en ytterst viktig roll och då särskilt lagspel, som fotboll och handboll. Dessa grenars förmåga att skapa och stärka laganda och gruppsolidaritet är för dessa ungdomar av mycket stor betydelse. Vid den skola, där jag tjänstgör, deltar vi med lag i stadens korp.serier i såväl fotboll som handboll. Dessa över hela året återkommande matcher svetsar samman gruppen kring ett gemensamt intresse och gör matchdagarna till något av högtidsdagar. Med de icke deltagande på åskådarplats och de aktiva kämpande på plan — gärna med någon befattningshavare i spetsen — framkallas en känsla för skolan, som är av stort värde. Samtidigt innebär dessa matcher möjligheter till kontakter med stadens idrottsklubbar, som för vår del tacksamt tillvaratagits. Sålunda har vi elever f. n. knutna till olika föreningar med boxning, tyngdlyftning, fotboll och simning på sitt program. Mången ortsbo kom säkerligen till stadens flotta idrottshall, då våra pojkar för första gången framträdde i ett dylikt sammanhang, med baktanken att få skåda råkurr och sensationer. Pojkarnas justa uppförande både i den och de följande matcherna kom emellertid dylika tankar på skam, och yrkesskolans lag kan numera glädja sig åt ett anseende som närmast gjort pojkarna till något av publikfavoriter. — Till de gruppterapeutiska metoderna kan också räknas samkväm, hobbyverksamhet, musikunderhållning och övrig fritidsverksamhet.

För att fortsätta med vår skolas speciella förhållanden har vi ett annat hjälpmedel i fostringsarbetet. Jag syftar på den närbelägna staden. I så stor utsträckning som det är möjligt försöker vi anknyta anstalten till livet ute

i samhället. Det har ju visat sig att de här ungdomarna inte kan leva samhälleligt, invänder den öppna vårdens belackare. Varför då utmana ödet ytterligare? På det vill jag svara med en motfråga: Lär man sådana ungdomar samhällsliv genom att låsa in dem för en längre tid på en anstalt? Knappast.

Andra fördelar, som en närbelägen tätort erbjuder en ungdomsvårdsskola, är de ökade möjligheterna till arbetsanskaffning åt elever, som man på utskrivningsstadiet vill pröva under en tid och under förhållanden, som är närmast lika dem han kommer att möta efter utskrivningen. Likaså erbjuder en tätort möjligheter till fortsatt yrkesutbildning vid olika industrier och verkstäder, utöver vad skolan kan erbjuda. Det är klart att det är stora fördelar förknippade med ett läge för en skola nära en stad. Men givetvis finns det också nackdelar. Dessa yttrar sig i försenade ankomster till skolan efter permission, brott begångna i staden och i några fall avvikningar från skolan. Jag anser emellertid att fördelarna överväger nackdelarna.

Vid varje ungdomsvårdsskola finns ett visst antal yrkesgrenar representerade, vari eleverna erhåller såväl praktisk som teoretisk utbildning. Önskemål kan givetvis finnas att utöka antalet yrkesgrenar, speciellt för de skolor, som inte kan tillgodogöra sig de nämnda möjligheterna, som en närbelägen tätort erbjuder.

Jag skulle även tala om den behandling ungdomarna möter, sedan de lämnat ungdomsvårdsskolan. Innan jag går in på detta måste jag säga, att skolan vidtagit en del åtgärder syftande till att jämna vägen för de unga, som på nytt skall starta utanför anstalten. En villkorlig utskrivning måste planeras noga. Eleven måste ha en övervakare — fult namn — kanske bättre med kontaktman eller tillsynsman, förtroendeman — ett arbete och en bostad samt dessutom mat- och fickpengar till dess han eller hon får den första avlöningen. Anskaffning av övervakare sker från skolan eller i svårare fall av eftervårdskonsulenter från socialstyrelsens skolbyrå. Dessa konsulenter kom till vid 1946 års riksdag och socialstyrelsen förordnade från 1 oktober samma år två stycken. I dag har antalet vuxit till fem och landet har även indelats i fem distrikt. Deras uppgifter är i första hand att vid personliga besök hos de villkorligt utskrivna ute i landet hjälpa och stödja samt klara upp olika kontroverser, som givetvis ibland uppstår i samlevnaden mellan de unga och föräldrarna eller arbetsgivaren. Rekryteringen av övervakare sker i regel på så sätt att barnavårdsnämnden på platsen, där den unge har sitt hem, kontaktas med begäran om förslag till övervakare. Ibland kan man inte alls gå den vägen beroende på att eleven har mycket starka aggressioner mot just barnavårdsnämnden och kanske framförallt mot någon viss tjänsteman. Att under sådana förhållanden utse övervakare från barnavårdsnämnden vore att starta med ett misslyckande. En del större barnavårdsnämnder har startat kurser, där enskilda personer, som visat intresse för bl. a. ungdomsvårdsskoleklientelet, får genom föredrag och diskussioner en inblick i vad ett övervakningsuppdrag innebär. I samband härmed kan jag tala om att ersättning för detta viktiga uppdrag utgår med högst 6

kr per månad, vilket får anses vara i underkant. Det är klart att frågan om arvodets storlek kan diskuteras, jag vill i alla fall förorda arvodets höjande. I samband med att övervakaren erhåller det skriftliga förordnandet får han också upplysningar om elevens psykiska och fysiska prestationsförmåga, hans eventuella defekter, hans fritidsintressen, skötsamhetsutveckling under de senaste månaderna före utskrivningen, eventuellt hans hemförhållanden, om de ej är kända av övervakaren tidigare. Ett instrument i eftervårdsarbetet skapade 1946 års riksdag genom sitt beslut om inrättandet av inackorderingshem. Meningen var att ett fyrtiotal hem skulle inrättas under en femårsperiod, ett tiotal står i dag färdiga. Dessa hem tar emot både elever, som utskrivits från ungdomsvårdsskolor och sådana som ej varit i beröring med barnavårdsnämnd eller polismyndighet. För ungdomsvårdsskolornas del blir det de mest godartade fallen som kommer in, de som skall fortsätta sin yrkesutbildning eller de som ej har något föräldrahem att komma till. En snabbare utbyggnad av inackorderingshemmen och en utökning av eftervårdskonsulentorganisationen samt en utbildning av föreståndareparen vid hemmen skulle eventuellt kunna medföra en förkortning av vårdtiden på skolorna.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga, att fostran av de unga lagöverträdarna bör ske på öppna anstalter med möjlighet till överflyttning till specialanstalter av sluten karaktär under en kortare tid, för de mest anstaltsbesvärliga eleverna. Anstalten bör flytta ut i samhället och jag menar därmed att de unga under den tid de vistas på skolan — och om de ha förutsättningar härför — ska kunna få lärlings- och yrkesarbete utom skolan till en viss del. Anknytningen till olika ungdomsorganisationer bör även ske. Jag är medveten om att alla ungdomsvårdsskolor inte kan arbeta på detta sätt, dels beroende på skolornas läge och dels beroende på anstaltsbesvärligheter hos eleverna.

Jag vill också trycka på att statsmakterna måtte ställa de nödvändiga ekonomiska medlen till förfogande. Vi har inte råd att försumma en enda åtgärd, som kan återföra en missanpassad ungdom till normalt samhällsliv. Vad som läggs ned på detta arbete bär mångfaldig ränta i form av ökad produktiv arbetskraft, minskad kriminalitet, ökad rättssäkerhet — och framför allt bättre och lyckligare människor.

Kortare meddelanden

Konferens rörande övervakare. På initiativ av socialstyrelsens skolbyrå anordnades den 2 mars 1953 en konferens rörande övervakare. Avsikten var att ge intresserade organisationer möjlighet att överlägga med representanter för socialstyrelsen och fångvårdsstyrelsen angående det frivilliga övervakningsarbetet. Generaldirektör Bexelius framhöll i sitt inledningsanförande, att det nuvarande övervakarsystemet är behäftat med flera stora brister. Det är naturligtvis inte bra, att en och samma person, som nu är fallet, kan ha upp till 150 olika övervakningsuppdrag. Likaså kan det hända att en person kan stå under övervakning från olika håll av olika personer.

Därefter redogjorde cheferna för barnavårds-, skol- och nykterhetsvårdsbyråerna för övervakningsarbetets organisation och behovet av övervakare. Byråchefen Rosén påpekade, att det f. n. stöter på stora svårigheter att få tag i lämpliga övervakare. Många har inte ens reda på vad uppdraget egentligen innebär. Det gäller ju inte bara att hålla ett öga på vederbörande utan även att hjälpa till på olika sätt bl. a. genom personliga insatser. Särskilt för barnavårdsnämnderna är problemet brännande och här betyder det mycket, om man kan få tag i lämpliga övervakare. Genom att redan i dessa unga år effektiva förebyggande hjälpåtgärder sätts in, kan man förhindra en hel del ungdomsbrottslighet och alkoholmissbruk.

Byråchefen Bolin redogjorde för hur ungdomsvårdsskolornas rektorer samt eftervårdskonsulenterna utser övervakare. De sistnämnda bistår sedan övervakarna med råd och anvisningar för övervakningsarbetet. Av de för närvarande ca 800 övervakade ungdomarna inom ungdomsvården har ca 10 % som övervakare befattningshavare vid ungdomsvårdsskolorna, ca 45 % socialvårdstjänstemän och ca 35 % andra enskilda personer. Omkring 5 % av klientelet saknar övervakare. Det är inte lämpligt att ha arbetsgivaren till övervakare. Socialvårdstjänstemännen utövar ofta en övervakning i tjänsterummet, som består i att de övervakade får komma upp och anmäla sig. Härigenom uppstår ett slags »väntrumsbrottslighet» (dvs. man träffar i väntrummet andra övervakade och gör tillsammans upp planer för brott). Många skäl talar för att just här ungdomsorganisationer kan göra en stor insats, då de flesta ungdomar som här behöver hjälpas är föreningslösa. Ett medlemskap i en förening skulle innebära en viss social kontroll, som kan verka återhållande mot nya brott.

Byråchefen Åman meddelade att även för nykterhetsvårdens vidkommande fattades stora kadrar av lämpliga övervakare. Man har inom detta område inga sifferuppgifter om vilka typer av personer som är övervakare, men i stor utsträckning torde det vara nykterhetsnämndens ledamöter och socialvårdstjänstemän. F. n. står över 7 000 personer under övervakning. Ersättningen till övervakarna är dålig och måste avsevärt höjas, om man skall kunna komma till rätta med rekryteringssvårigheterna.

Därefter redogjorde byråchefen Forssell i fångvårdsstyrelsen för kriminalvården i frihet. Medan ca 3 200 personer f. n. »sitter inne», står mellan 11 000 och 12 000 under övervakning i frihet. Av dessa är ca 2 000 under 21 år. I övervakningsarbetet bistår skyddskonsulenterna. Denna organisation har under senare år snabbt utvidgats och fungerar bra. Idealet vore att varje övervakare hade blott ett enda fall. Man borde eftersträva att få en kader övervakare att välja bland, så att man kunde få tag i rätt person i varje särskilt fall. Övervakningen bör betraktas som ett slags social värnplikt. Årets riksdag har anslagit 10 000 kr till instruktionskurser för övervakare. Dessa kurser skulle ske i fångvårdsstyrelsens regi och man planerar att sätta i gång i höst.

Sedan fick de inbjudna organisationernas representanter tillfälle att redogöra för vad som är åtgjort från deras sida i frågan.

De fyra politiska partiernas ungdomsorganisationer har nyligen gemensamt tagit upp frågan om rekrytering av övervakare. Från något håll föreslogs att ideella ungdomsorganisationer skulle i större utsträckning bli representerade i barnavårdsnämnderna, samt att ett ordnat samarbete vore önskvärt. Men det gäller i första hand att få fram villiga och lämpliga övervakare, i andra hand att ordna kurser för dessa.

I konferensen deltog representanter för de politiska partiernas ungdomsorganisationer, olika religiösa ungdomsrörelser, idrottsrörelsen, scoutrörelsen, nykterhetsrörelsen och hantverkarnas ungdomsrörelse. Det blev en allmän anslutning till förslaget om samarbete och ett stort intresse visades från olika håll. Man beslöt också att skapa ett centralt samarbetsorgan med representanter för, utöver de statliga myndigheterna, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen och fångvårdsstyrelsen, även för de ovan nämnda organisationerna. Socialstyrelsen skulle ta initiativ till sammankallande av detta organ, och byråchefen Bolin skulle hålla i trådarna. Sedan skulle det stå de olika organisationerna fritt att utse lokala kontaktmän, som på anfordran skulle lämna social- och fångvårdsorganen förslag på lämpliga övervakare bland föreningsfolket. Å andra sidan skulle myndigheterna sedan svara för instruktion och utbildning av dessa övervakare.

T. G.

Angående indextillägget 25,7 procent. (Ett inlägg av direktörsassistent *Curt-Steffan Giesecke,* Svenska arbetsgivareföreningen.)

I Sociala Meddelanden 1952:11, s. 736, redovisas vissa beräkningar till vilket tal indextillägget 25,7 procent skulle uppgå, därest tillägget följt den allmänna stegringen i levnadskostnaderna. Anledningen till att denna fråga upptagits är, att socialstyrelsen i olika sammanhang fått motta förfrågningar på denna punkt. Mot de beräkningar, som redovisas i notisen, torde några invändningar icke kunna resas. Däremot har den på grund av sin korthet blivit något ofullständig.

När det gäller att beräkna vilket tal, som i dagens läge motsvarar siffran 25,7, utgår man i notisen från att de parter, som träffat en överenskommelse om ett indextillägg, syftat till full kompensation för levnadskostnadsstegringarna. Så var emellertid, såsom framgår av texten i övrigt, icke fallet med de olika indexavtal, som träffades under kriget och som successivt ledde till tillkomsten av siffran 25,7. Kompensationsgraden varierade rätt avsevärt mellan indexavtalen under olika år.

Av större praktisk betydelse är måhända att majoriteten av de arbetstagare, som åtnjöt ett tillägg om 25,7 procent, beräknat på förkrigslönen eller på den aktuella lönen, under tiden efter kriget blivit kompenserade för levnadskostnadsstegringen på annat sätt än genom en höjning av indextillägget. Innan detta år 1951 avskaffades för majoriteten av arbetstagarna, stegrades alltså totallönen i de flesta fall i takt med eller snabbare än priserna. För det övervägande flertalet aktiva arbetstagare torde därför något behov av en omräkning av det gamla indextillägget icke föreligga. Detta gäller sålunda även om indextillägget tillsvidare bibehållits.

I de undantagsfall, då parterna åsyftat en kontinuerlig justering av ett indextillägg med utgångsvärdet 25,7 procent, måste en omräkning av indextillägget ske kontinuerligt för att syftet med indexklausulen skall fyllas. Därför synes det vara lämpligare, att man rekommenderar parterna i avtal med sådana klausuler att i stället direkt tillämpa indexserien för levnadskostnaderna eller för konsumtionspriserna. Dessa publiceras regelbundet och röner icke inflytande av arbetsmarknadsorganisationernas ställningstaganden vid den ena eller den andra tidpunkten. Om man åsyftat något annat än full kompensation för levnadskostnadsstegringen, kan detta anges genom att man direkt fastställer vilken effekt på de kontanta förmånerna som varje enhets förändring av indexserien skall medföra.

Curt-Steffan Giesecke

Socialstyrelsens yttrande till riksdagens första kammares allmänna beredningsutskott över en motion angående en översyn av gällande bestämmelser rörande förvisning från läroverk och andra högre skolor.

Den vanligast förekommande orsaken till förvisning från läroverk eller annan högre

skola synes vara brottslig gärning. Av en inom skolöverstyrelsen år 1947 verkställd utredning rörande förekomsten av relegationsmål vid de allmänna läroverken och vissa andra högre läroanstalter — redovisad i skrivelse från skolöverstyrelsen till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet den 28 januari 1948 — framgår sålunda att i de under tiden 1938—juli 1947 inträffade förvisningsfallen, 256 till antalet, förvisningsgrunden angivits vara brottslig gärning i icke mindre än 230 av fallen. Brottslig gärning, för vilken lärjunge är eller kan bliva vid allmän domstol åtalad, angives även i läroverksstadgan såsom en särskild förvisningsgrund oavsett om gärningen står i något samband med vederbörandes ställning av lärjunge eller icke. Bestämmelserna om förvisning ha sina rötter i en tidsålder, då skolorna voro de enda samhälleliga organ, som sysslade med barna- och ungdomsfrågor. Det var vid denna tid naturligt, att skolorna tillerkändes en relativt vidsträckt jurisdiktion även i frågor som icke direkt berörde undervisningen. Numera föreligga emellertid helt andra betingelser i detta hänseende. Domstolarnas och barnavårdsnämndernas liksom de högre administrativa instansernas åtgöranden i frågor rörande ungdomsbrottslighet eller vanart bland minderåriga äro av den natur, att de böra helt täcka behovet av samhällelig reaktion på hithörande område. Förvisning från de läroanstalter, varom här är fråga, synes därför böra ifrågakomma endast i sådana fall, då eleven utövar ett så dåligt inflytande på sina kamrater eller eljest genom sitt förhållande till undervisningen och uppträdande gentemot lärare och kamrater föranleder svårigheter i undervisningens bedrivande av sådan art att ett skiljande av eleven från läroanstalten synes oundgängligt. Vid den utredning som i dessa frågor skall företagas bör enligt socialstyrelsens mening elevens målsman alltid beredas tillfälle att inför kollegiet personligen framföra sina synpunkter. För närvarande föreligger endast skyldighet att underrätta målsmannen om att fråga om förvisning väckts. Icke heller synes skolmyndigheten böra fatta definitivt beslut i förvisningsfrågan, innan barnavårdsnämndens ställningstagande till fallet är klart.

Styrelsen får från angivna utgångspunkter tillstyrka den i motionen begärda översynen.

Socialstyrelsens remissutlåtande över ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag till stadgar för folkskolans skolhem m. m.

I utlåtandet anför socialstyrelsen följande principiella synpunkter på frågan om skolhem:

Inom den svenska barnavården har mer och mer den uppfattningen trängt igenom att man i minsta möjliga utsträckning skall placera barn på anstalt. Måste så ändock ske, bör anstaltsvistelsen endast pågå en kortare tid. Dessa synpunkter ha även kommit till uttryck i lagstiftningen. Under de senaste åren ha vetenskapliga undersökningar visat, att dessa principer varit riktiga.

När det gäller av samhället omhändertagna barn, arbetar man med hänsyn härtill intensivt på att så mycket som möjligt undvika anstaltsvård. Detta är fallet icke endast vid placering av friska, normala barn utan även vid omhändertagande av barn, som på grund av speciella lyten eller egenheter äro i behov av vård. Socialstyrelsen kan i detta sammanhang erinra om att medicinalstyrelsen, skolöverstyrelsen och socialstyrelsen, vilka sedan något år tillbaka upptagit samarbete angående vissa gemensamma spörsmål, i anledning av vissa hjälpklassmässiga barns placering funnit, att hemlösa eller miljöskadade hjälpklassbarn i första hand skola utplaceras i enskilda hem och icke i särskilt upprättade skolhem för sådana barn. Även för övriga hjälpklassmässiga barn skall försök göras med placering i enskilda hem. Ämbetsverken ha i samband därmed beslutat, att »därest fråga uppkomme om anordnande av ett hjälpklasshem, skulle möjligheterna till placering av barnen i enskilt hem först ingående undersökas».

De hjälpklassmässiga barnens problem kan i det avseendet jämföras med barnklientelet på skolhemmen att den för dem lämpliga skolformen saknas i närheten av föräldrahemmet.

Socialstyrelsen inser mer än väl, att skolhemmen i de nordligaste länen är en verksamhet, som måste finnas. Styrelsen skulle

emellertid vilja ha intaget i stadgan en bestämmelse om att man vid uttagningen av barn till skolhem först skall ha undersökt, om icke andra möjligheter finnas för barnens omhändertagande under skoltiden. Styrelsen tager för givet att så sker redan nu, men anser att grundprincipen borde slås fast i en uttrycklig bestämmelse härom. Styrelsen är fullt medveten om svårigheterna vid anskaffningar av enskilda hem, vilka äro villiga att under skolterminerna mottaga barn. Styrelsen förmodar dock, att en utvidgning av denna vårdform skulle kunna ske genom en intensivare upplysning om kollektivets vådor och genom ytterligare propaganda om behovet av enskilda hem.

Till sist vill socialstyrelsen med anledning av biträdande skolöverläkarens reseberättelse framhålla angelägenheten av att skolhemmen stå under noggrann tillsyn. De förhållanden, som påtalats i berättelsen, äro av så pass beklämmande art, att en allmän upprustning såväl materiellt som personellt måste åstadkommas. Anstalter för barn, sådana de ha beskrivits av docent Ahnsjö, böra ej få finnas inom det svenska samhället, i synnerhet med tanke på att barnen äro av samhället tvingade att vistas i skolhem.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Utlänningar i Sverige under fjärde kvartalet 1952

Utlänningar med uppehållstillstånd. Antalet utlänningar, som innehar eller ansökt om uppehållstillstånd, gällande den 1 januari 1953, redovisas i tab. 1. Efter hand har viseringstvånget för ett allt större antal nationaliteter avskaffats, och då får ifrågavarande utlänningar vistas här intill tre månader utan vare sig visering eller särskilt uppehållstillstånd. Därför omfattar tabellens siffror blott en del av alla utlänningar i landet. För vistelse utöver tre månader krävs emellertid uppehållstillstånd även för utlänningar, som är befriade från viseringsskyldigheten. Barn under 16 år är i regel införda på någondera av sina föräldrars pass och behöver då ej särskilt tillstånd. Endast barn med egen legitimationshandling påverkar alltså tabellens siffror, men detta endast i mindre utsträckning. — Ett beviljat tillstånd innebär å andra sidan inte alltid, att ifrågavarande utlänning vid beräkningstillfället uppehåller sig i landet.

Den 1 januari 1953 uppgick antalet utlänningar med uppehållstillstånd enligt tab. 1 till 109 866, varav 57 597 män och 52 269 kvinnor; detta innebär en minskning med 3 610 (3,2 %) sedan närmast föregående kvartalsskifte.

Tab. 1. Utlänningar med uppehållstillstånd

Nationalitet	1946	1952				1953		
	1 januari	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober	1 januari	Därav	
							män	kvinnor
Dansk	2 729	16 442	17 179	17 491	16 997	16 368	11 068	5 300
Finsk	6 293	24 321	26 954	26 641	24 872	24 445	10 146	14 299
Isländsk	179	113	123	120	114	131	78	53
Norsk	4 537	12 194	12 769	12 698	11 718	11 182	5 175	6 007
Baltisk	25 977	19 921	19 959	19 672	19 341	18 895	10 627	8 268
Belgisk	82	78	89	124	129	102	62	40
Brittisk	901	844	878	873	879	880	459	421
Fransk	509	576	622	630	588	570	340	230
Holländsk	679	1 192	1 279	1 331	1 319	1 343	911	432
Italiensk	332	2 059	2 164	2 196	2 408	2 461	1 616	845
Polsk	3 822	5 011	4 851	4 769	4 586	4 279	2 575	1 704
Schweizisk	316	857	897	943	952	907	636	271
Tjeckoslov.	—	1 044	1 072	1 066	1 006	952	562	390
Tysk	6 250	15 590	17 669	18 176	19 249	18 360	7 986	10 374
Ungersk	805	1 237	1 235	1 206	1 137	1 129	621	508
USA-medb.	669	1 164	1 166	1 244	1 025	1 104	678	426
Österrikisk	—	1 261	1 331	1 366	1 599	1 665	935	730
Övriga	4 565	5 547	5 698	5 741	5 557	5 093	3 122	1 971
Samtliga	58 645	109 451	115 935	116 287	113 476	109 866	57 597	52 269

Tab. 2. Arbetsanmälda utlänningar i Sverige, fördelade efter yrkesgrupper per den 1 januari 1953

Yrkesgrupp	Samtliga	Därav		
		danskar	norrmän	finnar
I. Jordbruk	4 715	2 403	251	887
Trädgårdsskötsel	1 091	267	80	319
Fiske	80	39	3	21
Skogsbruk	8 003	1 620	1 263	3 652
Tillhopa	**13 889**	**4 329**	**1 597**	**4 879**
II. Malmbrytning o. metallindustri	24 578	3 732	1 694	6 069
Jord- o. stenindustri	2 068	715	117	324
Träindustri	2 091	478	216	645
Pappers- o. grafisk industri	2 416	507	240	758
Livsmedelsindustri	3 058	1 180	371	630
Textilindustri	6 203	868	392	1 178
Beklädnadsindustri	6 158	579	816	1 765
Läder-, hår- o. gummiindustri	2 156	559	217	365
Kemisk-teknisk industri	964	150	112	254
Byggnadsverksamhet	2 235	732	399	445
Kraft-, belysn.- o. vattenverk	60	4	1	2
Tillhopa	**51 987**	**9 504**	**4 575**	**12 435**
III. Landtransport	1 168	213	134	239
Luftfart	161	61	84	8
Sjöfart	6 242	1 632	425	1 949
Tillhopa	**7 571**	**1 906**	**643**	**2 196**
IV. Försäljnings-, reklam- o. affärsverksamhet	2 064	382	525	592
Lagerarbete	1 475	234	198	497
Bank-, försäkrings- o. uppdragsverksamhet	444	13	30	120
Hotell, restauranger o. storhushåll	12 755	1 647	1 996	5 778
Tillhopa	**16 738**	**2 276**	**2 749**	**6 987**
V. Allmän tjänst	138	39	22	22
Socialvård	100	14	17	20
Tekniska arbetsområden	2 471	297	374	309
Kontorsarbete	3 337	246	337	815
Undervisn., biblioteksarbete o. journalistik	490	23	56	36
Organisations- o. ombudsmannaverksamhet	16	2	4	1
Konstnärlig verksamhet	754	238	39	45
Tillhopa	**7 306**	**859**	**849**	**1 248**
VI. Hälso- o. sjukvård, hygien	**6 451**	**893**	**1 150**	**2 139**
VII. Husligt arbete	**10 736**	**1 292**	**1 353**	**2 588**
VIII. Genomgående yrken	2 214	406	257	766
Diversearbeten	1 141	267	106	371
Tillhopa	**3 355**	**673**	**363**	**1 137**
IX. Elevpraktikarbeten	**861**	**95**	**71**	**168**
X. Beredskaps- o. reservarbete	231	—	—	2
Summa	**119 125**	**21 827**	**13 350**	**33 779**

Tab. 8. Resandefrekvensen — med undantag av den skandinaviska — till och från Sverige under fjärde kvartalet 1952

Nationalitet	Oktober		November		December		Summa inresor under fjärde kvartalet	Summa utresor under fjärde kvartalet
	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor		
Finsk	13 169	12 301	6 927	7 089	9 116	11 796	29 212	31 186
Isländsk	180	161	98	87	74	93	352	340
Belgisk	226	259	138	148	110	145	474	552
Brittisk	2 229	2 549	1 160	1 187	1 222	1 226	4 611	4 962
Fransk	659	733	358	352	516	491	1 533	1 576
Holländsk	848	943	618	602	594	878	2 060	2 423
Italiensk	614	583	311	298	301	472	1 226	1 353
Polsk	49	64	25	38	60	77	134	179
Schweizisk	617	679	331	348	316	430	1 264	1 457
Sovjetrysk	84	82	76	70	70	77	230	229
Tjeckoslovakisk	32	31	16	22	52	68	100	121
Tysk	4 029	4 589	2 270	2 112	3 362	5 750	9 661	12 451
Ungersk	26	33	13	12	22	14	61	59
USA-medborgare	2 859	3 466	1 292	1 525	1 585	1 234	5 736	6 225
Österrikisk	372	516	181	192	247	237	800	945
Övriga	1 913	1 904	955	1 057	1 187	1 298	4 055	4 259
Samtliga	**27 906**	**28 893**	**14 769**	**15 189**	**18 834**	**24 285**	**61 509**	**68 317**

Männen har nedgått med 2 128 och kvinnorna med 1 482. Den största minskningen företer tyskarna med 889, danskarna med 629 och norrmännen med 536, under det att ett fåtal nationaliteter visar ökning, och denna endast av mindre omfattning.

Efter den nordiska passfrihetens genomförande har man ej längre möjlighet att få exakta uppgifter om den internordiska resandeströmmen och följaktligen ej heller om antalet härvarande nordbor eller om hela utlänningsstocken.

Antalet utlänningar, som den 1 januari 1953 vistades på medicinalstyrelsens och arbetsmarknadsstyrelsens förläggningar, var 165 resp. 10.

Enligt till utlänningskommissionen inkomna uppgifter under år 1952 har 6 253 utlänningar blivit svenska medborgare, av dessa 5 505 enligt Kungl. Maj:ts beslut. Av de naturaliserade var 1 451 förutvarande estländare, 1 385 tidigare finnar, 738 norrmän, 606 danskar och 583 ursprungligen tyskar.

Utlänningar på den svenska arbetsmarknaden. Den 1 januari 1953 var enligt tab. 2 antalet arbetsanmälda utlänningar i riket 119 125, vilket innebär en minskning under det gångna kvartalet med 6 499 personer (5,2 %). Av de arbetsanmälda utgjorde finnarna den största gruppen: 33 779 (—1,9 %), följda av danskarna 21 827 (—6,8 %), tyskarna 18 423 (—5,5 %), norrmännen 13 350 (— 5,8 %), balterna 12 330 (—5,4 %), polackerna 4 314 (—5,2 %) samt italienarna 2 205 (—7,1 %). Samtliga nationaliteter har minskat, vilket torde vara mer en konjunktur- än en säsongföreteelse.

Beträffande den lokala fördelningen förekom de arbetsanmälda utlänningarna talrikast i Stockholms stad med 26 849 (—4,6 %), Göteborgs och Bohus län med 12 607 (—6,6 %), Malmöhus län med 11 589 (—3,4 %), Stockholms

Tab. 4. Den utländska turistfrekvensen — med undantag av danskar och norrmän — under år 1952

Hemland	Inresta turister	Utresta turister	Av utresta turister tillbragta vistelsedagar	
			totalt	genomsnittligt
Belgien	3 895	3 886	28 368	7·3
Canada	2 780	2 768	48 717	17·6
England	34 325	34 196	369 317	10·8
Finland	118 500	118 627	1 376 073	11·6
Frankrike	17 628	17 590	153 033	8·7
Holland	11 406	11 351	144 158	12·7
Island	1 212	1 192	18 953	15·9
Italien	8 103	8 030	71 467	8·9
Polen	381	379	4 396	11·6
Schweiz	9 180	9 154	85 132	9·3
Spanien	921	919	8 363	9·1
Tjeckoslovakien	202	201	3 035	15·1
Tyskland	37 682	37 679	712 225	18·9
USA	46 294	46 424	765 996	16·5
Österrike	3 606	3 446	54 447	15·8
Övriga samt statslösa	15 385	15 340	152 859	10·0
Summa	**311 500**	**311 182**	**3 996 539**	**12·8**

län med 8 954 (—7,3 %), Älvsborgs än med 7 019 (—1,7 %), Västmanlands län med 6 321 (—4,4 %) samt Värmlands län med 5 340 (—11,1 %). Samtliga län visar nedgång med undantag av Västerbottens, där en mindre uppgång registrerats (+0,8 %).

Fördelningen av de arbetsanmälda utlänningarna efter yrken utvisade, att 51 987 var syselsatta inom industri och hantverk (—4,5 %) samt 16 738 inom handel m. m. (—5,8 %); 13 889 ägnade sig åt jordbruk, fiske och skogsbruk (—4,6 %), 10 736 åt husligt arbete (—0,4 %), 7 571 åt samfärdsel (—6,7 %), 7 306 åt förvaltning, arbetsledning och fria yrken (—10,4 %) samt 6 451 åt hälso- och sjukvård (—5,7 %).

Av utlänningar företagna in- och utresor. I tab. 3 redovisas samtliga in- och utresor, som utlänningar — med undantag av danskar och norrmän — företagit till och från Sverige under fjärde kvartalet 1952.

Till följd av danskars och norrmäns bortfall ur statistiken — som ovan berörts i samband med den nordiska passfrihetens införande — är siffrorna ej jämförbara med motsvarande kvartals 1951. Bortsett från danskar och norrmän visar en jämförelse av de övriga nationaliteterna gentemot fjolåret en viss nedgång, vilken nästan helt faller på inresorna (—4,7 %). Årssiffrorna för samma utlänningskategorier har däremot väsentligt ökat, inresorna med 9,8 % och utresorna med 11,3 %.

Turiststatistik. I tab. 4 redovisas den utländska turismen — även här med undantag av skandinaverna. Det material, som ligger till grund för denna — in- och utreseblanketter, vilka utlänningarna har att fylla i och avlämna vid passkontrollerna — är behäftat med fel i betydande utsträckning, vilka först efter årsskiftet kan korrigeras. Felkällorna är av olika slag. Beträffande in-

reseuppgifterna visar det sig ibland att personer, som betecknat sig som turister, antingen reser direkt genom landet eller ta anställning här. I intetdera fallet skall de redovisas som turister. Den största felkällan ligger emellertid i att den utresetalong, som vid utlänningens inresa avskils från inresekortet och som skall förvaras i passet tills utresan sker, genom utlänningens förvållande dessförinnan förkommer. Uppgift om den utresandes turistkaraktär går därigenom ofta förlorad. Den slutgiltigt korrigerade — så långt detta låter sig göra — sammanställningen över den utländska turistfrekvensen under år 1952 återfinns i tab. 4. Siffrorna visar en betydande ökning i förhållande till föregående års.

G. M.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för januari 1953

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex har beräknats till 224,3 för januari 1953, dvs. den har ej undergått någon förändring sedan december 1952. Denna indexserie, som har år 1935 som basperiod, avser att mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet. Beräkningarna för januari grundar sig på prisuppgifter från 60 städer och andra tätorter.

Prisutvecklingen under perioden från mitten av december 1952 till mitten av januari 1953 har kännetecknats av små prisrörelser. För de olika delposterna och vissa varuslag blev indextalen och de procentuella prisförändringarna följande (år 1935 = 100).

	Nov. 1952	Dec. 1952	Jan. 1953	Prisförändring i % nov.—dec.	dec.—jan.
Livsmedel	244·7	243·3	242·7	— 0·6	— 0·2
Bostad	120·8	123·5	123·5	+ 2·2	—
Bränsle och lyse	247·7	248·5	249·5	+ 0·3	+ 0·4
Beklädnad	244·8	245·2	244·2	+ 0·2	— 0·4
Kläder	250·2	250·8	249·7	+ 0·2	— 0·4
Skor	221·6	221·0	221·0	— 0·3	—
Övriga varor och tjänster	240·8	240·7	241·5	0·0	+ 0·3
Inventarier och husgeråd	218·5	218·1	218·2	— 0·2	0·0
Generalindex[1]	224·2	224·3	224·3	0·0	—

En närmare redogörelse för denna indexserie med vissa prisuppgifter för enskilda varuslag föreligger i stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

[1] Generalindextalen för tidigare år återfinns i Soc. Medd. 1951:5, sid. 378 och 1952:2, sid. 116.

M. B.

Årslöner för anställda vid affärsbanker år 1952

Uppgifter om löneförhållanden för anställda vid affärsbanker lämnas sedan år 1948 årligen av Bankernas förhandlingsorganisation till socialstyrelsen i form av fördelningstabeller, i vilka de anställda fördelats efter ortsgrupper, kön, ålder, anställningens art och årslönens storlek i 100-kronors intervaller. För varje grupp och åldersklass redovisas därjämte årslönens totala storlek.

Tab. 1. Medianlöner[1] år 1952 för anställda vid affärsbanker fördelade efter ålder

(Medianlöner har icke angetts för grupper om mindre än 10 anställda. Siffror inom parentes anger att medianen avser 10—24 anställda.)

Personalkategori	Antal redovisade	Medianlön[1] (i kronor) för anställda i åldern								
		21–24 år	25–29 år	30–34 år	35–39 år	40–44 år	45–49 år	50–54 år	55–59 år	60 år o. däröver
Män										
Befordrade tjänstemän	**872**	—	·	**13 250**	**15 050**	**16 550**	**17 450**	**18 450**	**19 050**	**19 150**
därav										
i dyrortsgrupp 2	148	—	—	·	(13 650)	(15 050)	17 050	17 150	16 750	(16 750)
3	265	—	—	·	15 050	16 550	17 850	18 250	18 250	(18 050)
4	154	—	—	·	(16 050)	(17 450)	(17 050)	18 350	19 050	(19 950)
5	289	—	·	(13 850)	16 950	17 950	18 050	19 550	20 050	20 350
Obefordrade ordinarie tjänstemän	**2 761**	**7 450**	**8 750**	**10 450**	**12 350**	**13 850**	**14 750**	**15 650**	**15 650**	**16 150**
därav										
i dyrortsgrupp 2	275	(6 950)	8 050	10 550	11 250	12 950	13 450	14 750	14 250	·
3	981	7 250	8 450	10 350	12 050	13 550	14 750	14 850	14 850	14 850
4	548	7 650	8 750	10 750	12 750	14 150	14 950	15 650	15 550	(15 550)
5	940	7 850	9 150	10 850	12 850	14 750	15 550	16 150	16 150	16 950
Befordrade och obefordrade ordinarie vaktmästare	**400**	**(6 550)**	**7 550**	**8 550**	**9 650**	**10 450**	**10 950**	**11 450**	**11 450**	**11 250**
därav										
i dyrortsgrupp 2	6	—	—	—	—	·	—	·	·	—
3	131	·	·	·	(9 250)	(10 050)	10 550	(10 550)	(10 550)	(10 550)
4	68	·	(7 450)	·	·	·	(10 950)	·	·	·
5	195	·	(7 750)	(8 550)	9 950	(10 950)	11 450	11 450	11 450	(11 450)
Kvinnor										
Befordrade[2] och obefordrade ordinarie tjänstemän	**1 764**	**6 850**	**7 650**	**8 750**	**9 650**	**10 550**	**11 350**	**11 450**	**11 650**	·
därav										
i dyrortsgrupp 2	255	6 250	7 050	(7 750)	(8 450)	(9 450)	(10 450)	10 650	(10 650)	·
3	588	6 850	7 350	8 450	8 850	10 450	11 150	11 150	11 150	·
4	226	7 150	7 850	8 750	(9 250)	(10 950)	(11 650)	(11 650)	(11 650)	·
5	658	7 150	8 250	9 150	10 250	11 450	11 850	12 150	12 150	·

[1] *Medianlönen ligger i det 100-kronorsintervall, vars mittpunkt anges i tabellen; för befordrade tjänstemän i åldern 30—34 år ligger medianlönen alltså i intervallet 13 200—13 300 kr med mittpunkt 13 250 kr etc.*

[2] Endast ett fåtal befordrade kvinnor ingår i redovisningen.

Tab. 2. Genomsnittlig årslön (i kronor) för anställda vid affärsbanker åren 1948 och 1952 samt indextal för åren 1950—1952 (1948 = 100)

Personalkategori	Antal år 1952	Genomsnittlig årslön		Indextal för årslöner (1948 = 100)		
		1948	1952	1950	1951	1952
Män						
Befordrade tjänstemän	**872**	**13 535**	**18 222**	**103**	**117**	**135**
därav 30—34 år	28	10 974	14 329	109	126	131
35—39 »	81	11 928	16 373	103	115	137
40—44 »	115	12 237	16 981	105	121	139
45—49 »	133	13 400	17 822	102	115	133
50—54 »	206	13 986	18 792	102	116	134
55—59 »	227	14 662	19 233	101	114	131
60 år och däröver	79	14 884	19 821	101	114	133
i dyrortsgrupp 2	148	12 137	16 553	103	117	136
3	265	13 221	17 637	103	116	133
4	154	13 693	18 345	102	116	134
5	289	14 752	19 710	103	116	134
Obefordrade ordinarie tjänstemän	**2 761**	**10 165**	**13 054**	**99**	**112**	**128**
därav 21—24 år	168	5 403	7 439	101	117	138
25—29 »	374	6 568	8 819	98	115	134
30—34 »	354	8 055	10 820	101	117	134
35—39 »	313	9 308	12 516	100	116	134
40—44 »	288	10 431	13 813	102	115	132
45—49 »	292	11 542	14 946	99	111	129
50—54 »	418	11 833	15 793	101	115	133
55—59 »	441	12 069	15 821	100	113	131
60 år och däröver	113	12 120	16 145	103	116	133
i dyrortsgrupp 2	275	9 052	11 723	101	112	130
3	981	9 837	12 528	99	111	127
4	548	10 267	13 346	100	113	130
5	940	10 937	13 873	99	110	127
Befordrade och obefordrade vaktmästare	**400**	**7 408**	**10 151**	**100**	**118**	**137**
därav 21—24 år	14	4 355	6 479	101	129	149
25—29 »	38	5 343	7 543	103	122	141
30—34 »	39	6 387	8 462	101	115	132
35—39 »	59	6 802	9 769	100	123	144
40—44 »	51	7 509	10 606	98	120	141
45—49 »	68	7 954	11 147	101	121	140
50—54 »	54	8 309	11 198	100	116	135
55—59 »	52	8 455	11 346	101	116	134
60 år och däröver	25	8 342	11 326	100	118	136
i dyrortsgrupp 2	6	6 957	9 680	100	120	139
3	131	7 132	9 848	101	119	138
4	68	7 250	9 879	100	119	136
5	195	7 674	10 464	99	117	136
Kvinnor						
Befordrade[1] och obefordrade ordinarie tjänstemän	**1 764**	**6 624**	**9 131**	**97**	**118**	**138**
därav 21—24 år	372	4 827	6 850	97	120	142
25—29 »	346	5 324	7 712	101	124	145
30—34 »	248	6 025	8 704	99	124	144

[1] Endast ett fåtal befordrade kvinnor ingår i redovisningen.

TAB. 2 (forts.). GENOMSNITTLIG ÅRSLÖN (I KRONOR) FÖR ANSTÄLLDA VID AFFÄRSBANKER ÅREN 1948 OCH 1952 SAMT INDEXTAL FÖR ÅREN 1950—1952 (1948=100)

Personalkategori	Antal år 1952	Genomsnittlig årslön		Indextal för årslöner (1948 = 100)		
		1948	1952	1950	1951	1952
35—39 år	170	6 861	9 736	100	122	142
40—44 »	159	7 319	10 655	101	126	146
45—49 »	129	7 892	11 235	101	124	142
50—54 »	233	8 110	11 530	100	122	142
55—59 »	100	8 238	11 667	100	122	142
60 år och däröver	7	8 176	11 434	102	120	140
i dyrortsgrupp 2	255	6 192	8 326	96	116	135
3	588	6 324	8 577	96	117	136
4	226	6 597	8 867	93	114	134
5	658	7 034	10 108	101	123	144

Med årslön avses här den *nominella årslönen*, dvs. hänsyn tas icke till eventuellt förekommande avdrag på grund av sjukdom, tjänstledighet o. dyl. I årslönen ingår de anställdas egna pensionsavgifter liksom även dyrtidstillägg och värdet av naturaförmåner såsom t. ex. fri lunch. Rese- och traktamentsersättningar samt övertidsarvoden ingår ej i den nominella årslönen, ej heller företagens andel i pensionsavgifterna.

Materialet omfattar samtliga befattningshavare med undantag av sådana som icke är underkastade kollektivavtal, såsom chefstjänstemän m. fl.

I *tab. 1* redovisas medianlöner för år 1952 dels för manliga, dels för kvinnliga befattningshavare fördelade efter befordrade resp. obefordrade tjänstemän inom olika ortsgrupper och åldrar. Medianlönerna har angetts med mittvärdet i det 100-kronors intervall, vari de beräknas falla.

Tab. 2 anger beräknade genomsnittliga årslöner för manliga och kvinnliga befordrade resp. obefordrade tjänstemän inom olika åldrar och ortsgrupper åren 1948 och 1952 samt indextal för årslönerna de senaste tre åren med år 1948 som basår. Det bör observeras att indextalen kan påverkas av förskjutningar i ålderssammansättningen liksom även av övergången från obefordrade till befordrade tjänster samt från befordrade till chefstjänster.

D. W.-J.

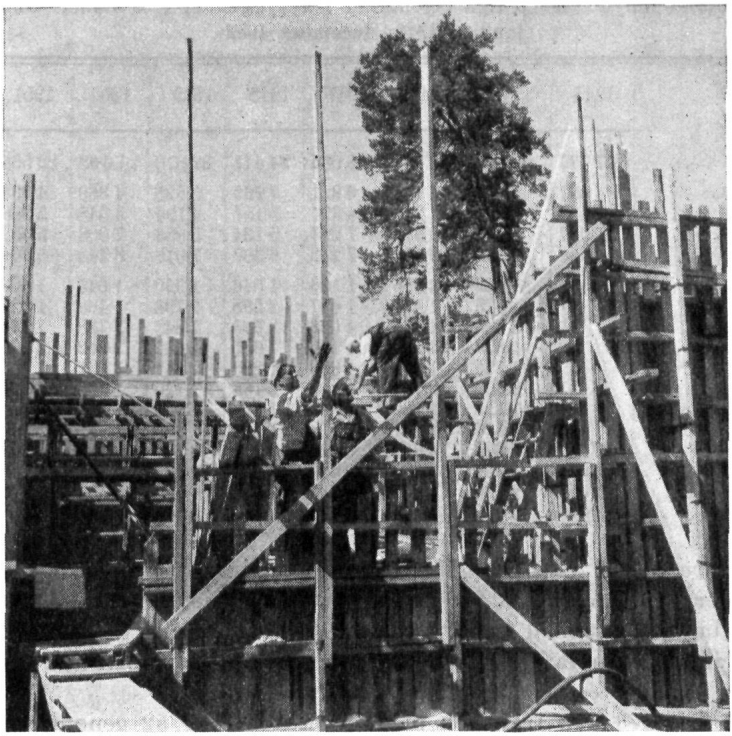

Byggnadsverksamheten i städer och köpingar under fjärde kvartalet 1952

Preliminär översikt utarbetad av bostadsstyrelsen

I det följande lämnas vissa uppgifter dels om bostadsbyggandet i flertalet städer och köpingar, dels om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål i 7 av rikets största städer.

De nedan lämnade uppgifterna om bostadsbyggandet avser lägenheter i påbörjade, pågående och inflyttningsfärdiga nybyggnader.[1]

Uppgifterna om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål avser såväl nybyggda som till-, på- eller ombyggda hus, vilka fullbordats under redovisningsperioden.

Inflyttningsfärdiga lägenheter. I tab. 1 redovisas antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under åren 1944—1952 i de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

[1] Se Soc. Medd. 1950: 6, sid. 431.

Tab. 1. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i 53 städer[1] under tiden januari 1944—december 1952

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952
Hela året	27 777	28 898	32 437	26 064	24 441	22 670	24 668	22 536	27 484
1:a kvartalet . . .	4 657	5 142	8 197	6 871	7 769	5 625	4 869	4 894	6 397
2:a » . . .	4 435	6 338	7 243	4 694	5 151	4 194	4 548	5 386	5 994
3:e » . . .	12 087	8 036	8 839	7 286	5 134	5 833	7 008	5 352	5 831
4:e » . . .	6 598	9 382	8 158	7 213	6 387	7 018	8 243	6 904	9 262
Januari	·	862	2 266	1 186	1 546	1 990	1 643	1 803	1 813
Februari	·	875	1 495	1 657	2 598	1 793	1 488	1 329	1 994
Mars	·	3 405	4 436	4 028	3 625	1 842	1 738	1 762	2 590
April	·	1 879	2 520	1 185	1 685	1 482	1 242	1 905	2 359
Maj	·	1 765	1 979	1 606	1 298	942	1 431	1 461	1 701
Juni	·	2 694	2 744	1 903	2 168	1 770	1 875	2 020	1 934
Juli	681	1 117	2 025	1 846	1 651	1 067	1 638	1 380	1 895
Augusti	492	1 616	2 151	1 618	1 424	1 554	1 941	2 010	1 520
September	10 914	5 303	4 663	3 822	2 059	3 212	3 429	1 962	2 416
Oktober	2 074	3 364	3 357	2 590	2 080	2 830	2 636	1 768	3 337
November	1 428	2 728	2 257	2 330	1 947	1 686	2 689	2 770	3 083
December	3 096	3 290	2 544	2 293	2 360	2 502	2 918	2 366	2 842

I tab. 2 redovisas vissa uppgifter om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i städer med mer än 30 000 invånare, städer med 10 000—30 000 invånare, flertalet städer med mindre än 10 000 invånare och flertalet köpingar. I tab. 3 lämnas samma uppgifter för varje enskild stad med mer än 30 000 invånare.

I samband med den från och med årsskiftet 1951/52 genomförda kommunindelningsreformen har ett antal landskommuner inkorporerats med städer och köpingar samt ett antal köpingar nybildats. För jämförelsens skull anges i tab. 2 och 3 antalet under år 1951 inflyttningsfärdiga lägenheter i de områden, som enligt den administrativa indelningen den 1 januari 1952 utgör städer och köpingar. Bostadsproduktionen i de med de 53 städerna inkorporerade landskommunerna har emellertid varit av så ringa omfattning, att jämförelsen med tidigare år icke nämnvärt berörs därav. Från och med år 1952 inhämtas uppgifter om bostadsproduktionen i samtliga köpingar.

Tab. 2. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i olika grupper av städer samt köpingar

	1951		1952	
	4 kv.	Hela året	4 kv.	Hela året
Städer med mer än 30 000 inv.	5 186	16 798	6 966	21 223
Städer med 10 000—30 000 inv.	2 473	8 024	3 145	8 734
Flertalet städer med mindre än 10 000 inv. .	1 042	2 758	1 054	2 780
Flertalet köpingar	1 122	3 181	1 280	3 063
Summa	9 823	30 761	12 445	35 800

[1] De städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

Tab. 3. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i städer med mer än 30 000 invånare

Städer	1951		1952		Städer	1951		1952	
	4 kv.	Hela året	4 kv.	Hela året		4 kv.	Hela året	4 kv.	Hela året
Stockholm .	1 772	5 704	2 270	7 466	Karlskrona .	262	320	89	175
Göteborg . .	490	2 209	931	4 137	Karlstad . .	111	241	97	313
Malmö . . .	369	1 625	669	1 864	Linköping .	81	607	282	657
Borås . . .	203	590	200	441	Lund . . .	67	191	139	385
Eskilstuna .	89	496	223	637	Norrköping .	397	590	277	511
Gävle . . .	208	464	146	363	Solna . . .	160	537	174	483
Halmstad .	94	366	128	349	Uppsala . .	133	609	336	814
Hälsingborg	130	369	206	481	Västerås . .	200	773	369	742
Jönköping .	79	278	137	458	Örebro . . .	255	654	155	595
Karlskoga .	86	175	138	352	Tillhopa	**5 186**	**16 798**	**6 966**	**21 223**

Antalet lägenheter i inflyttningsfärdiga nybyggnader i hela riket uppgick till ca 41 500 år 1949 och till närmare 44 000 år 1950. Under år 1951 var antalet inflyttningsfärdiga lägenheter icke fullt 40 000. Under år 1952 torde antalet inflyttningsfärdiga lägenheter uppgå till omkring 44 500. De av uppgifterna i tab. 1 omfattade 53 städerna svarar år 1952 för ungefär tre femtedelar och samtliga de i tab. 2 redovisade städerna och köpingarna för fyra femtedelar av bostadsproduktionen i riket. Antalet under fjärde kvartalet 1952 inflyttningsfärdiga lägenheter överstiger antalet under vart och ett av årets tre första kvartal. I de 53 städer, för vilka uppgifter redovisas i tab. 1, blev sålunda 6 397 lägenheter inflyttningsfärdiga under första kvartalet, 5 994 under andra, 5 831 under tredje och 9 262 under fjärde kvartalet. För samtliga i tab. 2 redovisade städer och köpingar är motsvarande antal tillhopa 8 412, 7 350, 7 593 och 12 445. Bostadsproduktionen under fjärde kvartalet 1952 var väsentligt större än under fjärde kvartalet 1951. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under fjärde kvartalet 1952 i samtliga de i tab. 2 redovisade städerna och köpingarna översteg med 27 % motsvarande antal under fjärde kvartalet 1951.

En jämförelse med fjärde kvartalet 1951 för olika grupper av kommuner visar, att bostadsproduktionen under fjärde kvartalet 1952 ökat i samtliga kommungrupper, i större städer med 34 %, i medelstora städer med 27 %, i mindre städer och i köpingar med 1 resp. 14 %.

Tab. 4. Antalet lägenheter i påbörjade nybyggnader i 53 städer under tiden januari 1944—december 1952

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952
Hela året	35 600	32 800	31 800	24 600	21 100	26 800	28 500	23 400	30 100
1:a kvartalet	8 000	6 000	8 500	7 200	5 300	5 800	5 600	4 200	6 300
2:a »	9 000	9 000	8 400	7 500	4 200	3 300	5 600	3 900	6 000
3:e »	7 000	8 900	5 800	4 800	2 900	7 300	8 000	7 100	7 500
4:e »	11 600	8 900	9 100	5 100	8 700	10 400	9 300	8 200	10 300

Tab. 5. Antalet lägenheter i pågående nybyggnader i 53 städer vid ingången av varje kvartal under tiden 1 januari 1944—1 januari 1953

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
1:a kvartalet .	13 300	21 100	25 000	24 400	23 000	19 600	23 700	27 500	28 800	31 300
2:a » .	16 600	21 900	25 300	24 700	20 400	19 700	24 400	26 800	28 700	
3:e » .	21 200	24 600	26 400	27 500	19 500	18 800	25 500	25 300	28 600	
4:e » .	16 100	25 500	23 500	25 100	17 300	20 300	26 400	27 100	30 300	

Under hela år 1952 blev i samtliga redovisade städer och köpingar tillhopa 35 800 lägenheter inflyttningsfärdiga, vilket innebär en ökning i jämförelse med år 1951 med 5 039 lägenheter eller med 16 %.

Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter har under år 1952 ökat med 31 % i Stockholm, med 87 % i Göteborg och med 15 % i Malmö. Under fjärde kvartalet 1952 ökade antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i dessa tre städer i förhållande till motsvarande kvartal föregående år med sammanlagt 1 239 lägenheter eller med 47 %. För hela året uppgår ökningen till 3 929 lägenheter eller till 41 %. I städer med 30 000—100 000 invånare är ökningen under fjärde kvartalet 21 %, men för hela året endast 7 %. I hälften av dessa sexton städer har under hela år 1952 färdigställts ett större antal lägenheter än under år 1951 (se tab. 3). Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter har i jämförelse med år 1951 ökat med 9 % i städer med 10 000—30 000 invånare, med 1 % i städer med mindre än 10 000 invånare samt minskat med 4 % i köpingar.

Lägenheter i påbörjade och pågående nybyggnader (53 städer). För de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare, redovisas i tab. 4 antalet lägenheter i nybyggnader, som påbörjats under varje kvartal sedan år 1944 och i tab. 5 antalet lägenheter i hus, som var under

Tab. 6. Golvyta (m²) i fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer

Städer	1951			1952	
	4 kv.	Hela året[1]		4 kv.	Hela året[1]
		I	II		II
Stockholm	35 017	154 019	147 013	71 621	198 571
Göteborg	20 820	125 627	120 700	43 380	156 669
Malmö	21 919	105 143	105 143	13 881	47 043
Norrköping	2 795	30 142	29 566	1 994	34 128
Hälsingborg	1 219	12 652	12 445	6 573	21 668
Örebro	9 920	21 397	21 039	4 773	27 653
Borås	5 066	33 133	32 659	17 470	50 489
Tillhopa	**96 756**	**482 113**	**468 565**	**159 692**	**536 221**

[1] I. Inkl. lokaler för andra än bostadsändamål, som uppförts eller ombyggts för statliga myndigheters räkning.
II. Exkl. dylika lokaler.

Tab. 7. Golvyta (m²) i under 4:e kvartalet 1952 fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer, fördelade efter byggnadsarbetets art samt lokalernas ändamål

Städer	I nybyggda hus	I till- o. påbyggda hus	I ombyggda hus	Butiker, kontor, lager m. m.	Verkstäder, fabriker m. m.	Övriga ändamål	Totalt
Stockholm	67 303	1 884	2 434	24 662	15 269	31 690	71 621
Göteborg	33 090	2 710	7 580	10 440	21 265	11 675	43 380
Malmö	12 290	48	1 543	11 077	112	2 692	13 881
Norrköping	1 034	335	625	246	738	1 010	1 994
Hälsingborg	5 570	938	65	4 624	961	988	6 573
Örebro	3 426	1 251	96	926	1 294	2 553	4 773
Borås	17 149	305	16	7 422	4 450	5 598	17 470
Tillhopa	**139 862**	**7 471**	**12 359**	**59 397**	**44 089**	**56 206**	**159 692**

byggnad vid ingången av varje kvartal under samma tid. Dessa uppgifter är osäkrare än uppgifterna om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter. De redovisade antalen har därför avrundats till jämna hundratal.

Antalet lägenheter i hus, vilkas uppförande påbörjats under fjärde kvartalet 1952 uppgick till 10 300, vilket är mer än under något av årets tre första kvartal och 26 % mer än antalet lägenheter i hus påbörjade under fjärde kvartalet 1951.

Antalet lägenheter i pågående företag har ökat från 30 300 den 1 oktober 1952 till 31 300 den 1 januari 1953, vilket är det största antal lägenheter i under byggnad varande företag, som redovisats vid något kvartalsskifte under de år för vilka uppgifter föreligger.

Lokaler för andra än bostadsändamål. Vissa uppgifter om fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål meddelas i tab. 6 och 7. I de meddelade uppgifterna för år 1952, liksom i uppgifterna för fjärde kvartalet 1951 ingår icke uppgifter om byggnader, som uppförts eller ombyggts för statliga myndigheters räkning.

Under fjärde kvartalet 1952 tillkom i de sju städerna lokaler för andra än bostadsändamål med en areal av sammanlagt 159 700 m². Motsvarande areal under fjärde kvartalet 1951 uppgick till 97 000 m². Under hela år 1952 tillkom lokaler med en sammanlagd yta av 536 000 m², vilket är ungefär 68 000 m² mer än under år 1951.

G. Ö.

Löner och sysselsättning inom industrin i november 1952

Sysselsättningsförhållanden. Nedanstående sammanställningar rörande förändringen av antalet arbetare inom industrin bygger på de uppgifter, som varje månad lämnas till socialstyrelsens sysselsättningsstatistik. Beräkningarna omfattar endast företag som lämnat uppgifter vid båda de tillfällen mellan vilka jämförelserna görs. Enär ett betydande antal företag icke ingår i redovisningen, ger beräkningarna icke något mått på den totala förändringen av antalet sysselsatta arbetare. Vid beräkningarna kan endast i vissa fall hänsyn tas till de förändringar, som betingas av tillkomsten av nya företag samt nedläggandet av företag.

Jämförelsen november 1951—november 1952 mellan identiska företag omfattar uppgifter från ca 6 100 arbetsställen med ca 463 000 anställda arbetare.

I tab. 1 kol. 2—4 anges hur antalet anställda arbetare förändrats inom olika industrigrupper från november 1951 till november 1952.

I genomsnitt för samtliga industrigrenar har antalet anställda minskat med 3,7 %. För manliga arbetare var nedgången 3,1 % och för kvinnliga 6,1 %. Sysselsättningen har minskat inom alla huvudgrupperna inom industrin utom i fråga om livsmedelsindustrin. Bland undergrupper med minskat arbetarantal kan nämnas järn- och stålmanufaktur (— 7,7 %), elektroteknisk industri (— 9,6 %), porslins-, kakel- och lergodsfabriker (— 9,4 %), glasindustri (— 5,1 %), svarveri- och skidfabriker (— 11,4 %), bomullsindustri (— 12,9 %), garverier (— 12,8 %) samt tändsticksfabriker (— 20,6 %). Ökat antal anställda arbetare redovisas bl. a. av gruvor och anrikningsverk (+ 5,0 %), järn-, stål- och kopparverk (+ 3,7 %), cementfabriker (+ 3,8 %), cementvarufabriker (+ 3,1 %), choklad- och konfektindustri (+ 16,1 %) samt sprängämnesfabriker (+ 5,2 %).

I tab. 2 anges hur antalet anställda arbetare förändrats inom företag av olika storlek fördelade på industrigrupper. Antalet arbetare har minskat inom alla storleksgrupper utom gruppen företag med mera än 1 000 anställda. Inom den minsta storleksgruppen (företag med 1—10 anställda) har sysselsättningen gått ner med 1,3 % och för övriga grupper har nedgången varit 4—7 %.

Tab. 3 belyser hur den utbetalda lönesumman, antalet utförda arbetstimmar och antalet i arbete varande arbetare (antalet anställda exkl. frånvarande på grund av semester, sjukdom etc. eller på grund av arbetsbrist) förändrats mellan november 1951 och november 1952. Den utbetalda lönesumman, avseende en sexdagarsperiod, var i november 1952 10,6 % större än i november 1951. Antalet i arbete varande har minskat med 3,4 % och antalet utförda arbetstimmar med 3,8 %. Beräkningarna av antalet arbetstimmar är baserade på samma period som lönesumman, och antalet i arbete varande avser förhållandena under en viss bestämd dag i slutet av månaden.

Tab. 1. Sysselsättning och timförtjänst i november 1952 för arbetare inom industrin

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Antal anställda arbetare exkl. permitterade i november 1952[1]			Genomsnittlig timförtjänst i november 1952[2]		Genomsnittlig timförtjänst, kr, för vuxna män inom dyrortsgrupp[2]				
	Indextal (november 1951 = 100)									
	båda könen	män	kvinnor	vuxna män	vuxna kvinnor	2	3	4	5	1–5
Malmbrytning o. metallind.	97·5	98·3	87·4	115·2	118·0	3·70	3·90	4·42	4·69	4·07
Gruvor o. anrikningsverk	105·0	104·7	·	118·2	·	4·26	4·28	4·89	5·58	4·90
Järn-, stål- o. kopparverk	103·7	103·6	107·0	116·4	118·7	3·81	3·88	·	·	3·98
Järn- o. stålmanufaktur .	92·3	93·2	85·5	113·8	116·9	3·65	3·78	4·21	5·21	3·85
Mekaniska verkstäder . .	97·1	97·3	93·2	114·9	119·9	3·55	4·00	4·28	4·61	4·05
Reparationsverkstäder . .	104·1	104·0	·	112·8	·	3·01	3·53	3·81	4·31	3·78
Skeppsvarv	106·9	106·9	—	116·6	—	·	3·97	4·60	·	4·31
Elektroteknisk industri .	90·4	93·1	81·0	112·8	118·1	·	3·65	4·10	4·30	3·95
Annan metallindustri . .	89·6	90·0	87·9	112·5	115·5	3·39	3·83	4·09	4·40	3·87
Jord- och stenindustri . .	96·3	97·1	89·7	113·8	116·4	3·35	3·50	3·91	4·47	3·42
Kolgruvor	115·3	115·3	·	115·2	·	3·63	—	—	—	3·63
Torvindustri	93·2	93·2	·	114·2	·	3·14	·	—	—	3·10
Stenindustri	95·2	95·3	·	114·9	·	3·57	3·13		·	3·40
Kalk- och kritbruk . . .	96·7	97·0	·	117·6	·	3·50	3·88	·	·	3·43
Cementfabriker	103·8	103·8	·	·	·	·	·	—	—	·
Cementvarufabriker . . .	103·1	103·2	·	111·8	·	3·47	3·74		·	3·89
Tegelbruk	97·0	97·7	·	115·6	·	3·25	3·27	·	·	3·25
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	90·6	92·2	87·1	113·9	116·6	·	·	·	—	3·34
Glasindustri	94·9	94·2	100·9	113·0	113·8	3·41	·	·	·	3·35
Annan jord- o. stenindustri	95·1	94·7	·	·	·	·	·	·	·	·
Träindustri	91·5	91·7	86·2	116·0	117·7	3·24	3·42	3·61	3·80	3·40
Sågverk o. hyvlerier . .	93·9	94·1	80·5	119·1	·	3·21	3·38	3·60	3·68	3·42
Låd- o. wallboardfabriker	79·9	79·7	·	111·9	·	·	3·61	3·62	—	3·58
Byggnadssnickerifabriker	93·1	93·2	·	113·8	·	3·10	3·40	3·59	·	3·26
Möbelfabriker	93·7	93·6	95·5	115·0	·	3·38	3·53	·	·	3·40
Svarveri- o. skidfabriker .	88·6	89·0	·	114·3	·	3·20	3·16	·	·	3·35
Annan trävaruindustri .	89·6	90·0	87·7	115·9	·	3·09	3·42	·	·	3·41
Massafabr. o. pappersbruk	97·0	96·9	98·3	112·5	114·9	3·38	3·66	3·82	·	3·60
Pappersmassefabriker . .	98·1	97·7	116·4	111·5	·	3·33	3·64	3·83	·	3·68
Pappersbruk o. pappfabr.	95·6	95·6	95·1	113·4	115·5	3·39	3·67	·	—	3·51
Pappersv.- o. grafisk ind. .	97·9	100·0	91·7	112·9	116·2	3·46	3·88	4·28	4·53	4·18
Papp- o. pappersvaruind.	95·8	97·3	93·6	111·6	113·2	3·43	3·74	·	·	3·67
Grafisk industri	98·3	100·3	91·0	113·1	117·6	3·49	3·92	4·40	4·55	4·28
Livsmedelsindustri . . .	100·4	98·9	103·9	112·4	114·4	3·15	3·24	3·54	3·75	3·37
Kvarnar	97·4	97·6	·	111·4	·	·	3·12	·	—	3·22
Bageriindustri	99·0	97·8	101·3	110·5	109·7	·	3·40	3·63	3·68	3·50
Sockerindustri	90·2	92·3	74·0	111·0	113·9	·	·	·	·	3·32
Choklad- o. konfektind. .	116·1	107·5	120·8	114·4	116·1	·	3·12	·	4·14	3·48
Mejeriindustri	101·0	100·1	108·1	114·0	118·3	3·15	3·20	·	·	3·46
Slakterier o. charkuterier	99·1	99·1	99·5	108·9	112·3	3·12	3·32	·	3·68	3·37
Fiskber.-anst. o. konservf.	110·4	114·4	107·8	118·9	113·3	·	3·00	·	·	3·13
Margarinindustri	100·6	99·2	·	113·6	·	—	·	·	·	3·49

[1] För grupper om mindre än 200 arbetare har indextal ej beräknats.

[2] Utom i ett par undantagsfall meddelas uppgifter rörande genomsnittlig timförtjänst endast då antalet redovisade företag utgör minst 10 och antalet på en vecka utgjorda arbetstimmar minst 10 000. I uppgifterna ingår ej sjuklön, semesterlön och naturaförmåner.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING OCH TIMFÖRTJÄNST I NOVEMBER 1952 FÖR ARBETARE INOM INDUSTRIN

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Antal anställda arbetare exkl. permitterade i november 1952			Genomsnittlig timförtjänst i november 1952		Genomsnittlig timförtjänst, kr, för vuxna män inom ortsgrupp				
	Indextal (november 1951 = 100)									
	båda könen	män	kvinnor	vuxna män	vuxna kvinnor	2	3	4	5	1–5
Bryggerier o. läskedrycksf.	98·9	100·6	90·8	117·2	121·4	3·00	2·98	3·41	3·63	3·25
Tobaksfabriker	98·7	98·8	98·8	114·9	117·7	·	·	·	·	3·60
Annan livsmedelsindustri	92·7	95·8	86·9	115·0	·	·	·	·	·	3·26
Textil- o. beklädnadsind.	93·7	93·1	94·0	112·6	115·4	3·11	3·22	3·34	3·85	3·22
Ylleindustri	96·1	95·4	96·8	113·2	116·8	3·08	3·14	·	—	3·13
Bomullsindustri	87·1	89·4	84·3	113·7	116·8	3·12	3·16	·	·	3·15
Linne- o. juteindustri	99·6	101·0	98·4	112·5	116·3	·	·	—	—	3·14
Trikåfabriker	89·9	88·8	90·6	114·8	117·0	3·10	3·29	·	·	3·28
Sömnadsindustri	97·3	96·4	97·5	111·7	113·8	3·05	3·27	3·41	4·02	3·38
Hatt- o. mössfabriker	96·4	101·8	95·0	114·1	116·8	·	3·49	·	·	3·49
Annan hithörande industri	92·9	92·7	93·3	110·2	115·6	3·18	3·28	·	3·60	3·28
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	92·4	90·8	95·3	114·0	115·6	3·44	3·58	3·76	4·09	3·56
Garverier	87·2	86·4	·	114·4	·	·	3·61	·	—	3·49
Päls- o. skinnvarufabriker	94·8	90·6	98·9	114·4	111·1	·	3·68	·	·	3·75
Skoindustri	91·8	90·0	94·4	115·8	116·7	3·27	3·47	·	·	3·44
Andra lädervarufabriker	101·4	97·8	106·5	117·2	117·2	·	3·81	·	·	3·59
Gummivarufabriker	91·4	91·0	92·1	112·1	116·7	·	·	·	·	3·69
Annan hithörande industri	96·6	97·6	·	110·8	·	·	·	·	·	3·51
Kemisk-teknisk industri	94·6	95·2	92·6	114·8	118·3	3·43	3·66	3·76	3·82	3·65
Färg-, olje- o. parfymfabr.	101·8	99·9	108·3	114·0	116·0	·	3·40	3·80	3·76	3·62
Sprängämnesfabriker	105·2	101·9	113·4	121·2	123·7	·	·	·	·	4·30
Tändsticksfabriker	79·4	83·0	74·6	116·8	119·7	·	·	—	—	3·21
Annan kemisk-tekn. ind.	93·0	94·2	86·7	113·1	116·0	3·52	3·54	3·72	3·87	3·60
Samtl. industrigrupper	96·3	96·9	93·9	114·6	115·8	3·46	3·71	4·11	4·44	3·80

Tab. 2. Indextal (november 1951 = 100) för sysselsättningen inom företag av olika storlek i november 1952

Industrigrupper	Företag, vilka 1951 sysselsatte								
	1—10 arb.	11—25 arb.	26—50 arb.	51—100 arb.	101—200 arb.	201—500 arb.	501—1 000 arb.	över 1 000 arb.	Samtliga grupper
Malmbrytning o. metallind.	99·0	93·1	95·8	93·3	95·1	94·5	96·5	101·4	97·5
Jord- och stenindustri	96·1	100·5	97·2	98·7	98·8	96·6	·	·	96·8
Träindustri	98·3	91·7	93·5	93·4	93·9	88·1	·	—	91·5
Massafabriker o. pappersbruk	·	·	137·6	92·1	97·3	95·7	98·9	·	97·0
Pappersvaru- o. grafisk ind.	96·8	100·0	97·7	96·4	93·0	98·6	102·3	·	97·9
Livsmedelsindustri	102·2	103·7	101·4	102·0	102·3	95·2	101·2	—	100·4
Textil- o. beklädnadsindustri	96·0	97·8	95·8	93·5	93·8	91·9	92·1	99·8	93·7
Läder-, hår- o. gummivaruind.	96·7	88·2	93·5	97·1	93·2	88·6	·	·	92·4
Kemisk-teknisk industri	99·0	101·1	90·9	97·5	100·5	88·2	·	·	94·6
Samtliga industrigrupper	98·7	96·2	96·3	95·3	96·0	93·2	96·0	100·3	96·3

Tab. 8. Indextal (november 1951 = 100) för utbetald lönesumma, antal utförda arbetstimmar och antal i arbete varande arbetare i november 1952

Industrigrupper	Utbetald lönesumma	Antal utförda arbetstimmar	Antal i arbete varande arbetare
Malmbrytning o. metallind.	112·8	97·7	97·8
Gruvor o. anrikningsverk	125·2	106·3	105·2
Järn-, stål- o. kopparverk	119·0	102·0	104·6
Järn- o. stålmanufaktur	106·7	93·4	92·7
Mekaniska verkstäder	110·9	96·4	97·1
Reparationsverkstäder	117·6	104·0	104·9
Skeppsvarv	124·5	107·3	107·5
Elektroteknisk industri	106·8	93·3	90·7
Annan metallindustri	101·4	89·8	90·1
Jord- o. stenindustri	109·6	96·0	96·5
Därav:			
Cementfabriker	114·6	104·0	103·6
Cementvarufabriker	119·1	106·2	103·5
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	104·8	90·3	91·3
Glasindustri	105·2	93·9	94·9
Träindustri	107·7	92·6	91·8
Därav:			
Sågverk o. hyvlerier	113·7	95·4	94·5
Byggnadssnickerifabriker	109·4	95·5	93·8
Möbelfabriker	109·0	94·9	93·7
Svarveri- o. skidfabriker	100·5	87·4	88·8
Massafabr. o. pappersbruk	105·0	93·1	96·8
Pappersmassefabriker	105·7	94·7	97·7
Pappersbruk o. pappfabr.	104·2	91·5	95·8
Pappersv.- o. grafisk ind.	110·6	96·7	97·6
Papp- o. pappersvaruind.	107·4	94·8	96·6
Grafisk industri	111·8	97·1	97·8
Livsmedelsindustri	113·1	100·6	100·5
Därav:			
Bageriindustri	109·2	99·1	99·5
Choklad- o. konfektind.	133·6	117·3	114·7
Mejeriindustri	113·5	99·2	100·9
Slakterier o. charkuterier	110·8	101·1	99·6
Bryggerier o. läskedrycksf.	116·8	98·2	99·0
Textil- o. beklädnadsind.	107·1	93·9	94·1
Därav:			
Ylleindustri	110·9	96·8	96·0
Bomullsindustri	98·6	85·6	87·5
Linne- o. juteindustri	113·1	99·0	100·4
Trikåfabriker	107·1	92·1	91·2
Sömnadsindustri	111·9	98·5	97·8
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	106·2	93·1	93·1
Därav:			
Garverier	102·8	89·7	87·9
Skoindustri	109·0	94·3	92·4
Gummivarufabriker	102·5	90·2	92·3
Kemisk-teknisk industri	110·6	95·7	95·5
Därav:			
Tändsticksfabriker	96·5	81·3	80·9
Samtliga industrigrupper	110·6	96·2	96·6

Omsättningen av arbetskraft mätt i det procentuella antalet arbetare, som under loppet av en vecka tagit anställning resp. slutat sin anställning, redovisas i nedanstående tablå. Det relativa antalet anställda såväl som anta-

Industrigrupper	Antalet under en vecka avgångna resp. nyanställda arbetare i procent av totalantalet anställda									
	Avgångna arbetare					Anställda arbetare				
	nov. 1952	aug. 1952	maj 1952	febr. 1952	nov. 1951	nov. 1952	aug. 1952	maj 1952	febr. 1952	nov. 1951
Samtliga industrigrupper	0·5	0·8	0·8	0·6	0·7	0·5	0·7	0·6	0·5	0·8
Därav:										
Elektroteknisk industri	0·6	0·9	1·1	0·6	0·9	0·8	0·8	0·4	0·6	1·4
Sömnadsindustri	0·6	1·0	1·0	0·8	1·0	1·1	1·3	0·5	0·6	0·4
Järn-, stål- o. kopparverk	0·5	0·8	1·0	0·6	0·6	0·7	0·8	0·7	0·6	0·9
Järn- och stålmanufaktur	0·5	0·7	0·7	0·6	0·8	0·8	0·6	0·5	0·7	1·0
Sågverk och hyvlerier	0·5	0·9	0·6	0·5	1·1	0·4	0·6	0·7	0·4	0·5
Trikåfabriker	0·5	0·9	0·9	0·9	1·0	0·9	1·1	0·2	0·3	0·5
Mekaniska verkstäder	0·4	0·8	0·8	0·6	0·6	0·8	0·7	0·5	0·6	0·8
Skeppsvarv	0·4	1·1	1·1	0·7	0·8	0·6	1·0	1·3	1·1	1·3
Ylleindustri	0·4	0·7	0·8	0·5	0·8	1·0	1·0	0·4	0·1	0·4
Bomullsindustri	0·4	0·6	0·7	0·5	0·8	0·4	0·4	0·1	0·4	0·4

Tab. 4. Antal arbetare med deltidsarbete och förkortad arbetstid i % av samtliga arbetare

Industrigrupper	November 1951		November 1952	
	Deltid	Korttid	Deltid	Korttid
Malmbrytning o. metallindustri	0·6	0·1	0·4	1·5
Jord- o. stenindustri	2·1	0·4	1·8	1·6
Träindustri	0·2	0·1	0·2	0·4
Massafabriker och pappersbruk	0·4	0·1	0·4	2·3
Pappersvaru- och grafisk industri	0·6	0·1	0·5	0·1
Livsmedelsindustri	2·1	0·7	2·4	1·1
Textil- o. beklädnadsindustri	5·3	4·2	4·9	1·0
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	2·4	0·7	2·5	0·3
Kemisk-teknisk industri	1·7	0·2	2·0	0·2
Samtliga industrigrupper	1·7	0·9	1·5	1·2

let avgångna var i genomsnitt för samtliga industrigrenar 0,5 %. Under november 1951 var anställningsfrekvensen något högre än avgången. Bland industrigrupper som i november 1952 redovisat högre relativt antal nyanställda än avgångna kan nämnas ylleindustri, trikåfabriker och skeppsvarv. Motsatt förhållande har varit rådande inom bl. a. elektroteknisk industri och mekaniska verkstäder. Av de arbetare, som under redovisningsperioden i november 1952 slutat sin anställning, har 23 % redovisats som uppsagda av arbetsgivaren. Motsvarande antal vid de fyra närmast föregående redovisningstillfällena var: augusti 1952 13 %, maj 1952 12 %, februari 1952 14 % samt november 1951 16 %.

Tab. 5. Indextal (november 1951 = 100) för genomsnittlig timförtjänst[1] i olika dyrortsgrupper i november 1952

Industrigrupper	Vuxna män inom dyrortsgrupp					Vuxna kvinnor inom dyrortsgrupp				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Malmbrytning o. metallindustri	112·4	115·4	114·8	116·7	114·5	·	117·2	117·5	123·0	117·4
Därav: gruvor o. anrikningsverk	—	119·4	117·2	120·5	115·6	—	·	·	—	·
järn-, stål- o. kopparverk	—	117·7	115·4	·	·	—	·	118·0	—	·
mekaniska verkstäder	111·1	113·3	115·4	115·4	113·8	·	114·4	118·3	123·6	116·8
metallindustri i övrigt	113·9	113·8	113·8	117·6	112·9	·	118·4	117·2	118·0	117·5
Jord- och stenindustri	113·8	114·6	112·9	111·8	113·8	113·7	115·7	117·7	·	·
Träindustri	113·8	115·1	118·3	114·4	118·6	·	·	117·6	·	·
Massafabriker o. pappersbruk	·	111·8	112·8	112·9	·	·	113·8	116·6	115·3	·
Pappersvaru- o. grafisk industri	·	110·6	112·4	111·2	113·9	·	115·4	114·7	·	117·4
Livsmedelsindustri	114·6	111·1	111·8	113·1	112·6	·	118·2	113·5	114·0	115·0
Textil- o. beklädnadsindustri	113·6	113·9	112·2	113·4	111·8	118·1	116·8	115·4	114·6	113·7
Läder-, hår- o. gummivaruind.	·	113·9	114·0	121·1	111·3	·	120·5	114·3	118·4	112·9
Kemisk-teknisk industri	·	114·0	116·4	113·5	111·3	·	118·4	120·9	116·2	114·3
Samtliga industrigrupper	113·3	114·4	114·4	115·7	114·2	115·5	116·8	115·6	116·6	115·4

[1] Se not 2 till tab. 1.

Tab. 6. Indextal (november 1951 = 100) för genomsnittlig timförtjänst[1] i Stockholm i november 1952

Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för		Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för	
	vuxna män	vuxna kvinnor		vuxna män	vuxna kvinnor
Malmbrytning o. metallind. .	113·8	118·0	Textil- o. beklädnadsindustri	111·8	113·9
Jord- o. stenindustri	113·8	·	Läder-, hår- o. gummivaruind.	112·6	114·3
Träindustri	111·9	·	Kemisk-teknisk industri . .	111·0	114·0
Massafabr. o. pappersbruk .	—	—	Samtliga industrigrupper	**113·0**	**115·7**
Pappersvaru- o. grafisk ind.	113·9	117·5			
Livsmedelsindustri	111·8	115·6			

Förekomsten av deltidsarbete och korttidsarbete redovisas i tab. 4. Med deltidsarbete avses arbete, som på grund av arbetstagarens personliga förhållanden ej omfattar full arbetstid och med korttidsarbete arbete med avkortad arbetstid på grund av driftsförhållandena vid företaget. Det procentuella antalet arbetare med deltidsarbete minskade från 1,7 i november 1951 till 1,5 i november 1952. Antalet arbetare med förkortad arbetstid ökade från 0,9 till 1,2 %. Den största ökningen redovisas för massafabriker och pappersbruk (0,1 till 2,3 %) samt malmbrytning och metallindustri (0,1 till 1,5 %). Minskning av det relativa antalet korttidsarbetare redovisas av textil- och beklädnadsindustrin samt läder-, hår och gummivaruindustrin. I den förstnämnda gruppen har antalet gått ned från 4,2 till 1,0 % och inom den senare från 0,7 till 0,3 %.

Löneförhållanden. Beräkningarna angående löneförhållandena grundar sig på uppgifter från ca 5 700 företag med ca 20,2 miljoner arbetstimmar under en sexdagarsperiod. I tab. 1 kol. 5 och 6 redovisas den genomsnittliga timförtjänstens procentuella förändring från november 1951 till november 1952. I kol. 7—11 anges timförtjänsten i november 1952 för vuxna män inom var och en av dyrortsgrupperna 2—5 samt genomsnittet för hela riket i dyrortsgrupperna 1—5.

I genomsnitt för hela riket och samtliga industrigrenar steg timförtjänsten för vuxna män med 14,6 % och för vuxna kvinnor med 15,8 %. Stegringen var störst inom sprängämnesindustri (+ 21,2 %), sågverk och hyvlerier (+ 19,1 %) samt gruvor och anrikningsverk (+ 18,2 %). Minsta stegringen redovisas för slakterier och charkuterier (+ 8,9 %), bageriindustri (+ 10,5 %) samt gruppen annan hithörande industri inom textil- och beklädnadsindustrin (+ 10,2 %).

Timförtjänstens procentuella förändring inom olika dyrortsgrupper redovisas i tab. 5, och i tab. 6 anges timförtjänstens förändring för industriföretag, som är belägna i Stockholm.

[1] Se not 2 till tab. 1.

I nedanstående tablåer lämnas en översikt av den genomsnittliga timförtjänstens förändringar inom olika industrigrupper sedan februari 1947 och augusti 1952.

Indextal (februari 1947 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin

	nov. 1949	febr. 1950	maj 1950	aug. 1950	nov. 1950	febr. 1951	maj 1951	aug. 1951	nov. 1951	febr. 1952	maj 1952	aug. 1952	nov. 1952
Malmbrytning o. metallindustri	127·6	128·4	131·7	131·4	134·7	149·8	155·7	161·6	166·6	184·1	189·8	190·2	192·5
därav: verkstadsindustri m. m.[1]	126·8	127·2	129·9	130·2	132·9	148·8	153·5	159·8	164·6	181·6	187·2	187·9	189·2
Jord- o. stenind.	134·4	133·9	138·2	139·2	139·2	—	165·8	169·1	171·8	192·2	196·5	197·5	196·9
Träindustri	124·3	123·7	127·8	129·3	131·5	—	157·8	160·3	161·7	183·0	186·0	186·4	188·3
Pappersv.-o. graf. ind.	124·5	124·5	129·1	128·7	131·1	—	164·9	165·4	167·1	187·2	190·8	188·9	189·3
Livsmedelsindustri	120·4	122·0	124·8	124·2	124·8	—	151·9	151·3	154·0	171·4	174·3	172·7	172·7
Textil- o. beklädnadsindustri	127·2	128·2	130·0	130·9	132·2	—	155·1	155·7	156·3	174·3	177·9	178·4	178·2
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	131·6	132·9	135·6	136·0	138·2	—	157·4	159·0	160·4	180·3	181·4	182·7	183·1
Kemisk-teknisk ind.	125·3	125·4	129·4	130·0	131·8	—	153·0	153·0	158·4	177·6	182·2	180·2	182·4
Samtl. ind.-grupper	126·8	127·6	130·9	130·9	133·4	—	157·4	160·5	164·5	183·9	188·4	188·0	189·1

Indextal (augusti 1952 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin i november 1952

	Samtliga arb.[2]	Vuxna män	Vuxna kv.
Malmbrytning o. metallind.	101·2	101·1	101·3
därav: verkstadsind. m. m.	100·7	100·6	101·4
järn- o. stålmanufaktur	101·0	100·8	101·4
mekaniska verkstäder	100·7	100·6	100·7
reparationsverkstäder	99·1	99·0	.
skeppsvarv	101·6	101·7	.
elektroteknisk industri	100·7	100·5	102·1
annan metallindustri	99·6	99·5	101·3
Jord- o. stenindustri	99·7	99·5	100·9
Träindustri	101·0	100·8	103·1
Massafabr. o. pappersbruk	100·6	100·6	100·1
Pappersvaru- o. grafisk ind.	99·6	99·4	100·5
Livsmedelsindustri	100·0	99·5	100·1
Textil- o. beklädnadsind.	99·9	100·6	100·2
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·2	101·1	100·8
Kemisk-teknisk industri	101·2	101·5	100·6
Samtliga industrigrupper	100·6	100·7	100·4

[1] Häri ingår grupperna järn- och stålmanufaktur, mekaniska verkstäder, reparationsverkstäder, skeppsvarv, elektroteknisk industri och annan metallindustri.
[2] Häri ingår även minderåriga.

A. N—t

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsatta arbetare i slutet av januari 1953 i jämförelse med slutet av december 1952 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i januari 1953 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (dec. 1952 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Gruvindustri	61	9 947	151	10 098	100·5	·	100·4	101·6	0·1	6·7
Malmgruvor	49	9 173	150	9 323	100·8	·	100·6	101·9	0·1	6·3
Kolgruvor	12	774	1	775	97·4	·	97·4	97·5	—	11·2
Metall- o. verkstadsind.	1 767	182 007	13 073	195 080	99·0	97·3	98·9	99·0	0·7	5·7
Järn-, stål- o. kopparverk	50	34 018	1 031	35 049	100·9	110·6	101·1	101·1	0·1	6·5
Järn- o. stålmanufaktur	326	18 480	2 070	20 550	98·1	92·9	97·6	98·1	1·2	4·5
Mekaniska verkstäder	717	79 514	3 446	82 960	98·7	96·2	98·6	98·5	0·8	5·2
Reparationsverkstäder	241	6 598	14	6 612	100·7	·	100·7	100·8	0·4	4·1
Skeppsvarv	54	15 376	—	15 376	100·3	—	100·3	101·4	0·1	8·5
Elektroteknisk industri	148	19 711	4 780	24 491	97·6	96·9	97·4	97·1	1·4	5·9
Annan metallindustri	231	8 310	1 732	10 042	97·4	99·3	97·7	98·3	0·9	5·1
Jord- o. stenindustri	488	20 983	2 032	23 015	97·0	96·5	96·9	96·6	2·2	4·8
Torvindustri	42	331	3	334	88·3	·	88·4	88·1	10·5	4·0
Stenindustri	103	3 301	2	3 303	98·7	·	98·7	96·2	2·0	5·3
Kalk- o. kritbruk	34	1 410	15	1 425	96·0	·	96·3	97·2	0·8	4·0
Cementfabriker	7	1 692	34	1 726	95·6	·	95·8	94·8	0·3	5·5
Cementvarufabriker	74	2 330	50	2 380	99·2	·	99·2	98·6	0·6	4·2
Tegelbruk	133	4 668	78	4 746	96·3	·	96·3	96·0	2·3	5·0
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	18	3 087	1 352	4 439	97·1	96·8	97·0	96·7	2·1	4·2
Glasindustri	56	3 608	482	4 090	96·5	94·5	96·3	97·8	3·2	5·0
Annan jord- o. stenindustri	21	556	16	572	97·9	·	97·3	97·6	5·8	6·6
Träindustri	896	28 218	734	28 952	99·4	90·2	99·1	99·5	1·5	3·8
Sågverk o. hyvlerier	334	12 631	92	12 723	98·3	·	98·0	97·9	1·7	3·9
Lådfabriker	18	451	9	460	101·8	·	101·8	101·4	2·5	4·0
Fanér- o. plywoodfabriker	9	971	82	1 053	95·0	·	95·6	94·4	2·0	4·7
Byggnadssnickerifabriker	151	5 329	60	5 389	101·0	·	101·0	104·4	0·4	4·0
Möbelfabriker	246	5 599	176	5 775	101·2	·	100·8	100·4	1·8	2·9
Svarveri- o. skidfabriker	66	1 882	88	1 970	98·7	·	98·5	97·5	2·1	4·8
Annan trävaruindustri	72	1 355	227	1 582	99·4	92·7	98·4	98·7	1·4	3·6
Massafabr. o. pappersbruk	121	32 806	2 427	35 233	100·9	98·5	100·7	100·6	0·5	5·6
Massafabriker	67	18 371	359	18 730	101·4	98·9	101·4	101·6	0·2	5·2
Pappersbruk o. pappfabr.	54	14 435	2 068	16 503	100·2	98·4	100·0	99·4	0·8	6·2
Pappersv.- o. grafisk ind.	467	14 628	4 099	18 727	98·9	96·0	98·2	97·2	·	5·2
Papp- o. pappersvaruind.	81	1 281	876	2 157	97·6	95·0	96·6	95·3	0·1	3·7
Grafisk industri	386	13 347	3 223	16 570	99·0	96·2	98·4	97·4	·	5·4
Livsmedelsindustri	652	18 187	8 458	26 645	95·8	98·0	96·5	95·3	0·9	6·2
Kvarnar	35	1 044	127	1 171	98·2	·	99·2	96·6	0·3	7·4
Bageriindustri	203	4 238	2 020	6 258	99·1	102·7	100·2	98·6	2·3	6·5
Sockerindustri	22	2 165	251	2 416	77·4	81·8	77·9	78·0	1·3	3·9
Choklad- o. konfektind.	49	1 255	2 362	3 617	100·6	97·3	98·4	97·8	0·2	6·7
Mejeriindustri	70	1 945	252	2 197	98·3	92·3	97·6	98·1	1·7	4·5
Slakterier o. charkuterier	144	5 163	1 206	6 369	99·8	97·9	99·4	96·7	·	6·5
Fiskkonservfabriker m. m.	40	658	1 062	1 720	96·9	101·7	99·8	101·7	0·7	8·4
Fruktkonservindustri	23	528	822	1 350	93·0	89·2	90·6	89·1	0·1	6·4
Margarinindustri	9	357	109	466	93·7	·	94·3	92·6	—	5·4
Annan livsmedelsindustri	57	834	247	1 081	100·8	107·9	102·4	101·4	0·8	4·6

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV JANUARI 1953

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i januari 1953 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (dec. 1952 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Dryckesvaru- o. tobaksind.	**161**	**4 909**	**1 965**	**6 874**	**94·1**	**97·8**	**95·2**	**93·6**	**0·3**	**8·0**
Bryggerier o. läskedrycksf.	152	4 445	817	5 262	93·5	96·0	93·9	91·6	0·4	7·1
Tobaksfabriker	9	464	1 148	1 612	100·2	99·1	99·4	100·8	—	10·6
Textil- o. beklädnadsind. .	**825**	**25 666**	**40 627**	**66 293**	**101·8**	**98·7**	**99·8**	**100·1**	**0·4**	**5·0**
Ylleindustri	71	5 055	4 832	9 887	101·2	101·1	101·1	101·4	0·6	5·1
Bomullsindustri	57	8 152	6 601	14 753	101·7	98·1	100·0	100·1	0·1	5·4
Linne- o. juteindustri . .	10	1 093	1 162	2 255	101·9	98·6	100·2	101·1	0·2	8·4
Trikåfabriker	125	1 858	5 565	7 423	103·3	101·4	101·9	102·6	0·2	4·8
Sömnadsindustri	385	4 707	18 341	23 048	104·1	97·2	98·5	98·8	0·6	4·8
Hatt- o. mössfabriker . .	39	337	1 012	1 349	101·5	101·9	101·8	102·9	0·3	3·9
Annan hithörande industri	138	4 464	3 114	7 578	99·6	99·3	99·5	99·5	0·3	4·3
Läder-, hår-o. gummiv.-ind.	**293**	**10 092**	**5 386**	**15 478**	**100·0**	**101·0**	**100·4**	**100·2**	**0·5**	**4·2**
Garverier	26	1 543	130	1 673	101·2	·	101·2	101·3	0·4	5·4
Päls- o. skinnvarufabr. .	69	952	1 035	1 987	98·4	98·0	98·2	98·5	1·5	3·7
Skoindustri	109	3 303	2 339	5 642	101·3	103·0	102·0	101·9	0·1	3·5
Andra lädervarufabriker .	40	805	451	1 256	95·9	96·4	96·1	96·5	1·5	4·1
Gummivarufabriker . . .	13	2 793	1 211	4 004	99·6	102·1	100·4	99·5	—	5·2
Annan hithörande industri	36	696	220	916	99·9	99·1	99·7	99·2	1·3	3·4
Kemisk-teknisk industri .	**249**	**11 548**	**3 367**	**14 915**	**99·9**	**98·2**	**99·5**	**99·5**	**0·3**	**6·5**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	90	2 849	983	3 832	98·6	94·1	97·4	98·0	0·2	5·3
Sprängämnesfabriker . .	7	1 423	693	2 116	100·1	100·6	100·3	99 2	—	8·7
Tändsticksfabriker . . .	7	1 084	717	1 801	101·3	98·9	100·5	100·7	—	7·8
Annan kemisk-tekn. ind. .	145	6 192	974	7 166	100·1	100·6	100·2	100·2	0·5	6·2
Samtl. industrigrupper	**5 980**	**358 991**	**82 319**	**441 310**	**99·1**	**98·2**	**99·0**	**98·9**	**0·7**	**5·5**
Statl. verk o. byggnadsarb.	**233**	**49 695**	**1 734**	**51 429**	**97·3**	**98·6**	**97·4**	**98·3**	**0·6**	**6·8**
Mek. o. elektr. verkstäder	85	13 230	537	13 767	100·0	101·1	100·0	100·2	—	7·0
Skeppsvarv	3	3 299	32	3 331	99·5	·	99·5	98·8	—	8·2
Beklädn.verkst., förråd o. d.	54	798	549	1 347	98·8	100·5	99·5	100·1	—	5·5
Sprängämnesfabriker . .	2	394	297	691	101·0	97·1	99 3	97·8	—	4·9
Byggnads- o. anläggn.-arb.	89	31 974	319	32 293	96·0	92·7	95·9	97·4	1·0	6·6

Tab. 2. Förändringen i antalet anställda industriarbetare januari 1952—januari 1953. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1952											1953
	jan.	febr.	mars	april	maj	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
Gruvindustri	100·0	100·6	100·3	101·2	101·3	102·3	102·4	104·1	104·5	105·5	105·8	106·2
Metall- o. verkstadsind. . .	100·0	100·6	100·5	99·9	98·9	97·9	97·9	97·6	97·2	96·5	95·5	94·4
Jord- och stenindustri . . .	100·0	99·2	99·5	102·0	104·1	106·0	103·9	102·0	100·5	99·1	97·1	94·1
Träindustri	100·0	100·4	101·1	101·6	101·3	98·5	97·3	96·4	96·5	95·5	93·4	92·6
Massafabr. o. pappersbruk .	100·0	99·6	99·6	99·2	98·5	97·9	97·0	96·6	96·2	96·9	96·5	97·2
Pappersv.- o. grafisk industri .	100·0	100·0	100·1	99·6	99·0	98·0	97·9	97·9	98·0	99·1	98·5	96·7
Livsmedelsindustri	*100·0*	*99·9*	*99·5*	*98·8*	*100·2*	*104·6*	*104·6*	*105·8*	*111·1*	*110·5*	*101·1*	*97·6*
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	100·0	99·9	100·6	103·5	106·9	113·4	107·6	102·2	100·5	100·0	104·4	99·4
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	97·9	97·2	95·1	92·2	89·6	90·9	92·8	94·4	96·1	95·8	95·6
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	98·3	96·2	93·6	91·4	89·6	90·4	92·2	94·5	96·5	96·4	96·8
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	100·9	101·5	101·1	98·1	95·7	95·2	95·7	95·5	94·6	93·5	93·0
Samtliga industrigrupper	**100·0**	**99·8**	**99·6**	**99·0**	**98·1**	**97·3**	**97·1**	**97·2**	**97·6**	**97·6**	**96·8**	**95·3**

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under januari 1953

	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen			
	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser		Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
				Totalt	därav 1-dagsplats				
Summa jan. 1950 . . .	151 460	184 103	137 003	97 721	—	—	47 287	52 349	29 790
» » 1951 . .	122 657	164 053	163 327	109 027	—	35 652	47 563	54 931	31 278
» » 1952 . . .	128 584	160 820	125 947	91 222	—	44 242	54 466	44 426	29 801
» dec. 1952 . . .	120 691	148 982	93 831	70 784	—	30 851	41 060	40 044	24 600
» jan. 1953 . . .	148 256	173 223	99 403	77 038	21 289	39 275	48 156	41 277	26 991
Därav									
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	5 780	6 456	2 259	1 556	87	479	532	76	67
Skogsbruk	5 252	5 887	5 669	4 164	2	19	20	5	1
Malmbrytn. o. metallind. .	13 288	13 947	4 719	2 291	4	1 023	1 068	252	164
Trä-, graf. o. pappersind. .	6 492	7 244	2 422	1 972	6	405	450	163	103
Byggnadsverksamhet . . .	38 199	40 332	12 712	12 282	109	6	6	5	5
Övriga industrigrupper . .	12 670	13 809	5 971	3 462	58	5 310	5 537	3 940	1 897
Samfärdsel o. handel . .	24 025	33 247	25 755	22 538	9 008	7 609	9 499	8 231	5 817
Förvaltning o. fria yrken .	13 271	15 135	9 820	7 322	2 580	5 912	6 393	5 007	3 405
Sjukvård o. husligt arbete	12 895	18 812	22 355	14 525	6 581	12 706	18 606	22 171	14 427
Därav under 18 år . . .	12 886	13 083	7 552	6 568	103	6 852	6 928	4 809	3 048

Tab. 4. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad	Hela antalet hjälpsökande			Hjälpform	Antalet hjälpta hjälpsökande 31/1 1953		
	I riket	därav			I riket	därav	
		i Sthlm, Gbg o. Malmö	utlänningar			i Sthlm, Gbg o. Malmö	utlänningar
Januari 1952 . .	1 669	684	346	**Hela antalet hjälpta**	3 395	1 608	346
Februari » . .	1 663	695	340	Statligt beredskapsarbete	748	—	—
Mars » . .	1 684	742	342	i arbetsmarknadsstyrelsens regi .	647	—	—
April » . .	1 487	638	338	i annan myndighets regi	101	—	—
Maj » . .	1 298	596	332	Statskommunalt beredskapsarbete .	254	14	—
Juni » . .	1 229	575	322	Arkivarbete och musikerhjälp . . .	791	523	308
Juli » . .	1 181	537	317	Komm. arbete utan statsbidrag . .	330	—	—
Augusti » . .	1 224	592	316	Dagunderstöd	1 224	1 062	36
September » . .	1 294	652	323	Kommunalt understöd	89	—	1
Oktober » . .	1 576	821	313	Utbildningshjälp	9	9	1
November » . .	2 476	1 238	316				
December » . .	3 347	1 538	329				
Januari 1953 . .	5 325	2 127	357				

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board in Sweden

1953, no 8

CONTENTS

Page

The development of society and the changes in criminality. By *Torsten Eriksson* 141
Who is the juvenile criminal? By *Lars Bolin* 148
On the treatment of young criminals. By *Algot Andersson* 152
Short notices:
Conference on warders 157
On the 25,7 per cent betterment factor. A contribution by Curt-Steffan Giesecke, of the Swedish Employers' Confederation 158
The Social Welfare Board's statement of views on a motion regarding the supervision of the current regulations governing expulsion from colleges and other secondary schools 158
The Social Welfare Board's report on a proposal referred to it for consideration and presented by the Royal School Board for statutes to govern the primary-school approved school-homes, etc. 159

Periodical Surveys

Aliens in Sweden during the last quarter of 1952 161
The Social Welfare Board's general consumer price index for January 1953 . 165
Yearly salaries of commercial bank employees in 1952 166
Building operations in towns and urban districts during the last quarter of 1952 169
Wages and employment in industry in November 1952 174
Employment and unemployment 181
Literary survey 187
Book notices 193

The Issue in Brief

The present number of Sociala Meddelanden deals mainly with the problems that engage the attention of the Social Welfare Board's seventh bureau, The Educational Bureau: juvenile crime and the taking in charge (in 22 approved schools and occupational schools and 1 institutional school) and care of nearly 900 young law-breakers under the Child Welfare Act § 22 c) and d). This issue contains articles on these questions by both the former Head of the School Bureau, Torsten Eriksson, retired, and the present (provisional) Head, Lars Bolin. P. 141 and 148.

The Head of the Social Welfare Board's Educational Bureau is also State Inspector of Schools concerned with the welfare of children and young people (the Juvenile Care Schools). In this latter capacity it is his duty to exercise supervision over the curative educational and instructional activities carried on at those schools, to follow with close attention the methods of treatment employed there, to promote the work by giving information and advice and to recommend the use of serviceable methods and, last but not least, to seek to support and develop the work of aftercare.

Other Authorities besides the Social Welfare Board and its inspector are also engaged in this supervisory work. Thus, the instruction at the approved schools is inspected by the Royal School Board and its inspectors of people's high schools and primary schools. The occupational training at occupational schools and protective schools has to be inspected by the Principal Board of Occupational Training and by the Board of Agriculture. The supervision of the care administered to mentally abnormal young people in schools specially intended for them is in the hands of the Medical Council.

In the inspection of curative educational centres the Head of the Educational Bureau is assisted by his advisory psychiatrist, the Head of Lövsta, who is thus the assistant inspector of juvenile care schools.

The Educational Bureau is divided for purposes of organization into an administrative and a social-

educational section. In the former section all matters are dealt with, under the guidance of a First Secretary, that are concerned with the appropriation of funds, the employment of staff and salary conditions, buildings, audits and other matters of an economic nature.

In the social-educational section all matters are dealt with concerning the admission, treatment and after-care of pupils. This work is supervised by a Bureau Inspector, who himself draws up all agenda relating to admissions and brings them up before the Head of the Bureau at the meetings every Tuesday, in which the advisory psychiatrist is also usually present.

Among the duties of the section may be mentioned: statistics about pupils, problems concerned with school and occupational training, timetables and the planning of courses, curricula, etc. Questions of care and treatment, employment in leisure hours, overtime allowances, awards and corrective action, scholarships, money for donations and funds, cooperation with child welfare boards, labour exchanges, etc., boarding homes and aftercare. For the latter form of treatment there are five aftercare consultants, whose duty it is to assist in the aftercare of pupils who have been boarded out or discharged from juvenile care schools. The assistance of the consultant should preferably be resorted to in particularly problematical cases. Moreover, the consultants should collaborate in the establishing and managing of boarding homes.

An account is given of the work at one of the Social Welfare Board's occupational schools, that at Råby, near Lund, by the school warden, Algot Andersson. P. 152.

In the book-notice section Åke Elmér reviews Karl J. Höjer's *Svensk Socialpolitisk Historia* (a History of Swedish Social Policy), and Ali Berggren discusses *Tisteln*, a diary from a home for the aged in Värmland, published by Märta Leijon. Ivar Ivre writes on *Pattern for Industrial Peace*, a work by the American industrial psychologist, Professor William Foote Whyte, while Allan Fagerström discusses Martin S. Allwood's *Masskommunikationsforskning i USA* (Research into Mass Communications in the USA).

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1953, no 8

INDEX

Page

L'évolution de la société et les variations dans la criminalité. Par *Torsten Eriksson* 141
Qui et le jeune délinquant? Par *Lars Bolin* 148
Sur le traitement des jeunes délinquants. Par *Algot Andersson* 152
Courtes notices:
Conférence relative aux surveillants des jeunes délinquants libérés 157
Remarque au sujet du supplément à l'indice de 25,7 pour cent. Par Curt-Steffan Giesecke, de l'Union patronale suédoise 158
Avis émis par la D.G.P.S. sur une motion touchant une révision des dispositions en vigueur sur le renvoi des lycées et autres écoles supérieures 158
Réponse de la D.G.P.S. à une circulaire de la Direction générale de l'enseignement touchant un projet de statut pour les foyers scolaires des écoles primaires, etc. . . . 159

Aperçus périodiques

Etrangers en Suède pendant le quatrième trimestre 1952 161
L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. pour janvier 1953 165
Salaires annuels des employés des banques commerciales en 1952 166
Activité du bâtiment dans certaines villes et agglomérations urbaines pendant le quatrième trimestre 1952 169
Salaires et emploi dans l'industrie en novembre 1952 174
Emploi et chômage 181
Bibliographie 187
Comptes rendus de livres 193

Résumé

Le présent Bulletin de Sociala Meddelanden traite principalement des problèmes qui ressortissent au septième bureau de la Direction générale de la Prévoyance sociale, le Bureau des Ecoles, à savoir: la délinquance juvénile et la prise en charge et le soin de près de 900 jeunes délinquants — conformément à la loi sur la protection de l'enfance, Art. 22 c) et d) (dans 22 maisons d'éducation surveillée différenciées en maisons scolaires et maisons professionnelles et 1 maison ménagère.) Le Bulletin contient sur ces questions des articles de l'ancien chef du Bureau des Ecoles, Torsten Eriksson, et du nouveau chef, Lars Bolin. P. 141 et 148.

Le chef du Bureau des Ecoles est en même temps l'inspecteur d'Etat pour les écoles appartenant à la Protection de l'enfance et de la jeunesse (écoles de protection de la jeunesse). En cette qualité, il lui incombre d'exercer la surveillance sur la pédagogie curative et l'enseignement pratiqués dans ces écoles, de suivre attentivement les méthodes de traitement qui y sont employées, de stimuler par ses informations et ses conseils l'activité exercée, de promouvoir l'application de méthodes appropriées et de s'efforcer, en particulier, de soutenir et de développer l'œuvre de patronage et de reclassement des jeunes gens libérés.

D'autres autorités que la D.G.P.S. et ses inspecteurs concourent aussi à la surveillance. Ainsi, l'enseignement dans les maisons scolaires est inspecté par la Direction générale de l'Enseignement et ses inspecteurs des écoles supérieures populaires et des écoles primaires. L'instruction professionnelle dans les maisons professionnelles et la maison ménagère est inspectée par la Direction nationale de l'Enseignement professionnel et la Direction générale de l'Agriculture. Le soin des anormaux psychiques dans les écoles qui leur sont destinées est inspecté par la Direction générale de la Santé publique.

Dans l'inspection de la pédagogie curative, le chef de bureau des écoles est assisté par son psychiatre et conseiller, le directeur de l'école d'éducation surveillée de Lövsta, qui est ainsi inspecteur adjoint des écoles de protection de la jeunesse.

Le Bureau des Ecoles est organisé en une section administrative et une section socio-pédagogique. Dans la première sont préparées, sous la direction d'un premier secrétaire de bureau, toutes les affaires touchant les crédits alloués, l'engagement et les appointements des employés, les questions se rapportant aux bâtiments, la révision des comptes et autres affaires de caractère économique.

La section socio-pédagogique traite de tout ce qui concerne la prise en charge, le traitement et le patronage après leur libération des élèves. Le travail est dirigé par un inspecteur de bureau, qui prépare lui-même toutes les affaires de prise en charge des jeunes gens et les expose au chef de bureau dans les conférences de chaque mardi, auxquelles participe aussi d'ordinaire le psychiatre-conseil.

Parmi les tâches qui relèvent de la section on peut mentionner: la statistique des élèves, les questions d'enseignement scolaire et professionnel, les programmes et horaires des cours, les règlements, etc., les questions de soins et de traitement, l'occupation des loisirs, les gratifications pour application, récompenses et réprimandes, les bourses, donations et fonds, la collaboration avec les comités de protection de l'enfance, les offices de placement, etc., les foyers de placement familial et le patronage ultérieur des élèves. Cinq curateurs spéciaux sont chargés de ce patronage et ont pour mission de veiller à la post-cure des élèves placés dans des familles ou libérés d'une maison de protection de la jeunesse. L'assistance des curateurs doit être de préférence requise dans les cas problématiques. Les curateurs, en outre, doivent aider à constituer et conseiller des foyers de placement familial.

M. Algot Andersson, directeur d'une des maisons professionnelles de la D.G.P.S., située à Råby, près de Lund, décrit l'activité de l'école. P. 152.

Sous la rubrique des comptes rendus, Åke Elmér présente l'ouvrage de Karl J. Höjer, *Svensk socialpolitisk historia* et Ali Berggren un journal publié par Märta Leijon sur l'asile de vieillards *Tisteln*, dans la province de Vermland. Ivar Ivre parle de *Pattern for Industrial Peace*, un ouvrage du psychologue américain de l'industrie, le professeur William Foote Whyte, et Allan Fagerström traite du mémoire de Martin S. Allwood, *Masskommunikationsforskning i USA*.

Litteraturöversikt

(11 januari—10 februari 1953)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

HEYMAN, H. Les problèmes sociaux (objectifs communs) et l'organisation européenne. Revue du travail 1952, nr 12.

Sverige

FÄRM, H. Bör utredningsarbetet reformeras? Tiden 1953, nr 1.

HÖKBY, B. Direktörerna — gruppen som sociologerna glömde. Tjänstemannarörelsen 1953, nr 1.

IVRE, K. D. Socialpolitiken och inkomstutjämningen. Sv. typograftidning 1953, nr 3.

STRÄNG, G. E. Synpunkter på socialpolitiken. Tiden 1953, nr 1.

Kvalitetsupplysning och smakfostran. Svenska slöjdföreningen genom tiderna. Husmodersförbundets tidskrift 1953, nr 1/2.

Amerikas förenta stater

HOHMAN, E. P. Merchant seamen in the United States, 1937—1952. International labour review jan. 1953.

Tyskland

ALLWOOD, M. S. Bombad stad. Darmstadtundersökningens uppläggning och metoder. Affärsekonomi 1952, nr 20.

STORCH, A. Arbeitsrecht und Sozialpolitik in Fortentwicklung und Neugestaltung. Recht der Arbeit 1953, nr 1.

Fortschrittliche Sozialpolitik 1952. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 1.

Arbetarskydd

Sverige

SJÖGREN, B. De allergiska sjukdomarna och yrkessjukdomslagen. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 4.

THÖRNBERG, O. Kris i arbetarskyddet? Metallarbetaren 1953, nr 3.

En glädjande omsvängning: Nedgång i antalet olycksfall i arbete 1952. Arbetsledaren 1953, nr 1.

Oförsvarligt. Gruvinspektionen ineffektiv. Brist på tekniker. Gruvindustriarbetaren 1953, nr 1.

Skyddsverksamheten effektivare. Kommunalarbetaren 1953, nr 1.

Amerikas förenta stater

BENGTSSON, K. Olycksfallsskydd i USA. Sv. bryggeriarbetaren 1953, nr 1.

Frankrike

SIEGFRIED, A. La prévention des accidents du travail. Les cahiers du musée social 1952, nr 5/6.

Norge

Arbeidervernloven. Meddelelser fra arbeidstilsynet 1952, nr 1.

Storbritannien

The development of labour legislation on young workers in the United Kingdom. International labour review jan. 1953.

Tyskland

GRONEMANN, H. Der Einfluss des Wandels im wissenschaftlichen Denken auf den Unfallverhütungsgedanken. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 2.

Arbetslön och arbetstid

ÖSTERDAHL, F. Om arbetsvärdering. Nordisk yrkesvägledningstidskrift 1952, nr 4.

Sverige

KELLGREN, N. Begreppet levnadsstandard. Beklädnadsfolket 1953, nr 1.

SANDSTRÖM, C., & ÖHMAN, U. Arbetsstudier och ackord inom grosshandelsföretagen. Svensk handel 1953, nr 2.

Olaglig arbetstid allvarligt problem i långtradartrafiken. Vägarbetaren 1953, nr 1/2.

SIF [Svenska industritjänstemannaförbundet] mot Metall i intressant bordsdiskussion om socialförmånerna. Industritjänstemannen 1953, nr 1.

Amerikas förenta stater

KANNINEN, T. P. Wage differences among 40 labor markets. Monthly labor review dec. 1952.

Danmark

STEVENIUS-NIELSEN, H., & LARSEN, H. L. Arbejdsgiverforeningens og Industriraadets bemærkninger til ferielovforslaget. Arbejdsgiveren 1953, nr 3.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Finland

WUORI, E. A. Lika lön för lika arbete. Social tidskrift 1952, nr 11/12.

Norge

Lov om arbeidstiden i bakerier av 4. april 1906. Midlertidig bakerlov av 4. juni 1918. Meddelelser fra arbeidstilsynet 1952, nr 1.

Lov om arbeidsvilkår for hushjelp av 3. desember 1948 med endringer. Meddelelser fra arbeidstilsynet 1952, nr 1.

Lov om ferie av 14. november 1947. Meddelelser fra arbeidstilsynet 1952, nr 1.

Mellombels lov av 3. desember 1948 om arbeidsvilkår for arbeidere i jordbruket. Meddelelser fra arbeidstilsynet 1952, nr 1.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

Den internationale ökonomiske situation. Ökonomi og politik 1952, nr 3.

Produktionshemmende und produktionsfördernde Elemente in den europäischen Industriestaaten. Wirtschaftsdienst 1953, nr 1.

Sverige

ELMBERG, M. O. Arbetsledningens problem. Nautisk tidskrift 1953, nr 1.

GRÅBY, L. Anda och trivsel i företaget. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 6.

HENRIKSON, A. Textilindustrin efter omställningen. Beklädnadsfolket 1953, nr 1.

JOHANSSON, KNUT. Låt verkstadsskolorna vara med och bygga. Ett sätt att lösa byggnadsindustrins rekryteringsproblem. Yrke och utbildning 1952, nr 3.

Arbetarna, tjänstemännen och driftsinskränkningarna. Industritjänstemannen 1953, nr 1.

USA-konjunkturen och vi. Finanstidningen 1953, nr 5.

Växande depressionsrisker. Finanstidningen 1953, nr 1/2.

Amerikas förenta stater

IVRE, I. Arbetspsykologisk forskning i USA. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 1.

LEWIS, R. H., & SPECTOR, E. P. Shift operations in the metalworking industries, 1951. Monthly labor review dec. 1952.

Employment and placement in the United States. Industry and labour 15 jan. 1953.

Belgien

Emploi, chômage et plein emploi. Revue du travail 1952, nr 12.

Canada

Revised index of industrial production. Canadian statistical review 1952, nr 12.

Danmark

Regeringens beskæftigelsesplan. Arbejderen 1953, nr 3.

Den ökonomiske udvikling i Danmark. Ökonomi og politik 1952, nr 3.

Frankrike

DESABIE, M. L'enquête par sondage sur l'emploi. Bulletin mensuel de statistique okt./dec. 1952 (suppl.).

Japan

Manpower and employment in Japan. Industry and labour 15 jan. 1953.

Norge

ARETANDER, SIGNY. Kvinnen i ervervslivet. Utviklingen etter 1930. Statistiske meldinger 1952, nr 12.

Utenlandsk arbeidskraft i Norge. Arbeidsmarkedet 1952, nr 10.

Befolkningsfrågor

Sverige

ASKLUND, LIS. Den legala aborten. (Med diskussion.) Hörde Ni 1953, nr 1.

Amerikas förenta stater

MINTON, G. Integration of displaced persons into U. S. economic life. Monthly labor review dec. 1952.

Frankrike

BÉNARD, J. Méthodes et résultats d'une étude perspective des besoins de la population française. Population 1952, nr 4.

Nederländerna

WOLFF, P. DE, & MEERDINK, J. La mortalité à Amsterdam selon les quartiers. Population 1952, nr 4.

Tyskland

Auswanderungsprobleme. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1953, nr 1.

Die Sterblichkeitsentwicklung im Bundesgebiet seit 1938. Wirtschaft und Statistik 1952, nr 12.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Sverige

BJÖRK, L. Samhällets stöd åt bostadsförsörjningen. Betänkande avgivet av 1951 års bostadsutredning. Från departement och nämnder 1953, nr 2.

EKDAHL, G. Smalhus, arkitekter och sociala bostäder. Tiden 1953, nr 1.

JOHANSSON, ALF. 1951 års bostadsutredning. Sv. sparbankstidskrift 1952, nr 10.

L[INDSTRÖ]M, E. Bostadsutredningens förslag. Vår bostad 1953, nr 1.

Analyser av bostadsköerna. Byggnadsindustrin 1953, nr 2.

Bostadsutredningens betänkande. Byggnadsindustrin 1953, nr 2.

Obligatorisk förmedling behövs. Vi hyresgäster 1953, nr 2.

Frankrike

BESSON. Hygiène et urbanisme. Les cahiers du musée social 1952, nr 5/6.

Tyskland

GLOOTZ, W. Die Entwicklung des Wohnungsbaus und seine Finanzierung. Wirtschaftsdienst 1953, nr 1.

LUCADOU, E. v. Struktur und Produktionsleistung des westdeutschen Baugewerbes. Wirtschaftsdienst 1953, nr 1.

VOSSCHMIDT, T. Die Siedlungstätigkeit in der Bundesrepublik. Wirtschaftsdienst 1953, nr 1.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Sverige

Blodprov på företagsnämnder: Direktören som smet. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 2.

Amerikas förenta stater

Amerikansk bilkung prisar indexavtal. Transportarbetaren 1953, nr 1.

Danmark

ANDERSSON, SVEND ÅKE. Svigter arbejdsgiverne samarbejdet? Arbejderen 1953, nr 2.

Norge

NORDAHL, K. Norsk fagbevegelse ved årsskiftet. Fri fagbevegelse 1953, nr 1.

Sovjetunionen

HENRIKSEN, K. Tariffavtaler i Sovjet-samveldet. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 2.

Storbritannien

BOJER, H. Produksjonsutvalg og andre former for bedriftssamråding i engelsk industri. Sosialt arbeid 1952, nr 9/10.

Tyskland

BERNER, R. Kollektivavtal som utsugningsinstrument. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 6.

ORTLIEB, H.-D. Der Kampf um Wirtschaftsdemokratie und Mitbestimmung. Wirtschaftsdienst 1952, nr 12.

Hälso- och sjukvård

ECKERSTRÖM, S. Några geriatriska problem sedda ur intermedicinsk synpunkt. Sv. läkartidningen 1953, nr 6.

TÖRNELL, E. Några resultat av behandlingen av lungtuberkulos med kemiska och antibiotiska medel och den praktiska tillämpningen härav. Några synpunkter med anledning av prof. A. Kristensons artikel i Läkartidningen nr 3, 1953. Sv. läkartidningen 1953, nr 6.

ÖSTERGREN, B. Världsläkarkongressen i Athén. Sv. läkartidningen 1953, nr 4.

Sverige

BIRKE, A. Scharlakansfeber och epidemilagen. Hygienisk revy 1953, nr 1.

LINDGREN, M. Kräfta — vår svåraste folksjukdom. Signalen 1953, nr 6.

»Arbetsamhet befordrar hälsa . . .» Ett besök hos arbetsterapeuten å Sahlgrenska psyk. klinik. Tidskrift för Göteborgs stads tjänstemän 1953, nr 1.

Tyskland

Grundsätzliches über die Bekämpfung der Geschlechtskrankheiten. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1953, nr 1.

Kooperation

Sverige

EVELY, R. Patterns of consumption and co-operative trade: Sweden. Review of international cooperation 1953, nr 1.

Nykterhetsfrågan

ALLISON, S. G. Nondirective group therapy of alcoholics in a state hospital. Quarterly journal of studies on alcohol dec. 1952.

BJERVER, K. [24:e internationella] Kongressens behandling av den fysiologiska alkoholforskningen. Tirfing 1952, nr 5/6.

KELLER, W. Hur inverkar alkohol på hjärnan? Tidskrift för systembolagen 1952, nr 12.

LOOMIS, T. A. The effect of alcohol on myocardial and respiratory function. Quarterly journal of studies on alcohol dec. 1952.

NELKER, G. [24:e internationella] Kongressens behandling av den sociala alkoholforskningen. Tirfing 1952, nr 5/6.

RÖGIND, S. *Salg og udskænkning af alkoholholdige* drikke. Frankrig og de nordiske lande. Norsk tidsskrift om alkoholspörsmålet 1952, nr 4.

ULLMAN, A. D. The psychological mechanism of alcohol addiction. Quarterly journal of studies on alcohol dec. 1952.

USDIN, G. L., m. fl. The meaning of disulfiram to alcoholics in group psychotherapy. Quarterly journal of studies on alcohol dec. 1952.

VOGT, R. Alkoholens virkning på sjelsevnene. Norsk tidsskrift om alkoholspörsmålet 1952, nr 4.

ÅMARK, C. [24:e internationella] Kongressens behandling av alkoholism och alkoholistvård. Tirfing 1952, nr 5/6.

Sverige

BERGLUND, F. Alkoholförtäring under resa till alkoholistanstalt. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 1.

ELMÉR, Å. Den krångliga spriten. Vi 1953, nr 5.

ERMAN, G. Nya inlägg rörande Reflexioner kring några nykterhetsvårdsfrågor. Ett diskussionsinlägg med förslag. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 1.

HEYMAN, H. Nya inlägg rörande Reflexioner kring några nykterhetsvårdsfrågor. Tjänstemannen kontra förtroendemannen. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 1.

HOLMBERG, T. Rattfylleriet och upplysningskravet. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 12.

LINDBLOM, E. Statens alkoholistanstalt vid Salberga sjukhus i Sala. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 1.

Nykterhetskommittén inför pressen. Restauratören 1953, nr 2.

Nykterhetskommitténs förslag till »ny giv» för rusdrycksslagstiftningen. Restauratören 1953, nr 2.

Pilsnerflod över landet? Sv. bryggeritidskrift 1953, nr 1.
Släpps spriten fri? Reformatorn 1953, nr 6.
»Systemet i spillror». Restauratören 1953, nr 2.
Utomordentligt allvarlig utveckling av alkoholvanor. Reformatorn 1953, nr 4.
Året 1952. En översikt ur bryggeriindustrins synpunkt. Sv. bryggeritidskrift 1953, nr 1.

Frankrike

LEDERMANN, S. Alkoholvanornas inverkan på dödligheten bland franska män i åldern 35—50 år. Tirfing 1952, nr 5/6.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

Sverige

Priser och löner. Finanstidningen 1953, nr 4.

Storbritannien

Household expenditure enquiry, 1953. Ministry of labour gazette 1953, nr 1.

Socialförsäkring

Sverige

FORSLUND, B. Förbättrad ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Från departement och nämnder 1953, nr 1.
TEGENDAL, E. Det nya förslaget rörande den allmänna sjukförsäkringen. Sv. sjukkasse-tidning 1953, nr 1/2.

Danmark

Arbejdslöshedskasse-problemer. Arbejderen 1953, nr 3.

Finland

MANNIO, N. A. Utvecklandet av vårt sociala trygghetssystem. Social tidskrift 1952, nr 11/12.

Norge

NORUM, K. R. Arbeidslöshetstrygden for sjömenn i utenriks fart. Arbeidsmarkedet 1952, nr 10.

Schweiz

SAXER, A. La protection de la famille sur le plan de la sécurité sociale. Journal des associations patronales 1953, nr 3.

Tyskland

CAESAR, P. Sozialversicherungsrechtliche Betrachtungen-Rückblick/Ausblick. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 2.
FOSSIL, A. Zur Geschichte der Sozialversicherung. Soziale Sicherheit 1953, nr 1.

Socialvård

BURNS, PHYLLIS. Några synpunkter på fosterbarnsvård och fosterbarnsplacering. Barnavård och ungdomsskydd 1952, nr 6.
HOFFMEYER, H. Principielle betragtninger vedr. personligt rådgivningsarbejde. (Föredrag.) Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1952, nr 6.
WAHLBERG, E. Till frågan om tvångsmässigt omhändertagande av åldringar. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1952, nr 6.

Sverige

BERGGREN, A. Åldrandet och åldringsvården. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 1.
DYRING, ROSA. Sociala hemhjälpen byggs ut. Morgonbris 1953, nr 1.
GRANATH, K.-E. Stockholm planerar för den halvöppna barnavården. Barnavård och ungdomsskydd 1952, nr 6.
KROENBERG-STÅLFELT, ILSE. Rädda barnens individuella engångshjälp 10 år. Barnavård och ungdomsskydd 1952, nr 6.
LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. Statsbidraget till ålderdomshem. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1953, nr 1.
LARSSON, LENNART. Ersättningstagares upplysningsplikt mot social myndighet. Förvaltningsrättslig tidskrift 1952, nr 5/6.
LÖW, G. Fängelsebesökare, ny institution. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 1.
MÖLLER, F. Lagade skolmåltider eller icke? Sv. läkartidningen 1953, nr 2.
NYSTRÖM, R. 170 000 000 till sociala ändamål inom skogsbruk och skogsindustri. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 2.
REGNÉR, E. G. Skolpsykiatriska erfarenheter av ett läroverksklientel. Sv. läkartidningen 1953, nr 5.
ROSÉN, GÖTA. Förebyggande åtgärder enligt barnavårdslagen. Barnavård och ungdomsskydd 1952, nr 6.
Iakttagelser ur barnets värld. I anledning av Martinböckerna. Husmodersförbundets tidskrift 1953, nr 1/2.
Stockholm bygger ut sin barnavård. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 1.
Stockholms barnavård omorganiseras. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 1.

Amerikas förenta stater

MORGAN, WINONA L. New approaches to child development. Journal of home economics jan. 1953.

Danmark

CHRISTIANSEN, A. Det sociale lovgivningsarbejde i Danmark. Sosialt arbeid 1952, nr 9/10.
HOFFMEYER, H. Familierådgivning. Socialt tidsskrift 1952, nr 12.

Finland

AHTEE, A. Lagen om läkarbefattning vid folkskolorna. Finsk kommunaltidskrift 1952, nr 10.

Tyskland

Psychologische Mitarbeit bei der Besuchsregelung für Kinder aus geschiedenen Ehen. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1953, nr 1.
Über den Neid und seine Behandlung im Erziehungsheim. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1953, nr 1.

Undervisning och yrkesutbildning

JÖRGENSEN, S. Erhvervsvejledningens plads i skolen. Nordisk yrkesvägledningstidskrift 1952, nr 4.

PEDERSEN, E. Skolens folk mödes med erhvervslivets. Nordisk yrkesvägledningstidskrift 1952, nr 4.

PHILIP, GRETHE. Lærlingerekruteringen i Danmark. Nordisk yrkesvägledningstidskrift 1952, nr 4.

Sverige

BESKOW, B. Klass 9 y — ungdomens väg till näringslivet i den kommande skolan. Yrke och utbildning 1952, nr 4.

EKSTEDT, F. Riktlinjer för yrkesutbildning inom verkstadsindustrin. Yrke och utbildning 1952, nr 1.

FORSSELL, E. Genom yrkesskolorna till näringslivet. Yrke och utbildning 1952, nr 4.

INGELMAN, G. Vi måste lösa lärlingsfrågan nu. Yrke och utbildning 1952, nr 3.

JOHANSSON, ARNE. Vad kan företagsnämnden göra för yrkesutbildningen? Yrke och utbildning 1952, nr 1.

NYBERG, K. G. Emigration och yrkeskunskap. Utlandssvenskarna 1953, nr 1.

PAULSON, K. G. Fortbildning av arbetare och arbetsledare i processindustrier. Affärsekonomi 1953, nr 1.

SANDIN, F. Industriskolans uppgift. Inte bara utbildning utan också orientering och fostran. Yrke och utbildning 1952, nr 4.

SÄLLFORS, C. T. Universitetsakademikerna och näringslivet. Affärsekonomi 1953, nr 1.

Den framtida lärarutbildningen. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 5.

Journalistutbildning och pressforskning. Pressens tidning 1953, nr 3.

Lärlingsutbildningens olika stadier. Ordningsföljden i den praktiska utbildningen. Yrke och utbildning 1952, nr 4.

Steget från skola till arbete. Arbetsledaren 1953, nr 2.

Yrkesvägledningen och skolan. Remissyttrande från folkskollärarförbunden och överlärarförbundet. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 5.

Amerikas förenta stater

FORSSELL, E. Yrkesskolor och yrkesutbildning i USA. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1953, nr 1.

MARTIN, EDNA. Trends in home economics education. Journal of home economics 1953, nr 1.

ÅKERFORS, I. Amerikansk yrkesutbildning. Affärsekonomi 1953, nr 1.

Danmark

WAIDTLÖW, P. Arbejdsteknisk skole. Socialt tidsskrift 1952, nr 12.

VEDEL-PETERSEN, K. Om erhvervsvejledning. Socialt tidsskrift 1952, nr 12.

Schweiz

BÖHNY, F. Vocational guidance in Switzerland. International labour review jan. 1953.

Tyskland

Der Stand der Besterbungen zur Neuordnung der sozialen Ausbildung. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1953, nr 1.

Ut- och invandring

Canada

Immigration to Canada. Industry and labour 15 jan. 1953.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

ALLWOOD, M. S. Masskommunikationsforskning i USA. Åsikts- och faktameddelelsens sociologi. Sthlm 1952. (Affärsekonomisk skriftserie. 30.)

BENTZEL, R. Inkomstfördelningen i Sverige. Sthlm 1952. (Utvecklingslinjer i svensk ekonomi. Undersökningar utförda inom Industriens utredningsinstitut under ledning av *J. Nordenson.*) (Akad. avh., Uppsala.)

CANADA. Department of labour.
Report. 1951/52. Ottawa 1952.
Labour organization in Canada. Annual report. 41 (1952). Ottawa 1952.

DANMARK. Dansk arbejdsgiverforening.
Håndbog. 1953—54. Khvn 1953.

— Fællesforeningen for Danmarks brugsforeninger.
Brugsforeningsstatistik. 24 (1951). Khvn 1952.

— Det landökonomiske driftsbureau.
Undersögelser over landbrugets driftsforhold. Khvn 1952.
Periodiske beretninger. 8. Tab ved mund- og klovesygeangrebene 1951—52.
Regnskabsresultater fra danske landbrug i året 1950/51. Del 2.

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hki 1952.
21 A. Vårdstatistik.
7. Fattigvården, barnskyddet, lösdrivar- och alkoholist- samt nykterhetsvården år 1950.

FREDRIKSSON, K. Lönepolitik och samhällsekonomi. Sthlm 1953. (Aktuella frågor. 19.)

FÖRENTA NATIONERNA.
Modern methods of rehabilitation of the adult disabled. Report of a group-training course organized by the United nations with the cooperation of the World health organization and the International labour organisation. Held in Sweden, Finland and Denmark 8 Sept.—7 Nov. 1952. Geneva 1952. (Publ. 1952. 4. 19.)

FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic affairs.
Instability in export markets of under-developed countries in relation to their ability to obtain foreign exchange from exports of primary commodities 1901 to 1950. New York 1952. (Publ. 1952. 2. A. 1.)
— Department of social affairs. Division of social welfare.
Comparative survey on juvenile delinquency. P. 1. North America. New York 1952. (Publ. 1952. N. 13.)
GAWELL, J. Om goodwill (övervärde) i bussföretag. Sthlm 1952. (Företagsekonomiska forskningsinstitutet vid Handelshögskolan i Stockholm. Meddelande. 39.)
HÄLSINGBORGS STADS ÅRSBOK. Årg. 12 (1950). Hälsingborg 1952.
HÖJER, K. J. Svensk socialpolitisk historia. Sthlm 1952.
KOOPERATION och kultur. Sthlm 1952.
KVINDEN i samfundet. Red. af *Kirsten Gloerfelt-Tarp*. 2. udg. Khvn 1953. (Nyt socialt bibliotek.)
LANDE i nöd. International bistand til underudviklede områder og nordisk hjælpearbejde. Khvn 1953. (Nyt socialt bibliotek.)
LEIJON, MÄRTA. Tisteln. Dagbok från Vriby ålderdomshem. Sthlm 1952.
LINDESMITH, A. R., & STRAUSS, A. L. Socialpsykologi. Sthlm 1952.
NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1952—53.
105. Norges bergverksdrift 1950.
109. Nasjonalregnskap 1930—39 og 1946—51.
112. Folkemengdens bevegelse 1950 og sammendragstabeller 1946—50.
114. Sunnhetstilstanden og medisinalforholdene 1950.
115. Sinnssykehusenes virksomhet 1950.
118. Statistisk årbok. Årg. 71 (1952).
119. Ökonomisk utsyn over året 1952.
— Komiteen til revisjon av sjömannsloven.
Innstilling. Oslo 1951.
— Norges landbruksökonomiske institutt.
Driftsgranskinger i jordbruket. Regnskapsresultater 1950/51. Del 2. Halden 1952.
SILVERSTOLPE, G. WESTIN. Företagsekonomi för alla. Sthlm 1952.
SOCIOLOGISK UNDERSÖKNING i Haga våren 1949. Gbg 1949. (Göteborgs stads statistiska byrå.)
— i Johanneberg, och Guldheden 1952. Gbg 1952. (Göteborgs stads statistiska byrå.)
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1952. Sthlm 1952.
42. Yrkesvägledning och skolan. Förslag utarb. av Samarbetskommittén för utredning rörande yrkesvägledningens organisation. [Avg. i juli 1952.] (E.)
43. Nordiskt patentsamarbete. Kommittén för förberedande utredning av möjligheterna till nordisk patentgemenskap. [Avg. i nov. 1952.] (H.)
44. Principbetänkande angående driftbidrag till primärkommuner. Avg. [d. 1 dec. 1952] av Allmänna statsbidragsutredningen. (S.)
45. Bestämmelser och praxis rörande statens budget. Redogörelse avg. [d. 29 nov. 1952] av 1948 års budgetutredning. (Fi.)
46. Betänkande angående psykopatvård m. m. Avg. [d. 1 dec. 1952] av 1947 års psykopatvårdsutredning. (I.)
47. Kommunal folkomröstning. 1950 års folkomröstnings- och valsättsutrednings betänkande 3. [Avg. d. 10 dec. 1952.] (Ju.)
48. Förslag till landstingslag m. m. Kommunallagskommitténs betänkande 4. [Avg. d. 11 dec. 1952.] (I.)
49—50. *Åmark, K.* Kristidspolitik och kristidshushållning i Sverige under och efter andra världskriget. Översikt på offentligt uppdrag under medverkan av fackmän. Del 1—2. [Avg. d. 15 nov. 1952.] (H.)
51. Barn och film. Betänkande 2 avg. [i dec. 1952] av 1949 års filmkommitté. (E.)
STORBRITANNIEN. National food survey committee.
The urban working-class household diet 1940 to 1949. 1st report. Lond. 1951. (Ministry of food.)
— — Domestic food consumption and expenditure 1950 with a supplement on food expenditure by urban working-class households, 1940—49. Annual report. Lond. 1952. (Ministry of food.)
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1952—53.
Folkmängden och dess förändringar.
Befolkningsrörelsen år 1949. Av Statistiska centralbyrån.
Handel. Berättelse för år 1950 av Kommerskollegium.
Jordbruk med binäringar.
Årsväxten år 1952. Av Statistiska centralbyrån.
Järnvägar.
Allmän järnvägsstatistik år 1951. Av Järnvägsstyrelsen.
Lotsverket år 1951. Av Lotsstyrelsen.
Statens vattenfallsverk år 1951. Av Vattenfallsstyrelsen.
WANGSON, O. Ungdomen möter samhället. En sammanfattning av Ungdomsvårdskommitténs sju betänkanden. Sthlm 1952.
WERMLUND, S. Människan som samhällsvarelse. Inledning till socialpsykologien. Lund 1952. (Göteborgs högskola. Forskningar och föreläsningar.)
VÄRLDSHÄLSOORGANISATIONEN.
Monograph series. Geneva 1953.
12. *BCG vaccination. Studies by the WHO tuberculosis research office, Copenhagen. Report prep. under the direction of Lydia B. Edwards & C. E. Palmer* with the assistance of *K. Magnus.*
ÅBO. Åbo akademi.
Acta academiae aboensis. Åbo 1952.
Mathematica et physica. 18.

Nytillkomna tidskrifter

Arbetsmarknaden. Utg. av Arbetsmarknadsstyrelsen. Årg. 1 (1953). Sthlm.
ILO nytt. Utg.: Internationella arbetsorganisationen, Genève. Distributör: F. N:s informationskontor, Köpenhamn. 1953. Aalborg.

Recensioner

Höjer, Karl J.: Svensk socialpolitisk historia. 466 s. Norstedts 1952.

Den sympatiskt anspråkslösa titeln Svensk socialpolitisk historia, inte »den svenska socialpolitikens historia», stämmer läsaren omedelbart välvillig till generaldirektör Höjers senaste bok. Författaren understryker i förordet ytterligare att socialpolitikens historia inte är vetenskapligt utforskad annat än på vissa punkter och att historiken därför måste betraktas som provisorisk. Detta hindrar inte att boken är välbehövlig. Den som undervisar i socialpolitik har all anledning att vara tacksam mot Höjer för den inte ringa möda, som han nedlagt på uppgiften.

Av bokens ca 460 sidor upptas 340 av historiken och de återstående av 10 uppsatser med den gemensamma titeln »Några aktuella frågeställningar inom svensk socialpolitik vid mitten av det tjugonde seklet». Framställningen är alltså förd fram betydligt längre än vad som är vanligt i historieläroböcker. Men detta är ingen brist. Den subjektivitet, som alltid måste följa med en samtidsskildring, gör att läsaren blir mera intresserad och om han lockas till motsägelser, så kan det ju inte skada.

Den historiska avdelningen är uppdelad på sju epoker: tiden före 1700-talets mitt, 1750—1870, 1870—1900, 1900—1921, 1922—1932, 1933—1939 och 1940—1952. Givetvis är epokgränserna ungefärliga, särskilt i äldre tid. Indelningen förefaller ändamålsenlig, även om det naturligtvis ibland är en olägenhet att en specialfråga måste delas upp, utan att det i just det fallet finns någon anledning att göra halt vid den valda epokgränsen. Inom varje epok behandlas varje större fråga för sig. Även den politiska utvecklingen (ministärer och valresultat) skisseras.

Historiken är såvitt jag kan bedöma korrekt på forskningens nuvarande ståndpunkt. Det är mycket svårt att hitta en sakligt felaktig uppgift. Jag har inte funnit annat än rena bagateller. Däremot är det nog inte alltid så att »hela sanningen» kommit med, trots att förf. synbarligen bemödat sig om att vara objektiv och fullständig. Men detta vore omänskligt att begära, och det vore väl knappast önskvärt heller, eftersom det hela i så fall lätt bleve enbart en parafras på lagtexter eller en fantasilös krönika. På en del områden, där författaren tydligen inte varit personligen engagerad, knastrar det fullt hörbart i alla fall. Om jag skulle anmärka på något, så skulle det vara på två genomgående brister. Den ekonomiska bakgrunden är enligt min mening försummad och där den kommer med — t. ex. för de äldre epokerna — är den knappast helt riktigt tecknad. Vidare saknas praktiskt taget helt och hållet hänvisningar till utländskt inflytande. I det alfabetiska registret saknas exempelvis både Bismarck och Beveridge. I litteraturförteckningen söker man förgäves efter Kjeld Philips stimulerande »Staten og Fattigdommen» och Zeuthens »Social Sikring», för att inte tala om makarna Webbs skrifter. De utomäktenskapliga barnens ställning diskuteras utförligt utan att de Castbergska barnavårdslagarna i Norge nämns. Osv. Att inflytandet från ILO varit relativt obetydligt — vilket förf. nämner — betyder givetvis inte att den svenska debatten varit opåverkad av den utländska.

De tio uppsatserna i bokens andra avdelning inleds med en utredning om den nutida socialpolitikens natur och uppgifter, som står på ett så påfallande lägre plan än de övriga, att det vore en stor vinning om den finge utgå ur en kommande upplaga. Den är skriven på det mest krystade språk och innehåller en pinsam blandning av truismer och tvivelaktiga påståenden. På två ställen får man exempelvis veta att socialpolitik inte kan förekomma i diktaturstater. Motiveringen är att »socialpolitiken är ju ingenting annat än en sida av det demokratiska samhället. Den kan endast existera som en del av verksamheten i ett sådant samhälle. Följaktligen . . .». I de följande kapitlen — »Människan i socialpolitiken» och »Socialpolitik, religion och moral» — visar förf. övertygande, att kravet på att de kristna grundsatserna ska tillämpas av socialarbetarna måste avvisas,

om detta leder till andra resultat än de av statsmakterna avsedda. Möjligen menar han, att i diktaturländer liknande obehöriga krav ställs på socialpolitiken. Men inte anser väl förf. att — för att ta ett av honom själv använt exempel — den förebyggande mödravården skulle upphöra att vara socialpolitik, om en läkare eller sköterska av religiösa skäl avstår från att ge upplysning om preventivmedel. Den kan bli dålig socialpolitik men den förlorar inte karaktären av sådan. Detsamma måste väl gälla om man i en diktaturstat gör samma försummelse av låt oss säga militärpolitiska skäl. Det är glädjande att kunna konstatera, att de följande uppsatserna både stilistiskt och sakligt står på en högre nivå och i stort sett är ett nöje att läsa. Inte minst berömvärt är det att förf. sticker hål på den gamla agitationsbubblan »understödstagarandan». Förväxlingen av enstaka personers uppträdande och en allmän inställning bland den stora massan är tyvärr alltför vanlig. Den är ett utslag av den vitt spridda benägenheten att generalisera utifrån tillfälliga iakttagelser. Med nuvarande storlek på de sociala förmånerna är det väl snarast så att den som visar »understödstagaranda» just därigenom avslöjar sitt behov av vård eller vägledning från samhällets sida. Där har — som förf. påpekar — kuratorer och socialläkare stora uppgifter, som hittills endast kunnat tangeras.

Till slut en detalj. Det är onödigt att i en skrift som denna lägga in citat på engelska utan översättning. Det är dock alltjämt många som vill läsa om socialpolitik men inte förstår engelska. I synnerhet är det malplacerat, när yttrandena ursprungligen fällts på ett tredje språk men återges i engelsk översättning.

Åke Elmér

Whyte, William Foote: Pattern for Industrial Peace. Harper & Brothers. New York 1951. Inb. $ 3,50.

På våren 1948 fick professor William Foote Whyte vid Cornell University i Ithaca, N. Y. höra talas om en mycket märklig förändring i relationerna mellan företagsledning och fackförening vid en stålmanufakturfabrik, Inland Steel Container Company, i Chicago. Som sociolog och industripsykolog med två uppmärksammade arbeten, Street Corner Society och Human Relations in the Restaurant Industry, bakom sig blev han starkt intresserad. Han tog kontakt med berörda parter och fann dem beredda att göra vad som hänt till föremål för en psykologisk analys. Resultatet redovisas i föreliggande arbete. Det är osedvanligt upplysande och i bästa mening spännande. I första hand för vad det har att meddela om en utveckling från bittraste fiendskap till intimaste kooperation. I andra hand för dess redogörelse för ett ovanligt förbehållslöst team-work mellan en forskare och de i fallet inblandade.

Whyte har främst varit inriktad på att klarlägga de underliggande psykologiska mönstren 1) i en situation av ömsesidig misstro, 2) under en period då misstron övergår i förtroende och 3) i ett läge då samarbetet löper tillitsfullt och friktionsfritt. Vad som hände under tiden 1937 till 1948 vid Inland Steel Container Company gör det möjligt för honom att följa en sådan förändring i alla dess faser. Vad som hände var att efter ett tioårigt skede av förvirring och hos båda parter ackumulerad antagonism blev det möjligt att under en några månader lång förhandlingsperiod brygga över motsättningarna och förvandla misstänksamheten till förtroende. Det är växelspelet av intressen, känslor och förutfattade meningar Whyte varit ute efter.

När svåra intressemotsättningar bryts mot varandra är det aldrig förnuftsskäl som får avgörandet. Whyte dukar fram åtskilliga och slående exempel. Företagets produktivitet var låg i början av 40-talet och för att höja den sökte företagsledningen att byta ut timlönerna mot styckeackord. Det hade föga eller ingen verkan. Inte så att arbetarna haft något emot att höja sin inkomst. Men genom att göra det skulle de ha gett efter för en åtgärd från den hatade ledningens sida. Solidariteten inom fackföreningen övervann de eventuella impulserna att ernå en högre förtjänst. Men sedan man under 1947 kommit fram till förtroende och samarbete fick ackordslönerna en effekt som översteg den väntade. Då passade nämligen den bättre inkomsten in

i det sociala mönstret för företaget. Detsamma gällde ett särskilt besvärsförfarande, som fackföreningen kunde utnyttja för att framföra klagomål över arbetsvillkoren. Denna möjlighet inordnades i påtryckningssystemet mot företagsledningen. Endast i ett mindre antal fall var besvären sakligt motiverade, huvudparten av dem blev ett led i krigföringen. Före atmosfärförändringen beräknade de två män, som hade ansvaret för produktionen, att 80 proc. av deras tid gick åt till planläggning mot väntade attacker från fackföreningen. Efter det att man kommit fram till normala samarbetsformer fann de att det var fullt tillräckligt och till båda parters belåtenhet om de anslog mindre än tiondelen av denna tid till förhandlingar med fackorganisationen.

Whyte är angelägen framhålla att löner, arbetsvillkor, vinstsiffror etc. inte blott har ekonomisk betydelse. I mönstret för *human relations* på en arbetsplats spelar de en minst lika stor roll som symboler kring vilka parternas känslor koncentreras. Detsamma gäller beträffande de personliga relationerna. När Love, ordföranden i fackföreningen, med utsträckt hand närmade sig Gossett, den nye verkställande direktören, och denne gömde händerna bakom ryggen och bryskt bad deputationen lämna kontoret, fick detta en betydande symbolisk verkan. Love själv uppfattade händelsen mindre som en personlig förolämpning än som ett misstroendevotum och ett tecken på kommande nonchalans mot den organisation han företrädde. Fackföreningsmedlemmarna, som underrättades om hur deras talesmän mottagits, samlade sig starkare kring sin sålunda negligerade sammanslutning. Mot denna episod kan ställas en annan, som inträffade efter det motsättningarna bilagts. Gossett skulle visa en representant för en främmande stålfirma runt inom företaget. Han valde att ha en man med sig — Love. Både den senare och arbetarna valde dessa episoder, när de sökte ge Whyte exempel på yttre tecken på de nya relationerna. Och Whyte sammanfattar: »... när en företagsledning är hatad och misstrodd, ödslar den tid och energi genom att framlägga logiska argument om löner, priser, vinster osv. Det spelar ingen roll hur riktiga dessa argument må vara ekonomiskt sett. De kommer att accepteras eller avvisas huvudsakligen i överensstämmelse med de mönster för växelverkan och sentiment, som utbildats mellan fackförening och företagsledning. Ett företags ekonomi kan faktiskt inte bedömas objektivt och realistiskt förrän relationerna mellan parterna är utformade så att de skapar sentiment av ömsesidigt förtroende.»

Whyte understryker kraftigt att vad som medverkade till den lyckliga utvecklingen vid detta företag var, att ingen av de i striden indragna egentligen önskade kamp eller var bekajad av någon missriktad självhävdelse. Detta framgår tydligt av den generositet med vilken de försåg honom med allt material, som kunde tänkas vara av värde för hans undersökning. Än mer, de var så uppfyllda av och så stolta över vad som hänt, att de förbehållslöst och fördomsfritt sökte analysera sig själva, sina motiv och sina attityder under olika faser av det gångna skedet. De gav honom vad han själv kallar det faktiska materialet och sina minnesbilder av vad som hänt. Så långt efteråt föreligger givetvis en risk för att hågkomsterna rationaliserats så att de passat in i vars och ens föreställning om vad som försiggått. Men genom att jämföra många sådana minnesbilder tror sig Whyte ha kunnat nå fram till en viss betryggande tillförlitlighet. Beträffande analysen av materialet och upplysningarna överlämnades den helt åt honom. »De gav mig den sortens samarbete som är vetenskapsmannens dröm», kvitterar han deras benägna bistånd.

Pattern for Industrial Peace är i många stycken en betydelsefull bok. Till sin uppläggning och sitt sätt att angripa problemen är den besläktad med det samtidigt utgivna arbetet från det engelska Tavistock Institute: Elliot Jaques' The Changing Culture of a Factory. Whytes arbete är emellertid populärare. Det torde sålunda röra sig med den mest begränsade terminologiska apparat, som förekommit i ett verk av detta slag. Som populär introduktion i industrisociologiens arbetssätt är det av första rang, som handbok i »human relations» likaså. Också på svensk arbetsmarknad. Ergo: ju förr det blir översatt desto bättre.

Ivar Ivre

Leijon, Märta: Tisteln. Dagbok från Vriby ålderdomshem. Stockholm 1952. 176 sid. Kr 11,50.

Det var lyckosamt, att de dagboksanteckningar, som föreståndarinnan på det värmländska ålderdomshemmet plitat ihop, kom i händerna på Märta Leijon. Denna författarinna visar sig äga en konstnärligt syntetisk och reflekterande förmåga, som jämte en lång erfarenhet av gammal fattigvårdsstyrelsementalitet smält ihop dagboksdetaljerna på ett sätt, som gör dem till fängslande läsning. Skildringarna av människorna på ålderdomshemmet synes grundade på en djup och vidhjärtad inlevelse. Författarinnan är välgörande fri från hämmande dogmatiska tendenser, och hon diskuterar allt praktiskt taget utan några som helst förhandsgriller av ena eller andra slaget. Just därför får hon så naturligt fram i belysningen inte bara komiska och tragiska händelser utan även mörka avigsidor både av livet i ålderdomshemmet och av barns och andras inställning till gamla människor. Därför är denna bok inte bara fängslande och roande utan också lärorik.

Det är livet i ett litet hem med tio platser, som skildras, ett av de många svårskötta och gammaldags småhem, som nu håller på att försvinna tillsammans med den gamla generationen av pensionärer. Pensionärerna håller händelser och situationer vid liv, riktigt och trovärdigt liv, boken igenom. De är så levande att man känner igen dem från de gamla ålderdomshemmen. Inga, fyrtioårig och invalid efter barnförlamning, är alltid glad och balanserar med porslinet i köket; Britta, sjuttio år, allvarlig, ordningsam och tror sig bestämma allt; den sjuka nittioåringen Beata med sina åtta barn — en präst, en landsfiskal, en affärsman — som inte kan ha mor hos sig; den hotfullt sinnessjuka Alvida; och så den här raden med banarbetaren Kalle, Ryktarn, Kogubben, Predikanten, Augusta som hade litet pengar och visste vad hon ville, den bildade lumpsamlaren, som »tvångsintogs», och några till.

Det är gripande och skrämmande händelser och riktiga reflexioner, som rör sig omkring den sinnessjuka och olyckliga Alvidas öde. Man kan inte tala om ålderdomshemsfrid, där en sinnessjuk finns. När någon ligger svårt sjuk, kan man inte så där välgörande skratta åt det komiska, som händer på ett ålderdomshem liksom på andra håll i samhället. Klientelblandningen skymtar med sin förlamande sordin. Det är en fin observation, denna, att en kry åldring kan konsten att muntra upp de pessimistiska.

Föreståndarinnor och alla som arbetar på ålderdomshem — och styrelsefolk av alla slag med för den delen — har ett och annat av vikt att hämta i boken. »Allt beror på att man är på gott humör och att man tar alla olyckshändelser och fataliteter med gott mod.» Ett annat citat: »Alla uppror och bråk bottnar i mänsklig oförmåga att fatta andra människors tankar och situationer», så även på ålderdomshem. Man måste ha fantasi för att nå sina syften på ålderdomshemmet som i allt annat arbete med människors vård. Paragrafer och regler måste handhas med förstånd. En föreståndarinna borde egentligen kunna så ordna sitt arbete att hon kunde gå omkring och skina som en sol bland hemmets pensionärer. Man får alldeles klart för sig, när man läst boken till slut, hur träffande föreståndarinnans reflexioner är på bokens första sidor, då hon som ny vikarie var på väg till ålderdomshemmet: »Det måste vara på tok att hoppa direkt in i ett arbete utan förkunskaper.» Nu klarar hon det så länge det går genom sin sällsynta, förbluffande uppfinningsförmåga, både när det gäller att få Alvida till doktorn och få styrelsen på reformhumör och att klara upp många invecklade situationer, biträdesbekymren icke att förgäta. Kampen för att få en tvättmaskin är verkligt rolig med sin oväntade upplösning: det blev till slut Augusta som skänkte en, och fattigvårdsstyrelsens villrådighet bland alla paragrafer är kostligt skildrad.

Sysselsättningens stora värde för pensionärerna begriper föreståndarinnan fullkomligt, och man följer hennes ansträngningar att skaffa hyvelbänk, verktyg osv. med sympati och intresse.

Man får också vara med om en spännande s. k. tvångsintagning. Folk hade hittat en stackars enstöring ute i skogen, full av ohyra och nästan ihjälfrusen. Doktorn kom med honom. »Jag har läst i tidningarna», säger föreståndarinnan, »om tvångsintag-

ningar på ålderdomshem, men jag har aldrig läst något om hur föreståndarinnan känner det, när en sådan vilt skrikande främling bäres in genom dörren och hon ställs inför plikten att ta hand om honom och klara honom på egen hand. Nu vet jag det...»

Det dramatiska kom av sig självt även på detta ålderdomshem. Det är god skildringskonst i kapitlen om den stora teaterscenen med Augusta och prästen, det stora upproret, Ryktarns valborgsmässofirande, Kalles och biträdets försvinnande i rökskåpet och den verkliga nöd som med den alkoholistiske smedens plågade hustru och barn kommer till ålderdomshemmet.

Nog måste boken väcka beundran och intresse för ålderdomshemsföreståndarinnornas betydelsefulla och omväxlande, stundom spännande arbete. I själva verket är föreståndarinnans arbete en av de finaste sociala uppgifterna.

Märta Leijons Tisteln är en bok, som man inte lägger ifrån sig, förrän den är slutläst. Det är mycket i den, som tål att tänka på. Den är sympatisk och fängslande, därför att den är genomandad av ett sådant okomplicerat sinne och förståelse för det mänskliga. Den hyllar medmänsklighet och vänlighet men avslöjar formalisten, schablonsjälen och den fariseiskt välvillige förtryckaren, så präst han är. Kritiken är träffsäker och saklig.

Man tar inte gärna en tistel i handen, den sticks så obehagligt. Märta Leijons bok sticks, men den visar oss också hur sammetsmjuka tistelns blomkorgar är med sina purpurlila blommor.

A. Bn

Allwood, Martin S.: Masskommunikationsforskning i USA. Åsikts- och faktameddelelsens sociologi. Affärsekonomisk skriftserie, nr 30. Stockholm 1952. Kr 10,75.

Om bildat folk i största allmänhet någon gång låter undfalla sig omdömet att sociologien är en problemvetenskap, så är det troligt, att de hänför det problematiska snarare till vetenskapens utövare än till vetenskapen själv. Talspråket arbetar som bekant ofta med den sortens slarvfel, varmed givetvis inte är sagt, att uttalandet bör helt underkännas. Det rymmer en sanning, och sanningen är att sociologiens företrädare emellanåt blamerar sig inför en ganska stor offentlighet, vilket i sin tur naturligtvis sammanhänger med att sociologiens resultat har det allra största offentliga intresse. Blamagen är inte alltid de mindre profeternas, och varför skulle då ordinära seminariebegåvningar visa ett mera sansat omdöme?

Man erinras tämligen handgripligt om detta frågetecken, när man tar del av ett häfte på 128 sidor om »Masskommunikationsforskning i USA», vilket presenteras av Förlagsaktiebolaget Affärsekonomi till det rätt otroliga priset av 10 kronor och 75 öre. Författare är Martin S. Allwood, och med små bokstäver antyds att en herre vid namn Charles M. Q. Mc Eaddy medverkat. Skriften bör nog åsättas den ovan antydda rubriken sociologiska blamager, men innan detta demonstreras skall kanske nämnas att Allwood är — eller var — Assistant Professor vid Hobart and William Smith Colleges, Geneva, New York — »In the beautiful Finger Lakes Country», som detta lärdomssäte uttrycker sig, när det annonserar efter elever.

Med masskommunikationsmedel förstås som bekant de meddelelsemedel som i största mängd når de största massorna, dvs. dagspress, radio, film, böcker, television, veckotidningar, seriemagasin — för att bara nämna de kommunikationer som Allwood behandlar. En undersökning av hur dessa masskommunikationsmedel fungerar är naturligtvis av utomordentlig betydelse, och en forskning på detta område är värd allt stöd. Principerna för denna forskning kan alltid diskuteras, men den av Allwood citerade Harold Lasswell, som på sin tid ledde den amerikanska regeringens press- och propagandaanalys i Washington, har komponerat en användbar formel. Det gäller enligt honom att undersöka

Vem?
Säger vad?
Genom vilken kanal?
Till vem?
Med vilken verkan?

Dvs. vi har fem frågor, vilka rätt besvarade kan ge en användbar beskrivning av en efterlyst situation.

Det bedrövliga är emellertid, att Allwood oftast har svårt att följa denna formel. När han t. ex. talar om bokproduktionen i USA, så syndar han mot den första frågan: »Vem?» genom att helt enkelt hoppa över vanlig bokförlagsverksamhet för att uteslutande koncentrera sig på förläggare av billighetsvolymer. Om dessa har han skaffat sig en statistik — som all statistik i hans framställning är den föråldrad — vilken han tolkar på det viset, att 90 % av böckerna har de sämsta tänkbara följder för läsarnas utveckling. Dessutom tror han att de överskjutande 10 procenten av billighetsböckernas försäljning representerar en kulturtriumf, alldeles blind för att t. ex. Erskine Caldwell, som i det sammanhanget apostroferas, torde bygga sin största framgång på att han är en s. k. osedlig författare, vilket brukar framgå av bokomslaget.

I och med att Allwood av sin entusiasm låtit sig drivas till att betrakta litteratur som massmedel, inställer sig givetvis ögonblickligen slutsatser, som milt uttryckt kan kallas groteska. Författare har numera allmänt börjat skriva för filmen, säger han t. ex. Så illa är det inte med Amerikas litteratur. Några har gjort det — en exklusiv diktare som Faulkner har t. ex. medgett, att han, när han haft det som besvärligast och behövt pengar till farmen, försökt med Hollywood — men Amerika har en litteratur så rik och så intresseväckande, att man ytterst sällan hittar dess företrädare på film. Det antal »riktiga» författare — och andra med, för den delen — som söker sig dit är så obetydligt, att det inte ens går att uttrycka i procent.

Entusiasmen för billighetsböcker förleder också Allwood att påstå, att ingenting längre bör hindra att böcker massproduceras på samma sätt och till samma pris som tidningar. Han har rätt i att böcker kan säljas billigare, men det är bara ett oändligt litet antal böcker, som kan säljas för 25 öre. Hans egen kostar, som sagt, 10,75. När han påstår, att böcker kan massproduceras på detta sätt, har han inte tagit hänsyn till den andra frågan i Lasswells formel — »Säger vad?» — utan bara till det faktum att somliga böcker kan säljas i miljoner.

Beträffande pressen i USA noterar han, att antalet tidningar minskar men upplagorna ökar. Det är en tendens, som kan spåras överallt i världen. Samtidigt konstaterar han, att pressen får sin största inkomst från annonsörer, vilket också är riktigt. Därav drar han emellertid en slutsats, som är mer än underlig: »I själva verket skulle många tidningar kunna publiceras med några få nyheter på första sidan och resten annonser.» Till detta är bara att säga, att den dag en dagstidning bar sig åt på det viset, skulle den underteckna sin egen dödsdom. Då skulle nämligen fundamentet för den stora annonseringen ha ryckts undan.

Ett annat av Allwoods påståenden: »Pressen existerar huvudsakligen för annonserna.» Man kan som masskommunikationsforskare konstatera att tidningarna blir färre, upplagorna större och annonserna följaktligen fler, men om man därav drar slutsatsen att pressen existerar huvudsakligen för annonserna, så bör man akta sig för att söka jobb som tidningsekonom. Man kan på sin höjd fortsätta att bedriva masskommunikationsforskning — vi lever i ett fritt land — men utsikterna att berika sociologien med annan än herostratisk ryktbarhet förefaller obetydliga.

Det finns mycket annat, för att inte säga oändligt mycket annat, i Allwoods framställning av tankar kring masskommunikationsforskningens resultat i USA, som är lika begåvat som det anförda. Hans häfte bjuder t. ex. på funderingar om sexualaktivitetens styrka om somrarna och om ångestens betydelse för besöksfrekvensen på bio. De går i stil med det övriga som citerats. Som ett kuriosum kan antecknas, att han, apropå film, berättar om en undersökning, som visar att i England är filmhjältinnans personlighet så kluven att hon stundom är god och i andra ögonblick en djurisk sexualvarelse. Allwoods kommentar: »Enligt denna analys blir filmen snarast en kulturspegel, som troget registrerar tillståndet inom varje nationell kultur i det ögonblick, då filmen tillverkades.»

Det är bedrövligt, att en skrift av denna kvalitet skall vara den första, som ger en översikt av masskommunikationsforskningens metoder på svenska. Det är nämligen en aktningsvärd och utomordentligt betydelsefull forskning. Men inte ens när det gäller att presentera denna forsknings utgångs-

läge, kan Allwood hålla tungan rätt i mun. Citat: »Varje grupp har en tendens att tro, att den är världens medelpunkt och att alla andra gruppers blickar är riktade mot denna självutnämnda medelpunkt.» Den första att-satsen kan möjligen tänkas vara gångbar i apburen i en zoologisk trädgård, men hur den andra satsen skall kunna försvaras är en väl bevarad hemlighet. Det kan sägas mycket ont om mänskligheten, men det där var nog i ondaste laget.

Allwood har emellertid som masskommunikationstänkare fått för sig att mänskligheten är på sina håll bedrövlig. Denna sin övertygelse bifogar han i följande uttalande, som dessutom kan tjäna som ett mycket milt prov på den jämmerliga stilistik, som han utvecklar:

> »Den auktoritära europeiska familjen inbetingar i barnet en känslostruktur, som gör att den vuxna personligheten ur masskommunikationsmedlens innehåll företar ett bestämt urval, som är väsentligen olika det som företas t. ex. av den amerikanska personligheten, som från sin tidigaste barndom inbetingats till ett mera egalitärt kulturmönster.»

Är det alltså farsgubben, som sitter och bestämmer, vad vi ska tycka och tänka här i Europa? Såvitt man kan se, är detta innehållet i Allwoods dunkla prosa, men dessbättre förtydligar han sitt sociologiska credo med den vänliga upplysningen, att vi inte bara — för att rätt kunna uppskatta masskommunikationsmedlens roll i det moderna samhället — bör tänka på det material, som tillhandahålls, utan också på »den kulturbetingade grundläggande personlighetsstruktur, som från det tillhandahållna materialet företar ett urval, som stämmer med de emotionella faktorernas undermedvetna önskningar».

Det är alltid roligt med emotionella faktorers undermedvetna önskningar, framför allt för att deras frammanande doftar naftalin och arkivdamm. Dessutom är det tänkbart, att när far här i Europa släppt sitt grepp på barnen även något annat än emotionella faktorer bestämmer vederbörandes urval. Rationella är i det sammanhanget ett bra ord, intelligens är ett annat. Men ingetdera låter sig inordna i ett masskommunikationstänkande av Allwoods kvalitet.

Allan Fagerström

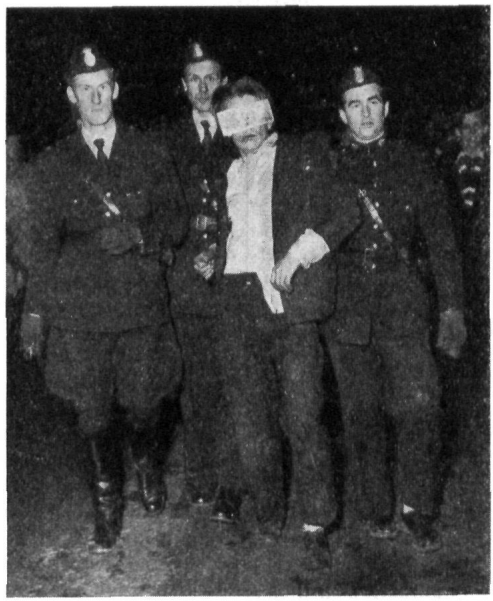

I detta nr av Sociala Meddelanden har redogjorts för det arbete, som utförs av den statliga ungdomsvårdens institutioner och tjänstemän i den mången gång mycket vanskliga uppgiften att tillrättaföra unga lagöverträdare och återställa dem till en produktiv samhällsgärning. Ett av de stora hindren för strävandena att återföra de kriminella ungdomarna till en normal existens, är omgivningens reaktioner i arbets- och umgängeslivet mot de f. d. omhändertagna.

Bilden ovan har — *utan varje döljande skyddsremsa för den gripnes ansikte* — publicerats vid två olika tillfällen på en kvällstidnings första sida med detaljerat angivande av brottet, och i dagarna återfinns den lika obeslöjad i marsnumret av en seriös tidskrift med social syftning och utgiven av en folkrörelse.

I Publicistklubbens publiceringsregler utsägs tydligt: »Namn bör icke publiceras på unga lagöverträdare. Fotografiska eller tecknade porträtt av unga lagöverträdare bör undvikas. Publicera ej bilder av personer, vilkas namn utelämnats i texten.»

En bild som denna torde för den berörda personen vara mera ödesdiger än en namnpublicering. Inför den publicistiska fantasilöshet, som synes betrakta och behandla ungdomsbrottslingar som menageridjur, må sägas att en dylik bildpublicering är det effektivaste medlet att förstöra en mänsklig individs framtid, att kanske definitivt omintetgöra alla strävanden av hem och samhälle att återföra en olycklig ung människa till ett hederligt arbete och en fullvärdig existens. Bilden har nu vid tre tillfällen fått etsa sig fast på näthinnorna hos pojkens föräldrar, deras bekanta och dem som skulle ha kunnat bli arbetsgivare åt pojken efter brottet och frihetsberövandet.

Det finns ingen lag, som förbjuder en dylik publicering. Man har bara att vädja till den mänskliga anständigheten. *Red.*

Häftets huvudinnehåll

April 1953

Västtysklands sociala problem efter 1945. De viktigaste av dessa problem står i omedelbart orsakssammanhang till det andra världskriget och i nära samband med varandra. Som den västtyska förbundsrepublikens svåraste uppgift i nuet framstår inordnandet i samhället av över 9 milj. flyktingar av olika kategorier. Av flyktingmassorna och den rådande kapitalknappheten betingas en omfattande arbetslöshet, vilken förvärras av att bostadsnöden till följd av krigsbombningarna försvårar förflyttningar av arbetslösa till trakter och platser med arbetstillfällen. Arbetslösheten kompliceras till omfattning och karaktär av det förhållandet att 1930-talets stora tyska barnkullar nu uppnår förvärvsarbetande ålder. Av dessa faktorer samt av bristen på medel till undervisnings- och liknande ändamål ges ett svårartat ungdomsvårdsproblem. För dessa förhållanden ges en redogörelse av socialattaché Else Klamroth. Sid. 203.

Dyrortsgrupperingsförslaget. I skrivelse den 6 februari 1953 anbefallde Kungl. Maj:t socialstyrelsen att utarbeta förslag till ny dyrortsgruppering. Förslaget överlämnades den 11 mars 1953.

Grupperingen bygger på resultaten av den av socialstyrelsen den 30 okt. 1952 redovisade dyrortsundersökningen.

Med ledning av indextalen enligt dyrortsundersökningen har socialstyrelsen efter direktiv från civildepartementet indelat orterna i dyrortsgrupper. Inplaceringen borde ske under hänsynstagande även till andra än prisstatistiskt mätbara faktorer. Vidare skulle man eftersträva stora geografiskt sammanhängande områden och endast då mera markerade prisskillnader förefanns bryta ut enskilda orter ur dessa enhetliga områden. Kungl. Maj:t har dessutom bestämt att antalet ortsgrupper skulle minskas med en till fyra samt att gränserna för dem skulle vara — 919, 920—959, 960—999 och 1 000— . De fyra grupperna har av praktiska skäl numrerats från 2 till 5. Gränserna i den nya grupperingen ligger 20 enheter högre än i den tidigare, vilket givetvis medför skärpta krav på de indextal, som skall bestämma orternas inplacering. Orternas placering enligt förslaget redovisas i slutet av artikeln. Sid. 213.

Ålderdomshemmen år 1951. Antalet ålderdomshem var i slutet av år 1951 inalles 1 384 med sammanlagt 36 460 platser. Under tiden fr. o. m. 1 juli 1946 — den tidpunkt, efter vilken statsbidrag kan påräknas för anläggningskostnaderna — hade 39 hem nybyggts och 13 om- och tillbyggts. — På de egentliga ålderdomshemmen hade i genomsnitt 83 platser av 100 varit belagda under året, samma siffra som år 1949; på övriga avdelningar, som hade en betydligt större beläggning, hade dock en viss nedgång skett sedan år 1949. — Antalet anställda på ålderdomshemmen $^{31}/_{12}$ 1951 var 7 922, därav 836 på deltid. Sid. 228.

Fattigvården under år 1951. Mellan åren 1950 och 1951 har antalet av fattigvårdsstyrelserna understödda familjer ökat med 262 (0,2 %) och var under sistnämnda år 147 787. Antalet understödstagare, inberäknat samtliga familjemedlemmar, minskade under samma tid med 152 (0,1 %) och utgjorde år 1951 293 087 personer. Såväl beträffande understödsfallen som understödstagarna uppvisar landsbygden en minskning och städerna en ökning. Bland olika familjetyper har antalet ensamma kvinnor ökat med 1 019 fall, medan ensamma män minskat med 779. Ser man på antalet understödda personer, kan man konstatera en minskning av antalet vuxna män och av antalet barn; däremot har kvinnornas antal ökat. Sid. 235.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Allmänna arvsfonden, för varje budgetår, senast i	12, 1952
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	detta nr
Arbetskraftsåtgång och utbetald lönesumma inom jordbruket år 1951, årligen, senast i	8, 1952
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	7, 1952
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal, senast i	3, 1953
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1952
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	detta nr
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	4, 1952
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1952
Fattigvården, årligen, senast i	detta nr
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen, senast i	4, 1952
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, i regel varje halvår, senast i	8, 1952
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	5, 1952
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1952
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	2, 1953
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	detta nr
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	4, 1952
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1952
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	3, 1953
Löneförhållandena för arbetare inom industrin, årligen, senast i	8, 1952
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1952
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1953
Nykterhetsvårdsklientelets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	5, 1952
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1952
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	12, 1952
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	9, 1952
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	5, 1952
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1952
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	3, 1953
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	11, 1951

Västtysklands sociala problem efter 1945[1]

Av socialattaché *Else Klamroth*, Förbundsrepubliken Tysklands legation i Sverige

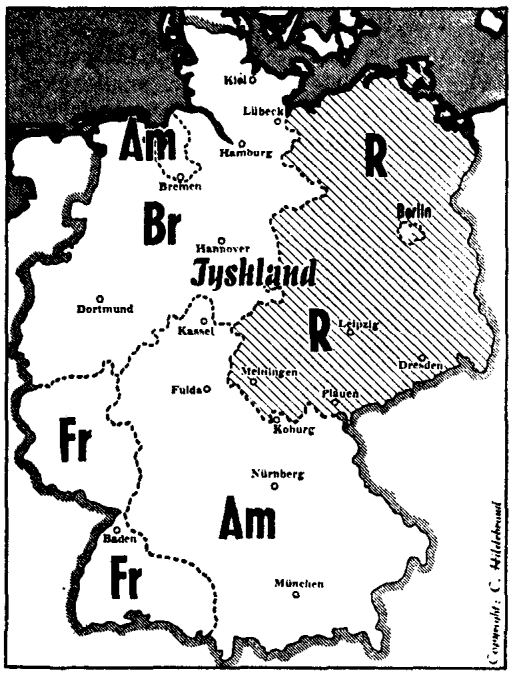

Hur såg det ut i Tyskland i maj 1945? Sönderbombade städer. All trafik lamslagen. Ockupationsarméer. Skingrade familjer. Hemlösa och kringflackande barn. Demobiliserade soldater. Tvångsarbetare från de ockuperade länderna. Fångar från de upplösta koncentrationslägren. Hunger, förtvivlan, nöd och elände. Ingen tysk regering eller några tyska myndigheter utan bara ändlösa massor av flyende och fördrivna människor.

När segrarmakterna övertog regeringsansvaret ställdes de inför en mängd svårigheter. Till att börja med återupprättade de kommunernas styrelser och ganska snart också delstatsregeringarna, som under den allierade militärregeringens uppsikt och direktiv hade att utfärda de lagar och förordningar, som var nödvändiga för att skapa ordning i det kaos, som rådde.

Under de första efterkrigsåren var de tre västmakternas besättningsom-

[1] Från denna sammanfattande översikt undantas Västberlin och där rådande speciella förhållanden.

råden helt oberoende av varandra, för att nu inte nämna östzonen. Det fanns så gott som ingen kontakt mellan de olika zonerna, och som en följd därav fanns det heller ingen enhetlig linje vid behandlingen av de olika sociala problemen. Var och en av besättningsmakterna grep sig nu an med att klara upp de rådande svårigheterna efter var sin modell. Särskilt isolerad var den franska zonen, beroende på att Frankrike ej varit representerat på konferensen i Potsdam, där de allierade uppdrog riktlinjerna för Tysklands behandling efter kriget, och att fransmännen därför inte heller kände sig bundna av vad som hade beslutats där.

Kring kommunalförvaltningarna — att likna vid ett slags öar i det krigsdesorganiserade landet — samlade sig ganska snart de ännu bestående eller nybildade tyska hjälporganisationerna, t. ex. »Die Innere Mission», »Caritas», »Evangelische Hilfswerk», »Arbeiterwohlfahrt», Röda korset och andra liknande.

Även om man vid sammanbrottet kunde se många som sjönk ner i apati och likgiltighet eller hyllade maximen: »rädde sig den som kan!», så fanns å andra sidan också förvånansvärt mycket av stark ansvarskänsla och uppoffrande hjälpsamhet. Det är något som man gärna håller i minnet, när man tänker tillbaka på denna tid. Utan resurser stod denna hjälpsamhet maktlös inför det namnlösa eländet. I denna nöd strömmade till mycken hjälp från utlandet. Framför allt kom denna hjälp från de stora hjälporganisationerna, såsom CARE, CRALOG, UNICEF, men även andra som t. ex. kväkarna, vilka ju alltid brukar vara bland de första, då det gäller att hjälpa. Snart kom också de mindre staterna, såsom Sverige, Schweiz, Norge och Danmark. Dessa länder har lämnat en storartad hjälp, och de hjälper fortfarande till att lindra den stora nöd, som finns. Då denna uppsats är avsedd att införas i en svensk tidskrift, må det vara tillåtet att här ge uttryck åt hur tacksamt det tyska folket är för denna hjälp. Måhända kan bara den som själv har varit med om det, sätta sig in i hur det känns för någon som lever i ett krigshärjat land, där hat, hunger och förtvivlan råder och därtill en känsla av skam och sorg över vad som skett i det egna landet, att plötsligt få ett paket från ett annat land, där man inte vet vad verklig nöd vill säga. Ett paket, som är packat med så stor människokärlek och omsorg att mottagaren inte bara gläds åt det materiella innehållet, utan detta också ger honom eller henne åter tron på att hjälpsamhet och människokärlek ännu lever kvar. Denna hjälps moraliska innehåll har om möjligt varit av ännu större betydelse än det materiella biståndet.

Av alla de problem, som vid denna tid förefanns i särskilt utpräglad form, skall här endast nämnas de viktigaste:

1) »de fördrivna» *(die Heimatvertriebenen)* och flyktingarna i mera egentlig bemärkelse,
2) krigsinvaliderna och deras anhöriga och de stupades efterlevande,
3) arbetslösheten,
4) bostadsfrågan och
5) ungdomen.

Tysk stad (Magdeburg) efter ett luftangrepp i det andra världskrigets slutskede. Fotografi från ett engelskt spaningsplan.

Till att börja med måste de kommunala myndigheterna tillsammans med utlandshjälpen och de tyska hjälporganisationerna ta hand om den oerhörda strömmen av flyktingar. För att få ett begrepp om vilka människomassor det här rörde sig om, måste man betänka, att det var ca 12 milj. människor, som måste ge sig på vandring mot väster, kvarlämnande all sin egendom, och av dessa kom ca 8 milj. till Västtyskland. Till dessa människor från områdena bortom Oder och Neisse kom med tiden ytterligare 1,5 milj. flyktingar från den ryska zonen. Det var då ej alls tänkbart att leda denna flyktingström efter någon bestämd plan, och någon dylik fanns ej heller. Flyktingarna drogs till de landsdelar, som för tillfället kunde erbjuda uppehålls- och försörjningsmöjligheter av något slag, dvs. till Schleswig-Holstein, Bayern och Niedersachsen, alltså huvudsakligen till jordbruksbygder och till trakter, som i mindre omfattning drabbats av luftbombardemang. Av skäl som tidigare nämnts spärrade den franska zonen sina gränser helt för de fördrivna. Man kan indela flyktingarna och de fördrivna i fyra olika grupper:

1) »*Displaced Persons*», de s. k. DPs, som är utlänningar, vilka till övervägande delen med tvång hade satts in i den tyska krigsproduktionen, men bland vilka även är krigsfångar, som av en eller annan anledning icke öns-

kat återvända till sina hemland. Denna kategori togs om hand av IRO (International Refugee Organisation), vars kostnader härvidlag till största delen bars av Västtyskland. Budgetåret 1949/50 uppgick dessa till 420 milj. DM. År 1951 befann sig fortfarande 263 000 DPs i Västtyskland, av vilka 185 000 hade för avsikt att utvandra, under det att ca 80 000 önskade stanna i Tyskland. Deras rättsliga ställning regleras genom en lag, som 1951 antogs av parlamentet. Bortsett från några undantagsbestämmelser har nu de kvarvarande DPs samma ställning som tyska statsmedborgare.

2) *Flyktingar, som är utlänningar* och som av politiska orsaker flytt från folkdemokratierna på andra sidan järnridån. Dessa flyktingar utgör ett särskilt besvärligt problem, då det bland dem finns en mängd människor, som vid utdrivandet av tyskarna från deras område under åren 1945—46 begick förbrytelser mot mänskligheten.

3) *Tyska flyktingar* till ett antal av omkring 1,5 milj. från den ryska zonen, som söker asyl i Västtyskland. Det strömmar årligen ungefär 200 000 människor från Östtyskland till Västtyskland. Denna siffra har under det senaste halvåret väsentligt ökats och växer nu ständigt från månad till månad.

4) Huvudgruppen, »*de fördrivna*», är sådana tyskar, som kommer från områdena bortom Oder och Neisse samt från Tjeckoslovakien, Polen, Ungern och Rumänien. Denna kategori uppgår, som nämnts, till omkring 8 milj. människor.

Västtysklands överväldigande uppgift är nu att organiskt infoga dessa båda sistnämnda grupper på tillsammans över 9 milj. människor i den inhemska befolkningen på 38,2 milj.

I lag nr 59, som stiftades i Bayern år 1947 och senare infördes i de övriga delstaterna i de amerikanska och brittiska zonerna, fastslogs för första gången, att flyktingarna och de fördrivna intar samma rättsliga ställning som de övriga medborgarna. Med hjälp av denna lag fick myndigheterna möjlighet att expropriera privata bostäder och inventarier för flyktingarnas nödvändigaste behov. Det var dock först med genomförandet av valutareformen som förhållandena i Västtyskland kunde, åtminstone på ytan, stabiliseras, och man på verkligt allvar kunde ta uti med dessa problem.

Det var de brittiska och amerikanska zonerna, som kom att få bära huvudparten av kostnaderna för flyktingarna och de bortjagades försörjning, under det att den franska zonen, som redan nämnts, härvidlag kom mycket lindrigt undan. Ockupationsmakterna i de båda andra zonerna måste enbart för livsmedelstransporter utbetala enorma belopp. I de båda nämnda zonerna uppgick kostnaderna för understöd åt flyktingar budgetåret 1947/48 till 553 380 000 riksmark, inklusive utgifter för vårdanstalter och sjukhus, vartill sedan kom utgifter för transporter och bränsle på ytterligare 235 510 000 RM. Kostnaderna för socialunderstöden uppgick vid denna tid till ca 50 % av alla direkta stats- och kommunalutgifter.

Före valutareformen 1948 spelade pengarna inte så stor roll. Företagen behövde inte kalkylera så noga och mycken arbetskraft var sysselsatt med

Immigrationen av flyktingar av olika kategorier är Västtysklands största sociala problem. Var fjärde invånare i den västtyska förbundsrepubliken är en flykting. Bilden visar en uppsamlingsplats för flyktingar i en tom fabrik i Västberlin.

arbeten, som efter valutareformens genomförande inte var lönande. Många flyktingar arbetade för maten hos bönderna, och svartabörshandeln var en viktig inkomstkälla och enda existensmöjlighet för ett stort antal människor i Västtyskland.

Allt detta upphörde med valutareformen. Först nu fick alla klart för sig, hur utfattigt det tyska folket hade blivit. Nu förlorade inte bara flyktingarna de sista resterna av sina eventuellt räddade kontanter, utan även de som levde på pensioner och räntor samt en stor del av medelklassen sjönk ner i stor nöd. Företagarna måste hädanefter kalkylera mycket noga. Många av de nystartade företagen gick omkull på grund av kontantbrist. Alla de många, som levde förlagda i byarna och arbetade hos bönderna mot naturalön, måste nu försörjas på annat sätt.

Den procentuella andelen socialunderstödstagare är bland flyktingarna mångdubbelt större än bland den övriga befolkningen. Vid slutet av 1948 var 17 % av alla flyktingar understödstagare, under det att antalet bland den bofasta befolkningen utgjorde 4 %. Av varje hundratal tyskar i förbundsrepubliken är 16 »fördrivna» och på 100 arbetslösa går 36,3 »fördrivna». Av 100 arbetande flyktingar är 20 sysselsatta med annat arbete än det som är

deras egentliga yrke, och av 100, som tidigare hade självständigt arbete, är det nu bara 26, som har sådant.

Under dessa förhållanden utgör flyktingarna självfallet ett svagt skatteunderlag och till följd därav har de delstater, som har mycket flyktingar, utöver att de därigenom fått ökade utgifter, även fått minskade skatteinkomster. Redan före upprättandet av förbundsregeringen hade man träffat en frivillig överenskommelse om en ekonomisk utjämning mellan de olika delstaterna. Enbart de ökade administrationskostnaderna för flyktinghjälpen är en utgiftspost av ganska imponerande omfattning. Den utlovade lagen för utjämning av krigsbördorna lät vänta på sig mycket länge och därför antog man tills vidare den s. k. »snabbhjälpslagen» *(Soforthilfegesetz)* att gälla i de engelska och amerikanska zonerna, som i augusti 1949 sammanslagits till en ekonomisk enhet. Denna lag föregrep till en del den senare tillkomna lagen om krigsbördornas utjämning (»Lastenausgleichgesetz»), då det gällde att skaffa medel för de mest trängande hjälpbehoven. Denna senare antogs den 14 aug. 1952 att gälla för hela förbundsrepubliken. Den kan naturligtvis inte utjämna alla krigsbördor, vilket är praktiskt omöjligt och skulle medföra, att den västtyska ekonomin råkade i olag.

Den i denna lag åsyftade hjälpen består i skadestånd, s. k. »anpassningslån» *(Eingliederungsdarlehen)*, bostadshjälp och annan liknande hjälpverksamhet. Av den egendom, som finns i Västtyskland, måste med nödvändighet, även om de kan fördelas över flera år, uppbringas ungefär 30 miljarder DM, med vilka denna utjämning skall finansieras.

Det är inte bara det stora antalet »fördrivna» och flyktingar, som belastar de sociala myndigheterna i Västtyskland. Härtill kommer ännu en stor grupp människor att försörja, nämligen de krigsskadade, anhöriga till de i kriget omkomna och de frigivna krigsfångarna.

Med de allierades övertagande av regeringsmakten inställdes omvårdnaden av invalider, änkor och föräldralösa barn från två världskrig. Sedan 1871 hade krigsinvalidernas försörjning varit en riksangelägenhet. Nu hade de kommuner och distrikt, som efter krigsslutet representerade samhällsfunktionerna, bara möjlighet att utdela allmosor, när ej, som tidvis förekom, försörjningen av denna kategori förbjöds av ockupationsmyndigheterna. Först sedan de olika delstaterna hade konstituerats, kunde man övergå till att stifta några nya lagar på detta område. Då en central regeringsmakt ännu saknades, blev det emellertid ingen enhetlighet i lagstiftningen inom de olika delstaterna. Det fanns i förbundsrepublikens 11 stater inte mindre än 7 olika regelsystem, som alla var mer eller mindre otillräckliga.

Den 30 nov. 1952 fanns det inom förbundsrepubliken:

Invalider	1 556 305
Änkor (änklingar)	1 137 411
Barn med bara den ena av föräldrarna i livet	1 350 763
Helt föräldralösa barn	52 833
Tillsammans med andra underhållsberättigade personer, såsom föräldrar, utgjorde dessa grupper tillsammans	4 380 612

Krigsoffrens anspråk måste tillfredsställas med långsiktig planering, då det är mest yngre människor det här gäller. Krigsfångarna, som långsamt, ja, mycket långsamt återvänder, är inte medräknade i dessa siffror. Man måste räkna med att av de tusental krigsfångar, som ännu inte har återvänt, en stor procent kommer att för resten av sitt liv vara understödsberättigade, då de genom de öden de genomgått i fångenskapen, blivit ur stånd att försörja sig själva.

Hösten 1950 antogs en lag om krigsoffrens försörjning, som nu enhetligt reglerar pensioner och understöd i hela Västtyskland. På grund av statsfinansernas ansträngda läge är dessa pensioner och understöd behovsprövade. 1920 års lagstiftning om hjälp åt krigsinvaliderna var däremot baserad på principen om ersättning till de skadade utan behovsprövning, men en dylik generös lagstiftning var nu omöjlig att tillämpa. Endast för invalider gäller fortfarande principen om skadestånd, men endast om de har anspråk på pension, i vilket fall var och en utan vidare får sin grundpension, medan utjämningspensionen utgår efter behovsprövning. Lagen innehåller även bestämmelser om hjälp åt civilpersoner, som lemlästats under bombkriget.

En särskilt viktig plats inom detta hjälpverksamhetsområde intar naturligtvis yrkesrådgivning, yrkesomskolning och arbetsterapi. Lagen har utformats så att man tar hänsyn inte bara till materiella utan även till ideella skador, såsom minskade utsikter till giftermål för kvinnor eller förlust av försörjningspliktiga anhöriga. Denna lag kan dock bara utjämna en ringa bråkdel av alla de skador och förluster, som har uppstått under kriget.

Ett annat problem i dagens Tyskland är arbetslösheten. Till en del står den givetvis i nära samband med de ovan skildrade svårigheterna. Det tyska näringslivet engagerades som bekant under Hitlertiden, och då särskilt under kriget, i en synnerligen omfattande utsträckning för rustningsproduktion. Efter krigsslutet gällde det att omställa de rustningsföretag, som skonats från bombningar, till produktion för fredliga ändamål. Dessa försök strandade emellertid ofta på de inskränkningar, som de allierade uppställde för den tyska industrin. Dylika produktionsinskränkningar gällde exempelvis för järn- och kolframställningen och produktionsförbud var utfärdade för varvsindustrin, framställning av tunga traktorer, verktygsmaskiner, syntetiskt bränsle, oljor, gummi, kullager m. m. Rustningsfabrikerna demonterades och vid denna process gällde de allierade myndigheternas direktiv att helt förstöra allt som inte kunde ges i skadeståndsleveranser eller användas i de för Tyskland tillåtna industrierna.

Till alla dessa hinder kom också de som uppstod till följd av zonindelningen. Trafiken låg nästan helt nere och många kommunikationsleder, särskilt broar, var förstörda. Befolkningsfördelningen var så snedvriden att det rådde överbefolkning i industrifattiga områden och samtidigt brist på arbetskraft i industricentra. Omflyttning i någon större skala var och är fortfarande omöjlig på grund av den stora bostadsbristen. Det kommer att fordras stora ansträngningar, innan man så småningom kan uppnå ett bättre jämviktsläge i detta hänseende. Ockupationsmakterna hade dessutom infört ett licenstvång

för dem som ville sätta i gång med handel eller industriföretag efter kriget, vilket ytterligare bidrog till att bromsa näringslivets återställande.

För närvarande finns det inte tillräckligt med kapital i landet för att industrin skall kunna täcka sitt stora kreditbehov. Företagarna i Västtyskland är därför tvungna att kalkylera mycket försiktigt och undviker att sysselsätta onödig eller icke fullvärdig arbetskraft.

Det är därför inte särskilt förvånansvärt att Västtyskland har många arbetslösa. Åren 1946 och 1947 uppgick deras antal till 820 000 resp. 466 000. Denna siffra steg under 1949 till 1 558 000. Under 1950 nådde den sin kulmen med i runt tal 2 milj. arbetslösa. Arbetslöshetssiffran var i febr. 1953 1 810 810 (därav 1 332 758 män och 478 052 kvinnor). Härtill kommer dessutom ca 200 000 deltidsarbetande. Att arbetslösheten var relativt låg under tiden före juni 1948, dvs. före valutareformen, berodde på de särskilda förhållanden, som rådde då och vilka redan har skildrats.

Det är omöjligt att inom ramen för en tidskriftsuppsats som denna ge en någorlunda utförlig belysning av alla hithörande problem och därför även ogörligt att här gå in på hur stor del av de redovisade arbetslösa, som utgörs av personer, vilka på grund av ålder, sjukdom, moderskap eller liknande förhållanden ej alls kan komma in på arbetsmarknaden. Därför går det inte heller att här gå in på frågorna om hur stor den strukturella eller den förutsedda varaktigheten av arbetslösheten kan vara.

Förbundsrepublikens utgifter för sociala ändamål utgör nu 39 % av hela statsbudgeten och kommer i ordning närmast efter ockupationskostnaderna, som beräknas till 40 %. Dessa båda utgiftsposter tillsammans uppgår sålunda till nära 80 % av alla statsutgifter. De medel, som förbundsregeringen har att disponera för bostadsbyggande, främjande av näringslivet, utbyggande av kommunikationerna samt för vetenskap och kultur, är därför tämligen begränsade.

Bostadsfrågan står i nära samband med flyktingarnas inordnande i samhället och med beredandet av arbetsmöjligheter åt de arbetslösa. Det fanns år 1937 inom det dåvarande Tysklands gränser 18,3 milj. lägenheter. Av dessa låg 2,3 milj. bortom linjen Oder—Neisse och måste kvarlämnas med alla inventarier, då den tyska befolkningen fördrevs. Av de övriga 16 miljonerna blev 2,5 totalt och 4 milj. delvis förstörda. Endast 9,5 milj., eller knappt mer än hälften av antalet lägenheter från före kriget, förblev oskadade. Av dessa oskadade bostäder beslagtogs ett betydande antal för ockupationsmakternas behov. Vid uppräknandet av allt som förstörts, måste man också komma ihåg affärs- och förvaltningsbyggnader, fabriker, järnvägar, broar, vatten-, avlopps- och gasledningar samt telefon- och elektriska ledningar, vilket allt måste återuppbyggas.

Om också mycket redan har gjorts, och alla bostäder, som på något vis gått att använda, tagits i bruk, och de som skadats blivit reparerade, så är allt detta dock helt otillräckligt i förhållande till det föreliggande behovet. Enbart i delstaten Nordrhein-Westfalen fattas 1,2 milj. lägenheter för 3,7 milj. invånare.

I Tyskland, liksom på många andra håll, strömmar en mängd människor från landsbygden in till städerna eller till de platser, där det finns flera arbetstillfällen. Den projekterade omplaceringen av flyktingar från områden med ringa arbetstillgång till platser med brist på arbetskraft omintetgjordes i stor utsträckning av att krediter för byggnadsverksamheten ej kunde anskaffas i den omfattning, som det stora behovet fordrade. Därav kommer också det paradoxala förhållandet, att byggnadsarbetarnas antal av samtliga anställda, trots den enorma bostadsbristen, utgör endast 9 %, och de arbetslösa byggnadsarbetarna sommaren 1952 utgjorde hela 10 % av samtliga arbetslösa inom landet.

Årligen produceras nu ungefär 350 000 à 400 000 lägenheter. Det finns några stora byggnadsföretag, som är grundade på kooperativ basis. Man försöker också att genom förnuftig planering och rationalisering hålla byggnadskostnaderna så låga som möjligt. Först och sist är det dock ständigt kapitalbristen, som utgör det stora hindret för en sådan volym på byggnadsverksamheten, som skulle betyda en verklig och märkbar lindring av bostadsnöden.

När man talar om Tysklands sociala problem, måste man också tänka på alla de gamla människor, som man i det utarmade landet icke kan sörja för på ett sätt, som skulle vara önskvärt. För andra gången under en generation har de gamla människorna i Tyskland blivit bedragna på sin ålderdom. De flesta av dem som hade trott, att de skulle kunna klara sig på sin ålderdom utan att behöva anlita hjälp från det allmänna eller privatpersoner, har nu kommit i ett sådant läge att de är beroende av andras nådebröd, sedan frukterna av ett långt och arbetsamt liv i form av räntor eller ägodelar nu ligger begravna under ruinerna efter två krig. Men också miljonarmén av ensamstående kvinnor måste nämnas. Deras män, eller de ynglingar som skulle ha blivit deras män, har tagits av kriget. De måste nu bära dubbla bördor, då de ofta som ensamstående har att försörja barn samt gamla och sjuka anhöriga. De flesta av dem kan varken få familj eller något verkligt hem.

Avslutningsvis måste också sägas några ord om ungdomen. För många svenskar torde det vara svårt att föreställa sig vad det vill säga att vara ung, känna sig stark och full av arbetslust men ändå inte ha möjlighet att få arbete. Av totalantalet arbetslösa är ca 60 000 under 18 år, och ca 300 000 ungdomar mellan 18 och 25 år. Till följd av den höga nativiteten under 1930-talet kommer antalet ungdomar, som lämnar skolan, att från 1949 till 1954 årligen öka med 250 000. Trots förbundsrepublikens begränsade resurser görs mycket för att ge dessa ungdomar en chans. Den av förbundsregeringen antagna ungdomsvårdsplanen *(Bundesjugendplan)* är ett försök såväl att hjälpa de arbetslösa och icke yrkesutbildade ungdomarna som att på andra vägar, såsom ungdomsutbyte, främjande av idrotten och kulturell fostran ge ungdomen ökade möjligheter. Man får ej glömma att i dag arbetslösa ungdomar kommer att ge karaktär och prägel åt morgondagens Tyskland.

Om man också vågar påstå att de väsentligaste sociala uppgifterna i dagens Tyskland skulle gå att begränsa till de här i korthet skildrade problemen, så betyder detta inte, att det ej även på andra sociala områden pågår en intensiv lagstiftningsverksamhet. Det skulle dock föra för långt att här gå in på alla de problemkomplex, som hör ihop med t. ex. frågan om gottgörelse för den orätt, som begåtts av den förutvarande regimen, mödraskyddslagstiftningen, lagbestämmelser om viss uppsägningstid för anställda och andra liknande frågor.

Denna uppsats skulle inte vara fullständig utan åtminstone ett omnämnande av företagsförfattningslagen *(Betriebsverfassungsgesetz)* av den 11 okt. 1952, men utrymmet medger icke ett närmare ingående på hithörande frågor.

Utländska iakttagare i Tyskland har på senare tid med tanke på återuppbyggnadens resultat talat om »det tyska undret». Men den som ser något under ytan måste dock konstatera, att Tyskland fortfarande blöder av de djupa sår, som en hämningslös tysk utrikespolitik, diktatur och krig tillfogat landet. Den som tror, att dessa skador skulle ha hunnit läkas under en så kort tid som sju år, tar miste. Det kommer att dröja mer än en generation.

Dyrortsgrupperingsförslaget

I skrivelse den 6 februari 1953 anbefallde Kungl. Maj:t socialstyrelsen att utarbeta förslag till ny dyrortsgruppering. Förslaget har den 11 mars 1953 överlämnats till Kungl. Maj:t.

Ifrågavarande förslag bygger på resultaten av den undersökning av olika orters dyrhet, som Kungl. Maj:t i skrivelse den 18 maj 1951 uppdrog åt socialstyrelsen att utföra och vilka redovisades i skrivelse till Konungen den 30 oktober 1952.

De allmänna principerna för 1951 års dyrortsundersökning finns angivna i 1950 års dyrortssakkunnigas betänkande (SOU 1951:7), Kungl. Maj:ts proposition i ärendet till 1951 års riksdag (nr 111/1951) samt statsutskottets utlåtande i anledning härav (nr 132/1951).

Socialstyrelsen framlade enligt uppdrag förslag till beräkningsmetoder och redovisade i samband därmed delresultat av undersökningarna i skrivelser till civildepartementet den 25 augusti 1951 angående en undersökning av bostadskostnaderna i vissa icke hyresreglerade orter, den 8 september 1951 angående principen för insamlingen av priser på livsförnödenheter, den 12 februari 1952 med förslag till indelning av lägenheter efter kvalitet; skrivelse till dyrortsnämnden den 20 mars 1952 angående budgetvalet; skrivelser till civildepartementet den 21 mars 1952 angående skatteposten och resekostnaderna samt promemoria till civildepartementet den 27 juni 1952 angående resekostnaderna.

Över styrelsens förslag till indelning av lägenheterna efter kvalitet yttrade sig dyrortsnämnden den 20 februari 1952 samt över styrelsens skrivelser angående skatteposten och resekostnaderna den 2 resp. 17 april 1952. Vidare framförde dyrortsnämnden i skrivelse till socialstyrelsen den 26 mars 1952 vissa erinringar i anledning av styrelsens ovan omnämnda skrivelse angående budgetvalet.

Kungörelse rörande insamling av priser på livsmedel, bränsle och vissa övriga varor och tjänster utfärdades av Kungl. Maj:t den 12 september 1951 (SFS: 612). Utöver vad som anförts i ovannämnda proposition har Kungl. Maj:t fastställt vissa beräkningsprinciper i skrivelse den 28 mars 1952 angående indelning av lägenheterna i kvalitetsgrupper, den 9 maj 1952 angående skatteposten och resekostnaderna samt den 25 september 1952 angående beräkningen av skatteposten.

Dyrortsundersökningen. Målsättningen var att fastställa regionala olikheter i fråga om de totala levnadskostnaderna. För att mäta levnadskostnadernas höjd har priser insamlats och sammanställts avseende år 1951 för de i konsumtionen ingående livsförnödenheterna, nämligen livsmedel, bo-

stad jämte uppvärmning, köksbränsle och lyse, resor, kläder samt övriga varor och tjänster, vartill kommer skatteposten.

För livsmedel, köksbränsle och lyse samt kläder och övriga varor och tjänster beräknades länsmedeltal med de undantagen, att orter inom Stockholms inre förortsområde fick samma tal som Stockholm samt Mölndal samma som Göteborg. Kostnadstalen för bostad jämte uppvärmning beräknades individuellt för varje ort med minst 10 000 invånare, medan övriga orter inom respektive län fick länsmedeltal. Resekostnaderna fastställdes för varje ort, varvid särskild hänsyn togs till kostnaderna för inköpsresor och arbetsresor. Skattepostens kommunala del (häri inbegripet skatt till landsting och kyrka) har beräknats med ledning av individuella skattesatser för varje stad, medan för köpingar och landskommuner en för varje län genomsnittlig skattesats lagts till grund. Statsskattesatsen har satts lika för alla orter, dock olika för var och en av de nedan omnämnda tre budgetarna.

För jämförelserna kommunerna emellan har man beräknat storleken av de sammanlagda levnadskostnaderna på olika orter med utgångspunkt från en och samma standard. För att fastställa det inflytande olika konsumtionsinriktningar kunnat ha på dyrortsundersökningen har beräkningarna gjorts enligt tre skilda budgetar: genomsnittskonsumtionen per hushåll i Stockholm, i medelstora städer resp. på landsbygden. Man har sålunda för varje kommun erhållit tre krontal, vilka uttrycker kommunernas dyrhet i förhållande till Stockholm, medelstora städer resp. landsbygden. Alla tre krontalen är uttryckta i promille av motsvarande krontal för Stockholm.

Enligt stockholmsstandarden är det högsta indextalet 1 023 och det lägsta 878. Enligt landsbygdsstandarden är det högsta 1 015 och det lägsta 881. I den undersökning år 1946, som låg till grund för 1947 års dyrortsgruppering, var extremvärdena 1 100 och 811. Spännvidden mellan dyraste och billigaste ort har således krympt väsentligt. Såväl metodiska som reella faktorer ligger bakom sammankrympningen. I efterföljande översikt anges dels antalet kommuner fördelade efter indexgrupper enligt 1946 och 1951 års undersökningar (den senare enligt stockholmsstandard) och dels dessas procentuella fördelning. Skiljaktigheterna i antalet kommuner sammanhänger med kommunindelningsreformen.

Indexgrupp	1946		1951	
	Antal orter	%	Antal orter	%
— 859	661	22·5	—	—
860— 899	1 585	53·9	105	10·1
900— 939	368	12·5	695	67·1
940— 979	234	8·0	165	15·9
980—1 019	80	2·7	67	6·5
1 020—	11	0·4	4	0·4
Summa	2 939	100·0	1 036	100·0

Dyrortsgrupperingen. I den inledningsvis nämnda skrivelsen från Kungl. Maj:t hade vissa riktlinjer för arbetets utförande angetts ävensom i en promemoria från civildepartementet den 9 januari 1953. Inplaceringen av or-

terna i dyrortsgrupp borde göras med ledning främst av de båda indexserier, som hänförde sig till budgeten för Stockholm och budgeten för landsbygden. Inplaceringen skulle ske under hänsynstagande även till andra än prisstatistiskt mätbara faktorer. Det borde eftersträvas, att stora geografiskt sammanhängande områden skapades, inom vilka alla orter tillhörde samma ortsgrupp. Endast då mera markerade prisskillnader framträdde, borde utbrytningar av enskilda orter ur de enhetliga områdena tillåtas. Vidare bestämde Kungl. Maj:t, att antalet ortsgrupper skulle vara fyra samt att gränserna för dem skulle vara följande, nämligen —919, 920—959, 960—999 och 1 000—. Antalet grupper minskar således med en och spännvidden mellan den högsta och den lägsta gruppen från 16 % till 12 %. Den tidigare grupperingen hade gränserna —859, 860—899, 900—939, 940—979 och 980—.

Som synes överensstämmer gränserna enligt de båda grupperingarna icke sinsemellan utan ligger 20 enheter högre i den nya. Detta medför givetvis skärpta krav på de indextal, som skall bestämma orternas inplacering.

I ovannämnda skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 mars 1953 anförde socialstyrelsen bl. a. följande:

»För varje län har till en början klargjorts, till vilken ortsgrupp flertalet orter inom länet skola hänföras. I fråga om flertalet län har detta studium givit en klar vägledning; enligt denna huvudregel skola sålunda hänföras:

till ortsgrupp 2: Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län;

till ortsgrupp 3: Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Gotlands, Värmlands, Västmanlands, Kopparbergs och Gävleborgs län; samt

till ortsgrupp 4: Västernorrlands län.

De här ej omnämnda länen, som kräva en särskild diskussion, äro Blekinge, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Örebro, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

I Blekinge län ha flertalet orter erhållit indextalen 929 (stockholmsbudgeten) och 926 (landsbygdsbudgeten), d. v. s. talen överskrida blott med några få enheter gränsen mellan grupp 2 och grupp 3. Enligt styrelsens uppfattning är skillnaden mellan indextalen för Blekinge län och angränsande län så obetydlig, att tillräckliga skäl ej föreligga för att utbryta Blekinge län ur det i övrigt enhetliga området i södra Sverige. Huvudregeln bör sålunda även i Blekinge län vara, att länet föres till ortsgrupp 2.

I fråga om Göteborgs och Bohus län äro förhållandena likartade. Åtskilliga kommuner ha erhållit talen 912 (stockholmsbudgeten) och 936 (landsbygdsbudgeten), och genomsnittet utgör sålunda 924. Ej heller dessa tal synas motivera, att Göteborgs och Bohus län i sin helhet utbrytes ur ett i övrigt enhetligt område. Socialstyrelsen har därför ansett sig böra föreslå, att huvudregeln även för Göteborgs och Bohus län skall vara ortsgrupp 2.

I Älvsborgs och Skaraborgs län ha flertalet kommuner erhållit indextal, som ligga klart under gränsen till ortsgrupp 3. Ett icke obetydligt antal

kommuner ha emellertid erhållit tal, som ligga över nyssnämnda gräns. Dyrortstalen för de sistnämnda kommunerna ligga dock i flertalet fall vid eller strax över gränsen till ortsgrupp 3 och att för dessa båda län tillämpa ortsgrupp 3 som huvudregel har följaktligen icke ansetts motiverat.

Även Örebro län bör särskilt diskuteras. Flertalet kommuner ha här erhållit talen 912 och 923, och genomsnittet — 917,5 — ligger sålunda strax under gränsen till ortsgrupp 3. Motiv finnas sålunda för att länet bör placeras i grupp 2. Härav skulle emellertid följa, att ett till ytvidden ganska ringa område tillhörande ortsgrupp 2 skulle bli nästan helt omslutet av områden, som tillhöra ortsgrupp 3 (Värmlands, Kopparbergs, Västmanlands, Södermanlands och Östergötlands län). Detta förefaller olämpligt, och i förslaget har därför Örebro län placerats i grupp 3.

De tre nordligaste länen böra behandlas i ett sammanhang. Därvid böra särskilt de i den statistiska undersökningen tillämpade principerna för beräkningen av resetillläggen uppmärksammas.

Beräkningarna av tilläggen för inköps- och nöjesresor ha i enlighet med tidigare lämnade redogörelser gjorts mer schematiska i 1951 års än i 1946 års dyrortsundersökning. För varje storkommun har sålunda år 1951 beräknats ett och samma resetillägg. Avgörande för tilläggets storlek har varit avståndet mellan kommunen och den närmast liggande inköpsorten. Avståndet mellan kommunen och inköpsorten har bestämts med ledning av avståndet mellan kommunens och inköpsortens befolkningscentra. För kommuner, inom vilka funnits en inköpsort, ha inga avstånd alls räknats. Detta beräkningssätt har varit speciellt ogynnsamt för de vidsträckta kommunerna i övre Norrland. Med anledning härav anbefallde också Kungl. Maj:t, att vid uppgörandet av förslaget de speciellt stora resekostnaderna för befolkningen inom de vidsträckta kommunerna i övre Norrland särskilt skulle beaktas.

Socialstyrelsen har kommit till den slutsatsen, att trots de i flera fall låga talen hela Norrbottens län samt de inre delarna av Västerbottens och Jämtlands län böra placeras i högsta dyrortsgruppen. Gränslinjen mellan dyrortsgrupp 4 och dyrortsgrupp 5 i de två sistnämnda länen har dragits under hänsynstagande dels till avståndet till kusten och dels till de individuella kommunalskattesatserna.

De två kommunerna Tåsjö och Fjällsjö i Västernorrlands län ha även föreslagits bli placerade i högsta dyrortsgruppen. Huvudmotivet härför är detsamma som legat bakom den med hänsyn till de framräknade talen höga placeringen för kommunerna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Därtill komma följande förhållanden, som beröra beräkningen av bostadsposten. Bränslekvantiteterna för uppvärmningsändamål ha i enlighet med tidigare lämnad redogörelse beräknats olika inom fyra olika temperaturzoner av landet. Till den i bränslekostnadsavseende dyraste zonen ha räknats Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. De två kommunerna Tåsjö och Fjällsjö i Västernorrlands län ligga emellertid nordligare än och lika långt från kusten som stora delar av Jämtlands län och torde i genomsnitt ha t. o. m. kallare klimat än många av kommunerna i Jämtlands län.

Det har därför synts motiverat att i skälighetsprövningen taga speciell hänsyn till att vid beräkning av indextalen bränsletillägget för bostäderna i Tåsjö och Fjällsjö har upptagits till samma belopp som för länet i övrigt.

Sedan det sålunda klarlagts vilken huvudregel, som för varje län skall följas vid inplaceringen av orterna, återstår att klargöra, i vilken utsträckning undantag från huvudregeln skola förekomma. Det må erinras om att enligt de lämnade direktiven utbrytningar av enskilda orter inom ett enhetligt område endast böra tillåtas, då mera markerade prisskillnader framträda.

De viktigaste problemen av denna art äro av två slag, nämligen dels att ett antal orter ha erhållit tal, som ligga lägre än den grupp, som enligt huvudregeln skall tillämpas för länet i fråga, dels att ett antal orter ha erhållit högre tal än länet i övrigt. Det förra gäller ett antal landskommuner i de mellansvenska län, där huvudregeln ger ortsgrupp 3 men där talet för vissa kommuner skulle ge ortsgrupp 2. Det senare gäller ett antal orter, företrädesvis städer, som enligt dyrortstalen skulle placeras i ortsgrupp 3 resp. 4, medan de län, där de äro belägna, i övrigt enligt huvudregeln bli placerade i ortsgrupp 2 resp. 3.

I båda dessa fall har socialstyrelsen ansett sig böra tillämpa den regeln, att om genomsnittet för de båda indextalen för en ort ej har under- eller överskridit gränsen för den ortsgrupp, som enligt huvudregeln skulle gälla för länet i övrigt, med mera än 10 enheter, så har avvikelsen ej ansetts vara tillräckligt stor för att i och för sig motivera en placering i en annan ortsgrupp än länet. För att exemplifiera det sagda må erinras om att den övre gränsen för ortsgrupp 2 är indextalet 919. Enligt den nyss angivna regeln har för enskilda orter i allmänhet krävts ett tal uppgående till minst 930 för att en utbrytning och placering i ortsgrupp 3 skulle kunna ifrågakomma.

Tillämpandet av denna regel har lett till att de län, som enligt huvudregeln skola placeras i ortsgrupp 3, ha blivit helt enhetliga, bortsett från Idre i Kopparbergs län samt från den utbrytning av vissa förortskommuner till Stockholm, som kommer att behandlas i ett särskilt sammanhang i det följande.

Inom de län, som enligt huvudregeln skola placeras i ortsgrupp 2, har ett antal städer och landskommuner erhållit dyrortstal, som med minst tio enheter överstiga den övre gränsen till ortsgruppen i fråga, d. v. s. uppgå till eller överstiga 930. Vid behandlingen av frågan hur dessa orter skola placeras i dyrortshänseende har följande förhållande uppmärksammats.

Inom de mellansvenska län, som enligt huvudregeln skola placeras i ortsgrupp 3, komma som nyss framhållits — bortsett från Stockholm jämte förorter samt Idre — inga undantag från huvudregeln att finnas. Detta hindrar ej att skillnader i dyrortstalen föreligga. I själva verket uppvisa åtskilliga städer i dessa län dyrortstal, som ligga rätt mycket högre än motsvarande tal för landskommunerna inom de län, där de äro belägna. Skillnaderna äro dock ej större än att talen i flertalet fall rymmas inom de båda gränserna för ortsgrupp 3.

Skillnaderna i dyrortstal mellan städer och landsbygd i södra Sverige äro av samma storlek som i mellersta Sverige. Eftersom någon skillnad i dyrortsplacering mellan städer och landsbygd icke sker i mellersta Sverige, så förefaller det i och för sig föga motiverat att en dylik skillnad mera allmänt skall komma till stånd i södra Sverige.

Vad som komplicerat saken är att gränsen mellan ortsgrupperna 2 och 3 har blivit fastställd så, att den i stor utsträckning skiljer städerna och landsbygden i södra Sverige åt. Det är följaktligen oundvikligt, att ett visst antal städer i södra Sverige placeras i högre ortsgrupp än det område, vari de äro belägna. På grund av de angivna skälen är det emellertid anledning att med särskild omsorg granska motiven för att enskilda orter i södra Sverige skola utbrytas ur sina områden. Det är föga motiverat om ett stort antal städer i södra Sverige skulle erhålla en högre placering än omgivande landsbygd, när man i mellersta och norra Sverige icke har några motsvarande skillnader.

De orter i län, som enligt huvudregeln placeras i ortsgrupp 2, vilka ha erhållit dyrortstal uppgående till minst 930 har förtecknats i följande tablå. Göteborgs stad jämte förortsområde har därvid ej medtagits; hithörande problem komma som redan nämnts att behandlas i ett särskilt sammanhang.

Ort	Indextal (medelvärdet enligt stockholms- och landsbygdsbudgetarna)	Folkmängd	Ort	Indextal (medelvärdet enligt stockholms- och landsbygdsbudgetarna)	Folkmängd
Jönköping	930	45 000	Marstrand	946	1 000
Kalmar	939	27 000	Lysekil	943	6 000
Oskarshamn	942·5	11 000	Uddevalla	961·5	25 000
Västervik	933·5	16 000	Strömstad	950	3 000
Borgholm	932	2 000	Vänersborg	949	16 000
Karlskrona	953·5	33 000	Trollhättan	962·5	25 000
Sölvesborg	934	6 000	Alingsås	954·5	16 000
Jämjö	932	7 000	Borås	936	59 000
Tving	932	4 000	Mariestad	930	10 000
Hallabro	932	3 000	Skara	934·5	8 000
Malmö	933·5	196 000	Skövde	936	20 000
Landskrona	942	25 000	Hjo	942	5 000
Hälsingborg	930	72 000	Falköping	943·5	12 000
Halmstad	936·5	36 000			

Av de i tablån upptagna orterna finnas åtskilliga med en ganska ringa folkmängd. För dylika orter måste förebringas särskilt starka skäl för att en utbrytning ur ett i övrigt ur dyrortssynpunkt alldeles enhetligt område skall vara försvarlig. Enligt styrelsens uppfattning föreligga inga dylika särskilda skäl i fråga om Borgholm, Sölvesborg, Jämjö, Tving, Hallabro och Hjo, vilka därför i förslaget ha placerats i ortsgrupp 2.

Bland de återstående orterna finnas några städer med en ej alltför stor folkmängd och ett dyrortstal, som ligger vid eller strax över 930. För denna grupp av städer, omfattande Västervik, Landskrona, Mariestad, Skara och

Skövde, ter sig en placering i grupp 3 tveksam. Styrelsen har dock ansett sig böra föreslå att de placeras i denna grupp. I fråga om de övriga i tablån upptagna orterna föreligga enligt styrelsens uppfattning tillräckliga skäl för att de skola placeras i ortsgrupp 3.

Styrelsen har dessutom funnit det skäligt att Idre i Kopparbergs län placeras i ortsgrupp 4, trots att medeltalet av Idres indextal ligger under gränsen för ortsgrupp 4.

Det problem, som återstår att behandla, är placeringen av förortsområdena till de största städerna.

De för dessa områden i skrivelsen av den 30 oktober 1952 angivna dyrortstalen lämna delvis blott föga ledning för de enskilda kommunernas placering. Talens höjd beror nämligen till avsevärd del på huruvida vederbörande kommuner i den statistiska undersökningen ha särbehandlats eller behandlats såsom en del av länet i övrigt, och detta avgörande har blott varit avsett att vara preliminärt.

I fråga om *Stockholm* är utgångsläget, att staden skall tillhöra ortsgrupp 5 och att huvudregeln för Stockholms län skall vara ortsgrupp 3. Frågan är sålunda dels vilka grannkommuner till Stockholm, som ävenledes skola tillhöra ortsgrupp 5, och dels hur stort det utomliggande bältet av kommuner tillhörande ortsgrupp 4 skall vara. Enligt förslaget ha sammanlagt 11 av Stockholms förortskommuner placerats i samma ortsgrupp som Stockholm. Vid avgränsningen av det yttre området tillhörande ortsgrupp 4 har hänsyn även tagits till önskvärdheten att undvika en direkt övergång från grupp 5 till grupp 3.

I fråga om *Göteborg* är utgångspunkten att staden själv skall tillhöra ortsgrupp 4, medan huvudregeln för såväl Göteborgs och Bohus län som de angränsande Älvsborgs län och Hallands län ger ortsgrupp 2. Enligt förslaget ha några kommuner närmast Göteborg placerats i samma grupp som staden, d. v. s. ortsgrupp 4. Därjämte har ett antal kommuner i Göteborgs och Bohus län och Älvsborgs län placerats i ortsgrupp 3. Åtskilliga av dessa ha karaktär av förorter till Göteborg; därjämte har det emellertid ansetts motiverat att ett antal kommuner tillhörande Bohusläns kustområde med dess särskilda förhållanden skola placeras i ortsgrupp 3.

I fråga om övriga större städer vållar förortsproblemet endast i några få fall svårigheter i dyrortshänseende. Till dessa fall höra Burlöv, Lomma och Lund, som kunna betraktas som förorter till Malmö. Styrelsen har, ehuru med tvekan, föreslagit, att dessa orter skola placeras i ortsgrupp 3.

Ett annat fall är Jönköping-Huskvarna. Dessa båda, delvis sammanvuxna städer böra rimligtvis vara placerade i samma ortsgrupp, och förslaget upptager därför även Huskvarna i ortsgrupp 3.

Det bör även omnämnas, att de båda utanför Karlskrona belägna öarna Hasslö och Sturkö ha placerats i samma grupp som Karlskrona, d. v. s. ortsgrupp 3.»

Socialstyrelsens förslag till ny indelning av riket i dyrortsgrupper ser länsvis ut på följande sätt:

Stockholms stad i dyrortsgrupp 5. *Stockholms län* i dyrortsgrupp 3 med följande undantag: Nacka, Sundbyberg, Solna, Djursholm, Lidingö, Stocksund, Danderyd, Täby, Sollentuna, Saltsjöbaden, Huddinge i dyrortsgrupp 5; Nynäshamn, Södertälje, Vaxholm, Gustavsberg, Boo, Botkyrka, Västerhaninge, Tyresö, Österåker, Ekerö, Färingsö, Vallentuna, Upplands-Väsby, Järfälla, Salem, Grödinge, Österhaninge, Blidö, Östertälje i dyrortsgrupp 4. *Uppsala län, Södermanlands län* samt *Östergötlands län* i dyrortsgrupp 3. *Jönköpings län* i dyrortsgrupp 2 med följande undantag: Jönköping, Huskvarna i dyrortsgrupp 3. *Kronobergs län* i dyrortsgrupp 2. *Kalmar län* i dyrortsgrupp 2 med följande undantag: Kalmar, Oskarshamn, Västervik i dyrortsgrupp 3. *Gotlands län* i dyrortsgrupp 3. *Blekinge län* i dyrortsgrupp 2 med följande undantag: Karlskrona, Sturkö, Hasslö i dyrortsgrupp 3. *Kristianstads län* i dyrortsgrupp 2. *Malmöhus län* i dyrortsgrupp 2 med följande undantag: Malmö, Lund, Landskrona, Hälsingborg, Lomma, Burlöv i dyrortsgrupp 3. *Hallands län* i dyrortsgrupp 2 med följande undantag: Halmstad i dyrortsgrupp 3. *Göteborgs och Bohus län* i dyrortsgrupp 2 med följande undantag: Göteborg, Mölndal, Partille, Råda i dyrortsgrupp 4; Kungälv, Uddevalla, Marstrand, Strömstad, Lysekil, Öckerö, Styrsö, Torslanda, Tuve, Säve, Landvetter, Kållered, Askim, Tjörn, Myckleby, Tegneby, Morlanda, Skaftö, Stångenäs, Smögen, Södra Sotenäs, Tossene, Tjärnö, Ytterby, Hermansby i dyrortsgrupp 3. *Älvsborgs län* i dyrortsgrupp 2 med följande undantag: Vänersborg, Trollhättan, Alingsås, Borås, Nödinge, Angered, Lerum i dyrortsgrupp 3. *Skaraborgs län* i dyrortsgrupp 2 med följande undantag: Falköping, Skövde, Mariestad, Skara i dyrortsgrupp 3. *Värmlands län, Örebro län* samt *Västmanlands län* i dyrortsgrupp 3. *Kopparbergs län* i dyrortsgrupp 3 med följande undantag: Idre i dyrortsgrupp 4. *Gävleborgs län* i dyrortsgrupp 3. *Västernorrlands län* i dyrortsgrupp 4 med följande undantag: Fjällsjö, Tåsjö i dyrortsgrupp 5. *Jämtlands län* i dyrortsgrupp 5 med följande undantag: Sveg, Ragunda, Kälarne, Stugun, Fors, Revsund, Hogdal, Brunflo, Rödön, Lit, Bräcke, Hackås, Lillhärdal, Sveg lk i dyrortsgrupp 4. *Västerbottens län* i dyrortsgrupp 4 med följande undantag: Tärna, Vilhelmina, Vilhelmina lk, Stensele, Sorsele, Dorotea, Malå, Norsjö, Jörn i dyrortsgrupp 5. *Norrbottens län* i dyrortsgrupp 5.

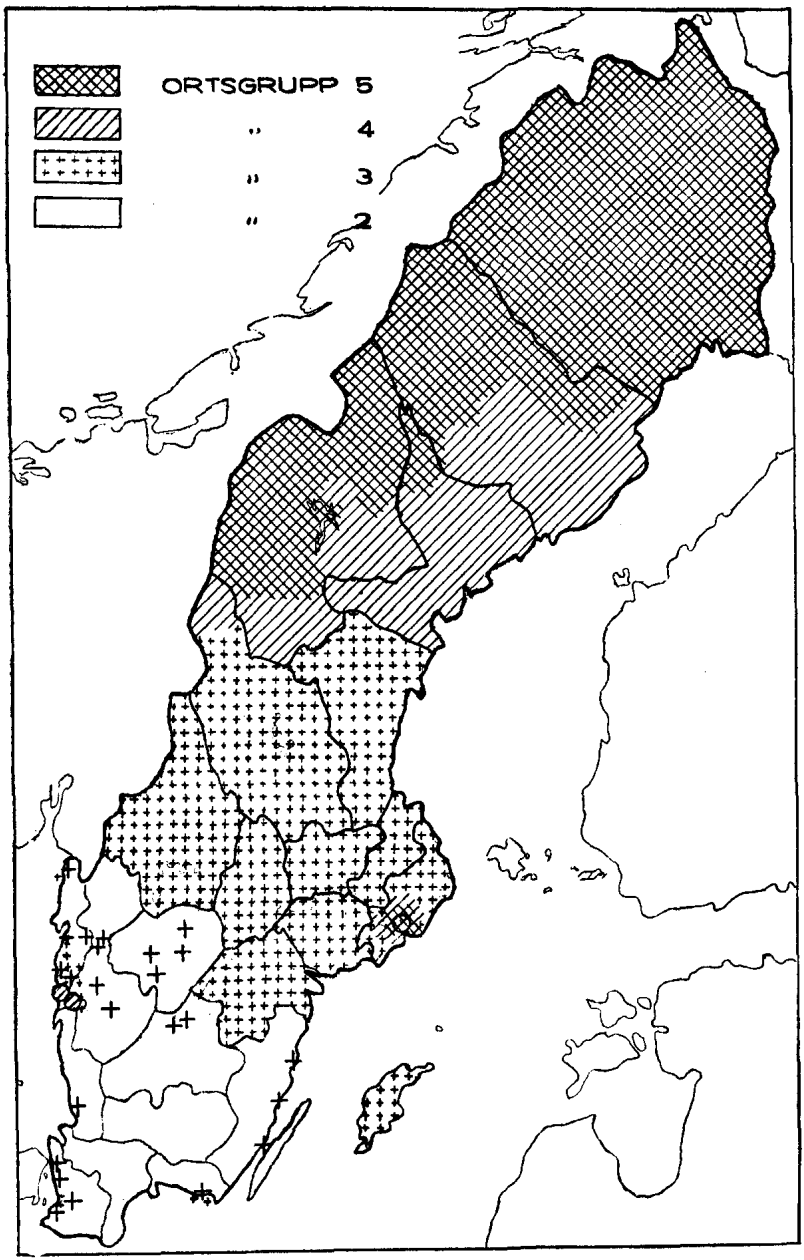

Socialstyrelsens dyrortsgrupperingsförslag.

Kortare meddelanden

Birger Sjödén †. Lövsta har förlorat sin skapare och chef, de sämst ställda i samhället en energisk förespråkare och vi alla, som arbetat tillsammans med honom, har mistat en kär vän och glädjespridare.

Birger Sjödéns livsverk heter Lövsta, hemmet i Vagnhärad, för de besvärligaste av ungdomarna på glid. Denna ungdom ägde hans hjärta, åt den ägnade han sin dag och sin omsorg. Vid sidan härav kom skolans personal, hans medhjälpare i arbetet. Av dessa de »bästa» och dessa de »sämsta» lyckades han med något så märkligt som att åstadkomma en homogen grupp, sammansvetsad av »Lövstaandan», Birger Sjödéns egen humana människosyn. I de fall Lövsta lyckats, då andra misslyckats, beror det på denna anda.

Birger Sjödén var läkare och psykiater och han kom till Lövsta efter grundliga teoretiska och praktiska studier, studier som han med åren alltmer fördjupade. Någon »man i vitt» blev han emellertid aldrig. Argumentet »doktorn har sagt det» var honom djupt främmande. Auktoritativa föreställningar avböjde han även för egen del. Likväl blev han med åren alltmer en auktoritet i kraft av sin egen personlighet. Han var i allra högsta grad en den goda viljans man. Det fanns icke den möda och det offer han skydde för att hjälpa de människor, som kom i hans väg och som han kände behövde hans hjälp.

Som socialstyrelsens psykiatriske rådgivare i ungdomsvårdsfrågor hade hans verksamhet rikskaraktär. Hans ord var tungt vägande, när det gällde pojkarnas och flickornas väl och ve. Av icke ringare vikt var hans omdöme, när han uttalade sig i aktuella ungdomsvårdsfrågor. I sin tjänst som biträdande inspektör för ungdomsvårdsskolorna har han nedlagt ett energiskt arbete vid dessa skolor som ambassadör för Lövstaandan och de moderna behandlingsmetoderna. Han var en ofta anlitad talare. När det gällde att väcka debatt kunde han vara en stridens man, orädd och rakryggad. Samtidigt kunde han överbrygga klyftor, utjämna motsättningar och dämpa stridiga viljor. Innerst inne var han en fridens man.

Som ledamot i ungdomsvårdsskoleutredningen företog Birger Sjödén för någon tid sedan en halvårslång studieresa som FN-stipendiat till USA. Han gjorde därvid betydelsefulla rön och erfarenheter till båtnad för det framtida nydaningsarbetet inom skolorganisationen. Mitt uppe i arbetet för samhällets olycksbarn slutade Birger Sjödéns goda och varma hjärta att slå.

Vi, alla Dina unga och gamla vänner och medarbetare, sörjer Dig och kommer att sakna Dig länge.

Lars Bolin

Ny levnadskostnadsundersökning. Under januari månad 1953 igångsattes en ny levnadskostnadsundersökning av socialstyrelsen. För syftet med denna undersökning har tidigare redogjorts i denna tidskrift (1952: 5, sid. 334). Undersökningen skulle beröra både städer och övriga tätorter samt den egentliga landsbygden.

Liksom vid styrelsens senaste undersökningar 1948 och 1951 har uppgifterna insamlats genom intervjuer med slumpmässigt utvalda hushåll, vilka tillfrågats om sina utgifter och inkomster under föregående år. Vid urvalet av de orter, som skulle ingå i undersökningen, utnyttjades det »general purpose sample», som utarbetats inom Statistiska centralbyrån för intervjuundersökningar av olika slag. På grund av kostnadsskäl var det icke möjligt att genomföra intervjuer i samtliga de 71 strata (d. v. s. större grupper av primära undersökningsområden) som centralbyråns urval omfattar, utan det blev nödvändigt att skära ner antalet orter. Genom lottdragning uttogs 39 strata att ingå i levnadskostnadsundersökningen. Vid urvalet av hushåll användes mantalsblanketterna som underlag. Inalles 685 hushåll togs ut.

Under tiden 12—17 januari 1953 anordnades en instruktionskurs för de 38 personer, som skulle insamla materialet. De fyra första dagarna deltog endast de som icke medverkat vid landsbygdsundersökning-

en föregående år. Vid kursen förekom föreläsningar, skriftliga prov samt praktiska övningar. Av de intervjuare, som medverkat tidigare, återkom endast 12 stycken. Kursen för dessa omfattade två dagar och var huvudsakligen upplagd som en repetitionsövning.

Omedelbart efter kursens slut påbörjades intervjuarbetet. Varje intervjuare fick ca 20 hushåll på sin lott. Flera av dem arbetade på 2 à 3 orter. Under hela den tid arbetet pågick, hölls en intensiv kontakt mellan socialstyrelsen och intervjuarna, för att det skulle vara möjligt att rätta till felaktigheter och få kompletteringar, innan intervjuaren lämnade orten. Största delen av materialet hade kommit in efter 4 veckor. I några fall visade det sig lämpligt att skicka en ny intervjuare till hushåll, som icke tidigare kunnat anträffas, eller som vägrat att delta. Materialinsamlingen är därför ännu icke definitivt avslutad. Tills dato har rapport lämnats om 680 hushåll.

Ej inkomna		5
Inkomna		593
Vägrare	43	
Bortfall på grund av sjukdom, dödsfall etc.	19	
Oanträffbara	4	
Summa egentligt bortfall		66
Obebodda lägenheter		21
		685

Eftersom urvalet avser lägenheter, måste det bli ett bortfall, om ingen flyttat in i stället för den utvalda familjen. Detta påverkar dock icke representativiteten. — Ytterligare bortfall tillkommer genom att ett antal blanketter måste kasseras på grund av ofullständiga och bristfälliga uppgifter. Hur många det blir kan ännu icke överblickas, enär granskningen fortfarande pågår. Det totala egentliga bortfallet kan dock beräknas uppgå till mellan 12 och 15 %.

L. J.

Engelsk levnadskostnadsundersökning. I januari 1953 startade Ministry of Labour and National Service en ny levnadskostnadsundersökning i Storbritannien. Huvudsyftet är att erhålla en ny budget för detaljprisindex. Den senaste mera fullständiga undersökningen gjordes före kriget, år 1938, och konsumtionsvanorna har givetvis förändrats väsentligt sedan dess.

För materialinsamlingen skall man tillämpa en kombinerad intervju- och bokföringsmetod. 20 000 slumpmässigt utvalda hushåll i London och 350 andra områden anmodas delta i undersökningen. De kommer att besökas av ombud från Ministry of Labour eller Social Survey och intervjuas om hushållets sammansättning och hushållsmedlemmarnas sysselsättning, om bostadens beskaffenhet och kostnaderna för denna. Varje vuxen hushållsmedlem (i allmänhet över 16 år) skall vidare tillfrågas om vissa utgifter, som belöper sig på hela året, såsom radio- och televisionslicenser, försäkringar, skatter för motorfordon, avgifter till skolor och kurser m. m.

Därjämte kommer samma personer att anmodas föra bok över samtliga utgifter under en tid av tre veckor. Var och en skall här redogöra för de utgifter, som han har bestritt för sig personligen eller för hushållet. Angående inkomsten vill man nöja sig med uppgifter, som gör det möjligt dels att avgränsa »indexfamiljerna» och dels att göra indelning i inkomstklasser för en analys av inkomstens samband med utgifterna inom olika poster.

Bokföringsperioderna kommer att spridas över ett helt år, så att säsongvariationerna utjämnas. Ett arvode av 1 pund skall utgå till var och en som deltar i undersökningen. Som villkor för arvodet har dock uppställts, att samtliga hushållsmedlemmar skall ha fullgjort bokföringen och att uppgifter angående hushållets sammansättning m. m. har lämnats.

E. W.

1 727 yrken i ILO-förteckning. En internationell lista över alla tänkbara slag av arbetare, från vanlig, okvalificerad arbetskraft till vetenskapsmän och högt kvalificerade tekniker, har utarbetats av ILO. Den upptar alla tänkbara slag och typer av människor, klassificerade alfabetiskt med hänsyn till deras arbete och utkomstmöjligheter. Meningen med listan är att den skall underlätta det internationella utbytet av arbetskraft, närmast emigranters placering i nya hemländer.

Denna »arbetarlista» är ett digert verk, en utredning i två band med titeln »International Classification of Occupations for Migration and Employment Placement». Yrken och sysselsättningar är uppdelade i nio huvudgrupper, som sönderfaller i 45 mindre grupper, vilka i sin tur är uppdelade i 287 yrkestyper. Dessa typer är slutligen uppdelade i sammanlagt 1 727 särskilda yrken.

Uppgiften att sammanställa detta verk har lösts helt vetenskapligt. Sju specialister på yrkes- och arbetsfrågor från Canada, Frankrike, Nederländerna och USA har arbetat både vid högkvarteret i Genève och i Sydamerika och Västeuropa för att få det material de har behövt. 19 månader har det tagit dem att göra uppställningen. Arbetet har finansierats med Marshall-pengar.

I första hand skall den nya publikationen användas för att underlätta överflyttning av arbetskraft av alla slag från ett land till ett annat. Därför har förteckningen gjorts upp med jämförande benämningar på varje yrke eller sysselsättning från Belgien, Brasilien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Storbritannien, Tyska förbundsrepubliken, Uruguay och Österrike. Däremot blir det alltså möjligt att mycket noga ange hugade europeiska emigranters arbetsfält i samma terminologi som immigrantländernas, t. ex. den som används i Sydamerika. Genom att jämföra titlarna i verket kan man också ur de 287 olika yrkesgrupperna utläsa, i vad mån ett speciellt arbete kan utföras av en viss arbetare, och omvänt, i vad mån en arbetare, som tillhör en viss profession, lämpar sig för ett bestämt uppdrag. Man räknar med att verket därigenom kan komma till nytta i enskilda länder också, när det gäller att bättre utnyttja den arbetskraft de har och att skapa större rörlighet på arbetsmarknaden.

Naturligtvis kan verket med fördel användas i varje land som självt önskar införa en klassificering av sin arbetskraft eller förbättra de klassificeringssystem som redan existerar. ILO-fackmän som är ute i uppdrag för FN:s tekniska hjälpprogram har redan haft nytta av det nya verket, när de sysslat med arbetskraftsproblem bl. a. i Brasilien, på Ceylon, i Israel, Pakistan och Peru.

Danska lagförslag rörande socialutgifterna. Den danska regeringen har nyligen i Danmarks riksdag framlagt propositioner rörande dels nedskärningar av vissa statliga subventioner, dels förbättringar av vissa sociala förmåner.

Lagförslagen går ut på att statens subventionsbördor skall reduceras på fyra punkter; skorabattkorten skall utlöpa vid finansårets utgång (besparing 29 milj. kr); det extra bidraget till mjölk om 6 öre per liter upphör (26 milj. kr); subventioneringen av rågbrödspriserna minskas (47 milj. kr) — priset väntas därigenom gå upp från 1,17 till 1,95 kr per kg, en ökning som beräknas vara tillräcklig för att det ej längre skall lönа sig att använda rågbröd till grisfoder (vilket skett i strid med gällande bestämmelser); slutligen skall järnvägsbiljetter — med vissa undantag — prisförhöjas med 10 procent (besparing 14 à 15 milj. kr).

Medan staten således genom de föreslagna åtgärderna skulle spara 116—118 milj. kr, väntas levnadskostnadsindex öka med 2,8 enheter. Det är en av anledningarna till att regeringen föreslår besparingarna använda ej blott till förbättring av statens finanser utan även till skattelättnader och ökade barnbidrag, vilka tillsammans beräknas sänka levnadskostnadsindex lika mycket som slopandet av subventionerna skulle öka densamma. Dessutom föreslås vissa andra förbättringar av sociala förmåner.

Skattelättnaderna innebär dels att den skattefria minimiinkomsten höjs med 200 kr, dels en reduktion av skattesatserna för inkomster under 20 000 kr. Reduktionen, som varierar mellan 5 och 117 kr, är störst för inkomster mellan 8 000 och 10 000 kr. Skattelättnaderna betyder en inkomstminskning med 48 milj. kr.

Barnbidragen, som föreslås utgå liksom hittills endast till försörjare med en inkomst understigande 20 000 kr, höjs enligt propositionen med 25 procent. Detta innebär en ökad belastning på staten med 27 milj. kr.

Regeringens förslag i fråga om sociala förmåner avser ökning av bidragen till ensamstående mödrar med 20 procent, höjning av det särskilda understödet till kroniskt sjuka med 25 procent, fördubbling av den årsintäkt, som utesluter ålders- och invalidpension, samt ökade bidrag till sjukkas-

sorna. Slutligen föreslås ökad insats från statens sida på yrkesvägledningens område.

Dessa förbättringar av sociala förmåner beräknas kosta staten mellan 17 och 20 milj. kr årligen.

Tillsammans med barnbidragen och skattelättnaderna belastar de sålunda statsfinanserna med 92 à 95 milj. kr. Av ovannämnda besparingar å 116—118 milj. kr kvarstår alltså 20 à 25 milj. kr att utnyttjas till förbättring av statsfinanserna.

Tekniskt biståndsavtal mellan Sverige och FN. Sverige har, sedan FN bildades, under årens lopp ställt ett tjugotal experter till världsorganisationens förfogande, vilka lämnat s. k. tekniskt bistånd (»technical assistance») åt underutvecklade länder. Med undertecknandet nyligen av ett tekniskt biståndsavtal mellan Sverige och Förenta nationerna skall även vårt land komma i åtnjutande av denna hjälpform. Avtalet innebär, att Sverige genom FN:s förmedling under en sexmånadersperiod skall motta en socialvårdsexpert med uppgift att biträda vid organiserandet av undervisningen vid de svenska socialinstituten, speciellt rörande s. k. »social casework».

Yttrande av socialstyrelsen över riksdagsmotion i befolkningsfrågan. Socialstyrelsen har avgivit yttrande över en inom riksdagen väckt och till utskottet hänvisad motion II: 157 (likalydande motion I: 114) om vissa utredningar i befolkningsfrågan. Av socialstyrelsens yttrande återges här följande.

Motionärerna ha i anslutning till vissa befolkningssiffror, som angivits i motionen, givit uttryck åt uppfattningen att vårt land befinner sig i en befolkningskris som är så akut, att åtgärder för att bemästra densamma snarast böra vidtagas. Minskningen av barnkullarna under de senaste sju åren samt den pågående ökningen av de äldre åldersgrupperna vittna enligt motionärernas mening om en påtaglig försvagning av vårt folks livskraft, som torde väcka oro inför framtiden hos alla. Genom dessa uttalanden och även genom direkt hänvisning till tidigare initiativ som tagits från motionärerna närstående håll i befolkningsfrågan synas motionärerna ha velat anknyta till tankegångar, som vore gängse vid den tidpunkt, då befolkningsproblemen för första gången rönte mera allmänt intresse här i landet, d. v. s. för inemot 20 år sedan. Härvid ha motionärerna synbarligen även utgått från att det aktuella läget är ur befolkningssynpunkt jämförbart med läget vid angivna tidpunkt.

I anledning av det anförda får socialstyrelsen till en början understryka, att prognoser rörande befolkningsutvecklingen, vilka grunda sig på omfattningen av ännu ofödda barnkullar, alltid måste vidlådas av en viss osäkerhet. Sålunda ha de prognoser, som ställdes vid början och mitten av 1930-talet, sedermera i avsevärd utsträckning jävats av befolkningsutvecklingen. Vad särskilt angår den aktuella befolkningssituationen må framhållas följande. Befolkningen här i landet har sedan den s. k. befolkningskrisen 1932—1933 ökat med inemot 1 miljon invånare. Den av motionärerna särskilt uppmärksammade minskningen av antalet födda sedan år 1945 har under de senaste två åren visat en klar tendens att stagnera. De preliminära siffrorna för år 1952 visa sålunda att minskningen i antalet födda under nämnda år ytterligare avtagit, om den icke rent av helt avstannat, och detta trots att de årskullar, som under de senaste åren inträtt i fruktsamhetsåldern, varit mindre än sina föregångare och överhuvudtaget äro de minsta, som förekommit i vårt land. Styrelsen anser dock icke uteslutet, att antalet födda kan komma att ytterligare nedgå något under de följande åren. Det bör emellertid beaktas att, ehuru antalet födda under de senaste åren varit relativt lågt, befolkningen under dessa år ökat med över 50 000 personer per år. Någon folkminskning torde därför icke behöva befaras, i varje fall icke under överskådlig tid.

Vad därefter angår frågan om åldersförskjutningarna inom befolkningen, ha motionärerna i en särskild uppställning visat, hur mycket åldersgrupperna över 65 år kunna tänkas öka under de närmaste 30 åren. I anslutning härtill och med utgångspunkt från antagandet, att barnkullarna under följande år komma att fortsätta att minska framhålles, att ett allt tunnare produce-

rande skikt måste åtaga sig allt större samhälleliga bördor.

Styrelsen vill i detta sammanhang erinra om att även antalet personer i produktiv ålder har ökat starkt och att denna ökning kommer att fortsätta, särskilt sedan 1940-talets stora barnkullar börjat komma upp i de produktiva åldrarna. Även om en viss försämring i relationen mellan åldringar och produktiva har ägt rum under det senaste årtiondet och kan förväntas fortsätta under en viss framtid, så är denna förskjutning dock ej av så stor omfattning, att den i och för sig bör föranleda alltför långt gående slutsatser, särskilt om man betänker att personer numera hålla sig arbetsföra upp till en högre ålder än tidigare.

— — — — — — — — — — — — — —

I fråga om aborterna ha motionärerna räknat med att antalet illegala aborter för närvarande ligger vid 15 000—20 000 per år och att det tycks stiga. Motionärerna vända sig mot den nuvarande abortlagstiftningen, som synbarligen icke anses vara tillräckligt restriktiv, och förorda en översyn av densamma. Socialstyrelsen vill härvidlag — utan att i övrigt ta ställning till ifrågavarande spörsmål — inskränka sig till att framhålla, att man måste räkna med möjligheten att en inskränkning i den legala verksamheten närmast får till följd en utvidgning av den illegala. Risken härför är otvivelaktigt avsevärd, i synnerhet om omfattningen av den illegala abortverksamheten redan nu skulle vara av sådan storleksordning, som motionärerna antagit.

Vad som anförts i det föregående ger vid handen, att socialstyrelsen icke kan dela motionärernas uppfattning att befolkningsutvecklingen såsom sådan påkallar åtgärder inom de berörda områdena. Styrelsen kan därför icke förorda bifall till motionärernas yrkanden. Däremot är det enligt styrelsens uppfattning motiverat att från andra utgångspunkter — varvid dock givetvis även befolkningsproblemen böra beaktas — angripa vissa av de av motionärerna berörda problemen. Styrelsen tänker därvid särskilt på ytterligare åtgärder till stöd för barnfamiljerna. I detta sammanhang må framhållas, att en anmärkningsvärt stor del av fattigvårdsklientelet fortfarande utgöres av barnfamiljer. Det må även erinras om den avsevärda försvagning av vissa familjestödjande åtgärder, främst de allmänna barnbidragen, som inträtt genom penningvärdets fall.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för februari 1953

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex har beräknats till 223,9 för februari 1953 mot 224,3 för januari, vilket innebär en sänkning med 0,4 enheter eller 0,2 %. Denna indexserie, som har år 1935 som basperiod, avser att mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet. Beräkningarna för februari grundar sig på prisuppgifter från 60 städer och andra tätorter.

Prisutvecklingen under perioden från mitten av januari till mitten av februari har kännetecknats av små prisrörelser. Endast ca $^1/_7$ av de i indexberäkningarna medtagna varuslagen har fått sina priser ändrade med mer än 1 %. För de olika delposterna är indextalen och de procentuella förändringarna under de senaste månaderna följande (år 1935 = 100).

	Dec. 1952	Jan. 1953	Febr. 1953	Prisförändring i % dec.–jan.	jan.–febr.
Livsmedel	243·3	242·7	241·9	− 0·2	− 0·3
Bostad	123·5	123·5	123·5	—	—
Bränsle och lyse	248·5	249·5	248·2	+ 0·4	− 0·5
Beklädnad	245·2	244·2	243·5	− 0·4	− 0·3
Kläder	250·8	249·7	249·1	− 0·4	− 0·2
Skor	221·0	221·0	219·7	—	− 0·6
Övriga varor och tjänster	240·7	241·5	241·5	+ 0·3	—
Inventarier och husgeråd	218·1	218·2	218·3	0·0	0·0
Generalindex[1]	224·3	224·3	223·9	—	− 0·2

En närmare redogörelse för denna indexserie med vissa prisuppgifter för enskilda varuslag föreligger i en stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

[1] Generalindextalen för tidigare år återfinns i Soc. Medd. 1951:5, sid. 378 och 1952:2, sid. 116.

M. B.

Ålderdomshemmen år 1951

Socialstyrelsen har för avsikt att fortlöpande följa utvecklingen av förhållandena vid ålderdomshemmen. I anslutning till de årligen återkommande frågorna om storlek, beläggning och driftskostnader skall även frågor av mera speciellt intresse eller av särskild aktualitet kunna tillfogas. Så har skett vid 1951 års undersökning, i det att uppgifter inhämtats angående personalens storlek och bostadsförhållanden samt läkarkontrollen.

Antal ålderdomshem och platsantalet på dessa. En viss förändring i definitionen av begreppet ålderdomshem har införts i denna undersökning. De städer, som inte deltar i landsting och som därför själva har att ombesörja sjukvård av olika slag, driver — med undantag av Göteborgs stad — sjukavdelningar såväl för sinnessjuka som för kroniskt sjuka i anslutning till sina ålderdomshem eller separat men i fattigvårdsstyrelsens regi. Sådana avdelningar har tidigare alltid redovisats såsom ålderdomshem; i fortsättningen kommer de emellertid, om de är inrymda i byggnader, helt fristående från det egentliga ålderdomshemmet, att redovisas som självständiga sjukvårdsanstalter.

Tab. 1. Antal ålderdomshem den 31 december 1951 länsvis, fördelade efter antal vårdplatser

Län	Antal ålderdomshem	därav med nedanstående antal platser									Summa platser den	
		-10	11-15	16-20	21-30	31-40	41-50	51-75	76-100	101-	31/12 1951	15/6 1950
Stockholms stad	6	—	—	—	—	—	—	2	—	4	2 444	2 433
Stockholms	76	9	20	26	7	5	3	2	1	3	1 846	1 784
Uppsala	35	4	9	13	4	2	1	1	—	1	912	901
Södermanlands	68	13	16	16	13	4	2	—	2	2	1 679	1 732
Östergötlands	100	15	30	26	19	4	1	2	1	2	2 277	2 274
Jönköpings	77	30	28	11	6	1	—	—	—	1	1 129	1 201
Kronobergs	52	9	12	17	10	2	1	—	—	1	1 002	979
Kalmar	73	5	17	18	21	6	3	2	—	1	1 730	1 755
Gotlands	6	—	2	1	2	—	—	1	—	—	148	125
Blekinge	27	—	1	10	11	—	2	2	—	1	864	892
Kristianstads	67	12	25	16	9	3	1	—	1	—	1 183	1 206
Malmöhus	97	15	32	24	17	1	3	—	—	5	2 602	2 617
Hallands	49	12	19	9	5	1	—	1	—	2	1 081	1 144
Göteborgs och Bohus	65	10	22	12	8	5	—	2	3	3	2 326	2 304
Älvsborgs	99	20	27	21	19	6	3	1	1	1	2 044	2 013
Skaraborgs	79	13	31	13	11	4	1	3	3	—	1 627	1 623
Värmlands	75	9	18	15	12	10	6	2	2	1	1 981	2 048
Örebro	55	9	10	14	10	4	2	2	2	2	1 482	1 510
Västmanlands	50	5	13	16	7	3	1	4	—	1	1 227	1 238
Kopparbergs	38	2	6	5	11	6	1	7	—	—	1 196	1 203
Gävleborgs	43	2	6	6	13	5	3	6	—	2	1 471	1 482
Västernorrlands	55	3	11	13	10	8	5	—	3	2	1 860	1 823
Jämtlands	34	1	14	10	6	2	—	—	1	—	694	726
Västerbottens	32	1	5	8	6	6	3	3	—	—	941	835
Norrbottens	26	1	1	9	5	6	2	2	—	—	714	731
Hela riket	**1 384**	**200**	**375**	**329**	**242**	**94**	**44**	**45**	**20**	**35**	**36 460**	**36 579**
därav: landsbygd	1 237	195	366	312	218	82	32	23	8	1	24 045	24 148
städer	147	5	9	17	24	12	12	22	12	34	12 415	12 431

Vid slutet av år 1951 fanns i riket 1 384 ålderdomshem med sammanlagt 36 460 platser. Antalet platser hade minskat något sedan i maj 1950. Minskningen kom helt på kronikeravdelningarna; platsantalet hade där minskat med 5 %. På övriga avdelningar hade praktiskt taget ingen förändring inträffat. Nedanstående tablå återger förändringarna för varje avdelningstyp; i antalet platser år 1950 ingår inte de fristående vårdavdelningarna i städer utanför landsting.

	Antal platser		
	31/12 1951 a	15/6 1950 b	a i % av b
Egentligt ålderdomshem (inkl. icke godkänd sjukavdelning)	33 177	33 175	100
Sinnessjukavdelning	917	911	101
Kronikeravdelning	2 366	2 493	95
Samtliga	**36 460**	**36 579**	**100**

Inom de olika länen kan emellertid vissa förskjutningar noteras. Den största skillnaden återfinns i Gotlands län, där platsantalet ökat med 18 %; närmast därefter kommer Västerbottens län med 13 % ökning. En nedgång

med 5 % eller mer hade inträffat i två län, nämligen Jönköpings och Hallands. I tab. 1 återges för varje län antalet ålderdomshem samt antalet vårdplatser på dessa.

En liten ökning av andelen platser i enkelrum kan märkas sedan föregående undersökningstillfälle, från 18 till 20 %. Variationen mellan länen är på denna punkt ganska stor. I Västerbottens län var 29 % av platserna inrymda i enkelrum. För ytterligare 4 län var procentsiffran 25 eller högre. Mindre än 15 % hade 3 län, därav Gotlands län med endast 11 %, och Stockholms stad med 14 %. Procenttalen var väsentligt lägre för specialavdelningarna än för de egentliga ålderdomshemmen, vilket är naturligt, då dessa avdelningar har och måste ha en viss prägel av sjukhem:

	Hela antalet platser	därav i % i enkelrum
Egentligt ålderdomshem	31 636	22
Sinnessjukavdelning	917	12
Kronikeravdelning	2 366	10
Icke godkänd sjukavdelning	1 541	15
Samtliga	**36 460**	**20**

Ny- och ombyggnader. Under hela tiden fr. o. m. 1 juli 1946 — den tidpunkt, fr. o. m. vilken statsbidrag kan påräknas för anläggningskostnader — t. o. m. 1951 års utgång har inalles 39 hem nybyggts och 13 om- och tillbyggts. Av dessa hade 22 hem nybyggts sedan föregående undersökning den $^{15}/_{5}$ 1950, tre i vartdera Kronobergs, Älvsborgs och Västernorrlands län, två i Stockholms län, Östergötlands, Kalmar, Göteborgs och Bohus samt Väster-

Kokvrå i ett modernt ålderdomshem.

bottens län och ett i Uppsala, Gotlands och Skaraborgs län samt 8 om- och tillbyggts. Dessutom hade renoveringar i form av smärre reparationer, målningsarbeten etc. företagits i ett stort antal hem. 847 ålderdomshem var enligt uppgift i helt oförändrat skick sedan maj 1950.

Beläggning. I genomsnitt 83 % av platserna på de egentliga ålderdomshemmen hade varit belagda under år 1951. Beläggningen per 100 platser var ungefär densamma som år 1949. På de övriga avdelningstyperna hade emellertid, som tablån nedan visar, en viss nedgång skett:

	Medelbeläggning per 100 platser	
	år 1951[1]	år 1949
Egentligt ålderdomshem	83	83
Sinnessjukavdelning	94	96
Kronikeravdelning	94	95
Icke godkänd sjukavdelning	87	89

Specialavdelningarna hade 1951 liksom tidigare betydligt större beläggning än de egentliga ålderdomshemmen.

Hela antalet vårddagar under året utgjorde ca 11 miljoner, motsvarande ett genomsnitt av 30 995 vårdtagare per dag. Antalet vårdtagare har sedan den 31/12 1948 visat följande utveckling:

	Antal vårdtagare
Den 31/12 1948	31 466
» » 1949	31 511
» » 1950	31 737
» » 1951	32 004

Personalens storlek. På landsbygdens ålderdomshem fanns vid slutet av år 1951 4 454 heltids- och 591 deltidsanställda, på städernas hem 2 632 resp. 245. Deltidsanställning var något vanligare på landsbygden och förekom mer på de små hemmen än på de stora. Personalens uppdelning på olika kategorier framgår av nedanstående tablå:

	Antal	
	heltidsanställda	deltidsanställda
Sysslomän	74	60
Föreståndarinnor	1 370	—
Biträdande föreståndarinnor	54	18
Sjuksköterskor och sjukvårdare	259	12
Kokerskor	590	10
Biträden	4 221	249
Övrig personal	518	487

Föreståndarinna fanns vid samtliga hem med undantag för 20. På några av de hem, som vid årsskiftet saknade föreståndarinna, fanns ej heller några vårdtagare; i återstående fall sköttes föreståndarinnearbetet av ett

[1] Vid jämförelsen är dock att märka att i siffrorna för år 1949 ingår de fristående specialavdelningarna vid ålderdomshem i städer, som inte sorterar under landsting.

Tab. 2. Personalens storlek på olika stora hem den 31 december 1951

Antal platser per hem	Antal ålderdomshem	därav med nedanstående antal												
		heltidsanställda								deltidsanställda				
		0	1–2	3–4	5–9	10–19	20–49	50–	S:a	0	1–2	3–4	5–	S:a
— 10	200	3	184	13	—	—	—	—	322	133	67	—	—	71
11— 15	375	—	231	143	1	—	—	—	889	240	133	2	—	152
16— 20	329	—	53	252	24	—	—	—	1 078	232	89	8	—	127
21— 30	242	—	3	128	110	1	—	—	1 104	145	91	4	2	141
31— 40	94	—	—	6	84	4	—	—	613	50	36	6	2	82
41— 50	44	—	—	—	21	23	—	—	436	21	13	5	5	62
51— 75	45	—	—	—	4	37	4	—	627	18	17	7	3	63
76—100	20	—	—	—	—	10	10	—	381	11	5	2	2	25
101—	[1] 29	—	—	—	—	2	16	11	1 641	8	9	2	10	113
Summa	1 378	3	471	542	244	77	30	11	7 086	858	460	36	24	836

biträde eller av annan person. Samtliga föreståndarinnor var heltidsanställda.

Biträdande föreståndarinna fanns vid 72 hem. En fjärdedel av dem var deltidsanställda. De heltidsanställda återfanns vid större hem. De deltidsanställda, vilkas huvuduppgift var att ersätta den ordinarie föreståndarinnan vid sjukdom, semester och annan ledighet, förekom även på mindre hem.

Sysslomän fanns vid 133 hem. Många svarade för administrationen av flera hem; andra bar ansvaret för en kommuns hela socialvård och hade *sysslomannaskapet* som en av flera arbetsuppgifter. På 73 hem, representerande alla storleksgrupper, fanns heltidsanställda sysslomän eller föreståndare.

Sjuksköterskor och sjukvårdare fanns till ett antal av 271; de allra flesta var heltidsanställda. Specialavdelningarna för sinnessjuka och kroniskt sjuka sysselsatte givetvis de flesta; knappt en tredjedel arbetade på de egentliga ålderdomshemmen. Kokerskor fanns på de flesta hem med mer än 40 platser men förekom också på en del mindre hem. Så gott som alla var heltidsanställda.

Den största personalkategorin utgjorde biträdena, 4 221 heltids- och 249 deltidsanställda. De var relativt sett betydligt talrikare på hem med specialavdelningar än på de övriga. Biträdena på de mindre hemmen fick vanligen ersätta föreståndarinnan vid dennas ledighet.

Gruppen »övrig personal» innefattar städ- och tvätthjälp, jordbruksarbetare, *anställda vid kontoret*, vaktmästare m. fl. Närmare hälften av de 1 005 personerna inom denna kategori var deltidsanställd.

Antalet anställda på olika stora hem finns sammanställt i tab. 2.

Personalens bostadsförhållanden. De anställdas bostadsfråga hade lösts på helt olika sätt på landsbygden och i städerna. På landsbygdshemmen bodde

[1] För 6 hem saknas uppgift om personalens storlek.

Tab. 8. De anställdas bostadsförhållanden den 31 december 1951 på olika stora hem

Antal platser per hem	Antal anställda	därav i % boende			
		på ålderdomshemmet	i särskilt personalbostadshus	i annan av fattigvårdsstyrelsen upplåten lägenhet	i lägenhet fritt vald utanför ålderdomshemmet
— 10	393	82·2	0·2	1·8	15·8
11— 15	1 041	83·2	0·5	1·2	15·1
16— 20	1 200	81·8	2·1	1·8	14·3
21— 30	1 245	75·4	6·0	2·4	16·2
31— 40	695	68·9	10·2	2·5	18·4
41— 50	498	51·8	11·5	4·0	32·7
51— 75	690	47·0	18·4	2·7	31·9
76—100	406	44·6	10·8	4·9	40·2
101—	1 754	20·1	16·8	4·8	58·8
Summa	7 922	59·4	8·8	2·8	29·0
därav: landsbygd	5 045	75·4	6·6	1·9	16·1
städer	2 877	31·3	12·6	4·5	51·6

inte mindre än tre fjärdedelar av personalen på själva ålderdomshemmet, i städerna endast knappt en tredjedel, vilket illustreras i tab. 3. Där återges också skillnaderna med hänsyn till ålderdomshemmens storlek.

Mycket tydligt framgår av tabellen att ju större hemmen var desto vanligare var det att personalen hade sina bostäder utanför hemmets område. Men även särskilda personalbostadshus förekom oftare vid de större hemmen än vid de mindre. På de största hemmen (med mer än 100 platser) bodde 17 % av personalen på sådant sätt.

Antalet läkarbesök. I allmänna läkarinstruktionen finns bestämmelser om förste provinsialläkares tillsyn, bl. a. över fattigvårdsanstalter, och överinseende över sjukvården. Det sägs också att provinsialläkare »när tid och omständigheter det medgiva, bör undersöka hälsovårdsförhållandena» på anstalter inom sitt distrikt. Socialstyrelsen har vid flera tillfällen, särskilt i Råd och anvisningar nr 28 år 1945, rekommenderat fattigvårdsstyrelserna att hålla god kontakt med tjänsteläkaren och att träffa avtal om regelbundna besök på ålderdomshemmet. Vid 28 % av ålderdomshemmen hade sådana avtal träffats. Skillnaden var mycket stor mellan landsbygd och städer, 23 resp. 73 %, vilket givetvis sammanhänger med storleken på hemmen och förekomsten av specialavdelningar. Det var framför allt de stora hemmen, som träffat avtal med tjänsteläkaren eller annan läkare på orten om att regelbundet besöka ålderdomshemmet. Tab. 4 visar, att samtliga hem med mer än 100 platser, drygt hälften av hemmen med 30—40 platser och 9 % av de minsta hemmen (med 10 platser eller mindre) hade regelbunden läkarkontroll.

På de hem, där regelbunden läkarkontroll förekom, bestod den vanligen i ett à två besök per månad eller vecka. Avtal om mer sporadiskt förekom-

Tab. 4. Antal läkarbesök per år på olika stora hem

Antal platser per hem	Antal ålderdomshem	Absoluta tal								Procenttal		
		utan regelbundna läkarbesök	med regelbundna läkarbesök	därav						Antal ålderdomshem	därav	
				1 à 2 ggr/år	1 à 2 ggr/kvart.	1 à 2 ggr/månad	1 à 2 ggr/vecka	oftare	okänt antal		utan regelbundna läkarbesök	med regelbundna läkarbesök
— 10	200	182	18	2	6	9	—	—	1	100·0	91·0	9·0
11— 15	375	321	54	1	8	39	3	—	3	100·0	85·6	14·4
16— 20	329	264	65	3	16	34	12	—	—	100·0	80·2	19·8
21— 30	242	161	81	—	7	50	20	1	3	100·0	66·5	33·5
31— 40	94	45	49	—	1	31	15	—	2	100·0	47·9	52·1
41— 50	44	13	31	—	—	6	24	—	1	100·0	29·5	70·5
51— 75	45	9	36	—	—	8	25	2	1	100·0	20·0	80·0
76—100	20	1	19	—	—	4	15	—	—	100·0	(5·0)	(95·0)
101—	35	—	35	—	—	1	14	15	5	100·0	—	100·0
Summa	**1 384**	**996**	**388**	**6**	**38**	**182**	**128**	**18**	**16**	**100·0**	**72·0**	**28·0**
därav: landsbygd	1 237	956	281	6	38	161	70	—	6	100·0	77·3	22·7
städer	147	40	107	—	—	21	58	18	10	100·0	27·2	72·8

mande besök hade träffats i 44 fall. På 18 hem förekom läkarbesök oftare än två gånger i veckan, vanligen dagligen.

I. D.

Fattigvården under år 1951

Den efter folkpensionsreformens och de allmänna barnbidragens införande konstaterade minskningen i fattigvårdens omfattning har nu i stort sett upphört. Mellan åren 1950 och 1951 har antalet av fattigvårdsstyrelserna understödda familjer ökat med 262 (0,2 %) och var under sistnämnda år 147 787. Antalet understödstagare, inberäknat samtliga familjemedlemmar, minskade under samma tid med 152 (0,1 %) och utgjorde 1951 293 087 personer. Såväl beträffande understödsfallen som understödstagarna uppvisar landsbygden en minskning och städerna en ökning, ingendera dock av någon avsevärd storleksgrad. En översikt av antalet understödsfall och antalet understödstagare av olika slag samt deras förändring sedan föregående år, framgår av denna sammanställning.

	Antal år 1951	Ökning el. minskning sedan 1950	
		antal	i procent
Antal understödsfall (familjer)	**147 787**	**+ 262**	**+ 0·2**
Därav			
a) ensam man utan barn	36 316	— 786	— 2·1
» » med »	726	+ 7	+ 1·0
» kvinna utan »	46 176	+ 401	+ 0·9
» » med »	14 141	+ 618	+ 4·6
gifta par utan »	20 028	+ 277	+ 1·4
» » med »	30 196	— 184	— 0·6
ensamma barn	204	— 71	—25·8
b) landsbygd	70 534	— 957	— 1·3
städer	77 253	+ 1 219	+ 1·6
Antal understödda personer	**293 087**	**— 152**	**— 0·1**
Därav			
a) vuxna män	87 266	— 686	— 0·8
» kvinnor	110 541	+ 1 112	+ 1·0
barn under 16 år	95 280	— 578	— 0·6
b) landsbygd	141 357	— 2 988	— 2·1
städer	151 730	+ 2 836	+ 1·9

I redovisningen ingår inte vårdtagare på ålderdomshem; sedan 1949 omfattar statistiken nämligen endast sådana understödstagare som erhållit hemunderstöd, vård på sjukvårdsanstalt samt annan av fattigvårdsstyrelsen lämnad hjälp. Härigenom är hela antalet hjälpta personer något större än vad som framgår av de här lämnade uppgifterna. Vårdtagarna på ålderdomshemmen redovisas i annat sammanhang.[1]

Bland olika familjetyper har antalet ensamma kvinnor ökat med 1 019 fall, medan ensamma män minskat med 779. Ser man på antalet understödda personer, kan man konstatera en minskning av antalet vuxna män och av antalet barn; däremot har kvinnornas antal ökat. Antalet understödsfall och antalet understödstagare på landsbygden inom olika riksområden och kom-

[1] Se detta häfte, sid. 228.

Tab. 1. Antal understödsfall och understödstagare inom olika riksområden år 1951

Riksområden m. m.	Antal understödsfall	Ökning (+) eller minskning (−) sedan 1950		Antal understödda personer	Ökning (+) eller minskning (−) sedan 1950	
		Antal	i %		Antal	i %
Landsbygden	**70 534**	**− 957**	**− 1·3**	**141 357**	**− 2 988**	**− 2·1**
Mälarlänen	13 445	+ 189	+ 1·4	24 701	+ 295	+ 1·2
Östra Götaland	10 257	+ 63	+ 0·6	18 876	+ 397	+ 2·1
Skåne, Blekinge o. Halland	8 409	− 297	− 3·4	15 608	− 484	− 3·0
Bohuslän och Vänerlänen	10 120	− 425	− 4·0	18 376	− 458	− 2·4
Dalarna och Nedre Norrland	18 519	− 176	− 0·9	37 418	− 748	− 2·0
Övre Norrland	9 784	− 311	− 3·1	26 378	− 1 990	− 7·0
Jordbrukskommuner	5 236	− 164	− 3·0	9 958	− 283	− 2·8
Skogskommuner	6 193	− 109	− 1·7	13 637	− 926	− 6·4
Blandade kommuner	20 082	− 389	− 1·9	41 207	− 1 158	− 2·7
Industrikommuner	12 772	− 67	− 0·5	24 493	+ 336	+ 1·4
Övriga kommuner	26 251	− 228	− 0·9	52 062	− 957	− 1·8
Städerna	**77 253**	**+ 1 219**	**+ 1·6**	**151 730**	**+ 2 836**	**+ 1·9**
Stockholm	23 819	− 1	− 0·0	43 825	− 100	− 0·2
Göteborg	8 801	+ 84	+ 1·0	17 138	+ 59	+ 0·3
Malmö	4 237	+ 346	+ 8·9	8 942	+ 807	+ 9·9
Övriga städer över 30 000 inv.	15 814	+ 203	+ 1·3	33 034	+ 1 005	+ 3·1
Städer under 30 000 inv.	24 582	+ 587	+ 2·4	48 791	+ 1 065	+ 2·2
Hela riket	**147 787**	**+ 262**	**+ 0·2**	**293 087**	**− 152**	**− 0·1**

muntyper samt i städer av olika storlek belyses i tab. 1. Här framgår även de absoluta och de relativa förändringarna sedan år 1950. På landsbygden har förändringarna i antalet fall och i antalet understödda personer varit av olika omfattning i skilda delar av riket, men även städerna visar inbördes rätt stora olikheter. Mälarlänen och Östra Götaland visar en mindre ökning sedan 1950, medan övriga delar visar en minskning. Störst är denna i Övre Norrland (Norrbotten och Västerbotten), där antalet fall minskat med 3 % och antalet understödda personer med 7 %. Efter den näringsgeografiska karaktären visar samtliga utom industrikommunerna en minskning. Även städerna inbördes företer rätt stora variationer. Relativt stor ökning har Malmö stad, något som även var fallet mellan 1949 och 1950. Sedan 1950 har antalet fall i Malmö ökat med 9 % och antalet understödda personer med 10 %. Även i övriga städer har en mindre ökning förekommit, dock inte i Stockholm, där antalet praktiskt taget är oförändrat.

Antalet fattigvårdsunderstödda personer i relation till folkmängden är 4,2 per 100 invånare. Motsvarande tal för städerna är 4,6 och för landsbygden 3,8. Under hela 1940-talet har relativa andelen understödstagare minskat; 1940 var således motsvarande siffra 8,4.

Inom olika delar av riket är understödsfrekvensen mycket varierande. Detta framgår av tab. 2, där antalet understödstagare satts i procent av folkmängden 1951 inom olika riksområden och i städer av olika typer. Understödsfrekvensen är på landsbygden lägst i södra och sydvästra delarna av riket (2,5 %) och högst i Övre Norrland (7,0 %). Av de större städerna har

Tab. 2. Antal understödstagare i % av folkmängden 1951 i olika riksområden, kommuntyper och städer

	i % av folkmängden		i % av folkmängden
Landsbygden	3·8	Industrikommuner	3·9
Mälarlänen	4·0	Övriga kommuner	4·3
Östra Götaland	2·9	*Städerna*	4·6
Skåne, Blekinge och Halland	2·5	Stockholm	5·9
Bohuslän och Vänerlänen	2·5	Göteborg	4·8
Dalarna och Nedre Norrland	5·1	Malmö	4·6
Övre Norrland	7·0	Övriga städer över 30 000 inv.	4·1
Jordbrukskommuner	2·2	Städer under 30 000 inv.	4·1
Skogskommuner	5·3	Hela riket	4·2
Blandade kommuner	3·4		

Stockholm den högsta understödsfrekvensen med 5,9 %. Inom olika kommuntyper på landsbygden uppvisar jordbrukskommunerna den lägsta (2,2 %) och skogskommunerna den högsta (5,3 %) frekvensen. Sammanlagt 130 kommuner hade inga understödstagare. Bland landskommunerna redovisar Skeglinge i Malmöhus län den högsta frekvensen, 26,9 % (18 av kommunens 67 invånare). Därnäst kommer Korpilombolo kommun i Norrbottens län med 18,5 %. Bland städerna uppvisar Kramfors, Kiruna och Arvika de högsta frekvenstalen, resp. 8,0, 7,3 och 7,1 %.

Antalet understödstagare inom olika åldersklasser, satt i relation till hela antalet invånare inom motsvarande klasser, utvisar ett relativt högt procenttal för barnaåldrarna, ett lågt för gruppen 16—30 år samt därefter vid stigande ålder ökade värden. Av dem som är över 67 år har ca 7 % fått något understöd av fattigvården. Som förut nämnts är de personer inte inberäknade vilka vårdats på ålderdomshem och inte heller fått något annat slag av hjälp från fattigvården.

Ålder	Understödda personer 1951	
	Antal	I % av folkmängden
—16 år	95 300	5·5
16—30 »	28 000	2·1
30—40 »	35 900	3·8
40—50 »	34 800	3·4
50—60 »	32 000	3·9
60—67 »	24 500	5·6
67— »	42 600	6·9
Tillhopa	**293 100**	**4·2**

Olika hjälpformers omfattning. Den vanligaste hjälpformen inom fattigvården är *hemunderstödet*. Denna del av verksamheten omfattade år 1951 108 725 fall eller 74 % av samtliga redovisade understödsfall. Detta innebär en ökning sedan 1950 med 1,9 % i hela riket, 0,9 % på landsbygden och 2,7 % i städerna. Antalet hemunderstödsfall inom olika riksområden och kommuntyper åren 1950 och 1951 framgår av tab. 3. På landsbygden kan en ökning

Tab. 8. Antal understödsfall med hemunderstöd åren 1951 och 1950

Riksområden m. m.	Antal hemunderstödda familjer		Ökning (+) el. minskning (−) sedan 1950, %
	1951	1950	
Landsbygden	**46 665**	**46 265**	+ 0·9
Mälarlänen	9 325	9 050	+ 3·0
Östra Götaland	6 265	5 865	+ 6·8
Skåne, Blekinge och Halland	5 370	5 480	− 2·0
Bohuslän och Vänerlänen	6 080	6 095	− 0·2
Dalarna och Nedre Norrland	12 950	12 735	+ 1·7
Övre Norrland	6 675	7 040	− 5·2
Jordbrukskommuner	3 010	2 965	+ 1·5
Skogskommuner	3 815	3 725	+ 2·4
Blandade kommuner	12 580	12 405	+ 1·4
Industrikommuner	9 625	9 275	+ 3·8
Övriga kommuner	17 635	17 895	− 1·5
Städerna	**62 060**	**60 415**	+ 2·7
Stockholm	20 190	19 815	+ 1·9
Göteborg	7 320	7 360	− 0·5
Malmö	3 735	3 285	+ 13·7
Övriga städer över 30 000 inv.	12 630	12 390	+ 1·9
Städer under 30 000 inv.	18 185	17 565	+ 3·5
Hela riket	**108 725**	**106 680**	+ 1·9

konstateras i Östra Götaland (6,8 %), Mälarlänen (3,0 %) samt i Dalarna och Nedre Norrland (1,7 %). I Bohuslän och Vänerlänen förekom en obetydlig minskning, medan den i Skåne, Blekinge och Halland uppgick till 2,0 % och i Övre Norrland till 5,2 %. Samtliga kommuntyper utom »övriga kommuner» uppvisar en ökning av antalet hemunderstöd sedan föregående år; industrikommunerna och skogskommunerna mest med resp. 3,8 och 2,4 %. Bland städerna redovisar Malmö en betydande ökning med 13,7 %. Fattigvårdsstyrelserna utbetalade i hemunderstöd inalles 60,5 milj. kr, vilket är 6 milj. kr eller 11 % mer än under 1950. Två tredjedelar av det utbetalade hemunderstödet kommer på städerna. Medelunderstödet per familj uppgick till 94 kr per månad mot 86 kr år 1950 och har alltså ökat med 9,3 %.

Antalet personer, för vilka fattigvårdsstyrelserna under 1951 helt eller delvis bekostade en längre eller kortare tids *vård på sjukvårdsanstalt*, uppgick till 40 695, varav 20 295 män, 17 650 kvinnor och 2 750 barn. Antalet vårdtagare har sedan 1950 minskat med 2 060 eller 4,8 %. Det totala värdet av den vård som understödstagarna erhållit på sjukvårdsanstalt uppgick till 18,3 milj. kr; en ökning med 1,8 milj. eller 11 % sedan 1950. Kostnaderna är i allmänhet beräknade med utgångspunkt från de låga avgifter, som fattigvårdsstyrelserna erlägger till länslasarett och andra allmänna sjukvårdsinrättningar. Den genomsnittliga vårdkostnaden per dag uppgick sålunda till 3,05 kr mot 2,62 kr år 1950, alltså en ökning med 16,4 %.

De understödsfall, som erhållit »*annan hjälp*» (utackordering, utrustning för intagning på anstalt, resor etc.), utgjorde år 1951 inalles 31 300 mot

Tab. 4. Fattigvårdens understödskostnader (i milj. kr) åren 1951 och 1950

		Hem-understöd	Vård på sjukvårds-anstalt	»Annan hjälp»	Samtliga hjälpformer
Landsbygden	1951	20·8	10·7	3·6	34·6
	1950	18·1	9·8	3·8	30·7
Städerna	1951	40·2	7·6	2·0	49·8
	1950	36·4	7·2	1·9	45·5
Hela riket	1951	60·5	18·3	5·6	84·4
	1950	54·5	16·5	5·2	76·2

31 900 år 1950. Totala värdet av dessa understöd uppgick till 5,6 milj. kr (1950: 5,2 milj. kr).

Det sammanlagda värdet av de belopp som fattigvårdsstyrelserna utgett i hemunderstöd, vård på sjukvårdsanstalt samt »annan hjälp» under 1951 uppgick, som framgår av tab. 4, till 84,4 milj. kr. Denna summa var 8,2 milj. kr eller 11 % större än motsvarande summa ett år tidigare.

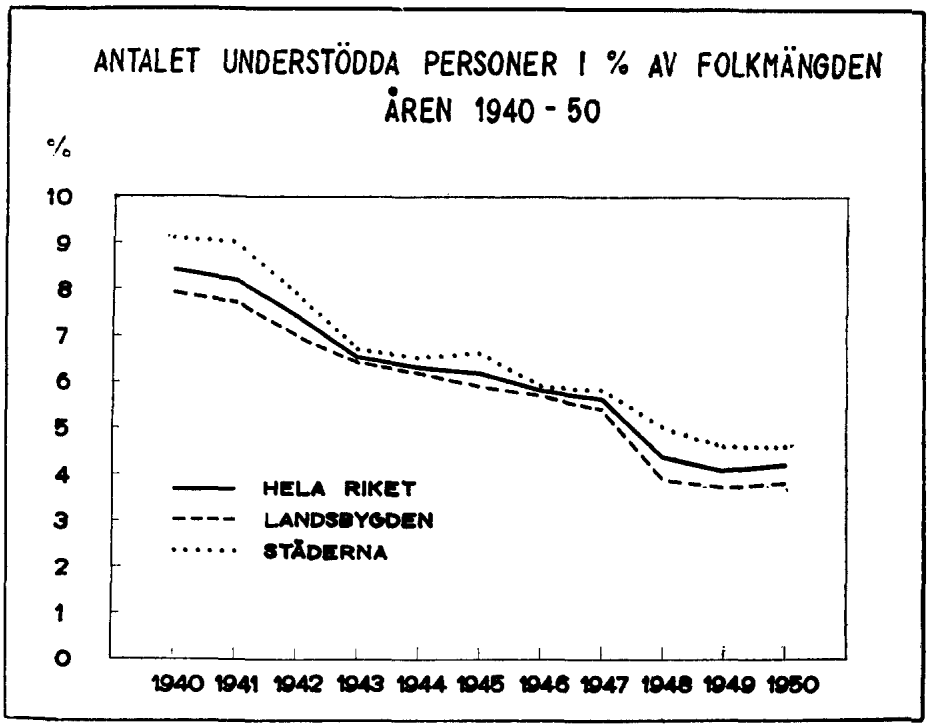

T. G.

Omsättningen inom detaljhandeln under fjärde kvartalet 1952

Socialstyrelsen inhämtar kvartalsvis uppgifter från företag inom den enskilda detaljhandeln angående värdet av omsättningen under kvartalets tre månader. Som register används arbetsmarknadsstyrelsens år 1946 verkställda inventering av företag inom varuhandelns olika branscher, vilket register reviderats med hänsyn till avgång av företag m. m. Från konsumentkooperativa föreningar erhålls liknande uppgifter månadsvis. På grundval av dessa uppgifter beräknar socialstyrelsen för varje kvartal indextal för omsättningens värdemässiga förändringar inom olika branscher av den enskilda och kooperativa handeln i förhållande till motsvarande kvartal föregående år.

Beräkningarna för fjärde kvartalet år 1952 har baserats på ca 3 400 uppgifter från enskilda företag, flertalet med endast ett försäljningsställe och från omkring 180 konsumtionsföreningar med omkring 5 000 försäljningsställen. I indexberäkningarna har endast medtagits sådana företag, vilka även insänt motsvarande uppgifter för fjärde kvartalet år 1951. Sammanlagt har omkring 7 600 enskilda företag tillfrågats om försäljningens värde under fjärde kvartalet år 1952, varför svarsprocenten måste anses som otillfredsställande och beräkningarna användas med stor försiktighet.

I tab. 1 återges indextal för försäljningens värde inom den enskilda detaljhandeln under fjärde kvartalet år 1952 med fjärde kvartalet år 1951 som bas. De redovisade företagen har fördelats på branscher enligt arbetsmarknadsstyrelsens inventering. Dessa har sedan sammanförts till större branschgrupper. Då större företag är starkare företrädda inom urvalet än mindre företag, har vid beräkning av indextal för respektive bransch uppgifter för större och mindre företag vägts samman med hänsyn till i nämnda inventering angivna frekvenstal för olika storleksgrupper, vilka tal reviderats med hänsyn till avgång av företag m. m.

Vidare meddelas i tab. 1 indextal för omsättningens värde under hela år 1952 med hela år 1951 som bas. Dessa indextal har beräknats enligt »kedjemetoden», varvid indextal uträknats för de olika kvartalen år 1952 och 1951 med första kvartalet år 1951 som bas, varvid för varje länk i »kedjan» endast använts uppgifter från företag, som redovisat uppgifter för vardera av två jämförda kvartal. De för hela året 1952 angivna indextalen har erhållits genom att summan av de på nämnda sätt beräknade indextalen för första, andra, tredje och fjärde kvartalen år 1952 dividerats med motsvarande summa för år 1951 samt kvoten multiplicerats med 100.

I tablån på sid. 241 lämnas indextal för försäljningens värde under fjärde kvartalet år 1952 med fjärde kvartalet år 1951 som bas inom vissa speci-

Tab. 1. Indextal för försäljningen inom den enskilda detaljhandeln under fjärde kvartalet 1952 (fjärde kvartalet 1951 = 100) samt under hela året 1952 (år 1951 = 100)

Bransch	Antal uppgifter	Indextal för försäljningen 4:e kv. 1952 (4:e kv. 1951 = 100)	Indextal för försäljningen År 1952 (År 1951 = 100)
Livsmedel	**961**	**109**	**110**
Kött o. charkuterier	226	110	108
Fisk	57	107	111
Mjölk o. mejerivaror	146	108	111
Mjölk o. specerier	60	115	115
Bagerier o. konditorier	231	105	107
Specerier	169	109	112
Frukt o. konfektyrer	72	107	106
Lanthandel	**290**	**107**	**111**
Beklädnad	**809**	**105**	**107**
Vävnader o. sybehör	215	103	104
Herrkonfektion	184	106	110
Damkonfektion	113	109	109
Modister	102	104	108
Skrädderier	155	104	107
Päls- och skinnvaror	40	104	99
Skor	**396**	**110**	**112**
Inventarier	**425**	**96**	**100**
Bosättningsaffärer	131	103	105
Möbler o. mattor	86	100	99
Elektriska artiklar	29	98	101
Järnhandel	179	94	100
Guldsmeder, urmakare	**117**	**105**	**107**
Musik, konst, blommor, antikviteter	**38**	**115**	**105**
Böcker o. papper	**129**	**109**	**112**
Färger, sjukvårdsartiklar, parfym	**119**	**106**	**106**
Fotoaffärer	**51**	**104**	**107**
Varuhus, basarer	**75**	**106**	**104**

ficerade grupper inom de i tab. 1 redovisade branscherna jämte branschen »cyklar och sportartiklar m. m.». Dessa indextal är dock icke vägda med hänsyn till större och mindre företags representation i urvalet.

	Antal uppgifter	Indextal för försäljningen 4:e kv. 1952 (4:e kv. 1951 = 100)
Cyklar och sportartiklar m. m.	93	102
Guldsmeder, juvelerare	46	108
Ur, optik (även i kombination med guldsmedsarbeten)	69	102
Färghandel	88	106

Försäljningsvärdets procentuella förändring inom vissa branschgrupper inom den enskilda detaljhandeln från första resp. andra, tredje och fjärde kvartalen år 1951 till motsvarande kvartal år 1952 redovisas i efterföljande stapeldiagram.

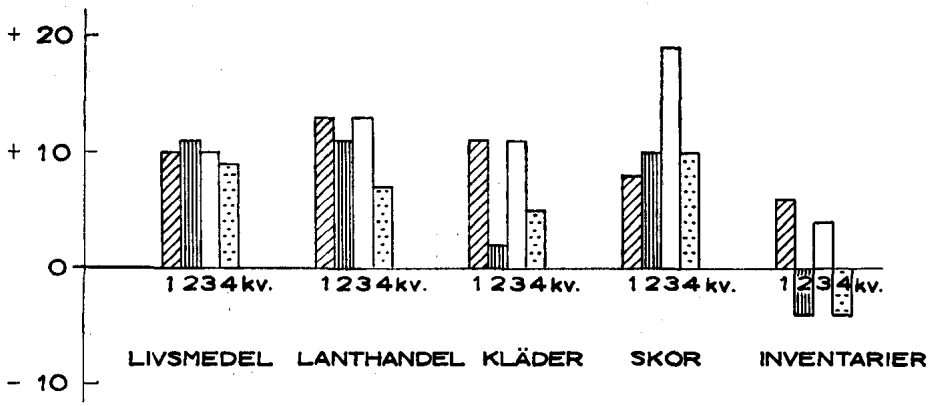

Tab. 2 anger indextal för omsättningens värdemässiga förändringar inom olika avdelningar av den kooperativa detaljhandeln under fjärde kvartalet år 1952 i förhållande till fjärde kvartalet år 1951. Föreningarna har fördelats på storleksgrupper efter antalet försäljningsställen och uppgifterna för de olika storleksgrupperna sammanvägts med hänsyn till totala antalet konsumtionsföreningar inom respektive storleksgrupp. Vidare anges i tabellen indextal för försäljningens värde under hela år 1952 med hela år 1951 som bas, beräknade enligt »kedjemetoden». I tab. 2 meddelas vidare indextal för antalet försäljningsställen för samma perioder som indextal för försäljningen redovisats, beräknade på liknande sätt som dessa.

Tab. 2. Indextal för detaljförsäljningen och antalet försäljningsställen vid konsumtionsföreningarna under fjärde kvartalet 1952 (fjärde kvartalet 1951 = 100) samt under hela året 1952 (år 1951 = 100)

Avdelning	Indextal för 4:e kv. 1952 (4:e kv. 1951 = 100)		Indextal för År 1952 (år 1951 = 100)	
	Detaljförsäljning	Antal försäljningsställen	Detaljförsäljning	Antal försäljningsställen
Charkuteri	105	95	107	96
Fisk	116	99	113	100
Mjölk och bröd	108	98	109	99
Speceri, diverse	113	102	117	102
Specialbutiker, varuhus	106	102	108	103
Skor	115	102	111	104
Serveringar	108	99	111	100

D. W.-J.

Löneförhållanden för anställda inom den enskilda varuhandeln i september 1952

Socialstyrelsen begärde i september 1952 uppgifter från 6 737 företag inom den enskilda varuhandeln om löneförhållandena under månaden för de anställda. Bearbetningsbara svar erhölls från 4 815 företag (71,5 % av de tillskrivna), varav från 3 420 detaljhandelsföretag och från 1 395 partihandelsföretag. Denna låga svarsfrekvens begränsar i hög grad värdet av de erhållna resultaten. Det bör även nämnas, att undersökningens ram — arbetsmarknadsstyrelsens företagsinventering — avsåg förhållandena 1946. Några hänsyn till ändringar i företagsbeståndet efter detta år har ej kunnat tas.

Uppgifter begärdes för varje anställd vid de tillskrivna företagen om kön, ålder, yrke och arbetsuppgifter samt om löneförhållandena under september månad (för vecko- och timavlönade senaste avlöningsperioden i september). I de redovisade lönebeloppen skulle inräknas ev. dyrtidstillägg, övertidsersättning, ersättning vid semester, sjuklön, av företaget verkställda skatteavdrag samt värdet av naturaförmåner o. dyl. Företagets del i pensionsavgifter o. dyl. skulle dock ej ingå. För arbetarpersonalen skulle uppgift även lämnas om antalet arbetstimmar under redovisningsperioden.

Vid bearbetningen medtogs ej personal med deltidsanställning. Sjukledig personal med enbart fast lön och uppgift om sjukavdragets storlek har medtagits. Lönen uppräknades därvid så, att den svarade mot den lön, som skulle erhållits om vederbörande varit i arbete hela månaden. Sjukledig personal med provisioner, tantiem o. dyl. har däremot ej medtagits.

Antal anställda, för vilka uppgifter lämnades, var tillhopa 55 411, varav 32 573 män och 22 838 kvinnor. Av dessa var 19 256 butiksbiträden, lagerförmän och lagerbiträden; 15 172 tillhörde kontorspersonal, 16 917 arbetarpersonal, 2 361 vaktmästarpersonal samt 1 705 teknisk och arbetsledande personal. Ett fåtal större företag lämnade uppgifter för hälften eller en tredjedel av antalet anställda (i regel personer födda den 1—15 eller 1—10 i varje månad). Vid bearbetningen av materialet tilldelades dessa företag olika vikter efter urvalets storlek.

Nedanstående sammanställning visar antalet redovisade män och kvinnor inom olika yrkesgrupper.

	Antal redovisade		
	män	kvinnor	samtliga
Teknisk och arbetsled. personal	1 481	224	1 705
Kontorspersonal	6 128	9 044	15 172
Butiksföreståndare	868	402	1 270
Övrig butikspersonal	5 740	9 660	15 400
Lagerpersonal	2 432	154	2 586
Vaktmästare och bud	1 921	440	2 361
Lagerarb. o. chaufförer	9 671	703	10 374
Övrig arbetarpersonal	4 332	2 211	6 543

Tab. 1. Medianlöner i september 1952 för kontors-, butiks- och lagerpersonal utan provision inom detalj- och partihandel

(Parentes anger, att medianlönen avser blott 10—25 anställda, punkt, att antalet redovisade understiger 10)

Näringsgren och yrke	Vuxna män					Vuxna kvinnor				
	Redovisat antal	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp				Redovisat antal	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp			
		2	3	4	5		2	3	4	5
Detaljhandel										
Verkmästare och förmän	**216**	·	**779**	**850**	**1015**	**47**	·	**(625)**	·	**700**
Kontorspers. m kval. arbete	**609**	**800**	**925**	**1000**	**1110**	**300**	·	**775**	**780**	**828**
Därav										
Kontors- o. avdelningschefer	177	·	1173	1204	1300	24	—	(788)	—	—
Kamrerare	48	(790)	1000	1000	1197	9	—	·	·	·
Övrig kontorspersonal	**387**	**540**	**626**	**650**	**730**	**2 270**	**425**	**515**	**525**	**600**
Därav										
Kassörer	48	·	758	·	·	387	560	585	600	668
Bokförare	86	·	655	(683)	(819)	266	(415)	520	620	650
Maskinskrivare	11	—	·	·	·	173	(369)	450	(468)	568
Fakturaskrivare	22	·	(515)	·	·	264	(415)	450	460	585
Lagerkontorister	40	·	(682)	·	(753)	52	—	(465)	(600)	575
Telefonister	—					150	·	415	435	525
Butiksföreståndare	**654**	**775**	**900**	**950**	**1000**	**228**	**(540)**	**624**	**(660)**	**700**
Övrig butikspersonal	**4 248**	**560**	**650**	**688**	**731**	**6 227**	**400**	**450**	**495**	**550**
Därav										
Första biträden	538	675	774	827	846	412	500	585	576	690
Butiksbiträden	3 375	550	636	662	715	5 099	375	440	470	525
Butikskassörer	6	—	·	·	—	546	560	604	604	630
Dekoratörer	212	(600)	703	711	750	29	—	(500)	(425)	·
Lagerpersonal [1]	**593**	**600**	**700**	**700**	**755**	**52**	—	**(505)**	·	**(525)**
Därav										
Lagerföreståndare	317	(650)	701	770	824	22	—	(590)	·	(625)
Lagerförmän	94	·	710	(684)	(780)	1	—	·	—	—
Lagerbiträden	182	(575)	606	650	721	29	—	(451)	·	(515)
Vaktmästare och bud	**163**	**(210)**	**278**	**371**	**665**	**38**	·	**(174)**	·	**(275)**
Partihandel										
Verkmästare och förmän	**536**	**755**	**824**	**876**	**946**	**25**	·	·	**(575)**	·
Kontorspers. m. kval. arbete	**2 486**	**900**	**1000**	**1043**	**1090**	**639**	·	**710**	**733**	**850**
Därav										
Kontors- o. avdelningschefer	837	950	1102	1329	1437	22	·	·	·	·
Kamrerare	371	(900)	1099	1300	1410	15	·	·	·	·
Huvudkassörer	102	·	1107	(1095)	1175	137	·	840	829	940
Huvudbokförare	82	·	(917)	(1175)	1110	47	—	(805)	(760)	(835)
Korrespondenter m. fl. språk	142	·	853	950	1050	101	—	(688)	(777)	925
Korrespondenter m. enbart svenska	100	—	805	850	891	97	—	(620)	(663)	750
Övrig kontorspersonal	**2 002**	**602**	**600**	**625**	**710**	**4 899**	**435**	**485**	**525**	**600**
Därav										
Kassörer	132	(663)	700	684	800	529	(500)	600	650	734
Bokförare	81	(679)	656	750	750	352	(500)	525	525	687

[1] Lagerarbetare ingår ej.

TAB. 1 (forts.). MEDIANLÖNER I SEPTEMBER 1952 FÖR KONTORS-, BUTIKS- OCH LAGERPERSONAL UTAN PROVISION INOM DETALJ- OCH PARTIHANDEL

Näringsgren och yrke	Vuxna män					Vuxna kvinnor				
	Redovisat antal	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp				Redovisat antal	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp			
		2	3	4	5		2	3	4	5
Personal vid bokförings- o. räknemask.	113	·	560	(800)	710	568	(450)	500	550	635
Stenografer m. fl. språk	26	—	·	(855)	·	209	·	626	648	796
Stenografer m. enbart svenska	22	·	·	·	·	379	·	548	550	690
Maskinskrivare	81	·	(470)	560	634	423	(410)	425	500	565
Fakturaskrivare	153	·	550	567	725	838	(400)	450	490	600
Lagerkontorister	375	(588)	635	700	750	208	·	475	550	560
Telefonister	3	—	·	—	·	382	(379)	445	524	565
Lagerpersonal[1]	1 681	730	753	805	840	89	·	(567)	(545)	556
Därav										
Lagerföreståndare	814	808	800	875	905	27	·	·	·	(660)
Lagerförmän	564	695	750	799	825	6	—	·	—	·
Lagerbiträden	301	(550)	655	633	750	56	·	(468)	(450)	(555)
Vaktmästare och bud	268	·	525	460	600	13	—	·	—	·

Löneläget i september 1952

Kontors-, butiks- och lagerpersonal. Den redovisade kontors-, butiks- och lagerpersonalen har vid bearbetningen genomgående efter avlöningsförhållandena fördelats på personal, som avlönas med provision, och personal, som endast har fast månads-, halvmånads- eller veckolön. Då antalet anställda, som helt eller delvis avlönas med provision, i de flesta yrkesgrupper är av liten betydelse, ägnas det största utrymmet i denna redogörelse åt den ej provisionsavlönade personalen. För butiksbiträden — inom vilken yrkesgrupp de provisionsavlönade är starkast företrädda — lämnas vissa uppgifter om lönerna även för personal med provision.

Tab. 1 anger medianlönerna i september 1952 för olika yrkesgrupper inom detalj- resp. partihandel. Uppgifterna avser endast personal, som fyllt 18 år och som ej avlönades med provision. Dyrortsgrupp 1 har uteslutits, då antalet uppgifter där genomgående är obetydligt. Det bör framhållas, att löneskillnader mellan olika yrken delvis kan bero på olika åldersfördelning samt att samma yrkesbeteckning kan avse olika arbetsuppgifter i olika företag.

Tabellen visar bl. a. att lönerna till kontorspersonal med kvalificerat arbete, t. ex. kontors- och avdelningschefer, kamrerare, huvudbokförare och huvudkassörer samt korrespondenter, ligger betydligt högre än lönerna till den övriga kontorspersonalen. Till denna sistnämnda grupp har förts bl. a. kassörer, bokförare, stenografer, maskinskrivare, lagerkontorister samt te-

[1] Lagerarbetare ingår ej.

Tab. 2. Butiksbiträden inom detaljhandeln fördelade efter månadslönens storlek i september 1952

Kön Löneform Dyrort	Redovisat antal	Antal (i %) med en månadslön av ..... kr											Medianlön (kr)	Genomsnittslön (kr)	Kvartillöner (kr)
		under 350	350–399	400–449	450–499	500–549	550–599	600–649	650–699	700–749	750–799	800 o. däröver			
Vuxna män															
Utan provision	**3 375**	**4·6**	**4·0**	**5·9**	**5·0**	**8·6**	**9·8**	**14·6**	**14·9**	**13·1**	**9·1**	**10·9**	—	**626**	—
Därav dyrort 1	23	21·8	8·7	17·4	26·1	17·4	4·3	—	4·3	—	—	—	450	433	366–500
2	550	12·3	7·2	6·7	7·4	13·3	16·0	13·9	11·4	5·8	2·9	3·1	550	537	432–633
3	1 694	4·3	4·3	6·9	5·1	8·7	10·4	14·0	18·0	13·0	6·3	9·0	636	615	519–700
4	519	2·0	3·2	7·0	3·2	7·2	7·3	14·3	12·9	23·1	9·0	10·8	662	647	555–741
5	589	1·0	1·4	1·9	3·4	5·4	3·0	17·3	12·2	11·5	21·0	21·9	715	710	629–780
Med provision[1]	**632**	**0·4**	**1·0**	**1·5**	**3·3**	**4·2**	**6·0**	**6·6**	**11·8**	**18·5**	**12·1**	**34·6**	—	**778**	—
Därav dyrort 1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	18	—	5·6	5·6	11·1	11·1	5·6	—	11·1	16·7	16·6	16·6	690	679	496–777
3	159	1·2	1·9	2·5	8·0	7·4	9·3	11·1	10·5	13·0	11·7	23·4	695	708	579–794
4	96	0·8	1·7	—	0·8	5·1	2·5	6·7	15·1	16·8	13·5	37·0	750	772	672–890
5	359	—	0·2	1·4	1·9	2·5	5·8	5·1	11·4	21·1	11·6	39·0	753	811	686–898
Vuxna kvinnor															
Utan provision	**5 099**	**16·0**	**14·1**	**16·4**	**16·5**	**16·0**	**11·2**	**6·5**	**1·6**	**0·9**	**0·3**	**0·5**	—	**454**	—
Därav dyrort 1	31	58·1	22·6	16·1	3·2	—	—	—	—	—	—	—	315	324	275–375
2	553	34·4	19·3	18·8	16·1	6·7	3·4	0·7	0·2	—	0·4	—	375	386	325–450
3	2 767	17·3	16·6	17·7	16·3	15·1	11·9	3·1	1·0	0·6	0·1	0·3	440	440	370–505
4	816	10·7	13·1	17·4	19·2	17·9	9·6	8·7	2·0	0·8	—	0·6	470	468	400–530
5	932	5·8	5·1	10·6	15·4	22·5	15·6	17·3	3·6	2·1	0·8	1·2	525	521	450–600
Med provision[1]	**1 510**	**4·8**	**6·1**	**9·4**	**13·0**	**13·9**	**19·9**	**15·1**	**7·5**	**5·0**	**2·6**	**2·7**	—	**550**	—
Därav dyrort 1	2	—	—	.	—	—	—	—	—	—	—	—	.	.	.
2	30	23·3	10·0	20·0	13·3	10·0	16·7	6·7	—	—	—	—	439	447	356–536
3	457	11·1	14·0	16·8	17·6	15·1	12·6	7·7	1·9	1·7	0·9	0·6	471	478	399–550
4	319	4·9	4·7	10·5	14·2	15·5	23·2	13·2	7·0	3·8	1·2	1·8	550	539	461–602
5	702	0·5	2·0	4·0	9·8	12·7	22·6	20·7	11·2	7·7	4·4	4·4	597	601	537–656

lefonister. Högst på löneskalan ligger manliga kontors- och avdelningschefer samt kamrerare inom partihandeln med medianlöner på omkring 1 300—1 400 kr i de två högsta dyrortsgrupperna. I regel stiger lönerna med högre dyrort.

I tab. 2 redovisas butiksbiträden inom detaljhandeln fördelade efter månadslönens storlek i september. Tabellen anger även median- och kvartillöner samt genomsnittslöner. De provisionsavlönade biträdenas löner ligger som synes högre än övriga biträdens. Det är framför allt inom dyrortsgrupp 5 som provisionsavlönade biträden förekommer. Mellan de angivna kvartillönerna ligger hälften av de individuella lönerna, om man bortser från de två fjärdedelar, som består av de lägsta resp. de högsta lönerna.

För att erhålla en rättvisande bild av löneläget för butiksbiträden måste man ta hänsyn till att lönerna varierar efter ålder och bransch. Tab. 3

[1] Provision endast för en månad.

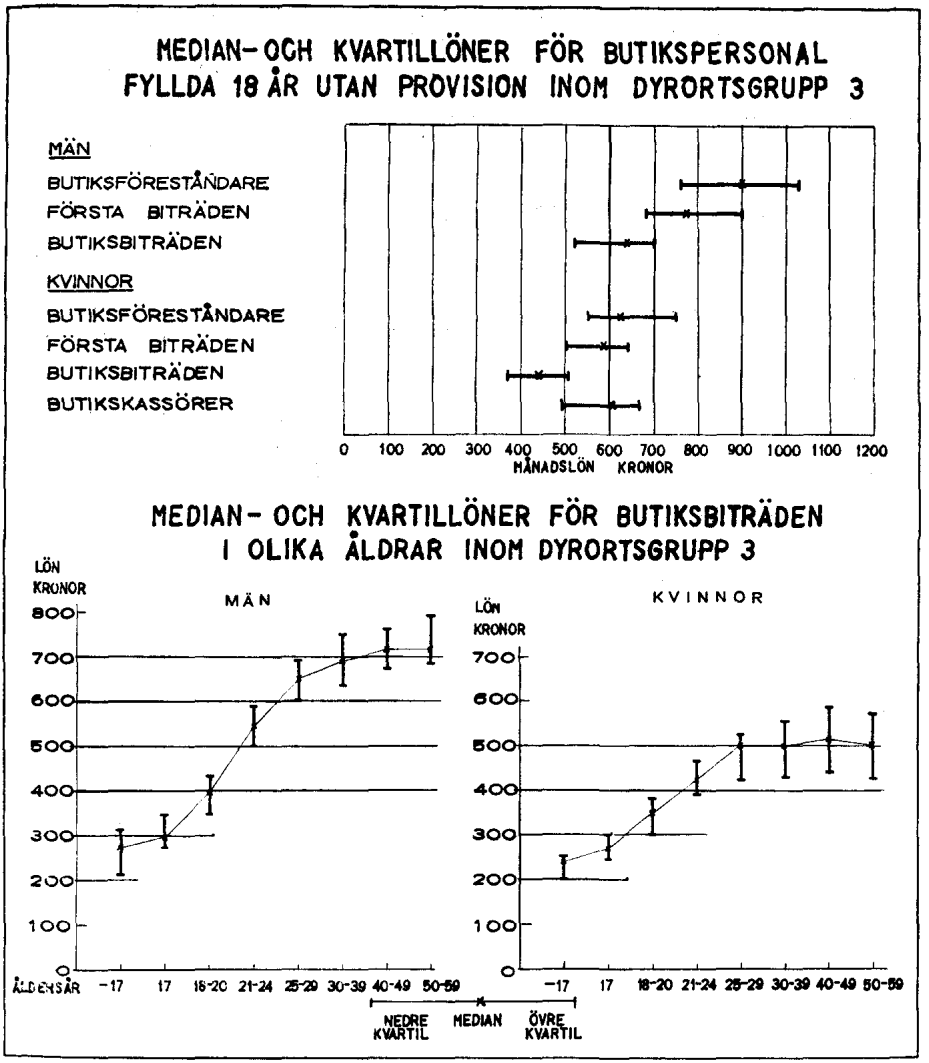

visar medianlönerna för butiksbiträden utan provision inom olika åldrar och större branscher. Tabellen har begränsats till dyrortsgrupperna 3 och 5.

Ovanstående diagram visar löneläget för butiksanställd personal inom dyrort 3; dels visas median- och kvartillöner inom olika yrkesgrupper; dels median- och kvartillöner för butiksbiträden (utan provision) inom olika åldersgrupper.

Arbetarpersonal. Antalet redovisade arbetare utgjorde 16 917, varav 14 003 män och 2 914 kvinnor. Större delen av dessa tillhörde yrkesgrupperna la-

Tab. 8. Medianlöner per månad för butiksbiträden utan provision i dyrortsgrupp 3 och 5 inom olika branscher och åldersgrupper

(Parentes anger, att medianlönen avser blott 10—25 anställda, punkt, att antalet redovisade understiger 10)

Kön Bransch Dyrort	Redovisat antal	Medianlön, kr, för biträde i åldern								
		under 17 år	17 år	18–20 år	21–24 år	25–29 år	30–39 år	40–49 år	50–59 år	60 år o. däröver
Män										
Samtliga branscher, dyrort 3	**1 694**	**275**	**296**	**395**	**547**	**650**	**690**	**717**	**717**	**690**
5	**589**	**(360)**	**(363)**	**461**	**629**	**700**	**775**	**779**	**775**	**685**
Därav:										
Livsmedel, dyrort 3	265	(275)	(295)	400	560	600	600	(586)	·	·
5	133	—	·	·	(624)	(700)	750	685	(655)	·
Textil o. beklädnad, dyrort 3	328	·	·	375	535	675	700	750	(690)	·
5	85	—	·	·	(623)	(708)	(800)	(798)	·	·
Järn, sport o. d., dyrort 3	512	·	(305)	389	528	675	690	725	(715)	·
5	136	·	·	·	(612)	(750)	794	(840)	·	·
Kvinnor										
Samtliga branscher, dyrort 3	**2 767**	**240**	**270**	**350**	**425**	**500**	**500**	**515**	**500**	**480**
5	**932**	**(250)**	**300**	**400**	**495**	**550**	**550**	**565**	**562**	**525**
Därav:										
Livsmedel, dyrort 3	503	240	(288)	355	430	500	460	460	450	·
5	210	·	·	(450)	499	540	530	565	564	·
Textil o. beklädnad, dyrort 3	1 380	240	275	350	425	500	500	530	528	450
5	324	·	(280)	400	495	550	575	575	500	·
Möbel o. bosättning, » 3	239	·	(250)	340	425	456	503	480	(481)	·
5	67	·	·	·	(484)	·	(558)	(565)	·	·
Färg, parfym, sjukvård, » 3	258	(245)	(265)	350	440	500	580	(590)	·	·
5	78	·	·	428	(465)	(513)	(538)	·	·	·

ger- och förrådspersonal samt chaufförer. I övrigt har redovisats mindre grupper av arbetare sysselsatta i till företagen hörande industriell drift. Redovisningen har i denna redogörelse begränsats till yrkesgrupperna lager- och förrådsarbetare, chaufförer samt ett fåtal andra arbetargrupper. Tab. 4 visar de genomsnittliga timförtjänsterna för dessa yrkesgrupper.

Löneutvecklingen från september 1948 till september 1952

Löneutvecklingen för den redovisade kontors- och butikspersonalen sedan 1948 — det första år denna statistik grundade sig på individuella uppgifter — framgår av tab. 5. Enligt denna tabell låg lönerna i september 1952 för manlig kontorspersonal 16 % och för kvinnlig kontorspersonal 15 % över lönerna för september 1951. För butikspersonalen var motsvarande procenttal 15 resp. 14. Löneutvecklingen sedan 1948 för den största av de redovisade yrkesgrupperna butiksbiträden inom detaljhandeln framgår av efterföljande tablå.

		September				
		1948	1949	1950	1951	1952
Vuxna män,	lön, kr	448	464	475	563	646
	index (1948 = 100)	100	103·6	106·0	125·7	144·2
Vuxna kvinnor,	lön, kr	325	337	350	416	474
	index (1948 = 100)	100	103·7	107·7	128·0	145·8

För de redovisade lagerarbetarna låg timförtjänsten i september 1952 ca 16 % högre än i september 1951. För de kvinnliga lagerarbetarna var lönestegringen ca 17 %. De manliga chaufförernas timförtjänst var ca 17 % högre än i september 1951.

Löneutvecklingen sedan 1948 för vuxna manliga lagerarbetare resp. chaufförer visas i följande tablå.

		September				
		1948	1949	1950	1951	1952
Lagerarbetare,	lön, kr	2·20	2·21	2·26	2·75	3·18
	index (1948 = 100)	100	100·5	102·7	125·0	144·5
Chaufförer,	lön, kr	2·32	2·32	2·36	2·79	3·26
	index (1948 = 100)	100	100·0	101·7	120·3	140·5

Lönestegringen från september 1948 till september 1952 inom varuhandelsföretag har för såväl kontors- och butikspersonal som för lager- och transportpersonal utgjort omkring 45 %.

Tab. 4. Genomsnittliga timförtjänster för vuxna arbetare inom varuhandeln i september 1952

(Parentes anger, att medeltalet avser blott 10—25 anställda, punkt, att antalet redovisade understiger 10)

Kön Yrke	Redovisat antal	Genomsnittlig timförtjänst, kr, inom					
		hela riket	dyrortsgrupp				
			1	2	3	4	5
Vuxna män							
Lager- o. förrådsarbetare	4 531	3·18	2·81	2·99	3·07	3·24	3·50
Chaufförer	1 722	3·26	·	2·93	3·09	3·33	3·64
Transportarbetare	162	3·29	·	·	3·00	2·93	3·58
Montörer	511	3·61	·	3·26	3·81	3·69	4·01
Bilreparatörer	169	3·70	—	·	3·63	4·04	(3·68)
Urmakare	125	3·71	—	·	3·68	(3·41)	(4·03)
Skräddare	155	3·61	—	·	3·22	(3·27)	4·04
Tapetserare	164	3·67	·	(3·20)	3·41	4·17	4·33
Vuxna kvinnor							
Lager- o. förrådsarbetarskor	351	2·46	·	(2·17)	2·33	2·37	2·78
Sömmerskor	647	2·59	—	(1·88)	2·37	2·48	2·96

Tab. 5. Lönenivåns förändringar för handelsanställda åren 1948—1952

År	Personal som fyllt 18 år				All personal[1]			
	Genomsnittlig lön, kr, i september för							
	kontorspersonal		butikspersonal		kontorspersonal		butikspersonal	
	män	kvinnor	män	kvinnor	män	kvinnor	män	kvinnor
1948	668	404	497	340	653	380	478	315
1949	683	416	511	354	670	395	494	329
1950	705	430	527	364	688	408	507	340
1951	826	506	624	435	808	478	603	406
1952	959	579	716	497	935	548	693	461
	Indextal (1948 = 100)							
1948	100	100	100	100	100	100	100	100
1949	102	103	103	104	103	104	103	104
1950	106	106	106	107	105	107	106	108
1951	124	125	126	128	124	126	126	129
1952	144	143	144	146	143	144	145	146
	Indextal (1951 = 100)							
1952	116	114	115	114	116	115	115	114

[1] Även minderåriga.

K.-E. F—g

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsatta arbetare i slutet av februari 1953 i jämförelse med slutet av januari 1953 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i februari 1953 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (jan. 1953 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Gruvindustri	**64**	**10 188**	**165**	**10 353**	**99·8**	·	**99·8**	**99·0**	·	**7·6**
Malmgruvor	52	9 434	164	9 598	100·0	·	100·0	99·3	0·2	7·2
Kolgruvor	12	754	1	755	97·4	·	97·4	95·9	—	12·6
Metall- o. verkstadsind.	**2 058**	**185 819**	**13 215**	**199 034**	**99·4**	**98·1**	**99·3**	**98·7**	**0·7**	**6·2**
Järn-, stål- o. kopparverk	54	29 127	749	29 876	99·7	97·3	99·6	98·8	0·4	7·1
Järn- o. stålmanufaktur	399	20 494	2 170	22 664	99·2	97·4	99·0	98·2	1·3	5·2
Mekaniska verkstäder	810	81 083	3 425	84 508	99·1	98·5	99·1	98·4	0·8	5·9
Reparationsverkstäder	292	7 763	15	7 778	99·9	·	99·9	99·3	0·4	4·5
Skeppsvarv	69	17 476	—	17 476	101·1	—	101·1	101·1	0·3	8·1
Elektroteknisk industri	161	20 959	4 981	25 940	98·9	98·0	98·7	98·4	0·4	6·2
Annan metallindustri	273	8 917	1 875	10 792	98·3	98·9	98·4	97·9	1·6	5·3
Jord- o. stenindustri	**587**	**25 057**	**2 486**	**27 543**	**100·4**	**102·1**	**100·6**	**100·3**	**2·0**	**5·1**
Torvindustri	47	486	5	491	97·4	·	97·6	97·2	8·1	6·9
Stenindustri	125	3 912	7	3 919	99·5	·	99·5	100·7	2·3	3·9
Kalk- o. kritbruk	40	1 505	17	1 522	100·0	·	100·1	99·9	0·7	4·0
Cementfabriker	8	1 988	39	2 027	105·5	·	105·6	105·6	—	5·4
Cementvarufabriker	99	2 561	56	2 617	99·5	·	99·6	98·8	1·7	4·5
Tegelbruk	152	4 942	80	5 022	98·7	·	98·7	97·3	3·7	6·2
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	23	3 769	1 662	5 431	100·6	101·9	101·0	100·5	1·7	4·5
Glasindustri	64	4 263	602	4 865	102·1	101·7	102·1	102·2	1·1	4·7
Annan jord- o. stenindustri	29	1 631	18	1 649	100·2	·	100·2	100·6	2·0	7·7
Träindustri	**1 136**	**33 594**	**790**	**34 384**	**102·0**	**94·5**	**101·8**	**101·6**	**1·4**	**3·8**
Sågverk o. hyvlerier	419	15 655	131	15 786	103·4	·	103·4	103·5	1·9	3·6
Lådfabriker	26	684	30	714	104·4	·	104·2	103·4	0·7	5·8
Fanér- o. plywoodfabriker	12	1 099	46	1 145	97·3	·	94·2	93·5	0·2	5·7
Byggnadssnickerifabriker	187	5 570	28	5 598	101·4	·	101·2	101·1	0·6	4·0
Möbelfabriker	311	6 595	203	6 798	99·8	97·6	99·7	99·1	1·3	3·3
Svarveri- o. skidfabriker	85	2 276	102	2 378	101·3	·	101·9	102·1	2·0	4·2
Annan trävaruindustri	96	1 715	250	1 965	101·6	102·5	101·7	100·5	1·6	4·5
Massafabr. o. pappersbruk	**129**	**34 687**	**2 518**	**37 205**	**99·4**	**100·1**	**99·4**	**99·0**	**0·7**	**6·0**
Massafabriker	72	19 927	341	20 268	99·2	100·9	99·2	98·6	0·4	5·7
Pappersbruk o. pappfabr.	57	14 760	2 177	16 937	99·6	100·0	99·7	99·4	1·1	6·3
Pappersv.- o. grafisk ind.	**524**	**15 468**	**4 430**	**19 898**	**99·8**	**100·2**	**99·9**	**98·9**	·	**6·0**
Papp- o. pappersvaruind.	94	1 980	1 186	3 166	101·2	100·6	101·0	100·8	0·1	4·5
Grafisk industri	430	13 488	3 244	16 732	99·6	100·1	99·7	98·5	·	6·3
Livsmedelsindustri	**757**	**20 298**	**9 185**	**29 483**	**100·0**	**100·8**	**100·2**	**99·5**	**0·7**	**7·0**
Kvarnar	43	1 228	159	1 387	103·0	·	103·0	102·4	0·1	7·8
Bageriindustri	250	5 000	2 450	7 450	100·2	106·3	102·2	101·2	0·4	7·3
Sockerindustri	21	2 089	247	2 336	98·9	98·8	98·9	96·8	1·6	5·8
Choklad- o. konfektind.	57	1 326	2 460	3 786	101·2	99·8	100·3	100·5	0·2	6·3
Mejeriindustri	80	2 582	336	2 918	100·9	100·6	100·9	100·8	0·8	5·8
Slakterier o. charkuterier	166	5 715	1 293	7 008	100·4	101·0	100·5	99·4	—	7·9
Fiskkonservfabriker m. m.	47	657	1 118	1 775	94·3	96·8	95·8	97·4	1·7	6·5
Fruktkonservindustri	25	505	779	1 284	97·5	96·4	96·8	95·9	2·9	6·8
Margarinindustri	9	354	113	467	99·2	·	100·2	94·6	—	10·7
Annan livsmedelsindustri	59	842	230	1 072	95·9	92·0	95·0	95·1	3·4	4·6

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV FEBRUARI 1953

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i februari 1953 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (jan. 1953 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Dryckesvaru- o. tobaksind.	177	5 240	1 957	7 197	99·4	96·6	98·6	97·0	0·6	9·2
Bryggerier o. läskedrycksf.	168	4 782	861	5 643	99·5	98·1	99·3	97·4	0·4	8·7
Tobaksfabriker	9	458	1 096	1 554	98·7	95·5	96·4	95·6	1·2	11·2
Textil- o. beklädnadsind.	931	27 863	46 288	74 151	100·5	102·5	101·7	101·4	0·2	5·3
Ylleindustri	77	5 180	4 993	10 173	102·5	103·5	103·0	102·7	0·4	5·3
Bomullsindustri	63	8 571	7 029	15 600	101·2	101·2	101·2	100·8	0·1	5·7
Linne- o. juteindustri	11	1 154	1 278	2 432	100·3	101·9	101·2	99·9	0·1	9·4
Trikåfabriker	143	2 064	6 389	8 453	101·2	102·8	102·4	101·2	0·1	6·0
Sömnadsindustri	432	5 096	21 640	26 736	97·8	102·8	101·7	101·7	0·1	4·7
Hatt- o. mössfabriker	36	334	1 028	1 362	101·2	102·0	101·8	102·0	—	3·7
Annan hithörande industri	169	5 464	3 931	9 395	100·5	101·6	101·0	100·5	0·6	4·9
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	359	12 749	7 258	20 007	101·2	100·9	101·1	100·3	0·3	5·3
Garverier	28	1 961	134	2 095	103·0	·	102·9	101·6	0·1	6·2
Päls- o. skinnvarufabr.	81	1 019	1 125	2 144	100·1	97·1	98·5	97·7	1·3	4·4
Skoindustri	140	3 852	2 875	6 727	101·0	102·6	101·7	101·1	0·3	4·0
Andra lädervarufabriker	53	995	588	1 583	102 2	96·7	100·1	100·1	0·3	4·0
Gummivarufabriker	14	4 186	2 318	6 504	100·9	102·0	101·3	100·3	—	7·1
Annan hithörande industri	43	736	218	954	99·7	99·1	99·6	99·0	0·7	4·0
Kemisk-teknisk industri	299	13 840	3 648	17 488	100·1	101·8	100·5	99·4	0·4	7·6
Färg-, olje- o. parfymfabr.	101	3 474	939	4 413	100·8	103·5	101·4	100·3	0·1	6·1
Sprängämnesfabriker	7	1 420	706	2 126	99·8	101·9	100·5	100·2	—	9·0
Tändsticksfabriker	7	1 069	705	1 774	98·6	98·8	98·5	97·3	—	8·9
Annan kemisk-tekn. ind.	184	7 877	1 298	9 175	100·1	102·4	100·4	99 1	0·7	7·8
Samtl. industrigrupper	7 021	384 803	91 940	476 743	99·9	101·1	100·1	99·6	0·7	5·9
Statl. verk o. byggnadsarb.	241	51 117	1 621	52 738	100·8	100·0	100·8	100·1	0·6	7·3
Mek. o. elektr. verkstäder	91	13 401	539	13 940	100·4	100·2	100·4	98·8	—	8·5
Skeppsvarv	3	3 280	32	3 312	99·4	·	99·4	98·6	—	9·0
Beklädn.verkst., förråd o. d.	56	809	506	1 315	99·3	101·2	100·0	99·4	—	5·9
Sprängämnesfabriker	2	466	235	701	102·6	101·3	102·2	101·7	—	5·4
Byggnads- o. anläggn.-arb.	89	33 161	309	33 470	101·2	96·9	101·2	100·8	0·9	6·7

Tab. 2. Förändringen i antalet anställda industriarbetare februari 1952—februari 1953. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1952										1953	
	febr.	mars	april	maj	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
Gruvindustri	100·0	99·7	100·6	100·7	101·7	101·8	103·5	103·9	104·9	105·2	105·6	105·4
Metall- o. verkstadsind.	100·0	99·9	99·3	98·3	97·3	97·3	97·0	96·6	95·9	94·9	93.9	93·2
Jord- och stenindustri	100·0	100·3	102·8	105·0	106·9	104·8	102·9	101·4	100·0	98·0	95·0	95·6
Träindustri	100·0	100·7	101·2	100·9	98·1	96·9	96·0	96·1	95·1	93·0	92·2	93·9
Massafabr. o. pappersbruk	100·0	100·0	99·6	98·9	98·3	97·4	97·0	96·6	97·3	96·9	97·6	97·0
Pappersv.- o. grafisk industri	100·0	100·1	99·6	99·0	98·0	97·9	97·9	98·0	99·1	98·5	96·7	96·6
Livsmedelsindustri	100·0	99·6	98·9	100·8	104·7	104·7	105·9	111·2	110·6	101·2	97·7	97·9
Dryckesvaru- o. tobaksind.	100·0	100·7	103·6	107·0	113·5	107·7	102·8	100·6	100·1	104·5	99·5	98·1
Textil- o. beklädnadsind.	100·0	99·8	97·1	94·1	91·5	92·8	94·7	96·3	98·0	97·7	97·5	99·2
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	97·9	95·3	93·0	91·1	91·9	93·7	96·0	98·0	97·9	98·3	99·4
Kemisk-teknisk industri	100·0	100·6	100·2	97·2	94·9	94·4	94·9	94·7	93·8	92·7	92·2	92·7
Samtliga industrigrupper	100·0	99·8	99·2	98·3	97·5	97·3	97·4	97·8	97·8	96·5	95·5	95·6

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under februari 1953

	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen			
				Tillsatta platser					
	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Totalt	därav 1-dagsplats	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Summa febr. 1950 . . .	133 691	167 553	129 812	88 566	—	—	43 956	51 633	28 315
» » 1951 . . .	106 859	142 179	148 265	93 138	—	33 155	44 343	51 779	28 618
» » 1952 . . .	115 613	147 172	119 384	83 860	—	39 346	49 321	42 581	26 926
» jan. 1953 . . .	148 256	173 223	99 403	77 038	21 289	39 275	48 156	41 277	26 991
» **febr. 1953** . . .	137 982	168 917	106 439	81 942	29 639	35 411	44 915	41 540	26 225
Därav									
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	5 897	6 505	2 503	1 202	47	450	489	128	111
Skogsbruk	3 814	3 949	3 868	2 257	—	16	16	4	—
Malmbrytn. o. metallind. .	11 724	13 293	4 452	2 112	25	928	995	297	153
Trä-, graf. o. pappersind. .	4 500	4 907	1 883	1 399	19	398	437	205	135
Byggnadsverksamhet . . .	38 159	42 502	11 318	10 819	127	9	9	2	2
Övriga industrigrupper . .	10 630	11 343	6 226	3 459	77	4 033	4 189	3 934	1 761
Samfärdsel o. handel . .	22 923	33 718	29 900	25 753	11 443	7 303	9 525	9 051	6 314
Förvaltning o. fria yrken .	12 682	14 969	9 557	6 793	2 798	5 184	5 811	4 795	3 025
Sjukvård o. husligt arbete	11 952	17 947	21 913	13 722	6 410	11 759	17 728	21 712	13 622
Därav under 18 år . . .	11 488	11 781	7 555	5 128	801	5 942	6 103	4 249	2 711

Tab. 4. Arbetslösheten inom vissa erkända arbetslöshetskassor under nov.—dec. 1952 och 1951

Arbetslöshetskassor (1 000-tal medl. inom parentes)	Arbetslöshetsprocent				Arbetslöshetskassor (1 000-tal medl. inom parentes)	Arbetslöshetsprocent			
	nov. 1952	nov. 1951	dec. 1952	dec. 1951		nov. 1952	nov. 1951	dec. 1952	dec. 1951
Lantarbetarnas (38)	5·5	4·7	10·3	7·7	Byggnadsarbetarnas (117) . .	4·7	3·0	17·8	10·5
Skogs- o. flottningsarb. (24) .	6·0	6·8	11·1	8·9	Elektrikernas (19)	0·8	0·6	4·6	1·6
Gjuteriarbetarnas (12)	2·1	1·3	18·8	7·3	Murarnas (13)	8·6	4·5	36·6	23·2
Gruvindustriarbetarnas (11) .	1·4	1·3	2·1	2·1	Målarnas (18)	9·0	6·2	18·1	13·2
Metallindustriarbetarnas (229)	2·9	1·2	2·9	1·2	Vägarbetarnas (17)	9·3	13·2	10·0	17·4
Stenindustriarbetarnas (5) . .	4·2	2·5	25·8	16·9	Järnvägsmännens (23) . . .	1·0	0·7	2·0	1·1
Kem.-tekn. industriarb. (14) .	1·0	0·5	10·3	5·0	Sjöfolkets (21)	6·7	4·9	5·3	5·9
Fabriksarbetarnas (61) . . .	2·1	1·2	13·9	7·8	Transportarbetarnas (37) . . .	1·8	2·0	5·7	3·2
Träindustriarbetarnas (57) . .	2·2	1·2	19·9	10·8	Handelsanställdas (71) . . .	1·6	1·2	—	1·8
Bokbinderiarbetarnas (11) . .	0·9	0·2	0·9	0·2	Handelstjänstemännens (18) .	0·6	0·7	0·5	0·5
Typografernas (15)	0·4	0·3	0·6	0·3	Arbetsledarnas (29)	0·2	0·0	0·1	0·2
Beklädnadsarbetarnas (39) . .	1·1	1·7	16·6	16·1	Hotell- o. rest.-tj.-m. (3) . .	0·6	0·1	0·4	0·0
Bryggeriarbetarnas (7)	1·4	1·1	1·7	1·2	Industritjänstemännens (73) .	0·8	0·5	0·6	0·4
Livsmedelsarbetarnas (39) . .	2·6	2·1	5·0	5·2	Frisörernas (4)	0·4	1·3	0·3	0·8
Sadelmakarnas (6)	2·3	3·1	17·2	15·6	Hotell-, kafé- o. rest.-anst. (24)	2·7	2·2	2·8	2·3
Sko- o. läderarbetarnas (10) .	1·2	1·2	4·4	11·2	Musikernas (6)	7·2	8·8	11·7	12·6
Textilarbetarnas (44)	1·9	1·5	12·2	14·6	**Samtliga kassor (1 143)**	**2·8**	**2·0**	**8·6**	**5·8**
Försvarsverkens civ.-pers. (21)	1·1	1·0	1·3	1·4					
Bleck- o. plåtslagarnas (3) . .	1·1	0·6	17·3	5·8					

Tab. 5. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad	Hela antalet hjälpsökande			Hjälpform	Antalet hjälpta hjälpsökande 28/2 1953		
	I riket	därav i Sthlm, Gbg o. Malmö	därav utlåningar		I riket	därav i Sthlm, Gbg o. Malmö	därav utlåningar
Februari 1952	1 663	695	340	**Hela antalet hjälpta**	4 014	1 669	353
Mars »	1 684	742	342	Statligt beredskapsarbete	990	—	7
April »	1 487	638	338	i arbetsmarknadsstyrelsens regi	871	—	7
Maj »	1 298	596	332	i annan myndighets regi	119	—	—
Juni »	1 229	575	322	Statskommunalt beredskapsarbete	423	35	5
Juli »	1 181	537	317	Arkivarbete och musikerhjälp	799	532	311
Augusti »	1 224	592	316	Komm. arbete utan statsbidrag	462	—	—
September »	1 294	652	323	Dagunderstöd	1 270	1 080	28
Oktober »	1 576	821	313	Kommunalt understöd	55	7	1
November »	2 476	1 238	316	Utbildningshjälp	15	15	1
December »	3 347	1 538	329				
Januari 1953	5 325	2 127	357				
Februari »	5 761	2 011	364				

Sammanställning över utbetalade barnbidragsmedel under år 1952

	Barnbidragsanvisningar antal	Barnbidragsanvisningar belopp, kr	Girerings-uppdrag, belopp, kr	Summa, kr	Återbetalningar och andra debiteringar, kr	Utbetalat nettobelopp, kr
1 kv.	992 006	126 646 037	699 220	127 345 257	33 899	127 311 358
2 »	994 090	126 951 242	718 647	127 669 889	16 296	127 653 593
3 »	997 379	127 414 765	702 087	128 116 852	12 589	128 104 263
4 »	999 892	127 785 174	719 927	128 455 101	23 240	128 431 861
					Summa	**511 501 075**

Av sammanställningen framgår, att barnbidrag utbetalats med ett nettobelopp av 511 501 075 kr, vilket innebär att i runt tal 1 764 000 barn uppburit allmänna barnbidrag under år 1952.

M. H.

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board in Sweden

1953, no 4

CONTENTS

Page

Western Germany's social problems after 1945. By *Else Klamroth* 203
The grouping of localities according to the cost of living in 1953 213
Short notices:
Birger Sjödén † 222
A new inquiry into the costs of living 222
Inquiry into the costs of living in England 223
The ILO lists 1 727 occupations 223
Proposed Danish legislation on social welfare expenditure 224
Technical aid agreement between Sweden and UNO 225
The Social Welfare Board's observations on the population problem 225

Periodical Surveys

The Social Welfare Board's general consumer-price index for February 1953 . 227
Homes for the aged in 1951 228
Public assistance in 1951 235
The retail trade turnover in the last quarter of 1952 240
The wage conditions of employees in private trade in September 1952 . . . 243
Employment and unemployment 251
A summary of the funds disbursed in child allowances during 1952 254
Literary survey 258
Book notices 263

The Issue in Brief

Western Germany's social problems after 1945. The most important of these problems are directly associated with the second world war and are closely interrelated. The most difficult task facing the West German Federal Republic at the present time is that of absorbing into the community over 9 million refugees of various categories. The crowds of refugees and the prevailing shortage of capital are giving rise to widespread unemployment, which is aggravated by the fact that owing to war damage the housing shortage renders it difficult to transfer unemployed persons to districts and localities where there are opportunities for work. The unemployment is complicated in scope and character by the fact that the large number of German children born in the 1930's are now reaching an age when they can earn a livelihood. These factors, combined with the lack of funds available for educational and similar purposes, are creating a difficult problem as to how to organize the care of youth. Else Klamroth, a German social attaché, gives an account of these circumstances. P. 203.

The grouping of localities according to the cost of living in 1953. In a Message dated the 6th February 1953 the King-in-Council commissioned the Social Welfare Board to work out proposals for a new grouping of localities according to the cost-of-living level. The Board's recommendation was submitted on the 11th March 1953.

The grouping is based on statistical investigations made by the Social Welfare Board into the cost of living in various districts. The results of these investigations were submitted to the King-in-Council on the 30th October 1952. The aim of the inquiry was to ascertain what regional differences existed in the total costs of living. In order to gauge their level, prices have been collected and summarized in respect of 1951 for the necessities of life included under the heading »consumption», viz. food, housing plus heating, cooking fuel and light, travelling, clothes and other goods and services, in addition to which there is the item »taxes».

The highest and the lowest index number according to the Stockholm standard of living are respectively 1 023 and 878, and according to the provincial standard 1 015 and 881. The investigation conducted in 1946 into local costs of living showed the maximum and minimum values to be 1 100 and 811.

With the guidance of the index numbers the Social Welfare Board, acting upon instructions from the Ministry for the Interior, has divided up the districts into groups according to the cost-of-living level. The grouping should be done with due regard also to factors other than those meas-

urable on a basis of price statistics. Further, large geographically connected areas should be aimed at, and only when pronounced differences in prices exist should individual districts be separated from these uniform areas. Moreover, the King-in-Council has decided that the number of district groups shall be reduced by one to four and that the limits allotted to them shall be — 919, 920—959, 960—999 and 1 000 —. For practical reasons the four groups have been numbered from 2 to 5. The limits in the new grouping arrangement are 20 units higher than in the earlier system, and this involves, of course, making higher demands on the index numbers that are to determine the classification of the districts. P. 213.

Homes for the aged in 1951. The number of homes for the aged at the end of 1951 was 1 384, containing a total of 36 460 beds. During the period from the 1st July 1946 — the date after which Government grants can be counted upon to meet the establishment costs — 39 new homes had been built and 13 had been rebuilt and extended. — At the homes for the aged in the real sense an average of 83 beds out of 100 were occupied during the year, this being the same figure as in 1949; in other departments, in which a far higher percentage of the beds were occupied, there has nevertheless been some decline since 1949. — The number of persons employed in homes for the aged as at $^{31}/_{12}$ 1951 was 7 922, of whom 836 were part-time helpers. — About three-quarters of those employed in the provinces lived in the home itself, whereas in the cities scarcely one-third lived-in; instead, more than half of the staff lived in housing units of their own free choice outside the home for the aged. — 28 % of the homes for the aged were regularly visited by doctors, these visits having been on several occasions recommended by the Social Welfare Board. P. 228.

Public assistance in 1951. Between the years 1950 and 1951 the number of families receiving relief from the public assistance committees increased by 262 (0,2 %) and during the latter year they totalled 147 787. During the same period the number of those in receipt of relief, including all members of the family, was reduced by 152 (0,1 %) and in 1951 represented 293 087 persons. In regard both to cases of relief and to persons in receipt of relief the provinces show a decline and the cities an increase. Among the different types of family, the number of women living alone has increased by 1 019 cases, whereas men living alone have decreased by 779. If we consider the number of persons receiving relief we can observe a decline in the number of adult men and in the number of children; on the other hand, the number of women has gone up. P. 235.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1953, no 4

INDEX

Page

Les problèmes de l'Allemagne occidentale après 1945. Par *Else Klamroth* . 203
Le groupement des localités de l'année 1953 d'après la cherté de la vie . . 213
Courtes notices:
Birger Sjödén † 222
Nouvelle enquête sur le coût de la vie 222
Enquête anglaise sur le coût de la vie 223
1 727 métiers dans le registre de ILO 223
Projet de loi danois touchant les dépenses sociales 224
Accord d'assistance technique entre la Suède et l'ONU 225
Avis émis par la D.G.P.S. sur la question démographique 225

Aperçus périodiques

L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. pour février 1953 227
Les asiles de vieillards en 1951 228
L'Assistance publique pendant l'année 1951 235
Le chiffre d'affaires du commerce de détail pendant le quatrième trimestre 1952 240
Salaires du personnel dans le commerce privé de détail en septembre 1952 . 243
Emploi et chômage 251
Tableau sur les allocations pour enfants payées pendant l'année 1952 . . . 254
Bibliographie 258
Comptes rendus de livres 263

Résumé

Les problèmes de l'Allemagne occidentale après 1945. Les plus importants de ces problèmes sont des conséquences directes de la seconde guerre mondiale et sont en rapport étroit les uns avec les autres. La tâche la plus difficile de la République fédérale allemande est l'intégration dans la société de plus de neuf millions de réfugiés de toutes catégories. De cette masse de réfugiés et de la pénurie présente de capitaux résulte un chômage considérable qui est aggravé encore de ce que l'insuffisance des logements, à la suite des bombardements du temps de guerre, rend difficile le transfert des chômeurs dans les régions et les centres où existent des possibilités de travail. Le chômage se complique en étendue et en caractère du fait que les forts contingents d'enfants allemands nés pendant la décade des années 30 atteignent maintenant l'âge de travailler et de subvenir à leur existence. Ces facteurs et la pauvreté des moyens qui pourraient servir à l'enseignement et autres buts similaires créent des problèmes aigus touchant le soin et la protection de la jeunesse. Un exposé de cet état de choses est fourni par l'attaché social Else Klamroth. P. 203.

Le groupement des localités de l'année 1953 d'après la cherté de la vie. Dans un écrit du 6 février 1953, le Gouvernement a invité la Direction générale de la Prévoyance sociale à élaborer un projet de nouveau groupement des localités d'après la cherté de la vie. Le projet a été remis par la D. G. P. S. le 11 mars 1953.

Le groupement se base sur des enquêtes statistiques effectuées par la D. G. P. S. sur le coût de la vie dans différentes localités. Le résultat de ces enquêtes a été communiqué au Gouvernement le 30 octobre 1952. Le but de l'enquête sur le coût de la vie a été de déterminer les divergences régionales touchant le coût total de la vie. Pour mesurer le niveau de celles-ci, des prix ont été pendant l'année 1951 notés et coordonnés touchant les objets de première nécessité qui entrent dans la consommation, à savoir: les denrées alimentaires, l'habitation ainsi que chauffage, combustible employé dans la cuisine et éclairage, les déplacements, l'habillement et autres produits et services, et le poste des impôts.

L'indice le plus élevé et l'indice le plus bas sont, d'après le standard de Stockholm, 1 023 et 878 et d'après le standard de la campagne, 1 015 et 881. L'enquête de 1946 en vue du groupement des localités avait donné comme chiffres extrêmes 1 100 et 811.

Sur la base des indices obtenus et conformément aux directives émanant du ministère de l'Intérieur, la D. G. P. S. a réparti les localités en groupes de vie chère. Cette répartition devait se faire en tenant compte aussi de facteurs autres que ceux mesurables par la statistique des prix. On devait, en outre, s'efforcer de placer dans un même groupe de grandes régions géographiques et, seulement lorsque des différences sensibles de prix existaient, exclure des localités particulières de ces régions homogènes. Le Gouvernement a décidé, de plus, que le nombre des groupes serait de quatre au lieu de cinq et que les limites pour ces groupes seraient — 919, 920—959, 960—999, et 1 000 —. Pour des raisons pratiques, les quatre groupes ont été numérotés de 2 à 5. Les limites dans le nouveau groupement sont de 20 unités supérieures à celles de l'ancien groupement, ce qui implique évidemment une plus grande précision des indices qui décideront du placement des localités dans les différents groupes. P. 213.

Les asiles de vieillards en 1951. A la fin de 1951, les asiles de vieillards étaient au nombre de 1 384 et contenaient au total 36 460 places. Depuis le 1:er juillet 1946, date à laquelle on a pu compter sur des crédits de l'Etat pour les frais de construction, 39 asiles nouveaux ont été créés et 13 asiles reconstruits ou agrandis. Dans les asiles de vieillards proprement dits, 83 places sur 100 en moyenne avaient été occupées durant l'année 1951, ce qui est la même proportion qu'en 1949; dans les autres services, où l'occupation était sensiblement plus grande, une certaine régression avait cependant été notée depuis 1949. Le nombre des personnes employées dans les asiles de vieillards au $^{31}/_{12}$ 1951 était de 7 922, dont 836 à temps partiel. A la campagne, les trois quarts environ du personnel étaient logés dans les asiles, mais dans les villes à peine un tiers seulement; là, plus de la moitié des employés habitait dans des logements de leur choix en dehors de l'asile. Des visites médicales régulières, qui à plusieurs reprises avaient été recommandées par la D. G. P. S., avaient eu lieu dans 28 % des asiles de vieillards. P. 228.

L'Assistance publique pendant l'année 1951. Entre les années 1950 et 1951, le nombre des familles secourues par les directions de l'Assistance publique avait augmenté de 262 (0,2 %) et était en 1951 de 147 787. Le nombre des assistés, y compris tous les membres de la famille, avait diminué pendant la même période de 152 (0,1 %) et s'élevait en 1951 à 293 087 personnes. Tant en ce qui concerne les cas d'assistance que les bénéficiaires de secours, la campagne présente une diminution et les villes une augmentation. Parmi différents types de familles, le nombre des femmes seules a augmenté de 1 019 et celui des hommes seuls diminué de 779. Si on considère le nombre des personnes secourues, on peut constater une diminution du nombre des hommes adultes et de celui des enfants; par contre, le nombre des femmes a augmenté. P. 235.

Litteraturöversikt

(11 februari—10 mars 1953)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

GIROD, R. How the public is told about the results of surveys carried out by international organizations. International social science bulletin 1952, nr 4.

TITMUSS, R. M. The world social situation. International social science bulletin 1952, nr 4.

La stabilité de la famille: facteurs économiques, psychologiques, éducatifs et spirituels. Familles dans le monde 1952, nr 4.

Sverige

FLYBOO, T. Företagsnämndernas arbete, arbetssätt och effektivitet. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 7.

GOTTFARB, LILIAN. Mamman, yrket och barnen. Barn i hem — skola — samhälle 1953, nr 1.

LUNDQUIST, R. Kriminellt homosexuellt beteende hos män — en sociologisk undersökning. Sv. läkartidningen 1953, nr 8.

MICHANEK, E. Stigande socialutgifter. Tiden 1953, nr 2.

RAMSTÉN, N. Nämndfacit 1952. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 9.

STRAND, S. G. Sociala generalstaben 40 år. Signalen 1953, nr 7.

SWEDLUND, R. Gallring i kommunala arkiv. Sv. stadsförbundets tidskrift 1953, nr 1.

THÖRNBERG, O. Företagsnämnderna i siffrornas ljus. Metallarbetaren 1953, nr 7.

VALLSTRAND, L. Företagsnämnderna genom vetenskapens hornbågade. Företagsnämnderna 1953, nr 1.

WESTERSTÅHL, J. Lokala folkrörelsearkiv — en fråga värd kommunernas uppmärksamhet. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 2.

ÖH, T. »Fabrikens» företagsnämnd i arbete. Företagsnämnderna 1953, nr 1.

Barn i fängelse. Svensk tidskrift 1953, nr 1.

Företagsnämndernas aktivitet. Telegraf — telefon 1953, nr 2.

Människan i industrisamhället. En sociologisk undersökning. Fabriksarbetaren 1953, nr 2.

Regler för en förslagskommitté. Företagsnämnderna 1953, nr 1.

Belgien

MECHELEN, F. VAN. L'intégration des forces sociales modernes dans la démocratie parlementaire. Revue du travail 1953, nr 1.

Finland

ESSÉN, E. En finsk ungdomsundersökning. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 2.

Frankrike

BERLIOZ, CH. Das ärtzliche Berufsgeheimnis und die Gesetzgebung der sozialen Sicherheit in Frankreich. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1952, nr 5/8.

Norge

ANDRESEN, A. Politisk, industrielt og ökonomisk demokrati. Fri fagbevegelse 1953, nr 2.

Schweiz

DUBOIS, CH. A. Conceptions religieuses et problèmes sociaux. Journal des associations patronales 1953, nr 7.

Tyskland

SCHROETER, K. Probleme des Sozialgerichtsgesetzes. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 4.

STEMPELL, H. Freiheit trotz »Sozialer Sicherung». Soziale Sicherheit 1953, nr 2.

Arbetarskydd

Jordbrukets arbetarskydd i internationell belysning. Lantarbetaren 1953, nr 4.

Sverige

Några tips för arbetsledare i arbetarskyddet. Arbetsledaren 1953, nr 3.

Finland

GECHTER, RUTH. Arbeitsforschung und Arbeitsmedizin in Finnland. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 3.

Tyskland

FICHTL, D. Betrieblicher Selbstschutz und Durchführung des Arbeitsschutzes. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 3.

KÜLL, K. Ohne Unfallverhütung keine soziale Sicherheit. Soziale Sicherheit 1953, nr 2.

Arbetslön och arbetstid

LIEDSTRAND, E. Åldersforskningen och tjänstepensioneringen. Sv. stadsförbundets tidskrift 1953, nr 1.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Sverige

BENGTSON, S. F. Inkomstfördelningens struktur. Metallarbetaren 1953, nr 9.
LAGERSTRÖM, L. Hur bör tjänstepensioneringen utformas? Handelstjänstemannen 1953, nr 1/2.
SIMONSSON, N. Resekostnadsersättning och traktamente. Från departement och nämnder 1953, nr 5.
Gruvarbetarens livslön. Gruvindustriarbetaren 1953, nr 2.
Statens pensioner. Signalen 1953, nr 7.

Canada

Normal work week analysed by size of establishment in Canadian manufacturing. The labour gazette 1953, nr 1.

Danmark

Feriespörgsmål. Arbejderen 1953, nr 4.

Tyskland

SCHULTE LANGFORTH, M. Frauenlöhne und Grundgesetz. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 3.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

NADIANI, A. Kan vi sette et bestemt skille mellom menneske og maskin? Nordisk tidskrift 1952, nr 6.
RUNDT, O. Arbetsstudier genom stickprovsundersökningar. Affärsekonomi 1953, nr 3.

Sverige

JONSSON, KNUT, m. fl. Arbetsstudiernas insats vid hårdnande konkurrens. (Med diskussion.) Industritjänstemannen 1953, nr 2.
RAGNÅ, N. Samhället — mönsterarbetsgivaren. Tiden 1953, nr 2.
WIDLUND, Å. Partiellt arbetsföras placering. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 8.
Arbetsbrist i Ystad. Lantarbetaren 1953, nr 4.
Arbetsledarna. Signalen 1953, nr 9.
Fåtalet kvinnliga gäster på kungaparets supé symptomatiskt för kvinnornas officiella ställning. Hertha 1953, nr 1.

Danmark

SEIERUP, H. C., m. fl. Ligeret for invaliderne under debat. (Med diskussion.) Arbejdsgiveren 1953, nr 4.
Arbeidslöshet — og valg. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 4.
Fuld beskæftigelse? Arbejdsgiveren 1953, nr 4.

Norge

NORDAL, K. W. De yrkesvalghemmede og arbeidslivet. Arbeidsmarkedet 1952, nr 11.
Om instillingen til rasjonaliseringslov. Fri fagbevegelse 1953, nr 2.
Produksjonsutvalgene og TWI-systemet. Fri fagbevegelse 1953, nr 2.

Schweiz

CRONER, F. Arbetsledare och arbetare — en radioenquête — i Schweiz. Arbetsledaren 1953, nr 3.

Storbritannien

Britain's shops. First complete picture of distribution. The co-operative review 1953, nr 2.

Tyskland

BÜRKEL, D. Halbtagsarbeit für Frauen in der Textilindustrie. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 3.
TRITZ, MARIA. Beschaffung von Arbeitsplätzen für Kriegerwitwen. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 3.

Befolkningsfrågor

LJUNG, G. Något om sterilisering och steriliseringsoperationer. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 1.
Födelsekontrollen på marsch. På internationell konferens i Bombay. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 1.

Sverige

ASK-UPMARK, E. Medicinska abortindikationer. Sv. läkartidningen 1953, nr 9.
BERG, G. Abortfrågan i riksdagen. Sv. läkartidningen 1953, nr 7.
JONSSON, BENGT. Blodgruppsstatistisk sannolikhetsberäkning som bevismedel i faderskapsärenden. Sv. juristtidning 1953, nr 1.
LIND-CAMPELL, HJÖRDIS. Om adoption. Sv. läkartidningen 1953, nr 10.
THYSELL, T. About adoption (different forms; psychological, pedagogical and social results; legislation). Courrier [du centre international de l'enfance] 1952, nr 7.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Sverige

CASSEL, L. Olika meningar i bostadsfrågan. Balans 1953, nr 1.
CURMAN, J. Arbets- och bostadsområden. Plan 1952, nr 6.
LANDSORGANISATIONEN. Bostadsutredningen. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1953, nr 10.
RYDENFELT, S. Angående bostadsbristens orsaker. En kommentar till 1951 års bostadsutrednings nya betänkande. Balans 1953, nr 1.
SIDENBLADH, G. Stockholms generalplan — bakgrund och problemställningar. Plan 1952, nr 6.
THUNHOLM, L.-E. Bostadspolitiken och penningpolitiken. Ekonomisk revy 1953, nr 1.
ÅKERMAN, BRITA. Gemensamhetsanläggningar. Plan 1952, nr 6.
Generalplanens rekommendationer. Plan 1952, nr 6.

Frankrike

ROBERT, L. Co-operative housing in France. Review of international cooperation 1953, nr 2.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Sverige

Håll styvt på varselbestämmelserna vid uppsägningar och permitteringar! Fabriksarbetaren 1953, nr 2.

Afrika

Fagorganisasjonen skyter fram i Afrika. Fri fagbevegelse 1953, nr 2.

Amerikas förenta stater

REHN, G. Amerikas fackföreningar. Bokbinderiarbetaren 1953, nr 2.

Argentina

KATZ, E. R. Das Arbeitsrecht Argentiniens, insbesondere sein Kündigungsschutz. Recht der Arbeit 1953, nr 2.

Island

Den faglige situation i Island. Arbejderen 1953, nr 4.

Norge

NORSTRAND, I. Landsorganisasjonen og funksjonærene. Fri fagbevegelse 1953, nr 2.

SKAR, A. Fackliga problem i Norge. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 9.

Tyskland

KUNKEL, M., & STOLL, W. Gleichbehandlung nach Streikbeendigung? Bundesarbeitsblatt 1953, nr 3.

Hälso- och sjukvård

KJELLBERG, K. FN i folkhälsans tjänst. Vårt röda kors 1953, nr 1.

NIELSEN, N. Psykiatrins kris. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 1.

Mental health and child development. Chronicle of the world health organization 1953, nr 2.

Om biologisk krigföring och skyddet däremot. Hygienisk revy 1953, nr 2.

Sverige

ABRAMSON, E. Brödet som vi köper. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 1.

BERVEN, E. Svenska folket kämpar mot kräfta. Kommunalarbetaren 1953, nr 3.

BOHMANSSON, G. Är vår sjukhusvård rationell? Sv. läkartidningen 1953, nr 7.

LUNDQUIST, G. Mentalhygien — ett försummat hälsovårdsproblem. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 1.

SÖDERSTRÖM, G. Bildningsverksamhet som arbetsterapi. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 1.

Socker och tandröta. En redogörelse för Vipeholmsundersökningarna. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 1.

Kooperation

Sverige

Kooperation och fackföreningsrörelse. Murarnas fackblad 1953, nr 2.

Tyskland

KÜHNE, K. Die deutsche Genossenschaftsbewegung im Aufstieg. Schweiz. Konsum-Verein 1953, nr 6.

Nykterhetsfrågan

Sverige

ELMÉR, Å. Nya riktlinjer för samhällets nykterhetspolitik. Sammanfattning av nykterhetskommitténs principbetänkande och förslag. Från departement och nämnder 1953, nr 4.

GRÖNQVIST, T. Hur är nykterhetsnämndsklientelet sammansatt? Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 2.

SJÖHAGEN, A. Alkoholistvård i frihet. Socialmedicinsk tidskrift 1953, nr 1.

WIKLUND, D. Den öppna nykterhetsvården enligt nykterhetskommitténs förslag. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 2.

ÅMAN, A. Beläggningen på alkoholistanstalterna under år 1952. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 2.

Katastrofläge för folknykterheten? Reformatorn 1953, nr 8.

Kommunal nykterhetskampanj på 1830-talet. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 1.

Kontrollstyrelsens straffregister reformeras. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 1.

Nykterhetskommitténs förslag i fråga om lagstiftningen om försäljningen av rusdrycker. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 2.

Rusdrycksmedlen i statsverkspropositionen. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 1.

Tjugo punkter om spriten. Sammanfattning av nykterhetskommitténs princip- och spritdrycksbetänkande. Sv. bryggeritidskrift 1953, nr 2.

Tolv punkter om pilsner. Sammanfattning av nykterhetskommitténs maltdrycksbetänkande. Sv. bryggeritidskrift 1953, nr 2.

Ungdom och alkohol. Reformatorn 1953, nr 7.

1944 års nykterhetskommitté. Dess förutsättningar och final. Sv. bryggeritidskrift 1953, nr 2.

Danmark

Misforstået kammeratskab kan skabe alkoholikere på arbejdspladsen. Arbejdsgiveren 1953, nr 5.

Norge

HAMER, A. Alkoholforbruk og drukkenskapsforseelser i Norge i tiden 1913—1951. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 1.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

Sverige

MILLQVIST, R. Är levnadskostnadsindex missvisande? Balans 1953, nr 1.

ÄLMEBY, H. Priskontroll eller konkurrens? Tjänstemannarörelsen 1953, nr 2.

Dyrortsundersökning och lönegruppering. Från departement och nämnder 1953, nr 5.

Perspektiv på priskontroll. Industria 1953, nr 2.

TCO om dyrortsgrupperingen. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 7/8.

Är ny dyrortsgruppering önskvärd? Industrias pm 1953, nr 2.

Tyskland

Neue Indexberechnung. Die Quelle 1953, nr 2.

Socialförsäkring

MYERS, R. J. Minimum standards of social security: new international convention. Social security bulletin 1952, nr 10.

Internationell konvention angående minimistandard för social trygghet. Sv. sjukkasse-tidning 1953, nr 3.

Die neue internationale Konvention über die Mindestnorm der sozialen Sicherheit. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1952, nr 5/8.

Utländsk lagstiftning om ersättning för yrkesskada. Fabriksarbetaren 1953, nr 2.

Sverige

Den förbättrade folkpensionen. Under år 1952 beslutade ändringar i folkpensioneringslagen. Fabriksarbetaren 1953, nr 2.

Amerikas förenta stater

BLOCH, M. Sozialversicherungssysteme auf kollektivvertraglicher Basis in den Vereinigten Staaten. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1952, nr 9.

COHEN, W. J. Social security act amendments of 1952. Social security bulletin 1952, nr 9.

SKOLNIK, A. M. Temporary disability insurance laws in the United States. Social security bulletin 1952, nr 10.

Socialvård

De gamla är lyckligare och nyttigare i arbete. Världsorganisationen WHO nytt 1953, nr 4.

Sverige

ERIKSSON, TORSTEN. Samhället och ungdomsbrottsligheten. Frihet 1953, nr 4.

GULLBERG, K. G. Några synpunkter på de förebyggande åtgärderna. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 1.

HALLSTRÖM, G. Attack mot barnens hälsa. [Skolmåltiderna.] Kommunalarbetaren 1953, nr 4.

JÜRING, R. Vägen till Långanäs heter billån. Frihet 1953, nr 4.

LINDSTRÖM, F. Psykopatvården. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 2.

MELIN, O. Fattigvård — socialhjälp. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 2.

MONTAN, K. Tekniken kan hjälpa invalider och åldringar. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 1.

TEGNER, G. Skolmåltiderna i skärselden. Sunt förnuft 1953, nr 2.

TOLL, ANNA-MA. En lasarettskurators svårigheter. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 1.

ÅKERMAN, BRITA. Nytt hemhjälpsförslag. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 1.

Ungdomsvårdsskolorna. Ur ungdomsvårdsskolutredningens betänkande. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 6.

Vad anstaltsvården faktiskt kostar. Sunt förnuft 1953, nr 2.

Amerikas förenta stater

BRÄNNSTRÖM, B. Polisens pojkar i Washington. Barn i hem — skola — samhälle 1953, nr 1.

Frankrike

AUJALEU, E. Colloque sur les maisons et villages d'enfants. Courrier [du centre international de l'enfance] 1952, nr 9.

Norge

HELI, K. Arbeidsskolebehandling av unge lovbrytere. Sosialt arbeid 1953, nr 1.

KJELDSEN, AASTA. Hjemmesykepleie, husmorvikarordning og enkelte andre sosiale tiltak. Sosialt arbeid 1953, nr 1.

Undervisning och yrkesutbildning

Sverige

ERMAN, C. Undervisningsfilmen vid skiljevägen? Folkskollärarnas tidning 1953, nr 7/8.

SJÖSTRAND, W. Kan man bestämma storleken av intelligens- och begåvningsreserverna? Folkskollärarnas tidning 1953, nr 5—8.

SÖDERLUND, A. Lämpliga lärare i framtidens skola. Barn i hem — skola — samhälle 1953, nr 1.

WALLQUIST, E. Som jag ser nomadskolan. Barn i hem — skola — samhälle 1953, nr 1.

Hjälp skolan med fackpsykologer. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 1.

Amerikas förenta stater

DAHLQUIST, ANNIE. En amerikansk föräldraförening. Hur ett läsårs arbete kan gestalta sig. Barn i hem — skola — samhälle 1953, nr 1.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

BJÖRCK, G., BROWALDH, T., DAHMÉN, E., [m. fl.] Näringsliv och samhälle. Sthlm 1953. (Studieförbundet Näringsliv och samhälle.)

FINLAND. Statistiska centralbyrån. Statistisk årsbok. 48 (1952). Hfors 1953.

Statistiska meddelanden. Hki 1953.

40. *Fougstedt, G., & Raivio, A.* Finlands befolkning efter stånd och yrke åren 1751—1805.

FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic affairs.

Governmental policies concerning unemployment, inflation and balance of payments 1951—52. New York 1952. (Publ. 1952. 2. A. 2.)

— — Statistical office.

Demographic yearbook. 4 (1952). New York 1952. (Publ. 1953.13.1.)

FÖRENTA NATIONERNA. Department of social affairs. Population division.
Population studies. 10. Manuals on methods of estimating population. Manual 1. Methods of estimating total population for current dates. New York 1952. (Publ. 1952.13.5.)

GEHNICH, K. G. Schweden. Eine Einführung. Sthlm 1952. (Schwedisches Institut.)

GENERALPLAN för Stockholm 1952. Utarb. av Stockholms stads stadsplanekontor. Sthlm 1952.

GÖTEBORG. Göteborgs stads statistiska byrå.
Statistisk årsbok. Årg. 52 (1952). Gbg 1952.

HANTVERK och kultur 1951—52. Statens hantverksinstituts årsbok. Sthlm 1953.

HANNER, P. V. A. Årsredovisningen i praktiken. 100 större svenska aktiebolags årsredovisningar 1949—51. Sthlm 1953. (Företagsekonomiska forskningsinstitutet vid Handelshögskolan i Stockholm. Meddelande 43.)

HELSINGFORS.
Helsingfors stads statistik. Hki 1952.
1. Hälso- och sjukvård. 35 (1950). Del 1.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
36th session, Geneva, 1953.
Report. Geneva 1953.
4 (2). Holidays with pay.
8. Substitution, in the provisions of the constitution of the Organisation relating to membership of the governing body, of the figures »forty», »twenty», »sixteen» and »ten» for the figures »thirtytwo», »sixteen», »twelve» and »eight».

JAHODA, MARIE, DEUTSCH, M., & COOK, S. W. Research methods in social relations with especial reference to prejudice. P. 1. Basic processes. New York 1952.

KONJUNKTURINSTITUTET.
Meddelanden. Sthlm 1953.
Ser. B: 15. Översikt över det ekonomiska läget 1953.

KÖK, planering, inredning. Utarb. av *Ing-Marie Berg, Carin Boalt, L. Holm.* Red. av *B. G. Lindgren.* Utg. av Hemmens forskningsinstitut. Sthlm 1952.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1952.
104. Fiskeritelling 1. okt. 1948. H. 3. Oversikt over tellingsresultatene.

— Rikstrygdeverket.
Årsmelding. 55 (1951). Oslo 1952.

— Statens pensjonskasse, Den norske enkekasse og Pensjonstrygden for statens arbeidere.
Årsberetning for 1951. Oslo 1952.

SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1952.
237. Eidgenössische Volkszählung 1. Dez. 1950. Bd 18. Kantone Unterwalden ob dem Wald und Unterwalden nid dem Wald.
238. Bundessubventionen und gesetzliche Anteile. 1950.
239. Eidgenössische Volkszählung 1. Dez. 1950. Bd 19. Kanton Uri.

SCHWEIZ. Eidgenössisches Volkswirtschaftsdepartement.
Die Volkswirtschaft. Sonderheft. Bern 1953.
57. Die Konkurrenzverhältnisse im Baugewerbe unter spezieller Berücksichtigung der öffentlichen Submission.

SOCIAL WORK and the social worker in Britain. Lond. 1952. (Central office of information.)

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1952—53. Sthlm 1952—53.
1952:
53—55. 1944 års nykterhetskommitté. [Betänkande.] 5—7. [Avg. d. 17 okt. 1952.] (Fi.)
5. Principbetänkande.
6. Rusdrycksförsäljning och nykterhetsvård.
7. Tillverkning och försäljning av maltdrycker.
1953:
1. Valkretsar vid fullmäktigval i kommunerna. 1950 års folkomröstnings- och valsättsutrednings betänkande 4. [Avg. d. 30 dec. 1952.] (Ju.)
2. Betänkande med förslag till fiskeristadga m. m. Avg. [d. 17 nov. 1952] av Fiskeristyrelsen med Statens fiskeriförsök. (Jo.)
3. Betänkande med förslag till åtgärder för stödjande av hästaveln m. m. Avg. [d. 12 nov. 1952] av 1951 års hästavelsutredning. (Jo.)
4. Nordisk passfrihet. Del 2. Betänkande nr 4 avg. [d. 9 jan. 1953] av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. (U.)
5. Lättnader i fråga om tullbehandling m. m. av motorfordon i trafiken mellan de nordiska länderna. Betänkande nr 5 avg. [d. 9 jan. 1953] av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. (U.)
6. 1949 års investeringskommitté. Betänkande angående generella metoder och fysiska kontroller inom investeringspolitiken. [Avg. d. 18 febr. 1953.] (S.)
7. Läkarutbildningen. Betänkande [avg. d. 24 febr. 1953] av 1948 års läkarutbildningskommitté. (E.)

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1953.
1. Årsbok.
Statistisk årsbok. 83 (1952).
4. Fattigvård.
Stockholms stads fattigvård. 80 (1951).

STORBRITANNIEN. Ministry of labour and national service.
Time rates of wages and hours of labour 1st Oct., 1952. Lond. 1953.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1953.
Ekonomiska och ideella föreningar.
Kooperativ verksamhet år 1950. Av Kommerskollegium.
Finanser.
Kommunernas finanser år 1950. Av Statistiska centralbyrån. 1. Städer, köpingar, landsting.

Rusdrycksförsäljningen m. m. år 1951. Av Kontrollstyrelsen.
Järnvägar.
Statens järnvägar år 1951. Av Järnvägsstyrelsen.
Rättsväsen.
Vägtrafikolyckor år 1950. Av Statistiska centralbyrån.
Skogshushållning.
Domänverket år 1951. Av Domänstyrelsen.

WOLD, H. Demand analysis. A study in econometrics. In association with *L. Juréen*. Sthlm & New York 1952.
ÅRHUS. Kommunens statistiske kontor.
Statistisk årbog. Årg. 7 (1952). Aarhus 1952.
ÖSTERGREN, B. Higher education in Sweden. A handbook for foreign students. Sthlm 1952. (The Swedish institute.)

Recensioner

Access of Women to Education. UNESCO. International Bureau of Education — Publication 141. Geneva 1952. Pris 5: — Sw. francs.

International Bureau of Education (IBE) har nyligen företagit en undersökning beträffande kvinnornas möjligheter till utbildning i olika länder. Resultaten av undersökningen presenteras i den föreliggande publikationen jämte vissa statistiska uppgifter från UNESCO. Sammanlagt 47 länder, bland vilka även Sverige, har bidragit med material i form av enkätsvar.

Undersökningen visar, att lagstiftningen i de olika länderna utan undantag behandlar könen lika, när det gäller företrädesrätten till olika slag av undervisning. De faktiska olikheter, som ändå existerar, beror alltså inte på lagarna utan på ekonomiska och sociala förhållanden.

Vad först beträffar undervisningen på lågstadiet (»folkskolan») omfattar den (i de fall den överhuvudtaget är obligatorisk) i allmänhet lika många år för pojkar och flickor. I de flesta länder finns det också ungefär lika många elever av vartdera könet på detta stadium. Till undantagen hör Indien, Irak, Persien och Syrien, där fortfarande endast en fjärdedel av lågskoleeleverna är flickor. — Skolschemat upptar i stort sett samma ämnen för båda könen. Den största differentieringen synes råda i Spanien, där pojkar och flickor inte ens får ha samma läroböcker i de lägre klasserna.

På läroverksstadiet ser könsproportionerna annorlunda ut i många länder: till de sämst ställda hör Egypten med knappt 10 % flickor och Indien med 13 %. Sverige och USA återigen hör till de få länder, där antalet flickor som får elementarundervisning t. o. m. är större än antalet pojkar. — I flera länder finns det särskilda skolor för flickorna med ett »efter deras läggning och intressen» anpassat schema. I andra fall är skolorna gemensamma för båda könen, men flickorna har särskilda schemata. I regel är dock som i Sverige endast de s. k. övningsämnena differentierade.

Vad beträffar yrkesutbildningen finns det i varje land vissa skolor, som är reserverade för ettdera könet (tekniska skolor för pojkar, hushållsskolor för flickor etc). I några av de mest efterblivna länderna (Jordan, Saudi-Arabien) har flickorna inga som helst möjligheter till yrkesutbildning, men även i exempelvis Spanien utgör flickorna endast ca 20 % av dem som yrkesutbildas.

Ännu lägre är procenttalen flickor inom den högre undervisningen även om den principiellt i lika mån står öppen för båda könen. Med sina 23 % kvinnliga studerande hör Sverige till de mest avancerade länderna. I det övriga Europa närmar sig siffran sällan 20 % (Belgien har 16 %, Tyskland 18 %, Norge 16 %, Schweiz 13 %) och i de asiatiska länderna rör det sig om ännu lägre siffror. Kvinnorna studerar huvudsakligen vid de humanistiska fakulteterna vid högskolor och universitet.

Vad beträffar proportionen mellan manliga och kvinnliga lärare visar det sig att antalet kvinnor är relativt stort på lågstadiet, medan det på högskolestadiet i intet fall överstiger 20 % (i Sverige 3 %).

Slutligen har gjorts ett försök att analysera de ekonomiska och sociala faktorer, som ligger till grund för förhållandet att pojkar och flickor behandlas så olika med avseende på utbildningen. Från flera länder pekar man på föräldrarnas ekonomi: de gör hellre uppoffringar för sina söner än för döttrarna, vilka förr eller senare lämnar sitt yrke för att ägna sig åt hemmet.

Vidare anförs, att kvinnorna har svårare att få arbete under studietiden och att de drar sig för att ta lån, att de vet att prioritet ofta ges åt manliga kolleger vid tillsättningen av högre befattningar osv. Bland de sociala faktorerna nämns alltjämt existerande fördomar mot kvinnliga läkare, jurister, teologer etc., föreställningar om att kvinnornas utbildning bör ta sikte på äktenskapet etc. — Å andra sidan har det sedan kriget skett en viss omsvängning i opinionen, och de yrkesarbetande kvinnornas antal håller överallt på att ökas. På sina håll — bl. a. i Indien och Egypten — söker man genom stipendier och andra förmåner stimulera föräldrarna till att ge sina döttrar bättre utbildning. Det är därför inte uteslutet att en liknande undersökning om ett antal år kan komma att ge helt andra resultat än denna. *E. H—r*

Lundberg, George A.: Kan vetenskapen rädda oss? Tidens förlag. Stockholm 1952. Kr 8,50.

Sociologen George Lundberg tar, med sin frågeställning »Kan vetenskapen rädda oss?», upp ett mycket stort problem. Naturvetenskaperna har hjälpt fram mänskligheten till en hög materiell kultur, men samtidigt har människornas umgänge med varandra försvårats. »Forskningen inom fysiken och biologin har inte lyckats lösa vår tids förnämsta problem, nämligen frågan om den mänskliga samlevnaden», säger författaren. Man kan inte vänta sig att de fysiska vetenskaperna skall lösa sociala problem, att penicillinet skall göra slut på striden mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Vad kan nu socialvetenskaperna göra i en sådan situation? Lundberg anser att de kan göra ganska mycket. Uppfinnandet av alltmer fulländade hjälpmedel för ett noggrannare och mera precist iakttagande och insamlande av den mänskliga samlevnadens olika fenomen har varit något av det viktigaste som överhuvudtaget skett i socialvetenskapens historia. Det finns givetvis vissa fel och ofullkomligheter hos dessa mätinstrument, liksom på de första mikroskopen och teleskopen.

Sitt hopp att komma ur de nuvarande svårigheterna sätter författaren till sociologin. Det finns ingen anledning varför man inte skulle kunna lösa samhällsproblemen med vetenskapens metoder. Det bästa hopp mänskligheten har i sitt nuvarande sociala predikament ligger i en typ av socialvetenskap, som är fullt jämförlig med de övriga konkreta vetenskaperna. Men först måste världen genomsyras av ett vetenskapligt betraktelsesätt. Redan i skolan måste kunskaper om vetenskapen och om vetenskapliga metoder utläras. Lundberg drar fram tre stora fel i de nuvarande formerna för uppfostran. För det första dess uraktlåtenhet att insätta vetenskapen som sin centrala och enande disciplin. Vi skulle alltså inte ha erkänt hur övermåttan viktig den vetenskapliga metodiken är. Det andra huvudfelet i vårt bildningsprogram är att vi inte låtit ens universitetsungdomen få tillräcklig kännedom om den vetenskapliga metodiken. Den tredje stora bristen i vårt nuvarande undervisningssystem är att det inte ger ungdomen tillräckliga insikter i språkets natur och användning. Det är lika omöjligt att undervisa i någon socialvetenskap utan insikter i det speciella slag av språkbruk och logik, som är ett absolut krav inom allt vetenskapligt arbete, som det är att undervisa exempelvis i fysik utan vissa insikter i matematik. Författaren går sedan igenom de botemedel han rekommenderar mot dessa brister.

För att framgång skall kunna förverkligas måste man ha vetenskapligt skolade krafter, vidgade kunskaper om folk och om ekonomiska lagar m. m. Dessa skulle sociologin kunna framskaffa om den får tillräckliga resurser.

Författarens idéer verkar i många hänseenden mycket utopiska, och man måste onekligen ställa sig mycket tvivlande till möjligheterna att realisera dem. Man vet så litet om framtiden. Är det inte oerhört världsfrämmande för vår tids människor, när författaren säger: »Jag blickar fram mot en tid, då opinionsvetenskapen kommer att få en ställning jämförlig med meteorologins, då folkviljans ställföreträdare i alla länder kommer att förfoga över alla slag av social väderlek, dess förändringar och fluktuationer, det må sedan vara fråga om antisemitism, negerhat eller massuppvigling.»

T. G.

K. STATISTISKA - 9 MAJ 1953

Häftets huvudinnehåll

Maj 1953

Arbetsgivarna och socialpolitiken. Med denna artikel inleds en artikelserie, i vilken representanter för olika arbetsmarknadsorganisationer beskriver dessas målsättningar och insatser på det socialpolitiska området. Direktörsassistent Sven Hydén, Svenska arbetsgivareföreningen, anger i artikeln dels några allmänna principer på området, som varit vägledande för arbetsgivarsidan, dels några dess ställningstaganden till vissa socialförsäkringskategorier. Sid. 267.

Om tystnadsplikt och uppgiftsskyldighet inom människovården. I artikeln ger docent Erik Karlmark synpunkter på detta svåra spörsmål med anförande av ett antal exempelfall till belysning av gränsdragningen rörande det som sekretessen bör omfatta, och av frågan huruvida representanter för medborgargrupper eller myndigheter, vilka har åliggande att iaktta sekretess i förhållande till utomstående personer, har rätt att i och för sin ämbetsutövning informera varandra om anförtrodda förhållanden av sekret natur. Sid. 272.

En försöksform i kampen mot ungdomsasocialiteten i Stockholm. Sedan 1951 bedriver Stockholms stads barnavårdsnämnd en ny verksamhetsform genom den s. k. sektionen för uppsökande kurativ verksamhet. Sektionens huvudsakliga uppgift är att söka upp ungdomar, som är på drift, och försöka hindra och motverka olika asocialitetsbildande företeelser bland dem. Under år 1952 behandlade sektionen 1 270 personfall, varav 1 090 manliga och 180 kvinnliga. Om denna verksamhetsgren berättar dess chef, förste assistent Harry Videmyr. Sid. 278.

Indexberäkningarna för mars 1953. Levnadskostnadsindex för mars 1953 blev 213 i 1935 års serie utan direkta skatter. Detta innebär, att indexen ej förändrats sedan mitten av juni 1952. Priserna har däremot inte varit oförändrade under denna period, men höjningar och sänkningar har tagit ut varandra. Det s. k. pensionspristalet, som reglerar indextillägget på folkpensionerna, kvarstår i 138. Detta innebär, att indextillägget för tiden maj—juli 1953 är oförändrat 35 %. Sid. 284.

Konsumtionsprisindex med år 1935 som bas uppgick i mars 1953 till 224,4 mot 223,9 i februari 1953. Sid. 288.

Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning år 1951. Samtliga personer som nykterhetsnämnderna tagit befattning med under år 1951 utgjorde, som framgått av en tidigare artikel i denna tidskrift, 33 117. 1 § Alkoholistlagen (Al) har varit tillämplig på 12 701 av dessa.

Kvinnorna utgör blott en ringa minoritet, 2,8 % av samtliga (till antalet 358). De är relativt talrikare i städerna än på landsbygden. De gifta (män och kvinnor) upptar i städerna något större andel av hela klientelet än på landsbygden och även de frånskilda är relativt fler i städerna, en följd av skillnaden i civilståndsfördelning mellan landsbygd och städer. Jämfört med föregående år har inga större skillnader inträffat. Andelen frånskilda har fortsatt att öka, medan andelen gifta minskat något.

I genomsnitt var frekvensen alkoholister 0,8 fall på landsbygden och 2,9 i städerna (föregående år 0,9 resp. 3,0), allt räknat på 1 000 av hela befolkningen.

Av de olika kommuntyperna på landsbygden har industrikommunerna den största frekvensen med 1,2 fall per 1 000 invånare, medan jordbrukskommunerna har den lägsta med 0,4 fall. Inom olika delar av riket visar Övre Norrland den högsta frekvensen (1,2); den lägsta har Östra Götaland, med 0,5. Städerna har betydligt högre frekvenstal; högst i storstäderna Göteborg och Malmö med resp. 3,9 och 3,8. Sid. 289.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Allmänna arvsfonden, för varje budgetår, senast i	12, 1952
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	4, 1953
Arbetskraftsåtgång och utbetald lönesumma inom jordbruket år 1951, årligen, senast i	8, 1952
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	7, 1952
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal, senast i	3, 1953
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1952
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	4, 1953
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	4, 1952
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1952
Fattigvården, årligen, senast i	4, 1953
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen, senast i	4, 1952
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, i regel varje halvår, senast i	8, 1952
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	5, 1952
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1952
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	2, 1953
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1953
Löneförhållanden och sysselsättning för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	detta nr
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1952
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	3, 1953
Löneförhållandena för arbetare inom industrin, årligen, senast i	8, 1952
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1952
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1953
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning, årligen, senast i	detta nr
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1952
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	12, 1952
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	9, 1952
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	5, 1952
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1952
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	3, 1953
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	11, 1951

Arbetsgivarna och socialpolitiken

Av direktörsassistent *Sven Hydén*, Svenska arbetsgivareföreningen

Denna artikel inleder en artikelserie i Sociala Meddelanden, i vilken representanter för ett antal av arbetsmarknadens huvudorganisationer beskriver dessas målsättningar och insatser på det socialpolitiska området och deras positiva eller negativa ställningstaganden till formerna för statens, kommunernas, organisationers, enskilda företags eller stiftelsers socialpolitiska verksamhet. I det nästkommande numret följer en artikel av en företrädare för Landsorganisationen i Sverige.

Red.

Sedan mycket lång tid tillbaka har det i vårt land varit vanligt, att arbetsgivarna i viss utsträckning tillgodosett sociala intressen. Dels — och kanske främst — har de genom sitt inflytande i kommunala församlingar tillsett, att kommunerna omhändertagit sådana personer, som på grund av ålderdom eller sjukdom inte varit i stånd att försörja sig, dels har de genom sina företag lämnat bidrag till eller helt försörjt tidigare anställda. Vad landsbygden beträffar, fastslogs för övrigt i de olika legostadgorna sådan skyldighet. Under inflytande av 1800-talets nationalekonomiska tankegångar minskades under industrialismens genombrott arbetsgivarnas insatser i fråga om arbetarnas trygghet. Ansvaret kom därigenom att praktiskt taget helt vila på det allmänna.

Under de senaste femtio åren och särskilt under de två senaste decennierna har som bekant de sociala förmånerna utvidgats och ökat i antal. Detta har främst skett genom samhällets åtgärder men även — och i betydande omfattning — genom kollektivavtalsbestämmelser eller genom frivilliga prestationer från arbetsgivarnas sida.

Det faller av sig självt, att arbetsgivarens intresse för socialpolitik måste stå tillbaka för hans intresse för huvuduppgiften, att driva det honom anförtrodda företaget med vinst. Arbetsgivarens primära samhällsinsats är att producera, förädla eller distribuera varor och förmedla eller tillhandahålla tjänster. Detta hindrar inte, att han samtidigt känner sig ha stort ansvar för sina arbetstagare. I första hand söker han därvid sköta sitt företag så, att en jämn sysselsättning kan beredas de anställda. Först i andra hand anser han sig böra befatta sig med socialpolitik i egentlig mening. Förutom ansvaret mot arbetstagarna har arbetsgivaren ansvar gentemot de personer, med vilka han står i handelsförbindelse, såsom leverantörer och kunder. Därigenom vidgas hans intressesfär till att omfatta de olika betingelser, som möjliggör ett korrekt och nyttobringande förhållande till tidigare och senare led i pro-

duktionskedjan och till de instanser i samhället, som påverkar hans möjligheter till fullgörande av hans egentliga uppgifter. Hans intresse kommer därigenom att inriktas mot samhällsfunktionerna som helhet. I dagens samhälle får han därvid i första hand med de priskontrollerande och i övrigt reglerande myndigheterna att göra samt med skattemyndigheterna. Man får heller inte bortse från hans ansvar gentemot kollegerna. Av de många faktorer, som sålunda påverkar en arbetsgivares handlande och intresse, blir omsorgen om de anställda visserligen av stor betydelse, men dess karaktär och räckvidd varierar med hänsyn till arten och omfattningen av arbetsgivarens egentliga verksamhet. Hans intresse för socialpolitiken i allmänhet påverkas därför av dess biverkningar och av hans möjlighet att på bästa sätt utnyttja produktivkrafterna.

Arbetsgivarna framför i socialpolitiska sammanhang den i och för sig självklara tesen, att det blott är genom konsolidering och utveckling av näringslivet, som betingelser skapas för ökad social trygghet. Den bästa socialpolitiken är därför att skapa ett sådant ekonomiskt klimat, att näringslivets utvecklingsmöjligheter främjas. Med denna grundinställning är det naturligt och riktigt, att arbetsgivaren inför i och för sig önskvärda socialpolitiska projekt ställer frågan: Vad är priset, och har vi råd med detta just nu? Är det ej lämpligare att skjuta saken på framtiden för att då kunna genomföra den lättare och med mindre uppoffring?

Med den uppbyggnad arbetsmarknaden har är det emellertid inte den enskilde arbetsgivarens individuella intressen och synpunkter, som blir avgörande för vad som gemenligen brukar betecknas som arbetsgivarnas inställning till socialpolitiken. Utslagsgivande blir i stället den linje, som näringslivets företrädare på det politiska området och arbetsgivarorganisationerna hävdar. Det är självklart, att dessa representanter för arbetsgivarna har att ta hänsyn till olika arbetsgivarintressen, men ytterst blir det i mångt och mycket en fråga om vad som är ekonomiskt möjligt att genomföra utan alltför stora skadeverkningar på andra områden.

Gemensamt för arbetsgivarnas inställning till socialpolitiken torde vara, att de så gott som undantagslöst betraktar den egentliga socialvården såsom i första hand åvilande samhället. Självfallet föreligger differenser i de enskilda arbetsgivarnas uppfattning om hur långt samhällets skyldigheter därvid bör gå. Gemensamt torde dock den grundinställningen vara, att samhället, i den mån det är fråga om sådana förmåner, som tillhandahålles utan motprestation, bör vara restriktivt. Denna grundinställning leder fram till att socialpolitiska åtgärder i huvudsak bör vidtas via socialförsäkring, baserad främst på avgifter. Vidare anser sig arbetsgivarna ej kunna tillstyrka andra åtgärder på sociallagstiftningens område än sådana som inte verkar hindrande för mottagaren att försöka genom eget arbete försörja sig. Arbetsgivarna accepterar i socialpolitiken principen hjälp till självhjälp.

Av olika skäl knyter sig — som antytts — arbetsgivarnas intresse för socialpolitiken i hög grad till de därmed sammanhängande finansieringsspörsmålen. De hävdar därvid, att det bör föreligga en klar skillnad i fi-

Svenska arbetsgivareföreningens styrelse.

nansieringen av sådana socialpolitiska åtgärder, som direkt sammanhänger med risker i arbetet eller har nära anknytning till sysselsättningen, och sådan socialpolitik, som mera hänför sig till förhållanden utom arbetet. Arbetsgivarna accepterar det berättigade i uppfattningen, att kostnaden för yrkesskador är en naturlig produktionskostnad, som de har att svara för. Detta hindrar emellertid inte, att arbetsgivarna har mycket bestämda åsikter i fråga om den omfattning, i vilken ersättning för yrkesskada skall utgå, och vad som är att hänföra till yrkesskada.

Mera tveksam är inställningen till pensionsförmåner. Gäller frågan ålderdomstrygghet i allmänhet, anser man på arbetsgivarhåll, att frågan om upprätthållande av existensminimum vid ålderdom rimligen bör vara en allmän angelägenhet, som bör skötas av samhället. I vad avser pensioner eller understöd, som utgår på grund av tidigare anställningsförhållande, har inställningen påverkats av den helt olika attityd till pensionsfrågan, som tjänstemän och arbetare intagit. Tjänstemännen, som i olika sammanhang skjuter trygghetskraven i förgrunden, har strävat efter pensionsrätt och varit villiga att själva bidraga till kostnaderna härför. Arbetarna åter har som bekant inriktat sig på största möjliga kontantlön, varigenom pensionsfrågan för deras del ej i samma grad varit ett brännande problem. På allra senaste tid har genom lagändringar och lagförslag samt genom åtgärder från arbetsgi-

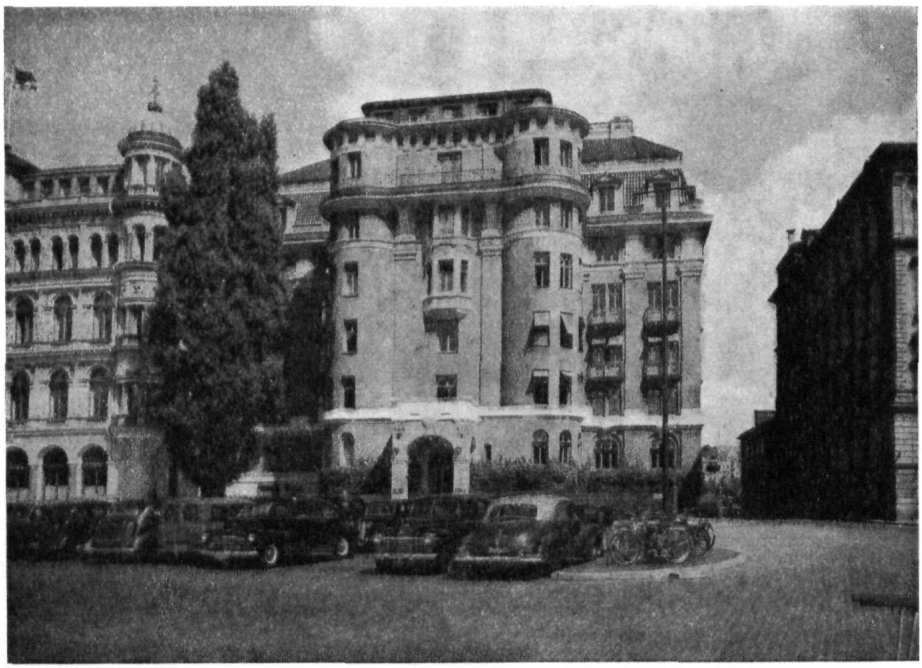

Svenska arbetsgivareföreningen, Södra Blasieholmshamnen 4, Stockholm.

varnas sida även arbetarnas pensionsfråga starkt aktualiserats. Någon klar arbetsgivarståndpunkt till detta problem har ännu ej utkristalliserats. Hur kostnadsfrågan än löses, är det naturligt, att hänsyn härtill måste tas vid lönesättningen under den aktiva tiden.

Ett område, där arbetsgivarna anser att kostnaderna helt skall åvila samhället, är familjetilläggen. Familjestorleken är en faktor utan anknytning till arbetet. Make- och barntilläggen bör därför finansieras antingen försäkringsvägen eller skattevägen. Vilket alternativ som är att föredraga, beror på arten av den socialhjälp, varom fråga är. Utifrån denna ståndpunkt anser arbetsgivarna det även naturligt, att förekommande moderskapshjälp i princip inte bör komma arbetsgivarna vid.

Mera komplicerad är frågan om finansieringen av arbetslöshetshjälpen. Arbetsgivarna motsätter sig bidrag till denna hjälpform, enär de med rätta anser, att de i princip endast har att utbetala ersättning för utförd motprestation. Härtill kommer, att man vid lönesättningen som regel tar hänsyn till om ett arbete är säsongbetonat eller inte och sålunda i vad mån det innefattar en större eller mindre arbetslöshetsrisk. Som bekant utgår i allmänhet högre lön i säsongfack än i andra fack för eljest likvärdiga arbeten. Arbetsgivarna finner det därför rimligt, att skyddet ordnas försäkringsvägen på arbetstagarnas bekostnad och att staten träder till, om hjälpbehovet blir av mycket stor omfattning.

Bilden av arbetsgivarnas inställning i socialpolitiska frågor blir ofullständig, om den inte också återger de åtgärder, som frivilligt vidtages för att tillföra arbetstagarna olika förmåner vid sidan om de i avtal eller kontrakt bestämda. Motiven för att utge dylika förmåner varierar. Mest framträdande är syftet att höja de anställdas trivsel och därmed deras positiva inställning till arbetsuppgiften och företaget; i vissa fall är dock motivet att erhålla lämplig arbetskraft. Särskilt under den överfulla sysselsättningens tid i slutet av 40-talet tillkom en stor mängd så kallade sociala förmåner, som användes som medel i kampen om arbetskraft.

Främst och sannolikt som den mest kostnadskrävande av dylika sociala förmåner framstår pensioneringen. Som ovan nämnts är pensioneringsfrågan nu aktuell. För tjänstemännens del är i detta sammanhang pensionsförmånerna av mindre intresse, eftersom de vunnit hävd och utgör ett viktigt element i anställningsavtalen. I stället träder arbetarpensioneringen på den enskilda arbetsmarknaden i förgrunden. De insatser, som arbetsgivarna på detta område frivilligt och av sociala skäl gjort till förmån för anställda med lång tjänstetid före pensionsålderns inträde, är i många fall högst betydande. Arbetsgivarna torde i flertalet fall i betraktande av dessa insatser och de senaste mycket stora och kostnadskrävande höjningarna av folkpensionerna anse, att det inte längre föreligger något nämnvärt behov av obligatoriska former för ytterligare pensionering i statlig regi.

Särskilt på bruksorterna — men även på andra håll— har arbetsgivarna sökt tillgodose arbetstagarnas bostadsbehov. I viss utsträckning strävar man dock numera att bortkoppla bostadsproblemet från arbetsgivarnas direkta intresseområde och att i stället animera kommunerna eller särskilda institutioner av privat eller halvprivat karaktär att svara för bostadsförsörjningen. Ekonomiskt stöd till bostadsproduktionens underlättande lämnas dock ofta av arbetsgivarna. Näringslivet ser med oblida ögon på den utveckling mot alltför stor bostadssubventionering, som utmärkt det allmännas bostadspolitik under det sista decenniet. Man anser inom näringslivet, att den starkt stegrade reallönen bör utgöra ett incitament till en åtstramning på detta område.

Arbetsgivarna har även sökt till kommunerna överföra sådana sociala åtgärder, till vilka de under vissa perioder tidigare ansett sig böra ta initiativ i avvaktan på beslut från kommunala instanser. Ett typiskt exempel härpå är den daghemsverksamhet, som under 40-talet igångsattes av många företag. Det är här fråga om åtgärder, som ur de flesta synpunkter bör falla på andra än arbetsgivarna.

Exemplen på arbetsgivarnas frivilliga prestationer kan mångfaldigas. De tar sig olika former, men syftet är genomgående att öka de anställdas trivsel och att underlätta deras livsföring utanför arbetsplatsen. De utgör ett konkret uttryck för arbetsgivarnas önskan att i mån av ekonomiska möjligheter och med hänsyn till framtidsbedömanden medverka i de sociala strävandena.

Om tystnadsplikt och uppgiftsskyldighet inom människovården

Av docenten, med. dr, jur. kand. *Erik Karlmark*, Stockholm

Artikelförfattaren, som är den ende legitimerade läkaren i vårt land med även juridisk utbildning, har sedan länge bedrivit forskningar för en juridisk gradualavhandling om läkares m. fl:s sekretessplikt. I artikeln ger han några synpunkter på detta omdebatterade spörsmål.

Red.

Den som är verksam i den moderna människovården, han må vara läkare, jurist eller socialarbetare i detta ords mera begränsade betydelse, ställs icke sällan i sin tjänsteutövning inför krav, som är i det närmaste orimliga. Han skall tjäna två herrar. Den hjälpsökande kräver, att den,

inför vilken han framlägger sina önskemål och ger sitt förtroende (i det följande kallad förtroendemottagaren), skall se sin uppgift som ett uppdrag att tillvarata förtroendegivarens intressen och enbart dessa. Å andra sidan tilldelar mången gång lag och författningar förtroendemottagaren diametralt motsatta uppgifter, rapporteringsskyldighet (dvs. skyldighet att *utan anmodan* lämna ut upplysningar om förtroendegivaren) eller informationsplikt (= plikt att först *efter anmodan* lämna ut upplysningar om förtroendegivaren). Det går icke att komma ifrån att de författningar, som föreskriver sekretess, många gånger är synnerligen svåra att tolka och försedda med termer, som ter sig orakelmässiga (»i oträngt mål» etc.). Lika litet kan man undgå att lägga märke till att författningarna om rapporteringsskyldighet och informationsplikt till antalet blivit så talrika, att den enskilde tjänstemannen på de berörda områdena måste betrakta det enbart som en högst lycklig tillfällighet, om han undgår att göra sig skyldig till straffbar försummelse, i det att han kommit att icke beakta den ena eller andra av föreskrifterna.

Det antydda problemet bör ses mot bakgrund av tvenne frågeställningar: 1. Bör i den föreliggande situationen rapporteringsskyldighet, informeringsplikt eller sekretess förtjäna företräde? 2. Hur stor omfattning har i den föreliggande situationen det ena eller det andra av de tre nämnda rättsinstituten? Denna sistnämnda fråga sammanfaller i viss omfattning med spörsmålet: Hur mycket är föremål för sekretess?

Utgångslägena är, i stark förenkling och schematisering, dessa. En person, N.N., karakteriseras av vissa egenskaper som vi här betecknar som 1, 2, 3, 4 och 5. Enligt allmänna värderingar i hans miljö och samtid är egenskaperna A, B, C, D och E socialt acceptabla. Om nu N.N.:s egenskaper 1—5 i högre grad skiljer sig från A—E finns det för N.N. — med hänsyn till dennes möjligheter att göra sig gällande i samhället — anledning att förringa indicier på 1—5. Om N.N. nu emellertid anförtror dessa åt en tjänsteman inom människovården måste generellt sett dels en avvägning göras mellan å ena sidan ett samhällsintresse att respektera ett sekretessförhållande mellan förtroendegivaren och förtroendemottagaren och å andra sidan samhällsintresset av underrättelseverksamhet mellan den senare och andra. Dels måste den centrala frågan ställas, huruvida utlämnandet av begärda upplysningar kan vara ägnat att efter samtidens värderingsnormer sänka N.N.:s samhälleliga prestige, värde som person. Blir svaret på denna fråga jakande, har förtroendemottagaren uppenbarligen all anledning att betänka sekretessförhållandets innebörd. Blir svaret åter ett bestämt nej, torde han ej hårt kunna lastas, om han ej beaktar detsamma på grund av exempelvis okunnighet om sekretessens räckvidd. Om egenskaperna 1—5 har sammanhang med vissa faktorer, såsom moral, sexualitet, narkomani, brottslighet och vissa sjukdomar blir naturligtvis svaret oftare ja, än om de aktuella medicinska tillstånden ej är försedda med sociala värdeaccenter, utan det rör sig om t. ex. gallsten, lunginflammation, tarmkatarr, strålsvamp, blyförgiftning etc.

Andragas sådana medicinska tillstånd som sinnessjukdom, syfilis, gonorré eller havandeskap, orsakat av annan man än make, psykopati, patologisk alkoholhunger osv., framstår detta förhållande ganska klart, och varför? Man kan ej göra gällande, att exempelvis åderförkalkning eller ledgångsreumatism är mindre smärtsamma, medför mindre medicinska komplikationer eller orsakar så mycket mindre invaliditet eller antal dödsfall än syfilis, psykopati etc. En (riktig eller oriktig) uppfattning har uppkommit, att social mindervärdighet, oduglighet eller skadlighet föranleder dessa medicinska tillstånds uppkomst eller föranleds av deras härjningar hos människan, varför den av sådana tillstånd drabbade skall vara att betrakta som sämre eller socialt odugligare eller skadligare än andra, m. a. o. anses ha lägre personvärde. Den av dylika tillstånd drabbade kommer i behov av värn (visserligen mot sjukdomarna på samma sätt som andra sjuka men dessutom också) mot att bli påklistrad personvärdeaccenter, härrörande ur dylika konventionellt accepterade betraktelsesätt. Följderna av att bli försedda med dylika personvärdeaccenter kan för de drabbade bli ödesdigra nog, många gånger betydligt ödesdigrare än tillståndens rent medicinska följder. Generaliseringar går här med ordens makt över tanken ut över de av tillstånden drabbade som en många gånger klart oförskylld plågoskärpning. Man betänke t. ex. svårigheterna för en man, som med djupaste grund i gengasförgiftning gjort sig skyldig till förskingring, eller en kvinna, som stjäl i morfinrus efter gallstensanfall eller utan att vara lagvigd hustru framföder barn, att bli betraktade som socialt fullvärdiga.

Som förstås av det anförda, uppstår svåra gränsdragningsproblem, vilka kan exemplifieras med följande rättsfall från 1875. (Kursiveringarna är gjorda av artikelförfattaren.)

Exempelfall 1. Kungl. Maj:t hade den 10 maj 1875 infordrat Sundhetskollegii utlåtande i ett till Kungl. Maj:ts prövning hänskjutet mål angående äktenskapsskillnad mellan makarna J.

Av handlingarna i målet framgår i huvudsak följande:

Hustrun J. hade instämt sin make till rådhusrätten i Vänersborg under påstående, att mannen vore i hög grad begiven på starka drycker och under rusigt tillstånd uppförde sig så, att hon icke utan fara för livet kunde sammanleva med honom. Då dessutom mannen, som enligt hustruns uppgift förde »liderlig» levnad, vid äktenskapets ingående varit behäftad med smittosam sjukdom samt av ondska och motvilja övergett henne, yrkade hon, att äktenskapet skulle upplösas och mannen förklaras förlustig sin giftorätt i boet.

Av hustrun J. åberopades såsom vittne stadsläkaren B. Denne tillkännagav emellertid, att han på grund av sin ämbetsed ansåg sig förbjuden yppa, *vad han såsom praktiserande läkare erfarit angående parternas förhållanden, ävensom vad de såsom patienter anförtrott honom* såvida Rådh.R. ej särskilt ålade honom detta.

Rådh.R. resolverade med anledning av dr B:s tillkännagivande, att Rådh.R. icke ägde avfordra dr B. någon förklaring i förevarande sak. Dr B. berättade sedan inför domstolen, att han ryktesvis (»såsom medlem av detta samhälle») hört berättas, att mannen vore supig. Rådh.R. meddelade vidare, att, enär hustrun J. *icke kunnat förebringa någon bevisning angående de omständigheter, som åberopats såsom skäl för vinnande av äktenskapsskillnad,* hennes härom förda talan ogillades.

Hustrun J. sökte ändring, men Hov.R. fann i utslag den 14 jan. 1875 ej skäl till ändring i Rådh.R:s utslag.

Hustrun J. anförde besvär.

Kungl. Maj:t infordrade Sundhetskollegii utlåtande i saken, varefter Kollegium — som antog, att dess utlåtande blivit infordrat endast med avseende å dr B:s uppfattning av läkaredens betydelse i förevarande fall — i sitt den 12 juli 1875 avgivna yttrande bl. a. anförde:

I svensk lag förekommer icke något stadgande, som speciellt ålägger läkaren tystlåtenhet beträffande *allt* sådant, varom han i egenskap av läkare erhållit förtroende, eller stadgar straff för underlåtande härav.

I den ed, som avlades vid medicine licentiatexamen, ingick bl. a. en förpliktelse för läkaren, att »*ej genom hemliga sjukdomars upptäckande skada eller bedröva den sjuke*». Under det sålunda läkaren förpliktat sig att ej missbruka, vad han i sådant avseende erfarit, torde likväl ej kunna förbises, att sådana förhållanden kunde uppstå, där samhällsordningen av en eller annan anledning fordrade, att läkaren lagligen förpliktades att meddela, vad han i berörda avseende erfarit. Att avgöra, när detta borde ske eller *var gränsen ginge* för läkarnas tystlåtenhet i så beskaffade fall, vore alltid en ytterst ömtålig sak och måste, enligt Sundhetskollegii förmenande, anses vara uteslutande beroende på juridisk prövning och resolution.

H.D. meddelade i utslag den 2 aug. 1875: Det kunde ej förvägras hustrun J. att få dr B. hörd såsom vittne angående det av henne uppgivna förhållandet, att hennes man *vid äktenskapets ingående skulle varit behäftad med venerisk sjukdom.* Med undanröjande av domstolarnas beslut återförvisade därför H.D. målet till Rådh.R., som hade att på anmälan detsamma ånyo uppta och därmed lagligen förfara.

(Genomgång har på artikelförfattarens hemställan verkställts av Rådh.R:s i Vänersborg domböcker och föredragningslistor från aug. 1875 till 1 jan. 1879, varav har framgått att målet under denna tid icke återupptagits vid Rådh.R. Enligt H. D:s utslag skulle målet upptas »på anmälan» av part. Någon sådan anmälan har av ena eller andra anledningen dock tydligen icke skett och i alla fall ej under nämnda tid.)

När det gäller nutidens ytterst invecklade förvaltningssystem för människovårdsfrågor, är *i praktiken* ett spörsmål, som här endast skall antydas och exemplifieras, av stor betydelse.

Om myndigheterna A och B eller ställföreträdaren för myndigheten A och ställföreträdaren för myndigheten B båda har åliggande att iaktta viss sekretess i förhållande till »utomstående», har då myndigheterna (ställföreträdarna) i och för sin ämbetsutövning rätt att informera *varandra* om anförtrodda förhållanden av sekret natur?

Exempelfall 2. Vid tillsättande av en distriktstandläkarbefattning i V. läns landstingsområde hade medicinalstyrelsen ansett sig ha viss anledning anta, att den sökande, leg. tandläkaren G., undergått bestraffning. Med.styr. hade därför hos fångvårdsstyrelsen hemställt att få ta del av straffregistret rörande G. Denna begäran avslogs av Fångv.styr.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 7 aug. 1951 anhöll Med.styr. om tillstånd att erhålla fullständigt utdrag ur straffregistret rörande G. i och för prövning av vederbörandes lämplighet att inneha ifrågavarande distriktstandläkarbefattning.

Kungl. Maj:t infordrade utlåtande i ärendet från Fångv.-styr., som den 23 aug. 1941 avgav det begärda yttrandet. Detta yttrande hemligstämplades.

Kungl. Maj:t fann den 12 september ej skäl föreligga till ändring i Fångv.styr:s beslut, varför Med.styr. förvägrades att ta del av ifrågavarande register.

Exempelfall 3. Legitimerade läkaren X. hade missbrukat läkares rätt att från apotek genom recept förordna om utlämnande av spritvaror. För detta missbruk hade X. vid två tillfällen tilldelats varning, respektive allvarligen erinrats av medicinalstyrelsen. Nykterhetsnämnden i staden Y. ingav till kontrollstyrelsen en skrivelse, vari framhölls det missförhållande, som enligt nämndens mening låg däri, att nämnden, som enligt bestämmelser i rusdrycksförordningen hade att vaka över nykterhetstillståndet i staden, till följd av föreskrifter i gällande medicinalordningar var förhindrad att vidta direkta granskningsåtgärder beträffande de å stadens apotek expedierade spritrecepten.

Nämnden ifrågasatte därför, huruvida Kontr.styr. funne påkallat att medverka till en sådan lagändring, som nämnden för sin del ansåg synnerligen påkallad.

Kontr.styr. anhöll hos Med.styr. om yttrande. Efter emottagandet av skrivelsen infordrade Med.styr. spritrecepten från apoteket i staden Y. och fann därefter påkallat att allvarligen erinra X. om vikten av att vid förordnande om utlämnande från apotek av sprit eller sprithaltiga läkemedel iaktta den största varsamhet. Med.styr. anförde i svar till Kontr.styr. att det visserligen var ostridigt att X. missbrukat sin rätt att från apotek genom recept förordna om utlämnande av spritvaror, men att dylikt icke skulle kunna förhindras genom av nykterhetsnämnden påyrkad ändring av Kungl. Maj:ts Medicinalordningar av 1668, punkt 26, enligt vilka apotekens föreståndare och personal var förbjudna att ge någon kunskap om recepten. Med.styr. framhöll även, att innehållet i punkt 26 av 1668 års Medicinalordningar ingalunda var föråldrat till sin anda, som nykterhetsnämnden hållit före samt att ett medgivande för nykterhetsnämnden att å apotek granska spritrecept skulle innebära så allvarliga olägenheter, att den fördel, som de över nykterhetstillståndet vakande myndigheterna därav skulle vinna, icke skulle uppväga olägenheterna för den läkemedelsbehövande allmänheten. Med.styr. vidhöll därför sin redan tidigare till ifrågavarande nämnd uttalade mening, att nykterhetsnämnd icke bör lämnas medgivande att genom av densamma utsedd person granska å apotek utfärdade spritrecept.

Kontr.styr. överlämnade till ifrågavarande nykterhetsnämnd en avskrift av Med.styr:s yttrande men vidtog i övrigt ingen åtgärd i anledning av framställningen.

Exempelfall 4. T. f. taxeringsintendenten i Malmöhus län hade i skrivelse den 3 okt. 1945 till tandläkaren A. i Malmö med anledning av besvär, som A. anfört över vederbörande taxeringsnämnds i Malmö taxering av A. år 1945, sänt ett brev med »anhållan», att A. måtte utöver det räkenskapsmaterial, som redan insänts till prövningsnämnden i länet, ställa även ev. befintligt kortregister över patienter till förfogande. I anledning därav gjorde Sveriges tandläkarförbund i skrivelse till J. O. anmälan mot intendentens förfaringssätt, vilken anmälan föranledde J. O. att åt advokatfiskalen vid hovrätten över Skåne och Blekinge ställa intendenten under åtal inför Hovr. för tjänstefel i anmärkta hänseende och å honom yrka ansvar. Hovrätten fann intendenten genom avlåtande av skrivelsen ha gjort sig skyldig till felaktigt förfarande i tjänsten, men lämnade ansvarstalan utan bifall.

Slutligen må ett fall andras, av vilket framgår, att tystnadsplikten kan vara ett rättsinstitut med större kraft än informeringsplikten, dvs. plikten att *efter anmodan* lämna upplysningar.

Exempelfall 5. Notarien hos Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, kapten P., hade fr. o. m. den 3 aug. 1926 t. o. m. utgången av juni månad 1928 beviljats tjänstledighet för sjukdom (höggradig neurasteni), styrkt av ett flertal undan för undan utfärdade läkarintyg av dr G.

Den 21 juni 1928 anhöll P. i skrivelse till styrelsen om tjänstledighet under juli och aug. 1928 för deltagande i en hjälpexpedition till Spetsbergen i anledning av

luftskeppet »Italias» förolyckande. P. uppgav härvid, att han till kommunikationsdepartementet ingett två av dr G. den 21 juni 1928 utfärdade läkarintyg, vilka utvisade, att P:s hälsotillstånd förbättrats så mycket, att han utan olägenhet för sin hälsa borde kunna delta i en expedition till Spetsbergen. Dessa intyg hade tillkommit i anledning därav, att P. i kommunikationsdepartementet avfordrats läkarintyg vid sin ansökan om fribiljett.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som från kommunikationsdepartementet erhållit avskrifter av nyssnämnda läkarintyg, biföll P:s ansökan om tjänstledighet under juli och aug. månader. Då emellertid styrelsen kände sig tveksam, huruvida — efter tillkomsten av ifrågavarande läkarintyg — P. kunde äga rätt att på grund av tidigare insänt sjukbetyg åtnjuta tjänstledighet *för sjukdom* under tiden 21—30 juni, begärde styrelsen i skrivelse till medicinalstyrelsen den 28 juni 1928 ett Med.styr:s yttrande i denna sak.

Med.styr. remitterade den 30 juni 1928 handlingarna till dr G. samt anmodade denne att snarast möjligt inkomma med en utförlig redogörelse för P:s sjukdomshistoria, varvid särskilt sjukdomens symtom och förlopp skulle anges.

I sitt svar till Med.styr. den 2 juli 1928 meddelade dr G., att han icke utan medgivande av P. ansåg sig kunna villfara Med.-styr:s begäran, eftersom han i sådant fall skulle göra sig skyldig till brott mot läkarinstruktionens 60 §.

Under åberopande av föreskrifterna i Läk.-instr. 59 § 7 stycket samt 9 § 2 stycket av den för Med.styr. gällande instruktionen anmodade ånyo Med.styr. i skrivelse den 4 juli 1928 dr G. att inom 8 dagar inkomma med ovanberörda upplysningar om P., vid risk att Med.styr. eljest upptoge ärendet till slutligt avgörande utan dessa upplysningar.

Dr G. meddelade i svarsskrivelse den 9 juli 1928 bland annat, att han icke kände sig övertygad om bärigheten av den motivering, som Med.styr. anfört för hans skyldighet att lämna de avfordrade upplysningarna. Han ansåge nämligen, att de av Med.styr. åberopade §§ icke kunde häva bestämmelserna i 60 §, vilka utgjorde det mest fundamentala rörande förhållandet mellan läkare och patient och således bildade grundvalen för utövande av all läkarpraktik. Dr G. beklagade därför, att han icke utan sin patients medgivande (enl. dr G:s uppgift befunne sig P. vid ifrågavarande tidpunkt på Spetsbergen) kunde tillmötesgå Med.styr:s begäran.

I anslutning till en av docenten L. i ärendet upprättad P. M. avgav Med.styr. den 19 juli 1928 det utlåtandet till Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att det icke syntes nöjaktigt styrkt, att P. under tiden 21—30 juni samma år på grund av sjukdom varit förhindrad att förrätta sin tjänst.

Av protokoll, hållet vid Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens sammanträde den 3 aug. 1928 framgår bl. a. att styrelsen — på en av P. framställd begäran — beslöt att bevilja P. tjänstledighet för enskilda angelägenheters vårdande fr. o. m. den 21 t. o. m. den 30 juni 1928, varvid P. under nämnda tid skulle avstå sina löneförmåner.

En försöksform i kampen mot ungdomsasocialiteten i Stockholm

Av förste assistent *Harry Videmyr,* Stockholms stads barnavårdsnämnd

Sedan oktober 1951 bedriver Stockholms stads barnavårdsnämnd en ny verksamhetsform genom den s. k. sektionen för uppsökande kurativ verksamhet, i korthet kallad »utesektionen», vilken består av tre manliga socialarbetare. Sektionens huvudsakliga uppgift är att söka upp den ungdom, som är på drift, och försöka hindra och motverka olika asocialitetsbildande företeelser särskilt den homosexuella pojkprostitutionens skadeverkningar. En förste assistent är chef för sektionens verksamhet och han tjänstgör även som kontaktman vid polisens sedlighets- och lösdrivarrotel för ärenden, som berör barn och ungdom. De två övriga medarbetarna ägnar sig uteslutande åt den uppsökande verksamheten, som nästan helt och hållet är förlagd till kvällar och nätter.

Det är de typiska ungdomsproblemen för en storstad, som har föranlett denna nya verksamhetsform. I Stockholm har tidigare genom barnavårdsnämnden sporadiskt bedrivits ett uppsökande arbete. Men genom den nya uppläggningen är det första gången som ett systematiskt fältarbete av ifrågavarande slag har möjliggjorts.

Sektionen får kontakt med dels asociala och kriminella ungdomar, dels sådana som enbart är socialt missgynnade men befinner sig oroväckande nära farozonen. Oavsett anledningen kan man i regel konstatera, att dessa ungdomar misslyckats i sin strävan att komma in i ett normalt samhällsliv. Deras ursprungsmiljö är ogynnsam och i den aktuella situationen saknar de ofta fast bostad och arbete och har ej något hem eller någon människa att vända sig till i sin nöd. En sådan ungdom famlar fram utan något mål och skyggar samtidigt för samhället och dess representanter som för något enbart negativt, restriktivt och obehagligt. Denna känsla är naturligtvis ofta förbunden med en bitter uppväxttid, anstalter och hemlöshet. En sådan ungdom möter uteassistenten »på gatan» och här är det dennes uppgift att ta upp en kontakt och redan vid den första omedelbara kontakten göra en attitydbedömning av den unge. Efter hand får assistenten genom samtal, ganska ofta om alldagliga ting, en bild av vederbörandes aktuella situation och hjälpbehov. När dennes spelade oberördhet under samtalet småningom fallit bort, förvånas man ofta över vilket stort behov dessa ungdomar har att få tala med en människa om sina personliga problem. Förunderligt nog syns det som om enbart ett råd eller bara några enkla ord i en brydsam situation för en del av dem kan betyda räddningen. Men naturligtvis behövs det oftast mera omfattande hjälpåtgärder.

Samma faktorer, som gjort att en ung människa kommit bort från det normala samhällslivet och mer eller mindre medvetet accepterat en asocial livsföring under en längre eller kortare tid, försvårar en positiv förändring. Låt oss betrakta en av dessa ungdomar, ett typiskt fall. I 10-årsåldern förlorade han sina föräldrar, flyttades under några år mellan olika fosterhem, varefter följde några års vistelse på olika ungdomshem, ett år på ungdomsvårdsskolor och slutligen ett år på olika ungdomsfängelser. Sedan han lämnat anstaltslivet, har han haft svårt att få fast bostad och svårt att få arbete, då han ju saknar erforderliga betyg och meriter av karaktär att kunna åberopas. Det är förklarligt, att denne yngling uppfattar situationen som hopplös och vill ge upp. Sektionens medarbetare får kontakt med honom under en av sina nattliga expeditioner. För natten ordnas bostadsfrågan tillfälligt genom placering på barnavårdsnämndens ungdomshärbärge. Morgonen därpå gäller det att finna en mindre provisorisk lösning till den unges personliga situation. Här uppkommer olika frågeställningar om vilka möjligheter, som står till buds för att sätta in de rätta hjälpåtgärderna. Kanske är det andra institutioner än barnavårdsnämnden, som den unge bör ta kontakt med för att få den rätta hjälpen. Ofta får uteassistenten bli en förmedlande länk till övervakaren eller andra personer, som kan hjälpa den påträffade ynglingen.

En vanlig början i den asociala livsföringen är pojkprostitutionen. Man bör ha klart för sig, att den homosexuella pojkprostitutionen icke är en isolerad företeelse utan en av formerna för asocialitetens yttringar. Ett syftemål för den uppsökande verksamheten är att dra bort ungdomarna från de kriminellt homosexuella kretsarna. Med en viss generalisering kan man tala om två huvudgrupper bland de ynglingar, som låter sig homosexuellt utnyttjas (förutom det relativa fåtal av dessa som själva kan betecknas som homosexuella): en mera avancerad grupp, i vilken man medvetet söker kontakter med homosexuella i syfte att tjäna pengar, och något som man skulle vilja benämna den labila och oerfarna gruppen. Denna grupp utgörs av ynglingar, som kommit i kontakt med personer vilkas kriminellt homosexuella tendenser de till en början varit omedvetna om, och efter hand har ett homosexuellt umgänge utvecklat sig. På grund av sociala svårigheter, personliga svagheter, avtrubbning eller andra orsaker glider en del av dessa ynglingar över till förstnämnda gruppen.

Något som i hög grad underlättar pojkprostitutionen är uppenbart den nuvarande desorienteringen i fråga om de etiska och sexuella värdena. De flesta av dessa ungdomar önskar dock efter en tid frigöra sig från det homosexuella umgänget, men personliga, ekonomiska och andra skäl gör det ofta svårt för dem att komma ifrån det. För att underlätta en sådan frigörelse behöver de framför allt råd, stöd och personlig vägledning. Visar sig detta otillräckligt, måste i förekommande fall andra individuella och resocialiserande hjälpåtgärder vidtas.

Den uppsökande verksamhetens strävan är att få kontakt med och hjälpa gatans ungdom och den uppsökande har blivit ett slags gatans, parkernas

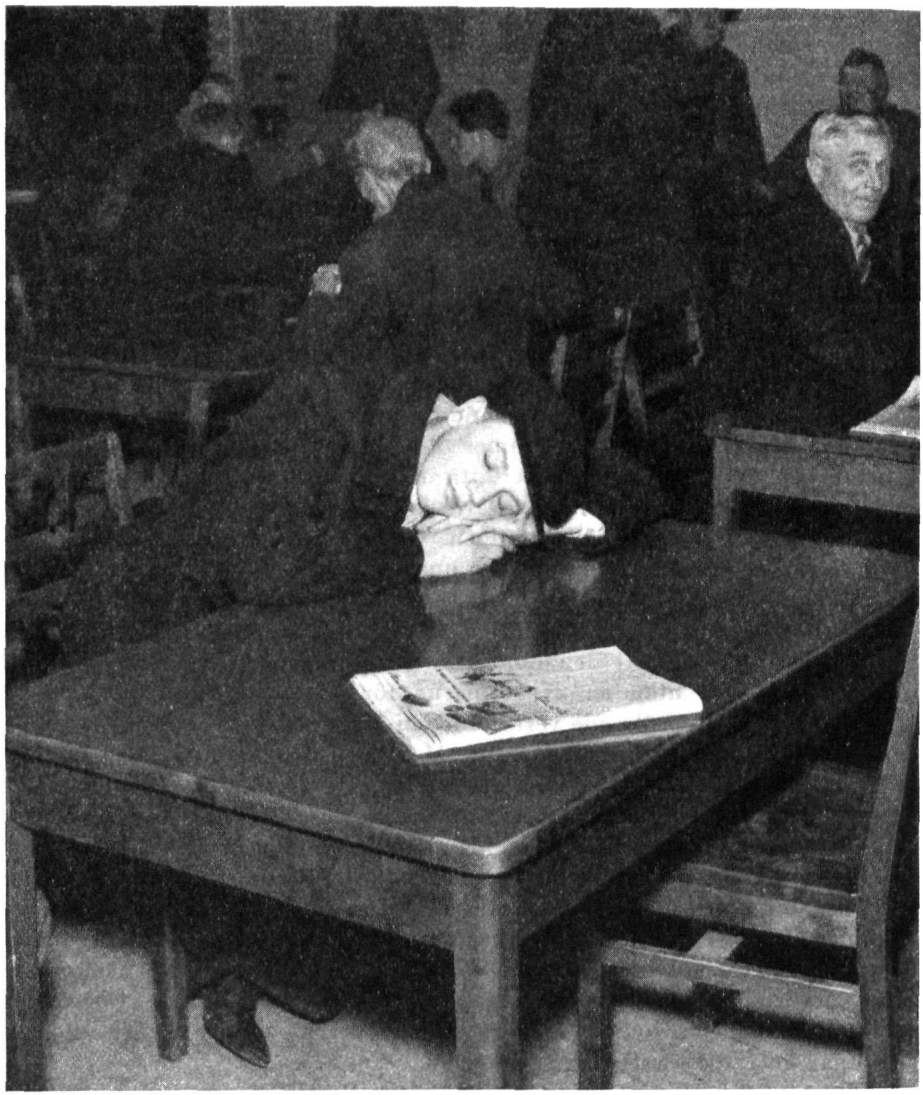

Bild från ett kafé i Stockholm.

och vänthallarnas ambulerande sociala expedition. För skingrande av en del bland myndighetspersoner förekommande och återkommande missförstånd bör framhållas, att den uppsökande verksamheten uteslutande har sociala arbetsuppgifter och inga som helst polisiära uppgifter. Hur sektionens medarbetare skall ta kontakt med ungdomarna får omständigheterna avgöra vid varje särskilt tillfälle, men regelmässigt klargör medarbetaren redan från början vid kontakten, i vilket syfte han är ute och vem han är.

Under år 1952 behandlade sektionen 1 270 personfall, varav 1 090 manliga och 180 kvinnliga, och detta år ordnades ca 480 tillfälliga bostadsplaceringar för natten å barnavårdsnämndens ungdomshärbärgen.

De övriga fallen — omkring 800 — har varit föremål för rådgivning, personliga samtal och hänvisningar till olika sociala institutioner osv. Verksamhetsformen kan förefalla enkel men är mången gång av ganska krävande beskaffenhet.

Hur reagerar ungdomen mot sektionens assistenter? — Attityden är överraskande positiv. Den uppsökande verksamheten är väl känd bland gatans ungdom. Det händer icke sällan, att ungdomarna själva på gatan går fram till nattassistenten för att få råd och hjälp, men däremot sällan att assistenten möter direkt motvilja.

Slutligen kan man ställa frågan om resultaten av denna verksamhet. Svaret måste givetvis bli en subjektiv värdering. Men det faktum, att 1 270 unga människor har kontaktats, visar att ett socialt saneringsarbete av en viss omfattning har utförts i syfte att eliminera den asociala livsföringen, innan den mynnat ut i kriminalitet.

Kortare meddelanden

En skotsk undersökning om ungdomsbrottsligheten. Svenska Dagbladet behandlade på ledande plats den 17 april 1953 byråchefen Lars Bolins artikel »Vem är den unge brottslingen» i marsnumret av Sociala Meddelanden. I sammanhanget refererade Sv. D. en motsvarande skotsk undersökning, av vilket referat här återges följande.

»Det har sitt intresse att jämföra denna bild av den unge svenske lagbrytaren med bilden av hans motsvarighet i Glasgow, sådan den framgår ur en förra året publicerad undersökning, vilken utförts av professorn i *socialmedicin vid universitetet i nämnda* stad, dr Thomas Ferguson. Självfallet kan man inte bedöma en ännu ej framlagd studie efter de korta antydningar byråchefen Bolin gjort i sin nämnda uppsats, men det förefaller som om Ferguson avvunnit ämnet mera än de svenska forskarna. Hans undersökningsmaterial har varit ganska betydande, och han har noga skilt mellan »normala» pojkar och psykiskt eller fysiskt efterblivna, vilka senare grupper gjorts till föremål för särskilda undersökningar. Det var en avgående årsklass från Glasgows folkskolor, som undersöktes under tre år efter skoltidens slut. En del förarbete hade beträffande gruppens allmänna levnadsförhållanden undangjorts med en tidigare sociologisk undersökning, för vilken Ferguson delvis svarat och vilken publicerats under titeln »Den unge löntagaren» (The Young Wage-Earner).

Undersökningen om ungdomsbrottsligheten har skett med beaktande av bostadsförhållanden (särskilt trångboddheten), eventuell splittring i familjen, faderns arbetsförhållanden, moderns arbete i eller både i och utanför hemmet, pojkarnas egna fysiska egenskaper och karaktär, särskilt anpassningen i skolan, yrkesval och framgång i arbetet efter tre år o. s. v. Man har också tagit hänsyn till biointresset och frekvensen av kyrkobesök, det senare troligen något otänkbart för svenska forskare på området. Bland pojkar, som lämnat skolan vid tidigast möjliga tidpunkt, fann man som mest utpräglat särdrag dåligt läshuvud. Den svaga begåvningen för studier synes förenad med anpassningssvårigheter i samhället: sysselsättningen efter skolåren blev okvalificerad, platsbyte skedde ofta, och periodvis blevo dessa pojkar arbetslösa. Brottsfrekvensen är särskilt hög inom denna grupp. Detta var särskilt fallet, när flera ogynnsamma omständigheter tillstötte: exempelvis låg studiebegåvning och trångboddhet eller klent läshuvud och okvalificerat arbete. I sådana fall steg procenten av pojkar inom gruppen, vilka åtminstone en gång anhållits för brott, till över 40.

Problemet ungdomsbrottsligheten är förvisso inte enkelt. När i sammanhanget trångboddheten kommer på tal, är det uppenbart att brottsbekämpningen inte kan ta sikte uteslutande på att skapa bättre bostadsförhållanden. Trångboddheten sammanhänger enligt den skotska undersökningen nämligen i många fall med familjefaderns alkoholism, bristande yrkesutbildning, ofta inträffande arbetslöshetsperioder samt bristande ansvar för familjen o. s. v. Om man söker bekämpa brottsligheten med bostadspolitiska åtgärder, får man, menar professor Ferguson, inställa sig på att resultat kan nås först på mycket lång sikt. Det är nämligen så att kriminaliteten i familjer med en så otillfredsställande »försörjare», som den ovan antydde, inte inskränker sig till de uppväxande pojkarna; i dylika familjer är ofta även äldre familjemedlemmar lagbrytare.

Svag begåvning för studier, ogynnsamma familjeförhållanden och anpassningssvårigheter i arbetslivet förefalla ju vara plausibla förklaringar till lagbrott hos ungdom. I vad mån ringa kroppslängd verkligen betecknar en större benägenhet för brott, torde vara mera oklart. Professor Ferguson har emellertid funnit, att var sjätte 14-års pojke under en längd av 57 tum (omkring 145 cm) ställts inför polisdomstolen för lagbrott, vilket är dubbelt så många

som i grupperna med större kroppslängd. Efter svenska förhållanden torde medeltalet, 58,5 tum (knappt 150 cm), för fjortonåringar vara att betrakta som lågt. Nu torde i själva verket den ringa kroppshöjden hos de nämnda glasgowpojkarna ofta sammanhänga med mindre goda näringsförhållanden. De småväxta återfanns därtill i hög grad bland de yngsta barnen i barnrika familjer. Småväxta, menar Ferguson, ha ofta ett särskilt behov av att hävda sig och bravera med sitt mod och sin hänsynslöshet, vilket icke sällan tar sig brottsliga uttryck. Det var också tydligt att den höga brottsfrekvensen inom gruppen stod i samband med ogynnsamma förhållanden i övrigt, trångboddhet, splittring i familjen, fadern ofta arbetslös och lika ofta alkoholist o. s. v.

Beträffande samhällsreaktionen på ungdomsbrottslighet i Skottland lägger man märke till en reaktionsform, som inte har någon motsvarighet i vårt land, nämligen bötfällning av föräldrarna eller allvarlig varning till dem. Detta har visat sig mera effektivt än någon annan påföljd, när det gäller att förhindra återfall i brott av minderårig. Över huvud tycks det som om i vårt land alldeles för ringa vikt fästes vid föräldrarnas ansvar, när det gäller de unga lagbrytarna. Våra sociologer synas anse att med tillräcklig materiell omvårdnad skulle brottsligheten försvinna. I själva verket möter man, enligt en amerikansk undersökning, det egendomliga fenomenet att brottsligheten tydligen stiger under tider med goda försörjningsmöjligheter och hög levnadsstandard och sjunker under perioder med sämre ekonomiska betingelser. Orsaken härtill skulle vara att under arbetslöshetsperioder föräldrarna måste ålägga sig en återhållsamhet i materiellt hänseende, som gör starkt intryck på barnen, samt att familjefadern då har bättre tid och tillfälle än vanligt att fostra och övervaka sina barn. Iakttagelsen utgör en tankeställare för våra maktägande samhällsreformatorer, vilka i regel häftigt värja sig mot det förhållandet att ungdomsbrottslighetens problem har sidor, vilka äro oåtkomliga för lagstiftning och materiella hjälpåtgärder. Dit hör icke minst föräldrarnas känsla av ansvar för barnens fostran till laglydiga medborgare.»

Nytt konseljbeslut om byggnadstillståndsgivning i saneringssyfte. Kungl. Maj:t har i konseljen den 30 april medgett en lättnad i byggnadstillståndsgivningen för viss nybyggnadsverksamhet i saneringssyfte. I avsikt att underlätta saneringsbyggnadsverksamheten i centrala tätortsdelar har Kungl. Maj:t sålunda beslutat att den disponibla kvoten för affärs- och servicelokaler m. m. icke skall behöva belastas i fråga om sådana nybyggnader, som inrymmer minst 50 procent bostäder och som är avsedda att på i huvudsak samma tomt ersätta gamla, rivningsmogna byggnader i städernas och de större tätorternas centrala delar. Närmare föreskrifter om denna byggnadstillståndsgivning kommer att meddelas av arbetsmarknadsstyrelsen.

Beslutet innebär att byggnadsregleringen icke längre lägger hinder i vägen för ifrågavarande saneringsverksamhet. Endast förhållandena på den lokala arbetsmarknaden kommer att bli avgörande för tillståndsmyndigheternas ställningstagande till dessa byggnadsprojekt.

USA:s nya socialdepartement. Den amerikanska federala myndigheten för hälsovård, undervisning och socialvård, *the Federal Security Agency*, har i april i år getts »cabinet status», dvs. upphöjts till regeringsdepartement under namn av *the Department of Health, Education and Welfare.*

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Levnadskostnadsindex för mars 1953

I följande tabeller redovisas resultaten av levnadskostnadsindexberäkningarna avseende prisförhållandena i mitten av mars 1953 jämte jämförelser med indextal för tidigare perioder. För mera detaljerade uppgifter om

Tab. 1. Levnadskostnadsindex utan skatter med 1935 som bas [1]

Tidpunkt	Livsmedel	Bostad, bränsle och lyse	Därav		Kläder och skor	Övriga utg.	Samtliga utgifter
			bostad	bränsle och lyse			
1935 . . .	100	100	100	100	100	100	**100**
1936 . . .	104	99	99	102	101	100	**101**
1937 . . .	108	100	98	108	106	102	**104**
1938 . . .	112	101	99	110	108	103	**106**
1939 . . .	115	101	100	111	111	106	**109**
1940 . . .	131	108	100	142	133	118	**123**
1941 . . .	149	113	101	164	164	131	**139**
1942 . . .	161	116	101	177	182	142	**150**
1943 . . .	161	118	102	181	182	147	**152**
1944 . . .	159	118	102	182	178	149	**151**
1945 . . .	158	118	102	181	177	149	**151**
1946 . . .	159	118	102	180	177	149	**151**
1947 . . .	167	121	105	181	180	150	**156**
1948 . . .	180	124	107	192	183	157	**163**
1949 . . .	182	124	107	193	187	160	**166**
1950 . . .	185	123	107	186	191	162	**168**
1951 . . .	216	137	109	251	232	183	**194**
1952 . . .	243	145	116	267	238	196	**210**
1950 dec. .	189	127	107	204	194	165	**171**
1951 mars	210	133	108	236	226	176	**188**
juni	215	136	108	248	237	186	**195**
sept.	224	139	108	266	240	189	**200**
dec. .	229	144	112	276	243	192	**204**
1952 mars	235	144	112	276	243	195	**207**
juni	249	146	116	270	240	197	**213**
sept.	252	144	116	259	234	198	**213**
dec.	251	149	123	252	230	198	**213**
1953 mars	250	149	123	252	229	200	**213**

Tab. 2. Indextal för olika delposter samt dessas förändringar dec. 1952—mars 1953

Varuposter	Indextal (1935 = 100)					Utgift kr/år enl. pris i mars 1953	Procentuell förändring dec. 1952—mars 1953
	1950	1951	1952	Dec. 1952	Mars 1953		
Livsmedel	**185**	**216**	**243**	**251**	**250**	**3 724·83**	**0**
Mjölk	155	173	186	188	188	328·41	—
Grädde	.	.	.	.	.	65·70	—
Ost	176	223	269	299	302	107·46	+ 1
Mejerismör	209	237	248	256	256	285·85	—
Ägg	225	257	280	286	293	178·06	+ 3
Margarin	192	255	280	296	296	182·29	—
Mjöl	185	215	265	292	291	142·14	0
Bröd	162	186	211	221	221	405·47	0
Kött	197	234	285	293	287	776·04	— 2
Fisk	200	238	265	276	279	164·75	+ 1
Rotsaker, frukt o. grönsaker	198	221	242	242	242	421·18	0
Specerier	189	234	255	261	260	532·92	— 1
Maltdrycker	146	164	178	183	183	56·46	0
Förtäring utom hemmet . . .	182	209	235	242	244	78·10	0

[1] Årsmedeltalen i denna tabell liksom i tab. 2 och 5 utgör ovägda medeltal av indextalen (utan decimaler) för fem kvartal (dec., mars, juni, sept. och dec.); i medeltalet för år 1951 väger dock december 1950 endast med hälften så stor vikt som de fyra övriga kvartalen.

TAB. 2 (forts.). INDEXTAL FÖR OLIKA DELPOSTER SAMT DESSAS FÖRÄNDRINGAR DEC. 1952—MARS 1953

Varuposter	Indextal (1935 = 100)					Utgift kr/år enl. pris i mars 1953	Procentuell förändring dec. 1952—mars 1953
	1950	1951	1952	Dec. 1952	Mars 1953		
Bostad	**107**	**109**	**116**	**123**	**123**	**929·11**	—
Bränsle och lyse	**186**	**251**	**267**	**252**	**252**	**469·70**	—
Elektrisk ström	91	94	99	96	98	52·16	+ 2
Kokgas	147	155	185	189	198	32·00	+ 5
Ved	.	.	.	.	.	64·84	— 2
Kol	.	.	.	.	.	60·69	0
Koks	.	.	.	.	.	192·72	0
Eldningsolja	.	.	.	.	.	67·79	— 2
Kläder och skor	**191**	**232**	**238**	**230**	**229**	**1 421·97**	**0**
Herrkostym	184	214	223	212	212	233·60	0
Herröverplagg	176	202	217	211	209	242·74	— 1
Arbetskläder	236	300	311	308	304	65·23	— 1
Skjorta	274	322	341	338	341	58·00	+ 1
Underkläder	234	284	298	293	291	116·73	— 1
Herrstrumpor	208	260	276	266	265	60·19	0
Damstrumpor	157	160	150	142	140	28·79	— 1
Barnstrumpor	232	295	327	326	325	15·65	0
Damjumper	.	.	.	.	.	17·99	— 1
Hattar, mössor m. m.	138	150	155	154	154	95·31	0
Klänningstyg: ylle	222	272	279	264	261	31·13	— 1
bomull, rayonull	166	191	196	194	192	75·09	— 1
Ullgarn	289	469	362	343	343	47·26	0
Sybehör m. m.	208	232	249	254	255	61·17	0
S:a kläder	**196**	**231**	**239**	**233**	**232**	**1 148·88**	**0**
Herrskor, grövre	178	272	263	257	258	11·90	0
D:o av boxkalv	163	242	236	217	217	18·76	0
Damskor	174	242	238	219	219	58·75	0
Barnskor	174	258	260	255	256	53·66	0
Skor med gummisula	.	.	.	.	.	29·90	— 1
Halvsuln. o. klackn.	156	221	225	219	220	61·55	+ 1
Skinntofflor	.	.	.	.	.	13·72	—
Gummiytterskor	148	176	187	168	157	24·85	— 7
S:a skor	**173**	**238**	**240**	**226**	**225**	**273·09**	**— 1**
Övriga utgifter	**162**	**188**	**196**	**198**	**200**	**2 989·76**	**+ 1**
Möbler	189	219	246	251	252	240·96	0
Hushållstextilier	232	282	283	279	278	140·33	0
Husgeråd, verktyg	167	195	213	213	211	159·29	— 1
Tvål och såpa	197	247	241	223	221	99·05	— 1
Tvätt	149	172	178	177	178	29·29	+ 1
Kroppsvård	138	156	163	165	165	138·71	0
Sjukvård	103	107	111	111	124	134·86	+12
Intell. ändamål	149	175	195	195	197	213·77	+ 1
Fören.- o. förs.-avg.	125	135	146	147	154	227·37	+ 5
Nöjen	142	168	179	177	177	268·87	0
Resor	148	162	179	184	184	307·24	0
Ränta å lån	93	102	102	102	102	8·74	—
Tel., post, skrivm.	148	179	202	211	211	86·81	—
Arbetshj. i hemmet	261	300	335	347	348	37·02	0
Tobak	198	230	240	248	248	206·03	—
Spritdrycker	292	334	337	337	337	185·71	—
Viner	.	.	.	.	.	17·95	—
Diverse utgifter	.	.	.	.	.	223·19	+ 1
Övriga ej spec. utg.	.	.	.	.	.	214·57	—
Samtliga utgifter	**168**	**194**	**210**	**213**	**213**	**9 485·37**	**0**

Tab. 8. Detaljhandelspriser (i öre) på livsmedel, bränsle och lyse i genomsnitt för socialstyrelsens 60 ombudsorter bland städer och tätorter dec. 1952—mars 1953

Varuslag	Kvantitet	Dec. 1952	Mars 1953	Varuslag	Kvantitet	Dec. 1952	Mars 1953
Mjölk, oskum. resp. stand.	l	40·8	40·8	Skorpor av vete	kg	325	325
Grädde	dl	27·0	27·0	Småkakor	hg	62	62
Mejerismör	kg	685	685	Vetemjöl	2½ kg	267	266
Ost: fetth. 45 +	»	552	558	Rågsiktmjöl	»	244	243
Margarin	»	400	400	Havregryn, ångprep.	kg	126	126
Nötkött: stek	»	585	608	Kaffe, mest gångbara sort	¼ kg	300	310
soppkött	»	459	478	Te	kg	2 000	2 000
malet (köttfärs)	»	590	602	Kakao i paket	»	765	665
Ödkalvkött: stek	»	821	801	Strösocker	»	124	124
bog	»	700	677	Karameller	»	706	702
Fläskkotlett	»	604	674	Chokladkola	»	1 190	1 111
Färsk skinka	»	664	643	Tabletter	ask	25	25
Salt sidfläsk	»	507	484	Salt	kg	61	60
Rökt skinka, rullad	»	882	893	Gula ärter	»	110	110
Fårstek, färsk	»	674	718	Bruna bönor	»	177	188
Hönskött	»	435	476	Ärter på burk	400 g	104	104
Fläskkorv	»	401	381	Apelsinmarmelad	450 g	148	135
Falukorv	»	438	429	Katrinplommon	kg	312	349
Stångkorv	»	200	197	Nyponmust	hg	100	100
Leverpastej	»	645	530	Potatis, gammal	kg	36·1	38·5
Blodpudding	»	202	197	Morötter, gamla	»	57	64
Ägg, färska	»	455	412	Kålrötter	»	42	46
Färsk fisk: sill	»	163	154	Vitkål	»	46	60
strömming	»	167	159	Lök, gul	»	123	147
makrill	»	230	269	Äpplen: svenska	»	201	165
abborre	»	250	252	importerade	»	186	152
gädda	»	393	405	Apelsiner	»	125	124
torsk	»	268	264	Citroner	»	232	209
kolja	»	267	274	Pilsner	⅓ l	40	40
Ansjovis, hel	450 g	158	158	Svagdricka	5 l	180	181
Fiskbullar	»	128	128	Sockerdricka	⅓ l	31	31
Salt sill	kg	231	230	Elström (inkl. div. avg.)	kWh	18	18
Spisbröd	¼ kg	45	45	Kokgas (inkl. div. avg.)	m³	27	27
Knäckebröd	»	46	46	Björkved, helved, hemk.	»	3 951	3 881
Sötlimpa (V-R-bröd)	kg	129	129	Barrved » »	»	3 297	3 274
Grovt rågbröd	»	95	94	Kol: antracit, hemkört	hl	1 581	1 572
Matbröd av vete, bakat m. vatten	»	157	157	hushålls-, prima } hemk.	»	980	982
Kaffebröd (bullar)	»	302	302	Koks: ca 20—40 mm } hemk.	»	807	807
Kex	hg	44	44	ca 40-60 el. 60-80 mm } hemk.	»	751	750

Anm. Priser vid tidigare tillfällen återfinns i Soc. Medd. 1953: 2 samt tidigare nummer med kvartalsredogörelser för levnadskostnadsindex.

förändringarna sedan föregående kvartal hänvisas till en stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

Pensionspristalet, som bestämmer indextillägget på folkpensionerna, och för vilket redogjordes i Soc. Medd. 1951: 11, sid. 790, kvarstår i 138 för tiden maj—juli 1953. Detta innebär att indextillägget bibehålls oförändrat vid 35 % för denna period.

Pristalet har beräknats till 156, dvs. det har ej förändrats sedan juni 1952.

Tab. 4. Levnadskostnadsindex med juli 1914 som bas, med och utan direkta skatter och sociala förmåner, samt med år 1935 som bas med direkta skatter och sociala förmåner

År	Juli 1914 = 100 [1]			1935 = 100		År och månad	Juli 1914 = 100			1935 = 100	
	Index utan skatter	Enbart skatter	Index med skatter	Enbart skatter	Index med skatter		Index utan skatter	Enbart skatter	Index med skatter	Enbart skatter	Index med skatter
1935	155	181	156	100	100	1950	259	418	269	232	172
1936	157	172	158	96	101	1951	300	617	320	342	205
1937	161	171	162	99	104	1952	324	771	353	427	226
1938	165	178	166	105	106	1950 dec. .	265	452	276	251	177
1939	169	189	171	107	109	1951 mars .	290	574	308	318	197
1940	190	213	192	118	123	juni .	301	630	322	349	206
1941	215	254	218	141	139	sept. .	309	668	332	370	212
1942	232	295	236	164	151	dec. . .	316	679	339	376	217
1943	235	308	239	171	153	1952 mars .	320	763	349	422	223
1944	234	346	241	192	154	juni .	328	803	359	445	230
1945	233	365	241	202	154	sept. .	328	804	359	445	230
1946	234	380	243	210	155	dec. .	328	805	359	446	230
1947	240	517	257	286	164	1953 mars .	329	709	354	393	227
1948	252	387	261	214	167						
1949	256	386	265	214	170						

Beräkningen av skattebeloppet i mars 1953 har påverkats dels av de från och med 1 januari 1953 gällande skattebestämmelserna, dels av en justering av skatteformeln, vilken senare inte fått påverka skatteindexen. Den sålunda beräknade skatten uppgick till 1 918,36 kr i mars 1953. I december 1952 utgjorde den enligt samma skatteformel beräknade skatten 2 086,65 kr, medan den äldre skatteformeln gav ett belopp av 2 359,94 kr. Värdet av skolmåltid och barnbidrag är 640,00 kr i mars 1953. Det i indexberäkningarna ingående beloppet »skatter minus sociala förmåner» blir för mars 1953 (1 918,36 kr — 640,00 kr =) 1 278,36 kr.

Tab. 5. Prisutvecklingen i Sverige

Indexserie	År 1935	År 1945	År 1949	År 1950	År 1951	År 1952	Mars 1952	Dec. 1952	Jan. 1953	Febr. 1953	Mars 1953
Kommerskollegii partiprisindex (1935 = 100)	100	194	216	227	299	317	[2] 322	[2] 305	303	302	301
Finanstidningens partiprisindex (1913/14 = 100) . . .	111	202	219	228	287	306	306	303	303	303	302
Socialstyrelsens allm. konsumtionsprisindex (1935 = 100)	100·0	157·5	175·9	177·7	207·5	223·0	220·3	224·3	224·3	223·9	224·4
Socialstyrelsens levnadskostnadsindex (1935 = 100) . .	100	151	166	168	194	210	207	213	.	.	213

[1] Indextal för åren 1914—1934 har senast publicerats i Soc. Medd. 1950: 2, sid. 117 (utan skatter, årsmedeltal); se även 1948: 5, sid. 377 (med skatter, årsmedeltal) och 1947: 8, sid. 736 (med skatter, kvartalssiffror).

[2] Korrigerad siffra.

M. B. *S. M.*

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för mars 1953

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex med år 1935 som basperiod har beräknats till 224,4 för mars mot 223,9 för februari och uppvisar således en höjning med 0,5 enheter eller med 0,2 %. För denna indexserie, som avser att mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet, grundar sig beräkningarna för mars på prisuppgifter från 60 städer och andra tätorter samt 35 landskommuner.

Prisutvecklingen under perioden från mitten av februari till mitten av mars har kännetecknats av små prisrörelser. Endast ca 1/10 av de i indexberäkningarna medtagna varuslagen har fått sina priser ändrade med mer än 1 %. För de olika delposterna är indextalen och de procentuella förändringarna under de senaste månaderna följande (år 1935 = 100).

	Jan. 1953	Febr. 1953	Mars 1953	Prisförändring i % jan.–febr.	febr.–mars
Livsmedel	242·7	241·9	243·1	− 0·8	+ 0·5
Bostad	123·5	123·5	123·5	—	—
Bränsle och lyse	249·5	248·2	247·1	− 0·5	− 0·4
Beklädnad	244·2	243·5	244·0	− 0·3	+ 0·2
Kläder	249·7	249·1	249·7	− 0·2	+ 0·2
Skor	221·0	219·7	220·1	− 0·6	+ 0·2
Övriga varor och tjänster	241·5	241·5	241·7	—	+ 0·1
Inventarier och husgeråd	218·2	218·3	217·8	0·0	− 0·2
Generalindex[1]	224·3	223·9	224·4	− 0·2	+ 0·2

En närmare redogörelse för denna indexserie med vissa prisuppgifter för enskilda varuslag föreligger i en stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

[1] Generalindextalen för tidigare år återfinns i Soc. Medd. 1951:5, sid. 378 och 1952:2, sid. 116.

M. B.

Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning år 1951

Samtliga personer som nykterhetsnämnderna tagit befattning med under år 1951 utgjorde, som framgått av en tidigare artikel i denna tidskrift, 33 117. 1 § Alkoholistlagen (Al) har varit tillämplig på 12 701 av dessa.

Bland dessa alkoholmissbrukare redovisades 6 385 som kvarstående från 1950 och 5 809 som nytillkomna under året. 532 personer överfördes till annan nykterhetsnämnd under året, 5 786 fall avslutades, medan de återstående 6 383 fallen stod kvar till år 1952. I tab. 1 redovisas den totala omsättningen, fördelad på landsbygd och städer samt på kön och civilstånd.

Antalet fall fördelade på kön, civilstånd och ålder. Kvinnorna utgör blott en ringa minoritet, 2,8 % av samtliga (till antalet 358). De är relativt talrikare i städerna än på landsbygden. De gifta (män och kvinnor) upptar i städerna något större andel av hela klientelet än på landsbygden och även de frånskilda är relativt fler i städerna, en följd av skillnaden i civilståndsfördelning mellan landsbygd och städer. Jämfört med föregående år har inga större skillnader inträffat. Andelen frånskilda har fortsatt att öka, medan andelen gifta minskat något.

	Landsbygd		Städer		Hela riket		
	totalt	%	totalt	%	totalt	1951 %	1950 %
Ogifta	1 303	43·8	3 370	34·6	4 673	36·8	36·7
Gifta	1 420	47·7	4 812	49·5	6 232	49·1	50·0
Änkor o. änklingar	70	2·4	270	2·8	340	2·7	3·1
Frånskilda	181	6·1	1 275	13·1	1 456	11·4	10·2
Summa	2 974	100·0	9 727	100·0	12 701	100·0	100·0
Därav: män	2 931	98·6	9 412	96·8	12 343	97·2	97·5
kvinnor	43	1·4	315	3·2	358	2·8	2·5

I genomsnitt var frekvensen alkoholister 0,8 fall på landsbygden och 2,9 i städerna (föregående år 0,9 resp. 3,0), allt räknat på 1 000 av hela befolkningen. Att en person blir rubricerad som alkoholmissbrukare beror på vederbörande nykterhetsnämnds bedömande. Till en del kan nog den konstaterade skillnaden mellan landsbygd och städer förklaras av olikheter vid denna bedömning hos olika nykterhetsnämnder. Detta framgick även av den tidigare redogörelsen av nykterhetsnämndernas verksamhet. Enligt denna var av samtliga fall 45 % i städerna, men blott 26 % på landsbygden av den svårighetsgrad att 1 § Al ansågs tillämplig.

Av de olika kommuntyperna på landsbygden har industrikommunerna den största frekvensen med 1,2 fall per 1 000 invånare, medan jordbrukskommunerna har den lägsta med 0,4 fall. Inom olika delar av riket visar Övre Norrland den högsta frekvensen (1,2); den lägsta har Östra Götaland, med 0,5.

Tab. 1. Omsättningen inom olika kön och civilstånd

	Kvarstående den 31/12 1950	Nytillkomna under år 1951	Överförda från annan nykterhetsnämnd	Överförda till annan nykterhetsnämnd	Ärendet avslutat under år 1951	Kvarstående den 31/12 1951	Kol. 6 i % av kol. 1
	1	2	3	4	5	6	7
Män	**6 214**	**5 635**	**494**	**514**	**5 626**	**6 203**	**99·8**
Därav: ogifta	2 263	2 105	222	254	2 093	2 243	99·1
gifta	2 935	2 950	170	157	2 861	3 037	103·5
änklingar	181	127	11	13	148	158	87·3
frånskilda	835	453	91	90	524	765	91·6
Kvinnor	**171**	**174**	**13**	**18**	**160**	**180**	**105·3**
Därav: ogifta	34	41	8	6	44	33	97·1
gifta	92	82	3	11	75	93	101·1
änkor	9	12	—	—	11	10	111·1
frånskilda	36	39	2	1	32	44	122·2
Summa	**6 385**	**5 809**	**507**	**532**	**5 786**	**6 383**	**100·0**
Därav: landsbygd	1 410	1 427	137	194	1 481	1 299	92·1
städer	4 975	4 382	370	338	4 305	5 084	102·2

Städerna har betydligt högre frekvenstal; högst i storstäderna Göteborg och Malmö med resp. 3,9 och 3,8.

I tab. 2 har klientelet uppdelats efter åldersklasser. Man observerar särskilt den höga frekvensen i de mellersta åldersgrupperna; närmare hälften av alla fall ligger mellan 35 och 50 år. Någon nämnvärd skillnad mellan landsbygd och städer i detta avseende föreligger inte. Spridningen är något större på landsbygden. Kvinnornas medelålder är något högre, 43,6, än männens, 42,2.

Antal fall inom olika åldersklasser per 1 000 invånare redovisas i diagrammet på sid. 291. Man märker framför allt den stora skillnaden mellan

Tab. 2. Klientelets åldersfördelning

Åldersgrupp	Landsbygd		Städer		Hela riket		Därav			
							män		kvinnor	
	totalt	%	totalt	%	totalt	%	totalt	%	totalt	%
—24 år	200	6·7	494	5·1	694	5·5	681	5·5	13	3·6
25—29 »	275	9·3	922	9·5	1 197	9·4	1 171	9·5	26	7·3
30—34 »	343	11·5	1 152	11·8	1 495	11·8	1 457	11·8	38	10·6
35—39 »	407	13·7	1 530	15·7	1 937	15·2	1 881	15·2	56	15·6
40—44 »	502	16·9	1 693	17·4	2 195	17·3	2 128	17·3	67	18·7
45—49 »	386	13·0	1 450	14·9	1 836	14·5	1 783	14·5	53	14·8
50—54 »	380	12·8	1 035	10·6	1 415	11·1	1 365	11·1	50	14·0
55—59 »	232	7·8	695	7·2	927	7·3	906	7·3	21	5·9
60—64 »	132	4·4	413	4·3	545	4·3	534	4·3	11	3·1
65— »	117	3·9	343	3·5	460	3·6	437	3·5	23	6·4
Totalt	**2 974**	**100**	**9 727**	**100**	**12 701**	**100**	**12 343**	**100**	**358**	**100**
Medelålder	42·4		42·2		42·2		42·2		43·6	

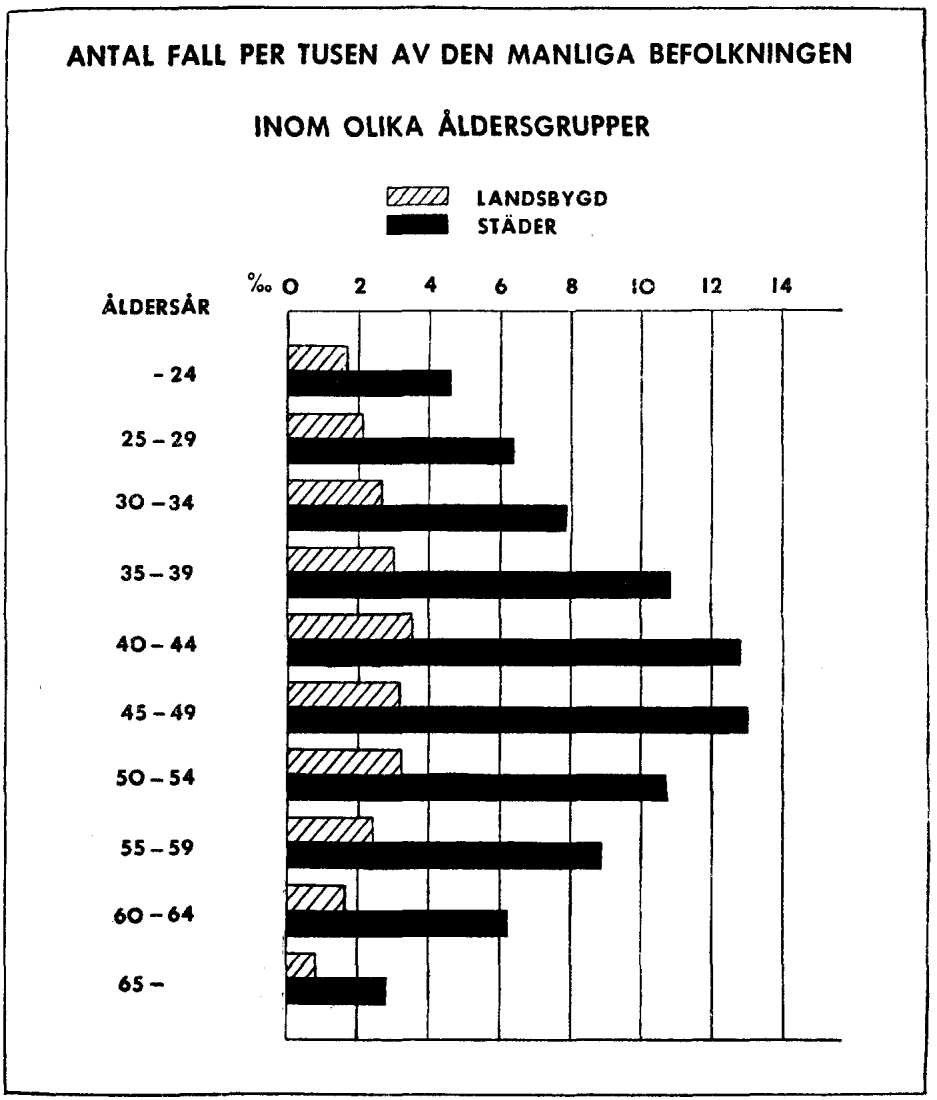

landsbygd och städer; i de lägsta åldersklasserna 2 à 3 gånger större i städerna, i de övriga 3 à 4 gånger.

Frekvensen alkoholister, gifta resp. ogifta inom olika åldrar på landsbygden och i städerna, framgår av tab. 3. De giftas frekvens är genomgående lägre än de ogiftas. Särskilt stor är skillnaden i de mellersta åldrarna. Ogifta män i städerna i åldern 45—49 år har den högsta siffran 29,7 fall per 1 000, vilket är 3 à 4 gånger högre än för gifta män i samma ålder och 7 gånger högre än för ogifta män på landsbygden i denna åldersklass. För kvinnorna

Tab. 3. Antal alkoholistvårdsfall per 1 000 invånare inom olika åldersklasser

Ålder	Män						Kvinnor
	Landsbygd			Städer			Hela riket
	ogifta	gifta	totalt	ogifta	gifta	totalt	
—24 år	1·7	1·1	1·7	4·7	3·3	4·5	0·1
25—29 »	2·7	1·3	2·1	8·4	4·5	6·4	0·1
30—34 »	4·3	1·4	2·5	14·4	5·1	7·9	0·1
35—39 »	5·1	1·9	2·8	21·1	7·3	10·6	0·2
40—44 »	5·2	2·5	3·3	27·9	8·6	12·8	0·3
45—49 »	3·9	2·3	2·9	29·7	8·8	13·1	0·2
50—54 »	5·8	2·2	3·0	28·7	6·5	10·5	0·2
55—59 »	4·5	1·6	2·3	24·6	5·1	8·6	0·1
60—64 »	3·3	1·0	1·4	17·9	3·5	6·1	0·1
65— »	1·7	0·5	0·6	8·7	1·8	2·8	0·1
Totalt 1951	3·3	1·7	2·3	12·6	5·9	8·4	0·1
» 1950	3·7	1·9	2·5	12·5	6·1	8·4	0·1

är frekvensen obetydlig i alla åldersklasser, högst i åldern 40—44 år med 0,3. Totalfrekvensen har för männen på landsbygden minskat sedan 1950 från 2,5 till 2,3, medan frekvensen för männen i städerna varit oförändrad, 8,4.

Anmälare och anledning till anmälan. En nykterhetsnämnd kan ingripa mot en person som missbrukar alkohol, oberoende av på vad sätt den fått reda på fallet. Det är alltså inte nödvändigt att någon anmälan föreligger, men i regel anmäler någon enskild person eller något organ fallet för nämnden. Polis- och åklagarmyndighet är även ålagd att omedelbart till nykterhetsnämnd anmäla sådant fall som bör föranleda ingripande. Liknande anmälningsplikt föreligger också för läkare som i sin verksamhet får kännedom om dylikt förhållande. Antalet fall under 1951 fördelade efter olika initiativtagare på landsbygden och i städerna redovisas i tab. 4.

De flesta anmälningarna kommer från polisen samt från make eller annan anhörig. Inga större förändringar sedan föregående år har konstaterats. Ungefär en femtedel av fallen har föranletts av nämndernas egna initiativ, i städerna något mindre andel (21 %) än på landsbygden (27 %). Däremot är anmälan från anhörig eller annan enskild person vanligare i städerna. Åtgärd, föranledd av klienten själv föreligger blott i ca 5 % av fallen. Av dessa leder de flesta till frivillig anstaltsvård eller antabuskur. En person kan anmälas av flera initiativtagare och i dessa fall har samtliga räknats. Av denna anledning blir totalantalet fall inte lika med summan av de olika initiativtagarna i tab. 4 och summan av den procentuella fördelningen blir större än 100.

För att alkoholistlagen skall vara tillämplig på en person fordras att han är hemfallen åt alkoholmissbruk. För att 1 § i denna lag skall kunna tillämpas fordras dessutom att minst en av de i denna paragraf omnämnda specialindikationerna är för handen på vederbörande. Dessa indikationer framgår av tab. 5, där indikationerna 1—7 är hänförliga till 1 §. Den vanligast

Tab. 4. Klientelet fördelat efter olika initiativtagare

	Antal			Procent			
	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket	
						1951	1950
Hela antalet fall	2 974	9 727	12 701	100	100	100	100
Därav							
A. anmälan från							
1. make el. anhörig	554	2 253	2 807	18·6	23·2	22·1	21·9
2. annan enskild person	160	793	953	5·4	8·2	7·5	7·2
3. läkare	84	615	699	2·8	6·3	5·5	4·9
4. polisen	791	2 456	3 247	26·6	25·2	25·6	25·0
5. åklagare	163	196	359	5·5	2·0	2·8	3·1
6. nämnd el. styrelse (utom polisen)	262	803	1 065	8·8	8·3	8·4	9·3
7. klienten själv	75	610	685	2·5	6·3	5·4	5·3
8. annan	94	370	464	3·2	3·8	3·7	4·0
B. Nykterhetsnämndens eget initiativ	801	2 002	2 803	26·9	20·6	22·1	21·6
C. Initiativ från annat organ	137	215	352	4·6	2·2	2·8	3·4

förekommande är ind. 4 (ur stånd att ta vård om sig själv); för nära en tredjedel av samtliga personer har denna angetts. Därnäst vanligast är de dåliga försörjarna (ind. 2) och återfallsfylleristerna (ind. 6); vardera av dessa grupper upptar ca en fjärdedel av samtliga fall. De farliga alkoholisterna uppgår till 8 % (i städerna 7 % och på landsbygden 10 %). En betydande skillnad mellan landsbygd och städer kan konstateras för dem som

Tab. 5. Antal fall med olika indikationer på landsbygd och i städer

Indikationer	Antal			Procent			
	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket	
						1951	1950
1. Vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv	296	710	1 006	10·0	7·3	7·9	8·0
2. Utsätta någon, för vilken man är försörjningspliktig, för nöd eller vanvård eller eljest grovt brista i sina plikter mot sådan person	680	2 685	3 365	22·9	27·6	26·5	26·6
3. Ligga det allmänna, sin familj eller annan till last	201	835	1 036	6·8	8·6	8·2	9·0
4. Vara ur stånd att ta vård om sig själv	983	3 198	4 181	33·1	32·9	32·9	32·6
5. Föra ett för närboende grovt störande levnadssätt	566	907	1 473	19·0	9·3	11·6	12·5
6. Under de två senaste åren vara tre eller flera gånger dömd till ansvar för fylleri	780	2 370	3 150	26·2	24·4	24·8	24·8
7. Föra ett kringflackande liv	110	179	289	3·7	1·8	2·3	2·6
8. Brott mot utskrivningsbestämmelserna (48 § Al)	91	780	871	3·1	8·0	6·9	6·1
9. Enligt 25 § Al[1]	1	8	9	0·0	0·1	0·1	0·1
10. Frivillig intagning på anstalt	111	555	666	3·7	5·7	5·2	4·8

[1] 25 § Al säger, att om den som är hemfallen åt alkoholmissbruk begått brottslig gärning men i anseende till sinnesbeskaffningen vid brottets begående icke fällts till ansvar, och ej ansetts behöva vård på sinnessjukhus, må länsstyrelsen utan gjord ansökan föranstalta om hjälpåtgärd eller intagning på alkoholistanstalt.

betecknats som störande för närboende, där landsbygden har mer än dubbelt så stor andel som städerna, samt för dem som återtagits för brott mot utskrivningsbestämmelserna, vilka i städerna var 8,0 % men på landsbygden blott 3,1 %. Beträffande indikationerna måste framhållas att även här kan fler än en vara tillämplig på samma person. Samtliga har då räknats, varför totalantalet fall inte överensstämmer med summan av de olika indikationerna.

I jämförelse med 1950 har inga större förskjutningar ägt rum. Antalet farliga alkoholister har fortsatt att minska och var nu 7,9 % mot 8,0 ett år tidigare, 8,7 år 1949 och 9,6 år 1948, medan återfallsfylleristerna (dvs. de som under de två sista åren sakfällts för fylleri minst tre gånger) ökat från 22,9 år 1949 till 24,3 år 1950 och 24,8 år 1951.

I nedanstående tablå har olika indikationer sammanställts efter civilstånd. Det föreligger ganska stora skillnader mellan olika civilstånd. De ogifta är mest återfallsfyllerister och hjälplösa. Bland de gifta har nära hälften karakteriserats som dåliga försörjare, men även de hjälplösa är vanligt förekommande. För änkorna och änklingarna är hjälplöshet den vanligaste indikationen, vilket givetvis sammanhänger med dessas i genomsnitt högre ålder. Även de som betecknats som grovt störande och återfallsfylleristerna är relativt många i denna grupp. De frånskilda har i högre grad än övriga frivilligt intagits på anstalt. Det ligger i indikationernas karaktär, att vissa indikationer kommer på vissa civilstånd. Så är t. ex. de gifta alkoholmissbrukarna antingen våldsamma och misshandlar sin familj eller försummar att underhålla den. I det förstnämnda fallet betecknas vederbörande som farlig, i det senare som dålig försörjare. Dessa indikationer är betydligt mer sällsynta bland de ogifta alkoholmissbrukarna. De är oftare ute och blir tagna för fylleri, varför ett betydligt större antal blir betecknade som återfallsfyllerister.

	Antal				Procent			
	Ogifta	Gifta	Änkl. o. änkor	Frånskilda	Ogifta	Gifta	Änkl. o. änkor	Frånskilda
Farliga	177	675	17	137	3·8	10·8	5·0	9·4
Dåliga försörjare	157	2 901	40	267	3·4	46·6	11·8	18·3
Fattigvårdsfall	290	567	26	153	6·2	9·1	7·6	10·5
Hjälplösa	1 573	1 873	179	556	33·7	30·1	52·6	38·2
Grovt störande	567	701	45	160	12·1	11·2	13·2	11·0
Återfallsfyllerister	2 072	701	66	311	44·3	11·2	19·4	21·4
Kringflackande	219	26	10	34	4·7	0·4	2·9	2·3
Brott mot utskrivningsbestämmelserna	394	274	25	178	8·4	4·4	7·4	12·2
Straffriförklarade	5	3	1	—	0·1	0·0	0·3	—
Frivilliga	227	295	24	120	4·9	4·7	7·1	8·2

Olika slag av åtgärder. I tab. 6 har sammanställts några huvudsiffror till belysning av klientelets fördelning efter de olika åtgärder som vidtagits. I de fall, då flera åtgärder under året vidtagits mot en och samma person, är vederbörande redovisad under var och en av dessa.

I första hand vidtas förebyggande åtgärder; ungefär tre fjärdedelar av samtliga har varit föremål för sådana, vanligen varning eller övervakning.

Tab. 6. Klientelets fördelning på olika åtgärder

Åtgärder	Antal			Procent			
	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket 1951	Hela riket 1950
Hela antalet fall	2 974	9 727	12 701	100	100	100	100
därav föremål för							
1. förebyggande åtgärder	2 348	7 244	9 592	79·0	74·5	75·5	76·4
a) erinran eller varning	1 201	2 845	4 046	40·4	29·2	31·9	35·0
b) övervakning enl. 13 § Al	1 247	4 102	5 349	41·9	42·2	42·1	39·3
c) » » 28 § »	209	903	1 112	7·0	9·3	8·8	7·7
d) läkar- eller sjukhusvård	433	1 893	2 326	14·6	19·5	18·3	17·0
e) annan hjälpåtgärd	449	1 633	2 082	15·1	16·8	16·4	16·6
enbart förebyggande åtgärd	1 886	5 465	7 351	63·4	56·2	57·9	59·3
förebyggande åtgärd i kombination med annan åtgärd	462	1 779	2 241	15·5	18·3	17·6	17·1
2. förordnande om intagning på anstalt							
a) sökt men ej meddelat	60	103	163	2·0	1·1	1·3	1·5
b) meddelat men ej verkställt	191	715	906	6·4	7·4	7·1	6·7
3. vård på alkoholistanstalt							
a) samtliga vårdade	745	3 082	3 827	25·1	31·7	30·1	28·3
b) därav intagna under 1950	288	1 153	1 441	9·7	11·9	11·3	11·4
4. familjevård	13	8	21	0·4	0·1	0·2	0·2

De flesta av dessa har inte fått ytterligare åtgärder, men mot knappt 20 % har strängare åtgärder måst vidtas. Sammanlagt hade förebyggande åtgärder företagits mot 9 592 personer; 2 241 av dessa hade dessutom annan åtgärd. 4 046 personer hade fått allvarlig varning eller erinran, medan 2 326 fått läkar- eller sjukhusvård. Till denna sistnämnda grupp har räknats de som genomgått antabus- eller abstinylkur. Vanlig förebyggande övervakning som hjälpåtgärd (13 § Al) har 5 349 personer fått, medan 1 112 fått övervakning i samband med att resolution för intagning på anstalt sökts för dem (28 §).

Andra hjälpåtgärder av förebyggande karaktär har vidtagits mot 2 082 personer. Det har här rört sig om indragning av motbok, serveringsförbud, hjälp till ombyte av vistelseort eller anskaffande av lämpligt arbete. Ser man på åtgärdernas procentuella fördelning, finner man en betydande skillnad mellan landsbygd och städer. Av samtliga personer, som blivit föremål för åtgärder hade, som framgår av nedanstående tablå, på landsbygden 51 % fått allvarlig erinran och 62 % stått under övervakning.

Åtgärd	Landsbygd %	Städer %
Erinran	51·1	39·3
Övervakning enl. 13 § Al	53·1	56·6
» » 28 § Al	8·9	12·5
Läkar- eller sjukhusvård	18·4	26·1
Annan hjälpåtgärd	19·1	22·5

I städerna var motsvarande siffror 39 resp. 69 %. Övervakning hade alltså i något större utsträckning tillgripits i städerna. Denna skillnad har de senaste åren alltmer minskat. Även antabus- och abstinylbehandling har

varit vanligare i städerna. Jämfört med föregående år uppvisar antalet läkar- och sjukhusfall en ökning från 17 till 18 % av samtliga fall. Dessa har ökat kraftigt under senare år; år 1949 var motsvarande siffra 12 % och år 1948 8 %. Gruppen »annan hjälpåtgärd» är också vanligare i städerna, vilket givetvis beror på att serveringsförbud endast i undantagsfall kan meddelas på landsbygden.

3 827 personer hade under året varit intagna på anstalt, de flesta på KB:s resolution. Endast 21,9 % har på egen ansökan vårdats på alkoholistanstalt. Män intas i större utsträckning än kvinnor på egen ansökan. Likaså är frivillig intagning betydligt vanligare bland gifta än bland ogifta. Mellan landsbygd och städer föreligger däremot inga större skillnader. Storstäderna visar i detta avseende mycket stora inbördes skillnader. Medan Stockholm har i det närmaste samma som riksmedeltalet (20,3 %), har i Göteborg blott 6,1 % intagits frivilligt. I Malmö är denna siffra inte mindre än 40,8 %. I nedanstående tablå redovisas den tid vederbörande varit inskriven på anstalt. Här har endast de fall medtagits, där anstaltsvistelsen avslutats under året genom utskrivning (de som försökspermitterats har alltså inte räknats, då vederbörande står kvar som inskriven under försökspermissionen).

Anstaltsvistelsens längd (i månader)	Antal personer, som intagits på grund av KB:s resolution		egen ansökan		Samtliga	
	Landsbygd	Städer	Landsbygd	Städer	totalt	i %
1— 5	1	4	4	12	21	1·4
6—11	20	28	9	36	93	6·4
12	80	276	35	201	592	40·5
13—17	30	104	12	59	205	14·0
18—23	19	77	5	19	120	8·2
24—29	28	121	2	3	154	10·6
30—35	20	86	1	—	107	7·3
36—41	8	59	—	—	67	4·6
42 o. högre	16	86	—	—	102	7·0
Summa	**222**	**841**	**68**	**330**	**1 461**	**100**
Antal månader i genomsnitt, 1951	19·9	22·5	12·9	12·4	19·4	—
» » » » 1950	19·9	21·4	12·2	12·8	18·6	—

Den genomsnittliga vårdtiden är avsevärt längre för dem som intagits på grund av KB:s resolution (22,0 mån.) än för dem som intagits på egen ansökan (12,5 mån.) Av de 841 personer i städerna, som intagits på KB:s resolution, hade 352 eller 41,9 % en vårdtid på två år eller mer och för 145 personer var den över tre år. Av fallen på landsbygden hade 72 av 222 (32,4 %) en vårdtid på två år eller mer och 24 tre år eller mer. Anstaltsvistelsens genomsnittliga varaktighet har fortsatt att öka för dem som varit intagna på KB:s resolution, 22,0 nu mot 21,1 mån. ett år tidigare, 19,7 år 1949 samt 19,1 år 1948. De som ingått frivilligt hade nu 12,5 mån. mot 12,7 mån. år 1950, 12,1 mån. 1949 och 11,7 år 1948.

T. G.

Löneförhållanden och sysselsättning för tjänstemän m. fl. inom industrin i september 1952

Socialstyrelsen publicerar årligen uppgifter om löne- och sysselsättningsförhållanden för industritjänstemän. Statistiken baseras på summariska uppgifter från ett antal företag inom den egentliga industrin och omfattar följande personalgrupper: teknisk personal med kvalificerat arbete, övrig teknisk personal, verkmästare, förmän, kontorspersonal med kvalificerat arbete, övrig kontorspersonal, butikspersonal (med och utan provision), vaktmästare och bud. Löneuppgifterna avser en avlöningsperiod i september och motsvarar vanligen kalendermånaden. I samband med granskningen av de inkomna blanketterna omräknas löner för andra angivna tidsperioder till månadslöner. Blanketten upptar även uppgifter om antalet sysselsatta dels under hela september månad, dels i slutet av månaden.

Hösten 1952 utsändes ca 7 550 frågeblanketter av vilka 6 130 inkom besvarade. Omkring 80 blanketter kasserades. I beräkningarna har endast medtagits sådana företag, vilka även insänt motsvarande uppgifter för år 1951. Föreliggande redogörelse bygger sålunda på uppgifter från 5 605 företag.

Då det ofta kan vara tveksamt till vilken personalgrupp en anställd skall hänföras, har till uppgiftslämnarens ledning på blanketten lämnats följande sammanställning, som utarbetats i samråd med berörda arbetsmarknadsorganisationer:

Teknisk personal med kvalificerat arbete: Ingenjörer och teknisk förvaltningspersonal i ledande ställning; teknisk personal med självständigt arbete, såsom konstruktörer, arkitekter, patent-, skydds-, arbetsstudie-, laboratorie- och driftsingenjörer, dessinatörer, modellkonstruktörer o. a. vetenskapligt eller konstnärligt utbildad personal.

Övrig teknisk personal: Tekniker i underordnad ställning, såsom ritare, laboranter, arbetsstudiemän m. fl. samt teknisk biträdespersonal, såsom vävkopister, laboratoriebiträden m. fl. Arbetarpersonal, såsom montörer, reparatörer, bagare och sömmerskor m. fl. redovisas icke.

Verkmästare: Arbetsledare, som har befäl över förmän.

Förmän: Arbetsledare, som direkt leder arbetare och själva ej annat än undantagsvis deltar i arbetet.

Kontorspersonal med kvalificerat arbete: Avdelningschefer, chefsassistenter, kontors-, inköps-, försäljnings- och reklamchefer, ombudsmän m. fl., 1:a kassörer (huvudkassörer), 1:a bokförare (huvudbokförare), 1:a kalkylatorer, korrespondenter m. fl.

Övrig kontorspersonal: Kassörer (andra än 1:a), bokförare (andra än 1:a), kalkylatorer (andra än 1:a), stenografer, telefonförsäljare, maskinoperatö-

Tab. 1. Månadslöner och indextal för genomsnittlig månadslön september 1952 för tjänstemän, tillhörande grupperna teknisk personal, verkmästare och förmän[1]

Industrigrupp och dyrortsgrupp	Teknisk personal med kval. arbete		Övrig teknisk personal		Verkmästare		Förmän	
	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.
	a) Genomsnittlig månadslön							
Malmbrytning o. metallind. .	1 511	1 080	889	547	1 130	—	1 030	727
Jord- o. stenindustri	1 528	·	870	549	973	—	831	·
Träindustri	1 469	—	898	·	936	—	837	·
Massafabriker och pappersbruk	1 815	·	887	449	1 157	—	968	·
Pappersvaru- o. grafisk industri	1 432	·	909	630	1 228	·	1 089	·
Livsmedelsindustri	1 502	·	861	560	1 093	·	912	692
Textil- o. beklädnadsindustri .	1 693	951	890	622	1 116	798	898	662
Läder-, hår- o. gummivaruind.	1 553	·	846	·	1 186	·	845	622
Kemisk-teknisk industri . . .	1 537	1 002	760	575	1 054	·	920	682
Samtliga industrigrupper[2]	**1 535**	**967**	**880**	**558**	**1 099**	**782**	**970**	**668**
därav inom dyrortsgrupp 1	1 422	·	792	·	932	·	792	·
2	1 565	·	834	506	1 018	·	880	633
3	1 537	972	854	526	1 106	815	981	656
4	1 589	1 016	896	568	1 140	·	1 019	638
5	1 485	927	956	635	1 188	812	1 054	738
	b) Indextal för genomsnittlig månadslön September 1951 = 100							
Malmbrytning o. metallind. .	114·6	126·0	120·8	123·8	118·1	—	124·8	121·2
Jord- o. stenindustri	115·3	·	117·4	105·6	116·7	—	120·8	·
Träindustri	111·7	—	122·5	·	113·7	—	116·9	·
Massafabriker och pappersbruk	112·5	·	118·9	112·5	120·4	—	118·5	·
Pappersvaru- o. grafisk industri	127·4	·	117·4	128·8	116·3	·	114·8	·
Livsmedelsindustri	117·6	·	117·1	118·1	117·5	·	117·1	115·5
Textil- o. beklädnadsindustri .	114·6	113·1	117·0	117·6	112·7	115·5	114·8	114·9
Läder-, hår- o. gummivaruind.	113·8	·	116·9	·	114·4	·	111·2	113·8
Kemisk-teknisk industri . . .	113·8	115·8	120·1	118·8	119·0	·	116·5	115·8
Samtliga industrigrupper[2]	**114·5**	**116·1**	**120·1**	**120·0**	**116·7**	**115·5**	**120·9**	**115·6**
därav inom dyrortsgrupp 1	112·7	·	116·5	·	114·5	·	115·1	·
2	116·5	·	119·8	121·6	116·3	·	119·2	115·9
3	115·8	117·5	121·1	121·5	116·9	114·6	125·0	115·9
4	109·2	122·9	117·7	120·9	115·6	·	117·4	113·7
5	114·2	107·4	119·6	116·3	117·5	122·3	117·8	114·8

rer, maskinskriverskor, maskin- och stanspersonal, kopierings- och registreringspersonal, tidskrivare, telefonister, lagerbokhållare, lagerkontorister.

Butikspersonal: Butiksbiträden och därmed jämställd personal (dekoratörer, kassörskor); dock redovisas personal med huvudsakligen kontorsarbete, t. ex. lagerbokhållare och lagerkontorister som kontorspersonal. Lagerarbetare redovisas icke.

I undersökningen skall icke ingå företagsledare (direktörer, disponenter), butiks- och handelsföreståndare och andra med självständig ledande verksamhet, handelsresande, journalister och pressfotografer. Deltidsanställd

[1] Vid företag, som redovisat även till 1951 års undersökning.
[2] Inkl. ej dyrortsgrupperade företag.

Tab. 2. Antal under hela september 1952 anställda tjänstemän, tillhörande grupperna teknisk personal, verkmästare och förmän[1]

Industrigrupp och dyrortsgrupp	Teknisk personal med kval. arbete		Övrig teknisk personal		Verkmästare		Förmän	
	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.
Malmbrytning o. metallind. .	8 979	26	8 511	599	2 745	—	8 716	55
Jord- o. stenindustri	460	8	285	27	406	—	855	5
Träindustri	282	—	289	13	546	—	1 248	5
Massafabriker och pappersbruk	554	1	479	114	255	—	1 266	16
Pappersvaru- o. grafisk industri	207	8	104	33	269	6	544	19
Livsmedelsindustri	485	16	201	169	629	9	964	91
Textil- o. beklädnadsindustri .	714	84	530	178	886	107	1 596	479
Läder-, hår- o. gummivaruind.	148	5	176	21	259	2	664	79
Kemisk-teknisk industri . . .	977	57	682	274	349	9	821	54
Samtliga industrigrupper	**12 806**	**205**	**11 257**	**1 428**	**6 844**	**133**	**16 674**	**783**
därav inom dyrortsgrupp 1	154	1	122	14	227	1	397	11
2	1 866	20	1 464	168	1 395	15	3 644	106
3	5 346	79	5 127	554	2 593	52	7 141	366
4	2 185	40	2 182	341	875	17	2 845	113
5	3 048	60	2 290	335	1 125	46	2 402	178
ej dyrortsgrupperade	207	5	72	16	129	2	245	9

personal redovisas icke. Löneuppgifterna skall avse personal, som varit anställd hela redovisningsperioden och som åtnjutit oavkortad lön. I den uppgivna lönen skall ingå lön under semester, dyrtidstillägg samt värdet av na-

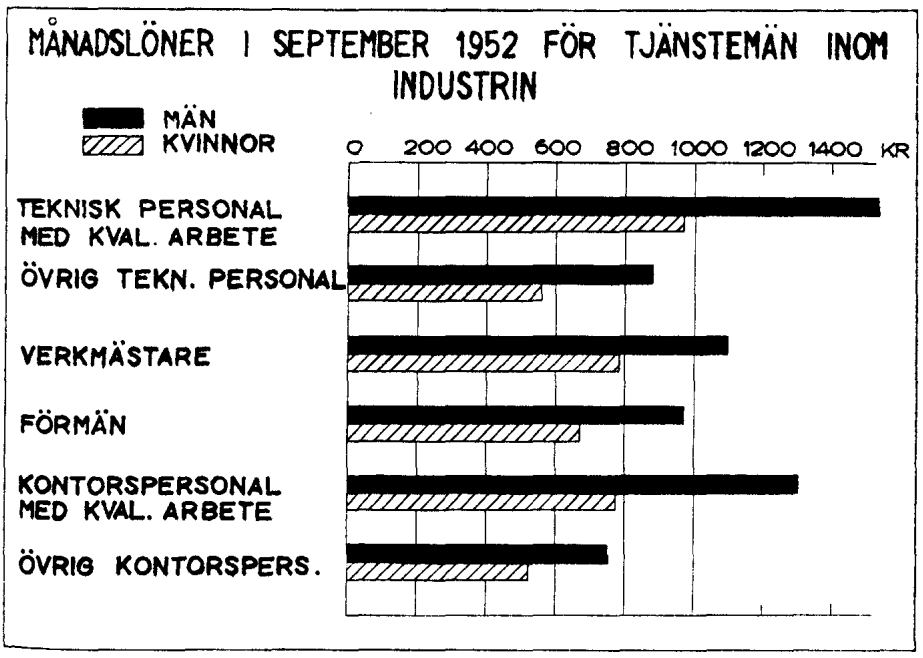

[1] Vid företag, som redovisat även till 1951 års undersökning.

Tab. 8. Månadslöner och indextal för genomsnittlig månadslön september 1952 för tjänstemän, tillhörande grupperna kontors- och butikspersonal, vaktmästare och bud[1]

Industrigrupp och dyrortsgrupp	Kontorspersonal med kval. arbete		Övrig kontorspersonal		Butikspersonal [2]		Vaktmästare		Springpojkar, springflickor	
	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.
	a) Genomsnittlig månadslön									
Malmbrytning o. metallind. .	1 328	802	752	521	648	551	728	.	262	222
Jord- o. stenindustri	1 204	804	732	507	.	.	679	—	248	.
Träindustri	1 191	691	699	490	721	446	619	—	250	.
Massafabriker och pappersbruk	1 473	838	785	543	.	.	706	.	276	.
Pappersvaru- o. grafisk industri	1 225	745	795	541	620	491	618	—	268	214
Livsmedelsindustri	1 272	733	771	525	576	435	702	.	233	214
Textil- o. beklädnadsindustri .	1 324	767	735	509	686	488	623	.	274	238
Läder-, hår- o. gummivaruind.	1 296	696	753	477	679	498	628	.	305	.
Kemisk-teknisk industri . . .	1 370	835	737	544	717	.	667	.	324	251
Samtliga industrigrupper[3]	**1 308**	**774**	**752**	**521**	**629**	**453**	**682**	.	**262**	**223**
därav inom dyrortsgrupp 1	1 006	630	647	431	.	.	.	.	.	.
2	1 229	724	714	467	575	400	631	.	234	205
3	1 277	742	719	483	606	438	665	.	230	212
4	1 384	766	786	532	683	474	726	—	287	241
5	1 406	859	829	613	738	540	704	.	376	270
	b) Indextal för genomsnittlig månadslön September 1951 = 100									
Malmbrytning o. metallind. .	118·4	117·9	120·3	122·6	117·6	118·2	117·0	.	118·0	114·4
Jord- o. stenindustri	116·0	120·0	118·4	122·5	.	.	128·1	—	115·9	.
Träindustri	116·4	119·3	118·9	118·6	107·9	113·8	107·3	—	119·0	.
Massafabriker och pappersbruk	117·8	107·4	121·0	126·9	.	.	128·4	.	119·0	.
Pappersvaru- o. grafisk industri	112·3	116·8	114·9	116·3	117·0	110·0	115·5	—	109·8	113·8
Livsmedelsindustri	116·5	116·9	119·2	119·3	115·4	113·0	120·6	.	104·0	118·2
Textil- o. beklädnadsindustri .	113·4	114·1	116·1	118·9	113·8	118·4	114·3	.	119·1	109·2
Läder-, hår- o. gummivaruind.	114·1	112·6	123·4	117·8	112·2	118·6	114·6	.	136·2	.
Kemisk-teknisk industri . . .	115·0	117·9	117·7	116·2	117·0	.	113·2	.	141·5	116·7
Samtliga industrigrupper[3]	**116·5**	**116·6**	**119·6**	**120·6**	**115·2**	**114·1**	**116·8**	.	**115·4**	**113·8**
därav inom dyrortsgrupp 1	112·9	118·0	117·6	118·7	.	.	.	.	.	.
2	116·9	117·3	123·1	122·9	118·6	121·6	117·7	.	118·8	116·5
3	116·5	117·2	120·6	121·4	115·4	115·9	117·5	.	111·1	121·1
4	115·4	113·8	118·0	118·8	115·0	114·8	113·3	—	111·7	125·5
5	116·8	117·3	115·8	117·2	114·4	114·9	116·6	.	123·3	103·8

turaförmåner m. m. men ej företagets del i pensionsavgifterna. Naturaförmåner värderas enligt den skattetabell, som gäller för på företagets adressort mantalsskrivna personer.

Uppgifterna för butikspersonal med provision har använts för sysselsättningsstatistiken men däremot icke för lönestatistiken.

De i undersökningen ingående 5 605 företagen redovisade 114 651 personer — ca 70 % män och 30 % kvinnor — som varit anställda hela avlöningsperioden och som åtnjutit oavkortad lön.

I *tab. 1 och 2* redovisas genomsnittliga månadslöner för under september år 1952 anställda tjänstemän tillhörande grupperna teknisk personal, verk-

[1] Vid företag, som redovisat även till 1951 års undersökning.
[2] Ej provisionsavlönad butikspersonal.
[3] Inkl. ej dyrortsgrupperade företag.

Tab. 4. Antal under hela september 1952 anställda tjänstemän, tillhörande grupperna kontors- och butikspersonal, vaktmästare och bud[1]

Industrigrupp och dyrortsgrupp	Kontorspersonal med kval. arbete		Övrig kontorspersonal		Butikspersonal[2]		Vaktmästare		Springpojkar, springflickor	
	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.
Malmbrytning o. metallind. .	5 541	1 386	10 181	10 290	352	115	564	11	602	146
Jord- o. stenindustri	513	102	572	619	2	16	26	—	32	10
Träindustri	928	159	848	821	52	38	39	—	62	17
Massafabriker och pappersbruk	608	65	807	594	3	1	55	2	47	15
Pappersvaru- o. grafisk industri	769	451	863	2 359	42	79	166	—	346	37
Livsmedelsindustri	1 128	434	1 184	2 544	530	2 207	93	3	322	66
Textil- o. beklädnadsindustri .	1 150	615	1 217	2 975	177	551	191	4	172	62
Läder-, hår- o. gummivaruind.	331	157	496	785	36	100	69	2	44	16
Kemisk-teknisk industri . . .	778	271	956	1 509	47	22	84	1	71	26
Samtliga industrigrupper	**11 746**	**3 640**	**17 124**	**22 496**	**1 241**	**3 129**	**1 287**	**23**	**1 698**	**395**
därav inom dyrortsgrupp 1	291	61	268	305	6	17	12	1	16	13
2	2 143	469	2 595	2 764	141	293	167	4	202	66
3	4 956	1 514	7 671	9 954	735	1 411	481	13	900	191
4	1 728	539	2 944	3 687	150	481	194	—	289	55
5	2 439	1 011	3 361	5 504	175	631	407	5	261	63
ej dyrortsgrupperade	189	46	285	282	34	296	26	—	30	7

mästare, förmän, kontors- och butikspersonal samt vaktmästare och bud fördelade på olika industri- och ortsgrupper samt indextal för månadslönen i september år 1952 med motsvarande lön i september 1951 som bas. I *tab 3 och 4* anges antalet tjänstemän, som varit anställda hela månaden. Genomsnittslönerna grundar sig beträffande vissa delgrupper på ett relativt litet antal uppgifter. Detta är särskilt fallet beträffande kvinnlig teknisk personal med kvalificerat arbete och kvinnliga verkmästare. För grupper med mindre än 25 anställda publiceras inga medeltal. För samtliga industri- och personalgrupper varierade löneökningarna mellan 15 och 21 % för manliga tjänstemän (lägst för teknisk personal med kvalificerat arbete, butikspersonal och springpojkar samt högst för förmän). Löneökningarna för kvinnliga tjänstemän inom samtliga industri- och personalgrupper varierade mellan 14 och 21 % (lägst för butikspersonal och springflickor samt högst för övrig kontorspersonal).

Medellönerna för kvinnliga tjänstemän låg som regel omkring 30—40 % lägre än medellönerna för manliga tjänstemän inom motsvarande yrkesgrupper. I regel steg medellönen med högre dyrort även om vissa oregelbundenheter förekom. Detta kan förklaras av olikheter i fördelningen med hänsyn till ålder, praktikår, företagens lokalisering m. fl. omständigheter, vilka även måste tas i betraktande vid jämförelse av löneläget för manliga och kvinnliga tjänstemän inom olika yrkesgrupper.

Tab. 5 anger lönenivåns förändringar för teknisk personal och kontorspersonal m. fl. inom industrin åren 1939—1952. Sedan år 1939 har lönen för

[1] Vid företag, som redovisat även till 1951 års undersökning.
[2] Ej provisionsavlönad butikspersonal.

Tab. 5. Lönenivåns förändringar för teknisk personal och kontorspersonal m. fl. inom industrin åren 1939—1952

År	Män					Kvinnor				
	Löneinkomst per år för[1]									
	ingenjörer, ritare o. d.	verkmästare, förmän	samtlig teknisk personal[2]	egentlig kontorspersonal[3]	samtliga[2]	ingenjörer, ritare o. d.	verkmästare, förmän	samtlig teknisk personal[2]	egentlig kontorspersonal[3]	samtliga[2]
	Absoluta tal, kr									
1939	6 546	4 947	5 764	4 569	**5 310**	2 387	3 080	2 636	2 367	**2 391**
1940	6 951	5 249	6 119	4 843	**5 634**	2 564	3 275	2 820	2 533	**2 558**
1941	7 417	5 574	6 516	5 191	**6 012**	2 896	3 450	3 095	2 723	**2 756**
1942	8 030	6 038	7 056	5 680	**6 538**	3 125	3 705	3 333	2 969	**3 001**
1943	8 448	6 249	7 373	6 037	**6 865**	3 225	3 925	3 476	3 128	**3 159**
1944	8 515	6 438	7 500	6 119	**6 975**	3 494	4 157	3 732	3 260	**3 302**
1945	8 690	6 645	7 690	6 416	**7 206**	3 618	4 269	3 852	3 405	**3 445**
1946	9 098	7 115	8 128	6 891	**7 658**	3 816	4 591	4 094	3 630	**3 671**
1947	9 650	7 680	8 692	7 488	**8 234**	4 464	5 256	4 749	4 092	**4 150**
1948	10 380	8 112	9 271	7 980	**8 780**	4 680	5 664	5 034	4 404	**4 460**
1949	10 560	8 292	9 451	8 316	**9 020**	5 028	5 844	5 321	4 596	**4 660**
1950	11 160	8 592	9 904	8 628	**9 419**	5 160	6 060	5 483	4 800	**4 861**
1951	12 684	10 092	11 417	9 972	**10 867**	6 204	7 092	6 523	5 568	**5 653**
1952	14 748	12 072	13 440	11 736	**12 792**	7 308	8 220	7 636	6 672	**6 758**
	Indextal 1939 = 100									
1940	106·2	106·1	106·2	106·0	**106·1**	107·4	106·3	107·0	107·0	**107·0**
1941	113·3	112·7	113·0	113·6	**113·2**	121·3	112·0	117·4	115·0	**115·3**
1942	122·7	122·1	122·4	124·3	**123·0**	130·9	120·3	126·4	125·4	**125·5**
1943	129·1	126·3	127·9	132·1	**129·3**	135·1	127·4	131·9	132·2	**132·1**
1944	130·1	130·1	130·1	133·9	**131·4**	146·4	135·0	141·6	137·7	**138·1**
1945	132·8	134·3	133·4	140·4	**135·7**	151·6	138·6	146·1	143·9	**144·1**
1946	139·0	143·8	141·0	150·8	**144·2**	159·9	149·1	155·3	153·4	**153·5**
1947	147·6	155·2	150·8	163·9	**155·1**	187·0	170·6	180·2	172·9	**173·6**
1948	158·6	164·0	160·8	174·7	**165·3**	196·1	183·9	191·0	186·1	**186·5**
1949	161·3	167·6	164·0	182·0	**169·9**	210·6	189·7	201·9	194·2	**194·9**
1950	170·5	173·7	171·8	188·8	**177·4**	216·2	196·8	208·0	202·8	**203·3**
1951	193·8	204·0	198·1	218·3	**204·6**	259·9	230·3	247·5	235·2	**236·4**
1952	225·3	244·0	232·2	256·9	**240·9**	306·2	266·9	289·7	281·9	**282·6**
	Indextal 1951 = 100									
1952	116·3	119·6	117·7	117·7	**117·7**	117·8	115·9	117·1	119·8	**119·5**

teknisk personal stigit med 132 % för män och 190 % för kvinnor samt för kontorspersonal med 157 % för män och 182 % för kvinnor. Löneökningarna har beräknats under antagande att sammansättningen på yrkesgrupper för samtliga år varit densamma som för år 1952.

Sysselsättningens förändringar. De i undersökningen ingående 5 605 företagen redovisade år 1952 116 495 anställda tjänstemän i slutet av september, varav 82 014 män och 34 481 kvinnor tillhörande de i undersökningen

[1] Uppräknad från månadslön för åren 1947—1952.
[2] Beräknade medellöner under antagande att sammansättningen på yrkesgrupper för samtliga år varit densamma som för år 1952.
[3] Vaktmästare och bud ingår ej.

Tab. 6. Indextal för sysselsättning och lönesumma för tjänstemän m. fl. inom egentlig industri

År	Indextal för i slutet av september anställd personal			Indextal för månadsanställd[1] personal					
	Antal anställda			Antal månadsanställda			Lönesumma		
	män	kvinnor	s:a	män	kvinnor	s:a	män	kvinnor	s:a
	a) September 1951 = 100								
1952	99·7	93·3	97·7	99·3	94·2	97·7	118·4	113·9	117·6
	b) September 1947 = 100								
1948	103·3	97·9	101·6	103·3	99·5	102·1	109·3	109·0	109·3
1949	106·8	101·1	105·1	106·8	103·3	105·7	117·5	117·3	117·6
1950	110·0	102·9	107·8	110·6	107·1	109·5	125·5	126·3	125·8
1951	115·1	107·2	112·7	116·1	111·3	114·6	152·0	148·4	151·5
1952	114·8	100·0	110·1	115·3	104·8	112·0	180·0	169·0	178·2
	c) September 1946 = 100								
1947	104·7	105·8	105·1	—	—	—	—	—	—
1948	108·2	103·6	106·8	—	—	—	—	—	—
1949	111·9	107·0	110·4	—	—	—	—	—	—
1950	115·3	108·9	113·3	—	—	—	—	—	—
1951	120·6	113·5	118·4	—	—	—	—	—	—
1952	120·2	105·9	115·7	—	—	—	—	—	—

berörda personalkategorierna, mot 117 320 tjänstemän år 1951, varav 80 722 män och 36 598 kvinnor.

Tab. 6 anger i avd. a) förändringarna från september år 1951 till september år 1952 dels i antalet anställda vid månadens slut, dels i antalet personer, som varit anställda hela månaden samt i den totala lönesumman för sistnämnda kategori. Antalet anställda vid månadens slut hade för män minskat med 0,3 % och för kvinnor med 6,7 %. Antalet personer, som varit anställda under hela månaden, hade minskat med 0,7 % för män och 5,8 % för kvinnor. Totala lönesumman för män och kvinnor, som varit anställda hela månaden, hade stigit med 18,4 % resp. 13,9 %. I avd. b) redovisas förändringarna i sysselsättning och lönesumma från september år 1947 till september år 1952 och i avd. c) från september år 1946 till september år 1952, beräknade enligt kedjemetoden.

[1] Härmed avses personal, som varit anställd hela månaden.

D. W.—J.

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsatta arbetare i slutet av mars 1953 i jämförelse med slutet av februari 1953 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i mars 1953 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (febr. 1953 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Gruvindustri	63	10 086	170	10 256	100·3	·	100·4	100·8	·	7·2
Malmgruvor	51	9 370	169	9 539	100·8	·	100·8	101·1	·	7·0
Kolgruvor	12	716	1	717	95·0	·	95·0	97·3	—	10·5
Metall- o. verkstadsind.	2 104	176 964	12 687	189 651	99·1	98·5	99·1	99·2	0·8	6·0
Järn-, stål- o. kopparverk	50	26 614	710	27 324	99·0	97·8	99·0	99·7	0·4	6·3
Järn- o. stålmanufaktur	407	20 089	2 063	22 152	98·9	98·1	98·8	98·7	1·4	5·4
Mekaniska verkstäder	831	80 765	3 397	84 162	99·1	99·0	99·1	99·2	0·9	5·7
Reparationsverkstäder	307	7 607	21	7 628	99·6	·	99·6	99·2	·	5·1
Skeppsvarv	64	16 083	—	16 083	100·5	—	100·5	100·1	0·2	8·4
Elektroteknisk industri	165	16 556	4 690	21 246	98·7	98·7	98·7	99·0	0·1	6·8
Annan metallindustri	280	9 250	1 806	11 056	98·0	98·0	98 0	97·8	2·4	5·3
Jord- o. stenindustri	577	24 768	2 482	27 250	101·3	100·2	101·2	101·5	1·2	4·8
Torvindustri	50	518	5	523	100·6	·	100·6	98·5	6·8	8·6
Stenindustri	116	3 807	7	3 814	101·6	·	101·6	102·0	1·1	3·7
Kalk- o. kritbruk	37	1 479	17	1 496	101·0	·	100·9	101·1	0·5	3·9
Cementfabriker	8	1 956	36	1 992	98·4	·	98·3	98·3	—	5·4
Cementvarufabriker	97	2 527	46	2 573	103·1	·	102·7	103·2	0·3	4·3
Tegelbruk	148	4 918	80	4 998	103·5	·	103·4	104·1	2·1	5·6
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	24	3 821	1 675	5 496	101·4	100·5	101·1	101·3	0·9	4·4
Glasindustri	63	4 108	597	4 705	99·8	101·2	100·0	100·4	0·9	4·2
Annan jord- o. stenindustri	34	1 634	19	1 653	99·0	·	99·1	99·0	1·8	7·7
Träindustri	1 144	35 244	917	36 161	102·1	102·2	102·1	102·4	0·9	3·5
Sågverk o. hyvlerier	422	16 837	161	16 998	104·1	·	104·2	104·4	1·0	3·5
Lådfabriker	28	710	30	740	99·9	·	99·7	101·1	0·7	4·4
Fanér- o. plywoodfabriker	15	1 409	91	1 500	102·1	·	102·2	103·0	0·1	3·7
Byggnadssnickerifabriker	182	5 794	49	5 843	100·6	·	100·6	100·9	0·4	3·5
Möbelfabriker	312	6 521	213	6 734	100·2	100·5	100·3	100·4	0·8	3·2
Svarveri- o. skidfabriker	95	2 399	144	2 543	99·5	·	99·6	98·9	1·2	4·7
Annan trävaruindustri	90	1 574	229	1 803	100·5	100·0	100·4	101·7	1·5	3·8
Massafabr. o. pappersbruk	131	34 794	2 561	37 355	100·0	100·0	100·0	100·2	0·8	6·0
Massafabriker	73	20 356	373	20 729	100·2	100·8	100·2	100·1	0·3	6·2
Pappersbruk o. pappfabr.	58	14 438	2 188	16 626	99·8	99·9	99·8	100·3	1·4	5·9
Pappersv.- o. grafisk ind.	545	17 109	4 937	22 046	101·2	98·1	100·5	101·4	·	5·6
Papp- o. pappersvaruind.	104	2 309	1 442	3 751	99·0	100·1	99·4	99·9	0·1	4·2
Grafisk industri	441	14 800	3 495	18 295	101·5	97·3	100·7	101·7	·	5·9
Livsmedelsindustri	760	20 297	9 045	29 342	100·6	99·2	100·2	100·6	0·7	6·6
Kvarnar	40	1 077	139	1 216	99·0	·	99·1	101·4	0·2	5·1
Bageriindustri	245	4 715	2 377	7 092	101·0	100·0	100·6	100·9	0 4	7·0
Sockerindustri	23	2 274	257	2 531	103·2	101·6	103·0	103·2	1·5	5·4
Choklad- o. konfektind.	55	1 313	2 343	3 656	100·2	97·0	98·1	98·2	·	6·3
Mejeriindustri	81	2 812	348	3 160	100·8	100·3	100·7	100·9	·	6·7
Slakterier o. charkuterier	173	5 791	1 378	7 169	100·3	103·5	100·9	101·4	0·1	7·3
Fiskkonservfabriker m. m.	47	684	1 138	1 822	96·6	95·2	95·7	95·6	3·9	6·0
Fruktkonservindustri	26	443	704	1 147	95·9	97·2	96·7	96·5	3·4	8·3
Margarinindustri	7	237	58	295	100·4	·	100·0	103·5	—	5·4
Annan livsmedelsindustri	63	951	303	1 254	102·7	109·0	104·2	105·1	2·0	3·8

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV MARS 1953

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i mars 1953 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (febr. 1953 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Dryckesvaru- o. tobaksind.	179	5 314	2 040	7 354	102·7	105·5	103·5	105·5	0·2	7·5
Bryggerier o. läskedrycksf.	170	4 856	928	5 784	103·0	110·7	104·1	106·6	0·1	6·5
Tobaksfabriker	9	458	1 112	1 570	100·0	101·5	101·0	101·2	0·5	11·1
Textil- o. beklädnadsind. .	943	27 986	46 817	74 803	100·9	100·6	100·7	101·0	0·9	5·0
Ylleindustri	79	5 379	5 122	10 501	101·0	100·9	101·0	100·9	0·4	5·4
Bomullsindustri	63	8 373	6 890	15 263	100·0	100·8	100·4	100·6	0·1	5·4
Linne- o. juteindustri . .	12	1 485	1 485	2 970	99·6	102·1	100·8	102·1	0·1	7·9
Trikåfabriker	140	2 117	6 421	8 538	102·2	98·8	99·6	100·1	5·8	5·1
Sömnadsindustri	439	5 201	21 889	27 090	101·4	100·8	101·0	101·1	0·1	4·6
Hatt- o. mössfabriker . .	39	393	1 174	1 567	100·0	99·1	99·3	98·9	3·7	4·9
Annan hithörande industri	171	5 038	3 836	8 874	101·6	101·7	101·6	102·1	0·6	4·2
Läder-, hår-o. gummiv.-ind.	359	12 585	7 189	19 774	99·8	102·1	100·6	100·8	0·8	5·2
Garverier	29	2 094	180	2 274	99·5	.	99·8	100·5	0·1	5·5
Päls- o. skinnvarufabr. .	88	1 072	1 205	2 277	99·2	99·4	99·3	99·5	1·3	4·2
Skoindustri	133	3 621	2 681	6 302	100·2	101·4	100·7	100·7	0·2	4·3
Andra lädervarufabriker .	52	917	506	1 423	97·6	99·6	98·3	99·1	0·6	3·1
Gummivarufabriker . . .	13	4 167	2 398	6 565	100·5	104·7	102·0	102·2	—	7·0
Annan hithörande industri	44	714	219	933	99·0	101·9	99·7	99·1	0·8	4·5
Kemisk-teknisk industri .	298	13 820	3 669	17 489	100·8	100·7	100·7	101·1	0·4	7·3
Färg-, olje- o. parfymfabr.	102	3 457	1 053	4 510	100·3	101·2	100·5	100·5	0·2	6·4
Sprängämnesfabriker . .	6	1 120	553	1 673	99·4	100·7	99·8	102·1	0·1	6·7
Tändsticksfabriker . . .	7	1 070	703	1 773	100·1	99·7	99·9	100·4	—	8·5
Annan kemisk-tekn. ind. .	183	8 173	1 360	9 533	101·3	99·4	101·0	101·4	0·6	7·6
Samtl. industrigrupper	7 103	378 967	92 514	471 481	100·1	100·3	100·1	100·4	0·7	5·7
Statl. verk o. byggnadsarb.	237	51 703	1 781	53 484	101·6	100·3	101·6	102·1	0·3	6·7
Mek. o. elektr. verkstäder	88	12 655	547	13 202	99·9	101·5	99·9	100·7	.	7·6
Skeppsvarv	3	3 283	32	3 315	100·1	.	100·1	99·5	—	9·5
Beklädn.verkst., förråd o. d.	54	737	447	1 184	99·5	100·4	99·8	99·9	—	6·8
Sprängämnesfabriker . .	3	735	469	1 204	99·2	100·0	99·5	99·8	—	5·2
Byggnads- o. anläggn.-arb.	89	34 293	286	34 579	102·6	98·6	102·5	103·0	0·4	6·2

Tab. 2. Förändringen i antalet anställda industriarbetare mars 1952—mars 1953. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1952									1953		
	mars	april	maj	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars
Gruvindustri	100·0	100·9	101·0	102·0	102·1	103·8	104·2	105·2	105·5	105·9	105·7	106·1
Metall- o. verkstadsind. . .	100·0	99·4	98·4	97·4	97·4	97·1	96·7	96·0	95·0	94·0	93·3	92·5
Jord- och stenindustri . . .	100·0	102·5	104·7	103·6	104·5	102·6	101·1	99·7	97·7	94·7	95·3	96·4
Träindustri	100·0	100·5	100·2	97·4	96·2	95·3	95·4	94·4	92·3	91·5	93·1	95·1
Massafabr. o. pappersbruk .	100·0	99·6	98·9	98·3	97·4	97·0	96·6	97·8	96·9	97·6	97·0	97·0
Pappersv.- o. grafisk industri .	100·0	99·5	98·9	97·9	97·8	97·8	97·9	99·0	98·4	96·6	96·5	97·0
Livsmedelsindustri	100·0	99·3	100·7	105·1	105·1	106·3	111·6	111·0	101·6	98·0	98·2	98·4
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	100·0	102·9	106·3	112·8	107·0	101·7	100·0	99·5	103·9	98·9	97·5	100·9
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	97·8	94·8	92·1	93·4	95·4	97·0	98·7	98·4	98·2	99·9	100·6
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	97·3	95·0	93·1	93·9	95·8	98·2	100·3	100·2	100·6	101·7	102·3
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	99·6	96·6	94·3	93·8	94·3	94·1	93·3	92·2	91·7	92·2	92·8
Samtliga industrigrupper	100·0	99·4	98·5	97·7	97·5	97·6	98·0	98·0	96·7	95·7	95·8	95·9

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under mars 1953

	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen			
				Tillsatta platser					
	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Totalt	därav 1-dagsplats	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Summa mars 1950 . . .	132 609	174 188	149 040	100 216	—	—	48 051	61 490	32 856
» » 1951 . .	100 947	138 247	146 807	89 230	—	30 505	41 874	53 355	27 600
» » 1952 . . .	115 486	144 717	121 421	82 673	—	38 869	50 760	47 905	29 177
» febr. 1953 . . .	137 982	168 917	106 439	81 942	29 639	35 411	44 915	41 540	26 225
» **mars 1953** . . .	134 792	165 613	118 764	87 572	27 724	37 438	49 781	50 567	31 208
Därav									
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	5 778	6 899	5 048	2 869	89	406	501	319	243
Skogsbruk	4 487	4 578	2 498	1 822	7	14	14	25	21
Malmbrytn. o. metallind. .	12 172	13 280	5 455	2 710	87	963	1 085	333	182
Trä-, graf. o. pappersind. .	4 185	4 473	2 474	1 689	12	898	486	243	181
Byggnadsverksamhet . . .	30 395	32 496	15 822	14 545	162	15	15	5	5
Övriga industrigrupper . .	9 694	10 562	7 416	4 008	76	4 087	4 890	4 854	1 887
Samfärdsel o. handel . .	24 227	35 688	33 807	27 677	12 671	7 838	10 834	11 816	7 651
Förvaltning o. fria yrken .	13 504	16 725	11 618	8 560	4 009	5 325	5 994	5 089	3 194
Sjukvård o. husligt arbete	12 550	20 110	26 934	16 685	8 097	12 366	19 906	26 586	16 525
Därav under 18 år . . .	12 549	12 945	9 261	6 028	539	6 419	6 608	4 927	3 149

Tab. 4. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad	Hela antalet hjälpsökande			Hjälpform	Antalet hjälpta hjälpsökande 31/3 1953		
	I riket	därav i Sthlm, Gbg o. Malmö	därav utlänningar		I riket	därav i Sthlm, Gbg o. Malmö	därav utlänningar
Mars 1952 . .	1 684	742	342	**Hela antalet hjälpta**	4 297	1 736	359
April » . .	1 487	638	338	Statligt beredskapsarbete	1 092	—	—
Maj » . .	1 298	596	332	i arbetsmarknadsstyrelsens regi .	950	—	—
Juni » . .	1 229	575	322	i annan myndighets regi	142	—	—
Juli » . .	1 181	537	317	Statskommunalt beredskapsarbete .	527	61	5
Augusti » . .	1 224	592	316	Arkivarbete och musikerhjälp . . .	817	543	315
September » . .	1 294	652	323	Komm. arbete utan statsbidrag . .	485	—	—
Oktober » . .	1 576	821	313	Dagunderstöd	1 316	1 110	36
November » . .	2 476	1 238	316	Kommunalt understöd	44	6	2
December » . .	3 347	1 538	329	Utbildningshjälp	16	16	1
Januari 1953 . .	5 325	2 127	357				
Februari » . .	5 761	2 011	364				
Mars » . .	5 629	2 087	363				

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board in Sweden

1953, no 5

CONTENTS

Page

Employers and social policy. By *Sven Hydén* 267
On the duty of keeping silence and the duty of disclosing information in social welfare work. By *Erik Karlmark* 272
A form of experiment in the efforts to combat juvenile asocial conduct. By *Harry Videmyr* 278
Short notices:
A Scottish investigation into juvenile crime 282
New decision by the King in Council on granting building permits for the purpose of old housing clearance 283
The new Department of Social Affairs in the U. S. A. 283

Periodical Surveys

The cost-of-living index for March 1953 284
The Social Welfare Board's general consumer price index for March 1953 . . 288
The composition of groups requiring temperance care in 1951 289
Wage conditions and employmeut of salaried employees etc. in industry in September 1952 297
Employment and unemployment 304
Literary survey 310
Book notices 316

The Issue in Brief

Employers and Social Policy. This article introduces a series in which representatives of various labour market organizations describe their objectives and achievements in the field of social policy. Sven Hydén, assistant director of the Swedish Employers' Association, outlines in this article some general principles in that sphere which have served as a guide to the employers' side of the labour market and also some of their attitudes towards certain categories of social insurance. P. 267.

On the duty of keeping silence and the duty of disclosing information in social welfare work. In this article Erik Karlmark presents some views on this difficult problem, citing a number of examples in order to throw light on where to draw the line between what should be kept secret and what may be disclosed, and on the question of whether representatives of citizen groups or authorities whose duty it is to observe secrecy in their relations with outside persons are entitled for the purpose of exercising their office to inform *one another* about matters of a secret nature that are entrusted to them. P. 272.

A form of experiment in the efforts to combat juvenile asocial conduct in Stockholm. Since 1951 the City Child Welfare Board has been carrying on a new form of activity through its section for reclaiming asocial youth. The personal function of the section is to seek out young people who are adrift and try to prevent or counteract difficult circumstances and conditions to which they are exposed and which tend to make them asocial. In the course of 1952 the section dealt with 1 270 personal cases, of which 1 090 related to young men and 180 to young women. The head of the section, Harry Videmyr, decribes this branch of activity. P. 278.

Index calculations for March 1953. The cost-of-living index for March 1953 was 213 in the 1935 series, not including direct taxes. This implies that the index has undergone no change since the middle of 1952. Prices, on the other hand, did not remain unchanged during that period, though rises and falls balanced out. The so-called pension price number, which regulates the betterment factor added to the national pensions, remains at 138. This means that the betterment factor for the period May—July 1953 remains unchanged at 35 %. P. 284.

The consumers price index with 1935 as base was 224,4 in March 1953 as against 223,9 in February 1953. P. 288.

The composition of groups requiring temperance care in 1951. As was seen from an earlier article in this periodical, the number of persons whom

the temperance boards had to deal with during 1951 totalled 33 117. Of this, 12 701 cases came under the Inebriates Act (Al) § 1.

Women are very much in the minority — 2,8 % of the total — and numbered 358. They are relatively more numerous in the towns than in the provinces.

Married persons — men and women — represent a somewhat larger proportion of the entire number in the towns than in the country, and divorced persons are likewise relatively more numerous in the towns in consequence of the differences in the distribution of civil status between town and country. No major differences have occurred compared with previous years. The proportion of divorced persons has continued to increase, whereas that of married persons has declined somewhat.

On an average the frequency of alcoholism was 0,8 cases in the provinces and 2,9 in the towns (in the preceding year 0,9 and 3,0 respectively), all reckoned per 1 000 of the entire population.

In the various types of municipality in the provinces the industrial municipalities shows the highest frequency with 1,2 cases per 1 000 inhabitants, while the agricultural municipalities have the lowest frequency with 0,4 cases. Within the various parts of the kingdom Upper Norrland shows the highest frequency — 1,2 — and the eastern part of the province of Götaland has the lowest with 0,5. The towns have a far higher frequency; it is highest in the big cities of Gothenburg and Malmö with respectively 3,9 and 3,8. P. 289.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1953, no 5

INDEX

Page

Les employeurs et la politique sociale. Par *Sven Hydén* 267
L'obligation du secret professionnel et celle de fournir certaines informations pour les fonctionnaires de la Protection sociale. Par *Erik Karlmark* . . . 272
Une expérience dans la lutte contre les tendances asociales de la jeunesse à Stockholm. Par *Harry Videmyr* 278
Courtes notices:
Une enquête écossaise sur la délinquance juvénile 282
Nouvelle décision du Gouvernement sur l'autorisation de construire dans le but assainissement 283
Le nouveau département des Affaires sociales aux Etats-Unis 283

Aperçus périodiques

L'indice du coût de la vie pour mars 1953 284
L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. pour mars 1953 . 288
Composition de la clientèle des comités de tempérance pendant l'année 1951 289
Conditions de salaire et emploi des employés, etc. dans l'industrie en septembre 1952 297
Emploi et chômage 304
Bibliographie 310
Comptes rendu de livre 316

Résumé

Les employeurs et la politique sociale. Cet article est le premier d'une série dans laquelle des représentants de différentes organisations du marché du travail exposeront les but qu'elles poursuivent et les contributions apportées par elles dans le domaine de la politique sociale. M. Sven Hydén, directeur adjoint de l'Union patronale suédoise cite dans l'article, d'une part, quelques principes généraux qui ont dirigé la partie patronale, d'autre part, quelques-unes des positions qu'elle a prises à l'égard de certaines catégories d'assurances sociales. P. 267.

L'obligation du secret professionnel et celle de fournir certaines informations pour les fonctionnaires de la Protection sociale. Le docent Erik Karlmark énumère quelques points de vue touchant ce sujet difficile et cite un certain nombre de cas comme exemples illustrant les limites dans lesquelles le secret doit être observé ainsi que la question de

savoir si des représentants de groupes de citoyens ou d'autorités, qui sont tenus à observer le secret au sujet de personnes étrangères, ont le droit, dans et pour l'exercice de leurs fonctions, de se communiquer entre elles des informations de caractère secret touchant les dites personnes. P. 272.

Une expérience dans la lutte contre les tendances asociales de la jeunesse à Stockholm. Depuis 1951, le Comité de Protection de l'Enfance de la Ville de Stockholm poursuit une nouvelle d'activité par sa section dite de »recherche curative». La tâche principale de la section est de rechercher les jeunes gens en danger de se dévoyer et de s'efforcer de prévenir et de combattre parmi eux différents phénomènes qui favorisent un comportement asocial. Pendant l'anné 1952, la section s'est occupée de 1 270 cas, dont 1 090 jeunes hommes et 180 jeunes filles. M. Harry Videmyr décrit dans l'article l'activité de cette section dont il est le chef. P. 278.

Les calculs d'indices pour mars 1953. L'indice de coût de la vie pour mars 1953 sur la base 100 en 1935 et calculé sans les impôts directs s'est établi à 213. L'indice est donc resté stationnaire depuis le milieu de juin 1952. Les prix, par contre, ont subi des variations, mais les hausses et les baisses se sont compensées. Le chiffre dit indicatif des prix, qui règle l'indice du supplément aux pensions nationales de vieillesse, demeure inchangé à 138. Ceci implique que le supplément aux pensions nationales pour la période mai—juillet 1953 reste inchangé à 35 %. P. 284.

Composition de la clientèle des comités de tempérance pendant 1951. Le nombre des personnes qui ont fait l'objet de mesures de la part des comités de tempérance pendant l'année 1951 s'est élevé, ainsi qu'il ressort d'un article précédent du Bulletin, à 33 117. L'article I de la loi sur les alcooliques a été applicable à 12 701 de ces personnes.

Les femmes ne constituaient qu'une petite minorité, soit 2,8 % de l'ensemble (leur nombre était 358). Elles étaient relativement plus nombreuses dans les villes qu'à la campagne. Les personnes mariées (hommes et femmes) occupaient dans la clientèle totale une proportion un peu plus élevée dans les villes qu'à la campagne et les divorcés, eux aussi, étaient relativement nombreux dans les villes, ce qui dépend de la différence dans la répartition des états civils entre la campagne et les villes. Par rapport à l'année précédente, aucune différence importance n'était enregistrée. La proportion des divorcés a continué à croître, celle des mariages a diminué un peu.

En moyenne, la fréquence des alcooliques par milliers de l'ensemble de la population était de 0,8 cas à la campagne et de 2,9 dans les villes.

Des différents types de communes de la campagne, les communes industrielles montraient la fréquence la plus élevée, soit 1,2 cas par 1 000 habitants, et les communes agricoles la plus basse, 0,4 cas. Parmi les régions différentes du pays, la partie septentrionale du Norrland avait la plus haute fréquence (1,2); l'Est du Götaland la plus basse, 0,5. Les villes ont une fréquence sensiblement supérieure et la plus élevée dans les deux grandes villes Göteborg et Malmö, avec les chiffres respectifs de 3,9 et 3,8. P. 289.

Litteraturöversikt

(11 mars—10 april 1953)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen[1]

Allmänna sociala frågor

BALLING, H. Die internationale Arbeitsorganisation seit dem Kriege. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 6.

CARLIN, E. A. Intangible property as a tool for analyzing the relationships between government and private enterprise. The quarterly journal of economics febr. 1953.

DALENIUS, T. Bortfallsproblemet vid statistiska undersökningar. Den svenska marknaden 1953, nr 2.

ELLWYN, CHRISTINA. Vad FN gör i socialt arbete. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 1.

MUNTHE, P. Svensk och norsk kartell-lagstiftning. Kooperatören 1953, nr 3/4.

MYRDAL, G. Psykologiska hinder för effektiv internationell samverkan. Tiden 1953, nr 3.

OGBURN, W. F. On the social aspects of population changes. The British journal of sociology 1953, nr 1.

The International labour organisation since the war. International labour review febr. 1953.

Sverige

CARLMAN, M. Strandlagen. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 3.

DAHLANDER, G. Den fackliga tidskriftsfloran. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 11.

GOLAND, E. Att vara ung 1953. Den nya miljöpolitiken. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 6.

HALL, D., & GÅRDLUND, T. Frihet och kontroll på kreditmarknaden. Sv. sparbankstidskrift 1953, nr 2/3.

HERNBÄCK, Ö. Egnahemslånegivningen. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 3.

NYHLÉN, E. Trivseln i industrisamhället. Metallarbetaren 1953, nr 10.

SKÖLD, P. E. Statsinkomsterna lika stora som utgifterna. Förbundet 1953, nr 3.

STOLPE, H. Om böcker och bokpriser. Kooperatören 1953, nr 3/4.

Anda och trivsel i företaget. En industrisociologisk undersökning. Affärsekonomi 1953, nr 4.

Detaljhandelns rationalisering. En sammanfattning från KF-LO-kommittén. Kooperatören 1953, nr 5.

Handelns rationalisering — facklig-kooperativ undersökning. Fabriksarbetaren 1953, nr 4.

Handelsministerns motivering till den väntade kartellagen. Svensk handel 1953, nr 5.

KF:s styrelse mot höjning av bosättningslånen. Kooperatören 1953, nr 3/4.

Kommunalförbundens verksamhet och kommunindelningen. Från departement och nämnder 1953, nr 6.

Statstjänstemännens rättsställning. Begreppen statstjänsteman och statstjänst. Notiser från tullverket 1953, nr 5.

Amerikas förenta stater

BRICKER, JUNE, & HAYES, RUTH B. Home management orientation for the social worker. Journal of home economics 1953, nr 2.

LINDSTRÖM, E. 300 förslag per 1 000 arbetare. Den svenska marknaden 1953, nr 2.

PARKHURST, K. L. Konsumentutbildning i Förenta staterna. Kooperatören 1953, nr 3/4.

— Producenter och konsumentskydd i USA. Kooperatören 1953, nr 5.

Danmark

ANDERSEN, ERNST. Strötanker om forvaltningens forenkling. Nordisk administrativt tidsskrift 1953, nr 2.

VEDEL-PETERSEN, K. De store fødselsårganges indpasning i erhvervslivet. Socialt tidsskrift 1953, nr 1.

WERNBERG, J. Den erhvervsmæssige beskatning i det nye skattelovsforslag. Tidsskrift for industri 1953, nr 7.

Love og lovforslag m. v. af social karakter i rigsdagssamlingen 1951—52. Socialt tidsskrift 1953, nr 1.

Finland

AHTEE, A. Om den sakliga skillnaden mellan egentlig förvaltningsverksamhet och förvaltningsrättslig lagskipning. Nordisk administrativt tidsskrift 1953, nr 2.

Socialutgifterna i Finland 1951. Social tidskrift 1953, nr 1/2.

Norge

HIORTHÖY, F. Anskjedigelse av embets- og bestillingsmenn med bibehold av lönn. Nordisk administrativt tidsskrift 1953, nr 2.

WOLD, K. G. Har vi råd til nye sosialpolitiske tiltak? Sosialt arbeid 1953, nr 2.

Sovjetunionen

HAZARD, J. Soviet property law and social change. The British journal of sociology 1953, nr 1.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Storbritannien

FLACH, S. Ett engelskt försök att främja förhållandena inom arbetslivet. Vägarbetaren 1953, nr 4.
LINTON, S. Youth clubs. Social service mars/maj 1953.
Ross, J. F. S. Women and parliamentary elections. The British journal of sociology 1953, nr 1.

Tyskland

REEPSCHLAEGER, H. Möglichkeiten und Massnahmen zur Rationalisierung der amtlichen Statistik. Wirtschaft und Statistik 1953, nr 3.

Arbetarskydd

Sverige

RYTTERBRANT, O. En invalid var 9:e timme. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 5.
Arbetsledarna i arbetarskyddet. Arbetsledaren 1953, nr 5.
Jubileum inom arbetarskyddet. 40 år sedan de organiserade arbetarna fick inflytande på detta område. Sv. bryggeriarbetaren 1953, nr 2.
Kamp mot silikosen genom inhalation. Bromölla går i spetsen för ny metod. Gruvindustriarbetaren 1953, nr 3.
Ny uppseendeväckande giv i kampen mot silikosen. Gjutaren 1953, nr 3.
Restaurangernas sanitära förhållanden. Restaurangtjänstemannen 1953, nr 3.

Arbetslön och arbetstid

LEHMAN, C. Om lönestatistik och annan statistik. Arbetsmarknadstjänstemannen 1953, nr 1.
Lönstrukturen. Arbejdsgiveren (Danmark) 1953, nr 7.

Sverige

HILMERSON, J. Lönincitament og produktivitet. Svensk industri og fagbevægelse overvejer nye lönningsformer. Arbejdsgiveren (Danmark) 1953, nr 6.
JACOBSSON, M., & HELLSTEN, G. Arbetstidens fördelning. Byggnadsarbetaren 1953, nr 3.
NILSTEIN, A. H. Reallöneberäkning. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 11.
Civildepartementet om folkskollärarlönerna. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 11.
Folkskollärarnas arbetstid och arbetsvillkor. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 12.
Löneutvecklingen för byggnadsarbetare sedan 1939. Byggnadsarbetaren 1953, nr 3.
TCO:s statsavlönade om tjänsteförteckningsrevisionen. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 12.

Amerikas förenta stater

DOUTY, H. M. The growth, status and implications of wage escalation. Monthly labor review febr. 1953.
MCCAFFREE, K. M. The earnings differential between white collar and manual occupations. The review of economics and statistics 1953, nr 1.
Lönformer i amerikansk industri. Arbejderen 1953, nr 6.

Norge

HOLLER, K. Reallönnsutviklingen fra 1949 til 1952. Fri fagbevegelse 1953, nr 3.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

CARLSON, SUNE. Företagschefernas arbetsmetoder och personliga effektivitet. Referat från CIOS-kongressen. Affärsekonomi 1953, nr 5.
HEYMANN, H. Återgången till köparnas marknad. Skandinaviska bankens kvartalsskrift 1953, nr 2.
LINDEROTH, H. Bestämning av standard för arbetsprestationer. Referat från CIOS-kongressen. Affärsekonomi 1953, nr 5.
OLSSON, BERTIL. Industriländernas arbetslöshet. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 11.
TÖRNQVIST, K. Storstaden och arbetslivet. Affärsekonomi 1953, nr 5.
Conditions of work and productivity in North-European agriculture. International labour review febr. 1953.

Sverige

BROWALDH, E. Den ekonomiska politiken. (Föredrag.) Index 1953, nr 1.
BROWALDH, T. Aktuella arbetsmarknadsfrågor och de mindre företagarnas arbetsgivareproblem. Hantverk och industri 1953, nr 3.
BRUNIUS, T. De partiellt arbetsföras inplacering i produktionen. Reuma 1953, nr 1.
DAVIDSSON, D. Den svenska industrins vinstutveckling 1951. Från departement och nämnder 1953, nr 6.
ENGVALL, M. Omskolningskurserna — ett led i arbetslöshetspolitiken. Arbetsmarknaden 1953, nr 3.
HILBERT, E. Sysselsättning inom svensk bilindustri. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 14/15.
JONSON, CONNY. Sysselsättningsläget inom skogsindustrin. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 6.
STAAF, H. Sjömansförmedling och törnsystem. Arbetsmarknaden 1953, nr 3.
Arbetslöshet och yrkesutbildning. Arbetsmarknaden 1953, nr 3.
Blinda arbetare i egen industri. Sjukhuset 1953, nr 2.
Det ekonomiska läget. Index 1953, nr 1.
De partiellt arbetsföras problem i postverket. Sv. trafiktidning 1953, nr 11.

Amerikas förenta stater

BÖCKLING, MARIA. Hausfrau und ausserhäusliche Berufsarbeit in den USA. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 7.
Stegrad USA-produktion. Affärsvärlden 1953, nr 10.

Canada

BLACKBURN, G. G. The problem of the older worker. The labour gazette 1953, nr 2.

Norge

TORP, S. Full arbeidsinnsats tross handicap. Arbeidsgiveren 1953, nr 6.

Schweiz

CRONER, F. Arbetsledare och arbetare — en radioenquête i Schweiz. Arbetsledaren 1953, nr 5.

Storbritannien

NILSSON, STURE. Arbetsförmedling för blinda i England. Arbetsmarknadstjänstemannen 1953, nr 1.

Tyskland

HEDEMANN, J. W. Der Arbeitsplatz als Rechtsgut. Recht der Arbeit 1953, nr 4.

Befolkningsfrågor

Sverige

FREY, T. S. Abortdiskussionen. Sv. läkartidningen 1953, nr 13.

THULLBERG, B. Ytterligare synpunkter på den legala aborten. Sv. läkartidningen 1953, nr 11.

Danmark

Befolkningens fordeling efter kön, alder, erhverv m. v. ved folketællingen 1950. Statistiske efterretninger 1953, nr 13.

Finland

VIROLAINEN, J. Den förflyttade befolkningens problem i Finland. Social tidskrift 1953, nr 1/2.

Frankrike

Les causes de décès en 1951. Bulletin mensuel de statistique 1953, nr 1/3. (Suppl.)

Le mouvement naturel de la population au cours de l'année 1951. Bulletin mensuel de statistique 1953, nr 1/3. (Suppl.)

Israel

PUNDIK, H. Omkring indvandringen til Israel 1948—52. Et indbyggertal fordobles ved indvandring. Socialt tidsskrift 1953, nr 1.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

TV revolutionerar både hemliv och våningsplaner. Vår bostad 1953, nr 3.

Sverige

CARLSSON, RUNE, & SANDSTRÖM, K. E. Valet mellan stadsplan och byggnadsplan. (Med diskussion.) Landskommunernas tidskrift 1953, nr 3.

JOHANSSON, ALF. Hyror och bostadsbrist. Att bo 1953, nr 1.

LARSSON, SIXTEN. Kommunala bostadssubventioner till vissa statliga funktionärer. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 3.

LINDBERGER, L. M. FL. Kan byggnadsregleringen undvaras. (Med diskussion.) Nationalekonomiska föreningens förhandlingar 1953, nr 2.

LINDMAN, G. Ett nytt försök till bostadsbehovsprognos. Att bo 1953, nr 1.

MALMBERG, Å. Planläggning i landskommun. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 3.

SCHUBERT, S. Staten och byggmekaniseringen. Att bo 1953, nr 1.

THUNBERG, I. T. Landsbygdsutvecklingen och kommunerna. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 3.

Bostadspolitiken. Affärsvärlden 1953, nr 10.

Danmark

MALLING, V. Sovstad — arbetsstad. Att bo 1953, nr 1.

Tyskland

KATSCH, K. H. Die Wohnungsmieten und Untermieten in der Bundesrepublik. Ergebnisse der Wohnungszählung vom 13. September 1950 und der Untermietennacherhebung vom 22. Juni 1951. Wirtschaft und Statistik 1953, nr 2.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Sverige

KÖRDEL, E. The organisation of wholesale and import merchants in Sweden. The Anglo-Swedish review 1953, nr 3.

ROBBINS, J. J. Svenskarna bör systematiskt studera medlandets vetenskap. Industria 1953, nr 3.

SANDSTRÖM, V. Arbetstagarsynpunkterna på företagsnämnderna. Handelstjänstemannen 1953, nr 3.

Oförändrat avtal. Verkstäderna 1953, nr 3.

Våra företagsnämnder 1952: inte utan framsteg. Fabriksarbetaren 1953, nr 3.

Amerikas förenta stater

REHN, G. Amerikas fackföreningar. Den organisatoriska splittringen. Bokbinderiarbetaren 1953, nr 3.

A review of American labor in 1952. Monthly labor review febr. 1953.

Tyskland

LIT, T. Unions in democratic and Soviet Germany. Monthly labor review jan. 1953.

Hälso- och sjukvård

FISCHER, G. Om socialmedicin. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 2.

VALLMARK, S. Den lungsjukes psyke. Sv. nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift 1953, nr 1.

Sverige

BERG, G. Läkarutbildningen. Sv. läkartidningen 1953, nr 13.

BERGMAN, R. Hindrar epidemilagen rationell epidemivård? Hygienisk revy 1953, nr 3.

BIÖRCK, G. Jäktet och hjärtat. Industria 1953, nr 3.

BLOCK, E. Några resultat av medicinalstyrelsens enquête angående den förebyggande mödravården. Sv. läkartidningen 1953, nr 12.

EDSTRÖM, G. I reumatologifrågan. Sv. läkartidningen 1953, nr 13.

GEDDA, E. Studier över nervösa beteenderubbningar hos skolbarn i de 4 lägsta klasserna av folkskolan. Sv. läkartidningen 1953, nr 14.

HAMMARBERG, S. Förändrad tbc-situation. Status 1953, nr 4.

— Några reflexioner om provinsialläkarväsendet. Sv. läkartidningen 1953, nr 13.

HOLMÉN, F. Vården av kroniskt sjuka i Stockholms län. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 2.

LEMMING, R. Tidningspress, smittskräck och vård av asociala tuberkulösa. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 2.

THYSELL, T. Föräldrar och landsting i samarbete för spastiska barn och ungdomar. Sv. läkartidningen 1953, nr 13.
WIDLUND, Å. Psykologiska perspektiv på arbetsvårdsproblemen. Sv. nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift 1953, nr 1.

Danmark

BACHE, S., & AMMUNDSEN, ESTHER. Den praktiserende læge og sundhedsmyndighederne. Månedsskrift for praktisk lægegerning og social medicin 1953, nr 3.

Norge

MELLBYE, F. Behandling av vanföre sett fra et medisinsk og sosialt synspunkt. Sosialt arbeid 1953, nr 2.

Storbritannien

SEILER, H. E. The home accident problem. Social service mars/maj 1953.
YOUNG, FREDA. The deaf in the community. Social service mars/maj 1953.

Nykterhetsfrågan

Sverige

ELMÉR, Å. Kring nykterhetskommitténs förslag. Tirfing 1953, nr 1.
ENGLUND, E. Nykterhetskommittén och motboken. Tirfing 1953, nr 1.
— Pris och inkomst som faktorer bakom alkoholkonsumtionen. Tirfing 1953, nr 1.
LINDBLOM, E. Statens alkoholistanstalt vid Salberga sjukhus i Sala. En presentation. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 3.
NELKER, G. Några frågetecken inför kommitténs bevisning. [Med] Svar av E. Englund. Tirfing 1953, nr 1.
PETRÉN, A. Om f. d. alkoholbrottslings behov av läkarhjälp till förekommande av ny brottslig handling. Sv. läkartidningen 1953, nr 14.
— Om vården av psykiskt abnorma alkoholister. (Föredrag.) Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 2.
STRÖM, K. W. Nykterhetskommitténs lagförslag. Tirfing 1953, nr 1.
W[IKLUND], D. Till frågan om grov pliktförsummelse av alkoholmissbrukare gentemot barn utom äktenskapet. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 3.
Har motboken gjort någon nytta? Nautisk tidskrift 1953, nr 3.
Motboksstatistik för år 1952. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 2.
Ny form av »farlighet». Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 3.
Nykterhetskommittén och maltdrycksfrågan. Betänkandet del II: Undersökningar över maltdryckernas inverkan på organismen. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 2.
Om gränsen mellan skadligt och oskadligt alkoholbruk. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 2.
Ett omstritt program om rattfylleri. Hörde Ni 1953, nr 4.
Undervisning, folkupplysning och forskning på alkoholfrågans område. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 3.
Uppskjuten kundkontroll. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 2.

Danmark

RØGIND, S. Dansk sociallovgivnings bestemmelser om arbejdssky, lösgængere, alkoholister m. fl. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 3.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

Sverige

BOALT, CARIN. Konsumenten kan påverka producenten. Tjänstemannarörelsen 1953, nr 3.
SOHLENIUS, H. Aktiv prispolitik. Kooperatören 1953, nr 3/4.
SÖDERSTRÖM, O. Jordbruksprisregleringen under fem år. Jordbruksekonomiska meddelanden 1953, nr 2.
ÅKERBERG, E., & HAGSAND, E. Växtodlingens utveckling i relation till prissättningen på jordbrukets produkter. Jordbruksekonomiska meddelanden 1953, nr 2.

Amerikas förenta stater

WEISS, GERTRUDE S. Measuring progress in how well families live. Journal of home economics 1953, nr 2.
The revised consumer price index. Monthly labor review febr. 1953.
Taxes and the consumers' price index. Monthly labor review jan. 1953.

Belgien

BARÉ, C. Note sur l'élasticité de la demande de certains produits. Bulletin de l'institut de recherches économiques et sociales 1953, nr 1.
ROGER, C. Le rôle respectif de l'éducation et du revenu dans les dépenses alimentaires. Bulletin de l'institut de recherches économiques et sociales 1953, nr 1.

Frankrike

Les budgets des familles de salariés dans quelques grandes villes de province en 1949 et en 1950. Bulletin mensuel de statistique 1953, nr 1/3. (Suppl.)
Les dépenses des familles de salariés de la région parisienne au cours de l'hiver 1949—1950 et de l'automne 1950. Bulletin mensuel de statistique 1953, nr 1/3. (Suppl.)

Norge

MUNTHE, P. Den norska prislagen. Kooperatören 1953, nr 5.

Tyskland

BARTELS, HILDEGARD. Sozialprodukt zu konstanten Preisen. Wirtschaft und Statistik 1953, nr 2.

Socialförsäkring

GALLAS, J. Die soziale Sicherheit in den volksdemokratischen Republiken. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1952, nr 12.
LAROQUE, P. Die soziale Sicherheit und die anderen sozialen Einrichtungen. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1952, nr 10/11.

Le corps médical et les assurances sociales. Journal des associations patronales 1953, nr 10.
Von der Sozialversicherung zur sozialen Sicherheit. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1952, nr 10/11.

Sverige

STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE. Sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring. (Yttrande.) Meddelanden från Stockholms handelskammare 1953, 1/2.

Belgien

Social security in Belgium. Industry and labour 15 febr. 1953.

Frankrike

Financial review of the operation of the French social security system in 1951. International labour review febr. 1953.

Italien

PAROLI, A. Maternity protection in Italy. International labour review febr. 1953.

Turkiet

Recent social security legislation in Turkey. Industry and labour 15 febr. 1953.

Tyskland

Selbstverwaltung der Sozialversicherung. Soziale Sicherheit 1953, nr 3.
Sozialpolitik und Sozialversicherung. Die Quelle 1953, nr 3.

Socialvård

LAROQUE, P. Social security and social services. Bulletin of the International social security association 1952, nr 10/11.
WILSON, R. Assembly in Madras. The sixth international conference on social work. Social service mars/maj 1953.

Sverige

AHLBORG, G. Om efterlysning av underhållsskyldiga. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 1.
BOLIN, L. Några anstaltspsykologiska problem. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 1.
ERLANDSSON, S. Ålderssjukdomarna och deras krav på sjukvårdsorganisationen. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 3.
GRÖNLUND, B. Några synpunkter på fosterhemsvården. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 1.
HALLSTEN, O. Socialpolitik och socialvård. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 12.
HOLMGREN, DORIS, & FÄGERSTAM, HILDUR. Till frågan om olämpliga förflyttningar av fosterbarn. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 1.
KJELLIN, B. De yngsta lagöverträdarna. Några reflexioner i anledning av en riksdagsdebatt. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 1.
LIND, E. Reformerad fattigvårdslag — reviderad socialhjälpslag. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 3.
TALLBERG, A. Ålderssjukdomarna — ny specialitet. Morgonbris 1953, nr 3.
Skolmåltiderna — en orientering. Aktuellt från skolöverstyrelsen 1953, nr 7.

Amerikas förenta stater

Åldringsvården har blivit vetenskap i USA. Bokbinderiarbetaren 1953, nr 3.

Danmark

HURWITZ, S. En bog om börneforsorg. [Anm. av T. Haarlöv: »Administrative opdragelsessanktioner.»] Socialt tidsskrift 1953, nr 1.

Tyskland

RONGE, ANNA. Diagnosenstatistik der Berliner Krankenanstalten im Lichte der Lehre vom Alter. Soziale Sicherheit 1953, nr 3.

Undervisning och yrkesutbildning

MELLBOURN, G. Undervisningsväsen utomlands och i Sverige. Tidning för Sveriges läroverk 1953, nr 9.

Sverige

ASPELIN, G. Filosofi och uppfostran. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 13.
BERNER, R. ABF — abc. Metallarbetaren 1953, nr 11.
FORSSELL, E. Studieplaner för enhetsskolans klass 9 y. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1953, nr 3.
FRANKMAN, L. Förberedande yrkesutbildning inom folkskolans ram. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 14/15.
FRANSSON, E. Enhetsskolan och yrkesutbildningen. Metallarbetaren 1953, nr 12/13.
GÄRDSTEDT, B. Mera yrkesutbildning. Yrke och utbildning 1953, nr 1.
HOFSTEN, E. v. Specialiseringen i gymnasiet. Tiden 1953, nr 3.
HÄLLJE, B. Försöksverksamheten vid läroverken. Tidning för Sveriges läroverk 1953, nr 9.
Läroverken och försöksverksamheten. Tidning för Sveriges läroverk 1953, nr 9.
När 9 y träder ut i livet. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1953, nr 3.
Skogsarbetarnas yrkesutbildning. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 6.
Vem skall betala lärlingsutbildningen? Målarnas facktidning 1953, nr 3.
Växande lärarbrist. Tidning för Sveriges läroverk 1953, nr 9.

Amerikas förenta stater

THORSLUND, S. Guidanceverksamheten i amerikanska skolor. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 12.

Ut- och invandring

Amerikas förenta stater

CARLSSON, GUNNAR. Sjöfolket och McCarranlagen. Sjömannen 1953, nr 4.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Federal security agency. Social security administration.
Merriam, Ida C. Social security financing. Wash. 1952. (Bureau report. 17.)

ARNSTEIN, MARGARET G. Guide for national studies of nursing resources. Geneva 1953. (Bulletin of the World health organization. Suppl. 7.)

BOALT, G., & WESTERLUND, G. Arbetssociologi. Arbetsbetingelser och mätmetoder. Sthlm 1953.

CANADA 1952. *The official handbook of present* conditions and recent progress. Ottawa 1952.

DANMARK. Forsikringsrådet.
Beretning. 1951. 1. Khvn 1953.
— Statens husholdningsråd.
Årsberetning. 1951/52. Khvn 1953.
— Det statistiske departement.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1953.
Bd 149: H. 1. Arbejdslösheden 1951.
» 150: » 3. Befolkningens bevægelser 1951.

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hfors 1953.
22. Försäkringsväsendet.
A: 57. Berättelse angående försäkringsbolagens verksamhet under år 1951.

FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic affairs.
Economic survey of Europe since the war. A reappraisal of problems and prospects. Geneva 1953. (Publ. 1953. 2. E. 4.)
— Statistical office.
Statistical yearbook. 4 (1952). New York 1952. (Publ. 1952. 17. 1.)
— Department of social affairs.
Handbook of international measures for protection of migrants and general conditions to be observed in their settlement. New York 1953. (Publ. 1953. 4. 5.)
— Food and agriculture organization.
European timber trends and prospects. Geneva 1953. (Publ. 1953. 2. E. 3.)

GÖTEBORG. Göteborgs stads statistiska byrå.
Bostadsräkningen 1950 i Göteborg. Gbg 1953.

HÖJER, K. J. En svensk medborgares trygghet mot nöd. Socialförsäkring och fattigvård m. m. 5 uppl. Sthlm 1953.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
36th session, Geneva, 1953.
Report. Geneva 1953.
5 (2). Protection of the health of workers in places of employment.
6 (2). Minimum age of admission to work underground in coal mines.

JAPAN. Ministry of labor. Division of labor statistics and research.
Year book of labor statistics and research. 26 (1951). Tokyo 1952.

KÖPENHAMN. Köbenhavns magistrats 3. afdeling.
Forsörgelsesvæsenet i Köbenhavn. 1951—52. Khvn 1953.

LÖFMARK, E., [utg.] Försäkring för olycksfall i arbete och yrkessjukdom. Ersättning för skada under militär- och civilförsvarstjänstgöring m. m. 6 uppl. Sthlm 1952.

MCMILLEN, W. Statistical methods for social workers. Chicago, Lond. & Toronto 1953.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1952.
Trafikkulykker 1950.
— Norwegian joint committee on international social policy.
Norwegian social and labour legislation. A collection of laws and regulations. 2nd ed. Oslo 1953.

NORRIS, R. T. The theory of consumer's demand. Rev. ed. New Haven 1952.

SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1953.
241. Eidgenössische Volkszählung 1. Dez. 1950. Bd 14. Kanton Schwyz.
243. Schweizerische Volkssterbetafeln. 1939/44. Ausscheide- und Überlebensordnungen nach dem Zivilstand.
244. Steuerbelastung in der Schweiz. 1952.

STATENS JÄRNVÄGARS PUBLIKATIONER. Sthlm 1953.
Drifttjänststatistik år 1951.

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1953.
3. Hälso- och sjukvård. 2.
Stockholms stads sjukvård. 19 (1951).

SVENSKA KOMMUNALTEKNISKA FÖRENINGEN.
Handlingar. 1952. Del 1—2. Sthlm 1952.
(Del 2. Kommunal-teknisk beskrivning över Stockholm utg. till SKTF:s 50-årsjubileum 1952.)

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1953.
Jordbruk med binäringar.
Fiske år 1951. Av Statistiska centralbyrån.
Försäkringsväsen.
Enskilda försäkringsanstalter år 1951. Av Försäkringsinspektionen.
Olycksfall i arbete år 1949. Av Riksförsäkringsanstalten.
Riksförsäkringsanstalten år 1951.

TINBERGEN, J. Econometrics. Transl. from the Dutch by H. R. van Olst. Lond. 1951.

UTRIKESDEPARTEMENTET, K.
Aktstycken. Ny serie. Sthlm 1953.
1: D: 2. Förenta nationernas ekonomiska och sociala råds 14:e möte New York 1952 och 1:a extra möte New York 1952. Sthlm 1953.

VÄRLDSHÄLSOORGANISATIONEN.
Monograph series. Geneva 1953.
11. *Grin, E. I.* Epidemiology and control of endemic syphilis.
13. *Covell, G., Russell, P. F., & Swellengrebel, N. H.* Malaria terminology.
Technical report series. Geneva 1953.
60. Working conference on nursing education. Report.
62. Expert committee on hepatitis. 1st report.

ÅBO. Åbo akademi.
Acta. Åbo 1953.
Humaniora. 19.

Recension

Kooperation och kultur. KF:s förlag. Stockholm 1952. Kr 7,75.

Varje folkrörelse, varje demokratisk strävan präglas av kunnigheten hos dem som i främsta linjen bär upp och förvaltar verksamheten. Därför är det naturligt, att våra folkrörelser har lagt ned och satsar åtskilligt på utbildning och upplysning. Det är signifikativt, att när skaparna av den första moderna konsumtionsföreningen, pionjärerna i Rochdale, år 1844 öppnade sin lilla butik, man samtidigt startade ett bibliotek för att medlemmarna skulle få läsa en smula samhällsekonomi och därigenom bättre kunna sköta sin förening. »Hos oss var pionjärtidens upplysning» — för att citera inledningskapitlet i boken *Kooperation och kultur* — »en upplysning om småslantar, om ekonomisk försiktighet, om kreditsystemets fördärvlighet och kontanthandelns fördelar.»

Demokratiseringen och standardhöjningen har ställt kooperationen inför nya problem: att tillgodose andra behov än de rent elementära, behov som gäller kvalitet, smak, kultur. Då ju kooperationen omfattar en betydande del av Sveriges befolkning, har rörelsen ett alldeles särskilt ansvar, när det gäller att medverka till att gestalta vår miljö i hem och samhälle och påverka medlemmarnas inriktning i syfte bl. a. att lära dem att skilja mellan goda och dåliga estetiska kvaliteter. En folkrörelses framgång, ekonomiska styrka och inflytande kan, som Nils Thedin framhåller i sin uppsats i boken, innebära faran, att individens medansvar och delaktighet i den demokratiska utvecklingen luckras upp: känslan av att andra — experterna — tänker för mig, jag har bara att följa med, kan breda ut sig. Den kulturfrämjande verksamhet, åt vilken kooperationen ger sin helhjärtade medverkan, innebär ett försvar av de värden och de ideal, som de folkliga rörelserna står för, och viljan att både engagera och berika den enskilde.

I 14 uppsatser redovisas en del av det som uträttats. Nils Thedin ger motiveringar och uppgifter för upplysningsverksamheten. Sven Silow behandlar formgivningens pedagogik och smak. Etti de Vylder Widhe skriver om uppfostringsfrågor och sätt att väcka vårt kvalitetsmedvetande. Eskil Sundahl kallar sitt bidrag om byggnader: »KF — arkitekternas verkstad». I Birger Lundbergs uppsats diskuteras innehållet i veckotidningen Vi. Herman Stolpe analyserar boken som bildningsmedel. Anders Cyrus redogör för KF:s bokutgivning: »Från De sju grundsatserna till samhällsvetenskapen». Carl-Olof Sjögrens uppsats berör de pedagogiska hjälpmedlen för skola och bildningsarbete, bland vilka är att nämna den s. k. »folkbildningsserien» på det kooperativa Ehlins förlag. Åke Löfgren skriver om »Riktiga bilderböcker» och KF-förlagens skönlitterära utgivning och Ivan Larsson besvarar sin fråga: »Vad sker på Vår gård?» Sven Fockstedt behandlar studier och diskussioner i grupp efter den kooperativa metoden med studiehandledning, och i en tankeväckande artikel tar Birger Norman upp debatten om folkrörelserna.

Boken, som är rikt illustrerad, har tillägnats rektor Harald Elldin, ledare för KF:s skola »Vår gård», »i rik uppskattning av en banbrytande gärning i kooperationens och folkupplysningens tjänst».

Kooperation och kultur har av olika skäl kommit att begränsas till miljö, litteratur och viss upplysning, men vad som kommit med stimulerar till debatt. Vad man saknar, är en djupare analys av folkrörelsernas och särskilt då kooperationens uppgifter på det kulturella området. I företalet sägs visserligen, att bokens syfte icke är att formulera något slags kulturprogram, men då dessa problem mer och mer tränger sig fram och diskuteras, hade man helst sett, att den nämnda redovisningen över vad som gjorts även dragit upp några riktlinjer rörande metoder och strävanden för ett rikare kulturliv i en nära framtid. Som en första kartläggning av hur en stor folkrörelse med vissa ekonomiska möjligheter ser på olika kulturuppgifter har boken mycket att ge. Därtill kommer, att de många medarbetarna överlag skriver kort och lättfattligt.

Harry Wendel

Häftets huvudinnehåll

Juni 1953

Obligatorisk socialförsäkring i Holland. Dispositionen av denna artikel omfattar i huvudsak avdelningar för de fem viktigaste typerna av socialförsäkringar, nämligen för olycksfall, invaliditet och ålderdom, sjukdom, barnbidrag samt för arbetslöshet. Inom dessa huvudavsnitt redogörs för de olika gällande lagarna och deras administrering. I ett antal tabeller belyses tillämpningen av de olika försäkringslagarna under senare år, varvid anges antalet försäkrade personer och de utbetalade bidragens totala belopp under resp. år liksom kostnadernas fördelning mellan arbetsgivare, arbetstagare och det allmänna. Vidare presenteras en översikt över de sammanlagda kostnaderna för hela den obligatoriska socialförsäkringen i Holland.

Av aktuellt intresse torde särskilt vara redogörelsen i avsnittet om den nederländska obligatoriska sjukförsäkringen — med en sjukpenning om 80 % av dagsinkomsten samt fri läkarvård, sjukhus- eller sanatorievård och fri medicin — finansierad med relativt höga premier av löntagare och arbetsgivare. De sistnämnda betalar mer än hälften av försäkringens kostnader. Försäkringen gäller (med undantag för vissa yrkeskategorier) för samtliga löntagare under 4 925 floriners årsinkomst. För dem som står utanför den obligatoriska sjukförsäkringen finns en frivilllig försäkringsform. Sid. 319.

Fackföreningsrörelsen och socialpolitiken. I debattserien om arbetsmarknadsorganisationernas ståndpunktstaganden till de socialpolitiska frågeställningarna redogör Landsorganisationens pressombudsman Gunnar Dahlander för de organiserade arbetarnas inställning. Han framhåller bl. a. att dessa visserligen till skillnad från tjänstemännen främst inriktat sig på att vid avtalsförhandlingarna ernå största möjliga kontantlön och icke lagt samma vikt vid exempelvis pensionsfrågan men att denna inställning ej betyder, att fackföreningsrörelsen saknat intresse för socialfrågorna. För fackföreningsrörelsen gällde det emellertid, när den fick möjligheter att påverka arbetsvillkoren, att i första hand inrikta sig på de angelägnaste uppgifterna, på löne- och arbetstidsfrågorna. Sid. 331.

Socialvårdens kostnader och finansiering 1951. Denna översikt — utarbetad av förste aktuarie Gustaf Holmstedt och uppställd i enlighet med principer antagna av en internordisk expertkommitté på området — omfattar utgifterna till de fyra socialförsäkringsgrenarna: sjukförsäkringen, olycksfallsförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen och folkpensioneringen samt den huvudsakliga delen av de statliga och kommunala utgifterna till övriga sociala välfärdsanordningar i Sverige. Beträffande den enskilda sociala verksamheten har, på grund av att det saknas statistik över denna, endast de offentliga bidragen till den redovisats i artikeln.

Socialutgifterna belöpte sig (i milj. kr) för sjukdom till 872, olycksfall i arbete: 1941, arbetslöshet: 69, ålderdom och invaliditet: 1 000, familjer och barn: 699, allmän socialhjälp: 127, militära personskador: 12, förvaltningskostnader: 45, barnavdrag: 47, summa 3 012 milj. kr eller 9,5 % av nationalinkomsten. Sid. 335.

Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under första kvartalet 1953. Antalet bostadslägenheter i inflyttningsfärdiga nybyggnader i hela riket uppgick till ca 41 500 år 1949 och till närmare 44 000 år 1950. Under år 1951 var antalet inflyttningsfärdiga lägenheter icke fullt 40 000. För år 1952 torde antalet inflyttningsfärdiga lägenheter vara 44 500. Antalet under första kvartalet 1953 inflyttningsfärdiga lägenheter är större än under motsvarande kvartal 1952, men betydligt lägre än under fjärde kvartalet 1952. Sid. 343.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Allmänna arvsfonden, för varje budgetår, senast i	12, 1952
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	4, 1953
Arbetskraftsåtgång och utbetald lönesumma inom jordbruket år 1951, årligen, senast i	8, 1952
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	7, 1952
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal, senast i	detta nr
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1952
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	4, 1953
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	4, 1952
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1952
Fattigvården, årligen, senast i	4, 1953
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen, senast i	4, 1952
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, i regel varje halvår, senast i	8, 1952
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	5, 1952
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1952
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	2, 1953
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1953
Löneförhållanden och sysselsättning för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	5, 1953
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1952
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	detta nr
Löneförhållandena för arbetare inom industrin, årligen, senast i	8, 1952
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1952
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1953
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning, årligen, senast i	5, 1953
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1952
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	12, 1952
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	9, 1952
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	detta nr
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1952
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	3, 1953
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	11, 1951

Obligatorisk socialförsäkring i Holland[1]

Av Dr *A. G. de Vos*, Haag

Även bortsett från nödvändigheten att bota skadorna från ockupationsåren har holländarna efter kriget haft att brottas med svåra ekonomiska problem, såsom förlusten av sitt sydöstasiatiska kolonialvälde, överbefolkning, arbetslöshet och de kostnadskrävande dräneringsarbetena inom områdena under havets nivå. Det är därför desto mer imponerande att det redan före kriget välutvecklade socialförsäkringssystemet kunnat ytterligare utbyggas. Den följande artikeln torde vara den enda utförligare redogörelse för dessa försäkringar, som publicerats på svenska. Författaren är anställd som vetenskaplig rådgivare i det nederländska bostads- och återuppbyggnadsministeriet.

Red.

I Holland finner man sociallagstiftning såväl inom civilrätten som inom den offentliga rätten. Inom civilrätten förekom dylik lagstiftning först i den s. k. borgerliga lagboken av år 1838 (beträffande arbetskontrakt). Denna mycket otillräckliga reglering av arbetsvillkoren skärptes emellertid i början av 1900-talet. Jämsides med denna utveckling kom emellertid sociallagstiftning i allt högre grad till stånd inom den offentliga rättens område, i synnerhet fr. o. m. år 1874 (van Houtens barnalag). Den sistnämnda kategorien av lagar kan man för närvarande i stort sett uppdela i fyra grupper med avseende på hjälpformen, nämligen 1) hälso- och sjukvård, 2) arbetarvård (arbetsförmedling), 3) socialförsäkring, 4) socialvård. Av dessa kommer punkt 3 att här behandlas.

Liksom i flera andra länder, t. ex. England, tog lagstiftningen om socialförsäkring här sin början med frivillig försäkring. Även i Holland ledde emellertid den frivilliga formen till ett misslyckande på grund av de olika svårigheter, som är förknippade med detta slag av försäkring. Med exempel från Tyskland har man även i Holland gått över till den tvångsmässiga försäkringen, vilken först stadfästes i 1901 års olycksfallsförsäkringslag. Denna

[1] De i artikeln förekommande statistiska uppgifterna har hämtats från »Sociale verzekeringen en sociale lasten», Staatsdrukkerij en Uitgeversbedrijf, 1952 samt »Het Statistisch Zakboek» utgiven av Centraal Bureau voor de Statistiek, 1952. Hollands folkmängd uppgick år 1950 till 10 milj. invånare. Beträffande uppgifterna om socialförsäkringsbeloppens storlek må anges att 1 florin (gulden) motsvarar 1,36 svenska kronor enligt gällande växelkurs.

obligatoriska försäkringsform har så småningom utvidgats till att omfatta ett stort antal lagbestämmelser, i vilka följande principer framträder.

1. Försäkringen är en löntagarförsäkring.
2. Den är obligatorisk.
3. Bestämmelserna tillhör den offentliga rättens område.
4. Vid tillkomsten valde man den kollektiva anslutningsformen utom i fråga om 1919 års invaliditetslag, där den är individuell.
5. Hemortsrätten är avgörande, men undantag från denna regel kan göras.
6. Staten står som ekonomisk garant för systemet och domarkåren utövar kontroll över detta.
7. Administrationen handhas dels av myndigheter, dels av enskilda organ.
8. Tvister, som uppkommer, skall ställas under specialdomstols prövning.

A. Olycksfallsförsäkringen

1. **Olycksfallsförsäkringslagen av år 1921.** Som ovan nämnts inleddes den obligatoriska socialförsäkringen i Holland med 1901 års olycksfallsförsäkringslag, vilken avsåg att försäkra arbetstagarna mot följderna av olycksfall i arbete.

Denna lag utvidgades år 1921 betydligt, bl. a. genom att de s. k. gatuolycksfallen inkluderades.

Arbetstagaren blev härigenom försäkrad också mot olycksfall på väg från hemmet till arbetet och omvänt. Vidare utsträcktes denna lag till att gälla även yrkessjukdomarna.

Enligt lagen är i allmänhet alla de försäkrade, som arbetar mot lön i de företag socialförsäkringen omfattar.

Arbetstagarens anspråk på förmåner enligt försäkringen är lagligen skyddade och sålunda ej beroende av arbetsgivarens vilja att betala in premierna eller ej.

De ersättningar, som kan utgå, är bl. a. följande.

a. Under högst 6 veckor efter dagen för olycksfallet utgår en temporär ersättning, vilken för varje vardag utgår med 80 % av dagsförtjänsten.

b. En livränta utgår till den arbetstagare, som drabbats av olycksfall, ifall han ännu efter den vid a. angivna tidens utgång är arbetsoförmögen. Den ersättning arbetstagaren enligt lagen är berättigad till vid fullständig arbetsoförmåga utgör 70 % av avlöningen (om personen i fråga är fullständigt medellös 100 %) och vid partiell oförmåga en proportionell andel av detta procenttal.

c. Ifall arbetstagaren avlidit till följd av olycksfall i arbetet, tilldelas de efterlevande en livränta, som motsvarar högst 60 % av den avlidnes dagsförtjänst.

d. Läkarvårdsersättning.

e. Övriga bidrag, såsom exempelvis ersättning för begravningsomkostnader.

Den premie, som arbetsgivaren måste betala, står i proportion till dagsförtjänsten och är beroende av risken för olycksfall. Denna olycksfallsrisk avspeglar sig i de riskklasser och risktal, som olika företag hänförs till.

Riskbördan bärs av riksförsäkringsanstalten i Amsterdam, av enskilda bolag, som övertagit ansvaret, eller av arbetsgivaren själv.

Lagen administreras av riksförsäkringsanstalten och de s. k. arbetsråden. Vid överklagande kan man i första hand anföra besvär hos appellationsråden och i högre instans till det centrala appellationsrådet i Utrecht.

Tab. 1. Tillämpningen av 1921 års olycksfallsförsäkringslag, åren 1938—1949

	1938	1946	1947	1948	1949
Antal typarbetare som är försäkrade enligt denna lag, milj. (1 typarbetare = 300 arbetsdagar) . .	1·8	1·5	1·7	1·9	2·0
Bidrag från arbetsgivare, milj. floriner	19·8	51·8	56·5	59·0	66·5
Utbetalade ersättningar, milj. floriner	16·2	32·0	37·9	42·2	43·9

2. Olycksfallsförsäkringslagen av år 1922 för jordbruk och trädgårdsskötsel. Denna lag skiljer sig blott föga från 1921 års olycksfallsförsäkringslag utom vad beträffar förvaltningssystemet. Den syftar till att trygga arbetstagare, som arbetar i jordbruk, trädgårds- eller boskapsskötsel eller skogsbruk mot de ekonomiska följderna av olycksfall i arbete.

Alla arbetstagare, som arbetar mot lön i ovannämnda slag av rörelser, är försäkrade. De som har ackordsarbete och som utför nödhjälpsarbete faller även under denna lag. På samma sätt som i fråga om dess mer omfattande motsvarighet, olycksfallsförsäkringslagen av år 1921, är i 1922 års lag yrkessjukdomarna jämställda med olycksfallen i arbete och dessutom förekommer samma kontrollsystem och ersättningsbelopp.

I fråga om förvaltningen finns det emellertid en viktig skillnad mellan 1921 och 1922 års lagar. 1922 års lag administreras nämligen förutom av riksförsäkringsanstalten och arbetsråden främst av yrkesföreningen för jordbruk och trädgårdsskötsel i Haag. Föreningen består enbart av arbetsgivare. Hälften av styrelsens medlemmar är dock arbetstagare, som utnämnts till sin befattning av vederbörande minister. Besvär kan anföras hos en skiljenämnd.

Tab. 2. Tillämpningen av 1922 års olycksfallsförsäkringslag för jordbruk och trädgårdsskötsel, åren 1938—1949

	1938	1946	1947	1948	1949
Antal typarbetare, såvitt varit riksförsäkringsanstalten bekant, 1 000-tal	21·1	28·5	27·3	27·0	24·7
Bidrag, milj. floriner, från arbetsgivare	1·9	6·0	6·0	5·7	5·8
det allmänna	0·02	0·07	0·08	0·08	0·08
Utbetalade ersättningar, milj. floriner	1·4	4·5	3·9	3·8	4·3

3. Sjöolycksfallslagen av år 1919. Denna lag tillkom år 1919 genom en ändring av 1915 års krigs- och sjöolycksfallslag.

Dess syfte är att tillförsäkra sjömän ersättning vid arbetsoförmåga för den händelse de råkar ut för en olycka i samband med sitt arbete. Liksom

de tidigare nämnda olycksfallslagarna jämställer denna lag yrkessjukdomar med olycksfall i arbete. Exempel på sådana är solsting, gula febern, pest och kolera.

Lagen medger en sjöman, som drabbats av olycksfall, bl. a. följande förmåner:

a. Fullständig medicinsk och kirurgisk behandling liksom i fråga om 1921 års olycksfallsförsäkringslag.

b. Ersättning för transport från utlandet till hemorten jämte inkvartering i samband med denna.

c. Ett engångsbelopp vid förlust av utrustningen.

d. Ersättning av begravningskostnader till ett belopp av högst 30 gånger dagsförtjänstens storlek.

e. Ett bidrag, som uppgår till 80 % av dagsförtjänstens storlek, räknat från och med dagen för olycksfallet, under högst 6 månader.

f. Ett belopp av 70 % av dagsförtjänsten vid arbetsoförmåga under längre tid än 6 månader (partiell oförmåga medför en proportionell andel av de ovannämnda 80 resp. 70 procenten).

g. En förhöjd ersättning upp till 100 % av dagsförtjänsten, ifall personen i fråga under kortare tid blir hjälpbehövande.

h. En livränta till de efterlevande liksom i fråga om 1921 års olycksfallsförsäkringslag.

Den enskilda förvaltningen enligt sjöolycksfallslagen av år 1919 omhänderhas huvudsakligen av Föreningen för sjöförsäkring i Amsterdam, som är försäkringsgivare och till vilken alla arbetsgivare i rederi- och fiskerinäringen är anslutna. I olikhet med 1921 års olycksfallsförsäkringslag kan man anföra besvär hos en skiljenämnd för handelssjöfarten resp. till en skiljenämnd för fisket samt hos den lokala domstolens ordförande, vilket senare emellertid sällan sker.

Tab. 8. Tillämpningen av 1919 års sjöolycksfallslag, åren 1938—1949

	1938	1946	1947	1948	1949
Antal medlemmar anslutna till Föreningen för sjöförsäkring, 1 000-tal	688	521	569	615	612
Bidrag, 1 000-tal floriner, från					
arbetsgivare	387	811	814	756	737
det allmänna	31	120	26	90	88
Utbetalade ersättningar, 1 000-tal floriner	372	801	708	690	668

4. 1940 års särskilda olycksfallsförsäkringsfond. Ur denna fond, som tillkom år 1940, utgår ersättning för de olycksfall enligt 1921 års olycksfallsförsäkringslag och 1922 års försäkringslag för jordbruk och trädgårdsskötsel, som har sin orsak i krigshandlingar. En extra avgift har pålagts arbetsgivarna för detta ändamål senast år 1946. Då en livränta beviljas något av offren eller de efterlevande insätts det diskonterade värdet av livräntan med tillägg för administrationskostnaderna på denna olycksfallsförsäkringsfond. Fonden förvaltas av riksförsäkringsanstalten och det åligger denna att utbetala livräntan.

Tab. 4. Förvaltningen av 1940 års särskilda olycksfallsförsäkringsfond, åren 1946—1949

	1946	1947	1948	1949
Bidrag från arbetsgivare, milj. floriner	5·8	—	—	—
Utbetalade ersättningar, milj. floriner	2·7	2·4	2·0	1·7

5. **1950 års lag om tillägg till livräntor enligt olycksfallsförsäkringslagarna.** Jämlikt denna lag utgår på livräntor till skadade, som har en arbetsoförmåga av mer än 25 %, liksom på räntor till efterlevande tilldelade enligt någon av olycksfallsförsäkringslagarna, ett tillägg av minst 25 %. Det förutsätts att olyckan inträffat före den 1 januari 1947 (i fråga om 1919 års olycksfallsförsäkringslag före den 1 januari 1946). Bidrag utgår vidare blott när personerna i fråga är yngre än 65 år och bortfaller, när de uppnått denna ålder. Till komplettering av livräntorna utgår ett extra tillägg om 5 % fr. o. m. mars 1951. Dessa extra tillägg och de därmed förenade administrationskostnaderna betalas av staten.

B. Invaliditets- och ålderspensionering

1. **1919 års invaliditetslag.** Denna lag kom till stånd redan år 1913. De viktigaste bestämmelserna trädde dock ej i kraft förrän år 1919. Den har till syfte att skydda arbetstagarna mot de ekonomiska följderna av invaliditet och ålderdom, varvid ålderdom betraktas som en form av invaliditet. Till kretsen av försäkrade hör i allmänhet alla de som är 14 år eller äldre och som arbetar som löntagare med en årslön, vilken ej överstiger 4 925 floriner. Ifall den försäkrades lön överstiger detta belopp, kan han eller hon emellertid övergå till en frivillig försäkringsform.

Lagen föreskriver rätt till invaliditetsränta vid invaliditet och till ålderspension, då man uppnått 65 års ålder, samt vid dödsfall pension för änkor och föräldralösa barn. Invaliditetsräntans resp. ålderspensionens årliga belopp beräknas genom addering av ett grundbelopp och ett tillägg. Grundbeloppet uppgår till 260 gånger de inbetalade premiernas totalbelopp, delat med antalet kalenderveckor, som försäkringen har löpt. Tillägget uppgår till 11,2 % av totalbeloppet, dock minst 1/5 av grundbeloppet.

Premien skulle erläggas av arbetsgivaren, som klistrar ett försäkringsmärke på den försäkrades medlemskort. Försäkringsmärkets belopp beror på försäkringstagarens lön och ålder och varierar i allmänhet från 30 till 60 cent i veckan. Premierna insätts på en invaliditets- och ålderdomsfond, från vilken alla ersättningar utbetalas med undantag av tilläggen. Fr. o. m. den 1 januari 1950 har livräntorna för invalider och änkor yngre än 65 år höjts med 5 %. Dessa tillägg och förvaltningskostnaderna betalas av staten. För administrationens verkställande svarar riksförsäkringsanstalten och arbetsråden.

Man kan anföra besvär hos ett av appellationsråden resp. det centrala appellationsrådet.

2. 1919 års lag om frivillig ålderspension. Även denna lag antogs år 1913 men trädde liksom invaliditetslagen i kraft först år 1919. Dess syfte var att ge andra grupper av holländare än dem som omfattas av den obligatoriska försäkringen, dock högst 65 år gamla, tillfälle att med riksförsäkringsanstalten överenskomma om en frivillig ålderspensionsförsäkring. Då dessa lagar trädde i kraft och några år därefter, kunde personer tillhörande ifrågavarande kategori över 35 år med en årsinkomst understigande 2 000 floriner träffa avtal om en försäkring, som garanterade en utbetalning av 3 floriner per vecka, då 65-årsgränsen uppnåtts. Personer under 35 år har fortfarande möjlighet att teckna en motsvarande försäkring, som ger en pension av högst 6 floriner per vecka. Lagen tillämpas av riksförsäkringsanstalten och av arbetsråden. Man kan anföra besvär hos ett av appellationsråden och i högre instans till det centrala appellationsrådet.

3. Lag av år 1938 om tillägg till invalidräntor. Enligt denna lag utgår tillägg till räntetagare under 65 år. Tillägget till pensioner för invalider och änkor uppgår till 100 % av pensionens belopp. Dessutom utgår ett familjetillägg av 35 floriner i månaden åt personer, som åtnjuter invaliditetspension, ifall personen i fråga är gift eller har barn under 16 år eller äldre barn som går i skolan. Tillägget betalas även till invalida barn yngre än 21 år samt till änkor, som åtnjuter dylik pension jämlikt 1919 års invaliditetslag och som har barn under 16 år eller barn, som går i skolan och/eller invalida barn under 21 år. Såväl tilläggen till pensionerna som familjetilläggen höjdes med ett särskilt tillägg, som är angett i 1919 års invaliditetslag. Denna höjning uppgår för närvarande till 15 % av det ursprungliga tillägget. Alla tillägg jämte därtill kommande administrationskostnader betalas av staten och finansieras med inkomsterna av utjämningsskatten (jfr nedan).

Tab. 5. Tillämpning av 1919 års lagar om invaliditetspension och frivillig ålderspension, åren 1938–1949 (ungefärliga tal)

	1938	1946	1947	1948	1949
Antal försäkrade, milj.	3·6	4·4	4·6	4·7	4·8
Bidrag, milj. floriner, från					
arbetsgivare	44·4	49·4	54·5	58·1	59·0
det allmänna					
enligt lagen om invaliditetspensioner	11·1	45·0	45·0	—	—
» » » tillägg till dessa	—	24·8	23·1	12·5	23·0
Utgående ersättningar, milj. floriner	58·5	61·8	60·2	58·5	59·5
Tillägg till dessa, milj. floriner	—	24·5	22·9	12·1	22·8

4. 1947 års »nödlag» om ålderdomsförsörjning. Denna lag, som är mera allmänt känd som minister Drees' nödlag, trädde i kraft år 1947 och hade till syfte att träffa anstalter för försörjning av ålderstigna i nöd för en tid av tre år framöver i avvaktan på en definitiv lösning av försörjningsproblemet genom obligatorisk försäkring. Treårsprovisoriet utökades emellertid till fem år, eftersom den definitiva regleringen, vilken sammanhänger med en full-

ständig revision av socialförsäkringssystemet, ännu inte blivit färdig. Enligt denna nödlag, vilken inte hänförs till begreppet socialförsäkring, enär ingen avgift erläggs, kommer i allmänhet i beaktande för bidrag till manliga holländare över 65 år samt ogifta kvinnliga medborgare i denna ålder, vilkas årsinkomst överstiger:

Ortsgrupp	Ogifta	Gifta
I	fl. 990	fl. 1 560
II	» 935	» 1 475
III	» 880	» 1 390
IV	» 825	» 1 305
V	» 770	» 1 220

Det maximala försörjningsbidraget uppgår alltefter hemorten till:

Ortsgrupp	Ogifta	Gifta
I	fl. 636	fl. 1 116
II	» 612	» 1 080
III	» 576	» 1 032
IV	» 552	» 996
V	» 528	» 948

Lagen förvaltas av riksförsäkringsanstalten och arbetsråden. Man kan anföra besvär hos styrelsen för riksförsäkringsanstalten.

Tab. 6. Tillämpningen av 1947 års »nödlag» om ålderdomsförsörjning, åren 1947—1949

	1947	1948	1949
Antal understödstagare med ålderspension, 1 000-tal	—	158·9	178·8
Antal understödstagare utan ålderspension, 1 000-tal	—	91·1	118·6
Bidrag från det allmänna, milj. floriner	33·8	135·1	149·9
Utbetalade förmåner, milj. floriner	33·3	133·0	147·4

C. Sjukförsäkringen

1. **1930 års sjuklag.** Även denna lag antogs år 1913 men den trädde dock i kraft först år 1950 efter omfattande ändringar år 1929. Denna lags syfte är att skydda arbetstagarna mot de ekonomiska följderna av sjukdom. Sjukpenningen uppgår enligt lagen i allmänhet till 80 % av dagsförtjänsten. Dessutom utbetalas 55 floriner i form av moderskapspenning vid förlossning till försäkringstagaren eller hans hustru. Utom försäkringen faller de som förtjänar över 4 925 floriner om året jämte sjömän, fiskare, militärer och de som åtnjuter heltidsundervisning.

Enligt lagen uppgår premien för de till arbetsråden anslutna företagen i allmänhet till 3 % av den utbetalade lönesumman. Arbetstagaren skall däremot ej betala mer än 1 %.

Lagen tillämpas av arbetsrådens sjukkassor eller av erkända yrkesföreningar enligt arbetsgivarens val. Man kan besvära sig hos en skiljenämnd och i högre instans hos det centrala appellationsrådet.

Tab. 7. Tillämpningen av 1930 års sjuklag åren 1938—1949

	1938	1946	1947	1948	1949
Antal fall, där sjukpenning utgått, milj.	0·4	1·0	1·0	1·0	1·2
Bidrag, milj. floriner, från					
arbetsgivare	9·6	59·4	69·0	77·9	90·0
arbetstagare	9·6	25·7	31·0	35·1	37·0
det allmänna	—	6·9	7·3	7·2	7·0
Utbetalade ersättningar, milj. floriner, i form av					
sjukpenning	14·0	66·6	83·1	94·9	110·2
moderskapspenning	—	6·7	7·1	7·0	6·7

2. 1941 års förordning om sjukkassor och 1947 års lag om sjukkasserådet. Innan 1941 års förordning trädde i kraft fanns det redan många sjukkassor, vilka hade till uppgift att ge medlemmarna läkarvård och medicin mot inbetalning av premier. Syftet med förordningen, genom vilken denna verksamhet blev reglerad i lag, är att tvinga arbetstagare, som faller under sjuklagen av år 1930, samt personer med en årsförtjänst understigande 4 925 floriner, att försäkra sig i en sjukkassa. För den som ej är ansluten till den obligatoriska försäkringen finns ännu möjlighet att delta i en frivillig försäkringsform.

Syftet med den förstnämnda försäkringen är att ge läkarvård, i vilken bland annat ingår behandling av allmänpraktiker resp. specialist samt vård på erkänt sjukhus under högst 42 dagar, gratis medicin och förbandsartiklar samt bestridande av vårdkostnaderna på tuberkulossanatorium.

Försäkringen handhas huvudsakligen av de allmänna sjukkassorna. Avgiften fastställs för varje år och uppgick år 1952 till 3,8 % av lönen beräknad enligt i lagen angivna grunder. Arbetsgivaren och arbetstagarna betalar hälften var. Vid inkasseringen av dessa medverkar arbetsråden och de i lagen omnämnda yrkesföreningarna. Ett beslut av en allmän sjukkassa kan suspenderas eller undanröjas av sjukkasserådet, som inrättades genom en särskild lag av år 1947.

Tab. 8. Tillämpningen av 1941 års lag om sjukkassor, åren 1946—1949

	1946	1947	1948	1949
Bidrag, milj. floriner, från				
arbetsgivare	55·0	67·8	70·8	70·0
arbetstagare	55·0	67·8	70·8	70·0
Utbetalade ersättningar, milj. floriner	66·8	85·7	101·8	117·4

D. Barnbidragsförsäkringen

1. 1941 års lag om barnbidrag. Lagen har till syfte att lämna barnbidrag till i stort sett alla arbetstagare som är i löneställning. De försäkrade omfattar ungefär samma krets av personer som enligt 1930 års sjuklag, dock gäller här ej någon gräns för förtjänstens storlek, vidare är ej heller tjänare försäkrade, under det att sjömän och fiskare ingår i försäkringen. Bidraget uppgår till 46 cent om dagen för det första barnet, 51 cent för det andra

resp. tredje samt 67 för det fjärde och varje därpå följande barn under 16 år. Barnbidrag utgår även till barn över 16 år, ifall de ännu ej avslutat sin skolgång, samt till invalida barn i åldern 16—21 år.

Beloppen i fråga gäller för dag under vilken arbetstagaren varit i arbete eller också uppburit ersättning jämlikt 1930 års sjuklag eller någon av lagarna om olycksfall i arbete.

Avgiften uppgår i allmänhet till 6 % av förtjänsten för alla arbetstagare (även för dem som ej åtnjuter barnbidrag), varvid förtjänster överstigande 14 floriner per vardag lämnas utan avseende. Premien betalas helt av arbetsgivaren.

Lagen tillämpas av riksförsäkringsanstalten, arbetsråden och de erkända yrkesföreningarna. De senare institutionerna inbetalar eventuella överskott av försäkringen ur barnbidragsutjämningsfonden, ur vilken även eventuella underskott täcks. Ett beslut om avslag på ansökan om barnbidrag eller om fastställande av premie kan man besvära sig över, nämligen beträffande arbetsrådets beslut hos appellationsrådet och beträffande yrkesföreningens beslut hos en skiljedomstol. I högre instans har man att besvära sig hos det centrala appellationsrådet.

2. **1948 års lag om särskilda barnbidrag.** Rätten till sådant barnbidrag tillkommer den som åtnjuter invaliditets- eller ålderspension enligt 1919 års invaliditetslag samt har barn under 16 år eller äldre barn, som ännu går i skolan, och/eller invalidiserade barn, som är yngre än 21 år. Därjämte tillkommer sådan rätt den som åtnjuter livränta för föräldralösa barn enligt 1919 års invaliditetslag eller någon av olycksfallsförsäkringslagarna. Bidragen uppgår till 12,70 floriner för barn och månad för de första tre barnen och till 16,70 floriner för varje därpå följande barn. Staten bekostar de särskilda barnbidragen jämte de därtill kommande förvaltningskostnaderna.

3. **1951 års »nödlag» om barnbidrag till småföretagare.** Från och med år 1951 utgår till småföretagare (företagare utan anställda) med en årlig inkomst som understiger 2 400 floriner ett barnbidrag från och med det tredje barnet. Bidraget uppgår till 25 cent om dagen för det tredje barnet, som är yngre än 16 år (eller som går i skolan eller är invalidiserat och i åldern 16—21 år) samt 30 cent för varje följande barn. Liksom i fråga om 1948 års lag om särskilda barnbidrag står staten för försäkringens finansiering.

Tab. 9. Tillämpningen av de olika barnbidragslagarna, åren 1946—1949

	1946	1947	1948	1949
Medel, milj. floriner, tillskjutna av				
det allmänna	—	—	3·0	11·6
arbetsgivare	58·0	175·5	220·3	235·7
Utbetalade bidrag, milj. floriner, enligt				
barnbidragslagen av år 1941	73·9	163·9	186·5	206·0
» » 1948	—	—	2·8	11·2
» » 1951	—	—	—	—

E. Utjämningsskatten (1941 års förordning om utjämningsskatt)

Förordningen av 1941 om utjämningsskatt införde ej någon ny socialförsäkringsform utan stadgade om en skatt, som ingår i statsverkets ordinarie inkomster, varifrån staten betalar tillägg till en del socialförsäkringar. Sålunda bestrids av dessa medel höjningarna av ersättningarna enligt 1919 års invaliditetslag, av moderskapspenningen enligt 1930 års sjuklag samt av bidragen enligt 1947 års »nödlag» om ålderdomsförsörjning.

Skatten utgår i allmänhet med 4,5 % av lönen och måste erläggas av arbetsgivaren samtidigt som lönen utbetalas, krediteras eller på annat sätt ställs till arbetstagarens eller tredje persons förfogande. Med tillstånd av »College van Rijksbemiddelats» i Haag eller den myndighet denna sätter i sitt ställe får arbetsgivaren innehålla ett belopp om 1,5 % av arbetstagarens lön. De uppburna medlen måste inbetalas av arbetsgivaren tillsammans med den vanliga källskatten på lönerna.

Tab. 10. Dispositionen av medel, som influtit till statsverket genom utjämningsskatten, åren 1946—1949

	1946	1947	1948	1949
Influtna medel, milj. floriner	136	178	203	216
Utbetalade tillägg, milj. floriner, till				
invaliditetsräntor	24·8	23·1	12·5	23·0
moderskapspenning	6·9	7·3	7·2	7·0
särskilda barnbidrag	—	—	3·1	11·6
ålderdomsförsörjning enligt 1947 års »nödlag»	—	33·8	135·1	149·9
Summa	31·7	64·2	157·9	191·5

F. Arbetslöshetsförsäkringen (1949 års arbetslöshetslag)

Denna försäkring, som infördes i Holland under det första världskriget, vilade då på frivillig anslutning. Staten och kommunerna gav bidrag till kassorna som inrättades av intresserade grupper. Dessa var i regel arbetstagarsammanslutningar sådana de definierats i 1919 års arbetslöshetsförordning. Å andra sidan hade företagarna i syfte att binda arbetskraften vid företagen under kortare arbetslöshetsperioder frivilligt gått in för ett system med permitteringsbidrag. Dessa bekostades till en början helt av företagarna. Då arbetslösheten senare tilltog fick de dock bidrag från staten, varom stadgades i 1946 års förordning om permitteringsbidrag. Efter några år av misslyckade försök kunde man emellertid år 1949 reglera denna fråga i en lag i egentlig mening, 1949 års arbetslöshetslag, vilken emellertid ej trädde i kraft förrän 1952. Denna obligatoriska arbetslöshetsförsäkring har två olika former, nämligen permitteringsförsäkringen och den allmänna arbetslöshetsförsäkringen.

Risken i samband med försäkringen om permitteringsbidrag bärs av yrkesföreningarna som fonderar medel för detta ändamål. Alla arbetstagare

under 65 år och med en inkomst understigande 6 000 floriner om året kan i allmänhet göra anspråk gällande på permitteringsbidrag från denna fond under 48 dagar, förutsatt att de har arbetat under 156 dagar under 12-månadersperioden före den (ofrivilliga) arbetslöshetens inträde. Permitteringsförsäkringens kostnader bestrids av arbetsgivarna och av arbetstagarna med hälften vardera. Den av yrkesföreningarna fastställda premien uppgår till 1 % av förtjänstens storlek. En arbetstagare, som redan fått ut de maximala beloppen enligt de ovannämnda reglerna från permitteringsfonden, kan i allmänhet därutöver erhålla ett bidrag under 78 dagar om året från arbetslöshetsfonden. Därtill i övrigt berättigade personer, som inte uppfyller kravet på 156 dagar utan som har arbetat som arbetstagare blott under 78 dagar, kommer i stället i beaktande för en betalning av arbetslöshetsunderstöd under 126 dagar.

Premien enligt den allmänna arbetslöshetsförsäkringen erläggs av arbetsgivaren, arbetstagaren samt av det allmänna. Staten erlägger hälften av beloppet; arbetsgivaren och arbetstagarna betalar hälften av återstoden. Socialministern fastställer storleken av den premie, som skall erläggas, i samråd med styrelsen för den allmänna arbetslöshetsfonden. Den uppgår f. n. till 1 % av förtjänstens storlek. Bidragen från permitteringsfonden eller från allmänna arbetslöshetsfonden är lika stora. De uppgår till 80 % av förtjänsten för gifta män och alla andra familjeförsörjare över 18 år samt för personer över 18 år som ej bor hos sina föräldrar. För övriga arbetstagare uppgår bidraget till 60 % av förtjänsten.

Lagen tillämpas av yrkesföreningarna. Man kan anföra besvär över yrkesföreningens beslut hos en skiljenämnd. I avvaktan på att 1949 års arbetslöshetslag helt skulle träda i kraft gjordes utbetalningar till arbetslösa enligt en särskild temporär förordning samt enligt 1947 års lag om socialhjälp. Dessa bestämmelser hör emellertid till den behovsprövade socialvårdens område och lämnas därför här utan avseende.

Tab. 11. Tillämpningen av 1949 års arbetslöshetslag, åren 1938—1949.

	1938	1946	1947	1948	1949
Influtna medel, milj. floriner, från					
arbetsgivare	—	2	2	4	4
arbetstagare	8	—	—	—	—
det allmänna	135	114	86	46	69
Utbetalade ersättningar, milj. floriner	139	116	88	50	73

G. Slutord.

Även i Holland har tanken på »social security» vunnit insteg efter det andra världskriget och omhänderhas av det allmänna i samråd med näringslivets organisationer bland annat enligt de ovannämnda bestämmelserna. Tillämpningen av dessa under perioden 1938—1949 får man en sammanfattande översikt av i tab. 12.

Tab. 12. Översikt över de totala kostnaderna för den obligatoriska socialförsäkringen, åren 1938—1949

	1938	1946	1947	1948	1949
Bidrag, milj. floriner, från					
arbetsgivare	76	288	432	497	531
arbetstagare	17	81	99	106	107
det allmänna	146	191	195	204	261
I % av nationalinkomsten[1]					
arbetsgivare	1·54	3·07	3·83	3·85	3·76
arbetstagare	0·86	0·86	0·88	0·82	0·76
det allmänna	2·98	2·05	1·74	1·58	1·85
Utbetalade ersättningar, milj. floriner	229	456	589	695	804
I % av nationalinkomsten[1]	4·68	4·89	5·24	5·39	5·70

I den ovan antydda utvecklingen kan flera tendenser urskiljas, såsom den fortskridande övergången från arbetarförsäkring till socialförsäkring samt eftersträvandet av enhetlighet. Den förstnämnda tendensen visar sig genom att ständigt nya samhällsgrupper kommer inom den obligatoriska försäkringens ram, varvid självfallet kostnadsfrågorna gör sig allt starkare gällande. Beträffande den andra utvecklingslinjen träder särskilt omorganisationen av förvaltningen i förgrunden, varvid den uppfattningen tränger fram att förvaltningsmyndigheterna bör ersättas med korporativa organ. Denna förändring, som redan fastställts i lagen om omorganisation av socialförsäkringens förvaltningssystem av år 1952, har ännu ej helt genomförts i praktiken.

[1] Denna har beräknats som summan av alla löner och socialförmåner (även in natura), hyresintäkter, aktieutdelningar, räntor, företagarvinster samt icke utdelade vinster inom bolag och ekonomiska föreningar (netto-nationalinkomsten). Till belysning av tabellen har motsvarande beräkningar i fråga om statens och kommunernas bidrag till den svenska socialförsäkringen under åren 1946—1949 (vilka i motsats till förhållandet i Holland täckt den avgjort största delen av kostnaderna för denna) utförts inom socialstyrelsens statistiska byrå.

År	1946	1947	1948	1949
Bidragskostnader i % av netto-nationalinkomsten	3·9	3·9	6·8	6·9

På grund såväl av svårigheten att mäta nationalinkomstens storlek som olikheterna i de båda ländernas socialförsäkringssystem måste jämförelsen mellan talserierna ske med största försiktighet.

Red.

Fackföreningsrörelsen och socialpolitiken

Av pressombudsman *Gunnar Dahlander*, Landsorganisationen i Sverige

Det är riktigt, som direktör Sven Hydén i Svenska arbetsgivareföreningen framhåller i nr 5 av denna tidskrift, att arbetarna till skillnad från tjänstemännen främst inriktat sig på att vid avtalsförhandlingarna ernå största möjliga kontantlön och att därigenom t. ex. pensionsfrågan icke varit samma brännande problem för dem. Men denna inställning betyder givetvis icke, att fackföreningsrörelsen saknat intresse för socialfrågorna. För fackföreningsrörelsen gällde det, när den fick möjligheter att påverka löner och arbetsvillkor, att i första hand klara de angelägnaste uppgifterna. Det trodde man sig göra genom att inrikta sig på löne- och arbetstidsfrågorna.

Till dels kan väl arbetarpensioneringsfrågans nuvarande läge också förklaras med de synpunkter, som direktör Hydén anför vara arbetsgivarnas, inför i och för sig önskvärda socialpolitiska projekt. De ställer enligt direktör Hydén alltid frågan: Vad är priset, och har vi råd med detta just nu? Är det ej lämpligare att skjuta saken på framtiden för att då kunna genomföra den lättare och med mindre uppoffring?

Ytterligare en förklaring är att fackföreningsrörelsen, på grund av att den representerar så väldiga medlemsmassor, funnit sig ha större anledning att aktualisera de sociala förmånerna som samhällsfrågor. Man har sett ålderdomsförsäkringen, sjukförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen m. fl. frågor som sociala problem, vars lösning bäst kunde ske genom samhällets åtgärder. Således genom reformer, som skulle komma att omfatta *alla* medborgare.

Inför riksdagsmannavalet 1952 antog Landsorganisationens representantskap ett uttalande, i vilket fackföreningsrörelsens allmänna inställning till socialpolitiken angavs. Det heter där: »*Den samhälleliga omvårdnaden genom socialvård, socialförsäkringar och socialpolitiska åtgärder av andra slag utgör ett stort fackligt intressefält. Att undanröja fattigdomsorsakerna genom socialpolitiska reformer framstår alltjämt för den svenska fackföreningsrörelsen som en angelägen uppgift att understödja. Rörelsens lönepolitiska strävanden kompletteras på många områden av samhällets sociala åtgärder. Fackföreningsrörelsen har ett starkt intresse för omvårdnaden av gamla, sjuka och andra som icke genom eget arbete kan försörja sig.*»

Synpunkterna i denna artikel är en sammanfattning av de argument som bl. a. anförs i »Fackföreningsrörelsen och näringslivet», som kan betraktas som den fackliga rörelsens programskrift och som antogs av 1941 års LO-kongress. Där heter det bl. a. att en utjämning av löneläget inom en bestämd industri sannolikt kunde åstadkommas genom uteslutande fackliga medel. Fackföreningsrörelsens resurser ansågs däremot icke förslå, när det gällde

att utjämna lönemotsättningarna mellan skilda industrier och näringsfång. Det är näringarnas räntabilitet, som ytterst bestämmer gränserna för fackföreningsrörelsens aktionsmöjligheter. En industri med en stabil marknad och stor efterfrågan kan naturligtvis betala bättre löner än en näring, som frestar en svår och ofta osäker existens. Arbetarna i den sistnämnda industrin får emellertid icke bättre löner, därför att deras kamrater inom en mera gynnad näringsgrupp avstår från sina möjligheter att ytterligare förbättra sin ställning. En lönepolitik i utjämnande syfte kan här åstadkommas endast med socialpolitiska medel, heter det i detta avsnitt av »Fackföreningsrörelsen och näringslivet».

Dessa båda uttalanden ger sålunda klart besked om fackföreningsrörelsens principiella inställning. Samhällets intresse för medborgarnas välfärd kan och får icke begränsas till enbart socialpolitikens första målsättning, nämligen omsorgen om ekonomiskt nödställda eller utslitna människor. Det räcker icke enligt denna mening med de åtgärder, som syftar till lagstiftning som förhindrar t. ex. barnarbetet. I »Fackföreningsrörelsen och näringslivet» har uppfattningen fått följande formulering: »*Staten har intresse av att skydda folkhälsan, att öka medborgarnas trivsel och ambition, att stödja de svaga genom en ökad beskattning av de rika, att stimulera till effektiva produktionsmetoder, att stärka samhällets ekonomiska motståndskraft, att höja folkets sociala och kulturella standard, att avskaffa klassolikheterna och att sörja för allmänt väl.*»

De samhälleliga åtgärderna på det sociala området skall sålunda vara ett led i den omdaning av samhället, som fackföreningsrörelsen förklarat sig vilja medverka till. I LO:s och fackförbundens stadgeingresser heter det t. ex. om organisationens uppgift: »*... tillvarataga de löneanställdas intressen på arbetsmarknaden och inom näringslivet samt att därvid och i övrigt medverka till en samhällsutveckling på grundval av politisk, social och ekonomisk demokrati*».

Tio år efter de deklarationer, som gjordes av fackföreningsrörelsen i femtonmannakommitténs betänkande och vid LO-kongressen 1941, fastslogs i ett annat lönepolitiskt betänkande »Fackföreningsrörelsen och den fulla sysselsättningen», avgivet till LO-kongressen 1951, att fackföreningsrörelsens förhållande till samhället icke var något problem beträffande den allmänna inställningen. Man hävdar också, att den nödvändiga återhållsamheten i lönekraven under krigsåren kunde bättre motiveras och förstås mot bakgrunden av de under 1930-talet genomförda och planerade socialpolitiska åtgärderna.

Fackföreningsrörelsens intresse för de socialpolitiska frågorna sträcker sig sålunda utöver de näraliggande problemen på arbetsmarknaden. Men det är självklart, att man funnit största anledning att ägna dem uppmärksamhet. Bland dessa märks främst arbetstidsfrågan. Moderna arbetsgivare bedömer numera den inställning, som arbetsgivarparten intog till åttatimmarsdagen, som ett misstag. De risker, man befarade att denna arbetstidsförkortning skulle medföra, uppstod icke. Det finns icke anledning att här

beröra de sociala strider, som föregick arbetstidsreformen 1918. Intressantare är att dröja vid den nu aktuella debatten om en ifrågasatt ny generell arbetstidsförkortning.

Sin principiella anslutning till kravet på en allmän arbetstidsförkortning har fackföreningsrörelsen ofta gett tillkänna. Det skedde bl. a. i den framställning från LO år 1945, som ledde till att arbetstidsutredningen tillsattes. Organisationens ståndpunkt till frågan om de praktiska förutsättningarna för genomförande av en sådan arbetstidsreform har bland annat utvecklats i ett yttrande till en rad motioner till LO-kongressen 1951, som behandlade arbetstidsfrågan. Till frågan om 40-timmarsvecka eller annan väsentlig generell arbetstidsförkortning har LO intagit den ståndpunkten att man måste befara, att en sådan kan leda till icke önskvärda återverkningar särskilt för exportindustrin. En till Sverige begränsad arbetstidsförkortning anses kunna få allvarliga konsekvenser i nuvarande ekonomiska läge och arbetsmarknadssituation. En generell förkortning av arbetstiden kan för Sveriges vidkommande icke lösas annat än i samband med en internationell reglering.

Det kan icke hävdas annat än att fackföreningsrörelsen i denna fråga intagit en mycket ansvarsmedveten ståndpunkt. Man har vid flera tillfällen anfört, att läget både internationellt och för vårt eget land varit sådant att förutsättningar för en generell arbetstidsförkortning saknats. Men med hänvisning till tidigare arbetstidsförkortningar hävdas dock, att en arbetstidsreduktions risker motverkas och uppvägs av produktionsapparatens rationalisering och en ökad arbetseffektivitet. En omedelbar återverkan av en reform har man icke velat bortse ifrån men påpekat, att risken förr eller senare måste tas.

Vid årets riksdag har några riksdagsmän, representerande fackföreningsrörelsen, motionerat om en utredning rörande en generell förkortning av arbetstiden. I dessa motioner påpekas, att förutsättningarna för en arbetstidsförkortning beträffande den ekonomiska situationen avsevärt förbättrats sedan krigsslutet. Riksdagsmännen hävdar, att varutillgången förbättrats och att arbetsmarknadssituationen undergått en avsevärd förändring. LO tillstyrkte i sitt remissyttrande, att arbetstidsutredningen skulle få även denna fråga att utreda.

I princip gäller som fackföreningsrörelsens ståndpunkt, att en arbetstidsförkortning kan anses påkallad av arbetslöshetspolitiska skäl och att de ständigt skärpta kraven på individuell arbetseffektivitet är omständigheter, som måste medföra en annan uppskattning av det mått för arbetstiden, som bör anses normalt. Att det i detta avseende nu gäller andra värderingar än dem, varifrån lagstiftningen utgick 1919, har väl bl. a. de partiella arbetstidsförkortningarna utvisat.

En socialreform som treveckorssemestern är ett exempel på att man icke kan lägga enbart företagsekonomiska synpunkter på en arbetsmarknadsfråga. En sådan reforms samhällsekonomiska verkningar måste självfallet tillmätas stor betydelse. De skillnader, som föreligger inom olika verksamhetsområden för olika kategorier av arbetstagare, kan vara ett hinder för en

ur produktionssynpunkt ändamålsenlig fördelning av arbetskraften. För stora samhällsgrupper framstår ärendet också som en fråga om social rättvisa.

Därmed är man inne på den aspekt, som fackföreningsrörelsen efter hand lagt på socialpolitiken. I takt med att vårt samhälle genom näringslivets expansion fått större resurser, har kraven på en rättvis fördelning av produktionsresultatet skärpts. Fackföreningsrörelsen betraktar icke socialpolitiken och lagstiftningen enbart som medel för att trygga rättssäkerheten utan också som en hävstång för att uppnå större ekonomisk jämlikhet. Från den näraliggande uppgiften att åt sina medlemmar trygga en inkomst, som kunde ge dem livets nödtorft, har fackföreningsrörelsens intressen för arbetsvillkoren och skyddet vid inkomstbortfall vid arbetslöshet, sjukdom och vid olycksfall, vidgats till att omfatta hela socialpolitiken.

Sådana synpunkter framförs t. ex. när det gäller ålderdomsförsörjningen och sjukförsäkringen. Tryggheten mot inkomstbortfall vid ålderdom och sjukdom bör tillförsäkras alla grupper i samhället. Det är inte möjligt att uppnå detta på ett tillfredsställande sätt annat än genom ett obligatoriskt system, som omfattar alla inkomsttagare.

Samhällssynpunkter åberopas också av fackföreningsrörelsen, när det gäller sådana socialfrågor som arbetslöshetsförsäkring och en effektiv arbetsförmedling. De betecknas i ett remissyttrande från LO som de viktigaste instrumenten, samhället förfogar över, när det gäller att utjämna de förändringar i sysselsättningsläget som icke kan undvikas ens i ett samhälle, som eftersträvar en hög och jämn sysselsättning.

Den utveckling av vårt samhälle, som här åberopats, har inom fackföreningsrörelsen medfört en klar insikt om att många frågor icke kunnat lösas inom fackföreningsrörelsen eller med dess metoder. Rörelsen har under hela sin tillvaro förfäktat, att fackliga och politiska åtgärder måste komplettera varandra. Det är utifrån denna insikt som fackföreningsrörelsen manar sina medlemmar till politisk aktivitet.

Socialvårdens kostnader och finansiering 1951

Av förste aktuarie *Gustaf Holmstedt*, socialstyrelsen

Socialvårdens kostnader. En översikt över utgifterna för olika sociala ändamål i Sverige under 1951 lämnas i tab. 1. Sammanställningen är uppgjord i enlighet med principer, som uppdragits av en internordisk expertkommitté.[1]

Översikten omfattar utgifterna till de fyra socialförsäkringsgrenarna, sjukförsäkringen, olycksfallsförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen och folkpensioneringen, samt den huvudsakliga delen av de statliga och kommunala (inkl. landstingens) utgifter till övriga sociala välfärdsanordningar i Sverige. Vilka utgiftsändamål som medtagits framgår av den specifikation, som lämnats i tabellens förspalt.

I fråga om den enskilda hjälpverksamhet, som på hithörande områden bedrivs av föreningar och stiftelser, redovisas inga andra kostnader än de offentliga bidrag de eventuellt erhållit. Kostnaderna för industriföretagens välfärdsanordningar ingår inte heller i redovisningen. Denna begränsning av redovisningen är nödvändig, då det inte finns någon statistik över kostnaderna för enskild social verksamhet.

De olika verksamhetsgrenarna har i tabellen grupperats på olika huvudgrupper, varvid huvudkriteriet varit de huvudsakliga anledningarna till behov av stöd och hjälp. Efter de fyra huvudgrupperna sjukdom (I), olycksfall i arbete (II), arbetslöshet (III), ålderdom och invaliditet (IV) har införts en särskild grupp för de familjesociala åtgärderna (V). I fråga om sistnämnda grupp är motiven av befolkningspolitisk natur men verkningarna av samma art som inom den allmänna hjälpverksamheten. Därefter följer en grupp (VI) för den allmänna socialhjälpen, fattigvården, den äldsta av Sveriges nuvarande hjälp- och understödsformer. Även i försvarskostnaderna ingår stora utgifter av social karaktär. De största är ersättningarna till de inkallades familjer (familjebidrag), vilka emellertid inte medtagits här, då de är att betrakta som lön till de inkallade. Däremot har medtagits olycksfallsförsäkringens kostnader för personskador vid militär- och krigsolyckor (VII). De sociala ämbetsverkens förvaltningskostnader redovisas särskilt nederst på tabellen, enär resp. myndigheter ofta handlägger flera sociala verksamhetsgrenar. De lokala socialvårdsorganens förvaltningskostnader ingår däremot i utgifterna för den förvaltningsgren, som utgör deras huvudsakliga verksamhetsområde.

Stora poster i den allmänna socialpolitiken utgör de förmåner, som tillkommer arbetare och anställda genom bl. a. lagarna om normalarbetsdag och semester. Dessa kostnader är det dock knappast möjligt att uppskatta i pengar, varför de inte kan upptas i någon social budget.

[1] Samordning af de nordiske landes statistik vedrörende den sociale lovgivning. 1. del. København 1951. Se även Soc. Medd. 1951: 6, sid. 411.

Tab. 1. Utgifter för sociala ändamål, i tusental kr, under år 1951

Utgiftsändamål	Utgifter täckta genom tillskott från					Inkomster av fonder (netto)	Överföring från (+) till (—) fond	Summa sociala utgifter (inkl. adm.)
	staten	kommuner och landsting	arbetsgivare	befolkning	summa			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. *Sjukdom*	**273 690**	**476 839**	**51**	**121 121**	**871 701**	**2 411**	**— 10 540**	**863 572**
Sjukförsäkring	57 037	5 106	51	121 121	183 315	2 411	— 10 540	175 186
Allm. hälso- och sjukvård, sjukhusväsendet, barnmorskeväsendet	59 500	359 950	—	—	419 450	—	—	419 450
Vård av tuberkulösa, abnorma, sinnessjuka, sinnesslöa o. alkoholister	123 003	71 973	—	—	194 976	—	—	194 976
Folktandvård	5 120	19 480	—	—	24 600	—	—	24 600
Annat	29 030	20 330	—	—	49 360	—	—	49 360
II. *Olycksfall i arbete och arbetarskydd*	**7 933**	—	**133 224**	**240**	**141 397**	**11 370**	**— 43 155**	**109 612**
Olycksfallsförsäkring	5 597	—	133 224	240	139 061	11 370	— 43 155	107 276
Arbetarskydd	2 336	—	—	—	2 336	—	—	2 336
III. *Arbetslöshet m. m.*	**37 821**	**922**	—	**30 692**	**69 435**	**4 550**	**— 21 806**	**52 179**
Arbetslöshetsförsäkring och kontanta understöd	7 764	94	—	30 692	38 550	4 550	— 21 806	21 294
Arbetsförmedl. o. yrkesvägledning	22 403	—	—	—	22 403	—	—	22 403
Omskolning av arbetslösa m. m.	1 196	—	—	—	1 196	—	—	1 196
Offentliga arbeten	6 458	828	—	—	7 286	—	—	7 286
IV. *Ålderdom, invaliditet m. m.*	**744 815**	**111 000**	—	**144 100**	**999 915**	**28 200**	—	**1 028 115**
Ålders- o. invalidpension	707 795	111 000	—	144 100	962 895	28 200	—	991 095
Vård av vanföra	31 140	—	—	—	31 140	—	—	31 140
Pensionärshem	5 880	·	—	—	5 880	—	—	5 880
V. *Familjer och barn*	**588 225**	**110 794**	—	—	**699 019**	—	—	**699 019**
Mödra- o. spädbarnsvård	14 131	2 930	—	—	17 061	—	—	17 061
Barnbidrag	459 143	2 587	—	—	461 730	—	—	461 730
Bidragsförskott	3 477	1 040	—	—	4 517	—	—	4 517
Offentlig barnavård	16 117	54 660	—	—	70 777	—	—	70 777
Skolmåltider	23 262	40 717	—	—	63 979	—	—	63 979
Skolhälsovård	1 231	·	—	—	1 231	—	—	1 231
Hemhjälpsverksamhet	2 971	8 860	—	—	11 831	—	—	11 831
Omkostn. vid bosättningslån	354	—	—	—	354	—	—	354
Hyresrab. till barnrika familjer	43 812	·	—	—	43 812	—	—	43 812
Annat (fria sommarresor etc.)	23 727	—	—	—	23 727	—	—	23 727
VI. *Allmän och ospecificerad hjälp*	**5 612**	**121 000**	—	—	**126 612**	—	—	**126 612**
VII. *Utg. f. personskador vid militär- och krigsolyckor*	**12 354**	—	—	—	**12 354**	—	—	**12 354**
Summa I—VII	1 870 450	**820 555**	**133 275**	**296 153**	**2 920 433**	**46 531**	**— 75 501**	**2 891 463**
Centrala administrationsutg.	39 832	—	5 250	—	45 082	—	—	45 082
Avdrag vid beskattning för försörjare med barn	—	46 980	—	—	46 980	—	—	46 980
Tillsammans	1 710 282	867 535	138 525	296 153	3 012 495	46 531	— 75 501	2 983 525

Utgiftsbeloppen avser de totala nettoutgifterna för olika ändamål (inkl. förvaltningskostnader), vare sig utgifterna täcks av statens, kommunernas och landstingens skatteintäkter eller av avgifter och premier, vilka arbetsgivare och försäkringstagare erlägger till socialförsäkringsorganen. Utgifterna innefattar inte anläggningskostnader för anstalter utan endast driftkostnader. Utgiftsbeloppen är redovisade netto och har sålunda minskats med inkomsterna (ej skatter eller allmänna statsbidrag) inom resp. förvaltningsgrenar.

Tabellen belyser både kostnaderna för dem som lämnat hjälpen, och värdet för mottagaren av erhållen hjälp. I kol. 2—6 anges dels de belopp, som erlagts till socialvården av skattemedel från staten (kol. 2) samt kommuner och landsting (kol. 3), dels de avgifter till socialförsäkringsorganen, som influtit från arbetsgivare (kol. 4) och enskilda försäkringstagare (kol. 5). Om summan av dessa bidrag (kol. 6) ökas med ränte- och andra inkomster, som socialförsäkringsorganen har av fonder o. dyl. (kol. 7), och minskas med de belopp, som dessa organ överfört till fonder (kol. 8), erhålls vad som under året utbetalats i sociala utgifter och tjänster (kol. 9).

De totala socialutgifterna uppgick år 1951 till 3 012 milj. kr. De har sedan 1950 ökat med 344 milj. kr (från 2 668 milj. kr) eller 13 %, sedan 1949 med 488 milj. kr (från 2 524 milj. kr) eller 19 %, sedan 1948 med 646 milj. kr (från 2 366 milj. kr) eller 27 % och sedan 1947 med 1 419 milj. kr (från 1 593 milj. kr) eller 89 %. Särskilt mellan 1947 och 1948 är ökningen mycket stor, vilket framför allt sammanhänger med införandet av de nya folkpensionerna och de allmänna barnbidragen.

Försörjningen av åldringar och invalider är den för närvarande mest kostnadskrävande sociala verksamhetsgrenen. Därnäst kommer sjukvården och därefter de barna- och familjevårdande åtgärderna; här är de allmänna barnbidragen den största posten. Kostnaderna för folkpensioneringen och barnbidragen (de allmänna och särskilda) uppgick år 1951 tillsammans till 1 425 milj. kr eller nära hälften av de totala socialutgifterna.

En översikt över socialutgifternas storlek (i milj. kr) för de olika huvudgrupperna av utgiftsändamål under de senaste åren lämnas i följande tablå.

	Socialutgifter i milj. kr[1]				
	1947	1948	1949	1950	1951
I. Sjukdom	513	580	642	728	872
II. Olycksfall i arbete	81	85	123	130	141
III. Arbetslöshet m. m.	66	72	75	75	69
IV. Ålderdom, invaliditet	382	826	856	864	1 000
V. Familjer och barn	138	601	630	655	699
VI. Allmän socialhjälp	190	116	110	125	127
VII. Personskador vid militär- o. krigsolyckor	12	11	11	12	12
Summa I—VII	**1 382**	**2 291**	**2 447**	**2 589**	**2 920**
Centrala förvaltningskostnader	28	31	32	33	45
Barnavdrag vid beskattning	183	44	45	46	47
Summa socialutgifter	**1 593**	**2 366**	**2 524**	**2 668**	**3 012**
I % av nationalinkomsten (netto)	7·9	10·5	10·7	10·5	9·5

[1] Siffrorna för åren 1947—50 avviker i någon mån från tidigare publicerade beroende på att i vissa fall preliminärt beräknade tal ersatts med definitiva.

Vid jämförelse med tidigare år måste givetvis hänsyn tas till levnadskostnadernas och penningvärdets förändringar. Sätter man socialutgifterna i relation till nationalinkomsten, såsom skett på sista raden i tablån, får man ett av penningvärdets och försörjningslägets olikheter oberoende mått på socialpolitikens omfattning under olika år. Under 1951 har socialutgifterna utgjort ca 9,5 % av nettonationalinkomsten mot 10,5—10,7 % under åren 1948—50. Åren 1939 och 1940 uppgick procenttalet till 7. I medeltal uppgick socialutgifterna år 1951 till 426 kr per invånare. För en normalfamilj om två vuxna och två barn utgör detta drygt 1 700 kr.

Socialutgifternas finansiering. Socialvårdens kostnader bestrids till huvudsaklig del av stat, landsting och primärkommuner genom skattemedel — direkta och indirekta skatter. Av de totala socialutgifterna under år 1951 på 3 012 milj. kr kom 57 % på staten (1 710 milj. kr) och 29 % på primärkommuner och landsting (868 milj. kr). Resten utgjordes av avgifter till socialförsäkringsorganen, nämligen 4 % av arbetsgivarnas avgifter till olycksfallsförsäkringen (138 milj. kr) och sammanlagt 10 % av de försäkrades avgifter till sjukförsäkringen (121 milj. kr), arbetslöshetsförsäkringen (31 milj. kr) och folkpensioneringen (144 milj. kr).

Kostnadsfördelningen mellan olika huvudmän är mycket varierande för olika grenar av socialvården. Vissa verksamhetsgrenar finansieras helt av statliga medel, exempelvis allmänna barnbidragen, mödrahjälpen och arbetsförmedlingen. På en del områden, såsom inom sinnessjuk- och sinnesslövården, alkoholistvården och ungdomsvården, drivs vissa anstalter i statlig regi. I de flesta fall handhas verksamheten av lokala organ, landsting eller primärkommuner, som efter vissa regler erhåller statliga bidrag till kostnaderna. Till storleken är dessa bidrag mycket växlande för olika verksamhetsgrenar. På olika områden bedriver därjämte enskilda föreningar och stiftelser, understödda av staten, en livlig verksamhet, exempelvis inom barnavård, vanförevård och sjukvård.

Största delen av statens socialutgifter går till folkpensioneringen (708 milj. kr), barnbidragen (459 milj. kr) samt hälso- och sjukvården (274 milj. kr). Huvuddelen av landstingens och primärkommunernas socialvårdskostnader kommer på hälso- och sjukvården (472 milj. kr), fattigvården (121 milj. kr) och folkpensioneringen (111 milj. kr).

De sociala utgifterna har den största relativa betydelsen i landstingens budget. Ca 80 % av deras nettoutgifter går till sociala ändamål. I såväl statens som primärkommunernas budget hänför sig ungefär 32 % av de totala nettoutgifterna till socialvården.

Vad de fyra socialförsäkringsgrenarna beträffar lämnar tab. 2 en översikt över kostnadernas fördelning på olika huvudmän.

Inom sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen finansieras ca $^2/_3$ av kostnaderna med de försäkrades avgifter. Kassornas verksamhet understöds av betydande statsbidrag. Inom sjukförsäkringen lämnar dessutom vissa kommuner och arbetsgivare frivilliga bidrag till kassorna. Hu-

Tab. 2. Kostnadsfördelningen inom de fyra socialförsäkringsgrenarna 1951

Inkomstslag	Sjukförsäkringen	Olycksfallsförsäkringen[1]	Arbetslöshetsförsäkringen	Folkpensioneringen[2]	Sjukförsäkringen	Olycksfallsförsäkringen	Arbetslöshetsförsäkringen	Folkpensioneringen
	Miljoner kr				*Fördelning i procent*			
Statsbidrag	57·0	5·6	7·7	707·8	30·7	3·7	17·9	71·4
Kommunbidrag	5·1	—	—	111·0	2·8	—	—	11·2
Arbetsgivarbidrag	0·0	133·2	—	—	0·0	88·6	—	—
Försäkrades avgifter	121·1	0·2	30·7	144·1	65·2	0·1	71·4	14·5
Räntor, fonder o. dyl.	2·4	11·4	4·6	28·2	1·3	7·6	10·7	2·9
Tillhopa	185·6	150·4	43·0	991·1	100·0	100·0	100·0	100·0

vudparten av olycksfallsförsäkringens kostnader bestrids av arbetsgivarna. Staten står för kostnaderna för olycksfallsförsäkringen av sina egna arbetare samt dessutom utgifterna för vissa dyrtidstillägg, förvaltningskostnader m. m. Kostnaderna för folkpensioneringen bestrids till huvudsaklig del av statsmedel med bidrag dels i form av pensionsavgifter och folkpensioneringsfondens ränteavkastning och dels från kommunerna.

Arbetsgivarnas avgifter till olycksfallsförsäkringen torde för industrin i dess helhet uppgå till 3 à 4 % av deras totala lönesumma. Detta är dock endast en mindre del av deras bidrag till de sociala välfärdsanordningarna i landet. Härutöver kommer nämligen en hel del andra utgifter, som inte redovisas här, men som i utlandet ofta brukar räknas med i »social charges». De betalar t. ex. oavkortad lön till sina arbetare och anställda under den lagstadgade semestern. De har också betydande utgifter för skyddsanordningar och hygieniska inrättningar vid företagen, utgifter, som icke är kända till sin storlek. Många företag har dessutom nedlagt ett betydande arbete på att bereda sina anställda goda bostäder. Slutligen kan man peka på att de svenska arbetsgivarna har avsevärda utgifter för sociala ändamål i form av kapitalinvesteringar för att öka arbetarnas trivsel och yrkesskicklighet.

[1] Inkl. arbetsgivarnas förvaltningsbidrag 5·3 milj. kr.
[2] Inkl. kommunala pensionstillskott.

Kortare meddelanden

Fackligt världskongress i Stockholm. Fria fackföreningsinternationalen (International Confederation of Free Trade Unions) skall hålla sin tredje världskongress i *Stockholm* i riksdagshuset under tiden 4—11 juli. De tidigare kongresserna har hållits i London (1949) och Milano (1951). Till Fria fackföreningsinternationalen är anslutna ett 90-tal nationella centralorganisationer i 72 länder med sammanlagt 54 miljoner medlemmar.

Fria fackföreningsinternationalen bildades 1949, sedan det visat sig omöjligt för den västerländska fackföreningsrörelsen att samarbeta med de kommunistdominerade fackföreningsrörelserna i Sovjetunionen och de folkdemokratiska staterna inom Fackliga världsfederationen, som hade bildats vid krigsslutet 1945.

Bland medlemsorganisationerna i Fria fackföreningsinternationalen märks de nordiska ländernas landsorganisationer — utom Finlands — den brittiska TUC och de båda amerikanska landsorganisationerna AFofL och CIO. Från Sverige är även Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) ansluten.

Vid världskongressen representeras Landsorganisationen i Sverige av sin ordförande Axel Strand, 2:e ordförande Einar Norrman, sin sekreterare Otto Westling, förbundsordförandena Arne Geijer och Knut Larsson, ombudsman Sture Henriksson, redaktör Gunnar Dahlander samt LO:s jurist, advokat Arnold Sölvén. Tjänstemännens centralorganisation företräds av sin ordförande Harald Adamsson, sin 1:e och 2:e v. ordf., Filip Anger resp. Sven Styrud, TCO:s direktör Valter Åman, förste sekreterare Otto Nordenskiöld samt redaktör Ola Englund.

(LO:s pressinformation)

Detaljprisindex för Canada omlagd. Den nyligen genomförda omläggningen av den månatliga detaljprisindexen för Canada innebär i huvudsak följande.

Seriens benämning har ändrats från levnadskostnadsindex till konsumtionsprisindex, och det nya basåret är 1949. Det nya vägningssystemet bygger på en levnadskostnadsundersökning företagen enligt intervjumetod bland slumpmässigt utvalda familjer i städer och tätorter. Ca 3 600 familjer deltog i undersökningen, som avsåg 1947—48.

Priser på sammanlagt 224 varuslag insamlas fortlöpande från ett antal städer. Priser på vissa varor, vilka på grund av kvalitetsförändringar vållar särskilda problem, insamlas blott från 8 städer, där man har heltidsanställda prisinsamlare. På övriga orter — hela antalet prisinsamlingsorter är ej större än 33 — finns deltidsanställda prisinsamlare. Vissa prisuppgifter insamlas varje månad, men åtskilliga priser blott varje kvartal, halvår eller år.

Bostadsposten har tidigare blott innefattat hyreshus, men omläggningen innebär att även egnahem medtagits. Följande poster prissätts för denna, nämligen fastighetsskatt, ränta på lån, reparationer, avskrivning samt försäkring.

Direkta skatter ingår ej, liksom ej heller avgifter för livförsäkring, för arbetslöshetskassa och för sjukkassa.

E. v. H.

FN-seminarium i fosterhemvård. I samarbete med socialdepartementet, socialstyrelsen och Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet anordnades av FN ett internationellt seminarium i fosterhemvård under fjorton dagar i maj månad. Seminariet, som var det första FN-seminarium, som hållits i Sverige, var förlagt till Stockholms stifts- och ungdomsgård Graninge på Värmdö. Det hade samlat omkring 60 deltagare från 17 olika nationer, och ledare var Miss Marguerite V. Pohek, biträdande chef för den sociala sektionen vid FN:s Europasekretariat.

Arbetssättet vid seminariet, som var engelsk-språkigt, var ett eller två föredrag varje dag samt diskussioner i smågrupper och in plenum i anslutning till dessa före-

drag. Dessutom företogs utflykter till olika barnavårdande institutioner i Stockholm och Uppsala. En eftermiddag ägnades åt barnbyn i Skå.

Seminariet inleddes med ett par föredrag av dr Myriam David från Le Centre International de l'Enfance i Paris, om barns grundläggande behov vid olika ålder, särskilt beträffande omhändertagna barn. Dr Theodora Lignac, inspektör i det holländska justitiedepartementet, talade sedan om olika typer av barn, som omhändertas av samhällets organ, och deras olika placeringsbehov. Seminariets huvudsakliga föredragshållare var Mrs Helen McCrae från British Columbia-universitetet i Vancouver. Mrs McCrae behandlade i en serie av föreläsningar olika sidor av fosterhemvården, såsom de krav man kan ställa på olika typer av fosterhem, socialarbetarens ansvar vid överförandet av barn till fosterhem, övervakning av fosterhem, kontakten från barnets sida och från socialarbetarens med barnets naturliga föräldrar samt om utbildning av de socialarbetare, som sysslar med fosterhemvård.

En hel dag ägnades åt barnhemsvårdens för- och nackdelar jämfört med fosterhemvård. Seminariets enda svenska föredragshållare, byråchefen Göta Rosén i socialstyrelsen, talade för fosterhemmen, och fru Vera Skalts, chef för mödrahjälpsbyrån i Köpenhamn, påpekade att en hel del ännu återstår att göra för barnhemmens förbättring.

Övriga föredragshållare var dr Max Hess från Zürichs sociala skola, som talade om fosterbarnens yrkesutbildning och om eftervård av ungdomar, vilka tidigare varit i fosterhem, samt finska Rädda Barnens generalsekreterare, fröken Elina Rautanen, som behandlade tekniken vid fosterhemsanskaffningen.

I anslutning till de olika föredragen visades ett antal filmer och film-strips.

K. W.

ILO:s konventioner nu 103. Internationella arbetsorganisationens 103 konventioner har nu fått sammanlagt 1 346 ratifikationer. Den senaste som inregistrerades var Brasiliens ratifikation av konventionen om kollektiv organisations- och förhandlingsrätt.

Under 1952 års förlopp inlämnades i allt 102 ratifikationsdokument, vilket är flera än någonsin hittills under ett enda år. Det högsta antal man tidigare kommit till har varit 87, vilket nåddes 1933.

Det land, som ratificerat de flesta ILO-konventionerna, är Frankrike med 63 ratifikationer. De två senaste av dessa gäller konventionen om arbetsförmedling av år 1948 samt löneskyddskonventionen av 1949.

Bland de konventioner, som Italien ratificerat under årets lopp, är konventionen om skeppskockars examensintyg. Den italienska ratifikationen var den sista som krävdes för att ge konventionen giltig kraft, vilket den alltså nu fått från och med den 22 april detta år.

Andra konventioner, som träder i kraft under detta år, är konventionerna om föreningsfrihet och reglering av arbetskonflikter utanför storstadsområden (1947), om arbetsavtal för infödd arbetskraft (1947), besättningens bostadsförhållanden ombord på fartyg (reviderad 1949), minimilöner för lantbruksarbetare (1951) samt lika lön för män och kvinnor för samma arbete (1951).

ILO:s medlemsländer är förpliktade att överväga möjligheterna att ratificera de konventioner som existerar. När ett land ratificerar en konvention förbinder det sig samtidigt att inom sina egna gränser införa de principer och den praxis som konventionen föreskriver.

(ILO-nytt)

Svensk skolmateriel i gåva till arabflyktingar. Som ett bidrag till Unescos verksamhet bland de arabiska flyktingbarnen i Palestinaområdet har Svenska Unesco-rådet översänt en gåva, bestående av svensk skolmateriel, värd ca 50 000 kr. I gåvan ingick bl. a. skolbänkar, skrivböcker och pennor.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för april 1953

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex har beräknats till 224,2 för april 1953 mot 224,4 för mars och uppvisar således en obetydlig sänkning (0,2 enheter eller 0,1 %). Denna indexserie, som har år 1935 som basperiod, avser att mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet. Beräkningarna för april grundar sig på prisuppgifter från 60 städer och andra tätorter.

Prisutvecklingen under perioden från mitten av mars till mitten av april har kännetecknats av små prisrörelser. För de olika delposterna och vissa varuslag blev indextalen och de procentuella prisförändringarna följande (år 1935 = 100).

	Febr. 1953	Mars 1953	April 1953	Prisförändring i % febr.–mars	mars–april
Livsmedel	241·9	243·1	243·0	+ 0·5	0·0
Bostad	123·5	123·5	123·5	—	—
Bränsle och lyse	248·2	247·1	244·9	— 0·4	— 0·9
Beklädnad	243·5	244·0	243·9	+ 0·2	0·0
Kläder	249·1	249·7	249·6	+ 0·2	0·0
Skor	219·7	220·1	220·2	+ 0·2	0·0
Övriga varor och tjänster	241·5	241·7	241·5	+ 0·1	— 0·1
Inventarier och husgeråd	218·3	217·8	217·5	— 0·2	— 0·1
Generalindex[1]	223·9	224·4	224·2	+ 0·2	— 0·1

En närmare redogörelse för denna indexserie med vissa prisuppgifter för enskilda varuslag föreligger i stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

[1] Generalindextalen för tidigare år återfinns i Soc. Medd. 1951:5, sid. 378 och 1952:2, sid. 116.

A. L.

Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under första kvartalet 1953

Preliminär översikt utarbetad av bostadsstyrelsen

I det följande lämnas vissa uppgifter dels om bostadsbyggandet i flertalet städer och köpingar, dels om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål i 7 av rikets största städer.

De nedan lämnade uppgifterna om bostadsbyggandet avser lägenheter i påbörjade, pågående och inflyttningsfärdiga nybyggnader.[1]

Uppgifterna om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål avser såväl nybyggda som till-, på- eller ombyggda hus, vilka fullbordats under redovisningsperioden.

Inflyttningsfärdiga lägenheter. I tab. 1 redovisas antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under åren 1944—1952 samt under första kvartalet år 1953 i de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

I tab. 2 redovisas vissa uppgifter om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i städer med mer än 30 000 invånare, städer med 10 000—30 000 invånare, flertalet städer med mindre än 10 000 invånare och flertalet köpingar. I tab. 3 lämnas samma uppgifter för varje enskild stad med mer än 30 000 invånare.

Tab. 1. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i 53 städer[2] under tiden januari 1944—mars 1953

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
Hela året	27 777	28 898	32 437	26 064	24 441	22 670	24 668	22 536	27 484	
1:a kvartalet	4 657	5 142	8 197	6 871	7 769	5 625	4 869	4 894	6 397	7 202
2:a »	4 435	6 338	7 243	4 694	5 151	4 194	4 548	5 386	5 994	
3:e »	12 087	8 036	8 839	7 286	5 134	5 833	7 008	5 352	5 831	
4:e »	6 598	9 382	8 158	7 213	6 387	7 018	8 243	6 904	9 262	
Januari	·	862	2 266	1 186	1 546	1 990	1 643	1 803	1 813	2 065
Februari	·	875	1 495	1 657	2 598	1 793	1 488	1 329	1 994	2 210
Mars	·	3 405	4 436	4 028	3 625	1 842	1 738	1 762	2 590	2 927
April	·	1 879	2 520	1 185	1 685	1 482	1 242	1 905	2 359	
Maj	·	1 765	1 979	1 606	1 298	942	1 431	1 461	1 701	
Juni	·	2 694	2 744	1 903	2 168	1 770	1 875	2 020	1 934	
Juli	681	1 117	2 025	1 846	1 651	1 067	1 638	1 380	1 895	
Augusti	492	1 616	2 151	1 618	1 424	1 554	1 941	2 010	1 520	
September	10 914	5 303	4 663	3 822	2 059	3 212	3 429	1 962	2 416	
Oktober	2 074	3 364	3 357	2 590	2 080	2 830	2 636	1 768	3 337	
November	1 428	2 728	2 257	2 330	1 947	1 686	2 689	2 770	3 083	
December	3 096	3 290	2 544	2 293	2 360	2 502	2 918	2 366	2 842	

[1] Se Soc. Medd. 1950: 6, sid. 431.

[2] De städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

Tab. 2. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i olika grupper av städer samt köpingar

	1952		1953
	1 kv.	Hela året	1 kv.
Städer med mer än 30 000 inv.	4 998	21 217	5 478
Städer med 10 000—30 000 inv.	1 967	8 796	2 370
Flertalet städer med mindre än 10 000 inv.	719	2 741	547
Flertalet köpingar	722	3 140	1 183
Summa	8 406	35 894	9 578

Antalet lägenheter i inflyttningsfärdiga nybyggnader i hela riket uppgick till ca 41 500 år 1949 och till närmare 44 000 år 1950. Under år 1951 var antalet inflyttningsfärdiga lägenheter icke fullt 40 000. För år 1952 torde antalet inflyttningsfärdiga lägenheter uppgå till omkring 44 500.

De av uppgifterna i tab. 1 omfattade 53 städerna svarade år 1952 för ungefär tre femtedelar och samtliga de i tab. 2 redovisade städerna och köpingarna för fyra femtedelar av bostadsproduktionen i riket.

Antalet under första kvartalet 1953 inflyttningsfärdiga lägenheter är större än under motsvarande kvartal 1952, men betydligt lägre än under fjärde kvartalet 1952. Sålunda blev i nybyggnader i de 53 städer, för vilka uppgifter redovisas i tab. 1, 7 202 lägenheter inflyttningsfärdiga under första kvartalet 1953, under det att motsvarande antal för första till fjärde kvartalet 1952 var 6 397, 5 994, 5 831 och 9 262.

I samtliga de i tab. 2 redovisade städerna och köpingarna tillhopa blev 9 578 lägenheter i nybyggnader inflyttningsfärdiga under första kvartalet 1953 mot 8 406 under första kvartalet 1952.

En jämförelse med första kvartalet 1952 för olika grupper av kommuner visar en ökning för samtliga kommungrupper med undantag av städer med mindre än 10 000 invånare. Sålunda har städer med mer än 30 000 invånare ökat med 10 %, städer med 10 000—30 000 invånare med 20 % och köpingar

Tab. 3. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i städer med mer än 30 000 invånare

Städer	1952		1953	Städer	1952		1953
	1 kv.	Hela året	1 kv.		1 kv.	Hela året	1 kv.
Stockholm	1 815	7 466	1 393	Karlskrona	2	175	51
Göteborg	1 250	4 137	836	Karlstad	58	309	55
Malmö	497	1 863	1 067	Linköping	107	657	110
Borås	66	441	269	Lund	150	385	155
Eskilstuna	132	637	79	Norrköping	63	511	64
Gävle	197	363	143	Solna	53	483	178
Halmstad	17	350	87	Uppsala	198	814	251
Hälsingborg	52	481	85	Västerås	117	742	196
Jönköping	137	456	163	Örebro	30	595	127
Karlskoga	57	352	169	Tillhopa	4 998	21 217	5 478

Tab. 4. Antalet lägenheter i påbörjade nybyggnader i 53 städer under tiden januari 1944—mars 1953

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
Hela året	35 600	32 800	31 800	24 600	21 100	26 800	28 500	23 900	30 200	
1:a kvartalet . . .	8 000	6 000	8 500	7 200	5 300	5 800	5 600	4 200	6 300	7 200
2:a » . . .	9 000	9 000	8 400	7 500	4 200	3 300	5 600	3 900	6 000	
3:e » . . .	7 000	8 900	5 800	4 800	2 900	7 300	8 000	7 200	7 500	
4:e » . . .	11 600	8 900	9 100	5 100	8 700	10 400	9 300	8 600	10 400	

med 64 %. Minskningen för städer med mindre än 10 000 invånare uppgick till 24 %. Bostadsproduktionen i samtliga de i tab. 2 redovisade städerna och köpingarna under första kvartalet 1953 utgör 27 % av produktionen under år 1952. För städer med mer än 30 000 invånare är motsvarande procenttal 26, för städer med 10 000—30 000 invånare 27 och för städer med mindre än 10 000 invånare och köpingar 20 resp. 38.

Lägenheter i påbörjade och pågående nybyggnader (53 städer). För de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare, redovisas i tab. 4 antalet lägenheter i nybyggnader, som påbörjats under varje kvartal sedan år 1944 och i tab. 5 antalet lägenheter i hus, som var under byggnad vid ingången av varje kvartal under samma tid. Dessa uppgifter är osäkrare än uppgifterna om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter. De redovisade antalen har därför avrundats till jämna hundratal.

Antalet lägenheter i hus, vilkas uppförande påbörjats under första kvartalet 1953 uppgick till 7 200 eller drygt två tredjedelar av motsvarande antal under närmast föregående kvartal. I förhållande till första kvartalet 1952 har antalet påbörjade lägenheter ökat med 14 %.

Antalet påbörjade lägenheter fördelar sig med ungefär 2 100 på januari, 1 900 på februari och 3 200 på mars. Antalet lägenheter i pågående företag uppgick såväl den 1 januari som den 1 april 1953 till 31 500, vilket är det största antal lägenheter i under byggnad varande företag, som redovisats vid något tidigare kvartalsskifte under de år, för vilka uppgifter föreligger.

Lokaler för andra än bostadsändamål. En sammanställning av uppgifter avseende golvytan i lokaler för andra än bostadsändamål, fullbordade un-

Tab. 5. Antalet lägenheter i pågående nybyggnader i 53 städer vid ingången av varje kvartal under tiden 1 januari 1944—1 april 1953

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
1:a kvartalet .	13 300	21 100	25 000	24 400	23 000	19 600	23 700	27 500	28 800	31 500
2:a » .	16 600	21 900	25 300	24 700	20 400	19 700	24 400	26 800	28 700	31 500
3:e » .	21 200	24 600	26 400	27 500	19 500	18 800	25 500	25 300	28 600	
4:e » .	16 100	25 500	23 500	25 100	17 300	20 300	26 400	27 100	30 300	

Tab. 6. Golvyta (m²) i fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer

Städer	1952		1953
	1 kv.	Hela året	1 kv.
Stockholm	41 342	198 571	50 197
Göteborg	29 335	156 669	26 955
Malmö	11 837	47 043	20 539
Norrköping	20 909	34 128	10 513
Hälsingborg	9 945	21 668	5 677
Örebro	1 120	27 653	3 990
Borås	14 016	50 489	4 407
Tillhopa	**128 504**	**536 221**	**122 278**

der första kvartalet åren 1952 och 1953 resp. hela år 1952, redovisas för sju städer i tab. 6 och 7.

Sammanställningarna bygger huvudsakligen på uppgifter, som lämnats av byggnadsnämnderna. I uppgifterna ingår icke byggnader, som uppförts eller ombyggts för statliga myndigheters räkning.

Under första kvartalet 1953 tillkom i de sju städerna lokaler för andra än bostadsändamål med en areal av sammanlagt 122 000 m². Motsvarande areal under första kvartalet 1952 var 128 500 m².

Tab. 7. Golvyta (m²) i under 1:a kvartalet 1953 fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer, fördelade efter byggnadsarbetets art samt lokalernas ändamål

Städer	I nybyggda hus	I till- o. påbyggda hus	I ombyggda hus	Butiker, kontor, lager m. m.	Verkstäder, fabriker m. m.	Övriga ändamål	Totalt
Stockholm	43 568	1 472	5 157	23 230	7 131	19 836	50 197
Göteborg	24 005	25	2 925	8 880	6 240	11 835	26 955
Malmö	17 811	1 029	1 699	5 282	1 899	13 358	20 539
Norrköping	6 731	3 075	707	2 724	4 993	2 796	10 513
Hälsingborg	4 762	915	—	1 742	1 577	2 358	5 677
Örebro	3 438	188	364	1 298	1 178	1 514	3 990
Borås	4 373	34	—	2 606	623	1 178	4 407
Tillhopa	**104 688**	**6 738**	**10 852**	**45 762**	**23 641**	**52 875**	**122 278**

G. Ö.

Löner och sysselsättning inom industrin i februari 1953

Sysselsättningsförhållanden. Nedanstående sammanställningar rörande förändringen av antalet arbetare inom industrin är baserade på de uppgifter som varje månad lämnas av industriföretagen till socialstyrelsens sysselsättningsstatistik. Beräkningarna omfattar endast de företag som lämnat uppgifter vid båda de tillfällen mellan vilka jämförelse görs. Till följd härav kan endast i vissa fall hänsyn tas till de förändringar i sysselsättningen som betingas av tillkomsten av nya företag samt nedläggandet av företag.

Jämförelsen februari 1952—februari 1953 omfattar uppgifter från ca 6 400 arbetsställen med tillsammans ca 460 000 anställda.

I industrigruppsindelningen har vissa ändringar genomförts sedan föregående beräkningstillfälle. Omläggningen har företagits för att få bättre överensstämmelse med den av Förenta nationerna rekommenderade industrigruppsindelningen. De genomförda ändringarna är följande. Malmbrytning och metallindustri har uppdelats i två grupper 1) gruvindustri och 2) metall- och verkstadsindustri. Till gruppen gruvindustri har dessutom förts kolgruvor, vilka tidigare ingått i gruppen jord- och stenindustri. Pappers- och grafisk industri har uppdelats i grupperna 1) massafabriker och pappersbruk och 2) pappersvaru- och grafisk industri. (Denna uppdelning har använts för vissa redovisningar sedan maj 1952.) Dessutom har wallboardfabriker, som tidigare redovisats under gruppen träindustri, förts till gruppen massafabriker. Livsmedelsindustrin har uppdelats i två grupper 1) livsmedelsindustri och 2) dryckesvaru- och tobaksindustri. Inom livsmedelsindustrin har vidare vissa ändringar genomförts beträffande den förutvarande gruppen fiskberedningsanstalter och konservfabriker. Sålunda har köttkonservfabriker överförts till gruppen slakterier och charkuterier och återstoden av gruppen har uppdelats i två grupper, nämligen 1) fiskkonservfabriker och 2) fruktkonservindustri.

I tab. 1 kol. 2—4 anges hur antalet anställda arbetare förändrats inom olika industrigrupper från februari 1952 till februari 1953.

I genomsnitt för samtliga industrigrenar har antalet anställda minskat med 4,2 %. För manliga arbetare var nedgången 4,2 % och för kvinnliga 4,3 %.

Sysselsättningen har minskat inom alla huvudgrupper av industrin utom beträffande gruvindustri samt textil- och beklädnadsindustri. Bland undergrupper med minskat arbetarantal kan nämnas järn- och stålmanufaktur (— 12,5 %), mekaniska verkstäder (— 7,0 %), elektroteknisk industri (— 14,6 %), porslins-, kakel- och lergodsindustri (— 13,6 %), fanér- och plywoodfabriker (— 25,5 %), massafabriker (— 4,1 %), bomullsindustri (— 8,0 %) samt garverier (— 5,5 %). Ökat antal anställda arbetare har redovisats av bl. a. malmgruvor (+ 5,3 %), cementfabriker (+ 5,7 %),

Tab. 1. Sysselsättning och timförtjänst i februari 1953 för arbetare inom industrin

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Antal anställda arbetare exkl. permitterade i febr. 1953[1] Indextal (febr. 1952 = 100)			Genomsnittlig timförtjänst i febr. 1953[2] Indextal (maj 1952=100)		Genomsnittlig timförtjänst, kr, för vuxna män inom dyrortsgrupp[2]				
	båda könen	män	kvinnor	vuxna män	vuxna kvinnor	2	3	4	5	1–5
Gruvindustri	105·2	105·1	·	103·0	·	4·25	4·42	4·80	5·55	4·83
Malmgruvor	105·3	105·2	·	102·8	·	4·84	4·42	4·80	5·55	4·91
Kolgruvor	104·2	104·2	·	101·9	·	3·69	—	—	—	3·68
Metall- o. verkstadsind.	93·2	94·4	79·3	102·8	102·6	3·65	3·92	4·49	4·58	4·05
Järn-, stål- o. kopparverk	99·9	100·1	95·2	102·4	105·3	3·81	3·90	·	·	3·98
Järn- o. stålmanufaktur	87·5	89·2	74·4	101·0	103·3	3·64	3·88	4·13	4·96	3·86
Mekaniska verkstäder	93·0	93·4	84·3	102·0	102·8	3·57	4·02	4·31	4·70	4·08
Reparationsverkstäder	105·3	105·3	·	100·3	·	3·03	3·51	4·02	4·31	3·81
Skeppsvarv	105·8	105·8	—	104·4	·	3·74	3·99	4·88	·	4·45
Elektroteknisk industri	85·4	88·4	75·3	102·3	102·8	3·74	3·70	3·81	4·35	3·97
Annan metallindustri	84·9	85·5	82·1	101·7	99·8	3·88	3·73	4·04	4·50	3·88
Jord- och stenindustri	94·9	95·7	88·4	99·0	103·7	3·30	3·55	3·93	4·33	3·39
Torvindustri	93·0	92·9	·	98·9	·	3·05	·	—	—	2·95
Stenindustri	93·4	93·4	·	94·8	·	3·26	3·42	·	·	3·34
Kalk- och kritbruk	92·6	92·3	·	95·4	·	3·38	·	·	·	3·35
Cementfabriker	105·7	105·3	·	·	·	·	·	—	—	·
Cementvarufabriker	103·1	103·1	·	96·7	·	3·56	3·70	·	·	3·77
Tegelbruk	97·4	97·7	·	98·5	·	3·20	3·27	·	·	3·21
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	86·4	89·0	80·8	102·6	104·6	·	·	·	—	3·39
Glasindustri	94·4	93·5	101·7	99·8	105·4	3·44	·	·	·	3·31
Annan jord- o. stenindustri	100·5	100·4	·	97·7	·	·	3·92	·	·	3·84
Träindustri	95·5	95·9	80·7	99·7	98·7	3·22	3·37	3·49	3·68	3·33
Sågverk o. hyvlerier	98·2	98·4	·	98·3	·	3·23	3·32	3·46	3·55	3·33
Lådfabriker	93·3	93·7	·	100·5	·	·	·	·	—	3·25
Fanér- o. plywoodfabriker	74·5	78·2	·	100·6	·	—	·	·	—	3·58
Byggnadssnickerifabriker	98·4	98·7	·	100·9	·	3·14	3·39	3·48	·	3·27
Möbelfabriker	94·3	94·3	93·6	102·5	·	3·30	3·41	·	·	3·38
Svarveri- o. skidfabriker	88·9	89·3	·	100·3	·	3·23	3·20	·	·	3·35
Annan trävaruindustri	93·7	94·1	91·1	100·6	·	3·08	3·35	·	·	3·29
Massafabr. o. pappersbruk	95·8	95·9	94·1	98·4	101·1	3·51	3·70	3·79	·	3·64
Massafabriker	95·9	95·8	98·4	97·8	102·6	3·60	3·70	3·78	·	3·71
Pappersbruk o. pappfabr.	95·7	96·0	93·5	99·5	100·5	3·48	3·71	·	—	3·53
Pappersv.- o. grafisk ind.	96·3	97·8	91·5	99·8	101·5	3·40	3·91	4·29	4·52	4·20
Papp- o. pappersvaruind.	95·7	97·0	93·8	101·2	101·0	3·42	3·71	·	·	3·63
Grafisk industri	96·4	97·9	90·8	99·5	101·8	3·38	3·97	4·38	4·54	4·29
Livsmedelsindustri	99·9	98·6	103·0	99·0	99·9	3·15	3·27	3·52	3·80	3·40
Kvarnar	95·6	95·3	·	97·4	·	·	3·13	·	—	3·20
Bageriindustri	100·1	99·1	102·1	98·7	100·2	·	3·42	3·60	3·66	3·50
Sockerindustri	88·0	87·1	96·5	98·5	101·5	·	·	·	·	3·22
Choklad- o. konfektind.	105·9	104·9	106·5	103·6	101·9	·	3·16	3·46	4·36	3·67
Mejeriindustri	101·8	101·8	101·8	98·9	97·3	3·25	3·22	·	·	3·47
Slakterier o. charkuterier	100·1	99·7	101·8	98·1	97·7	3·20	3·27	3·43	3·71	3·38
Fiskkonservfabriker	104·3	101·0	106·3	99·1	103·9	·	3·02	·	·	3·14
Fruktkonservindustri	107·3	109·6	105·8	102·6	99·6	·	·	—	·	3·18
Margarinindustri	93·0	91·5	·	102·9	·	—	·	·	·	3·48
Annan livsmedelsindustri	96·5	102·4	80·4	101·0	·	·	·	·	·	3·34

[1] För grupper om mindre än 200 arbetare har indextal ej beräknats.

[2] Utom i ett par undantagsfall meddelas uppgifter rörande genomsnittlig timförtjänst endast, då antalet redovisade företag utgör minst 10 och antalet på en vecka utgjorda arbetstimmar minst 10 000. I uppgifterna ingår ej sjuklön, semesterlön och naturaförmåner.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING OCH TIMFÖRTJÄNST I FEBRUARI 1953 FÖR ARBETARE INOM INDUSTRIN

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Antal anställda arbetare exkl. permitterade i febr. 1953 Indextal (febr. 1952 = 100)			Genomsnittlig timförtjänst i febr. 1953 Indextal (maj 1952 = 100)		Genomsnittlig timförtjänst, kr, för vuxna män inom dyrortsgrupp				
	båda könen	män	kvinnor	vuxna män	vuxna kvinnor	2	3	4	5	1–5
Dryckesvaru- o. tobaksind.	97·8	99·2	94·4	101·5	99·1	3·06	3·06	3·49	3·67	3·32
Bryggerier o. läskedrycksf.	98·4	99·4	93·7	101·5	97·8	3·06	3·03	3·44	3·67	3·30
Tobaksfabriker	95·7	97·7	94·9	100·6	100·4	·	·	·	—	3·52
Textil- o. beklädnadsind. .	100·2	98·5	101·2	101·7	101·8	3·11	3·24	3·36	3·79	3·23
Ylleindustri	101·5	103·5	105·5	102·3	103·2	3·10	3·19	·	—	3·16
Bomullsindustri	92·0	94·2	89·5	102·2	102·1	3·12	3·15	·	·	3·15
Linne- o. juteindustri . .	99·2	99·1	99·3	100·8	101·7	·	·	·	—	3·11
Trikåfabriker	103·2	100·0	104·3	103·6	102·8	3·10	3·33	3·20	·	3·28
Sömnadsindustri	104·2	102·4	104·7	100·5	101·2	3·04	3·27	3·58	3·85	3·32
Hatt- o. mössfabriker . .	102·5	107·6	100·9	100·1	101·6	·	3·50	·	·	3·54
Annan hithörande industri	94·9	95·2	94·4	101·1	100·8	3·26	3·30	·	3·64	3·31
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	99·9	97·4	104·2	102·0	102·2	3·44	3·60	3·71	4·02	3·58
Garverier	94·5	94·7	92·2	104·0	·	·	3·66	—	—	3·53
Päls- o. skinnvarufabriker	94·1	96·9	91·7	104·7	105·2	·	3·62	·	·	3·71
Skoindustri	105·5	102·5	110·2	103·0	102·0	3·22	3·54	·	·	3·49
Andra lädervarufabriker .	101·6	99·5	105·4	100·8	102·8	·	3·42	3·89	·	3·59
Gummivarufabriker . . .	98·0	93·7	105·9	100·8	100·4	·	·	·	·	3·67
Annan hithörande industri	96·8	97·9	93·2	96·6	·	·	·	·	·	3·43
Kemisk-teknisk industri .	93·1	93·8	90·7	100·6	102·9	3·46	3·70	3·82	3·75	3·68
Färg-, olje- o. parfymfabr.	98·8	97·7	103·0	99·7	101·2	·	3·50	3·83	3·72	3·69
Sprängämnesfabriker . .	103·0	101·6	105·7	104·1	105·8	·	·	·	·	4·29
Tändsticksfabriker . . .	75·8	80·6	69·6	98·6	102·1	·	·	—	—	3·16
Annan kemisk-tekn. ind.	92·5	92·8	90·4	100·3	102·5	3·57	3·55	3·81	3·77	3·64
Samtl. industrigrupper	**95·8**	**95·8**	**95·7**	**101·3**	**101·4**	**3·49**	**3·73**	**4·14**	**4·47**	**3·82**

Tab. 2. Indextal (februari 1952 = 100) för sysselsättningen inom företag av olika storlek i februari 1953

Industrigrupper	Företag, vilka februari 1952 sysselsatte								
	1—10 arb.	11—25 arb.	26—50 arb.	51—100 arb.	101—200 arb.	201—500 arb.	501—1 000 arb.	över 1 000 arb.	Samtliga grupper
Gruvindustri	·	·	109·2	99·0	105·0	105·6	—	·	105·2
Metall- o. verkstadsindustri .	94·3	91·5	91·3	86·8	89·7	90·2	92·4	97·6	93·2
Jord- och stenindustri . . .	95·6	96·5	95·7	97·3	96·4	96·5	101·0	·	94·9
Träindustri	109·8	99·7	95·1	93·6	96·0	89·8	·	—	95·5
Massafabriker o. pappersbruk	·	·	99·1	95·9	94·6	95·1	96·9	·	95·8
Pappersvaru- o. grafisk ind. .	95·7	99·7	99·5	95·4	94·2	97·6	·	·	96·8
Livsmedelsindustri	104·9	101·5	97·1	101·2	99·4	97·5	101·1	—	99·9
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	94·9	100·5	98·0	98·6	99·7	95·7	—	—	97·8
Textil- o. beklädnadsindustri	107·1	98·9	101·7	101·4	102·5	99·8	93·6	98·9	100·2
Läder-, hår- o. gummivaruind.	106·4	100·9	101·0	107·5	97·4	93·2	·	·	99·9
Kemisk-teknisk industri . .	97·8	94·4	92·6	97·9	97·0	87·7	92·1	·	93·1
Samtliga industrigrupper	**101·0**	**97·2**	**96·2**	**95·7**	**96·0**	**93·8**	**94·5**	**97·2**	**95·8**

Tab. 3. Indextal (november 1952 = 100) för utbetald lönesumma och antal utförda arbetstimmar i februari 1953

Industrigrupper	Utbetald lönesumma	Antal utförda arbetstimmar	Industrigrupper	Utbetald lönesumma	Antal utförda arbetstimmar
Gruvindustri	100·7	100·3	*Livsmedelsindustri*	85·1	84·8
Metall- o. verkstadsindustri	96·9	95·8	Därav:		
Järn-, stål- o. kopparverk	98·3	98·3	Bageriindustri	95·7	95·4
Järn- o. stålmanufaktur	92·6	92·6	Sockerindustri	44·8	45·9
Mekaniska verkstäder	96·5	95·6	Choklad- o. konfektind.	88·7	85·0
Reparationsverkstäder	100·5	99·1	Mejeriindustri	100·0	98·9
Skeppsvarv	103·1	99·8	Slakterier o. charkuterier	97·1	97·3
Elektroteknisk industri	95·3	93·6	*Dryckesvaru- o. tobaksind.*	97·4	96·2
Annan metallindustri	91·7	91·5	Bryggerier o. läskedrycksf.	97·5	96·1
Jord- o. stenindustri	92·7	93·1	Tobaksfabriker	97·1	96·3
Därav:			*Textil- o. beklädnadsind.*	101·8	101·3
Cementfabriker	101·7	98·6	Därav:		
Cementvarufabriker	91·4	94·7	Ylleindustri	102·9	102·7
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	95·1	93·5	Bomullsindustri	101·0	100·7
Glasindustri	94·5	94·0	Linne- o. juteindustri	96·9	97·8
Träindustri	92·8	94·3	Trikåfabriker	101·1	100·7
Därav:			Sömnadsindustri	102·2	101·5
Sågverk o. hyvlerier	91·6	93·8			
Byggnadssnickerifabriker	99·4	98·8	*Läder-, hår- o. gummiv.-ind.*	98·8	98·6
Möbelfabriker	89·5	92·1	Därav:		
Svarveri- o. skidfabriker	95·1	93·6	Garverier	101·9	100·9
Massafabr. o. pappersbruk	99·1	99·2	Skoindustri	103·8	102·9
Massafabriker	99·4	99·2	Gummivarufabriker	95·6	96·1
Pappersbruk o. pappfabr.	98·8	99·1	*Kemisk-teknisk industri*	96·8	96·2
Pappersv.- o. grafisk ind.	95·5	95·1	Därav:		
Papp- o. pappersvaruind.	94·5	95·2	Tändsticksfabriker	96·1	96·7
Grafisk industri	95·7	95·1	Samtliga industrigrupper	96·6	96·1

choklad- och konfektindustri (+ 5,9 %), fruktkonservindustri (+ 7,3 %), ylleindustri (+ 4,5 %), sömnadsindustri (+ 4,2 %) samt skoindustri (+ 5,5 %).

I diagrammet på sid. 351 visas sysselsättningsutvecklingen för 8 olika industrigrupper samt genomsnittet för samtliga industrigrupper från februari 1951 till mars 1953.

I tab. 2 anges hur antalet anställda arbetare förändrats inom företag av olika storlek fördelade på industrigrupper. Antalet arbetare har minskat inom alla storleksgrupperna utom i fråga om den minsta storleksgruppen (företag med 1—10 anställda arbetare). Inom övriga storleksgrupper varierar nedgången mellan ca 3—6 %.

Tab. 3 belyser hur den utbetalda lönesumman och antalet utförda arbetstimmar förändrats mellan november 1952 och februari 1953. I genomsnitt för hela industrin hade den utbetalda lönesumman minskat med 3,4 % och antalet utförda arbetstimmar med 3,9 %.

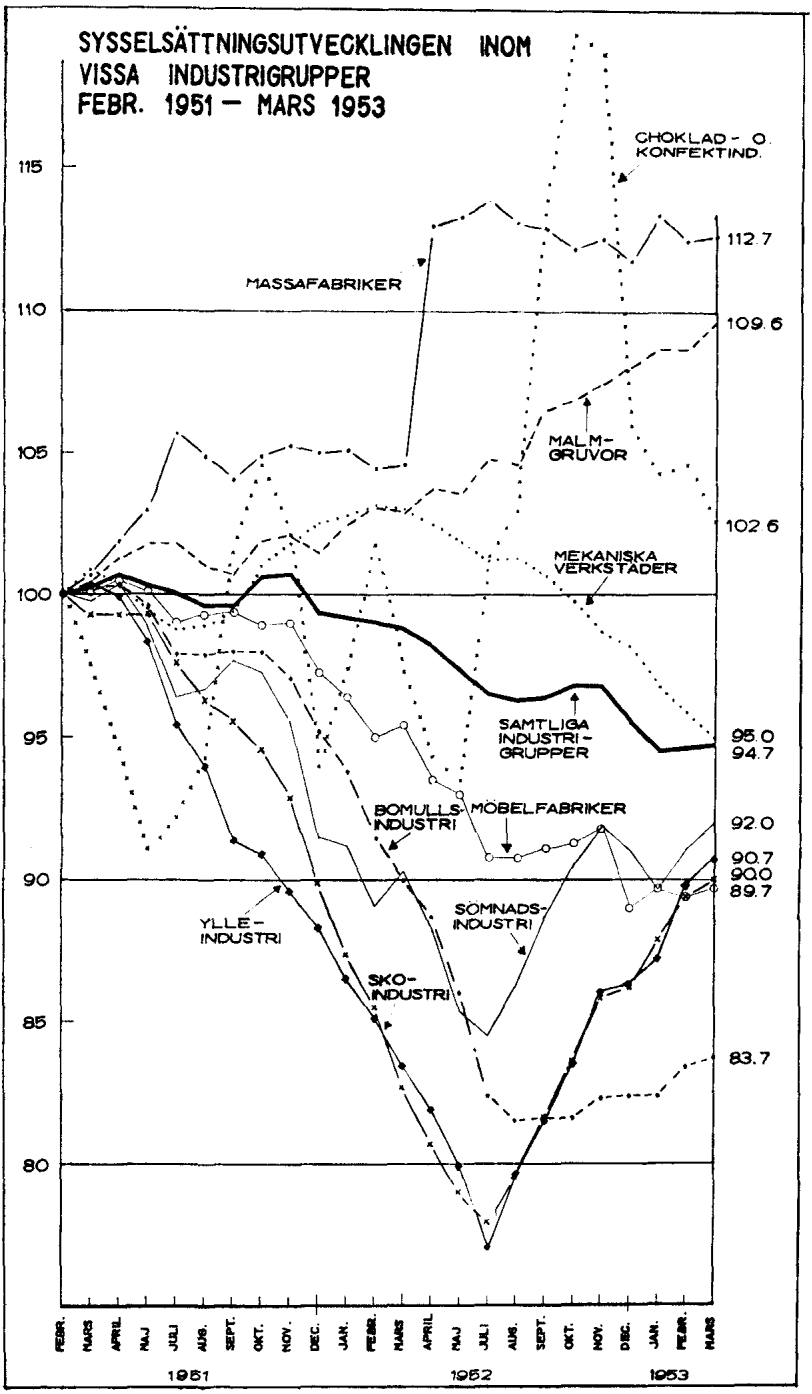
SYSSELSÄTTNINGSUTVECKLINGEN INOM
VISSA INDUSTRIGRUPPER
FEBR. 1951 – MARS 1953
CHOKLAD- O. KONFEKTIND.
MASSAFABRIKER
MALM-GRUVOR
MEKANISKA VERKSTÄDER
SAMTLIGA INDUSTRI-GRUPPER
BOMULLS-INDUSTRI
MÖBELFABRIKER
SÖMNADS-INDUSTRI
YLLE-INDUSTRI
SKO-INDUSTRI
115
110
105
100
95
90
85
80
112.7
109.6
102.6
95.0
94.7
92.0
90.7
90.0
89.7
83.7
FEBR. MARS APRIL MAJ JULI AUG. SEPT. OKT. NOV. DEC. JAN. FEBR. MARS APRIL MAJ JULI AUG. SEPT. OKT. NOV. DEC. JAN. FEBR. MARS
1951
1952
1953

Omsättningen av arbetskraft mätt i det procentuella antalet arbetare, som under loppet av en vecka tagit anställning resp. slutat sin anställning, redovisas i nedanstående tablå. I genomsnitt för samtliga industrigrupper var det relativa antalet såväl nyanställda som avgångna arbetare 0,5 % i februari 1953 eller samma antal som vid undersökningstillfället i november 1952. I maj 1952 var antalet nyanställda 0,6 % och antalet avgångna 0,8 % och för augusti 1952 var antalet 0,7 resp. 0,8 %. Av de arbetare, som under redovisningsperioden i februari 1953 slutat sin anställning, hade 26 % redovisats som uppsagda av arbetsgivaren. Motsvarande antal vid de fyra närmast föregående beräkningstillfällena var: november 1952 23 %, augusti 1952 13 %, maj 1952 12% samt februari 1952 14 %.

Antalet under en vecka avgångna resp. nyanställda arbetare i procent av totalantalet anställda

Industrigrupper	Avgångna arbetare					Nyanställda arbetare				
	febr. 1953	nov. 1952	aug. 1952	maj 1952	febr. 1952	febr. 1953	nov. 1952	aug. 1952	maj 1952	febr. 1952
Samtliga industrigrupper . .	0·5	0·5	0·8	0·8	0·6	0·5	0·5	0·7	0·6	0·5
Därav:										
Trikåfabriker	0·7	0·5	0·9	0·9	0·9	1·0	0·9	1·1	0·2	0·3
Sömnadsindustri	0·7	0·6	1·0	1·0	0·8	1·0	1·1	1·3	0·5	0·6
Järn- och stålmanufaktur .	0·6	0·5	0·7	0·7	0·6	0·2	0·3	0·6	0·5	0·7
Skeppsvarv	0·6	0·4	1·1	1·1	0·7	0·6	0·6	1·0	1·3	1·1
Elektroteknisk industri .	0·6	0·6	0·9	1·1	0·6	0·3	0·3	0·8	0·4	0·6
Ylleindustri	0·6	0·4	0·7	0·8	0·5	0·8	1·0	1·0	0·4	0·1
Järn-, stål- o. kopparverk	0·5	0·5	0·8	1·0	0·6	0·3	0·7	0·8	0·7	0·6
Mekaniska verkstäder . .	0·4	0·4	0·8	0·8	0·6	0·2	0·3	0·7	0·5	0·6
Sågverk och hyvlerier . .	0·4	0·5	0·9	0·6	0·5	0·9	0·4	0·6	0·7	0·4
Bomullsindustri	0·3	0·4	0·6	0·7	0·5	0·5	0·4	0·4	0·1	0·4

I tab. 4 redovisas förekomsten av deltidsarbete (inskränkning av arbetstiden som sammanhänger med arbetstagarens personliga förhållanden) samt korttidsarbete (inskränkning av arbetstiden på grund av driftsförhållandena vid företaget). Antalet arbetare med deltidsarbete företer endast obetydliga förändringar mellan de två jämförelsetillfällena. I fråga om antalet

Tab. 4. Antal arbetare med deltidsarbete och förkortad arbetstid i % av samtliga arbetare

Industrigrupper	Februari 1952		Februari 1953	
	Deltid	Korttid	Deltid	Korttid
Gruvindustri	0·1	0·8	·	0·1
Metall- o. verkstadsindustri	0·5	0·1	0·4	2·6
Jord- o. stenindustri	2·0	0·9	1·9	1·0
Träindustri	0·4	1·6	0·5	1·0
Massafabriker och pappersbruk	0·5	·	0·5	0·1
Pappersvaru- och grafisk industri	0·5	0·1	0·5	·
Livsmedelsindustri	2·4	0·8	2·2	0·2
Dryckesvaru- o. tobaksindustri	1·1	1·8	1·0	2·2
Textil- o. beklädnadsindustri	5·6	5·6	5·4	0·8
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	2·7	2·1	2·7	0·2
Kemisk-teknisk industri	2·3	0·2	2·3	0·2
Samtliga industrigrupper	1·6	1·3	1·5	1·4

arbetare med förkortad arbetstid har vissa förskjutningar ägt rum mellan februari 1952 och februari 1953. Inom exempelvis metall- och verkstadsindustrin ökade antalet från 0,1 % i februari 1952 till 2,6 % i februari 1953, medan antalet inom livsmedelsindustrin, textil- och beklädnadsindustrin samt läder-, hår- och gummivaruindustrin minskade från resp. 0,8 till 0,2 %, 5,6 till 0,8 % och 2,1 till 0,2 %.

Löneförhållanden. Beräkningarna angående löneförhållandena grundar sig på uppgifter från ca 6 000 företag med ca 20,3 miljoner arbetstimmar under en sexdagarsperiod.

Beträffande industrigruppsindelningen har samma ändringar vidtagits som redovisats ovan i fråga om sysselsättningsstatistiken.

I tab. 1 kol. 5 och 6 redovisas den genomsnittliga timförtjänstens förändring från maj 1952 till februari 1953. Jämförelse med februari 1952 har icke kunnat göras på grund av att ett betydande antal företag vid redovisningstillfället i februari 1952 icke hunnit tillämpa de från och med årsskiftet gällande nyingångna kollektivavtalen. I kol. 7—11 anges timförtjänsten i februari 1953 för vuxna män inom var och en av dyrortsgrupperna 2—5 samt medeltal för hela riket (dyrortsgrupperna 1—5). I genomsnitt för hela riket och samtliga industrigrupper steg timförtjänsten för vuxna män med 1,3 % och för vuxna kvinnor med 1,4 % från maj 1952 till februari 1953. Beträffande löneutvecklingen inom olika industrigrupper kan nämnas, att timförtjänsten för vuxna män inom vissa branscher stigit med 3—5 %, medan förtjänsten inom en del grupper sjunkit med 4—5 %.

I tab. 5 redovisas timförtjänstens förändring inom olika industrigrupper i Stockholm samt i tab. 6 och 7 förändringen i genomsnitt för hela riket inom olika industrigrupper från februari 1947 resp. november 1952. Beträffande indexserien med februari 1947 lika med 100 har indextal framräknats för de efter nya industrigruppsindelningen tillkomna grupperna gruvindustri, metall- och verkstadsindustri, massafabriker och pappersbruk, pappersvaru- och grafisk industri, livsmedelsindustri (exkl. dryckesvaru- och tobaksindustri) samt drykesvaru- och tobaksindustri. I fråga om jord-

Tab. 5. Indextal (maj 1952 = 100) för genomsnittlig timförtjänst[1] i Stockholm i februari 1953

Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för		Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för	
	vuxna män	vuxna kvinnor		vuxna män	vuxna kvinnor
Metall- o. verkstadsindustri	100·7	100·6	Textil- o. beklädnadsindustri	101·5	100·2
Jord- o. stenindustri	99·4	·	Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·8	·
Träindustri	100·8	·	Kemisk-teknisk industri	97·9	102·9
Pappersvaru- o. grafisk ind.	99·2	101·7	Samtliga industrigrupper	**100·0**	**100·6**
Livsmedelsindustri	97·4	100·8			

[1] Se not 2 till tab. 1.

Tab. 6. Indextal (februari 1947 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin

	febr. 1950	maj 1950	aug. 1950	nov. 1950	febr. 1951	maj 1951	aug. 1951	nov. 1951	febr. 1952	maj 1952	aug. 1952	nov. 1952	febr. 1953
Gruvindustri . . .	132·4	136·6	132·8	139·7	151·6	159·8	156·4	165·9	187·8	191·6	188·7	196·1	196·9
Metall- o. verkstadsindustri . .	127·8	131·0	131·1	134·1	149·8	155·2	161·6	166·8	183·4	189·2	190·1	191·6	193·9
därav: verkstadsindustri m. m.[1]	127·2	129·9	130·2	132·9	148·8	153·5	159·8	164·6	181·6	187·2	187·9	189·2	191·7
Jord- o. stenind. .	133·9	138·2	139·2	139·2	—	165·8	169·1	171·8	192·2	196·5	197·5	196·9	196·1
Träindustri . . .	123·7	127·8	129·3	131·5	—	157·8	160·3	161·7	183·0	186·0	186·4	188·3	185·8
Massafabr. o. pappersbruk	125·8	131·6	130·8	134·3	—	173·5	173·8	175·9	198·8	201·1	197·9	199·1	199·1
Pappersv.-o. graf. ind.	128·2	126·2	125·9	126·5	—	151·5	152·4	153·5	170·2	175·1	174·7	174·0	174·7
Livsmedelsindustri	125·1	128·2	127·8	128·2	—	156·7	156·1	158·9	175·1	178·6	176·6	176·2	176·9
Dryckesvaru- o. tobaksindustri .	117·0	118·6	116·6	117·3	—	141·3	140·0	141·5	164·7	166·5	165·7	167·0	169·0
Textil- o. beklädnadsindustri . .	128·2	130·0	130·9	132·2	—	155·1	155·7	156·8	174·8	177·9	178·4	178·2	179·1
Läder-, hår- o. gummivaruindustri .	132·9	135·6	136·0	138·2	—	157·4	159·0	160·4	180·8	181·4	182·7	183·1	183·5
Kemisk-teknisk ind.	125·4	129·4	130·0	131·8	—	153·0	153·0	158·4	177·6	182·2	180·2	182·4	183·7
Samtl. ind.-grupper	**127·6**	**130·9**	**130·9**	**133·4**	—	**157·4**	**160·5**	**164·5**	**183·9**	**188·4**	**188·0**	**189·1**	**190·0**

och stenindustri samt träindustri, vilka även berörts av ändringarna i industrigruppsindelningen (se ovan), har omräkning av tidigare indextal ej företagits. För den förutvarande gruppen, malmbrytning och metallindustri, kommer även i fortsättningen under en övergångstid indextal med februari 1947 lika med 100 att beräknas. För februari 1953 är indextalet för denna grupp 194,6. Motsvarande indextal för november 1952 är 192,5.

Tab. 7. Indextal (november 1952 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin i februari 1953

	Samtliga arb.[2]	Vuxna män	Vuxna kv.		Samtliga arb.[2]	Vuxna män	Vuxna kv.
Gruvindustri	100·4	100·3	99·8	Träindustri	98·4	98·1	97·2
Metall- o. verkstadsindustri	101·2	100·9	100·0	Massafabr. o. pappersbruk .	100·0	99·9	98·8
därav: verkstadsind. m. m.	101·3	101·0	99·9	Pappersvaru- o. grafisk ind.	100·4	100·0	98·4
järn- o. stålmanufaktur	100·0	99·5	100·1	Livsmedelsindustri	100·4	100·3	101·1
mekaniska verkstäder .	100·9	100·7	100·2	Dryckesvaru- o. tobaksind.	101·2	101·3	100·5
reparationsverkstäder .	101·3	100·8	·	Textil- o. beklädnadsind. .	100·5	100·6	100·6
skeppsvarv	103·3	103·2	·	Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·2	100·0	100·3
elektroteknisk industri	101·8	101·3	99·9	Kemisk-teknisk industri . .	100·7	100·2	101·2
annan metallindustri .	100·2	100·2	98·6	Samtliga industrigrupper	**100·5**	**100·4**	**100·3**
Jord- o. stenindustri . . .	99·6	99·4	101·6				

[1] Häri ingår grupperna järn- och stålmanufaktur, mekaniska verkstäder, reparationsverkstäder, skeppsvarv, elektroteknisk industri och annan metallindustri. — [2] Inkl. minderåriga.

A. N—t

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsatta arbetare i slutet av april 1953 i jämförelse med slutet av mars 1953 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i april 1953 anställda arbetare[1] (exkl. permitterade)			Indextal (mars 1953 = 100)[2]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Gruvindustri	64	10 220	175	10 395	99·9	·	100·0	99·8	—	7·3
Malmgruvor	52	9 542	174	9 716	100·3	·	100·3	100·1	—	7·2
Kolgruvor	12	678	1	679	94·7	·	94·7	96·0	—	9·3
Metall- o. verkstadsind.	2 129	177 147	12 654	189 801	99·2	98·4	99·2	99·1	0·6	6·2
Järn-, stål- o. kopparverk	54	27 107	661	27 768	99·3	100·0	99·3	99·2	0·3	6·7
Järn- o. stålmanufaktur	414	19 094	1 958	21 052	99·0	98·4	99·0	98·8	1·1	5·5
Mekaniska verkstäder	837	76 851	3 257	80 108	99·3	98·5	99·3	99·0	0·8	6·0
Reparationsverkstäder	307	7 664	21	7 685	100·1	·	100·1	100·9	·	4·3
Skeppsvarv	69	17 508	—	17 508	99·5	—	99·5	99·5	0·1	8·3
Elektroteknisk industri	167	20 260	5 001	25 261	98·3	98·3	98·3	98·6	0·1	6·0
Annan metallindustri	281	8 663	1 756	10 419	99·2	97·9	99·0	99·2	1·9	5·2
Jord- o. stenindustri	582	25 476	2 464	27 940	102·6	99·7	102·3	102·1	0·8	5·1
Torvindustri	45	423	8	431	120·9	·	121·8	122·9	3·8	5·1
Stenindustri	119	4 006	7	4 013	101·2	·	101·2	101·1	0·9	3·9
Kalk- o. kritbruk	40	1 559	20	1 579	102·8	·	103·0	101·4	0·1	5·4
Cementfabriker	8	2 009	36	2 045	102·7	·	102·7	102·6	—	5·4
Cementvarufabriker	97	2 604	45	2 649	101·5	·	101·5	101·0	0·2	4·9
Tegelbruk	143	5 187	86	5 273	108·5	·	108·5	109·1	1·1	5·2
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	25	3 767	1 645	5 412	99·6	99·1	99·4	99·6	0·7	4·3
Glasindustri	67	4 166	599	4 765	99·6	99·3	99·6	98·6	1·0	5·4
Annan jord- o. stenindustri	38	1 755	18	1 773	101·3	·	101·3	100·7	1·5	8·1
Träindustri	1 181	37 463	1 078	38 541	102·1	109 2	102·2	102·0	0·5	3·7
Sågverk o. hyvlerier	440	18 372	278	18 650	103·3	130·5	104·2	104·2	0·1	3·4
Lådfabriker	26	638	27	665	95·4	·	95·3	95·4	1·6	3·7
Fanér- o. plywoodfabriker	16	1 438	96	1 534	100·8	·	101·1	100·5	0·1	4·2
Byggnadssnickerifabriker	192	6 210	53	6 263	101·0	·	101·0	100·6	0·4	3·7
Möbelfabriker	328	6 698	212	6 910	99·6	103·4	99·7	98·9	1·2	4·0
Svarveri- o. skidfabriker	91	2 504	165	2 669	101·4	·	101·4	101·1	0·6	4·9
Annan trävaruindustri	88	1 603	247	1 850	101·5	106·0	102·1	102·5	2·2	3·4
Massafabr. o. pappersbruk	136	34 745	2 461	37 206	99·9	102·2	100·1	100·2	0·5	5·9
Massafabriker	77	20 463	387	20 850	99·3	105·2	99·4	99·9	0·1	5·6
Pappersbruk o. pappfabr.	59	14 282	2 074	16 356	100·8	101·6	100·9	100·5	1·1	6·3
Pappersv.- o. grafisk ind.	537	16 773	4 812	21 585	98·8	99·5	98·9	98·9	·	5·5
Papp- o. pappersvaruind.	101	1 906	1 365	3 271	89·3	97·2	92·4	92·0	0·1	4·2
Grafisk industri	436	14 867	3 447	18 314	100·2	100·4	100·2	100 3	·	5·8
Livsmedelsindustri	761	20 794	8 932	29 726	100·2	98·4	99·0	99·0	1·6	6·4
Kvarnar	40	1 046	130	1 176	99·2	·	98·3	97·1	1·0	6·3
Bageriindustri	234	4 665	2 346	7 011	100·3	100·7	100·4	101·0	0·7	6·4
Sockerindustri	25	2 402	254	2 656	102·0	98·8	101·7	101·9	1·4	5·2
Choklad- o. konfektind.	58	1 326	2 418	3 744	99·8	101·1	100·6	100·9	—	6·0
Mejeriindustri	83	2 967	378	3 345	102·7	101·1	102·5	101·1	0 6	7·0
Slakterier o. charkuterier	174	5 923	1 337	7 260	99·5	98·3	99·2	98·6	0·1	7·7
Fiskkonservfabriker m. m.	51	740	1 022	1 762	98·1	85·3	90·3	89·2	10 8	6·8
Fruktkonservindustri	29	570	680	1 250	101·6	82·0	89·9	92·7	8·8	4·4
Margarinindustri	8	276	84	360	101·1	·	100·8	100·9	—	5·8
Annan livsmedelsindustri	62	879	283	1 162	94·3	94·3	94·3	95·4	1·9	2·8

[1] I antalet ingår ej arbetare som är frånvarande på grund av arbetskonflikt.
[2] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV APRIL 1953

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i april 1953 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (mars 1953 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Dryckesvaru- o. tobaksind.	183	5 533	2 092	7 625	100·9	100·8	100·8	100·3	0·3	7·9
Bryggerier o. läskedrycksf.	174	5 079	996	6 075	101·0	103·3	101·4	100·0	0·1	7·8
Tobaksfabriker	9	454	1 096	1 550	99·1	98·6	98·7	101·6	1·0	8·4
Textil- o. beklädnadsind. .	957	28 465	47 495	75 960	100·1	100·0	100·0	100·0	0·2	5·0
Ylleindustri	77	5 117	4 965	10 082	99·5	99·7	99·6	99·1	0·2	6·0
Bomullsindustri	68	8 838	7 359	16 197	100·2	99·5	99·9	99·8	0·1	5·6
Linne- o. juteindustri . .	12	1 473	1 443	2 916	99·2	97·2	98·2	97·8	—	8·3
Trikåfabriker	145	2 138	6 468	8 606	100·2	101·4	101·1	101·4	0·2	5·1
Sömnadsindustri	446	5 259	22 059	27 318	100·8	100·0	100·1	100·3	0·1	4·2
Hatt- o. mössfabriker . .	40	415	1 328	1 743	99·5	100·3	100·1	101·5	—	3·7
Annan hithörande industri	169	5 225	3 873	9 098	100·1	99·8	100·0	99·5	0·6	4·5
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	360	12 781	7 204	19 985	100·8	99·9	100·5	100·5	0·3	5·1
Garverier	29	2 097	178	2 275	100·1	·	100·0	100·0	0·1	5·6
Päls- o. skinnvarufabr. .	85	1 052	1 066	2 118	100·5	100·1	100·3	100·8	1·1	3·6
Skoindustri	132	3 626	2 646	6 272	100·4	99·1	99·9	99·7	0·3	4·4
Andra lädervarufabriker .	55	1 010	674	1 684	99·8	100·7	99·9	99·1	0·4	4·2
Gummivarufabriker . . .	16	4 298	2 435	6 733	102·0	100·3	101·4	101·7	—	6·7
Annan hithörande industri	43	698	205	903	100·4	101·5	100·7	100·8	0·3	3·8
Kemisk-teknisk industri .	298	13 897	3 736	17 633	99·7	99·8	99·7	99·5	0·1	7·0
Färg-, olje- o. parfymfabr.	104	3 604	1 053	4 657	100·7	99·4	100·4	99·5	0·1	7·2
Sprängämnesfabriker . .	6	1 388	659	2 047	99·8	99·7	99·8	98·3	—	7·8
Tändsticksfabriker . . .	7	1 060	704	1 764	99·1	100·1	99·5	99·8	—	8·3
Annan kemisk-tekn. ind. .	181	7 845	1 320	9 165	99·3	100·0	99·4	99·8	0·2	6·5
Samtl. industrigrupper	7 191	383 294	93 103	476 397	100·0	99·5	99·9	99·8	0·5	5·7
Statl. verk o. byggnadsarb.	235	49 466	1 897	51 363	99·6	100·2	99·6	99·1	0·3	7·3
Mek. o. elektr. verkstäder	90	13 347	555	13 902	99·6	101·5	99·7	99·6	—	7·8
Skeppsvarv	3	3 276	31	3 307	99·8	·	99·8	101·1	—	8·3
Beklädn.verkst., förråd o. d.	57	847	539	1 386	100·8	99·4	100·3	101·8	—	5·0
Sprängämnesfabriker . .	3	727	462	1 189	98·9	98·5	98·8	98·4	—	5·6
Byggnads- o. anläggn.-arb.	82	31 269	310	31 579	99·6	102·3	99·6	98·6	0·5	7·2

Tab. 2. Förändringen i antalet anställda industriarbetare april 1952—april 1953. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1952								1953			
	april	maj	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april
Gruvindustri	100·0	100·1	101·1	101·2	102·9	103·3	104·3	104·6	105·0	104·8	105·2	105·2
Metall- o. verkstadsind. . .	100·0	99·0	98·0	98·0	97·7	97·3	96·6	95·6	94·5	93·8	93·0	92·3
Jord- och stenindustri . . .	100·0	102·1	103·9	101·8	100·0	98·5	97·1	95·2	92·2	92·8	93·9	96·1
Träindustri	100·0	99·7	96·9	95·7	94·8	94·9	94·0	91·9	91·1	92·7	94·6	96·7
Massafabr. o. pappersbruk .	100·0	99·3	98·7	97·8	97·4	97·6	97·7	97·3	98·0	97·4	97·4	97·5
Pappersv.- o. grafisk industri .	100·0	99·4	98·4	98·3	98·3	98·4	99·5	98·9	97·1	97·0	97·5	96·4
Livsmedelsindustri	100·0	101·4	105·9	105·9	107·1	112·5	111·9	102·4	98·8	99·0	99·2	98·2
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	100·0	103·3	109·6	104·0	98·8	97·1	96·6	100·9	96·1	94·8	98·1	98·9
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	96·9	94·2	95·5	97·5	99·2	101·0	100·7	100·5	102·2	102·9	102·9
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	97·6	95·6	96·5	98·4	100·9	103·0	102·9	103·3	104·4	105·0	105·5
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	97·0	94·7	94·2	94·7	94·5	93·6	92·5	92·0	92·5	93·1	92·8
Samtliga industrigrupper	100·0	99·1	98·3	98·1	98·2	98·6	98·6	97·3	96·3	96·4	96·5	96·4

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under april 1953

	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen			
				Tillsatta platser					
	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Totalt	därav 1-dagsplats	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Summa april 1950 . . .	119 838	152 471	149 252	91 820	—	—	44 948	63 021	30 137
» » 1951 . . .	112 145	155 807	174 407	105 131	—	34 552	47 294	62 807	32 109
» » 1952 . . .	114 182	142 494	130 719	84 242	—	38 559	50 503	54 764	30 726
» mars 1953 . . .	134 792	165 613	118 764	87 572	27 724	37 438	49 781	50 567	31 208
» **april 1953** . . .	124 589	152 506	119 765	84 189	25 898	37 191	48 450	51 719	29 668
Därav									
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	4 635	5 158	5 676	3 427	178	485	480	591	498
Skogsbruk	5 055	5 818	2 643	2 198	169	1	1	180	109
Malmbrytn. o. metallind. .	11 557	12 529	6 042	3 021	33	829	899	296	152
Trä-, graf. o. pappersind. .	3 574	3 831	2 606	1 668	4	309	340	220	106
Byggnadsverksamhet . . .	22 680	24 089	14 517	13 281	88	15	17	1	1
Övriga industrigrupper . .	8 585	9 352	7 490	3 820	51	3 710	4 000	3 974	1 491
Samfärdsel o. handel . .	23 206	34 185	34 365	27 058	11 853	7 668	10 846	14 078	8 502
Förvaltning o. fria yrken .	13 931	16 606	11 199	7 616	3 662	5 390	5 963	4 922	2 689
Sjukvård o. husligt arbete	11 799	18 507	26 220	15 283	7 518	11 609	18 289	25 825	15 058
Därav under 18 år . . .	13 133	13 367	10 202	6 107	409	6 889	6 918	5 223	2 980

Tab. 4. Arbetslösheten inom vissa erkända arbetslöshetskassor under jan.—febr. 1953 och 1952

Arbetslöshetskassor (1 000-tal medl. inom parentes)	Arbetslöshetsprocent				Arbetslöshetskassor (1 000-tal medl. inom parentes)	Arbetslöshetsprocent			
	januari		februari			januari		februari	
	1953	1952	1953	1952		1953	1952	1953	1952
Lantarbetarnas (37)	12·0	9·1	8·9	6·9	Byggnadsarbetarnas (118) . .	13·5	9·5	17·9	11·5
Skogs- o. flottningsarb. (25) .	8·4	6·0	6·2	3·7	Elektrikernas (19)	2·9	1·8	2·7	1·1
Gjuteriarbetarnas (12)	7·3	1·9	4·5	1·5	Murarnas (13)	32·9	24·5	33·6	23·8
Gruvindustriarbetarnas (11) .	2·5	1·8	2·2	1·7	Målarnas (18)	34·8	24·6	27·2	22·0
Metallindustriarbetarnas (230)	4·8	1·8	4·8	1·8	Vägarbetarnas (18)	16·5	15·4	13·4	0·7
Stenindustriarbetarnas (5) . .	16·8	12·0	11·3	7·9	Järnvägsmännens (22) . . .	2·6	1·2	—	0·8
Kem.-tekn. industriarb. (14) .	4·7	3·0	1·9	1·3	Sjöfolkets (20)	7·4	7·3	9·8	7·7
Fabriksarbetarnas (61) . . .	8·5	4·9	6·8	4·1	Transportarbetarnas (37) . . .	4·5	3·2	6·9	3·5
Träindustriarbetarnas (57) . .	12·0	7·1	6·6	4·0	Handelsanställdas (72) . . .	1·9	1·3	—	1·4
Bokbinderiarbetarnas (11) . .	1·3	0·5	1·3	0·5	Handelstjänstemännens (18) .	0·5	0·4	0·7	0·2
Typografernas (15)	0·6	0·9	0·6	0·3	Arbetsledarnas (29)	1·2	[1]0·0	[1]0·0	0·1
Beklädnadsarbetarnas (39) . .	4·3	10·2	6·8	7·3	Hotell- o. rest.-tj.-m. (3) . .	1·1	0·2	0·6	0·1
Bryggeriarbetarnas (7)	2·3	1·5	2·3	1·7	Industritjänstemännens (74) .	0·6	0·4	0·8	0·4
Livsmedelsarbetarnas (39) . .	5·7	4·1	5·0	3·7	Frisörernas (4)	0·5	0·9	0·2	1·2
Sadelmakarnas (6)	22·3	20·4	10·9	9·7	Hotell-, kafé- o. rest.-anst. (25)	2·7	2·2	2·6	2·2
Sko- o. läderarbetarnas (11) .	4·7	7·6	3·3	6·6	Musikernas (5)	10·3	8·5	8·6	10·8
Textilarbetarnas (44)	3·0	5·0	2·2	3·5	**Samtliga kassor (1 125)**	**6·8**	**4·9**	[2]**6·9**	**4·2**
Försvarsverkens civ.-pers. (21)	1·2	1·0	1·6	0·9					
Bleck- o. plåtslagarnas (3) . .	16·7	6·7	10·0	3·6					

[1] På grund av avgiftsreglerna framkommer ej all arbetslöshet i denna statistik.
[2] Preliminära uppgifter.

Tab. 5. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad	Hela antalet hjälpsökande			Hjälpform	Antalet hjälpta hjälpsökande 30/4 1953		
	I riket	därav			I riket	därav	
		i Sthlm, Gbg o. Malmö	utlåningar			i Sthlm, Gbg o. Malmö	utlåningar
April 1952	1 487	638	338	**Hela antalet hjälpta**	3 441	1 477	343
Maj »	1 298	596	332	Statligt beredskapsarbete	860	—	—
Juni »	1 229	575	322	i arbetsmarknadsstyrelsens regi	694	—	—
Juli »	1 181	537	317	i annan myndighets regi	166	—	—
Augusti »	1 224	592	316	Statskommunalt beredskapsarbete	382	79	7
September »	1 294	652	323	Arkivarbete och musikerhjälp	820	543	317
Oktober »	1 576	821	313	Komm. arbete utan statsbidrag	371	—	—
November »	2 476	1 238	316	Dagunderstöd	966	829	18
December »	3 347	1 588	329	Kommunalt understöd	22	6	—
Januari 1953	5 325	2 127	357	Utbildningshjälp	20	20	1
Februari »	5 761	2 011	364				
Mars »	5 629	2 087	363				
April »	4 508	1 770	353				

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board in Sweden

1958, no 6

CONTENTS

Page

Obligatory social insurance in Holland. By *Dr. A. G. de Vos* 319
The trade union movement and social policy. By *Gunnar Dahlander* . . . 331
The costs and financing of social welfare in 1951. By *Gustaf Holmstedt* . . 335
Short notices:
World congress of trade unions in Stockholm 340
Canadian retail price index revised 340
United Nations seminary on foster-home care 340
The number of ILO conventions is now 103 341
Swedish school materials to Arabian refugees 341

Periodical Surveys

The Social Welfare Board's general consumer price index for April 1953 . . 342
Building operations in certain cities and urban districts in the 1st qr. of 1953 343
Wages and employment in industry in February 1953 347
Employment and unemployment 355
Literary survey 362
Book notices 369

The Issue in Brief

Obligatory social insurance in Holland. This article has been arranged in sections comprising, in the main, the five different types of social insurance, viz. accident, invalidity and old age, sickness, child allowance and unemployment. Within these main sections an account is given of the various laws in force and their administration. A large number of tables illustrate the application of the different insurance laws during the past few years, the number of insured persons and the total amounts of the allowances paid out during the respective years being given, also the distribution of the costs as between employer, employee and the Treasury. Further, a survey is given of the combined costs of the entire obligatory social insurance system in Holland.

The account given in the section on the Dutch obligatory health insurance may perhaps be of special interest at the present time — providing as it does a sickness allowance of 80 % of the daily income and free medical attention, hospital or sanatorium care and free medicine — financed by way of comparatively high premia, paid by the employer and the wage-earner. The insurance applies (with the exception of certain occupational categories) to all wage-earners with an annual income under 4 925 florins. Those outside the scope of obligatory health insurance may take out a voluntary form of insurance. P. 319.

The trade union movement and social policy. In the series of debates on the attitudes of the labour market organizations to the questions of social policy put to them, Gunnar Dahlander, head of the press department of the Swedish Confederation of Trade Unions, tells of the attitude of the organized workers. He points out, among other things, that while — in contrast to the salaried employees — the workers have aimed in the course of the contractual negotiations at obtaining the highest possible cash wage and have not attached the same importance to, for instance, the question of pensions, this attitude does not mean that the trade union movement has lacked interest in social questions. What most concerned the trade union movement, however, whenever it had an opportunity of influencing the terms of labour, was to direct attention in the first place to the most urgent questions at issue — wages and hours of work. P. 331.

The costs and financing of social welfare in 1951. This survey — drawn up by Gustaf Holmstedt, chief actuary, and arranged in accordance with principles adopted by an inter-Scandinavian committee of experts on the subject — covers the expenditure on the four branches of social insurance: health insurance, accident insurance, unemployment insurance and national pensions, and it also covers most of the State and Municipal expenditures on the other social welfare organizations in Sweden. In regard to private social activities, since there are no statistics on the subject, only the public contributions thereto have been accounted for in the article.

Social expenditure was as follows (in mill. kr.): on sickness 872, on accidents in the course of work and on workers' protection 141, on unemployment 69, on old age and invalidity 1 000, on families and children 699, on public social assistance 127, on injuries to military personnel 12, administration costs 45, deduction for children 47; combined total 3 012 mill. kr., or 9,5 per cent of the national income. P. 335.

Building operations in certain cities and urban districts during the 1st quarter of 1953. The number of dwelling-house units in new buildings ready for occupation throughout the country amounted to about 41 500 in 1949 and to nearly 44 000 in 1950. During 1951 the number of units ready for occupation was not quite 40 000. For the year 1952 the number of housing units ready for occupation is likely to have been 44 500. The number of units ready for occupation in the first quarter of 1953 exceeds that during the corresponding quarter of 1952 but is far lower than the number in the last quarter of 1952. P. 343.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1953, no 6

INDEX

Page

L'assurance sociale obligatoire en Hollande. Par *Dr. A. G. de Vos* 319
Le mouvement syndical et la politique sociale. Par *Gunnar Dahlander* . . . 331
Les depenses et le financement de la protection sociale en 1951. Par *Gustaf Holmstedt* 335
Courtes notices:
Congrès syndical mondial à Stockholm 340
Remaniement de l'indice des prix de détail au Canada 340
Cours d'instruction des Nations Unies sur les foyers de placement familial pour enfants 340
Les conventions de ILO sont maintenant 103 341
Matériel scolaire de la Suède pour des réfugiés arabes 341

Aperçus périodiques

L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. en avril 1953 . . 342
L'activité du bâtiment dans certaines villes et agglomérations urbaines pendant le premier trimestre 1953 343
Salaires et emploi dans l'industrie en février 1953 347
Emploi et chômage 355
Bibliographie 362
Comptes rendus de livres 369

Résumé

L'assurance sociale obligatoire en Hollande. L'article comporte, en substance, cinq exposés consacrés aux différentes formes d'assurances sociales: assurance-accidents, assurance-invalidité et vieillesse, assurance-maladie, allocations pour enfants et assurance-chômage. Dans chacun de ces exposés est rendu compte des lois en vigueur et de l'administration des organes chargés de leur application. Un grand nombre de tableaux illustrent l'application des différentes lois d'assurance au cours des récentes années et spécifient le nombre de personnes assurées et la somme totale des indemnités versées pendant chaque année, ainsi que la répartition des dépenses entre les employeurs, les salariés et les fonds publics. Un aperçu est fourni aussi sur les dépenses réunies de l'ensemble des assurances sociales obligatoires en Hollande.

Un intérêt actuel particulier est offert par le compte rendu sur l'assurance-maladie obligatoire hollandaise — qui donne droit à une indemnité de 80 % du revenu journalier, à la gratuité des soins médicaux, de l'hospitalisation dans un hôpital ou un sanatorium et des médicaments L'assurance s'applique (à l'exception de certaines catégories professionnelles) à tous les salariés dont le revenu annuel est inférieur à 4 925 florins. Pour ceux qui ne bénéficient pas de l'assurance obligatoire contre la maladie existe une forme facultative d'assurance. P. 319.

Le mouvement syndical et la politique sociale. Dans la série de débats sur la position prise par les organisations du marché du travail à l'égard des questions de politique sociale, le délégué de presse de la Confédération du Travail de Suède, Gunnar Dahlander, rend compte du point de vue des ouvriers organisés. Il fait remarquer, notamment, que ceux-ci, à la différence des employés, se sont en premier lieu efforcés, dans les négociations de conventions, d'obtenir le salaire comptant le plus élevé possible et n'ont pas attaché une importance égale à la question des retraites, par exemple, mais que cette tactique ne signifie pas que le mouvement syndical se soit désintéressé des questions sociales. Lorsque la possibilité lui fut acquise d'influer sur les conditions du travail, il s'agissait cependant tout d'abord pour le mouvement syndical d'orienter ses efforts vers les problèmes les plus urgents, ceux du salaire et de la durée du travail. P. 331.

Dépenses et financement de la protection socialen 1951. Cet aperçu, mis au point par Gustaf Holmstedt et établi conformément aux principes adoptés par un comité internordique d'experts dans le domaine, indique les dépenses des quatre branches d'assurances sociales, l'assurance-maladie, l'assurance-accidents, l'assurance-chômage et les pensions nationales, ainsi que la partie principale des dépenses de l'Etat et des communes en faveur d'autres formes d'assistance sociale en Suède. En ce qui concerne l'activité sociale privée pour laquelle il n'existe pas de statistique, il n'a été rendu compte dans l'article que des subventions officielles.

Les dépenses sociales s'élevaient (calculées en millions de couronnes) comme suit: maladie, 872; accidents du travail, 141; chômage, 69; vieillesse et invalidité, 1 000; familles et enfants, 699; assistance sociale générale, 127; dommages à des militaires, 12; frais d'administration, 45; abattements pour enfants en charge, 47; total, 3 012 millions de couronnes, soit 9,5 % du revenu national. P. 335.

Activité du bâtiment dans certaines villes et agglomérations urbaines pendant le premier trimestre 1953. Le nombre de logements dans les nouveaux immeubles prêts à être occupés et dans l'ensemble du pays s'est élevé à environ 41 500 en 1949 et à près de 44 000 en 1950. Pendant l'année 1951, le nombre des logements prêts à être occupés n'a pas tout à fait atteint 40 000. Pendant l'année 1952, le nombre de ces logements se serait élevé à 44 500. Pendant le premier trimestre de 1953, le nombre des nouveaux logements est supérieur au nombre du trimestre correspondant de 1952, mais sensiblement inférieur à celui du quatrième trimestre 1952. P. 343.

Litteraturöversikt

(11 april—10 maj 1953)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

BELOW, F. Schichtungen und Veränderungen im Sozialgefüge »moderner» Völker. Wirtschaftsdienst 1953, nr 3.

BERGSTRÖM, L. Psykologiska förutsättningar för rationalisering. Svensk trafiktidning 1953, nr 15/16.

BOURGEOIS-PICHAT, J. An analysis of infant mortality. Population bulletin 1952, nr 2.

EMBRING, MARGARETA. Spädbarn är också människor. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 2.

HUMBLET, J. E. Comment améliorer les relations humaines dans l'enterprise. Revue du travail 1953, nr 3.

IVRE, I. Arbetsvetenskaper på dissektionsbordet. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 17.

IVRE, K. D. Barnen, filmen, samhället. Kommunalarbetaren 1953, nr 7.

OHLSSON, BIRGER. Samhällets reaktion inför brottet — allmänprevention eller individualprevention? Svensk socialvårds tidning 1953, nr 4.

MYRDAL, G. Psykologiska hinder för effektiv internationell samverkan. Tiden 1953, nr 4.

TROCLET, L.-E. Le niveau des normes en législation internationale du travail. Revue française du travail 1952, nr 10/12.

Sverige

BRUNIUS, T. Ägandeförhållandena i svensk industri. Industritidningen 1953, nr 1.

DIDRON, L. Reklamen helt till konsumenternas tjänst? Tjänstemannarörelsen 1953, nr 4.

ENGELFELDT, E. Läkaren och pressen. Sv. läkartidningen 1953, nr 16.

ERICSSON, JOHN. Kartellagen. Kooperatören 1953, nr 6.

ERONN, L. Konsumentupplysning. Kooperatören 1953, nr 6.

FRANSSON, E. Uppfostrans nya situation. Tiden 1953, nr 4.

HAMMARBERG, C. Om kyrkoboksanteckningar och deras vitsord. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 4.

— Om rättelser i kyrkobok. Förvaltningsrättslig tidskrift 1953, nr 1.

IRSTEN, A. Om den föreslagna nya lagstiftningen på kartellområdet. *Förvaltningsrättslig tidskrift* 1953, nr 1.

IVRE, K. D. Arbetsstudiemannen i sociologins skärseld. Metallarbetaren 1953, nr 15.

KAIJSER, F. Något om reservationsrätten i kommunala beslutande och förvaltande organ. Svenska stadsförbundets tidskrift 1953, nr 3.

LINDENCRONA, G. Om statsbidrag till kommuner. Förvaltningsrättslig tidskrift 1953, nr 1.

SJÖGREN, A. Skolsparverksamheten. Aktuellt från skolöverstyrelsen 1953, nr 9.

SKOGLUND, E. Har fostret människovärde? Sv. läkartidningen 1953, nr 16.

STENDAHL, B. Hur köper svenska damer kläder — och varför just så? Textil och konfektion 1953, nr 3.

SUNDBERG, H. G. F. Kring en frikännande dom. [Statsrådet Hedlunds deklaration.] Samtid och framtid 1953, nr 4.

WARNE, O. Trivseln på arbetsplatsen. Verkstäderna 1953, nr 4.

ÅKERMAN JOHANSSON, BRITA. Domestic workers in Sweden. *International labour review april* 1953.

Skogens beskattning. Skogen 1953, nr 4.

Ökat trafikmedvetande kan lekas in. Hyresgästen 1953, nr 8.

Amerikas förenta stater

KERBER, E. S. United States foreign aid in 1952. Survey of current business 1953, nr 3.

LEISTIKOW, G. Gatflickorna i New York går inte på gatan, men affärerna florerar. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 2.

ODHE, T. Omvälvningen inom varuförmedlingen i USA. Kooperatören 1953, nr 6.

ROSS, AILEEN D. The social control of philanthropy. The American journal of sociology mars 1953.

SILBERSCHMIDT, M. Soziale und wirtschaftliche Strukturwandlungen in den Vereinigten Staaten. Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik 1953, nr 2.

YODER, D. La recherche et l'enseignement dans le domaine des »relations industrielles» aux États-Unis. Revue française du travail 1952, nr 10/12.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Danmark

AMUNDSEN, ESTHER, & JESPERSEN, INGE. Ulykker i hjemmene. Faglige meddelelser fra statens husholdningsråd 1953, nr 3.

CHRISTENSEN, B. Spörgsmålet om rigsdagens medvirken i forvaltningen. Nordisk administrativt tidsskrift 1952, nr 3/4.

Frankrike

COLLINET, M. The structure of the employee classes in France during the last fifty years. International labour review mars 1953.

Une experience de consultation du personnel dans un grand établissement industriel. Revue française du travail 1952, nr 10/12.

Norge

SKAU. Statens forretningsdrift. Nordisk administrativt tidsskrift 1952, nr 3/4.

Tyskland

Das Archiv für Wohlfahrtspflege in Berlin-Dahlem. Nachrichtendienst des Deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1953, nr 4.

Ehescheidungsschuld und Personensorgerecht. Nachrichtendienst des Deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1953, nr 4.

La loi allemande sur le statut des enterprises (Betriebsverfassungsgesetz) du 11 octobre 1952. Revue française du travail 1952, nr 10/12.

Östtyskland

Der Tod Josef Wissarionowitsch Stalins ist ein unersetzlicher Verlust für unsere Statistik. Statistische Praxis 1953, nr 4.

Arbetarskydd

FORSSLING, S. Några yrkeshygieniska utvecklingslinjer. Erfarenheter från en internationell kongress. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 3.

FORSSMAN, S. Nyare synpunkter på silikosprofylax och silikosbehandling. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 3.

FRÖMAN, G., & KARLÉN, T. Internationell kongress för dammskydd vid bergarbeten. Arbetarskyddet 1953, nr 4.

Sverige

ENGSTRAND, A. Effektivisera skyddsinspektionen. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 7.

HEDENSTRÖM, C. H. Vikten av olycksfallsanmälans riktiga ifyllande. Arbetarskyddet 1953, nr 4.

WALLIN, S. Olycksfall i arbete vid SJ. Signalen 1953, nr 15/16.

Belgien

Protection du travail. Revue du travail 1953, nr 3.

Storbritannien

JONES, F. Protective clothing. The co-operative review 1953, nr 4.

Arbetslön och arbetstid

BÖRJESSON, E. Garanterad lön och kvinnoproblem. Beklädnadsfolket 1953, nr 4.

HILMERSON, J. Löneincitament och produktivitet. Industritidningen 1953, nr 3.

Den produktiva lönen. Industritidningen 1953, nr 2.

Sverige

ERICSSON, NILS. Ett steg mot förbättrad lönestatistik. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 7.

GIERTZ, A. Socialarbetarens löneproblem. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1953, nr 4.

HANSEN, B. Inkomstfördelningen. Anm. av R. Bentzel: Inkomstfördelningen i Sverige. Ekonomisk tidskrift 1953, nr 1.

LUNDGREN, L. Inkomstfördelningen i Sverige. Kooperatören 1953, nr 7.

NÄSLUND, E. B. Löneutvecklingen mellan 1951 och 1952. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1953, nr 4.

Flyttningskostnadsersättningen. Ändringar i SAAR (Statens allmänna avlöningsreglemente). Svensk trafiktidning 1953, nr 17.

Förbättring av lönestatistiken. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 17.

Semesterlagen avser även husmor. Mål och medel 1953, nr 4.

Yrkespraktik och betalning. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1953, nr 4.

Årslönerna 1952 för sparbankernas personal enl. socialstyrelsens utredning. Bankvärlden 1953, nr 3.

Canada

Wages, hours and working conditions. Tobacco, cigar and cigarette industry. The labour gazette 1953, nr 3.

Finland

Lönepolitiken i stöpsleven. Industritidningen 1953, nr 3.

Frankrike

HEISCH, R. L'évolution des salaires de 1949 à 1951. Journal de la société de statistique de Paris 1953, nr 10/12.

Indien

Index of earnings of factory workers in India. Indian labour gazette febr. 1953.

Norge

ÖSTBERG, A. P. Likelönns-systemet. Arbeidsgiveren 1953, nr 9.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

BAYER, H. Wirtschaftsentwicklung und Konjunkturstabilisierung. Weltwirtschaftliches Archiv B. 70 s. 31.

FOURASTIÉ, J. Towards higher labour productivity in the countries of Western Europe. International labour review april 1953.

POTTHOFF, E. Der Betrieb als Teil der Wirtschaft. Wirtschaftswissenschaftliche Mitteilungen 1953, nr 3.

Practical methods of increasing productivity in manufacturing industries. International labour review april 1953.

Sverige

BJÖRINDER, H. Läroverkslärarförmedling under lärarbrist. Arbetsmarknadstjänstemannen 1953, nr 2.

CRONER, F. Tjänstemannakåren på 1900-talet. Kontorsvärlden 1953, nr 4.

ELMDAHL, J. Arbetsmarknaden under högkonjunktur. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 18.

GRAFSTRÖM, E. Våra importmöjligheter 1953. Mercuribladet 1953, nr 4.

HERLITZ, C. W. Medicinsk yrkesrådgivning i skolorna. Yrke och utbildning 1953, nr 2.

HILBERT, E. Allt svårare att placera ungdomen. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1953, nr 4.

[LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE.] LO om den ekonomiska politiken. Till riksdagens bankoutskott. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 16.

LARSSON, SIXTEN. Beredskap mot arbetslöshet i landskommunerna. Arbetsmarknaden 1953, nr 4.

OHLSON, STEN-OLOF. Ungdomsförmedlingen i arbetsgivarnas tjänst. Yrke och utbildning 1953, nr 2.

OLÉN, B. Praktisk yrkesorientering. Yrke och utbildning 1953, nr 2.

PETERSSON, OLOF. Sydsveriges skogsarbetare. Arbetsmarknaden 1953, nr 4.

RICHTER, K. A. M. FL. Anställningsbetyget — en meningslös pappersmerit eller en objektiv värdemätare vid personbedömning? (Med diskussion.) Kontorsvärlden 1953, nr 4.

SKOGH, S. Arbetets börs. Yrke och utbildning 1953, nr 2.

SWEDBERG, H. Främjandet av exporten till dollarområdet. Ekonomisk revy 1953, nr 2.

Arbetsmarknadsläget under första kvartalet 1953. Arbetsmarknaden 1953, nr 4.

Arbetsmarknadsstatistik bör också gälla tjänstemän. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1953, nr 3.

Depressionsfaran rycker närmare. Finanstidningen 1953, nr 14/15.

Depressionsfaran. Finanstidningen 1953, nr 16.

Ekonomisk översikt 1952. Målarnas facktidning 1953, nr 4/5.

Komplikasjoner på det svenske arbeidsmarked. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 8.

Rätten till arbete. Finanstidningen 1953, nr 14/15.

Skogens arbetsmarknad. Arbetsmarknaden 1953, nr 4.

Amerikas förenta stater

ALDERSON, W. Statistical training for marketing research. The American statistician 1953, nr 1.

GOLDSTEIN, H. Research design for studies of the mobility of workers in critical occupations. The American statistician 1953, nr 1.

Danmark

STEVENIUS-NIELSEN, H. Industriens problemer idag — og fremefter. Tidsskrift for industri 1953, nr 8.

Arbejdsgiverne og bevægligheden på arbejdsmarkedet. Arbejderen 1953, nr 9.

En bog om dansk industri og dens problemer. [Anm. av Jörgen Jensen: »Dansk industri — industriens stilling i Danmarks erhvervsliv og økonomi».] Tidsskrift for industri 1953, nr 8.

Finland

OLIN, C.-E. Industrialiseringen såsom lokalt problem. Industritidningen 1953, nr 2.

PAUKKUNEN, L. Industrialiseringen ökar efterfrågan på funktionärer. Industritidningen 1953, nr 2.

Näringslivets kartläggning. Industritidningen 1953, nr 2.

Om industrins kostnadsutveckling. Industritidningen 1953, nr 2.

Frankrike

TARATTE. Le chômage partiel en France, sa réglementation. Revue française du travail 1952, nr 10/12.

Norge

PALDAM, J. Produktivitetsproblemer i Norge. Arbejderen 1953, nr 9.

RIKVOLD, J. Fordeler og ulemper ved en vidtgående rasjonalisering i enkelte næringer og bransjer bedömt fra et arbeidskraftsynspunkt. Arbeidsmarkedet 1953, nr 1.

TORGERSEN, L., & SAXEBÖL, E. Sesongsvingningene i bygge- og anleggsvirksomheten. Arbeidsmarkedet 1953, nr 1.

Sovjetunionen

Slavarbetarna i Sovjetunionen. Tiden 1953, nr 4.

Befolkningsfrågor

SAUVY, A., & BOURGEOIS-PICHAT, J. Les problèmes de population européenne. Population 1953, nr 1.

Nyaste rönen om födelsekontroll. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 2.

Sverige

BERG, G. Abortfrågan. Sv. läkartidningen 1953, nr 16.

Amerikas förenta stater

KITAGAWA, EVELYN M. Differential fertility in Chicago 1920—40. The American journal of sociology mars 1953.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

MALLING, V. Vad kostar en generalplan? Plan 1953, nr 1.

RADHE, S. Bostadspolitiken hemma och ute. Sv. fastighetstidning 1953, nr 7.

RÖPKE, W. Hyresregleringen — ett europeiskt problem. Samtid och framtid 1953, nr 4.

Sverige

GODLUND, S. Ny länsindelning? Plan 1953, nr 1.

INDUSTRIFÖRBUNDET. Hyresregleringskommitténs betänkande om behovsprövning på bostadsmarknaden. (Yttrande.) Industriförbundets meddelanden 1953, nr 2.

— 1951 års bostadsutrednings betänkande om samhällets stöd åt bostadsförsörjningen. (Yttrande.) Industriförbundets meddelanden 1953, nr 2.

LINDH, E. Entreprenadsystemet. Byggnadsvärlden 1953, nr 18.
SCHMIDT, F. Bot mot bostadsbristen. Tiden 1953, nr 4.
Bostadsransonering. Tidning för Sveriges läroverk 1953, nr 12.
Fastighetsägarnas reparationsskyldighet måste klart fastslås i lag. Hyresgästen 1953, nr 8.
Hotellbeläggningsstatistik för de senaste åren. Restauratören 1953, nr 6.
Nödvändigt börja sanera — det kan bli för sent. Vi hyresgäster 1953, nr 5.
Nödvändigt sanera i större omfattning. Vår bostad 1953, nr 4.
Råd för översiktlig planering. Plan 1953, nr 1.
Städernas förslumning. Vår bostad 1953, nr 4.

Israel

KRIVINE, D. Houses for Israel's growing population. International labour review mars 1953.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Organised movement of seasonal farm workers. Methods adopted by some national employment services. International labour review april 1953.

Sverige

NIHLFORS, F. Tjänstemannaorganisationerna i Sverige och deras verksamhet. [Med diskussion.] Nordisk administrativt tidsskrift 1952, nr 3/4.
Arbetsdomstolen jubilerar. Mål och medel 1953, nr 4.
Lantbruksförbundet under år 1952. Lantmannen 1953, nr 18.
Partiell ljusning på löneavtalsfronten. Finanstidningen 1953, nr 16.

Amerikas förenta stater

Fagbevægelse og politik i USA. Arbejderen 1953, nr 8.

Finland

LÄNSIÖ, E. Nyregleringen av tjänste- och arbetsavtalsförhållandena samt pensionsförmånerna i städer och köpingar. Finsk kommunaltidskrift 1953, nr 3.

Norge

NORDENSKIÖLD, O. Frivilligt skiljedomsinstitut i Norge. Tjänstemannarörelsen 1953, nr 4.

Storbritannien

La législation britannique concernant les syndicats. Revue française du travail 1952, nr 10/12.
Lönnsoppgjöret 1952 i Storbritannia. Fri fagbevegelse 1953, nr 4.

Hälso- och sjukvård

HEIBERG, B. Farer og snarer ved den første behandling af tilskadekomne. Månedsskrift for praktisk lægegerning og social medicin 1953, nr 4.

Sverige

ASK-UPMARK, E. Reumatikerfrågan och invärtesmedicinen. Sv. läkartidningen 1953, nr 16.
BAGER, B. Rationalisering — medicinskt och vårdtekniskt. Sveriges landstings tidskrift 1953, nr 2.
BERG, G. Från riksdagen. Tuberkulosen som yrkessjukdom. Sv. läkartidningen 1953, nr 15.
DAHLGREN, I. Behovet av rationalisering av sjukhusdriften. Sjukhuset 1953, nr 3.
HAMMARFORS, P. Utredning av koloxidfaran från skorstensstockar. Hygienisk revy 1953, nr 4.
HELLGREN-SJÖGREN, MARIA. Begreppet blindhet. Sv. läkartidningen 1953, nr 15.
HOLMDAHL, D. E. I reumatologifrågan. Sv. läkartidningen 1953, nr 16.
MELIN, K.-A. Synpunkter på öppen spastikervård. Sv. vanföretidskrift 1953, nr 4.
RÖRSTRÖM, A. Röda korsets samariter på arbetsplatsen. Vårt röda kors 1953, nr 2.
SIBBE, TORA. Vad kan göras för de spastiska barnen? Sv. vanföretidskrift 1953, nr 4.
STAAFF, ASTRID. Synpunkter på personalens rationella utnyttjande och uppgörande av arbetstidsschema. Sveriges landstings tidskrift 1953, nr 2.
STARRIN-REINDAHL, SVEA. Arbetskraftssituationen inom sjukvården. Sjukhuset 1953, nr 3.
Husflugan och de kemiska utrotningsmedlen. Hygienisk revy 1953, nr 4.
Industri- och förtroendeläkare. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 3.

Storbritannien

HOLMSTRAND, O. Den engelska hälso- och sjukvården. Sjukhuset 1953, nr 3.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

Receipts and expenses of farmers in some European countries. Monthly bulletin of agricultural economics & statistics 1953, nr 3.

Sverige

SAMBERGS, Å., & PETRINI, F. Studier av jordbrukarnas ekonomiska beteende. Meddelanden från jordbrukets utredningsinstitut 1953, nr 3—4.
SÄKK, K. Det svenska jordbruket och utlandsmarknaden. Ekonomisk revy 1953, nr 2.

Kooperation

Finland

Finnish cooperation and cultural work. Review of international cooperation 1953, nr 4.

Schweiz

EVELY, R. Patterns of consumption and co-operative trade: 4. Switzerland. Review of international cooperation 1953, nr 4.

Nykterhetsfrågan

FORBES, J. C., & DUNCAN, G. M. Effect of intraperitoneal administration of alcohol on the adrenal levels of cholestrol and ascorbic acid in rats and guinea pigs. Quarterly journal of studies on alcohol mars 1953.

FORBES, J. C., & DUNCAN G. M. Effect of vitamin C intake on the adrenal response of rats and guinea pigs to alcohol administration. Quarterly journal of studies on alcohol mars 1953.

MARDONES, J. M. FL. Heredity of experimental alcohol preference in rats. Coefficient of heredity. Quarterly journal of studies on alcohol mars 1953.

OLTMAN, JANE E., & FRIEDMAN, S. A consideration of parental depravation and other factors in alcohol addicts. Quarterly journal of studies on alcohol mars 1953.

RÖGIND, S. Internationalt samarbejde imod alkoholisme. Socialt tidsskrift 1953, nr 2.

SIRNES, T. B. Voluntary consumption of alcohol in rats with cirrhosis of the liver. Quarterly journal of studies on alcohol mars 1953.

VOEGTLIN, W. L. The treatment of alcoholism with adrenal steroids and ACTH. Quarterly journal of studies on alcohol mars 1953.

Sverige

ERNBERG, S. Ett aktuellt alkoholistvårdsmål. Till belysning av behovet av samarbete mellan läkare och nykterhetsnämnder. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 4.

HEYMAN, H. Läkaren, lagen och nykterhetsvården. Några synpunkter på läkarens anmälningsplikt. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 4.

RÖGIND, S. Salg og udskænkning af öl i Sverige. Norsk tidsskrift om alkoholspörsmålet 1953, nr 1.

SJÖHAGEN, A. Har läkarnas anmälningsplikt blivit en bortglömd reform. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 4.

— How a swedish temperance board works. Quarterly journal of studies on alcohol mars 1953.

Göteborgssystemet — Brattsystemets föregångare — infördes för 100 år sedan. Svensk hotell-revy 1953, nr 4.

Missbruk av öl. Nykterhetskommittén har ordet. Svensk bryggeritidskrift 1953, nr 4.

Motboks-gallup. Restauratören 1953, nr 7.

Varför inte alkoholfritt vin, fruktmust och juice? À la carte 1953, nr 2.

Finland

CASELIUS, I. K. J. Ståhlbergs insats i alkohollagstiftningen. Alkoholpolitik 1953, nr 1.

KAILA, M. En handbok i alkoholfrågan. Alkoholpolitik 1953, nr 1.

OKSALA, E. Krisen inom vår nykterhetsrörelse. Alkoholpolitik 1953, nr 1.

SARIOLA, S. En undersökning av läget på smuggelfronten. Alkoholpolitik 1953, nr 1.

Alkoholbolaget och restaurangerna. En fas i diskussionen. Alkoholpolitik 1953, nr 1.

Alkos ståndpunkt. Oy Alkoholiliike AB:s utlåtande med anledning av alkohollagstiftningskommitténs betänkande. Alkoholpolitik 1953, nr 1.

Frankrike

DUMONT, R. Alcool, ou lait et viande? Étude technique et économique d'orientation agricole et alimentaire. Population 1953, nr 1.

Norge

MIDBÖE, F. B. Politiets behandling av alkoholmisbrukere. Norsk tidsskrift om alkoholspörsmålet 1953, nr 1.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

ARVIDSSON, G. Om räntans grunder. Ekonomisk tidskrift 1953, nr 1.

SANDBERG, MARGARETA. Vad är pengar? Hertha 1953, nr 2/3.

Sverige

ERONN, L. Jordbrukspolitik och priser. Kooperatören 1953, nr 7.

HAGNELL, H. Handelskostnader och levnadsstandard. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 16.

HELLSTRÖM, S. Margarinet — dyrt eller billigt ... Fabriksarbetaren 1953, nr 5.

NYHLÉN, E. Livsmedel och matvaror. Mål och medel 1953, nr 4.

WAHLFISK, K.-O. Jordbruksprisema neråt. Jordbrukskalkylen och prisöverenskommelsen för år 1953/54. Kooperatören 1953, nr 7.

WALLÉN, T. Förslaget till ny dyrortsgruppering flyttar ner 16 städer, 12 åker upp. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1953, nr 4.

Jordbrukets prisutveckling. Svenska lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1953, nr 4.

Pris- och lönestabilisering. Finanstidningen 1953, nr 17.

Stabila levnadskostnader. Finanstidningen 1953, nr 16.

Amerikas förenta stater

PERSONIUS, CATHERINE J. Home economics research. Journal of home economics 1953, nr 3.

Abstracts of doctoral theses related to home economics, 1951—52. Journal of home economics 1953, nr 3.

Schweiz

STEIGER, EMMA. Zur Lebenshaltung der Familie in der Schweiz. Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik 1953, nr 1.

Tyskland

FÜRST, G., & DENEFFE, P. Der neue Preisindex für die Lebenshaltung. Wirtschaft und Statistik 1952, nr 11.

Socialförsäkring

GALLAS, J. Social security in the peoples' democratic republics. Bulletin of the international social security association 1952, nr 12.

LAROQUE, P. Tendencies of social security legislation in the countries which signed the Brussels pact. Bulletin of the International social security association 1953, nr 1/2.

A comparative analysis of the cost of social security. International labour review mars 1953.

Sverige

BJÖRHAMMAR, C. Mantalsskrivning och rätt till folkpension. Folkpensioneringen 1953, nr 2.

LINDBERG, C. Förbättrad arbetslöshetsförsäkring. Stenarbetaren 1953, nr 2.

MICHANEK, E. Kraftig höjning av folkpensionerna. Folkpensionären 1953, nr 2.
STRANDBERG, S. E. Om de kommunala bostadstilläggen. Svenska stadsförbundets tidskrift 1953, nr 3.
Angående uppskattning av bostadskostnad vid beräkning av kommunalt bostadstillägg för pensionär som har bostad i egen fastighet. Folkpensioneringen 1953, nr 2.
Höjda inkomstgränser den 1 maj 1953. Folkpensioneringen 1953, nr 2.
Höjning av folkpensionerna och av inkomstgränserna för rätt till vissa inkomstprövade pensionsförmåner fr. o. m. maj 1953. Folkpensioneringen 1953, nr 2.
Om de kommunala bostadstilläggen. En utredning inom pensionsstyrelsen. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 4.

Amerikas förenta stater

MCCONELL, J. Soziale Sicherheit in den Vereinigten Staaten von Amerika. Wirtschaftsdienst 1953, nr 3.
Voluntary insurance against sickness: 1948—51 estimates. Social security bulletin 1952, nr 12.

Danmark

Beretning fra invalideforsikringsretten for årene 1950 og 1951. Socialt tidsskrift 1953, nr 2.

Indien

Working of the workmen's compensation act, 1923 — review for the year 1950. Indian labour gazette febr. 1953.

Israel

KANEV, I. Forty years of health insurance in Israel. Bulletin of the International social security association 1953, nr 1/2.

Italien

Family allowances in Italy. Bulletin of the international social security association 1953, nr 1/2.

Socialvård

MINDUS, E. Psykologiska undersökningar av åldrandets inverkan på arbetsprestationen. Socialmedicinsk tidskrift 1953, nr 3.

Sverige

FÄGERSTAM, HILDUR. Problem inom barnavården. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 3.
HOLST, H.-E. Om utprovning av hörapparater. Sv. läkartidningen 1953, nr 18.
WALLÉN, T. Förenklade skolmåltider? Tjänstemannarörelsen 1953, nr 4.
Skolkuratorerna. Tidning för Sveriges läroverk 1953, nr 12.

Amerikas förenta stater

BROWN PATTON, MARY M. FL. Working together for a better understanding of the nutrition of school children. Journal of home economics 1953, nr 3.
FALK, I. S., & BREWSTER, AGNES W. Hospitalization insurance and hospital utilization among aged persons: March 1952 survey. Social security bulletin 1952, nr 11.
HORSTEN, H. Börneforsorg i U. S. A. Socialt tidsskrift 1953, nr 2.
SAFFIAN, S. Aid to the blind: earned income of recipients, September 1950. Social security bulletin 1953, nr 1.
SAUBER, MIGNON. Personnel in public child welfare programs. Social security bulletin 1952, nr 12.

Norge

ENRÖ, ELSE. Sosialkuratorvirksomheten ved norske sykehus. Kommunalt tidsskrift 1953, nr 3.

Tyskland

HENKELMANN, W. Um ein neues Schwerbeschädigtengesetz. Soziale Sicherheit 1953, nr 4.
ROESTEL, G. Zur Problematik der Schwersterziehbaren in der Fürsorgeerziehung. Nachrichtendienst des Deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1953, nr 4.

Undervisning och yrkesutbildning

RIETZ, B. Om utbildning med film. Verkstäderna 1953, nr 4.
VINCENT, P. Conception d'un dictionnaire démographique. Population 1953, nr 1.
Vocational training of migrants in organised collective migration. Industry and labour april 1953.

Sverige

CARLSON, Bo. LO-skolan. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1953, nr 4.
NYCANDER, G. Patienten — den mänskliga faktorn i läkeprocessen. Läkarutbildningskommitténs betänkande. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 2.
REXED, B. Socialmedicinen i läkarutbildningen. Redogörelse för 1948 års läkarutbildningskommittés förslag. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 3.
Ett försök med 9-årig enhetsskola. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 18.
Läkarutbildning — för patienterna. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 3.

Ut- och invandring

Immigration och kulturutveckling. Utlandssvenskarna 1953, nr 4.
International migrations in the Far East during recent times — the countries of immigration. Population bulletin 1952, nr 2.

Frankrike

STOETZEL, J., & GIRARD, A. Problèmes psychologiques de l'immigration en France. Population 1953, nr 1.

Tyskland

MEYERS, P. F., & MAULDIN, P. W. Assimilation of the expellees in the federal republic of Germany: demographic and social aspects. Population bulletin 1952, nr 2.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AHLBERG, G. Befolkningsutvecklingen och urbaniseringen i Sverige 1911—50. Sthlm 1953. (Monografier utg. av Stockholms kommunalförvaltning.) (Akad. avh.)

BASEL. Allgemeiner Consumverein beider Basel.
Jahresbericht. 87 (1952). Basel 1953.

CANADA. Department of trade and commerce. Dominion bureau of statistics.
The consumer price index Jan. 1949—Aug. 1952. (Including an explanatory statement.) Ottawa 1952.

DANMARK. Det statistiske departement.
Statistisk tabelværk. Række 5. Khvn 1953.
Litra A: 24. Erhvervstællingen 1948.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1953.
Bd 149: H. 3. Husleje og boligforhold Nov. 1950.
» 150: » 4. Danmarks handelsflåde og skibsfart 1951.
» 151: » 3. Færdselsuheld 1951.

ELMDAHL, J. Arbetskraftsbrist under högkonjunktur. En fackföreningsenkät hösten 1951. Sthlm 1953. (Landsorganisationens skriftserie. 65.)

FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic affairs.
The European steel industry and the wide-strip mill. Geneva 1953. (Publ. 1953: 2. E. 6.)

— — Food and agriculture organization.
European timber statistics 1913—1950. Geneva 1953. (Publ. 1953: 2. E. 5.)

— Department of public information.
Yearbook of the United Nations. 1951. New York 1952. (Publ. 1952: 1. 30.)

— Department of social affairs.
Evaluation of the programme of advisory social welfare services 1947—1951. New York 1953. (Publ. 1952: 4. 18.)
International directory of nation-wide organizations concerned with family, youth and childwelfare. New York 1953. (Publ. 1953: 4. 1.)

HELSINGFORS.
Helsingfors stads statistik. Hki 1953.
1. Hälso- och sjukvård. 36 (1951). Del 1.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
36th session, Geneva, 1953.
Report. Geneva 1953.
1. World labour report 1953. Productivity and welfare, economic and social survey, activities of the I.L.O. Report of the Director-general of the International labour office. [With] Suppl. Practical methods of increasing productivity in manufacturing industries. Conclusions of a meeting of experts.
2. Financial and budgetary questions.
3: 2. Summary of reports on unratified conventions and on recommendations (article 19 of the constitution).
7. Organisation and working of national labour departments.

KOOPERATIVA FÖRBUNDET.
Kapitalfrågan. Ett förslag om familjesparande. Betänkande till 1953 års rikskongress. Sthlm 1953.
Förvaltningsrådets, styrelsens och revisorernas berättelser 1952. Sthlm 1953.
Statistiska tabeller över till Kooperativa förbundet anslutna föreningars verksamhet 1952. Sthlm 1953.

NEDERLÄNDERNA. Centraal bureau voor de statistiek.
Statistiek der werkstakingen en uitsluitingen 1952. Utrecht 1953.

NORDISKA KRIMINALISTFÖRENINGARNA.
Årsbok 1951—52. Sthlm 1953.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1952—53.
113. Sosialstatistikkens historie i Norge gjennom 100 år (1850—1950).
130. Kommunevalgene og ordförervalgene 1951.

SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1953.
240. Anbaustatistik der Schweiz. Kulturen, Gewächshäuser und Treibbeetkästen der Erwerbsgärtnereien. 1950.
242. Schweizerische Forststatistik. 1950.

SPEER, MARY E. Charting statistics. New York, Toronto & Lond. 1952.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1952—53. Sthlm 1953.
1952: 52. 1944 års nykterhetskommitté. 4. Nykterhetsförhållanden i vissa främmande länder m. m. [Avg. d. 17 okt. 1952.] (Fi.)
1953:
8. Utredning om fastighetsbeskattningen. [Avg. d. 12 febr. 1953] av 1950 års skattelagssakkunniga. (Fi.)
9. Förslag till lagstiftning om insemination. Avg. [d. 26 mars 1953]. (Ju.)
10. Förband och bygd. Försvarets samarbetsutrednings betänkande. [Avg. d. 1 mars 1953.] (Fö.)
11. Betänkande med förslag till allmänna riktlinjer för den territoriella pastoratsindelningen och församlingsprästerliga organisationen m. m. Avg. [d. 26 febr. 1953] av Pastoratsindelningssakkunniga. (E.)
12. Fakta om olja. Sammanställda inom Svenska petroleuminstitutet på föranstaltande av Bränsleutredningen 1951. [Avg. d. 2 febr. 1953.] (H.)

13. Landsbygdens elkraftförsörjning. Undersökningar rörande tekniska, organisatoriska och ekonomiska förhållanden samt jordbrukets eldrift. Elkraftutredningens redogörelse nr 3. [Avg. d. 16 dec. 1952.] (K.)
14. Förslag till brottsbalk. Avg. [d. 27 april 1953] av Straffrättskommittén. (Ju.)

STORBRITANNIEN. Ministry of health. Report. 1950/51. P. 3. On the state of the public health. Lond. 1953.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1953.
Finanser.
Kommunernas finanser år 1949. Av Statistiska centralbyrån. 2. Egentliga landskommuner, municipalsamhällen, sammanfattning.

Hälso- och sjukvård.
Hälso- och sjukvård vid försvaret år 1951. Av Försvarets sjukvårdsstyrelse.
Priser och konsumtion.
Levnadskostnaderna i tätortshushåll år 1948. Av Socialstyrelsen.
Telefon, telegraf och radio 1/7 1951—30/6 1952. Av Telegrafstyrelsen.

UTRIKESDEPARTEMENTET.
Aktstycken. Ny serie. Sthlm 1953.
1: B: 2. Europarådet. Ministerkommitténs 7:e, 8:e och 9:e möten 1951. Ministerkommitténs 10:e och 11:e möten 1952. Rådgivande församlingens 3:e möte 1951. Rådgivande församlingens 4:e möte 1952.

Recensioner

Vilhelm Aubert, Torstein Eckhoff, Knut Sveri: En lov i søkelyset. Oslo 1952.

Problemet om hur rättsreglerna faktiskt fungerar i samhället har föranlett tre norska sociologer att göra en undersökning av hembiträdenas arbetsförhållanden. Att man valde hembiträdeslagen som undersökningsobjekt berodde på rent praktiska synpunkter: lagen är enkel och vänder sig till en avgränsad grupp. Liksom i Sverige är lagen tidsbegränsad, och det var aktuellt med en översyn av bestämmelserna i samband med förlängning av giltighetstiden.

Den norska lagen, som tillkom 1948, är ganska lik den svenska men avviker främst däri att den har fastställt arbetstiden till högst 10 timmar inkl. måltidsraster. Arbetet får börja tidigast kl. 7 och skall avslutas senast kl. 19.30. Vid lagens tillkomst dominerade bland lagstiftarna den uppfattningen, att lagen endast stadfäste redan gällande praxis, och att hembiträdena på grund av arbetskraftsbristen på detta område hade stora möjligheter att försäkra sig om ännu bättre arbetsvillkor. Undersökningen visade emellertid, att så inte alls var fallet, och att lagöverträdelser var synnerligen vanliga.

Ur det offentliga registret över hembiträden i Oslo uttogs slumpmässigt 299 hembiträden och deras arbetsgivare. 51 fall föll bort på grund av att de inte hörde till populationen. Det rörde sig huvudsakligen om personer som endast anlitade hemhjälp någon dag i veckan o. dyl. 20 hembiträden och 23 husmödrar vägrade att låta sig intervjuas, trots att mycken möda lades ned på att försöka få med alla de utvalda. Ytterligare några procent föll bort på grund av sjukdom etc., men det totala bortfallet stannar vid 11,5 %, vilket kan betraktas som ett gott resultat, även om en viss risk för snedvridning av resultaten naturligtvis föreligger. Det redovisade materialet består av 439 hembiträden och husmödrar.

Uppgifterna insamlades genom intervjuer, och som intervjuare anlitades studenter vid Oslo universitet. Intervjuerna, som varade ca 1 timme, tog sikte på att jämföra de faktiska förhållandena med lagens bestämmelser och att utröna den intervjuades kunskaper om lagen. Det som framför allt har undersökts är arbetstid, övertidsarbete och övertidsersättning, fritid och löneförmåner.

Det är svårt att få noggranna uppgifter om hembiträdenas arbetstid, eftersom den kan variera ganska mycket dag från dag. Tack vare att man frågade både arbetstagaren och arbetsgivaren var för sig, gick det dock relativt bra att få en någorlunda tillförlitlig uppgift om vid vilken tid arbetet brukade börja och sluta. Pausernas längd är däremot osäkrare.

Den sammanlagda arbetstiden skulle enligt lagen ej få överstiga 10 timmar, men

vid undersökningen visade det sig, att knappt hälften (46 %) av hembiträdena hade lagstadgad eller kortare arbetstid.

Övertidsarbete eller vakttjänst före kl. 7 eller efter 19,30 får enligt lagen ej förekomma mer än 10 gånger under loppet av 4 veckor, och lagen har bestämmelser för hur ersättning skall beräknas härför. Bestämmelserna om övertidsersättning var emellertid så invecklade, att ingen av de intervjuade tillämpade dem.

Omkring 1/5 av hembiträdena fick inte lagstadgad söndagsledighet, och nära 1/4 fick inte regelbunden eftermiddagsledighet en gång i veckan. Även semesterbestämmelserna överträddes, dock »bara» för 16 % av dem som var semesterberättigade. — De yngsta och de äldsta hembiträdena hade de sämsta arbetsvillkoren.

Omkring 18 % av de tillfrågade visste inte, att det fanns en hembiträdeslag, och bland dem som kände till att det fanns en lag, var kunskapen om dess innehåll ofta mycket diffus, för att inte säga obefintlig. Över 1/3 av hembiträdena och 1/4 av husmödrarna kunde inte nämna någon enda av lagens bestämmelser. Bäst kände man till bestämmelserna om uppsägningstid och fridagar, vilket torde bero på att lagen i dessa fall endast hade stadfäst en tidigare sedvänja. Genomgående hade husmödrarna bättre reda på lagens bestämmelser än hembiträdena.

Ett visst om än ganska svagt sammanhang mellan husmödrarnas kännedom om lagens bestämmelser (»norminsikt») och de faktiska arbetsvillkoren kunde konstateras. Däremot förelåg inget samband med hembiträdenas norminsikt. Detta hindrar dock inte, att det bland de värsta lagöverträdarna fanns många husmödrar med god norminsikt, och omvänt var det bland de laglydiga ca 60 % som inte ens kände till arbetstidens begränsning till 10 timmar.

Sammanfattningsvis kan sägas, att lagen av allt att döma haft ganska ringa inverkan på hembiträdenas arbetsvillkor, och att kunskapen om lagen och dess bestämmelser visat sig vara mycket litet utbredd.

Man kan inte undgå att fråga efter orsaken till att lagen haft så ringa verkan, trots att den vid sin tillkomst fick stor publicitet.

Å ena sidan är det kanske inte förvånande, att en lag vars efterlevnad helt är överlämnad åt den enskilde utan någon offentlig kontroll, just av den anledningen blir mindre effektiv. Visserligen finns straffbestämmelser införda i lagen, men det är naturligt, att de hembiträden, som inte finner sig i dåliga arbetsförhållanden, söker sig nya platser i stället för att anmäla arbetsgivaren. Till detta medverkar givetvis också de bristfälliga kunskaperna om de förmåner hembiträdena har rätt att fordra.

Å andra sidan kan man inte frigöra sig från misstanken, att orsaken till lagöverträdelserna delvis ligger i lagens utformning. Som tidigare påpekats var t. ex. reglerna för betalning av övertidsersättning så komplicerade, att ingen tillämpade dem. Även åtskilliga andra bestämmelser var formulerade så, att det inte klart framgick, vad lagstiftarna egentligen hade avsett. Författarna påpekar i detta sammanhang hur viktigt det är, att lagstiftarna gör klart för sig vilka som skall läsa och tillämpa rättsreglerna, och att man utformar dem så att de lätt kan förstås av de berörda parterna. Men reglerna kan också vara sådana, att de medför stora olägenheter för dem som skall tillämpa dem. Detta gäller framför allt arbetstidsbegränsningen, som måste vara svår att genomföra i vissa familjer, särskilt där husmodern är förvärvsarbetande och har minderåriga barn. Som tidigare nämnts hade över hälften av de intervjuade hembiträdena längre arbetstid än 10 timmar. Det ligger då nära till hands att undra, om man vid lagens tillkomst tagit tillräcklig hänsyn till hemarbetets art, till det arbete hembiträdet utför för egen räkning under arbetstid och till pauserna i arbetet, som det ju också vid intervjuerna visade sig svårt att få något grepp om. I utredningen finns ingen uppgift om i vilken utsträckning husmödrarna hade förvärvsarbete utom hemmet, och om huruvida hembiträdenas arbetsförhållanden var olika i hem med hemarbetande resp. förvärvsarbetande husmoder. Eftersom det ju i första hand är för de sistnämnda, som t. ex. 10-timmarsdagen kan medföra verkliga svårigheter, hade det varit önskvärt om denna fråga blivit något belyst.

Det är givet, att en utredning som denna är av utomordentlig betydelse, när man skall göra en översyn av lagarna på området

i andra länder. I det förslag till nya bestämmelser i den svenska hembiträdeslagen, som för en tid sedan framlades av arbetsmarknadsstyrelsen, ingår en bestämmelse om maximiarbetstid. Just denna föreskrift utsattes i remissyttrandena för kritik, bl. a. av socialstyrelsen som avstyrkte en arbetstidsreglering under hänvisning bl. a. till de skilda levnadsvanorna i olika hushåll och till svårigheten att i hemmen fastställa en effektiv arbetstid. Av stort intresse skulle det givetvis vara att få en motsvarande aktuell kartläggning av hembiträdenas arbetsförhållanden i vårt land. Den senaste företogs 1936 och var långt ifrån representativ.

L. J.

Rural Levels of Living in Lee and Jones Counties, Mississippi, 1945, and a Comparison of Two Methods of Data Collection by *Barbara B. Reagan*, economist, and *Evelyn Grossman*, statistician. United States Department of Agriculture. Agriculture Information Bulletin 41.

Den i den långa rubriken angivna undersökningen hade tre huvudsyften, nämligen att beskriva levnadskostnadsnivån (levels of living) i landsbygdshushållen i de båda angivna områdena, att jämföra levnadskostnadsnivån bland lantbrukare och övriga hushåll samt att bedöma, hur en efter olika poster delad blankett skulle fungera som instrument vid materialinsamlingen.

Ehuru resultatet i sin helhet är väl värt att uppmärksammas, är det dock främst den sista punkten, metodfrågan, som har intresse för svenska statistiker. Det är två problem, som har ett visst samband sinsemellan och som alltid återkommer vid levnadskostnadsundersökningar, där materialet insamlas genom intervjuer. Det är för det första risken för grova mätningsfel — folk skall ju erinra sig sina utgifter under ett helt år — och för det andra intervjuernas längd. Vid svenska undersökningar är fem—sex timmars arbete hos samma hushåll inte alldeles ovanligt. Det är klart, att de medverkande måste bli trötta, och det är inte märkvärdigt, om de stundom blir irriterade, allt till större eller mindre skada för uppgifternas kvalitet.

Därför söker man med ljus och lykta efter en metod att göra intervjun kortare. Att utan vidare minska ner blanketten, dvs. dra in på detaljerna och göra den mindre utförlig, vågar man inte, ty då riskerar man ännu större mätningsfel. För de flesta hushållen — alla de som inte för bok över sina utgifter — är uppräkningen av detaljer i en förnuftig ordning som regel den bästa och ofta den enda hjälp, som kan erbjudas hushållen, när de skall dra sig till minnes, vart pengarna gått.

En annan utväg att avkorta intervjun är att intervjua varje hushåll bara om en del av dess utgifter. Det är denna metod, som har prövats för en del av den i den nämnda amerikanska undersökningen ingående populationen. För tre fjärdedelar av lantbrukarna bland de medverkande hushållen frågade man bara om deras utgifter på vissa poster, man använde »delad blankett» (split schedule) vid intervjun. För den återstående fjärdedelen intervjuade man på vanligt sätt efter en fullständig blankett. I båda fallen frågade man om hushållens sammansättning, inkomst och andra för klassificering och karakteristik viktiga uppgifter samt om vissa utgiftsposter, som brukar räknas till »övriga utgifter» bl. a. bilar och resor. För metodprövningen tog man ut tre huvudposter, nämligen livsmedel, »housing» (dvs. bostad, bränsle, lyse, rengöring, möbler och husgeråd) samt kläder. De båda grupperna av hushåll var likartade med avseende på inkomst och andra för undersökningen viktiga faktorer, varför man genom att jämföra undersökningsresultaten kunde dra vissa slutsatser om metoden med delad blankett. De direkta erfarenheterna från fältarbetet tycks dock ha gett mera för bedömningen därav.

Kostnaderna blir betydligt högre vid intervju med delad blankett. Intervjutiden blir avsevärt kortare för varje hushåll, men hushållen blir givetvis desto flera. Antalet hushåll i ett stickprov måste, om man vill uppnå samma grad av säkerhet som vid intervju med fullständig blankett, ökas mera än i proportion till antalet delintervjuer för varje blankett. (I den här refererade undersökningen gjordes aldrig något stickprov för lantbrukarna, utan samtliga i området medtogs.)

Men även om man bara räknar med en

ökning av antalet hushåll i proportion till antalet delintervjuer, så ökas intervjutiden. Vid den refererade undersökningen blev den sammanlagda intervjutiden för tre blankettdelar hos olika hushåll 4 tim. och 45 min., medan en fullständig blankett hos ett och samma hushåll klarades på i genomsnitt 3 tim., en ökning alltså med över 50 % vid delad blankett. Därtill kommer ökade resekostnader, och som det visade sig under fältarbetet, ökade utgifter för instruktion och övervakning av intervjuarna. Arbetet med de delade blanketterna ställde vissa krav, som man inte hade förutsett.

I vanliga fall brukar man vid levnadskostnadsundersökningar bedöma uppgifternas kvalitet bl. a. genom en avstämning för varje undersökningsenhet mellan inkomster och utgifter. Denna i och för sig ganska osäkra och summariska kontroll gör det ofta möjligt för intervjuaren att komma ofullständigheter på spåren och komplettera uppgifterna. Något sådant är givetvis omöjligt vid intervju med delad blankett.

Det framhålls, att intervjuerna i den avsedda undersökningen underlättades betydligt genom att hushållen var likartade. När en intervjuare — som vanligen är fallet — får att göra med hushåll med sinsemellan mycket olika konsumtion, har han utan tvivel större behov av den kontroll, som avstämningen innebär.

En jämförelse mellan genomsnittliga inkomster och utgifter inom homogena grupper i det relaterade materialet slår väl ut. Differenserna blir desamma, vare sig man utför beräkningen på delblankettsmaterialet eller på materialet från de fullständiga blanketterna.

Man kan i undersökningsresultatet spåra vissa tendenser — det gäller medelutgifterna för huvudposter inom olika grupper av populationerna — som kunde betyda, att en bias (fel), föranledd av undersökningsmetoden skulle föreligga. Differenserna är emellertid inte tillräckligt stora för att vara statistiskt säkerställda.

Vissa erfarenheter från fältarbetet tyder på, att hushållen tack vare den kortare intervjutiden lämnat noggrannare uppgifter. I synnerhet skulle detta gälla kläder, vilken post kom sist vid intervjun enligt den fullständiga blanketten. Siffrorna tyder på en liknande tendens, men ger inte heller här några säkerställda differenser.

Författarnas omdöme om metoden med delad blankett går tydligt i negativ riktning. Kostnaderna ökar starkt, noggrannheten bör öka på vissa poster, men samtidigt uppträder nya felkällor. — I varje fall avråder författarna från att metoden används på en mera heterogen population än lantbrukarna i Lee och Jones.

Denna metod för insamling av material vid levnadskostnadsundersökning förefaller sålunda inte vara lämplig för mera vidsträckt användning. Av stort intresse ur metodsynpunkt blir i sinom tid erfarenheterna av den i år påbörjade engelska levnadskostnadsundersökningen, där man använder en kombination av intervju- och bokföringsmetoderna.

E. W.

Björk, Leif: Löner, priser och sociallagstiftning i Sovjetunionen. Tidens förlag. Stockholm 1952. Kr 10,50.

Få personer i vårt land torde vara bättre skickade att ge en redogörelse för Sovjetunionens aktuella arbetsmarknads- och sociallagstiftning än förste aktuarien, fil. lic. Leif Björk i sin dubbla egenskap av ledande arbetsmarknadsstatistiker och eminent Rysslandskännare. Ett verk som detta har tidigare helt saknats på vårt språk, och den objektiva, grundliga och stilistiskt omsorgsfulla framställningen är genomgående baserad på sovjetryska primärkällor, väsentligen lagtexter, och på kommentarverk till dessa. På denna grundval redogör författaren för de fackliga organisationernas uppbyggnad och funktioner i Sovjetunionen och de sovjetryska bestämmelserna om anställning och avskedande av arbetskraft, arbetstid och fritid, lönesystemet, arbetsdisciplin och arbetskonflikter, skatter, statslån, sociala förmåner, bostadsförsörjning och hyresutgifter samt den sovjetryska prispolitiken. Verket utkommer i en nära framtid i engelsk översättning.

P.-E. B.